

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İCMAL-İ AHVAL-İ NADİR ŞAH
(DİL İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK-DİZİN-
TIPKIBASIM)

Rumeysa KÖROĞLU

2501201594

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Uğur GÜRSU

İSTANBUL - 2022

ÖZ

İCMAL-İ AHVAL-İ NADİR ŞAH (DİL İNCELEMESİ-METİN-SÖZLÜK-DİZİN-TIPKIBASIM)

RUMEYSA KÖROĞLU

Eski metinlerin incelenmesi hem metnin dili hem de metnin konusu açısından önemlidir. Bu çalışmada da Nadir Şah döneminin bazı tarihi olaylarını anlatan İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı eser incelenmiş ve hem dil çalışmalarına hem de tarih alanındaki çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. 19. Yüzyıl klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bu eserde Nadir Şah'ın çoğunlukla Osmanlı Devleti ve Hindistan gibi bazı ülkelerle yaptığı hem savaşlar hem antlaşmalar konu edilir.

Çalışma girişle beraber dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin tanıtımı yapılmış, yazar hakkında bilgi verilmiş ve eserde anlatılan Nadir Şah'ın hayatı kısaca anlatılmıştır. Birinci bölümünde ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında metnin dil bilgisi özellikleri incelenmiş, örneklerle gösterilmiştir. İkinci bölümünde İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı metin transkribe edilmiştir. Üçüncü bölümünde ise metinde yer alan kelimelerin dizini ve özel isimler dizini hazırlanmıştır. Ekler kısmında ise metnin tıpkıbasımı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nadir Şah, Dil İncelemesi, Dizin, Sözlük, Osmanlı Türkçesi.

ABSTRACT

İCMAL-İ AHVAL-İ NADİR SHAH

**(LANGUAGE REVIEW-TEXT-DICTIONARY-INDEX-
FACSIMILE)**

RUMEYSA KÖROĞLU

Examination of ancient texts is important both in terms of the language of the text and the subject of the text. In this study, the work called İcmal-i Ahval-i Nadir Shah, which tells about some historical events of the Nadir Shah period, was examined and it was aimed to contribute to both language studies and studies in the field of history. In this work, which belongs to the 19th century classical Ottoman Turkish period, both wars and treaties made by Nadir Shah with some countries such as the Ottoman Empire and India are the subject.

The study consists of four parts with the introduction. In the introduction, the work was introduced, information was given about the author, and the life of Nadir Shah described in the work was briefly explained. In the first part, under the headings of phonetics and morphology, the grammatical features of the text are examined and shown with examples. In the second part, the text named İcmal-i Ahval-i Nadir Shah has been transcribed. In the third part, the index of the words in the text and the index of proper names were prepared. A facsimile of the text is given in the appendices.

Keywords: Nadir Shah, Language Study, Index, Dictionary, Ottoman Turkish.

ÖN SÖZ

Bu tez, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü'nde 2178/1 demirbaş numarasıyla kayıtlı İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı eser üzerinde yürütülmüştür.

19. yüzyıl klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bu eserde Nadir Şah'ın tahta çıkarılması, başta Osmanlı Devleti ve Hindistan olmak üzere kimi ülkelerle yaptığı hem savaşlar hem antlaşmalar konu edilir. Bunun yanında savaşarak ele geçirdiği şehirler, kaleler ve kişiler anlatılır. Şehir ve kalelerin bulunduğu konumu, halkı, dağları, nehirleri, çölleri, iklimi, toprağı, yiyeceğı gibi birçok özelliğı izah edilir.

Bu çalışma Giriş, Dil incelemesi, Metin ve Sözlük-Dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin yazarı İbrahim Müteferrika'nın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, eserde anlatılan Nadir Şah'ın hayatı kısaca anlatılmıştır. Birinci bölümünde ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında metnin dil özellikleri incelenmiştir. Burada özellikle kelime ve eklerin 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesindeki ses ve şekil özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı metin transkribe edilmiştir. Üçüncü bölümde metnin sözlük-dizini hazırlanmıştır. Ayrıca metinde geçen kişi ve yer adları, özel isimler dizini başlığı altında alfabetik sırayla sunulmuştur. Ekler kısmında metnin tıpkıbasımı verilmiştir.

Bu tezin amacı metnin transkibe edilip Türkçe ve tarih çalışmalarına katkı sağlamak, dil çalışması yapılarak dönemin dilini incelemek ve sözlük-dizin ile de dönemin söz varlığını ortaya koymaktır.

Bana maddi, manevi her türlü desteğı veren babam Erdal KÖROĞLU, annem Fatma AKÇIN ve babaannem Gülsüm KÖROĞLU başta olmak üzere bütün aileme ve farklı bakış açıları kazandıran, yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Uğur GÜRSU'ya teşekkür ediyorum.

İSTANBUL, 2022

Rumeysa KÖROĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR VE İŞARETLER LİSTESİ.....	xi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DİL İNCELEMESİ

1. 1. SES BİLGİSİ.....	4
1.1.1. Ünlüler.....	4
1.1.1.1. Kapalı e (é)	4
1.1.1.2. Ünlü Uyumu	5
1.1.1.2.1. Dil Uyumu.....	5
1.1.1.2.2. Dudak Uyumu	6
1.1.1.2.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumu.....	6
1.1.1.2.2.2. Eklerde Dudak Uyumu	7
1.1.1.2.2.2.1. Dar-Yuvarlak Ünlülü Ekler	7
1.1.1.2.2.2.2. Dar-Yuvarlak Ünlülü Ekler	8
1.1.1.2.2.2.3. Hem Yuvarlak Hem Düz Ünlülü Ekler.....	8
1.1.1.3. Ünlü Türemesi	13
1.1.1.4. Ünlü Düşmesi	13
1.1.1.5. Hece Düşmesi	14
1.1.1.6. Kaynaşma (Ünlü Birleşmesi).....	14
1.1.2. ÜNSÜZLER	15
1.1.2.1. Ünsüz Değişiklikleri	15

1.1.2.1.1. k > ħ Değişikliği (Sızıcılışma).....	15
1.1.2.1.2. k > g Değişikliği (Ötümlüleşme)	15
1.1.2.1.3. ğ ve g Seslerinin Gelişimi	17
1.1.2.1.3.1. Birden Fazla Heceli Kelimelerin Sonunda ğ ve g Sesleri	17
1.1.2.1.4. b > v Değişikliği (Sızıcılışma).....	18
1.1.2.1.5. t > d Değişikliği (Ötümlüleşme)	18
1.1.2.1.5.1. Kelime Başında t- > d- Değişikliği.....	19
1.1.2.1.6. z > s Değişikliği	20
1.1.2.1.7. d > y Değişikliği.....	20
1.1.2.2. Ünsüz Düşmesi	20
1.1.2.2.1. -b- Düşmesi	20
1.1.2.2.2. -l- Düşmesi	20
1.1.2.2.3. -y- Düşmesi	21
1.1.2.2.4. -r- Düşmesi	21
1.1.2.3. Ünsüz Türemesi	21
1.1.2.4. Ünsüz Benzeşmesi	21
1.1.2.4.1. Yazımı Kalıplaşmış Eklerde	21
1.1.2.4.2. Kelime İçinde	23
1.2. ŞEKİL BİLGİSİ	23
1.2.1. İSİM.....	23
1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	24
1.2.1.1.1. Çokluk Eki: +lAr.....	24
1.2.1.1.2. İyelik Ekleri.....	24
1.2.1.1.3. Hâl Ekleri	25
1.2.1.1.3.1. İlgi Hâli Eki: +İñ, +Uñ; +nİñ, +nUñ	25
1.2.1.1.3.2. Yönelme Hâli Eki: +A.....	25
1.2.1.1.3.3. Yükleme Hâli Eki: +I, +U	26
1.2.1.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA.....	26
1.2.1.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn.....	26

1.2.1.1.3.6. Eşitlik Eki: +CA	26
1.2.1.1.3.7. Yön Ekleri: +rA, +ArU	26
1.2.1.1.3.8. Vasıta Hali Eki: +IA	26
1.2.1.1.3.9. Soru Eki: mI, mU	27
1.2.1.2. İsim Yapım Ekleri.....	27
1.2.1.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	27
1.2.1.2.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	28
1.2.2. ZAMİR	28
1.2.2.1. Şahıs Zamirleri.....	28
1.2.2.2. İşaret Zamirleri	30
1.2.2.3. Dönüşlülük Zamiri.....	30
1.2.2.4. Belirsizlik Zamirleri.....	31
1.2.2.5. Soru Zamirleri.....	32
1.2.3. SIFAT	33
1.2.3.1. Niteleme Sıfatları.....	33
1.2.3.2. Belirtme Sıfatları.....	33
1.2.3.2.1. İşaret Sıfatları.....	33
1.2.3.2.2. Belirsizlik Sıfatları.....	34
1.2.3.2.3 Sayı Sıfatları	34
1.2.3.2.3.1. Asıl Sayı.....	34
1.2.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	35
1.2.3.2.3.3. Üleştirme Sayı Sıfatları	35
1.2.3.2.4 Soru Sıfatları	35
1.2.4. ZARF	35
1.2.4.1. Zaman Zarfları	35
1.2.4.2. Yer Yön Zarfları	36
1.2.4.2. Miktar Zarfları	36
1.2.4.4. Hâl Zarfları	37
1.2.4.5. Soru Zarfları.....	37

1.2.5. EDAT	37
1.2.5.1. Vasıta ve Beraberlik Edatları.....	37
1.2.5.2. Sebep Edatları	38
1.2.5.3. Benzerlik Edatları	38
1.2.5.4. Başkalık Edatları.....	39
1.2.5.5. Miktar Edatları.....	39
1.2.5.6. Zaman Edatları.....	39
1.2.5.7. Yer Yön Edatları.....	40
1.2.5.8. Nispet/Aitlik Edatları.....	40
1.2.6. BAĞLAÇ.....	40
1.2.6.1. Sıralama Bağlaçları.....	41
1.2.6.2. Karşılaştırma Bağlaçları	41
1.2.6.3. Cümle Başı Bağlaçları	41
1.2.6.4. Kuvvetlendirme Bağlaçları	42
1.2.7. ÜNLEM.....	43
1.2.7.1. Seslenme Ünlemleri.....	43
1.2.7.2. Gösterme Ünlemleri.....	43
1.2.6. FİİL.....	44
1.2.6.1. Fiil Çekim Ekleri	44
1.2.6.1.1. Şahıs Ekleri	44
1.2.6.1.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	44
1.2.6.1.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri	44
1.2.6.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri.....	45
1.2.6.1.2.1. Basit Kipler.....	45
1.2.6.1.2.1.1. Haber Kipleri	45
1.2.6.1.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman	45
1.2.6.1.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	46
1.2.6.1.2.1.1.3. Geniş Zaman	46
1.2.6.1.2.1.1.4. Gelecek Zaman	47

1.2.6.1.2.1.1.5. Şimdiki Zaman	47
1.2.6.1.2.1.2. Tasarlama Kipleri	48
1.2.6.1.2.1.2.1. İstek Kipi.....	48
1.2.6.1.2.1.2.3. Şart Kipi	49
1.2.6.1.2.1.2.4. Gereklilik Kipi	49
1.2.6.1.2.2. Birleşik Kipler	49
1.2.6.1.2.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi	49
1.2.6.1.2.2.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi	49
1.2.6.1.2.2.1.2. Öğrenilen Zamanın Hikâyesi	49
1.2.6.1.2.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi.....	50
1.2.6.1.2.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti.....	50
1.2.6.1.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi.....	50
1.2.6.1.2.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı.....	50
1.2.6.1.2.2.3.2. Geçmiş Zamanın Şartı.....	50
1.2.6.2. Fiil Yapım Ekleri	50
1.2.6.2.1. İsimden Fiil Yapma Ekleri	50
1.2.6.2.1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	51
1.2.6.3. Birleşik Fiiller	52
1.2.6.3.1. Bir İsim ve Bir Fiille Yapılan Birleşik Fiiller	52
1.2.6.3.2. İki Fiille Yapılan (Kurallı) Birleşik Fiiller.....	52
1.2.6.4. Fiilimsiler.....	53
1.2.6.4.1. İsim-Fiiller	53
1.2.6.4.2. Sıfat-Fiiller	53
1.2.6.4.3. Zarf-Fiiller.....	54

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

1. METİN	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK-DİZİN

1. SÖZLÜK-DİZİN.....	190
1.2. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ	723
SONUÇ.....	758
KAYNAKLAR	759
EKLER.....	763
1. TIPKIBASIM.....	763

KISALTMALAR VE İŞARETLER LİSTESİ

- a.g.e.** : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
Ar. : Arapça
F. : Farsça
Fr. : Fransızca
H. : Hicrî
İtal. : İtalyanca
Moğ. : Moğolca
Rus. : Rusça
s. : Sayfa
Süry. : Süryanice
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
vb. : ve benzeri
Yay. : Yayınları
Yun. : Yunanca
→ : Bakınız
[] : Metinde eksik yazılan harf ve kelimelerin doğru yazımını göstermek için kullanılmıştır.
(?) : Okunuşundan emin olunmayan kelimeler için kullanılmıştır.
> : Kelimenin sonraki şeklini gösterir.
< : Kelimenin önceki şeklini gösterir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	'	ص	ş
ا	a	ض	z, ɖ
ب	b, p	ط	t̪
پ	p	ظ	ʒ
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	g̃
ج	c, ɟ	ف	f
چ	ç	ق	k̟
ح	h̥	ك	k, ñ, g
خ	h̥	ل	l
د	d	م	m
ذ	z̥	ن	n
ر	r	و	v, u, ü, ū, o, ö
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ی	y, ɪ, i, ī
س	s		
ش	ʃ		

GİRİŞ

İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı eser, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi bölümünde 2178/1 demirbaş numarasıyla kayıtlı, Türkçe Tarih ve Coğrafya Koleksiyonu'nda bulunan bir el yazmasıdır. 50 varaktan oluşan bu eserin ilk sayfası 21 diğer bütün sayfaları 31 satırdan oluşmaktadır. Nesih yazı türü ile Türkçe yazılmıştır.

19. yüzyıla ait olan bu metnin ses ve şekil özellikleri, 18. yüzyıla kadar hazırlanan ve ses düzeni açısından araştırmacılar tarafından tetkik edilen Arap harfli ve Latin harfli transkripsiyon metinlerinde beyan edilen özellikler göz önüne alınarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Eserin yazarı İbrahim Müteferrika'dır. İbrahim Müteferrika Romanya'nın Koloszvar şehrinde dünyaya gelmiştir ve 1674 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Müslüman olmadan önceki adı bilinmemektedir ve hayatı hakkında çok az bilgi bulunmaktadır.¹ Gençlik yıllarında Osmanlı Devleti'nin eline esir düştüğü hakkında yaygın bir görüş bulunsa da bu, gerçekliği yansıtmamaktadır. Müteferrika, Katolik Habsburgların yönetiminde yaşamak yerine Osmanlı Devleti'ne katılmayı tercih ederek Müslüman olmuştur. 17. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'nin hizmetine girdiği tahmin edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin hizmetine Sipah Ocağı'nda başladıktan sonra 1716'da dergâh-ı âli müteferrikalığına getirildi.² İbrahim Müteferrika'ya asıl şöhretini kazandıran matbaacılığıdır. Müteferrika'nın Yavuzselim semtindeki evinde kurulan matbaada basılan ilk kitap, 1929 yılında tamamlanan daha çok *Vankulu Lügatı* adıyla bilinen *Sihâhu'l-Cevherî* tercümesidir.³ Vefatına kadar yönetiminde bulunduğu matbaada, on bir tarih, üç dil ve bir coğrafya, bir mıknaatıs ve bir askerlik konuları hakkında olmak üzere toplam on yedi kitap (23 cilt) basılmıştır. Müteferrika, bastığı kitapların çoğuna notlar ekleyip harita ve gravürler çizerek

¹ Şerif Korkmaz, "İbrahim Mütefferrika ve İlk Türk Matbaası", **Dini Araştırmalar**, 2/5, 1999, 286.

² Erhan Afyoncu, "İbrâhim Müteferrika", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c. 21, 2000, 324-327.

³ Erhan Afyoncu, a.g.m.

ilaveler ve açıklamalar yapıp içeriğini zenginleştirmiştir. Özellikle Katip Çelebi'nin *Cihannüma* adlı eserine yaptığı eklemeler, Batı'daki bilimsel buluşların belirtildiği, geometriden evren sistemine kadar çeşitli öğretilerden bahsedildiği ve Descartes ve Galile'nin fizik, mıknatisiyet ve pusula kuramlarını ortaya koyduğu için bunlardan en dikkat çekici olanıdır.⁴ Müteferrika'nın *Risâle-i İslâmiyye*, *Vesiletü't-tibâa*, *Usûlü'l-hikem fî nizâmi'l-ümem* olmak üzere üç kitabı ve *Târih-i Seyyâh* ve *Füyûzât-ı Mıknatisiyye* adında çevirileri bulunmaktadır. Diğer bir çevirisi olan *Mecmûatü hey'eti'l-kadîme ve'l cedîde* adını verdiği Andreas Cellarius'un *Atlas Coelestis* eserinin tercümesini de 1733'te tamamlamıştır.⁵ Çoğu kaynakta 1745 yılında vefat ettiği söylenmektedir.

Metinde Afşar hanedanının ilk hükümdarı olan Nadir Şah anlatılmıştır. Nadir Şah, 1100/1688 İran'ın Horasan bölgesinin Destgird köyünde doğmuş ve asıl adı Nedr (Nezd) Kulı'dır. Kuzey Horasan'ın Ebîverd sınır bölgesinde yaşayan Afşar Türkmenlerinin Kırklı koluna mensuptur.⁶ Babası İmam Kulı Bey'dir. Bazı kaynaklar babasının elbise dikicisi olduğu, bazı kaynaklar ise çoban olduğunu kaydeder.⁷ Ebîverd bölgesi valisi Baba Ali Bey'in kızıyla evlenmiştir ve Ali Bey'in vefatından sonra onun yerine geçmiştir. Daha sonra meziyetleriyle tanınıp Horasan'ın meşhur beylerinden biri oldu. Afganlı Mir Mahmud'un İran'ı işgali sırasında zor durumda olan Abbas Mirza'ya (Şah II. Tahmasb) (1133-1144/1722-1731) yardım edip galip gelmesini sağlayan Nadir Şah, muhafız kuvvetleri komutanlığına getirildi ve Tahmasb Kulı Han unvanı verildi. Ardından İstanbul'daki Patrona Halil İsyanı esnasında harekete geçip Irâk-ı Acem ve Azerbaycan'da Osmanlıların elinde bulunan yerleri yeniden Safevîlere kazandırmıştır.⁸ Daha sonra Nadir, II. Tahmasb'ı tahtan indirip onun yerine beş aylık oğlu III. Abbas'ı geçirdi ve kendisi de yönetimde söz sahibi oldu. İran'da siyasi ve idari birliği kurup ülkeyi yönetmeye olan istidadını gösterdikten sonra

⁴ N. Serpil, Altuntek, "İlk Türk Matbaasının Kuruluşu Ve İbrahim Müteferrika", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 10, 1993, s. 197.

⁵ Erhan Afyoncu, a.g.m.

⁶ Azmi Özcan, "Nâdir Şah", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 32, 2006, s. 276-277.

⁷ Osman Kimya, "Nadir Şah Afşar Dönemi Osmanlı-İran Münasebetleri İle İlgili Türkiye'de Yapılan Akademik Çalışmalar", **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, 5/14, 2018, s. 51.

⁸ Azmi Özcan, a.g.m.

1736 yılında Mugan bozkırına İran'ın valileri, ulema, eşraf, aşiret reisleri ve oymak beylerini toplayarak büyük bir kurultay düzenlemiştir.⁹ Kurultayda Nadir'in şah olması istenmiş, Nadir Şah birkaç şart ortaya koyarak bu isteklerini kabul ettirmiştir. Ardından Safevî hanedanı son bulmuş ve 1736-1804 yılları arasında hüküm süren Afşarlılar hanedanının ilk hükümdarı Nadir Şah tarih sahnesine adını yazdırmıştır.¹⁰ Tahta geçtiğinde Tahmasb Kulu Han unvanını bir kenara bırakarak tekrar Nadir ismini kullanmıştır. Başta İran olmak üzere Osmanlı, Kafkasya, Türkistan, Hindistan ve bugünkü Afganistan'ın tarihinde derin izler bırakmıştır.¹¹ Halktan istediği ağır vergiler, şiddetini gittikçe arttırması, baskıcı ve acımasız olmasından dolayı Sistan'da bir isyan ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda 1160/1747 yılında Fethabad'da çadırında suikast düzenlenerek Afgan ve Afşar reisleri tarafından öldürülmüştür. Mezarı Meşhed'te bulunmaktadır.¹²

⁹ Osman Kimya, a.g.m, s. 52-53.

¹⁰ Osman Kimya, a.g.m, s.53.

¹¹ Muhammet Bilal Çelik; Sayed Shafiqula Sadat, "Nadir Şah'ın Afganistan Seferi ve Burada Kurduğu Düzen", **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 67, 2020, s. 471.

¹² Azmi Özcan, a.g.m.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

1. 1. SES BİLGİSİ

1.1.1. Ünlüler

Oluşumları sırasında ses geçidinde belirli hiçbir takıntıya uğramayan, hiçbir engelle karşılaşmayan seslere vokal adı verilir.¹³ Metinde bugün Standart Türkçede olan a, e, ı, i, o, ö, u, ü ünlüleriyle beraber kapalı e (é) sesi de kullanılmaktadır.

1.1.1.1. Kapalı e (é)

Kapalı e (é), e ile i arasında bir sestir. Bazı kelimelerin hem e hem i ile yazılması kapalı e (é) ye işaret etmektedir. Arap harfli metinlerde kapalı e (é) nin tespitini güçleştiren en önemli husus yazıda bu sesi gösteren belirleyici bir işaretin bulunmamasıdır. Bu sebeple bazı araştırmacılar i ile yazılan sesi kapalı e (é) olarak okumayı benimserken bazı araştırmacılar da böyle bir mühim mesele de kuvvetli bir delilin bulunmaması yüzünden metinlerde i ile yazılan bu sesi yazılışına bağlı kalarak i şeklinde okumayı tercih etmişlerdir.¹⁴ Günümüz Türkçesi e ile yazılan ama metinde i ile yazılan bazı kelimeler şunlardır:

di-: 4a/19, 4a/20, 6a/1, 17b/22, 19b/9, 19b/14, 20b/27

gice: 2a/31, 11b/11, 13b/19, 43b/16, 43b/20, 47a/28

¹³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları, 2008, s.42.

¹⁴ Mustafa Özkan. *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995.

it-: 2a/18, 7a/6, 7b/13, 11b/6, 11b/26, 14a/20, 16a/26, 16b/27, 17a/8

vir-: 8b/29, 19b/26, 25b/19, 29a/15, 33a/6, 36b/8, 42b/2, 49a/9, 49a/13

Herhangi bir işaret kullanılmadan yazılmış bazı Türkçe kelimelerdeki ilk hece ünlüsü Türkçenin tarihi metinlerinde i’li şekilleri var olduğu için bu ünlüler kapalı e (è) olarak kabul edilmiştir:

beş (5): 2a/12, 4a/13, 5a/16, 9a/13, 9a/21, 9a/30, 10b/2, 10b/30, 27b/4, 28a/30

eyle-: 12a/1, 12a/7, 13a/2, 13a/30, 13b/5, 14a/31, 14b/30, 15a/28, 15a/30, 15b/1, 45b/1

sekiz (8): 2b/15, 4b/3, 5b/5, 9b/23, 16b/13, sekizincisi 4a/16, 4b/2

yedi (7): 1b/18, 6b/1, yedinci 6b/2, 8a/6, yedinci 9a/30, 11b/7, 11b/28, 11b/30

yetiş-: 8a/30, 22b/18, 33a/2, 35a/3, 35b/6, 35b/30, 37b/7, 39a/22, 41b/30, 49a/4

yetmiş (70): 8a/4, 14a/15, 23a/1, 28b/2, 34a/3

1.1.1.2. Ünlü Uyumu

1.1.1.2.1. Dil Uyumu

Türkçede kalın ünlülerden sonra kalın, ünçe ünlülerden sonra ince ile başlayan ekler gelir. Bu metin de kalınlık-incelik uyumu bakımından sağlamdır:

dahı 21a/6, geçdikde 49a/30, götürölüp 12a/16, keyfiyyetine 41a/14

1.1.1.2.2. Dudak Uyumı

Bir kelimenin ilk hecesinde yer alan düz ünlüden sonra düz, yuvarlak ünlüden sonra geniş veya yuvarlak ünlünün gelmesine dudak uyumu denir. Dudak uyumu Türkçenin ilk devirlerinden beri düzenli olarak izlenemez. Batı Türkçesinde, Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan dönemden sonra kuvvetlenmiştir.

1.1.1.2.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumı

Metinde dudak uyumuna çoğunlukla uyulmuştur ancak Eski Türkçeden beri görülen dudak uyumsuzluğuna sebep olan bazı kelimeler şunlardır:

altun: Kelime metinde daima “altun/التون” şeklinde yazılmıştır: 27a/4, 27a/5, 44b/21, 44b/28, 46b/11, 46b/12, 47b/16, 47b/20

içün: Kelime metinde daima “içün/اجون” şeklinde yazılmıştır: 2a/18, 3b/19, 5b/11, 6a/21, 6a/30, 15b/4

incü: Kelime metinde daima “incü/انجو ” şeklinde yazılmıştır fakat dudak uyumuna göre okunmuştur: 11b/9, 15b/3, 46b/13, 47b/3, 48a/1

gerü: Kelime metinde daima “gerü/كرو” şeklinde yazılmıştır fakat dudak uyumuna göre okunmuştur: 5b/14, 8a/30, 24a/4, 25a/2, 36a/1, 36a/4, 36a/5

gümiş: Kelime metinde daima “gümiş/كومش ” şeklinde yazılmıştır: 11b/9, 15b/4, 44b/29, 46b/11, 47b/16, 47b/20

ilerü: Kelime metinde daima “ilerü/الرو” şeklinde yazılmıştır fakat dudak uyumuna göre okunmuştur: 5b/14, 10a/21, 15a/9, 40b/14, 41a/6

ķapu: Kelime metinde daima “ķapu/ķڤو” Şeklinde yazılmıştır fakat dudak uyumuna g re okunmuştur: 11b/19, 15a/12, 15a/13, 15b/9, 15b/15, 23a/12, 25a/31, 32b/12, 36a/5, 40b/10

ķarřu: Kelime metinde daima “ķarřu/ķرشو” Şeklinde yazılmıştır fakat dudak uyumuna g re okunmuştur: 8b/25, 8b/26, 9b/6, 9b/10, 10b/14, 14a/27

kend : Kelime metinde 169 yerde “kend /ķندو” (45a/29, 45b/19, 45b/26); 5 yerde “kendi/ķندی” (18b/4, 28a/8, 31a/15, 31b/16, 45a/18) Şeklinde yazılmıştır, dudak uyumuna g re okunmuştur.

1.1.1.2.2.2. Eklerde Dudak Uyumunu

1.1.1.2.2.2.1. Dar-Yuvarlak  nl l  Ekler

+I, +U; +sI, +sU teklik 3. şahıs iyelik eki

c mlesi 2a/13, dostuna 3b/14, efendisi 31b/7, oğlu 1b/9

+I, +U y kleme h li eki

aķb rı 3b/30, şehrleri 4a/13, efr dı 5a/15, ķar m leri 5b/4

-IncA zarf-fiil eki

varınca 10b/31, ķalınca 16a/14, bulunca 42a/17, i’d m olunca 46b/29

-IcAk zarf-fiil eki

fehmi   idr k idicek 9b/29, g ricek 12b/17, işidicek 15b/26

+mI soru eki

c rmleri mi 47a/21, i’tim d mıdır 48a/4, m ’m l m d r 47b/23

+ (I) nCl isimden isim yapma eki

beşinci 8b/11, ikinci 23a/9, onuncu 8a/6, sekizincisi 4b/2, yedinci 6b/2

1.1.1.2.2.2. Dar-Yuvarlak Ünlülü Ekler

-U zarf-fiil eki

Metinde “diyü” kelimesi kalıplaşmış bir şekilde yer almaktadır:

diyü 3b/31, 11b/1, 16a/4, 16b/6, 17b/7, 48a/4

-Ip-Up zarf-fiil eki

Eserde daima “vav+pe” şeklinde yazılmış olsa da dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

bend idip 18a/3, iştîdād bulup 2a/16, mektûb yazıp 17b/8, yüz dutup 3a/4

1.1.1.2.2.2.3. Hem Yuvarlak Hem Düz Ünlülü Ekler

-Allm çokluk birinci şahıs emir eki

Eserde “karşılayalım 44a/27” kelimesi “lam+mim” ile diğer örnekler ise “güzel he+lam+mim” ile yazılan ek, dudak uyumuna göre okunmuştur:

gelelim 16b/13, gidelim 16a/18, görelim 44a/28, ceng idelim 38a/21, mûmâşât idelim 38a/23

-dI görülen geçmiş zaman eki

Dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

‘aḳd eyledik 18b/23, dā‘iyesinde oldu 5a/4, istiḳlāl virdik 19b/15, ḳaldı 37b/5, tābi‘ oldular 4b/31

-dİlk, -dUk sıfat-fiil eki

-dUk sıfat-fiil eki “dal+vav+kef” ve dal+kef” olmak üzere iki şekilde yazılmıştır. Bütün örnekler dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

bezl itdigi 4b/10, eyledigi 6b/8, geçdikten soñra 13a/5, gıtdikleri 8b/4, i‘tiyād itdikleri 10a/30

+dUr bildirme eki

Eserde daima “dal+ra” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

dürdur 15b/3, ğuruşdur 16b/16, keşirü’l-ḥalkdır 27a/19, meşhurdur 4a/23, mezkurdur 23b/28, şāhımızdır 29a/1, tebeddüldür 27a/8

-dUr fiilden fiil yapma (ettirgenlik) eki

Metinde daima “dal+ra” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

binā itdirip 16a/11, bi‘at itdirmek 19b/26, naşb itdirdi 32b/15, nidā itdirdi 32b/16, müşāhede itdirmek 20a/6

+dİr, +dUr kuvvetlendirme eki

Metinde daima “dal+ra” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

bulmuşdur 25b/15, çekmişdir 32a/5, defn olunmuşdur 4b/5, eylemişlerdir 6a/22, gelmişlerdir 4b/21, vâkı‘ olmuşdur 48b/7

-(I) l- fiilden fiil yapma eki

l- fiilden fiil yapma ekinin önüne gelen yardımcı ses, Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 18. yüzyılda %52 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Transkripsiyon metinlerinde ise 18. yüzyılda %100 oranında dudak uyumuna bağlıdır.¹⁵ Bu sebeple metinde geçen çoğu örnekte “ye+lam” ile yazılsa da dudak uyumuna bağlı bir şekilde okunmuştur:

geçilip 8b/13, görülüp 2a/19, görülürse 6a/2, görüldü 24a/7, görülmeyip 8b/11, yazılan 4a/5, yazılıp 8b/20, 13a/24, 26b/13, 29b/9, 45a/6, 48b/19, virilirse 13a/23, virilip 7a/23, 10b/17, 12a/25, 29a/9, 46a/20, 47a/9

-(I) n- fiilden fiil yapma eki

n- fiilden fiil yapma ekinin önüne gelen yardımcı ses, Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra 18. yüzyılda %83 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde ise tamamen uyumludur.¹⁶ Bu sebeple eserde de ekin önündeki yardımcı ses dudak uyumuna bağlı olarak okunmuştur:

bulunup 4a/1, bulunmuş 4a/19, feth olunursa 13b/1, fıkır ü mülâhaza olunsu 40b/16, istiğrâb olunur 9b/14, rivâyet olunur 2b/5

+İñ, +nİñ ilgi hâli eki

+İñ, +nİñ ilgi hâli eki, Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 18. yüzyılda %83 oranında uyumludur. 18. yüzyılın sonunda yazılmış olan transkripsiyon metinlerinde

¹⁵ Yavuz Kartallıoğlu “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, *Turkish Studies*, 3/6, 2008, s. 458.

¹⁶ Yavuz Kartallıoğlu, a.g.m, s. 458.

ise dudak uyumuna bağlıdır.¹⁷ Bu sebeple metinde dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

elçileriñ 18b/21, seyyāhlarıñ 4a/4, şehriñ 11b/18, 11b/20, 19a/28, 23a/11, 46b/29, 15/23, ülkesiniñ 7b/10, vaḳāyi‘-nūvīsleriniñ 2a/5

+II, +IU isimden isim yapma eki

18. yüzyılda Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra %35 oranında, yuvarlak tabanlardan sonra %70 oranında uyumludur. 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlanmış bulunan ek Arap harfli metinlerde kurallı değil, keyfi bir kullanım mevcuttur.¹⁸ Eserde “lam+ye” ve “lam+vav” olmak üzere iki şekilli yazılan ek, bu bilgiler doğrultusunda dudak uyumuna uygun okunmuştur:

germiyetli 10a/4, 10b/2, güçlü 9b/6, kudretli 30a/22, şulu 23b/16, otlu 23b/16, sühuletli 9b/13, şevketli 30a/22, şiddetli 10b/2, tatlı 47b/15

-mİş öğrenilen geçmiş zaman eki

18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde genellikle düz tabanlıdır. 18. yüzyıldaki transkripsiyon metinlerinde dudak uyumuna bağlıdır.¹⁹ Bu sebeple eserde de “mim+şın” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

almışlar 5a/12, hālī ḳalmış 3a/4, taḥrīr olunmuş 21b/28, tesmiye olunmuş 38b/29

-mİş, -mUş sıfat-fiil eki

Eserde “mim+şın” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

bālīg olmuş 5a/16, meşğūl olmuş imiş 12b/23

¹⁷ a.g.m, s. 474.

¹⁸ a.g.m. s. 473-474.

¹⁹ a.g.m. s. 457.

+(U) m teklik 1. şahıs iyelik eki

Ek, Arap harfli metinlerde 18. yüzyılın ortalarında dudak uyumuna bağlıdır, transkripsiyon metinlerinde de uyumludur.²⁰ Metinde “mim” harfiyle yazılan ek, dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

düşmānlarımı 12a/13, fermānım 44a/26, nā’ire-i ğāzabımı 44a/28, oğlum 12b/18, pādişāhım 45a/30, şāhım 45b/12

+(U) mUz çokluk 1. şahıs iyelik eki

Ek, Arap harfli metinlerde ilk ünlüsü düz tabanlardan sonra 18. yüzyılda %100 oranında dudak uyumuna bağlı, ekin ikinci ünlüsü ise 18. Yüzyılda %69 oranında uyumludur. Bu ek 18. yüzyılın sonunda transkripsiyon metinlerinde ise dudak uyumuna bağlıdır.²¹ Metinde sadece “mim+zal” şeklinde yazılan ek dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

hākķımız 44a/13, iħtilālımız 38a/19, iħtidārımız 36b/26, istiħķākımız 28b/25, maṭlūbumuzdur 44a/13, murādımızdır 40a/1, rivāyetimize 15b/31, şāhımızdır 29a/1

-Ur geniş zaman eki

Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra 18. yüzyılda %31 oranında dudak uyumuna bağlıdır.²² Eserde dudak uyumuna uygun bir şekilde okunmuştur:

dirler 38b/21, gelir 48a/11, kalır 47b/28, 47b/30, pişirirler 24b/7, rivāyet olunur 2b/5, virirler 26b/26

-Uz çokluk 1. kişi eki

²⁰ a.g.m. s. 464.

²¹ a.g.m. s. 464.

²² a.g.m. s. 461.

Ek, 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra %50 oranında uyumludur. 18. yüzyılın sonunda yazılan transkripsiyon metinlerinde ise dudak uyumuna bağlanmıştır.²³ Eserde “zal” harfiyle yazılan ek, dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

taḥrīr ideriz 36b/23

1.1.1.3. Ünlü Türemesi

Ünlü türemesi, seslerin kendi yapıları veya birbiriyle etkileşimleri sonucunda ortaya çıkar. Ön ses ve son ses türemeleri genellikle yabancı kökenli kelimelerin ses yapısından kaynaklanmaktadır.²⁴

(Ar.) **ba‘zı** < **ba‘z** 3a/23, 3a/28, 4a/2, 4a/8, 4a/17, 7b/6, 7b/8

(İtal.) **iskele** < **scala** 8b/25, 8b/30

1.1.1.4. Ünlü Düşmesi

Türkçede orta hecede bulunan vurgusuz ünlü düşer. Metinde bu duruma örnek olan kelimeler şunlardır:

ayrıl- < **ayırıl-**: ayrılmağı 10a/20

oğlu < **oğul+u**: oğlu 1b/9, 1b/15, 12a/1, oğlum 12b/18, oğlunu 17a/13

oynar < **oyun**: oynar 8a/15

²³ a.g.m. s. 467.

²⁴ Günay Karaağaç, **Türkçenin Ses Bilgisi**, İstanbul: Kesit Yay., 2015, s. 94.

Metinde “ile” edatı ve “i-” yardımcı fiilinin ekleşen örneklerinin bazılarında “i” lerin düştüğü görülür:

ile: alay-ı ‘azīmle 19b/19, emriyle 18a/18, hükmüyle 18a/18, ihtimāliyle 19a/1, ragbetle 20b/3, tarīkiyle 18b/4

i-: cesāret iderse 36a/4, giriftār olursa 26a/4, iştiğāl itmişdi 18a/24, mümkün olursa 7b/12, zāhib olursa 31b/3, vāki‘ olursa 35a/18

1.1.1.5. Hece Düşmesi

Bir kelimede ses bakımından birbirine benzer veya eşit seslerden oluşmuş iki heceden birinin zamanla erimesiyle gerçekleşir. Metinde görülen örnekler şunlardır:

kim erse ne > kimesne: kimesne 4a/26, 9b/11, 20b/23, 21b/10, 25a/21, 29a/28, kimesneler 21a/21, 29a/22, kimesneyi 28b/20, kimesneniñ 33b/15

turur > +dİr; +dUr: degildir 44a/25, meşhūrdur 9b/26, taḥsīndir 44a/25

1.1.1.6. Kaynaşma (Ünlü Birleşmesi)

Türkçede sonu ünlüyle biten bir kelime ünlü ile başlayan bir kelime yan yana geldiğinde ünlülerden birisi erir veya iki ünlü başka bir ünlüye dönüşerek ünlü birleşmesi oluşur. Metinde görülen örnekler şunlardır:

bu + ile > böyle: böyle 7b/1, 14a/31, 20b/9, 27b/7, 45a/14

ne + çe > nice: nice 3a/8, 4a/3, 4a/13, 34b/4, niceleri 11b/20

ne + için > niçün: niçün 47a/19

1.1.2. ÜNSÜZLER

1.1.2.1. Ünsüz Değişiklikleri

1.1.2.1.1. k > h Değişikliği (Sızıcılışma)

- **Kelime Başında k > h Değişikliği**

katun > hatun: 12b/16, 12b/20

- **Kelime Ortasında k > h Değişikliği (Sızıcılışma)**

takı > dahı: 14b/10, 15b/3, 16b/1, 16b/12, 17a/24, 17b/23, 18a/10, 19b/29, 47b/18

1.1.2.1.2. k > g Değişikliği (Ötümlüleşme)

- **Kelime Başında k- > g- Değişikliği**

Eski Türkçe döneminde kelime başında olan k- ünsüzü Batı Türkçesine geçtikten sonra g- sesine dönüşür. Eserdeki örnekleri şunlardır:

kéçe > gice: gice 13b/19, 43b/16, 43b/20, 47a/28, gicesinde 2a/31, giceniñ 11b/11, giceleri 13b/19

ked- > giy-: giymiş 12b/15, giyip 21a/30, giymek 28a/23, giydirildi 29b/4

kel- > **gel-:** gelmiş 30b/1, gelince 2b/16, 3a/7, gelmişlerdir 4b/21, gelelim 4b/21, geldikleri 34a/29

keltür- > **getir-:** getirip 3a/19, 6b/5, 9a/10, 24a/13

kergek > **gerek:** gerek 46b/19, gerekdir 2b/8, 20b/16, 20b/24

kipi > **gibi:** gibi 9a/7, 15b/4, 16a/31, 25a/26, 27b/8, 38b/1, 39a/17

kir- > **gir-:** girdi 15a/16, 19b/7, 21b/26, girdiler 15a/13

kit- > **git-:** gitmek 7b/14, 8b/5, 17a/4, 18a/20, gitdi 9a/26, 9b/10, gitdikleri 11a/31

köl > **göl:** göl 35a/26, gölüne 8a/13

kör- > **gör-:** görülürse 6a/2, görmeyip 10a/20, gördüklerinde 15a/26

kün > **gün:** gün 4b/24, 5b/5, 8b/6, 18a/27, 20a/3, 20a/8, günden 21b/9, gününde 6b/3, 8a/26, 8b/11, 11b/31

- **Kelime Ortasında -k- / -g- Değişikliği**

İki ünlü arasında kalan ya da ünlü ile başlayan bir ek aldığında “k” ünsüzü tonlularak “g” olur. Eserdeki örnekleri şu şekildedir:

maḥṣūr olduğu 2a/12, ḥāvī olduğu 2b/14, ḥāzır u āmāde olmağa 41b/11, sa‘b-ı mürūr olduğundan 3a/13, ta‘yīn olmağa 40a/19

1.1.2.1.3. ğ ve g Seslerinin Gelişimi

1.1.2.1.3.1. Birden Fazla Heceli Kelimelerin Sonunda ğ ve g Sesleri

Eski Türkçe döneminde birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan “g/ğ” ünsüzleri Eski Anadolu Türkçesinde erir. Bu erime sonucunda kelime sonu g’lerin bir kısmı kendinden önceki ünlüyü yuvarlaktırır, bir kısmında da herhangi bir değişiklik olmamıştır.²⁵

ellig > elli: elli 7b/18, 10a/14, 13b/28, 15b/28, 39a/11, ellisinde 14a/5

sürüg > sürü: sürü 4b/24

uluğ > ulu: ulu 5b/18

Osmanlı Türkçesinde “g/ğ” ünsüzünün erimesiyle ortaya çıkan yuvarlak ünlülü şekiller büyük ölçüde uyuma girmiştir. Bu sebeple “kapı” örneğinin de uyuma girdiği kabul edilerek okunmuştur:

kapug > kapu > kapı: kapı 15a/12, kapıyı 15a/13 kapılarını 11b/19, kapısı 15b/9

Eski Türkçenin -lığ, -lig; -luğ, -lüg isimden isim yapma ekinin sonundaki -ğ ve -g’ler Batı Türkçesinde erimiştir:

güçlü 9b/6, kudretli 30a/22, sühuletli 9b/13, şevketli 30a/22, şiddetli 10b/2

1.1.2.1.3.2. Ek Başında ğ ve g Sesleri

²⁵ Zeynep Korkmaz, Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Ankara, TDK Yayınları, 2013, s. 94.

Eski Türkçede bazı eklerinin başında bulunan ğ ve g sesleri Batı Türkçesinde düşmüştür:

-ġAn > -An: giden 35a/23, bākī kalan 13a/6, 32b/7, yazılan 4a/5

-ġInCA > -IncA: i'dām idince 13a/7, müşāhede idince 7b/2, țareyān idince 36a/11, varınca 2b/21, 7b/27, 10b/31

+ġArU > +ArI: ileriden 5b/14, ileriye 10a/21, 36a/31

ķulġaķ > ķulaķ: ķulaķ 37a/3

ťolaķġaķ- > ŗolaķ: ŗolaķıp 35a/27

1.1.2.1.4. b > v Deġişikliġi (Sızıcılaşma)

Eski Türkçe döneminde kelime başında bulunan bazı “b” sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde “v” sesine dönüşmüştür:

bar > var: vardır 4a/13, 24b/4, 47a/17, var idi 9a/5, 10b/9, 42b/14

bar- > var-: varınca 2b/21, 7b/27, 10b/31

ber- > vir-: haber virdiler 13a/20, istiklāl virile 20a/31, ķarār virdi 2b/13, 19a/29

1.1.2.1.5. t > d Deġişikliġi (Ötümlüleşme)

1.1.2.1.5.1. Kelime Başında t- > d- Değişikliği

Eski Türkçede kelime başında “d” sesi yoktur. Eski Anadolu Türkçesi döneminden başlayarak Eski Türkçede “t” ile başlayan pek çok kelimenin “d” ünsüzüne döndüğü görülür. Bahsedilen durumda t’den d’ye dönüşen, t’li biçimini koruyan ve iki şeklini de muhafaza eden kelimeler olarak incelenmiştir:

- **t- > d- Değişikliği Olan Kelimeler**

taķı > daķı: 14b/10, 15b/3, 16b/1, 16b/12, 17a/24, 17b/23

tegin > degin: degin 24b/7

ti- > di-: 4a/19, 4a/20, 6a/1, 17b/22, 19b/9, 19b/14, 20b/27

tört > dört: dört 19b/19, 24b/27, 28a/30, 42b/23, 46b/25

- **t’li Biçimini Koruyan Kelimeler**

āmāde ıurdular 39b/29, mektūmāne ıurur 3a/25, ıoksan 38b/31, ıolaşıp 35a/27, ıoluşup 10b/8, ıopraķlar 25b/17, ıurduķuñ 47a/24, ıutdu 42a/15, yüz ıutdu 10b/21, 42a/11

- **Hem t’li Hem d’li Biçimiyle Kullanılan Kelimeler**

ıut-: ıutdu 42a/15, yüz ıutdular 10b/21, 42a/11

dut-: dutup 13a/14, 21a/16, dutmuşlardır 6a/20, dutdular 45b/8, yüz dutup 3a/4, yüz dutdu 3a/5, 5b/17, 7a/27

1.1.2.1.6. z > s Değişikliği

izde- > **iste-** : istemezdi 3b/12

1.1.2.1.7. d > y Değişikliği

adağ > **ayağ**: 38a/22

bedük > **büyük**: 3b/1, 5a/1, 5a/10, 21b/24

kod- > **koy-**: koyarak 1b/24, koyuldular 10b/24

1.1.2.2. Ünsüz Düşmesi

Daha önce ele alınan “g” ünsüzünün dışındaki ünsüz düşmesi örnekleri şu şekildedir:

1.1.2.2.1. -b- Düşmesi

bol- > **ol-**: bā'is-i iftiḥār olıcağ 20a/18, miḥmān olmak 20a/4, müsāmaḥa olunursa 20a/23

1.1.2.2.2. -l- Düşmesi

keltür- > **getir-**: iṭā'ate getirip 9a/10, ḫabza-ı taṣarrufa getirip 24a/13

ol > **o**: o 1b/11, 31a/1, 34b/7, 37a/5, 38b/4

oltur > **otur-**: oturdu 19b/8

1.1.2.2.3. -y- Düşmesi

yinçü > inci > inci: inci 11b/9, 15b/3, 46b/13

1.1.2.2.4. -r- Düşmesi

erser > ise: ise 2b/2, 2b/20, 4a/19, 6a/5, 7a/8, 8a/26, 9b/14

1.1.2.3. Ünsüz Türemesi

Türkçede bir kısım ekler kök ve gövdelere doğrudan birleşmeyip “y” ve “n” yardımcı ünsüzlerini alırlar. Metindeki bazı örnekler şu şekildedir:

cānibi-n-e 9b/24, emri-n-e 10a/8, endīşe-y-e 7a/3, tārīkleri-n-e 10a/24, tecrübe-y-e 4a/27, yeri-n-de 10a/2

1.1.2.4. Ünsüz Benzeşmesi

Ünsüz benzeşmesi, bir kelimede yan yana bulunan ünsüzlerin söyleniş bakımından birbirini etkilemesi ve bazı değişmelere uğraması olayıdır. Eserde bazı ekler tonlu ve tonsuz harfle biten kelime tabanlarına daima tonlu şekliyle gelip dal (ـ) ile yazılarak ünsüz benzeşmesinin takip edilmesine engel olmaktadır:

1.1.2.4.1. Yazımı Kalıplaşmış Eklerde

Metinde bulunan +dA bulunma hali, -dAn ayrılma hali, -dI görülen geçmiş zaman, -dIk, -dUk sıfat-fiil -dIkda, -dUkda zarf-fiil -dIkça, -dUkça zarf-fiil -dIr- dUr fiilden fiil yapma ve -dIr, -dUr bildirme ekleri kendisinden önceki sestten etkilenmeyip daima tonlu yazılmıştır:

- **+dA bulunma hâli eki**

derûnunda 38a/10, al‘ada 36a/9, urb-ı civârda 38a/31, memâtda 28a/19, mülûkdan 12b/8, arâda 37b/7, arafda 17b/14, yolumuzda 36b/28

- **+dAn ayrılma hâli eki**

eczâ-yı meclisden 28b/31, ubûbâtıdan 24b/4, arıdan 2b/28, taıtdan 28b/26, â‘ifelerinden 29b/22, vâlîsinden 28b/7

- **+dI, dU görülen geçmiş zaman eki**

aldı 25b/5, dâ‘ıyesinde oldu 12b/30, görüldü 24a/7, müfîd olmadı 25b/4, tenbîh olundu 30a/30, yüz dutdu 3a/5, zabı u teşhîr eyledi 31a/9

- **-dIk, dUk sıfat-fiil eki**

def‘ itdiği 12a/13, dil-gîr olduklarından 32b/2, gitdikleri 8b/4, götürdüğü 15a/21, itdigimiz 28b/23

- **-dIkda, -dUkda zarf-fiil eki**

iitdikde 12b/26, gördükde 42a/25, mübâır olduda 14b/27, vâıl olduda 22a/22, vuûl bulduda 15b/29

- **-dIkdan, -dUkdan zarf fiil eki**

geçdikden 13a/5, aıl itdikden 17a/16, öldükden 17a/28

- **-dIka, -dUa zarf-fiil eki**

buldua 4b/30, ekilmedike 36a/4, der-âır itdike 17b/15, geçdike 45b/9, îâl itmedike 18a/15, oldua 42a/31

- **-dIr, -dUr fiilden fiil yapma eki**

binā itdirip 16a/11, bi‘at itdirmek 19b/26, müşāhede itdirmek 20a/6, naşb itdirdi 32b/15, nidā itdirdi 32b/16, te’kīd itdirdi 16a/30

- **+dIr, +dUr bildirme eki**

ğālibdir 26a/29, hafīfdir 43a/1, hākimdir 26b/24, iklīmdir 27a/20, maḥşūşdur 32a/20, zaḥmetler çekmişdir 32a/5

1.1.2.4.2. Kelime İçinde

Türkçede iki ünlü arasında kalan p, ç, t, k ve k ünsüzleri tonlulaşarak b, d, c, g ve ğ’ye dönüşürler. Eserdeki başlıca örnekleri şu şekildedir:

- **-ç- > -c-**: gücüyle 5b/6, gücüne 31b/16
- **-k- > -g-**: gördüğü 39a/17, cezb itdigi 39b/1, yetişdigi 42a/31
- **-k- > -ğ-**: kucağından 33b/7, olmağa 28b/28, yazdığı 36b/22
- **-t- > -d-**: giden 35a/23, giderek 8b/30, idip 11a/3

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ

1.2.1. İSİM

“İsimler canlı, cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir. Varlıkları ve

mefhumları tek tek karşılayan isimlere özel isim, cins cins karşılayan isimlere de cins isim denir.”²⁶ Eserdeki özel isimler, tezin “Özel İsimler Dizini” bölümünde verilmiştir.

1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

1.2.1.1.1. Çokluk Eki: +lAr

Bugün Türkiye Türkçesinde çokluk +lAr ekiyle yapılır:

‘Acemler 11b/24, cevāblar 36a/6, ekinler 11b/17, elçiler 13a/21, gayrılar 6a/2, memleketler 17a/11, seyyāhlar 3b/29, şāhlar 19b/6, yerler 11b/16

Şekil bakımından tekil olan fakat topluluk anlamı veren isimler de bulunmaktadır:

gürūh 5a/8, 9b/7, 10b/23, ordu 8a/30, 10a/1, 11a/27, 11b/1, sürü 4b/24

1.2.1.1.2. İyelik Ekleri

Teklik 1. Şahıs: +m

dest-i ihtiyārıma 46a/10, düşmānlarımı 12a/13, nā’ire-i gāzabımı 44a/28, şāhım 6a/7

Teklik 2. Şahıs: +ñ

efendiñe 44a/26, hāk-pāyiñe 45b/13, kuluñ 45b/13

Teklik 3. Şahıs: +I, +U / +sI, +sU

²⁶ Muharrem Ergin, a.g.e, s. 289.

ahālîsi 6b/4, 7a/3, eşnâsında 2b/3, oğlu 1b/9, oğludur 4a/2, sekizincisi 4b/2, vālîsi 7b/7

Çokluk 1. Şahıs: +mIz, +mUz

‘icâletimizde 17a/29, istiḥkākımız 28b/25, qarâbetimize 28b/24, rivâyetimize 15b/31, şâhımızdır 29a/1, yolumuzda 36b/27

Çokluk 2. Şahıs: +ñIz, +ñUz

ķuluñuz 44a/17, ma‘lûmuñuz 44a/19, zîmmetiñize 28b/21

Çokluk 3. Şahıs: +IArı

aḥvâleri 49b/21, cürmleri 47a/21, efendileri 44a/23, istîlâları 1b/12, mücâdeleleri 30a/13

1.2.1.1.3. Hâl Ekleri

1.2.1.1.3.1. İlgî Hâli Eki: +Iñ, +Uñ; +nIñ, +nUñ

‘askeriniñ 35b/2, alaylarınıñ 10a/22, çobanıñ 4a/22, ķarındaşlarınıñ 17a/14, nâmeniñ 36b/22, seyyâhlarınıñ 42b/9, üserâniñ 30b/3, zâbiṭâniñ 46a/17

1.2.1.1.3.2. Yönelme Hâli Eki: +A

ķal‘aya 14a/28, 14b/28, 36a/16, Mu‘allâ’ya 4a/29, taşraya 32b/23, pusuya 5b/2, sarāya 19b/6

1.2.1.1.3.3. Yükleme Hâli Eki: +I, +U

bilâdını 6b/30, hüdûdunu 24b/14, kapılarını 23a/12, kulûbunu 34a/15, muhâfızlarını 24a/13, ordusunu 39a/12

1.2.1.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA

eşnâda 28a/10, hayâtında 7a/18, kurbunda 8b/14, mahall-i mezbûrda 24b/27, nisvânda 33a/25, şahrâda 25b/14

1.2.1.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn

‘Acem’den 25b/19, istilâsından 6b/31, ormandan 23a/18, taraf-ı şâhîden 26b/7, vâlîsinden 28b/7, Yûnân’dan 23a/23

1.2.1.1.3.6. Eşitlik Eki: +CA

bunca 38a/14, 40b/31, 46b/17, 46b/22, muqaddemce 5b/10, nice 8a/10, şıkça 36a/24, taqdîrce 31a/14

1.2.1.1.3.7. Yön Ekleri: +rA, +ArU

ileriye 10a/21, 36a/31, 40b/14, 41a/6, soñra 2a/27, taşra 2b/27, üzere 1b/21, 2a/5, 2a/10, 3b/29

1.2.1.1.3.8. Vasıta Hali Eki: +IA

‘askeriyle 47a/4, hâtırlarıyla 3a/20, havfıyla 25a/25, hücumlarıyla 47a/30, i‘ânetleriyle 46b/26, ihtimâmlarıyla 2b/13, sebebiyle 41a/22, sevkiyle 44b/6, tarîkiyle 43a/13

1.2.1.1.3.9. Soru Eki: mI, mU

cürmleri mi var? 47a/21, i'timād mıdır? 48a/4

1.2.1.2. İsim Yapım Ekleri

1.2.1.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+A: gice 2a/31, 11b/11, 13b/19, 43b/16

+Ar; +şAr: birer 26b/27, üçer 23a/3

+CI: bekçi 43b/15, elçi 22a/21, 22a/27, 22b/4, 22b/9, 30b/4, nöbetçi 43b/15, karāvulçıları 43b/15, muhāfazacı 5a/13

+çA: akçe 7a/6, bāğçe 12a/4, sıkça 36a/24

+dAş: karındaşı 3b/1, 3b/4, 3b/, 3b/11, 17a/14, 35a/17, karındaşa 33a/22

+Incl, +UncU: beşinci 41a/18, on beşinci 8b/11, on ikinci 4b/2, sekizincisi 4b/2, üçüncü 23a/18, yigirmi beşinci 6b/23

+II, +IU: dürlü 33a/26, germiyetli 10a/4, 10b/2, güçlü 9b/6, kudretli 30a/22, sühüetli 9b/13, şiddetli 10b/2

+IIk: āvārelik 30a/26, bīvelik 21b/23, çobanlık 4a/24, elçilik 30a/26, işsizlik 36a/12, hastalık 36a/12, şahlık 2a/24

+sIz, +sUz: zahmetsiz 23/12, gayretsiz 40a/27, güçsüz 39b/14, 41a/1, hamiyyetsiz 40a/27, işsiz 39b/14, şusuz 8a/11, 34b/8, 39a/3

1.2.1.2.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-Ak: ayak 38b/22, konak 8b/13, 27b/13, 28a/30, 37b/8, konağı 8b/13, konaktan 13a/18

-IcI, -UcU: cesâret idici 21b/9, hâlel virici 33a/17, nehb ü gâret idici 47a/10, sebep olucu 33a/18

-k, -Ik, -Uk: açık 5b/7, bölüm 5a/27, 9b/8, 18a/27, bölükleri 5a/31, büyük 21b/24, uzakdan 12a/9

-mA: yoklama 8a/4

-mAk: almak 24a/19, çıkmak 45a/15, akmak 41a/7

-I, -U: kapı 15a/12, kapısı 15b/9, kapıyı 15a/12, kapılarını 23a/12, ölüsüne 42a/7, sürü 4b/24

1.2.2. ZAMİR

Varlıkların gerçek adının yerini tutan onları kişi, işaret veya soru yolları ile temsil eden isim soylu bir söz türüdür.²⁷

1.2.2.1. Şahıs Zamirleri

1. Şahıs Zamirleri: ben, biz

²⁷ Günay Karaağaç, **Türkçenin Söz Dizimi**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2012, s. 50.

baña 19b/12, 44a/26, 46a/9, ben 38b/14, 44a/27, 44b/9, 45b/13, beni 12a/14, 47a/19, benimdir 44b/9, benden 19b/10, 19b/11

biz 4b/21, 16a/17, 16b/12, 18b/22, bizim 15b/31, bizden 18b/8

2. Şahıs Zamirleri: sen, siz

saña 44a/26, 44b/9, sen 44b/10, seni 19b/14, 12a/13, 47a/24, seniñ 12a/13, 38b/13, 44a/18

siz 38a/20, sizi 18b/22, 18b/24

3. Şahıs Zamirleri: o, ol, anlar, bunlar

i‘timādü’ d-devle nāmıyla vekālet **aña** yakışmayıp **anıñ** ‘unvān-ı i‘tibārı ‘ale’l-istiklāl şāhlık nāmıyla zībinde olmak gerekdir 20b/15-16

“Ağvānlar ile kâstallere hücum ve **anları** dahı zabt eyledi” 32b/14

“mīr-i merķūm **anlara** istizhār u te‘āzud ile tavşıye” 16b/18

“merātib ü menāşıbı **anlara** virip” 48b/29

“umūr-ı devletiñ rü’yet ü temşiyetini **anlara** sipāriş eyledi” 48b/29

“**anlarıñ** raht u bisātlarına” 48a/21

“**anlarıñ** tarīk-i hacda bezl itdigi” 4b/10

1.2.2.2. İşaret Zamirleri

İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan kelimelere işaret zamiri denir. Metinde tespit edilen zamirler şunlardır:

bu:

“**bundan** sonra al‘ay al hle terk etmek” 36a/13

“**bundan** sonra ‘asker iki blk olup” 9b/8

“**bundan** fazla rn’ n fetertı zamnında” 22a/26

“saa emr  fermnım **budur**” 4a/26

“eker-iahlsinin yidigi **budur**” 24b/8

anda/andan:

“Encmında kh- merm ile Grcistn’da Oset nhiyesine ve **anda** Siyn nm nehrden gemek be-gyet arb bir yol buldular” 24a/27-28

“**andan** irvn’a aıp amı’ya arb bir maalde Lezgilerin ordusuna mlk oldular” 24b/10

1.2.2.3. Dnllk Zamiri

Dönüştürme zamiri kendi ve kendi'ye gelen iyelik ekleriyle oluşur. Metinde tespit edilen dönüştürme zamirleri şunlardır:

kendi 18b/4, 28a/8, 31a/15, 31b/16, 35b/24, 42a/4, 45a/18, 46a/3, kendiye 3a/27, 35a/15, 35b/25, 38b/1, 39a/31, 40b/2, 45a/29, kendilerine 5a/12, 36b/31, 37a/1, 42b/27, kendisi 1b/18, 35b/29, 38a/5, 41a/9, 47a/4, 47a/6, kendisine 46b/9, kendisinden 44a/11, 44a/13

1.2.2.4. Belirsizlik Zamirleri

Metinde kullanılan belirsizlik zamirleri genellikle ba'zı, biri, cümle, kimesne ve kimi'dir:

ba'zı:

“**ba'zılar** Nâdir-i merķūm Gürcistān beglerinden ‘Osmāniyān cenglerinde maķtūl bir begiñ oğludur ve **ba'zılar** ‘Acemdir ve hattā İsfahān muḥāşarasında Ağvān’a karşıp ma‘an bulunmuş didiler. **Ba'zılar** ise Ḥorāsān Terākimesi ‘aşā’irinden bir ‘aşiret begidir didiler. **Ba'zılar** ise Efrenc seyyāḥlarından azmış bir kızılbaşdır didiler”
4a/17 20

“**ba'zılar** rivāyet iderler ki” 3a/23

biri:

“dīgerāndan **biri** ve ahālisi ol vakte gelince” 2b/24

“Acem’den **birisi** selāmet bulmayıp telef oldu” 9a/21

cümle:

“kendilerine i‘timād virilirse **cümlesi** İşfahān’a gelip şāha ‘asker yazılıp” 13a/23

“**cümlesi** beglerine öşr virirler” 26b/26

kimesne:

“bir **kimesne** ta‘mīr ile taḳayyüd itmemiş” 25a/21

kimi:

“‘Osmānlıyān’dan **kimini** ḳatıl ve **kimini** esīr idip” 23a/13

“şehrde bulunan birkaç nefer ‘Osmānlı’yı **kimini** ḳatıl ve **kimini** esīr itdiler” 25b/1

“**kimi** nehrden Ṭāğıstān’a geçdiler ve **kimi** Gence’de ‘Osmānlı ordusuna lāḥiḳ oldular” 25a/2

1.2.2.5. Soru Zamirleri

Metinde “ne” ve “kim” sıklıkla kullanılan zamirlerdir:

kim:

“her **kim** gelmege cesāret iderse” 36a/4

“tüccār **kim** var ise” 47b/8

ne:

“murād ve maḵṣūd **ne** olduğunu isti‘lām eyledi.” 39b/31

“Cihān-ābād’da **ne** işlendiğine ve ne yüzden tedbīr olunduğuna” 40b/29

1.2.3. SIFAT

İsimlerin önüne gelerek onları niteleyen nasıl olduklarını gösteren çeşitli yönlerden belirten sözlerdir.²⁸

1.2.3.1. Niteleme Sıfatları

İsmi renk, şekil, biçim vb. şekilde özelliklerini bildiren kelimelerdir:

altundan ve gümüşden maṣnū‘ safiḥa şafḥalar ile kaplı tavanlar 46b/11, bed-kār celālīler 40b/13, bed-kār ḥā’inler 40b/28, büyük karındaş 3b/2, ġarīb feryād 47a/14, ḥarāb u yebāb otlar ve ekinler 11a/17, maḥfī ü nihānī mu‘āmele 40b/28, müşkil işler 36b/25, mechūl çoban 4a/22, şulu ve otlu vāsi‘ şahrālar 23b/16, şevketli ve kudretli pādişāh 30a/22

1.2.3.2. Belirtme Sıfatları

1.2.3.2.1. İşaret Sıfatları

bu: bu ‘aşırda 27a/9, bu cengde 23b/3, bu maḥalde 23b/3, bu mertebede 25b/18, bu vechle 22b/24

²⁸ Zeynep, Korkmaz, **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

o: o iki devlet beyninde 38b/4, o levmlerini 47b/14, o tār u girīvelerde 34b/7, o emr 31a/1, o emr-i ekīde 22b/19

1.2.3.2.2. Belirsizlik Sıfatları

az: az zamān 8b/29

birkaç: birkaç eyyām 2a/28, 12a/4, birkaç gün 8b/6, birkaç konak 13a/18, birkaç sene 17a/25

bir: bir kavm 3a/1, 24a/8, bir kıyāmet 47a/8, bir kızılbaşdır 4a/20, bir konak 37b/8

her: her mādde 29a/21, her ferd 12a/28, her milyon 45a/3, 26b/16, her tümen 16b/15, her yevm 28a/5

nice: nice halk 3a/8, nice hayr işler 4b/15, nice lağviyyāt 4a/3, nice memleketler 8a/10

1.2.3.2.3 Sayı Sıfatları

Önüne geldiği isimlerin sayısını belirten sıfatlardır. Sayı sıfatları asıl sayı sıfatı, sıra sayı sıfatı, üleştirme sayı sıfatı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılır ancak metinde kesir sayı sıfatına rastlanılmamıştır:

1.2.3.2.3.1. Asıl Sayı

altı biñ ‘Acem 37b/30, altı biñ ‘asker 18a/29, iki devlet 38b/12, iki nefer 2b/1, sekiz biñ ‘asker 9b/23, yigirmi nefer 11a/8, 2a/12

1.2.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

beşinci gün 8b/11, ikinci gün 23a/9, on ikinci imām 4b/7, sekizinci sene 23a/27, yedinci sene 9a/30

1.2.3.2.3.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

birer adam 26b/27, birer def'a 4b/18, birer gürüh 48a/21, üçer def'a 29a/3

1.2.3.2.4 Soru Sıfatları

“**ne** vechle mümkün olursa” 7b/12

“şehir-i İsfahān’dan **ne** takrīb ile çıktığı ve çıktıkdan sonra **ne** vechle hareket ve **ne** işler dutduğu” 2a/23-24

1.2.4. ZARF

Zarflar, fiilleri, fiilimsileri ve sıfatları nasıllık-nicelik, zaman, yer yön ve miktar olarak nitelerler.

1.2.4.1. Zaman Zarfları

ba‘dehū: “**ba‘dehū** fi’l-cümle yine ‘imārete yüz dutdu” 3a/5

“**ba‘dehū** Kirmān ülkesiyle şarkdan garba meyl ile Şīrāz’a varınca” 7b/26

“**ba‘dehū** sarāy-ı şāhīde nüzūl itdiler” 12a/21

der-hāl: “emvāl-i ğanāimi **der-hāl** ‘askerine tevzī‘ eyledi” 5b/19

el-ān: “**el-ān** zarar-ı ‘āmmeyi zāmin umūr-ı devleti kāfīl hāzık²⁹ u nāķıd recül-i kāmīl-i hāzır ve mevcūd bulunmaķ me’mülū ba’iṣ-i tesliyedir” 28b/18-19

evvelā: “**evvelā** Diyārbekir eyāleti ve sā’ir nehr-i Fırāt’ıñ cānib-i şarkıyyesinde vāķi‘ memālik ve arāzī cümlesi ‘Acem tarafına redd oluna” 28b/18-20

hemān: “**hemān** ol demde İṣfahān tarafından Tahmās Kūlī Han’a ādem gelip” 13a/24

şoñra: “tazyīķ ü taḥķīr [ü] te’dībden **şoñra** yine ‘asker ile ordu-yı şāhīye müsāra‘at ve mülākāt beyninde olduğun bildirdi” 13b/7-8

1.2.4.2. Yer Yön Zarfları

aşağı: “süyül tağlardan **aşağı** akıp” 37a/27

geri: “askerin **geri** çekip” 24a/4, “Nādir’iñ ‘askeri **geri** çekilmedikçe” 36a/4

karşı: “bunlarıñ güçlü ve tüvānālarını seçip **karşı** geçirdi” 9b/6

1.2.4.2. Miktar Zarfları

Fiilin azlık veya çokluğunu belirten zarflardır:

az: “**az** kalmıṣ idi” 10b/16

çok: “**çok** geçmeyip” 1b/16, “**çok** itişdiler” 9b/19

²⁹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dad harfiyle yazılmıştır.

1.2.4.4. Hâl Zarfları

“**tekrār** su’āle cesāret idicek” 40a/6, “**yine** ‘azl olundu” 2a/28

Zarf fiil görevinde kullanılan yabancı asıllı kelime örneği de şöyledir:

“Hind ‘askeri **tüzce** davranmayıp” 39a/18

1.2.4.5. Soru Zarfları

“**niçün** tevaḳḳuf idersin” 47a/19

“Siz **ne içün** тұrursuz” 38a/20

1.2.5. EDAT

Tek başına anlamı olmayan, cümle içinde farklı anlamlar kazanan kelimelerdir.

1.2.5.1. Vasıta ve Beraberlik Edatları

Eylemin hangi araçla, neyle; neyle beraber veya karşı karşıya olduğunu gösterir:

ile:

“Nādir **ile** görüşmege tergīb itdi” 44b/3

“nā-çār ta‘ahhüd **ile** mecbūr oldu” 44b/11-12

“cevāhir ü sīm **ile** donanmış yüklenmiş iki re’s-i fil ihdā olundu” 44b/23, 24

1.2.5.2. Sebep Edatları

içün:

“taht u saltanat **içün** toğmuş görünür” 49b/23-24

üzere:

“tarz-ı muẓafferāne **üzere** şehre dāhil oldu” 46a/24-25

“meşārif-i seferiyyesine vefā itmek **üzere** işidilmiş hesāba gelmez gāyet mübālağa bir meblağ akçe taleb eyledi” 44b/27-28

1.2.5.3. Benzerlik Edatları

gibi:

“Nādir Kūlī **gibi** fūrū-māye” 6a/18

“kendi mālī **gibi** ‘askerine tevzī‘ eyledi” 15a/4-5

mişillü:

Horāsān ve Kāndehār **mişillü** mesāfe-i ba‘īdde bulunan” 22b/17-18

1.2.5.4. Başkalık Edatları

ğayrı:

“Hindūmend nām nehrden **ğayrı** mā’-i cārīsi olmayıp” 8a/11-12

“benden **ğayrı** bir ferdi bulduñsa baña söyle” 19b/11-12

mā-‘adā:

“Nādir’iñ hāzīnesine teslīm oluna bundan **mā-‘adā**” 45a/3-4

“esbāb u eşyādan **mā‘adā**” 47b/17

1.2.5.5. Miktar Edatları

def‘a:

“üçer **def‘a** resm-i zemīn-būs birle hana ta‘zīm itdikde” 29a/3

ziyāde:

“Ağvān qavmine şehrliden **ziyāde** havf u hirās istīlā idip” 11b/14

“bir ferdde otuz kırk ğuruşdan **ziyāde** bulunmaya” 46b/5-6

1.2.5.6. Zaman Edatları

“İşfahān’dan çıkdıkdan **soñra**” 2a/26-27

“Mîr Maḥmūd katl olunduktan **şoñra**” 9a/8

1.2.5.7. Yer Yön Edatları

degin:

“sene tamāmına **degin** bozulmaz” 24b/7

dek:

“şabāḥa **dek** cümle ‘askeri tertīb ve mühimmāt-ı ḥarb u kıtālî tehiyye kıldı” 43b/20-21

karşı:

“Ağvānlarıñ gözüne **karşı** sıırığı yere dikdiler” 16a/12

“serîr-i şāhîye **karşı** oturdu” 19b/8

1.2.5.8. Nispet/Aitlik Edatları

“kendiye **maḥşüş**” 10a/22-23, 13a/16, “kendisine **maḥşüş**” 33b/22

1.2.6. BAĞLAÇ

“Söz içinde iki kelimeyi, aynı değerde iki cümle unsurunu, iki yargıyı biri birine bağlayarak aralarında çeşitli yönlerden ilgiler kuran ve söz içindeki iki kavram veya düşünceyi bütünleştiren görevli kelimelerdir.”³⁰

1.2.6.1. Sıralama Bağlaçları

Sıralama bağlaçları kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri sıralarlar. Metinde ile, ve, u en sık kullanılan bağlaçlardır:

“sāhīl-i bahr-ı Hazar **ile** Gīlān” 24b/22

“rūy-ı zemīne çıkar **ve** andan aşağıda evvelkiden teng mecrā ile Ger’e mülākī olup ne” 24b/28-29

“zabt **u** teşhīrden” 25a/9, “nām **u** ‘unvān **u** elķāb” 26b/13-14

“tūl **u** dirāz meks **ile** ‘askere fūtūr **u** kesel **veyāhūd** işsizlik **ve** āvārelik **ile** hastalık zuhūr” 36a/11-12

1.2.6.2. Karşılaştırma Bağlaçları

gerek...gerek...:

“**gerek** serīr-i merķūmuñ ve **gerek** sarāy-ı pādīshāhīde mevcūd nisvānıñ” 46b/19

1.2.6.3. Cümle Başı Bağlaçları

³⁰ Zeynep Korkmaz, **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1992, s. 18.

ancaḳ: “ḥuḳḳī zimemi ibḳā’ itdiler **ancaḳ** Ḳandehār vālisi Ḥüseyin Ḥan da‘vete icābet ve emre itā‘at itmeyip” 31a/22-23

ḥün: “ḥün ḥan-ı merḳüm bir sene muḳaddem Revān ve Ṭaḡıstān taraflarından Taberistān ḥudūdunu dest-i teṭāvul ḥuṣemādan muḥāfaẓa içün” 26b/13-14

ḥattā: “ḥattā ḥan-ı merḳümüñ Ğazvīn ve Lengür Ağvānları ḥaḳlarında luṭfla cādı mu‘āmelesin bu maḥalde īrād ve da‘vālarına delīl sevḳ itdiler” 16b/7

ḳaldı ki: “‘Acemler beyninde maḳbūl ü mu‘teberdir **ḳaldı ki** ‘Acemler ma‘iyyetiyle müft ü meccānen seferlere cenglere müdāvetleri umūr-ı müstaḡrebedendir” 27a/11-12

kezālik: “tercüme-i ūlāda i‘tirāz olunmadı ve **kezālik** tercüme-i sāniyede Ṭahmās Ḳulı Ḥan’ıñ zuḥūru” 2a/5-6

meger: “bir fitne zuḥūr eyledi. **Meger** Hindīlerden eṣnā-yı ḥurūb u ḳıtālda aḥz olunmuş” 46b/23-24

velākin: “**velākin** ḥafī olmaya ki evvelā taḥt-ı Īrān’a mes’ūlu Mīr Maḥmūd’uñ ve ḥalefī Mīr Eṣref’iñ istīlāları müddetinde” 2a/1

1.2.6.4. Kuvvetlendirme Bağlaçları

daḥı:

“ālāt [u] esbāb u eṣyā **daḥı** cümle cem‘ olup” 47b/18

“bir ṣehr **daḥı** binā idip” 48b/4

“Lāhor vālīsini **daḥı** ol gürüha idḥāl eyledi” 48b/17

da:

bu def‘a **da** yine ‘Acem ‘askeri bozulup ve ser-‘askerleri **daḥı** katl olunup evvelkiden ziyāde inhizām ile perīṣānū’l-ḥāl oldular 38a/2

1.2.7. ÜNLEM

“Konuşanın korku, sevinç, acıma, şaşkınlık gibi her türlü duygu ve heyecanını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya, seslenmeye, çağırmaya yarayan kelime veya kelimeler.”³¹

1.2.7.1. Seslenme Ünlemleri

ey: “ey kavm-i ‘Acem” 28b/13, 38a/13

1.2.7.2. Gösterme Ünlemleri

tā: “ol taşları **tā** nehr-i Ger’iñ ve nehr-i Aras ile ictimā‘ maḥalline gelince cümle geşt ü güzār iderler” 24a/10-11

“Hüseyn Han’iñ kırk biñ ‘askeriyle muḥāşarasına taḥammül idip **tā** Nādir Şāh ‘askeriyle gelip yetişince” 33a/1-2

³¹ a.g.e. s. 157.

1.2.6. FİİL

1.2.6.1. Fiil Çekim Ekleri

1.2.6.1.1. Şahıs Ekleri

1.2.6.1.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek ve gereklilik çekimlerinde kullanılır:

Teklik 1. Şahıs Eki: **-m; -Am**

Teklik 2. Şahıs Eki: **-sIn**

Teklik 3. Şahıs Eki: **(eksiz)**

Çokluk 1. Şahıs Eki: **-Iz, -Uz**

Çokluk 2. Şahıs Eki: **-sIz**

Çokluk 3. Şahıs Eki: **-IAr**

1.2.6.1.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılır:

Teklik 1. Şahıs Eki: **-m**

Teklik 2. Şahıs Eki: **-ñ**

Teklik 3. Şahıs Eki: **(eksiz)**

Çokluk 1. Şahıs Eki: **-k**

Çokluk 2. şahıs Eki: **-ñIz, -ñUz**

Çokluk 3. Şahıs Eki: **-IAr**

Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri

Teklik 1. Şahıs eki: **-AyIm**

Teklik 2. Şahıs Eki: **(eksiz)**

Teklik 3. Şahıs Eki: **-sIn, -sUn**

Çokluk 1. Şahıs Eki: **-Allm**

Çokluk 2. Şahıs Eki: **-İñ, -Uñ**

Çokluk 3. Şahıs Eki: **-sInlAr, -sUnlAr**

1.2.6.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri

1.2.6.1.2.1. Basit Kipler

1.2.6.1.2.1.1. Haber Kipleri

1.2.6.1.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki bütün şahıslarda dudak uyumuna tabidir:

Teklik 1. Şahıs: def'-i ğavā'il itdim 46b/23, geldim 45b/14, havāle eyledim 28b/27, kaṭ'-i 'alāka itdim 28b/26, müsā'ade itdim 46b/8, virdim 44b/10

Teklik 2. Şahıs: hoş geldiñ 12b/18

Teklik 3. Şahıs: düşdü 23b/4, ğarḳ oldu 42a/16, ğayrete düşdü 26a/7, göstermedi 37a/16, imtidād buldu 44b/13, işti'āl buldu 38a/26, kaṭl olundu 46b/27, şikest buldu 23b/4, şöhret buldu 9a/29, vesīle oldu 47b/12, vuḳū' buldu 28a/11, yetişdi 35b/6

Çokluk 1. Şahıs: da‘vet eyledik 36b/31, gördük 37a/6, istiklāl virdik 19b/15, muşālaḥa-yı ‘aḳd eyledik 18b/23, telḳīn eyledik 37a/2

Çokluk 2. Şahıs: aldıñız 38a/17, dest-res olmadıñız 38a/18, gidiñ 18/22, görmediñiz 38a/16, taḳviye virdiñiz 38a/15

Çokluk 3. Şahıs: geçdiler 41a/1, getirdiler 39a/22, kaçırdılar 42a/9, ḳabūl itdiler 39a/24, ḳoyuldular 10b/24, ḳurdular 8a/30, te‘ḳīd itdiler 38a/27, virdiler 42a/9

1.2.6.1.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Metinde öğrenilen geçmiş zaman eki -mİş, -mUş’dur ve “mim+şın” şeklinde yazılmış, dudak uyumuna uygun şekilde okunmuştur:

Teklik 1. şahıs: icāb itmişimdir 12a/14

Teklik 3. şahıs: bulunmuş 49a/3, görülmüş 42b/11, götürmüş 12b/11, ḳudurmuş 47a/11, ḳurulmuş 42b/16, taḥrīr olunmuş 21b/28, taşnī‘ olunmuş 46b/15, tesmiye olunmuş 38b/29

Çokluk 3. şahıs: āgāh olmuşlar 22a/14, dimişler 16b/10, gelmişlerdir 39a/7, giriftār olmuşlar 2a/14, meşḡūl olmuşlar 5a/14

- Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuzu

ḳalmamış 23a/22

1.2.6.1.2.1.1.3. Geniş Zaman

Metinde geniş zaman eki -r, -Ar, -Ur şeklindedir:

Teklik 1. şahıs: ğalţān iderim 44a/29, istiķbāl iderim 44a/27, müteħammil olurum 6a/8

Teklik 2. şahıs: dökersin 47a/19, tevaķķuf idersin 47a/19

Teklik 3. şahıs: gelir 48a/11, gider 47a/28, ĥaber virir 12b/12, ķaynar 34b/9, mürūr ider 7b/19, zaķmetler virir 24b/1

Çokluk 1. şahıs: taķrīr ideriz 36b/23

Çokluk 3. şahıs: dirler 8b/14, 24b/31, 38b/21, ğeşt ü ğüzār iderler 24a/11, pişirirler 24b/7, rivāyet iderler 3a/23, terfī‘ iderler 26/14, taķrīr iderler 27a/5, tefvīz iderler 26b/13, virirler 26b/26

- **Geniş Zamanın Olumsuzu**

bilinmez 40b/17, bozulmaz 24b/7, faşl olunmaz 33b/23, ķabūl olunmaz 36a/4, mūmāna‘at olunmaz 30a/9

1.2.6.1.2.1.1.4. Gelecek Zaman

Metindeki gelecek zaman eki –AcAķ‘tır:

Teklik 3. şahıs: taķarrüb idecek 14a/29, diyecek 47a/25, zūhūr eyleyecek 7a/8

1.2.6.1.2.1.1.5. Şimdiki Zaman

Metinde şimdiki zaman fonksiyonu genelde geniş zaman ekiyle sağlanmaktadır ve şimdiki zaman eki kullanılmamıştır.

1.2.6.1.2.1.2. Tasarlama Kipleri

1.2.6.1.2.1.2.1. İstek Kipi

Fiile istek, arzu ve niyet anlamı veren bir kiptir. Metinde istek kipinin sadece teklik ve çokluk üçüncü şahıs biçimi kullanılmıştır:

Teklik 3. Şahıs: ‘ā’id ola 29b/27, iktizā eyleye 7b/24, maḳdūr kılına 31a/1, menūt ola 33b/22, mümkün ola 40b/21, müsellemler 48b/14, ziyāde bulunmaya 46b/6

Çokluk 3. Şahıs: hücum ideler 5b/2, zabt ideler 11a/31

1.2.6.1.2.1.2.2. Emir Kipi

Emir kipi, teklik üçüncü şahısta daima “sin+vav+nun” ile yazılmış olsa da dudak uyumuna göre okunmuştur:

Teklik 1. Şahıs: yazayım 44a/15, bezl-i maḳdūr ideyim 44a/17, vefā ideyim 12a/15

Teklik 2. Şahıs: ferāḡat eyle 47a/25, söyle 19b/12

Teklik 3. Şahıs: gelsin 44a/26, itā‘at eylesin 46a/9, ma‘lūmı olsun 40a/23, teslīm eylesin 46a/10

Çokluk 1. Şahıs: ceng idelim 38a/21, ḡayret kılalım 38a/22, görelim 44b/24, gelelim 4b/21, 16b/13, 18b/30, gidelim 16a/18, ḡāṣıl idelim 38a/21, karşılayalım 44a/27, tevsi‘ idelim 38a/25

Çokluk 2. Şahıs: gidiñ 18b/22

- **Emir Kipinin Olumsuzuz:**

geri almasın 36a/1

1.2.6.1.2.1.2.3. art Kipi

Metinde art kipinin sadece teklik üçüncü ahıs biimi kullanılmıtır:

Teklik 3. ahıs: terk olunsa 9a/1, idecek olursa 14a/29, yürüse 10a/21, tarİR u beyān olunsa 2b/8, tehyİ iderse 44a/28-29

1.2.6.1.2.1.2.4. Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi olan –mAlI kullanılmamıtır.

1.2.6.1.2.2. Birleik Kipler

1.2.6.1.2.2.1. Hikāye Birleik Çekimi

1.2.6.1.2.2.1.1. Geni Zamanın Hikāyesi

geçirdi 9b/7, 25a/18, 39a/2, getirdi 19b/31, 32a/15, görünürdü 21a/13, götürdü 49a/24, me'mur olunurdu 25a/24

- **Geni Zamanın Hikāyesinin Olumsuzuz**

istemezdi 3b/12

1.2.6.1.2.2.1.2. Öğrenilen Zamanın Hikāyesi

idhāl eylemişdi 9a/11, işğāl itmişdi 18a/24, kurmuşdu 9b/11, taḥammül itmişdi 25b/19, ta‘yîn eylemişdi 7a/21

1.2.6.1.2.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi

1.2.6.1.2.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

tesmiye olunurmuş 7a/15

1.2.6.1.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi

1.2.6.1.2.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı

bozulursa 25b/23, gelirse 36a/3, gidilirse 7b/22, görülürse 6a/2, mümkün olursa 36a/8, nazar olunursa 49b/20, redd olunursa 40a/21, virilirse 13a/23

- **Geniş Zamanın Şartının Olumsuzu**

olmazsa 48b/23

1.2.6.1.2.2.3.2. Geçmiş Zamanın Şartı

çıkılmış ise 27a/9

1.2.6.2. Fiil Yapım Ekleri

1.2.6.2.1. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+A: diledikleri 32b/29, dilediğiniz 28b/20, uğradı 3a/30, 47a/13, uğradıkları 41a/20

+**Al**: azalıp 9b/5

+**dA**: aldanıp 18b/3

+**IA**: başladı 4b/1, 4b/29, 18a/8, işleye 45b/14, işleyeceğini 18b/21, söylediler 13a/6

1.2.6.2.1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-**Ar -**: çıkarıp 21a/27, 29a/5, çıkarır 48a/25, koparıp 44a/29

-**Ur-**: geçirdi 9b/7, 25a/18, 39a/2, geçirmege 45a/11, geçiren 5b/6, geçirir 47a/24, şaşırmak 13a/10

-**t-**: seğırtmek 40b/15

-**dIr-, -dUr Ettirgenlik Eki**: binā itdirip 16a/11, bi‘at itdirmek 19b/26, naşb itdirdi 32b/15, nidā itdirdi 32b/16, kondurmak 3a/20, müşāhede itdirmek 20a/6, te’kīd itdirdi 16b/30

-**l- Edilgenlik Ekleri**: bozulup 5b/24, geçilip 8b/13, görülüp 2a/19, görülürse 6a/2, görüldü 24a/7, görülmeyip 8b/11, yazılan 4a/5, yazılıp 8b/20

-**n- Dönüşlülük Eki**: alınup 29b/23, bulunup 4a/1, bulunmuş 4a/19, feth olunursa 13b/1, fikr ü mülāhaza olunsa 40b/16, istiğrāb olunur 9b/14, rivāyet olunur 2b/5, söylendi 4a/3

-**mA- Olumsuzluk Eki**: bir ferd kalmayıp 13b/2, ihtiyāc kalmayıp 7a/9, kalmamış 3a/5, rağbet itmeyip 21b/22, şübhe itmeyip 11b/5

-ş-: görüşmege 19a/19, 38b/14, 44b/3, girişip 3b/5, girişemediler 10b/3, tolaşıp 35a/27, zevāle irişip 32b/21

1.2.6.3. Birleşik Fiiller

1.2.6.3.1. Bir İsim ve Bir Fiille Yapılan Birleşik Fiiller

- **eyle-**: ḥatm eyle- 17b/17, işrāb eyle- 17b/28 naşb u ta‘yīn eyle- 16b/31, şitāb eyle- 15b/12, tavşiye eyle- 17b/12, 37b/2
- **it-**: cem‘ it- 2a/18, celb ü cerr it- 17a/9, şarf itmek 7a/6, tertīb it- 16a/26, teslīm it-11b/26, zamm u ilḥāk it- 16b/27
- **kıl-**: küşāde kılın- 9b/18, mecbūr kıl- 16b/28, nām-zed kıl- 6b/14, tefrīk ü perīşān ü perākende kıl- 11a/11, tavşiye kıl- 13b/1
- **ol-**: ḥalef ol- 3b/10, maḥkūm ol- 35b/31, mübtelā ol- 12b/27, ṭārī ol- 10a/18, vesīle ol- 2a/20, zeyl ol- 1b/21

Yukarıda bahsedilen yardımcı fiiller haricinde başka fiiller de bir isimle birleşerek birleşik fiiller ortaya çıkarmıştır:

cevāb vir- 36a/1, münāsib gör- 2a/19, sebep bul- 6a/22, ḳabẓa-ı zabṭ u taşarrufda bulun- 7b/6, dermānde ḳal- 15a/25, sikke urul- 45b/29

1.2.6.3.2. İki Fiille Yapılan (Kurallı) Birleşik Fiiller

Türkçede kurallı birleşik fiiller tezlik, süreklilik, yaklaşıma ve yeterlilik anlamı taşır. Bir ana fiile –a, -e ya da –u, -ü zarf-fiil ekleri üzerine bazı özel yardımcı fiiller getirilerek yapılır:

diyebildi 12b/18, götürebildiği 11b/8, girişemediler 10b/3

1.2.6.4. Fiilimsiler

1.2.6.4.1. İsim-Fiiller

Türkçede isim-fiiller –mA, -mAk, -Iş ekleriyle sağlanmaktadır. Metindeki örneklerden bazıları şu şekildedir:

- **-mA**

bulunması 31a/29, buyurmaların 20a/8, şolunması 8b/6

- **-Iş**

yürüyüşe 36a/30, yürüyüşler 36a/30

- **-mAk**

bulunmak 37a/11, 6a/24, 10a/3, derk ü iz‘ân itmekle 23b/11, gitmek 7b/14, 8b/5, 12a/26, 17a/4, 18a/20, kalmak 47b/31, yakîn itmekle 11b/6, varmak 14a/18, 14a/19, 16b/14, 36b/29

1.2.6.4.2. Sıfat-Fiiller

Sıfat fiiller, fiil kök ve gövdelerine –An, -AsI, mAz, -Ar, -dIk, AcAk, -mIş ekleri gelerek onlardan geçici sıfatlar yaparlar:

- **-An:** gelen 32b/8, giden 35a/23, kalan 13a/6, 36a/30, 32a/7, olan 19a/6, 33b/28, 34b/1, 35a/1, olanlar 18a/17, olanların 19a/9, olanlara 19b/31
- **-AcAk:** geçecek yer 14b/20, girecek yolları 42b/22
- **-dIk, dUk:** didikleri 37a/7, geldikleri 6b/6, gitdikleri 8b/4, itdiklerini 22a/18, yetişdikleri 39a/22
- **-mIş, -mUş:** kıdurmuş dehānları 47a/11, azmış kızılbaşdır 4a/20

1.2.6.4.3. Zarf-Fiiller

Fiillerin zarf şeklini oluşturlar. Eserdeki bazı örnekleri şunlardır:

- **-ken:** tesmiye olunurken 8b/29, ġāfil iken 15a/6, geçerken 42a/11, iştiğālde iken 7a/3, lāzım iken 5b/7
- **-U:** Metinde bu ekle olan zarf-fiiller kalıplaşmıştır: diyü 16b/6
- **-Ip, -Up:** alıp 20a/2, bakmayıp 18b/22, bulup 7b/1, getirip 9a/10, kalkıp 8b/4, konup 8a/30, okuyup 36b/29, uğrayıp 8b/4, yazıp 17b/8, varıp 7a/3
- **-mAdAn:** āgāh olmadan 15a/13, bilinmeden 23a/22, düşmeden 34b/12, geçmeden 45a/31, olmadan 15a/13

- **-ArAk:** giderek 36a/31, 42a/8, görünerek 44a/15, iderek 8b/13, 16b/5, 41b/5, olarak 5a/2, 33b/1
- **-dIkda, -dUkdA:** didikde 6a/8, olduğuda 2b/310 37b/30, vardıkda 31b/6, 44b/31, varıldıkda 28b/1
- **-dIkça, -dUkca:** buldukça 4b/30, redd olmadıkça 17b/10, çekilmedikçe 36a/4
- **-IncA, -UncA:** bulunca 42a/17, gelince 1b/4, kalınca 16a/14, varınca 2b/21, 7b/27, 11a/16, 38a/25, yetişince 33a/2

İKİNCİ BÖLÜM

1. METİN

TÂRİH DER-BEYÂN-I İCMÂL-İ AḤVÂL-İ NÂDİR ŞÂH

[1b]

(1) Târîḥ-i hicret-i nebeviyye-i ‘alâ Şaḥib-hâ Ekmelü’t-teḥiyye’niñ biñ yüz kır[k] bir senesi evâḥirinde lisân-ı (2) Latin’den lisân-ı Türkî’ye tercüme olunup kırk ikide başma ḥaṭṭıyla nüshası tevḥîr olunan (3) târîḥ-i seyyâḥ nâm mecmû’a-yı muḥtaşara evvelinde şâḥân-ı Şafeviyân’ın ibtidâ-yı zuḥûrları (4) ve bânî-yi binâ’-yı devletleri Şâḥ İsmâ‘îl-i Erdebîl’den Şâḥ Ḥüseyin’e gelince nöbet be-nöbet (5) câlis-i taḥt-ı salṭanat ve mülk-i İrân’da qalem-rev-i ḥükümet olan şâḥân-ı ucmân efrâdı (6) ve ‘ale’l-infirâd zamân-ı ḥükümet ve müddet-i salṭanatları kütüb-i tevârîḥ-i mu‘tebere-i İslâmiyet’den (7) aḥz ve naql ile icmâlen zabt u taḥrîr ve ta’dâd siyâkıında memâlik-i şarkıyyeden ḥudûd-ı (8) Hind nevâḥisinde vâkı‘ Qandehâr ülkesinden tavâ’if-i Ağvân’ın zuḥûru ve zemîn-i (9) İrân’a istilâları ve ser-dâr-ı Ağvâniyân Mîr Üveys ve oğlu Mîr Maḥmûd ve ammi-zâdesi (10) Mîr Eşref’in ‘Acem ile muḥârebe u muḳâtele ve aḥvâl-i sâ’irleri daḥı seyyâḥ-ı merḳûmuñ târîḥinden (11) aḥz ve naql ile icmâlen cem’ ü tertîb olunmuş idi. O ḥilâlde tavâ’if-i Ağvâniyân’ın (12) tavâ’if-i ‘Acem’e galebesi ve devlet-i Şafeviyye’ye istilâları tām kuvvet-i qarîbeye gelmiş iken (13) iqlîm-i Ḥorâsân Terâkimeleri ‘aşâ’irinden Avşarü’l-cins Tahmâs Kulu Ḥan’a mekîdet (14) istînâsın ol diyârda zuḥûru ve kavm-i Ağvân ile ḥurûb u kıtâlî ve mülk-i İrân’ı (15) eyâdî-yi Ağvâniyân’dan nez‘i ve ḥânedân-ı Şafeviyye a’kâbından Şâḥ Ḥüseyin oğlu Tahmâs (16) Şâḥ’ı taḥt-ı şâḥîde ibkâ’ ve takrîri ve çok geçmeyip şâḥ-ı merḳûmu taḥt-ı şâḥîden ḥal’ (17) u ḳal’ı ve dâ’ire-i salṭanatdan ṭard u teb’îdî ve Şâḥ Tahmâs³²-ı şâliḥ nâmında

³² ‘Abbâs yazıldıktan sonra üzerine kırmızıyla Tahmâs yazılmıştır.

(18) henüz kundağda yedi aylık tıflı tahta³³ iclâsı ve bu takrîbiyle kendisi (19) taht-ı Īrân'a tasalluṭ ve da'vâ-yı istiklâli ve sâ'ir keyfiyyet ahvâli yine ol (20) diyâr seyyâhlarının zabṭ u tahrîrâtından ahz ve tercüme ve nakl ve rivâyet ile (21) mehmâ-emken bir 'acâlet cem' u derc ve tercüme-i evvelîde mûnderic veḳâyi'e zeyl olmak üzere

[2a]

(1) tertîbine şürû' olundu. Velâkin ḥafî olmaya ki evvelâ³⁴ taht-ı Īrân'a mes'ûlu (2) Mîr Maḥmûd'uñ ve ḥalefi Mîr Eşref'in istilâları müddetinde ve kezâlik (3) şeh-zâde Ṭahmâs Şâh'ın şâhlığı zamânında Devlet-i 'Aliyye ile gâh dostâne ve gâh (4) 'adüyâne mu'ameleleri ve ol takrîb ile vuḳû'a gelen ḥavâdiṣ u veḳâyi' keyfiyyetleri (5) Devlet-i 'Aliyye vaḳâyi'-nûvisleriniñ şıḥḥatı üzere mazbûṭı olmağla tercüme-i ülâda i'tirâz (6) olunmadı ve kezâlik tercüme-i şâniyede Ṭahmâs Kulu Ḥan'ın zuhûru ve Ağvân ve Hind (7) ve 'Acem ile vâḳi' keyfiyyet-i ahvâli ve mâ-beynlerinde zamân-ı zuhûrundan berü vuḳû' bulan (8) ḥavâdiṣ u veḳâyi' seyyâhlardan zafer-yâb olduğumuz zabṭ u tahrîre göre nakl ve rivâyet (9) velâkin Devlet-i 'Aliyye ile vuḳû' bulan vaḳâyi'e icmâlen işâret ile iktifâ olunup (10) şıḥḥatı üzere tafşîli vaḳâyi'-nûvisleriniñ zabṭ u tahrîrlerine ḥavâle olundu. (11) Ahvâl-i Ṭahmâs Mîrzâ³⁵ Seyyâhlar rivâyeti üzere şehir-i İsfahân Ağvâniyân'dan (12) maḥşûr olduğu esnâda Şâh Ḥüseyn'in akrabâ u te'alluḳâtından beş nefer evlâd-ı (13) zükûr ile bir nefer duḡter-i şâhî ḥayâtında ve sarây-ı şâhîde mevcûd bulunup cümlesi (14) miḥnet-i lâ-yuṭaḳ-ı maḥşûriyyete giriftâr olmuşlar idi. Şeh-zâdegân'ın büzûrgteri Ṭahmâs (15) Mîrzâ ittifâḳ-ı ârâ-yı şâh u ricâl ile evvelâ pederi Şâh Ḥüseyn'e velî-'ahd ta'yîn (16) ve tesmiye olunmuş idi. Muḥâşara imtidâd ve metâ'ib u meşâḳ maḥşûrîn iştidâd bulup taşradan (17) şehre imdâd ümîdi münḳatı' olıcaḳ yine ittifâḳ-ı ârâ-yı şâh u ricâl ile Ṭahmâs Mîrzâ (18) 'asker cem' itmek ve İsfahân'a bir ân evvel meded-res olmak için taşralara

³³ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³⁴ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁵ "Ahvâl-i Ṭahmâs Mîrzâ" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

gönderilmek (19) münāsib görölüp mīrzā-yı merķūme mezīd-i i'tibār ve tavā'if-i 'Acem'in ma'iiyyetine rağbet (20) ve şitāblarına nev'an vesīle olmak mülāhazasıyla mūmā-ileyhiñ Devlet-i (21) Şafeviyye kânūnlarında a'zam-ı merātib-i itibāriyyeden ma'dūd rütbe-i vālā-yı sipeh-sālārı (22) nām u 'unvānıyla kādri terfī' olunup gönderilmiş idi. Mīrzā-yı mūmā-ileyh Ağvān'dan (23) cevābını maḥşūr şehir-i İsfahān'dan ne takrīb ile çıkıldığı ve çıktıkdan soñra (24) ne vechle hareket ve ne işler dutduğu ve şāhlık 'unvān u elķābın takınıp (25) halkı bī'atına da'veti keyfiyyeti ve ba'dehū Eşref Han'dan bozulup Māzenderān'a firārı (26) aḥvālī tercūme-i ūlāda zabt u taḥrīr olunmuş idi. Tahmās Mīrzā İsfahān'dan (27) çıktıkdan soñra Mīrzā Süleymān daḥı tercūme-i ūlāda taḥrīr olunduğu üzere (28) velī-'ahd naşb olunup birkaç eyyām mūrūrunda yine 'azl olundu ve gālībā Mīr Maḥmūd (29) akrabā u te'allukāt-ı ḥānedān-ı Şafeviyye'yi istīşāl kaşdı vaktinde mīrzā-yı merķūm (30) sā'irleriyle katl u i'dām olundu. Ba'zı rivāyetde Mīrzā Süleymān ḥabsde bulunup (31) Eşref'in İsfahān'dan firārı günü gicesinde pederi Şāh Hüseyin ile ma'an dest-i ğadr-ı

[2b]³⁶

(1) Eşref ile katl olundu. Şeh-zādegān-ı saġirü's-sinn iki nefer şeh-zāde ol maḳtel-i (2) vaḥşet-nümün dehşet-füzūnda ḥavf-ı cān ile telef oldular. Şafī Mīrzā ise (3) muḥāşara eṣnāsında tebdīl-i nām u cāme idip bir takrīb-i ğarīb ile Hüveyze (4) cānibinde Baḥtiyāri Han'ı Kāsım Han taraflarına düşüp ve andan memālik-i maḥrūseye (5) geldiği taḥmīn rivāyet olunur. Şāhın bir nefer duḡteri Mīr Maḥmūd'a tezvīc olunduğu (6) keyfiyyet tercūme-i ūlāda irād ve dīger duḡter ḥānedān-zāde ḥanlardan birine tezvīc olunmuş (7) olmaġla eṣnā-yı iḥtilālde taşralarda bulunup anın daḥı 'avākīb-ı ḥālī³⁷ zırde taḥrīr u beyān (8) olursa gerekdir. Sebeb-i Firārı Tahmās Şāh Be-Cānib-i Māzenderān³⁸ Tahmās Şāh (9) Tahrān'da Eşref Han ile qarīn-i vuķū' mu'āreke ḥilālinde 'Acem 'askerinde ḥudūş (10) iden iḥtilāl ve iḥtilāfı hiss ü fehm ve ol ḥāl ile

³⁶ Kırmızıyla sene 1137 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

³⁷ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

³⁸ "Sebeb-i Firārı Tahmās Şāh Be-Cānib-i Māzenderān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

‘Acem ‘askeri Ağvān (11) ‘askerine muḳāvemēt idemeyeceğini yakīn idip firārdan ğayrı bir tarīḳ ile (12) ol gird-āb-ı belādan sāḫil-i necāta vuṣūl müyesser olmadığın īz‘ān³⁹ idip dāmen-i (13) firāra teşebbüs[e] ḳarār virdi velākin ṣāḫān-ı Şafeviyye’niñ sa‘y u ihtimāmlarıyla Devlet-i (14) Şafeviyye’niñ Īrān zemīn[in]de fetḥ u tesyīr ü istilā tarīḳiyle ḥāvī olduğu (15) yirmi sekiz miḳdār ekālīm-i ‘örfiyyeden Ağvāniyān’iñ ibtidā-yı zuḥūrundan evvel vaḳt-i (16) pūr-melāle gelince dest-i teṭāvul dīgerāndan maḥfūz u maṣūn u maḥrūṣ (17) bir cāy-i ḥālī⁴⁰ maḥall-i emn ü emān bir ḥıṣn-ı ḥaṣīn bulunmayıp Taġistān (18) ve Gürcistān ṣāḫlarıñ iṭā‘atinden rū-gerdān Şirvān ve Gīlān Mosḳovlunuñ (19) zīr-i dest saḥt istilāsında nālān u giryān Hemedān Gence Revān ve Tebrīz (20) ve Kirmān ṣāḫān-ı memālik devlet-i ‘Osmāniyye’ye munzamm u mülḥaḳ cānib-i ṣarḳda ise iḳlīm-i (21) Ḥorāsān ve cevānib-i cenūbiyyesinde baḥr-ı Hind ve baḥr-ı Başra’ya varınca memālik-i ‘adīde (22) fesīḥatü’l-mesālikden seyl-i tuġyān-ı Ağvāniyān’iñ uğramadığı ve başmadığı bir memleket (23) ḳalmayıp ancak cānib-i ṣimālde Baḥr-i Ḥazar sāḫilinde vāḳi‘ Māzenderān iḳlīmi henüz (24) dest-i teṭāvul dīgerāndan biri ve ahālisi ol vaḳte gelince ḥānedān-ı Şafeviyye’ye (25) ḥulūṣ birle iṭā‘atinde sābit-ḳadem ve ol taraḫiñ meyl ü meveddetinde rāsiḥü’d-dem ‘alā-ḫālihim (26) ḳalmışlar idi. Memleket-i Māzenderān ki buña Ṭaberistān dahı dirler ‘Urfā iḳlīmi i‘tibār (27) olunup ḥudūd-ı ṣarḳda Ḥarezm cenūbda Ḥorāsān ṣimālde baḥr-ı Şirvān ve sāḫil-i (28) baḥr ile ṣarḳdan ğarba mūmted vāsi‘ ve mūnbit ü maḥṣūl-dār ve ekṣerī meṣezār (29) ve taġistānlık memleketdir ve ekṣerī tilāl-i cibāli ‘ayyūḳa ser çekmiş āb-ı revān cūṣān-vāri (30) firāvān hevāsı laṭīf u dil-ġuşā yaprakları bī-nihāyedir. İskender-i Yūnānī ol diyārı (31) fetḥ u teşḫire mūbāṣir olduğda ol vaḳtde ahālisi ḳavm-i Ḥazar’dan ṣedīdü’t-tāvır ve ceng-āver

[3a]⁴¹

³⁹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

⁴⁰ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

⁴¹ Kırmızıyla sene 1137 ve 1139 tarihleri sayfa kenarına yazılmıştır.

(1) bir kavm olup müdebbir-i umûr-ı memleket dağı kavm-i merķūmdan bir bîve ‘avrat iken İskender ile (2) berren ve bahren muķāvemete kıyām itmiş idi. Encāmında leşker-i İskender gālib olup kavm-i (3) Hazar mağlûb u mağhûr ve ekşerî etrāf-ı memālik ü bilāda firār ile perākende ve bilād (4) u ķurāları⁴² harāb ve hālî kalmış idi. Yine ‘imārete yüz dutup Moğol ‘ahdinde (5) halkı katl-i ‘am olunup kimse kalmamış idi. Ba‘dehû fi’l-cümle yine ‘imārete yüz dutdu. (6) Ekşer-i halkı Şī‘î ve ehl-i keremdir. Şāhlık nöbeti eşher-i Şafeviyān Şāh ‘Abbās-ı Büzürg’e (7) gelince şāh-ı merķūmuñ maskaṭ-ı re’si ol diyārda olmağla ‘imāretin murād idip (8) memleket-i merķūmeye etrāf u eknāfdan ecnās-ı muhtelīfeden bir nice halk iskān eyledi (9) ve Ferāh-ābād nāmında bir belde binā eyledi. Belde-i merķūme ki buña ‘Abbās-Ābād dağı dirler beriyye ve bahriyye (10) ve cebeliyye bir belde olup hālā bilād-ı Īrān’ıñ a‘zamıdır. Mevķi‘ ve şan‘at ile gāyet (11) metīn ü haşīn şehir ve kal‘adır. Deryā cānibinden yolları mağhûf u muğhātara kara (12) taraflarından ise eflāke ser çekmiş cibāl ile muğhāt mevārid ve meşāri‘i düşvārū’l- (13) ‘ubûr sa‘b-ı mürûr olduğundan ‘asker-i kalīl ile ‘asker-i girāndan hıfz (14) u hīrāseti sehlū’l-ḥuṣûl bir cāy-i emīndir. Memleket-i merķūmeye Ağvāniyān ve dīgerān (15) taraflarından henûz itāle-i dest-i ta‘arruż olunmadığından gayrı ol diyārda mezheb-i (16) Şī‘î ve iç ahālīsiniñ ḥānedān-ı Şafeviyye’ye hulûş u şadākatleri henûz bir cānibe (17) mā’il olmadıklarından zāhir olmağla Tahmās Şāh Eşref’e bozulup ol diyāra cān (18) atdı. Şāhıñ vürûdunda ahālî-yi memleket şāha istikbāl u merāsım ta‘zīm ü ikrāmı (19) yerine getirip vech-i lāyık ile kabûl itdiler ve kendiyi ve ma‘iyyetinde bulunan ‘asker-i (20) kalīli kondurup meūnetleri görüp mürā‘at-ı ḥātırlarıyla takayyûd itdiler. Tahmās (21) Şāh dağı ahālîniñ kendiye teveccühüñ görüp ol cāy-ı emn ü emānda bir müddet ārām (22) ve āyine-i devrān herc ü merc-i umûr-ı Īrān’da bir şûret dağı göstermek intizāriyla (23) tevaḳḳufu ihtiyār eyledi. Reften-i Şāh Tahmās Be-Hindistān⁴³ Ba‘zılar rivāyet iderler ki (24) Şāh Tahmās Māzenderān’da derdine dermān tedāriginde cüst-cū⁴⁴ birle tebdīl-i nām u cāme (25) idip sırrāne ü mektūmāne turur fuṭār ile Hind pādīşāhı cānibine ‘āzim-i rāhī

⁴² Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

⁴³ “Reften-i Şāh Tahmās Be-Hindistān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

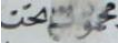
⁴⁴ Bu kelime ce ile yazılması gerekirken çe harfiyle yazılmıştır.

oldu (26) vuşûlünde Hind pâdişâhı kendiye lâyıķ-ı şân u şevket hüsni-i mu‘âmele eyledi (27) ve Hind pâdişâhına itâ‘at u inķiyâdı müte‘ahhid olursa kendiye kuvvet-i kâhire ile (28) imdâd u i‘âneti der-‘uhde ve ba‘zı şurûṭ zımnında kızıını daḥı tezvîce müte‘ahhid olmuş (29) idi. ‘Avdet-i Şâh Ṭahmâs Ez-Cânib-i Hindistân⁴⁵ Şâh Ṭahmâs Hind’den (30) ‘avdetinde Kāndehār’a uğradı zîrâ ol vaktde Kāndehār vālîsi bulunan Mîr Hüseyn ile (31) Ṭahmâs Şâh beyninde muḳaddemâ nihānî mürâsele u mekâtibe der-kār olup esâs muvâlât

[3b]

(1) u muḳâṭ başı u temhîd olunmuş idi. Vālî-yi mûmâ-ileyh Mîr Maḥmûd’uñ büyük karındaşı (2) olup Eşref Han Maḥmûd’ı katl itdiginden dil-gîr ve Eşref’den bir hâl ile emîn (3) olamayıp Şâh Ṭahmâs ile dostluğa râğıb ve beynlerinde ‘aḳd-i ‘uhûd u mîşâḳ (4) sebḳat eylemiş idi. Vālî-yi mûmâ-ileyh muḳaddemâ karındaşı Mîr Maḥmûd tarafından Kāndehār’da (5) vālî ve kâ‘im-i maḳâm ta‘yîn olunup karındaşı Mîr Maḥmûd şümme (?)⁴⁶ taḥt u tâc-ı Īrānî birle (6) iftiḥâr-yâb olduḡu mesmû‘ı olduḡda lezzet-i ‘izzet birâderânededen ḥişşe-yâb olmak (7) dâ‘iyesiyle pederleri Mîr Üveys mânendi Kāndehār’ıñ zimâm-ı ḥükümetini ‘ale’l-istiklâli (8) ḳabza-ı taşarrufuna getirmiş idi ve egerçi karındaşı Maḥmûd’uñ ḥayâtında mâ-fi’z-zamîrini (9) izhâr itmeyip sûret-i istiklâl göstermedi ve memâtında daḥı taḥt-ı Īrān’a verâsetde (10) ve Maḥmûd’a ḥalef olmakda bir türlü ḥâhiş ü rağbet göstermedi velâkin Eşref Han’ıñ (11) Maḥmûd’ı zālimen katl ile taḥt u tâc-ı Īrānî’ye karındaşı Maḥmûd’a vâris ü ḥalef olduḡun (12) daḥı istemezdi. Bu cümleden nâşî Şâh Ṭahmâs Şâh ise dostluğa tâlib (13) ü râğıb ve kendisinden her hâlde luṭf u kerem ‘ahde vefâ me’mûlüyle şâhıñ (14) ḥâliş ü muḥliş bendesi ve dostuna dost düşmânına düşmân olmaḡı cân u dilden (15) der-‘uhde ve iltizâm eylemiş idi. Şâh Ṭahmâs bu def’a daḥı mîr-i merḳûm ile mebsûṭ (16) u mümeḥhed dostluk bünyesine takviye virip Mâzenderân’a ‘avdet eyledi. Daḳīḳa⁴⁷

⁴⁵ “Avdet-i Şâh Ṭahmâs Ez-Cânib-i Hindistân” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁶

⁴⁷ Kırmızıyla yazılmıştır.

(17) Vālī-yi merķūm Mīr Hüseyn'in bu bābda şıdķ u hūlūş ile şebāt u metāneti ve bi'l-cümle (18) Kāndehār ahālisi Ağvānlarınıñ mīr-i mūmā-ileyhe her hālde muvāfaķat u mūtāba'atları (19) ve bi'd-def'aāt mīr-i mūmā-ileyhiñ emr ve tenbīhle Şāh Tahmās'a imdād u i'ānet içün (20) 'asker ve akçe göndermek ile hūlūş u şadāķatinde şebāt u kıyāmlarını taşdıķ (21) ve te'kīd itdikleri umūr-ı müstağrebedendir. Ahvāl-i Tahmās Kūlī Han⁴⁸ (22) Evā'il-i hālinde Nādir Kūlī nāmıyla bir çobān-ı bī-miķdār ba'dehū Şāh Tahmās'a taķarrüb (23) ve intisābıyla Tahmās Kūlī Han nāmıyla şöhet-şī'ār ba'dehū mekr ü keyd ile şāh-ı (24) Īrān elķāb u 'unvāmıyla iştihār bulan Nādir ve ğaddār u zulūmkārıñ şūretā def'-i huşemā ve şāhlık (25) hānedān-ı kādīm-i Şafeviyye'ye ircā' u i'āde ve ibķā' u istiķrār emrini ta'ahhūdū (26) ve Şāh Tahmās'a taht-ı Īrānī'de takviye ve istiħkām virdiği encāmında (27) ğadr u zulm ile tahta tama'ı ve ahvāl-i sā'iresi 'acāletimizde maķşūd-ı bi'l-beyān olmağla (28) ğaddār-ı merķūmuñ aşlını ve neslini ve evā'il-i hālini ve vuķūf ve ittılā' mümkün olduđu (29) mertebe bu maħalde tesvīde şūrū' olundu. Seyyāhlar rivāyeti üzere Nādir-i merķūmuñ (30) ibtidā-yı umūrda zuhūru aħbārı diyār-ı Efrenc'e resīde olduķda gūyā selefde ma'rūf (31) Timur'a hālef bir Timur-ı cedīd zuhūr itdi diyü haķķında bir nice güft gū oldu velākin

[4a]

(1) aşlı ve nesli bulunmayıp mücerred etrāfda mesāfe-i ba'īdede bulunup efvāhı ve āfākī (2) ve dūr-şinīdi aħbārı hāvī ba'zı mekātīb müşebbehētü'l-me'al ile istidlāl olunup (3) nice lağviyyāt söylendi. Bu maħalde şāhib-i tārīh-i seyyāh dir ki 'indimizde Nādir-i merķūmuñ menşe' u mebdē'inde (4) ve aşlında ve neslinde şıdķ u şihhate karīb ol diyārda bulunan seyyāhlarıñ taħrīrātından (5) ve 'Acem halkından memālik-i 'Osmāniyye ve memālik-i Rus taraflarına yazılan mekātīb-i (6) mezāmīninden isticlāb olunan aħbārdır ki hūlāşa müfādı vech-i āti'l-beyān (7) üzeredir. Nādir Han'ın menşe'i iķlīm-i Hōrāsān'dır. İķlīm-i Hōrāsān'ın hadd-i şarkīsi (8) nevāhī-yi Sicistān ve ba'zı bilād-ı Hindistān şimālde bilād-ı Māverā'ü'n-nehr (9) ve Türkistāndır. Ğarbda 'Irāķ-ı

⁴⁸ "Ahvāl-i Tahmās Kūlī Han" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

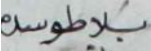
‘Acem ve bilād-ı cebel ve Māzenderān ile Ḥorāsān arasında (10) vāḳi‘ mefāze ü çöldür. Cenūbda Fāris ve Kirmān ile Ḥorāsān mā-beynini (11) fāşıl olan mefāze ü çöl ile maḥdūd vāsi‘ iḳlīmdir. Vasaṭ iḳlīmde vāḳi‘ (12) olmağla āb u havāsı ḥūb ḥalkı kavīyyü’l-mizāc ‘ākıl ve dānā kavī ve tüvānā olur. (13) Nice ‘aẓīm şehirleri ve beş yüz miḳdārı kaşabaları vardır. Nīsābūr ve Herāt (14) ve Belḥ mu‘azzam şehirlerdir. Nādir-i merḳūm iḳlīm-i merḳūmda Nīsābūr nevāḥisinde İsfarāyin (15) nām beldede tevellūd itmişdir. Belde-i merḳūme Meşhed’den üç günlük yol cānib-i cenūbda (16) vāḳi‘ olmuşdur ve Meşhed on iki imāmın sekizincisi imām ‘Alī er-Rıẓā’nın kabri (17) olduğu maḥaldir. Ba‘zılar Nādir-i merḳūm Gürcistān beglerinden ‘Osmāniyān cenglerinde maḳtūl (18) bir begin oğludur ve ba‘zılar ‘Acemdir ve ḥattā İsfahān muḥāşarasında Ağvān’a (19) karışıp ma‘an bulunmuş didiler. Ba‘zılar ise Ḥorāsān Terākimesi ‘aşā’irinden bir ‘aşiret (20) begidir didiler. Ba‘zılar ise Efrenc seyyāḥlarından azmış bir kızılbaşdır didiler (21) velākin kavli-i esaḥḥ üzere Tahmās Ḥan iḳlīm-i merḳūmda mütemekkin-i Terākime’den (22) Avşar ‘aşā’iri kabā’ilinden ismi meḥlūl çobanın oğludur ve kendisi daḥı (23) çobanlık ile ma‘rūf ve Nādir Qulı nāmıyla meşhūrdur. Nādir-i merḳūm isti‘dād-ı māder-zādı (24) birle umūr-ı ‘izāma müsta‘id kavīyyü’l-mizāc zinde ve metā‘ib ü meşāḳ şiddetlerine biṭ‘tabi‘ (25) müteḥammil merātib-i ‘ulyāya istidrāc havāsı kendiye ḡālib ḥadīdü’l-‘aḳl-ı reşid iḥrāz-ı rütbe (?)⁴⁹ (26) taḥşil-i şervete ḥarīş kimesne nām u şān ve i‘tibārdır. Dile derūnī meftūn ve baḥt u ṭālī‘i (27) tecrübeye bahāne-cūy olup leyl ü nehār efkār u ḥayālātıyla bir emre şürū‘da müteraşşıd-ı (28) fırsat olmuş idi. Encāmında zemīn-i Īrān’da evḳāt-ı feterāt temşiyet-i emre (29) medār-ı sühulet ve bu fırsat ile Meşhed-i Mu‘allā’ya āmed ü şūd-i kavāfil ve züvvāra ta‘arruż (30) ve anlara itāle-i dest-i ḡadr tarīḳiyle taḥşil-i māl u şervet emr-i sehl idigi (31) tesvilāt-ı şeyṭāniyye süveydā-yı sevād Nādir’e ilḳā olunup fiṭrat-ı aşıye

[4b]

(1) ve sîret ü cibiliyyesiz zuhûra getirmeye başladı. Ahvâl-i Meşhed-i Mu‘allâ⁵⁰ (2) On ikinci imâmın sekizincisi imâm ‘Alî er-Rızâ bin Mûsâ bin Ca‘fer bin Muḥammed bin (3) ‘Alî bin el-Ḥüseyn bin ‘Alî bin Ebû Ṭâlib radıyallâhu ‘anhüm hicretiñ iki yüz sekiz târîhi (4) eşnâsında iklîm-i Ḥorâsân’da bilâd-ı (?)⁵¹ Ṭûs’da Senâbâd nâm kıyede fevt olup defn (5) olunmuştur. Mürûr-ı zamân ile şâhân-ı Şafeviyân zuhûr idip zemîn-i Īrân ve iklîm-i (6) Ḥorâsân kabza-ı taşarruflarına dâhil olup nöbet-i saltanat Şâh-ı Büzürg’e geldikde (7) şâh-ı merķûm şâhib-i feţânet ḥall ü ‘aķde kâdir tedâbîr-i umûrda daķtık velâkin mülhid (8) ve zındîķ-ı meşreb olup ‘âmme-i müslimîne kalbgâh olan Mekke-i Mûkerreme’den egerçi (9) bi’s-şarâḥa ḥalkı men’ itmedi. Velâkin tavâ’if-i ‘Acem’i ḥile ile beyt-i Mûkerreme’den şarf (10) ve anlarıñ tarîķ-i hacda bezl itdigi emvâl-i keşîrede dâ’ire-i devletden çıkmamak mülâḥazasıyla (11) imâm ‘Alî er-Rızâ bin Mûsâ’nın kabri üzerinde himmet-i şâhâne ve bezl-i emvâl-i keşîre (12) birle Meşhed-i Mu‘allâ nâmına ebniye-i celîle-i mülûkāne tarḥ u te’sîs u bî-nihāye evķâf ta’yîn (13) eyledi. ‘İmâret-i merķûme resîde-i ḥitâm olduķu birle kendisi bi’z-zât dâ’iresi ḥalkıyla (14) ve gürûḥ [u] enbûḥ-ı ‘asker ile kalkıp kabir-i merķûmu ziyârete ‘âzim-i râh oldu ve eşnâ-yı tarîķde (15) ve bâ-ḥuşuş maḥall-i mezbûrda emvâl-i keşîre bezl ve taşadduk ve nice ḥayr işler icâd eyledi. (16) Ba‘dehû meşhûr mu‘allâyı bir def’a ziyâret ‘Acemler i’tikâdında ‘avâmm u ḥâşşa farîza-ı (17) zimmet olmağla min-ba’d taḥt-ı Īrânî’de câlis-i taḥt-ı ḥükûmet olan şâḥlar Meşhed-i Mu‘allâ’yı (18) ‘ömrlerinde birer def’a ziyârete müdâvim oldular ve tavâ’if-i ‘Acem’iñ ‘avâmm u ḥâşşı etrâf[a] (19) giderek Meşhed’i ziyâret ve tavâf farîza-ı zimmet-i i’tikâd idip beher sene (20) ve eknâf-ı memâlik-i Īrân’dan kâfile kâfile olarak ve bezl-i umûr-ı emvâl iderek ilâ-Hind olan (21) ziyâret ve tavâ’if ide gelmişlerdir. Biz yine mâ neḥnu fihîmize gelem. Seyyâḥlarıñ rivâyâtı (22) muktezâsınca Nâdir Kûlî egerçi zâhirde pederi aġnâmını ra’y ile mukayyed velâkin leyl (23) ü nehâr sırr-ı defter-i efķârı iḥrâz-ı⁵² mâl [u] servet ve taḥşîl-i şân u şöhret ve bu dâ’iye ile muḫtarib (24) ü’l-ḥâl ve bî-

⁵⁰ “Ahvâl-i Meşhed-i Mu‘allâ” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁵¹

⁵² Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfîyle yazılmıştır.

rāḥat ‘ākıbet bir gün pederi aġnāmından bir sürü ve aġnāmı ‘alā-ṭarīķü’s-serīķa (25) izā‘at u bey‘ ṭarīķiyle taḥşıl-i re’s-i māl şekāvet ve muḳaddemā hevā-dārı ġaşb u ġāretde (26) āşınaları ve şürü‘-ı fesāda nām-zedi bulunan müfsidler bu def‘a ma‘iyyetine da‘vet (27) ve re’s-i māl ḥabısi anlara bezl ile tız elden kendiye tābi‘ u vāfir ḥarāmī peydā eyledi. (28) Kendisi tābi‘ düzdāne başbūġ olup Meşhed-i Mu‘allā ziyāretine āmed [ü] şüd kavāfil-i züvvārı⁵³ (29) urmaġa şoymaġa başladı. Nādir’in keyfiyyet-i aḥvālī ḥavālī [ü] nevāḥide intişār u şüyü‘ (30) bulduķça eṭrāf-ı memālik ġāretgerleri ḥünī-ḥarāmī vācibü’l-izāle ‘āşī ü bāġī (31) müfsid-i ‘ālem-i cihān şaķīleri Nādir’in ma‘iyyetinde aķıp tābi‘ oldular. Nādir Kūlı tevābi’niñ

[5a]⁵⁴

(1) gün-be-gün vefret [ü] keşret bulduġun daḥı büyük düşler görmeġe başladı te‘azzum (2) ü tekebbür ü tecebbür ile enāniyeti ziyāde olarak min-ba‘d kavāfil-i züvvāra⁵⁵ i‘tirāzı ile düzd ü sārīķ nāmını (3) kendiye münāsib görmeyip ḥarb u kıtāla şarf-ı maḳdūr ile şāḥib-i ceyşe şāyān ṭarīķa (4) mümāşāt zımnında taḥşıl-i⁵⁶ nām ü nişān dā‘iyesinde oldu. Şürü‘-ı Nādir Kūlı Ḥarb u Kıtāl (5) Bā-Aġvāniyān⁵⁷ Ol eṣnāda ḳavm-i Aġvān kürsī-yi memālik-i Īrān ve pāy-ı taḥt-ı şāḥān-ı (6) Şafeviyān olan şehir-i Īşfahān’[1] daḥı fetḥ ü teşḥire idip ḳabza-ı taşarruflarına getirmeleriyle (7) bilād-ı sa‘ire-yi Īrān’ı daḥı fetḥ ü teşḥire dāmen-i der-meyān ile ḳabza-ı taşarrufa idḥāle (8) ḳaşd ve ‘azīmet birle ‘asker-i Aġvāniyān eṭrāf u eknāf-ı Īrān’da ġürūḥ ġürūḥ geşt ü ġüzār (9) ve baķıyye-i bilādı ṭav‘an u ḳahren teşḥire cüst-cūda olmuşlar idi. Ḥorāsān cāniblerine daḥı (10) birķaḳ büyük Aġvān ‘askeri ta‘yīn ü tesyīr olup bilād-ı Ḥorāsān’dan Herāt (11) ve Nīsābūr ve Meşhed ve Busenc şehirleri ḥalkı ṭav‘an u kerhen iṭā‘at ve Aġvān’dan (12) kendilerine muḥāfazacı ‘asker almışlar idi. Eṭrāfda Aġvānlara iṭā‘atden ibā’ u imtinā’ (13) idip muḥāfazacı ḳabūl itmeyen bilād u ḳaşabāt

⁵³ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁵⁴ Kırmızıyla sene 1140 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

⁵⁵ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁵⁶ Fazladan atıf vavı yazılmıştır.

⁵⁷ “Şürü‘-ı Nādir Kūlı Ḥarb u Kıtāl Bā-Aġvāniyān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

ve kūrāyı ise bölükāt-ı Ağvān perākendeleri (14) taẓyīke ve emvāl u erzākların ğaṣb u ğārāta meşğūl olmuşlar idi. O hılālde Nīsābūr (15) ve Meşhed havālilerinde Nādir Kūlī'nin refīk-i ğārı düzdān-ı be-nām tevābi'-i 'askeri efrādı (16) takrīben beş biñe bālīg olmuş idi. Binā'en 'alā-sebk Nādir Kūlī 'aql ve fikrin tarīk-i (17) āḥar ile hareket-i tedbīrlerine şarf idip 'adū-yı devlet-i şāhān ḥuṣemā-yı melīk ü millet-i (18) 'Acemiyān olan kavm-i Ağvān'ı def' ü ref' de ahālī-yi memleket kızılbaşlar ile te'azūd ve teẓāhūr (19) tarīkine ve ittifākāne hareket semtine zehābı ḥasb-i ḥāline enseb ü evlā görüp bu takrīb ile (20) Īrān ve Ḥorāsān'a belki ḥānedān-ı Şafeviyān'a bir ḥizmet-i mebrūrede bulunup bidāyeti (21) aḥvālını ferāmūş birle selāmet-i nihāyete bā'is ve taḥṣīl-i servet-i bī-ġāyeden başka nīk- (22) nām ile iftiḥāra ve zikr-i bi'l-cümle bādī bir işde bulunmak mülāḥazasıyla ve var maqdūrını (23) meşālīh-i 'Acem şuyuna imāle ve şarf cezmen ve 'azmen 'atf-ı 'inān-ı ġayret eyledi. Nādir Kūlī (24) meczūmu ve maḳtū'ı olan mā'fi'z-żamīrini rüfeḳā'sı ve tevābi'-i 'askeri iş erleriyle (25) müşāreve ve 'akd-i 'uhūd ittifāk ü mīsākları henüz reside-yi ḥitām olmamış iken tā ki (26) Ağvāniyān ile ḥarb u ḍarba fırsat-ı ġanīmet rū-nümā-yı zuhūr oldu. Meger ol eṣnāda (27) Ağvān'dan bir bölük 'asker Meşhed'den yigirmi fersaḥ mesāfe-i cenūbda vāḳi' Nīsābūr (28) şehri havālisinde geṣt ü güzār ve ğaṣb u ğāret-i emvāl u erzāk-ı nās ile bī-muḥābā (29) meşğūl oldukları ḥaberi ġuş-ı Nādir'e lāḥik olduğu birle fırsatı ġanīmet 'add idip (30) fi'l-ḥāl 'askerinden ol eṭrāfiñ mevḳi'-zemīni ile āşinā ḳat'-ı tarīk fenlerini dānā altı yüz (31) nefer-i bahādır ve be-nām-ı ḥarāmī-yi fesād mu'tādı imtiyāz u ifrāz idip Ağvān bölükleri

[5b]

(1) yollarına ta'yīn ü tesyīr eyledi. Bu şart ile ki miyān-ı cibālde maḥfī ü mestūr şikārīñ (2) pusuya girip Ağvānlara 'ale'l-ġaḫle hücum ideler fi'l-vāḳi' Ağvānlar mekr u keyd-i (3) ā'dā'dan bi'l-küllīye ġāfil ḥarāmīlere ḥāzır şikār oldular. Kāziyye der-ḥāl Nīsābūr muḥāfazasında (4) mevcūd Ağvānlar ser-dārına 'asker idip üç biñ süvāri Ağvān ile ḥarāmīleri iki (5) ġün ta'ḳīb ile Māzenderān ḥudūd-ı semtinde Nīsābūr'dan sekiz

fersah ba'îd maḥalde (6) tolu bir sâ'at yan yana üç atlı gücüyle geçiren bahâdır nâm bir teng boğaza vardıklarında (7) Ağvānlara muzîka duḥûlde ihtiyât lâzım iken boğazın öte tarafı açık şahrâdır (8) ve ḥarāmîler dahı ancak altı yüz neferdir şanıp Ağvānlar ḥarāmîler ardınca şitābān (9) ol zıyḳ boğaza koyuldular. Nâdir Xulı ise firārîler ile yek-dil ve yek-cihet (10) muḳaddemce biñ nihād-ı şekāvet mu'tād [u] fesād-i'tiyād-ı ehl-i aḥbiye ve mütemekkin aḳvām-ı terākime (11) 'aşa'ir u kabāilinden maşlahat-ı merḳûme için 'icāleten tedārik ve ma'ıyyetine ihzār-ı tedārigi (12) halkıyla bālā-yı cibālden Ağvānların gözünden (?)⁵⁸ bir maḥalden Ağvānlara dide-düz (13) ve fi'l-hāl 'ale'l-ḡafle Ağvānlara ḳafādan lâhiḳ ve sâbıḳ on biñden mütecāviz eşḳiyāsı (14) 'askeriyle def'aten hücum idip firārîler dahı ileriden geri dönüp boğazı sedd ü bend (15) ile Ağvānları ortaya aldılar ve açıḳda ve boğazda bulunanların cümlesin ḳatlı ü i'dām (16) itdiler. Bu vaḳ'adan sonra livā'-yı baḥt-ı Ağvāniyān ma'kûs ve iḳbālleri idbāra yüz (17) dutdu ve fi'l-vāḳi' tālî'-i kevkeb-i devletleri serî'ü'z-zevāl olup tulu'ıyla ḡirreli (18) bir ulu Nâdir Xulı ise bidāyet-i emrde bād-ı ḡalebe tarafına vezān olduḡu sürür ve ḡurür ile (19) livā'-yı enāniyeti küşāde Nīsābūr'a geldi. Emvāl-i ḡanāimi der-hāl 'askerine tevzî' eyledi (20) velākin ahālî-yi şehre ref[i]k ü mülāyemet ile mu'āmele ve nevāziş-i ḥatırları merāsimine nev'an (21) mürā'āt gösterdi ve min-ba'd şāha ḥulûş birle itā'ate terḡib ve tavşiye ve ḡadr-ı (22) Ağvān'dan taḥlişlerini irād ve vāfir imtinān eyledi. Reften-i Nâdir Xulı Be-Cānib-i Şāh⁵⁹ (23) Nâdir Xulı Nīsābūr'da çend eyyām meḳş ü ārām ve bir maḥalle dahı ḥarekete bahāne-cūy (24) ve müterekkib-i fırsat olmuş iken Şāh Ṭahmās'ın Ṭahrān civārında Eşref'e bozulup (25) firārı ve üftān ü ḥizān şikeste beste cüz'î 'asker ile Māzenderān'da Ferāḥ-ābād (26) şehrine düşdüḡü ḥaberi tevārüd idip ḡuş-ı Nâdir'e lâhiḳ oldu. Nâdir Xulı (27) der-hāl ḥāzır u āmāde ma'ıyyetine yüz nefer atlı alıp cānib-i Māzenderān'a 'āzim-i rāhî (28) oldu. Vuşûlünde bî-muḥābā Şāh Ṭahmās'ın yanına vardı. Ḥuzûr-ı şāhda evvelā (29) Ağvān 'askeriyle muḳāvemeti ve hemān der-ceng-i evvel küşādegî-yi baḥtla Ağvānlara (30) ḡalebesi ve māl-ı firāvān ile muḡtenem olduḡu keyfiyyetleri irād u

58

59 "Reften-i Nâdir Xulı Be-Cānib-i Şāh" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

takrîr eyledi sâniyâ (31) cây-gîr-i zâmîri olan esrârî izhâr u beyânda şâhdan ricâmend-
i izn ü ruḥşat olup

[6a]⁶⁰

(1) me'zûn [u] murahḥaş olıcaḡ temhîd-i merâmına âğâz idip didi ki: “Ṭaraf-ı (2) şâhîden mes'ûlât bende-i muḥlişe müsâ'ade şâyeste görölürse ya'nî Devlet-i Şafeviyye'de manşıp ve illâ sipeh-sâlârî i'tibâr kıllarına şâyeste-i⁶¹ 'inâyet ve tevciḥe (3) ve ḥidemât-ı mebrûrede bulunup ber-vefḡ-i merâm encâm-ı kârda Devlet-i Şafeviyye'de (4) i'timâdü'd-devle nâmına vekâlet emri bu bendeye ve bendeden şoîra evlâd u a'ḡabıma (5) taḡşîş buyrulur ise 'adû-yı Devlet-i Şafeviyye olan ḡavm-i Ağvân'dan küllî (6) intikâm aḡzini ve ḡâl-i ḡânedân-ı Şafeviyye'yi ḡâl-i evveline ircâ' u i'âde ile tekmîl 'arz (7) ve nâmûs-ı salṡanatı ve şâḡım Ṭahmâs Şâḡ'ı taḡt-ı ĩrân'da ibḡâ' u istikrâr birle taḡviyetini (8) der-'uhde ve iltizâm ve bu bâr-ı girânı dūş-ı zimmet-i 'ubûdiyyet ile müteḡammil olurum.” didikde (9) Şâḡ Ṭahmâs mesrûr u dil-şâd ve kemâl-i neşâṡ ve inbisât-ı izhâr ile Nâdir'in mes'ûlâtına (10) bilâ-tevaḡḡuf müsâ'ade ve Nâdir'in arḡasın şıḡayıp ve elinden öpüp izhâr-i meyl-i (11) muḡabbet birle min-ba'd ata begi ve peder-i müşfikî maḡâmına ibḡâ' eylemek üzere Nâdir'e mürüvvet- (12) âmîz ḡitâblar ile dil-nevâzişler eyledi ve der-ḡâl ḡadr ü şânı terfî' ü menşûr-ı sipeh-sâlârî (13) bi'l-istiklâl nâm Nâdir'e yazıldı ve ba'de-itmâmü'l-hizmet mes'û[l]-ı muvâfıḡ-ı i'timâdü'd-devle (14) nâmıyla vekâlete daḡı nâm-zed kılandı. Nâdir Ḳulı daḡı şâḡa ḡulûş u meveddet birle (15) izhâr-ı 'ubûdiyyet ve bendegî zimnında Nâdir Ḳulı nâmı min-ba'd levḡa-ı i'tibârdan ḡakk (16) olunmaḡ ricâsına binâ'en 'âdet-i dîrîne-yi 'Acemiyan müḡtezâsınca müsâ'ade-yi şâḡ ile Nâdir (17) Ḳulı nâmı Ṭahmâs Ḳulı Ḥan nâmına tebdîl olundu. Daḡıḡa⁶² Bu maḡâlde 'ayb-bînler (18) Şâḡ Ṭahmâs'in ber-vech-i meşrû' vaż' ve ḡareketine ve Nâdir Ḳulı gibi fûrû-mâye

⁶⁰ Kırmızıyla “sene 1141” tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

⁶¹ “görölürse ya'nî Devlet-i Şafeviyye'de manşıp ve illâ sipeh-sâlârî i'tibâr kıllarına şâyeste-i” ifadesi sayfanın sol tarafına yazılıp işaretenmiştir.

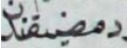
⁶² Kırmızıyla yazılmıştır.

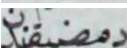
Avşar'a (19) ve bidāyet-i zuhūrunda harāmīkāra küllī teslīmde ve bu güne mu'āmelesine i'tirāz ve levīm (20) ü ta'n tarīklerin dutmuşlardır ğayrılar ise nefsü'l-emre ve hāl-i ıztırāb eylemiş (21) hācet ü zarūrete nazār ile Şāh Tahmās için ol vakt ıztırābda ve zamān-ı (22) ye'sde teşebbüs idecek bir sebep bulunmadığıyla cevāba teşaddī eylemişlerdir ve fi'l-vāki' (23) ser-dār u sipeh-sālār ser-i kāfile-i harāmiyān dahı olursa kendisinde istiklāl-i tām (24) bulunmak şart-ı 'azīmdir dimişler. Keyfiyyet-i Mübāşeret-i Be-Temşiyet-i Umūr-ı Mülk ü Millet⁶³ (25) Ber-vech-i muharrer ü meşrūh zimām-ı tedbīr ü hükūmet ve hāl ü 'aḳd-i umūr-ı memleket 'ale'l-istiklāl (26) yed-i kifāyet Tahmās Kulu Han'a müsellemler olıcaḳ evvel emrde iklīm-i Ḥorāsān'a varılmak ve ol diyārı (27) levṣ-i şerr [ü] şūrūr ve ta'niyān-ı Ağvāniyān'dan tahliye ü taḥhīre şarf-ı miknet ve bu bābda 'icāle (28) sür'at lāzıme-i zimmet ulüvv-himmet idigin şāha 'arz u tefhīm ve şāhı ol cānibe (29) teşvīk ü imāle eyledi ve bālāda mezkūru'l-evşāf be-nehār (?)⁶⁴ dem-i (?)⁶⁵ muzīkından şāh ve 'asker (30) sūhūlet ü emniyyet ile mūrūr için han-ı merḳūm Nīsābūr'da kalan 'askeri bir ān evvel (31) Māzenderān'dan ḥudūduna gelmek üzere irsāl ve peyām tenbīh eyledi. Ba'de-zālik şāh ve han

[6b]

(1) ve 'asker (?)⁶⁶ şehir-i Ferah-ābād'dan hareket ve tārīḥ-i mīlādīñ biñ yedi yüz yigirmi (2) yedinci senesinde ki tārīḥ-i hicretīñ taḳrībēn biñ yüz kırḳ bir senesidir māh-ı (?)⁶⁷ (3) yigirmi beşinci gününde şehir-i Nīsābūr'a vāşıl oldular. Şehir-i Nīsābūr ḳadīmde pāy-ı taḥt-ı Ḥorāsān (4) şehir-i mu'azzam olup ahālīsi 'umūmen şāha istikbāl (?)⁶⁸ ve

⁶³ "Keyfiyyet-i Mübāşeret-i Be-Temşiyet-i Umūr-ı Mülk ü Millet" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁶⁴

⁶⁵

⁶⁶

⁶⁷

⁶⁸

izhār-ı ‘alā’im-i hülûş birle merāsım-i ta’zīm (5) ve ikrāmı yerine getirip kudümünü tebrîk ü alkışlar eylediler. Şāh ve ḥanıñ ‘asker-i cengci (6) ile Nīsābūr’a geldikleri ḥaber[i] etrāfda şüyū‘ bulıcaḳ ol diyārda bulunan Ağvān ‘askerleri açıḳda (7) muḳāvemetden teḥāşī idip teşhīr-kerdeleri olup zīr-i ḥükümetlerinde henüz bākī ḥuşūn u ḳal‘a-ı metīne (8) lere taḥsīn itdiler. Nādir Ḳulı Ḥan Māzenderān’dan cem‘ ve taḥrīr ve tedārik eylediḡi ‘askerleri (9) muḳaddemā diyār-ı Ḥorāsān ve ḳabā’il ü ‘aşā’irinden taḥrīr ü techīz eylediḡi ‘askerine ḡamm idip (10) emek-dār ve işgüzārlarından emrine itā‘atde mu‘temedi müte‘ayyinātdan rü’esā’ naşb (11) ü ta’yīn eyledi. Ber-vech-i meşrūḥ nıẓām u intıẓām ile efrād-ı ceng-cüyān on altı biñe bālīg (12) olıcaḳ Şāh Ṭahmās bi’z-zāt Meşhed-i Mu‘allā’yı feth ü teşhīre niyyet ve ‘azīmet eyledi. Nevāḥī-yi (13) Meşhed güzīde ü memdūḥ vilāyetlerden ‘ibādet-i Meşhed şehri daḡı ma‘mūr u ābādān (14) ḥalkı keşretde ve pey-der-pey ve lā-yenḳaṭı‘ şehre tevārūd iden ḳavāfil-i züvvārīñ āmed ü şüdü (15) taḳrībiyle ve evḳāt-ı keşīre ve ḡayrāt u ‘imārāt-ı ‘adīde taḳrībiyle ahālīsī mütemevvil velākin (16) sūru ve ḡışārı yok ve ḡaşānet-ı sā’ire ile daḡı maḡşūn u maḡfūz olmadıḡından (17) ḡayrı ahālīsiniñ şāha meyl ü hülūşu ḡālīb idigin muḡāfazasında bulunan (18) Ağvāniyān fehm ü iz‘ān ve Şāh Ṭahmās daḡı ḳavī-yi ‘askeriyle ‘azim-i rāḥ olup (19) şehre taḳarrüb itdigi keyfiyyet-i Ağvāniyān’ıñ ma‘lūmu olıcaḳ şehri ve rāḥ-ı firāra (20) ‘azim oldular. Ahālī-yi şehir şāh ve ‘askerine istikbāl ü tebrîk-i kudüm ḡımnında merāsım-i (21) ta’zīm ü tevḳīri yerine getirip du‘ālar ve şenā’lar ile şāhı ve ‘askerini telāḳḳī-yi bi’l-ḳabūlde (22) izhār-ı hülūş itdiler. İ’tikād-ı ‘Acemiyān üzere Meşhed-i Mu‘allā ya’nī ḳabr-i imām-ı sāmīn-i ‘Alī er-Rıẓā (23) raḡıyallāhu ‘anhuyu müddet-i ‘ömrde bir def‘a tavāf u ziyāret şāha ve ḡayrıya ḡavāş (24) u ‘avāmma ve ‘alā vü ednāya farīza-ı ḡimmet olduḡuna binā’en Şāh Ṭahmās bu taḳrībiyle (25) şāhān-ı sālīfeye iḳtidā’ya ve farīza-ı ḡimmetini edāya fırsat-yāb olduḡundan be-ḡāyet (26) mesrūr u dil-şād oldu. Cüst-cüy-ı Ṭahmās Ḳulı Ḥan Berāy-ı Teshīr-i Bilād-ı Ḥorāsān⁶⁹ (27) Şāh Ṭahmās ber-vech-i muḡarrer şehir-i Meşhed’i ḳabza-ı ḡabt u taşarrufa getirdikde ḡend-rüz (28) meḳş ü ārām ve tavāf-ı Meşhed-i Mu‘allā ve ziyāret-i maḳāmāt-ı mu‘tebere-i sā’ire ile evḳāt-ı güzār (29) olduḡu eşnāda

⁶⁹ “Cüst-cüy-ı Ṭahmās Ḳulı Ḥan Berāy-ı Teshīr-i Bilād-ı Ḥorāsān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Ṭahmās Kūlī Ḥan mu‘ayyene-yi maḥşūş ‘asker-i cerrār ile iklīm-i Ḥorāsān (30) bilādını geşt ü güzār-ı müsāra‘at ve bilād-ı merķūmeyi bekāyā-yı Ağvān istīlāsından (31) ġāyet sūhūlet ile taḥlīş ve taḥliye eyledi. Fi’l-vāķi‘ Ṭahmās Kūlī Ḥan evā’il-i ḥālinde

[7a]⁷⁰

(1) mebde’-i zuhūru zamānında ser-māye-yi şecā‘ati kavāfil ü ķārbān-ı züvvār celblerine ḥarc (2) u şarf ile taḥşīl-i şervet bu tarīķde kesb-i nām-ı celādet zımnında taḥşīl-i nām u nişāne (3) iştigālde iken bilād-ı Ḥorāsān ahālisi ḥavf u endīşeye varıp Ṭahmās Kūlī Ḥan’a (4) ādemler gönderip şerrini taraf-ı āḥara şarf ve kendilerine emniyyet zımnında ḥan-ı merķūmu (5) şāha şāḥib çıķmaġa ve miknet ü şecā‘atin şāḥıñ imdād u i‘āneti umūruna şarf (6) itmek bābında niyāzmend olmuşlar idi ve ol taķdīrce ahālī-yi Ḥorāsān daḥı akçe (7) ve ‘asker ile mehmā-emken ḥan-ı merķūma imdād u i‘āneti mūte‘ahhid olmuşlar idi. Bu def‘a (8) ise muķaddemā mūcāzı ricāları āşār-ı şūret-i ḥaķīķatde zuhūr eyleyecek ol bilādı (9) teshīrde ve şāḥıñ itā‘atine cer [ü] celbde kuvvet-i kāhire ile ḥarb u ḍarba ihtiyāc kalmayıp (10) ednā-yı bahāne belki mūcerred geşt ü güzār ile ḥuşūl-peżīr olmak imkānı zāḥir oldu. Bu (11) cümle birle medīne-i Herāt muḥāfazasında bulunan Ağvāniyān ser-dārı muḥālifine kıyām (12) ve müddet-i vāfire Ṭahmās Kūlī Ḥan ile muķāvemet eyledi. Ahvāl-i Medīne-i Herāt⁷¹ (13) Medīne-i Herāt İskender-i Yūnānī’niñ iklīm-i Asyā’da binā itdigi bilād-ı ‘izām-ı seb’-i (14) meşhūreniñ birisi olup kadīimde keşret-i maḥşūlātından kināye ḥarman-ı İskenderiyye tesmiye (15) olunmuş. Ḥālā pāy-ı taḥt-ı Ḥorāsān meşhūr şehir ve metīn kal‘adır. Ekşer-i evķātde (16) ḥükūmeti ve tedbīr-i umūr ve memleketi Devlet-i Şafeviyye ricālinden mūte‘ayyin ve mū‘temed-aleyh (17) ḥānedān-ı zādegān mu‘teberlerine tefvīz ü taķlīd oluna gelmiştir. Şāḥ ‘Abbās-ı Kebīr (18) pederi şāḥıñ ḥāl-i ḥayātında şehre vālī olmuş idi. Bu def‘a Ṭahmās Kūlī Ḥan (19) veled-i büzürgterini şehre vālī

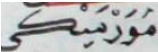
⁷⁰ Kırmızıyla sene 1142 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

⁷¹ “Ahvāl-i Medīne-i Herāt” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

naşb eyledi. Eşref Han Kāndehār semtinde vāḳi' (20) ümerā'-yı Ağvān'dan ziyādesiyle mü'temedi Hākūşa nām maḥalliñ ḥākimi Müvermeyki (?)⁷² (21) vālī ve muḥāfız ta'yīn eylemişdi. Vālī-yi mūmā-ileyh Ṭahmās Kulı Han'a muḥālefet (22) ve küllī muḳāvemēt iderken ahālī-yi şehriñ keyd ü ğadr ü hıyānetleriyle vālī-yi mūmā-ileyh (23) 'askeriyle ma'an ḥaşmıñ eline virilip belā-yı nā-gehāniye giriftār oldular. Ṭahmās (24) Kulı bed-ḳār vālīniñ re's-i maḳtū'nu Şāh Ṭahmās'a gönderdi. Firār-dāde-i (25) Refteni-yi Şāh Ṭahmās Be-Cānib-i İşfahān⁷³ Vaḳāyi'-i merḳūme vuḳū'ndan soñra (26) Ṭahmās Kulı Han'a şāhiñ ve ṭavā'if-i 'askeriyyeniñ ve ahālī ü re'āyāniñ muḥabbeti (27) ve i'timādı ve raġbet ü i'tibārı efzāyişe yüz dutdu. Evḳāt-ı feterātta ve bā-ḥuşuş (28) şehir-i İşfahān'ıñ muḥāşarası zamānında sevḳ-i tāziyāne-i zarūret ve ḥavf u bīm-i cān ile (29) tebdīl-i libās ve ketm-i nām idip eṭrāf [u] eknāf-ı memālike perākende olan ṭavā'if-i (30) 'askeriyye şāh ve ḥanıñ ḥaşma ğalebeleri haberini işidicek üftān ü hīzān (31) şāhiñ ma'ıyyetine şitābān ve ma'zeret-künān şāha mülākī ve 'askerine munzamm oldular.

[7b]⁷⁴

(1) Şāhiñ 'askeri bu vechle keşret bulup bundan böyle emr-i 'azīme mübāşerete (2) isti'dād buldu. Şāh 'askerinde keşreti müşāhede idince 'uşāt u buġāt-ı devlet (3) olan ṭavā'if-i Ağvān'ıñ takrīb itmedigi 'asker-i keşret ile pāy-ı taht-ı şāhān (4) şehir-i İşfahān cānibine 'atf-ı 'inān 'azīmete ḳarār virdi lākin sipeh-sālār-ı 'asker olan (5) Ṭahmās Kulı Han re'y ü tedbīrde ṭarīḳ-i āḥara zāhib olup iḳlīmi Ḥorāsān (6) ḳabza-ı zabt u taşarrufda bulunup eṭrāf-ı devletde vāḳi' ba'zı memālik ahālisi dahı (7) va'd u va'idler ile şāh cānibine imāle bā-ḥuşuş şāhiñ Kāndehār vālisi (8) Mīr Hüseyin ile ve ol ḥavālīde ba'zı ümerā' ile maḥfī vü nihāni mu'āmelesi şurūṭ (9) ve ḳuyūdu cāmi' ḳavī-yi ittifāḳī var iken ol taraflardan ḥareket ve iş mübāşeret birle (10) cümleden aḳdem

⁷²

⁷³ "Firār-dāde-i Refteni-yi Şāh Ṭahmās Be-Cānib-i İşfahān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁷⁴ Kırmızıyla sene 1143 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

İşfahân ülkesiniñ etrâf u civârında vâkı‘ vilâyetleri (11) kabza-ı teşhîre getirmek ve be-tahşîş memleket-i Fâris’iñ pây-ı tahtı olan şehir-i Şîrâz’ı (12) ne vechle mümkün olursa Ağvâniyân yedinden (?)⁷⁵ ve kabza-ı idhâle şarf-ı (13) himmet itmek ehemmi mehmândan idigin şâha takrîr ü beyân ve şehir-i Şîrâz kal‘a-ı metîne (14) ve Ağvân’iñ melce’ hışn-ı haşîn olup elde olmadıkça İşfahân üzerine gitmek (15) ve Ağvân ile başa çıkmak düşvârü’l-huşûl emr-i müşkil idigin şâha tefhîm idip (16) şâhıñ İşfahân’a ‘azîmet kaşdın ol tarafa şarf eyledi. ‘Azîmet-i Şâh Tahmâs Ez-Herât (17) Be-Cânib-i Şîrâz⁷⁶ Herât’dan Şîrâz’a iki yol vardır. Biri akreb ve biri eb‘adü’l-mesâfedir. (18) Akrebü’l-mesâfe ve râst olan tarîk yüz elli fersahdır ki Zâre ve Dâre ve Dâriye nâm (19) gadîriñ hadd-ı garbiyyesinden mürûr ider. Ğadîr-i merķûm Sicistân’iñ hadd-i şimâlisinde tûlu kırk (20) fersah ‘arzı on fersah bir gadîr-i kebîrdir. Kâyin, Tabes, Gileki, Yezd, Esed-âbâd, Bâce (21) ve ğayrı mesâfe-i mâ-beyninde yol üzerinde Ağvâniyân zabtında kal‘alardır. Tarîk-i (22) merķûm ile gidilirse şâyed ki kılâ‘-ı merķûme muhâfazalarında bulunan Ağvânlar şâh (23) ‘askeriniñ mürûruna sedd [ü] mümâna‘at idip tûl u dirâz ceng ile meks ve taẓyî‘-i (24) evķât belki izâ‘at-ı emvâl ve itlâf-ı nüfûs iktizâ eyleye. Tarîk-i Dîger⁷⁷ İklîm-i Sicistân (25) içinden geçer ve egerçi tûl u dirâz mesâfeden ‘ibâretdir velâkin vücûh ile emîndir. (26) Tarîk-i merķûm şimâlden cenûba hadd-i Kirmân’a gelince iki yüz fersah yerdur. Ba‘dehû Kirmân (27) ülkesiyle şarkdan garba meyl ile Şîrâz’a varınca takrîben yüz fersah mesâfedir. (28) Tahmâs Kûlî Han tarîk-i merķûm atvel ile ‘azîmeti tarîk-i evvele tercîh eyledi. Zîrâ (29) Sicistân egerçi ğâyet ile vâsi‘ ülkedir velâkin şâh ‘askeriniñ mürûruna sedd [ü] (30) mümâna‘at olur bir türlü muhâfızı yokdur. Bundan kat‘-ı nazar Kirmân ülkesiniñ (31) sedd-i sedîdi olan Kirmâşîr kal‘ası ser-dâr ile Tahmâs Kûlî Han beyninde nihânî mu‘âmele

[8a]

75

⁷⁶ “Azîmet-i Şâh Tahmâs Ez-Herât Be-Cânib-i Şîrâz ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁷⁷ “Tarîk-i Dîger” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) derkār olup ol eşnāda rabṭ-ı ittifāk u ittiḥāda muḥkem tesviye (?)⁷⁸ virilmiş (2) idi. Binā'en-'aleyh mā-sebaḳ Şāh Ṭahmās re'y-i evvelinden fāriḡ ve re'y Ṭahmās Ḳulı Ḥan'a (3) tābi' Şīrāz'a 'azīmetde ṭarīḳ-i şānīyi ihtiyār itdi ve Herāt'a gelip 'askerini cem' (4) ve yoklama idip yetmiş biñi tecāvüz itdi. Ṭahmās Ḳulı Ḥan'ın ḥile ü ḥud'a ile (5) ma'ıyyetine cerr ü celb itdiği Özbek Tatar'ı atlısı on iki biñe bāliḡ oldu. (6) Ḥareket-i 'Asker-i 'Acem Ez-Herāt Be-Cānib-i Şīrāz⁷⁹ Tārīḫ-i mīlādīñ biñ yedi yüz yigirmi toḳuz (7) senesi māh-ı martınıñ ibtidā'sında şāh ve ḥan 'askeriyle cümle ḥareket ve alay alay (8) 'āzim-i rāḥ ve sefer-i Şīrāz oldular. Ḥorāsān ile Sicistān ḥudūdu mā-beyninde fāşıl (9) eflāke ser çekmiş şa'bū'l-mürūr düşvārū'l-uyūr cibāl-i 'izāmde envā'-ı metā'ib (10) ü meşāḳa taḥammül-künān cānib-i Sicistān'a güzār⁸⁰ itdiler. Sicistān nice memleketleri ḥāvī (11) ekseri yerleri maḡāra ve beyābān ü beriyye şusuz yerleri olup Hindūmend nām nehrden (12) ḡayrı mā'-i cārīsi olmayıp nehr-i merḳūm şarḳdan ḡarba cereyān ile bālāda mezkūr (13) Zāre gölüne munşab olur. İklim-i merḳūmuñ cānib-i cenūbiyesinde işrāb degil belki (14) nemnāk bir maḡal bulunmayıp cümleten ḥarāret-i şems ile mānend-i dīk-i ḡaleyān ile ḳavmi ḳaynar (15) oynar rīkistāndan 'ibāret mefāzeniñ ba'zı mürtefi' yerlerinde birbirinden be-ḡāyet ba'īd (16) yerlerde 'ibāre-yi (?)⁸¹ 'amīḳ (?)⁸² ü binā olunmuş bir nād ü şetbād ve pāre ve biske ve dīden ve medere (17) burcān mefāze-yi merḳūmede aḳvām-ı ḳadīme āşārından 'ibāre-yi (?)⁸³ meşhūredir velākin (18) 'askeriñ ekseri süvārī olup bunca nüfūs ve devāba miyāḥ 'ibāre-yi (?)⁸⁴ kifāyet itmediği (19) zāhir ve bu gūne müşkilāt belki muḡālātndan ma'dūd zarūrāt āşikār iken 'askerde (20) fesād-nihād ḡāret-i mu'tād-

78

79 "Ḥareket-i 'Asker-i 'Acem Ez-Herāt Be-Cānib-i Şīrāz" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

80 Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

81

82

83

84

1 Terākime-i ‘aşā’ir ü kabā’ilde müctemi‘ derende (?)⁸⁵ gürūhları (21) sevķ-i tāziyāne-yi hırş u tama‘ ğaşb u ğāret ile ‘Acemiyān ise ‘adū-yı cānları (22) hādim-i binā-yı devletleri olan Ağvāniyān’dan aḥz-i intikāmda derūn-ı pūr-kīnde nā’ire-yi (23) ḥāhiş ü ‘arz u heyecānla belki bu cümleden ziyāde tavā’if-i ‘askeriyyeniñ ser-dār (24) u sipeh-sālār Tahmās Kulu Han qallāş-ı cihān mekīde bīşeye i’tikād u i’timād (25) birle meyl ü muḥabbetleri aqvā-yı esbāb-ı mütāba‘atları ol deşt-i pūr-meşakḳat-ı bī-pāyāna (26) tevaġġul birle ‘āzim-i rāh oldular. Ne ḥāl ise yevm-i ḥareketleriniñ onuncu gününde Şāh Tahmās’ın (27) muḳaddimū’l-ceyşi iqlīm-i Sicistān’ın kā’ide-i memleketi Zerenc nām şehre vāşıl oldular. Şehr-i (28) mezbūrdan vasaṭū’l-miḳdār bir nehr-i cereyān iki fersaḥ mesāfeden soñra Hindūmend (29) nehrine mülākī olur. Tavā’if-i ‘asker nehr ile şehre beyninde vāki‘ şahrā’-yı vāsi‘de (30) konup ordu kırdular ve ‘askeriñ gerisi yetişince evvel bā-evvel gelenleri şularını (31) tedārik itdiler. Şāh Tahmās geldikte derūn-ı şehirde nüzūl eyledi. Maḥall-i mezbūr diyār-ı

[8b]

(1) şarkıyyeden ahbiye-nişin göçebe ecnās-ı ‘aşā’ir ü kabā’ilden gürūh-ı enbūh cümū‘ kabā’iliñ⁸⁶ (?) (2) memerr ü ma‘ber ve mecma‘ı bir cāy-ı maḥūf ve ḥātara olduğun ve bā-ḥuşuş ḥaşānet ü metāneti (3) olmadığın ahālī-yi şehir şāha ‘arz ve iki ay muḳaddem otuz biñ Ağvān ‘askeri (4) bā-meyān-ı nevāḥisinden kalkıp maḥall-i mezbūra uğrayıp Kāndehār taraflarına gitdikleri (5) ve yine Kāndehār’dan ‘avdet ve İşfahān’a gitmek kaşında idiklerini şāha bildirdiler (6) velākin bi-eyyi-ḥāllin birkaç gün ‘askeriñ ārām uistirāhatı ve şolunması muḳtezā-yı (7) ḥālleri olmuş idi. Ol esnāda Kāndehār ḥākimi Şāh Tahmās ile muḳaddemā bast (8) u temhīd itdiği binā-yı muvālātı te’kīd için gönderdiği dostāne mekātīb (9) ve zevād⁸⁷ u zehā’ir-i nefise ile yüklü on iki deve hediye-yi behiyye gelip şāha teslīm (10) olundu. ‘Azīmet-i Şāh ve ‘Asker Be-Cānib-

⁸⁵

⁸⁶

⁸⁷ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

i Kirmāşîr⁸⁸ Maḥall-i mezbûrda mekş ü tevaḳḳuf ve min-ba‘d (11) ma‘ḳûl görülmeyip māh-ı martıñ on beşinci gününde ‘askere göç tenbîh olundu (12) ve yüz sene muḳaddem Şāh ‘Abbās’ıñ Hindūmend nehri üzerinde binā itdiği taş (13) köprüden geçilip iki üç konağı bir iderek on dört konak birle Kirmāşîr (14) şehri kırbunda nüzûl olundu. Kirmāşîr şehri ki Birmāşîr daḥı dirler vāsi‘ü’s-sevād (15) keşîrû’l-ahālî ma‘mûr şehr ve hışn u raşîn ḳal‘adır. Ağvāniyān cānibinden daḥı ḳavî (16) muḥāfazā ile istiḥkām virilmiş olmağla ‘Acemler ile muḳāvemete ve ṭûl u dirāz (17) muḥāşaraya müteḥammil iken ser-dār-ı Ağvāniyān şāh cānibinden va‘d u va‘îdler ve nice nice (18) istimāletler ile ifsād olunup ṭarafeynden maṭlûb şurûṭ ve ḳuyûd ‘aḳd olunup (19) ḳal‘a-ı merḳûme istīmān ile şāh ṭarafına teslim ve muḥāfazada olan Ağvānlar şāha (20) ‘asker yazılıp ‘Acemlere ḳarışdı. Şehr-i Ağvān taḥliye olundukda şāh ‘askeriyle (21) şehre dāḥil olup zabṭ eylediler. Azîmet-i ‘Asker-i ‘Acem Be-Cānib-i Bender-i ‘Abbās⁸⁹ (22) Ṭûl u dirāz müsāferet ve taḥammül-i metā’ib ü meşāḳ-ı rāh-ı beyābān u deştî irtikābından şoñra (23) maḥall-i mezbûrda ‘asker ṭāi’fesiniñ rāḥat u ārāmına bir cerî vaḳt virildikde (24) cānib-i cenûbda vāḳi’ Bender-i ‘Abbās cānibine göç borusu ḳalındı. Maḥall-i mezbûr baḥr-ı (25) muḥîṭ sāḥilinde Hürmüz Cezîresi ḳarşısında iskele ve ḳal‘a ve şehr-i ma‘mûr ve bender-i (26) meşhûrdur. Şehr-i merḳûmu ve ḳarşısında vāḳi’ Hürmüz Cezîresi’ni Şāh ‘Abbās ḥükûmeti (27) zamânında ta‘mîr idip portakāl sefineleriniñ maḥall-i mezbûrda âmed [ü] şûdlerine tüccārıñ (28) ol maḥallde ictimā’-ı bey‘ ü şirā’larına ve ticāret-i maşlaḥat içün ḳonsoloslarıñ iḳāmetine (29) izn ü ruḥşat virmekle az zamānda ma‘mûr ve ḳadîmde Ḳāmerûn (?)⁹⁰ tesmiye olunurken (30) giderek Bender-i ‘Abbās nāmıyla şöḥreti ğālib oldu. Şehr ve iskele be-ğāyet metîn [ü] ḥaşîn (31) ve ḥaşāt ile metānet bulmuş ve vücūhla istiḥkām virilmiş olmağla der-ḳafa ‘alî ḥāle

[9a]

⁸⁸ “Azîmet-i Şāh ve ‘Asker Be-Cānib-i Kirmāşîr” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁸⁹ “Azîmet-i ‘Asker-i ‘Acem Be-Cānib-i Bender-i ‘Abbās” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁹⁰ قمر

(1) terk olunsa ahālîsi feth ü teshîri ‘umde-i makâşîd medîne-i Şîrâz’a ‘asker ve zehâ’ir (2) ile imdâd u i‘ānete bezl-i makdûr idecegi emr-i bedîhî idigi Tahmâs Kulu Han (3) fikr ü mülâhaza ve bir ân evvel feth ü teshîrine şarf-ı miknet olunmak lüzûmun re’y ü tedbîr eyledi. (4) Ahvâl-i Sa‘îd Ahmed Han Hâkim-i Bender-i ‘Abbâs⁹¹ Sa‘îd Ahmed Han ki ‘ırk-ı şâhîden mâderî (5) tarafından hânedân-ı Şafeviyye’ye ‘alâka-yı qarâbet qarîbesi var idi. Ol eşnâda Bender-i (6) ‘Abbâs da hâkim bulundu. Han-ı merkûm mukaddemâ Şâh Hüseyn’in taht u tâcı Maḥmûd’uñ elinden nez‘ (7) olunduğunu işitdiği gibi min-ba‘d Mîr Maḥmûd’a itâ‘at şüretin gösterip hükûmetde (8) ibkâ’ u takrîr olunmuş idi. Mîr Maḥmûd katl olunduktan sonra Şâh Eşref Han’a (9) ve Tahmâs Şâh’a itâ‘at ü inkiyâd itmeyip Bender-i ‘Abbâs’ın ve Cezîre-i Hürmüz’üñ (10) hükûmetini kendiye tahşîş ve ahâlîsin dahı itâ‘ate getirip bender ve cezîreyi (11) kabza-ı taşarrufuna idhâl eylemişti. Ol eşnâda ‘Acem ‘askeriniñ şehre sūi’-i kaşd ile (12) takarrüb itdiği mesmû‘ı olup mukâvemete dahı tâb-âver olamayacağıñ hiss ü fehm (13) idip beş yüz âdem ile firâr idip Şîrâz’a vardı. Han-ı merkûmdan Eşref (14) Han emîn olmayıp zâhirde hakķında dostluk izhâr velâkin dek ü hîleler ile (15) ele getirmek tedbîrinden hâlî olmayıp nice desîse ve mevâ‘id-i ‘arkubiye ile (16) ümîde düşürmüş idi. Derd-mend Ahmed Han Eşref Han’dan ifâ‘-yı ‘âhd ve ümîd-i kerem sevķ ile (17) Şîrâz’a vâsıl olduğı birle Şîrâz hâkimi tarafından ahz olunup kayd u bend ile (18) İsfahân’a gönderildi. Eşref Han hânedân-ı Şafeviyân ‘ırkını kaṭ‘ ile istîşâllarına (19) harîş ve sefk-i dimâ‘larına teşne bî-çâreniñ töhmet-i bühtân ile bağı ü ‘işyân ile (20) belki mücerrid-i ‘ırk-ı şâhîden olduğı kabâḥat ile başın kesdi ve tevâbi‘ olan (21) beş yüz Ağvân ‘Acem’den birisi selâmet bulmayıp telef oldu. Şâh Tahmâs (22) ol eşnâda Bender-i ‘Abbâs şehrini hâlî⁹² bulup bî-zahmet zabṭ eyledi. Ağvân (23) bekâyâsını i‘dâm u izâle ve ahâlî-yi bender kudûm-ı şâhdan izhâr-ı huzûz ile (24) min-ba‘d sîdk u hulûş birle şâhıñ itâ‘atinde sâbit-kadem olıcaķlarını eymân-ı (25) gılâz ile te‘kîd itdiler. Ahvâl-i Cezîre-i Hürmüz⁹³ Tahmâs Kulu Han ol eşnâda (26) üç yüz nefer cengci

⁹¹ “Ahvâl-i Sa‘îd Ahmed Han Hâkim-i Bender-i ‘Abbâs” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁹² Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

⁹³ “Ahvâl-i Cezîre-i Hürmüz” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

seçip deryādan geçip cezīre ahvālını tecessüse gitdi. (27) Cezīre-i merķūme evā'ilde Hürmüz nām hākimine tābi' hükümet-i müstakille olmuş idi. (28) Cezīrede bir metīn şehir binā idip min-ba'd şehir ve cezīre kendiye nisbet olundu (29) giderek tüccārīn keşretiyle ve emvāl ü emti'a vefretiyle bilād-ı şarkıyye meyānında şöhrat buldu. (30) Mīlādīn biñ beş yüz yedinci senesinde Elbucer nām portakāl kapudane portakāl (31) donanmasıyla cezīreyi istilā' u zabt eyledi ve bir metīn kal'a binā eyledi biñ altı yüz

[9b]

(1) yigirmi iki mīlādda evvelki Şāh 'Abbās İngiltere donanması i'ānetiyle cezīreyi alıp (2) zabt ve kal'ayı hedm ü harāb ve yer ile yeksān eyledi ve tüccārını ānifen işāret (3) olduğu üzere Bender-i 'Abbās'a nakl eyledi. Cezīre-i merķūmeniñ türābı şūre (4) ve bī-hāşıl ve hevāsı dahı girān u şakıl olduğundan ahālī ve sükkānı mürūr-ı zamān (5) ile azalıp ve onlar dahı kifāflarını tahşil ü tedārikde 'azīm zahmete muhtāc olmalarıyla (6) Tahmās Han va'dler ve istimāletler ile bunların güçlü ve tūvānālarını seçip karşı (7) geçirdi ve 'askeri gürūhlarına ilhāk eyledi. Ahvāl-i Hareket-i Leşker-i Kızılbaş Ez-Bender-i (8) 'Abbās⁹⁴ Bundan şoñra 'asker iki bölük olup bir bölükle Şāh Tahmās Şīrāz şehri (9) muhāşarasına rāhī ve bir bölükle Tahmās Kulı Han Ağvānlarıñ ser-'askeri Seyyidi 'Alī Han'a (10) karşı gitdi. Zīrā Seyyid 'Alī Han Eşref tarafından Ağvān 'askerine ser-'asker olup (11) Şīrāz İsfahān arasında gūyā vasaat mā-beyninde konup ordusun kurmuşdu. (12) Tā ki maḥall-i mezbūrda şahīñ 'askerini tecessüs-kūnan hāliline vākıf ve Şīrāz'a nezāret (13) ve vaktinde iktizā itdikçe imdād u i'ānet emri sühūletli ola. Tahmās Kulı Han (14) ise Seyyid 'Alī Han'ıñ hālinden ve ordusundan habir olup istiğrāb olunur (15) 'acele ü sür'at ile ol tarafa ılgar ve henüz Seyyid 'Alī Han Tahmās Kulı Han'dan (16) bī-haber ve bi'l-küllīye gāfil ve ber-vech ile takrīb dahı itmez iken Tahmās Kulı Han'ıñ (17) 'askeri cerrār ve kerrār ile Seyyid 'Alī Han'ıñ ordusuna gönderdiği ve yaklaştığı (18) bir oldu. Meyān-ı ferīkeynde der-

⁹⁴ "Ahvāl-i Hareket-i Leşker-i Kızılbaş Ez-Bender-i 'Abbās" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

hāl bāb-ı çete ü çarka (?)⁹⁵ küşāde kılındığını ve bāzār-ı dād u (19) sitād kuruldu. Müteğāvirān-ı tarafeyn çok itişdiler bitişdiler velākin bād-ı galebe (20) ekseriyyā Tahmās Kulu Han tarafında vezān göründü. Hareket-i Eşref Han Ez-İşfahān (21) Be-Cānib-i Şīrāz⁹⁶ Şehr-i Şīrāz'ın⁹⁷ muhāşarası haberi İşfahān'da Eşref Han'a 'aks itdigi (22) birle derūnuna şehr-i İşfahān hakkında sū'-ı tefe''üller huṭūr eyledi ve der-hāl 'alā ḳadrü'l-imkān (23) 'askerin cem' idip şehr muhāfazasında Ağvān'dan sekiz biñ 'asker koyup bākī (24) 'askeriyle ser-'askeri Seyyid 'Alī Han cānibine müsāra'at eyledi. Bu niyyet ile ki Seyyid (25)'Alī Han'a mülākī olduğda iki 'asker bir olup Şīrāz imdādına kavī 'asker ile keyd ile (26) Tahmās Kulu Han mekīdet istīnās Eşref Han'ın ser-'askeri Seyyid 'Alī Han ma'iiyyetine (27) vuşul ve mülākātından āgāh olduğu birle Ağvān keşretde ve kendi 'askerine gālib ve kendi (28) 'askerini dā'iren-mā-dār ihātaya kāfī idigini hiss ve bu vechle gird-āb-ı helāka (29) giriftār olacağın fehm ü idrāk idicek kendiye akreb medār-ı necāt ve akvā-yı (30) esbāb selāmet muḳābileye nā-ḳabil ve meşāf ü müşādemeye nā-mūsta'id bir sarb (31) u şa'b maḥalle-i taḥaşşune ḳaşd eyledi ve der-hāl tebdīl-i mekān ve ḳurb[u] civārında bir maḥall-i metīn

[10a]

(1) ve cāy-i emīn şa'bū'l-mürūra mürāca'at idip ordu (?)⁹⁸ virdi (2) ve fi'l-hāl şāha haber gönderip muhāfazadan fāriğ ve Ağvān ile cenge ḳıyāmda (3) ma'iiyyet üzere bulunmak için bi'l-cümle 'askeriyle Tahmās Kulu Han'ın ma'iiyyetine (4) 'alā cenāhū'r-riyāh şitāba ḳavmiyeler ve germiyetli ibrām u ilhāhlar eyledi. Şāh Tahmās'ın (5) kendi ser-dārı ve ḳulı han-ı merḳūm şāhib-i re'y-i rezīn Hüseyn tedbire ḳādir hayr- (6) hāhī-yi devleti olduğuna küllī i'tiḳādı ve her hālde i'timādı ve 'asker tā'ifesi (7) daḥı hanın baḥt-küşādeligini bi'd-defa'at müşāhededen nāşī han-ı merḳūme i'timād

⁹⁵

⁹⁶ "Hareket-i Eşref Han Ez-İşfahān Be-Cānib-i Şīrāz" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁹⁷ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

⁹⁸

(8) ve emrine münkād cümle umūrda han-ı merhūma⁹⁹ küllī i ‘tikād itdiklerinden nāşī haşmıyla (9) meydānda görüşmek kemāl-i hāhiş ü ārzūları var idi. Binā’en-‘aleyh der-hāl muhāşaradan (10) ferāgat ve şāh ve ‘asker cümleten cānib-i hana müsāra‘at itdiler ve Ağvāniyān ile muḳātele (11) ve müşādemeye ḳarār virip şahrā-yı (?)¹⁰⁰ hāzır u āmāde müteheyi’ tūrdular ve meydān-ı (12) mu‘āreke ve maḥall-i müşādeme imtiyāz olunan (?)¹⁰¹ Yezd’iñ ki nām-ı dīgeri Yezd-i cedīddir. (13) Şehr-i İşfahān’iñ cenūb u şarkında otuz fersaḥ ba‘īd maḥalde vāḳi‘dir. Yezd-i ḳadīm ise (14) İşfahān’iñ rāst-ı cānib-i şarkıyyesinde elli fersaḥ mesāfeden ziyāde ba‘īddir. Ber-vech-i meşrūh (15) iki ‘asker alayların tertīb ve yemīn ü yesār cenāḥlarını ve vasat ve pīş ve pes alaylarını (16) taḳviye ü temtīne bezl-i maḳdūr itdiler. İki ‘asker muvāceheye gelip tekābül vaḳtinde (17) ve ḥarbe vū ḍarbe ve dād u sitāde āḡāz maḥallinde ‘Acem ‘askeri kendilerine ḥavf u ru‘b (18) ‘ārız ve tārī olmaḳ şeklinde bir ānda tereddūd ve tevaḳḳuf şūretinde cengden ibā’ (19) ü imtinā’ ḳaşdın gösterdi. Zīrā Tahmās Ḳulī Han ‘askeriyle tūrdūḡı maḥal kendisine (20) muvāfiḳ bir maḥall-i metīn olduğundan nāşī yerinden ayrılmāḡı münāsib görmeyip bā-ḥuşūş (21) bir miḳdār daḡı ileriye yürüse hey’et-i mevḳi’-i zemīn iḳtizāsıyla bi’z-zarūre Ağvān (22) alaylarının ḳuvvetlilerine müşādefe iḳtizā-yı hāl bu ki han-ı merḳūm ḳavminden kendiye (23) maḥşūş mu‘temedi ve yār-ı ḡār-ı fesādı ‘askeriyle Ağvān’a muḳāvemetten ‘āciz olduğun bilip (24) ḥud‘a-ı ḥarbiyye¹⁰² tārīḳlerine zehāb birle ‘Acem ‘askerinde şūretā irti‘āş u lerze ü ra‘ş (25) göstermekle Ağvān’a fırsat gösterip dīk ile Ağvān’iñ zor ve ḳuvvetini ‘Acem ‘askeri (26) üzerine şarf kendisi ise yerinde ḳā’im hāzır u āmāde Ağvānlar ‘Acemler ile meşḡūl (27) iken Ağvānlar fūc’eten ‘ale’l-ḡafle hūcūma müteraşşid fırsat olmuş idi. Fi’l-vāḳi’ (28) Ağvānlarıñ ‘Acemler ile vāḳi’ cenglerinde Ağvānlarıñ vehle-yi ūlāda mu‘tad hūcūme-i (29) serī’ ve ḥamle-i şedīdlerine ‘Acemler¹⁰³ tākāt getiremeyip cengden rū-gerdān ve rāh-ı idbāra (30) gürizānī i‘tiyād itdikleri Ağvānlara ḳalb-i

⁹⁹ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

¹⁰⁰

¹⁰¹

¹⁰² Bu kelime ha ile yazılması gerekirken ce harfiyle yazılmıştır.

¹⁰³ Bu kelime satırın üstüne kırmızıyla sonradan eklenmiştir.

kuvvet olmuş idi. Binā'en-aleyh bu nöbet ile dağı (31) kažiyyeyi sābıkayı kıyās ve 'Acemleriñ idbārı ümīdiyle şiddet ü germiyyet ile hücum itdiler.

[10b]

(1) Velākin 'Acem 'askeri alayları metīn ü şābir ve şābit yerinden münfek olmayıp raḥne-peẓīr (2) olmadı. Bu vechle Ağvānlar 'Acemlere birbirinden germiyetli ve şiddetli beş def'a ḥamle ile (3) 'Acemleriñ pāy-ı sebātlarına tezelzül gelmeyip girişemediler ve üç def'a da şüret-i (4) inhizāmda ric'at itdiler. 'Acemleriñ ber-vech-i meşrūḥ muḳāvemete kıyām ve maḳām-ı müdāfa'ada (5) kuvvet-i ḳalb ile sebātlarını Ağvāniyān istiğrāb idip müteḥayyir oldular. Pes¹⁰⁴ Eşref Ḥan (6) tarīḳ-i ḥud'aya teşebbūs ve mu'tād-ı ḳadīmleri üzere Ağvāniyān ḥanlarından celālet (7) ve celādet ile meşhūr iki nefer ḥanı üç biñ Ağvān ile ta'yīn ve 'Acem 'askeriniñ (8) maḥfi yolları ile ḳafāsına veya cenāḥlarına toluşup hücum-ı 'ale'l-ḡafle ile bir iḥtilāl (9) virilmek mülāḥazasın itdi velākin bu tedbīr dağı ḳā'ide-mend olmadı. Ba'de-zalīk (10) netīce-i tedbīrleri muḳtezāsınca ceyş-i Ağvāniyān'ın muḳaddem ü mu'aḥḥar ve vasaṭ (11) ve yemīn ü yesārı 'umūmen ve bir uğurdan 'Acem 'askeri üzerine yürüdüler. Taraf-ı (12) āḥardan şāḥ ve ḥan 'askeri dağı cümleten ḥarekete gelip Ağvāniyān ile birden muḳātele (13) vü müşādemeye kıyām itdiler ve ez-ittifāḳ Eşref Ḥan'ın bulunduğu cenāḥ Ṭahmās (14) Ḳulı Ḥan'ın bulunduğu cenāḥa ḳarşı düşüp Eşref ile Ṭahmās Ḳulı (15) ve 'askerleri birbirine taḳarrüb ile tūfeng menzilini tecāvüz idip yaḳa yaḳaya (16) gelmege az ḳalmış idi. Ol ḥilālde tā ki 'Acem tarafından muḳaddemce mektūmen ve mestūren (17) tertīb ü ta'biye olunmuş. Bir gürūḥ toplara āteş virilip Ağvān 'askeri ḡāyet (18) raḥne-dār ve mutezarrır oldu ve der-'aḳab Ṭahmās Ḳulı Ḥan'ın aşḫāb-ı rimāḥ u süyūf (19) süvārī 'askeri ḡāyet sür'at ve kemāl-i ḥiddet ile Ağvān üzerine yürüdü. (20) Ağvān 'askeri kemāl-i ḡayret ile ḡāḥ iḳbāl ve ḡāḥ idbār ile mevc-i deryā mişālī (21) çalkalandı. 'Āḳıbet tāb-āver olamayıp ḳaçın ḳaçın idbāra yüz tıtdı. Ṭahmās (22) Ḳulı Ḥan Ağvāniyān'da āsār-ı za'f ve şüret-i inhizām müşāhede idicek

¹⁰⁴ Kırmızıyla yazılmıştır.

Ağvānları (23) istīṣāl kaşdıyla şāhdan imdād taleb eyledi der-ḥāl bir gürūh ‘Acem ‘askeri (24) yetişip Ağvānlara koyuldular. ‘Ākıbet Ağvāniyān ‘āciz olup nizām u intizām alayları (25) şikeste ve ol āna gelince ric‘at ve idbārları pehlevānī ve kerrārī iken bu def‘a (26) şekl-i firārī ve şūret-i perīṣānīye mübeddel olup nā-çārına tedārik ü tertīb (27) ü tanzīm-i alay-ı muḳāvemete kıyām kaşdıyla şitābān ordularına düşdüler. (28) ‘Acem ‘askeri daḥı ta‘kīb u taẓyīke musallaṭ ve mıṣrā-yı ordularında ictimā‘a (29) ve bir dürlü māfātı tedārike mecāl vormeyip nā-çār ordularını daḥı terk ile (30) mecbūr oldular ve mu‘āreke-yi ‘azīmede on beş biñe bālig olur Ağvān telef oldular. (31) Eşref Ḥan ise ‘Acem’in ta‘kībī ḥavfından¹⁰⁵ nāṣī ol maḥalden İṣfahān’a varınca

[11a]

(1) mesāfe-i mā-beyninde vāḳi‘ köy ve kend ve belde komayıp taḥrīk u taḥrīb (2) ve yer ile yeksān ve bil‘l-cümle emvāl ü erzāk ve ḥaşmen müntefi‘e olıcak eşyāyı (3) ifsād u itlāf idip baḳıyye-i ‘asker-i Ağvān ile sür‘at birle ric‘at eyledi. (4) Aḥvāl-i Seyyid ‘Alī Ḥan¹⁰⁶ Seyyid ‘Alī Ḥan ‘askeriyle cengde sā‘ir gibi zedelenmemiş (5) bulunmaḡla on biñ miḳdārı Ağvān ‘askeriyle Bender-i ‘Abbās cānibine sür‘at eyledi. Ṭahmās Ḳulı Ḥan on biñden mütecāviz ‘askeriyle¹⁰⁷ Seyyid ‘Alī Ḥan’ın ardına düşüp (6) Şirāz’a vuşūlünden muḳaddemce yetişip tarafeynden cenge kıyām ve ‘ākıbet Seyyid ‘Alī Ḥan (7) münhezim ve Ağvān ‘askeriniñ ekşeri telef ve nicesi aḥz ve esīr olup Seyyid ‘Alī Ḥan (8) güçle ḥalāş ve yigirmi nefer adamıyla Ḳandehār cānibine firār eyledi. Ḥan-ı merḳūmuñ (9) min-ba‘d nām u nişānı bilinmeyip ḥayātı ve memātı ma‘lūm olmadı. ‘Avdet-i Ṭahmās (10) Ḳulı Ḥan Be-Ordu-yı Şāhī¹⁰⁸ Ṭahmās Ḳulı Ḥan ḳavm-i Ağvān’ın ‘askeri cumu‘larını (11) bu vech ile tefrīk ü perīṣān ü perākende kıldıkda pāy-ı taḥt-ı şāhān şehir-i İṣfahān’ı daḥı (12) levṣ-i taḡallüb ü istilālari Ağvāniyān’dan taḥhīr dā‘īyesiyle ordu-yı şāhīye da‘vet (13) murād eyledi. ‘Azīmet-i

¹⁰⁵ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹⁰⁶ “Aḥvāl-i Seyyid ‘Alī Ḥan” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁰⁷ “Bender-i ‘Abbās cānibine sür‘at eyledi. Ṭahmās Ḳulı Ḥan on biñden mütecāviz ‘asker ile” ifadesi sayfanın sol tarafına işaretlenmiştir.

¹⁰⁸ “Avdet-i Ṭahmās Ḳulı Ḥan Be-Ordu-yı Şāhī” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Şāh u ‘Asker Bā-İşfahān¹⁰⁹ Çün teḳālīb-i umūr u aḥvāl iḳtizāsıyla (14) tedābīr ve irāde daḥı teḳālīb ü tegāyūr muḳteżā-yı ḥāldendir. Pes Şāh Ṭahmās (15) Şīrāz muḥāşarasını vaḳt-i münāsibe te’ḥīr ve ‘asker-i cümlesiyle cānib-i İşfahān’a azīmeti (16) cümle-i merāmına taḳdīm eyledi velākin maḥall-i mu‘ārekeden İşfahān’a varınca cümle yerler (17) ḥarāb u yebāb otlar ve ekinler cümle yenmiş yerleri ḥālī¹¹⁰ ḳalmış idi. Bu keyfiyyet şāha (18) endīşe virip emr-i merḳūme şürū‘da kendiye ḥayret¹¹¹ el virmiş idi. Meger ol (19) vaḳt-i pūr-iḥtilālde ‘askerleriñ ta‘addī ü tecāvüzü ḥavfından ‘askerleriñ ḳamer ve ma‘beri (20) maḥallerinde bulunan ahālī-yi bilād u ḳurādan¹¹² bir niceleri şarb ve tenhā maḥallere ve şikāk (21) ve şikāf ve cibāl-i saḡanaḳ yerlere çıkılıp ve emvāl ü erzāḳların mehmā-emken naḳl ile (22) vāfir zevād u zehā‘ır cem‘ ü iddiḥār itmişler imiş. Bu ḥilālde şāhıñ ḥaşma ḡalebesi (23) ve Ağvāniyān’ıñ maḳhūr u müdemmer perīşānlıkları ḥaberi etrāfa intişār u şüyü‘ bulıcaḳ (24) etrāf u eknāfdan şitābān şāh ordusuna döküldüler ve izḥār-ı sürūr u neşāt (25) birle ordu-yı şāhīye gelip envā‘ erzāḳ u zevād u zehā‘ır ile iḡnā‘ itdiler. Şāhıñ (26) ‘askerine bu vechle ḡinā‘ ve ḥarekete isti‘dād ḥāşıl olup ḥarābāt u ḥālīyāta (27) baḳmayıp ordu yerinden göçdüler ve İşfahān’a iki fersaḥ yerde ḳonup ordu (28) ḳurdular. Şāh ve ‘askerinden biñ beş yüz cengci ifrāz ve evvelā İşfahān’ıñ ḳurb ü ittişālinde (29) pederi Şāh Ḥüseyn’iñ ‘imāreti Ferah-ābād nām bāḡçe-i dil-ḡüşāya ba‘dehū Ağvānlarıñ (30) İşfahān’ı muḥāşara eṣnāsında binā idip kendilerine maḥall-i taḥaşşun ve melce’-yi ittiḥāz (31) ve bu def‘a ḥarāb idip ve bırakıp gitdikleri metānāt u ḥaşānātı zabt ideler

[11b]¹¹³

(1) diyü tenbīh eyledi. Fi’l-vāḳi‘¹¹⁴ şāhıñ muḳaddeme elçisi ordu maḥalline vāşıl olduḡu birle (2) Ağvān’ıñ İşfahān’dan kemāl-i sür‘at u şitābān ile firārından şāha ḥaber

¹⁰⁹ “Azīmet-i Şāh u ‘Asker Bā-İşfahān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹¹⁰ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹¹¹ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

¹¹² Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

¹¹³ Kırmızıyla sene 1143 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

¹¹⁴ Kırmızıyla satırın üstüne yazılmıştır.

virilmiş idi. (3) Firārī-i Eşref Han Ez-İşfahān¹¹⁵ Eşref Han münhezimen İşfahān'a vāşıl (4) olduğda şehir-i İşfahān bugün yarın şāh 'askerinden muḥāşara olunacağına şübhe (5) itmeyip ahālī-yi şehir daḥı kendisinden dil-gīr ü rencīde-i ḥāṭır olup min-ba'd kendiye (6) bir ṭarīḳ ile cāy-i emniyyet ḳalmadığın yakīn itmekle zī-ḳıyem emvāl ü eşyāsın mehmā-emken (7) cem' ve ḥiṣāra¹¹⁶ naḳl ve cümle Ağvān'ı ma'ıyyetine cem' idip tārīḥ-i mīlādīñ biñ yedi yüz (8) yigirmi toḳuzuncu senesi māh-ı kānūn evvel-i ḡurresinde götürebildiği miḳdār altın (9) gümüş esvāb-ı sā'ire ve eşyā-yı zī-ḳıyem ve cem' itdiği inci ve cevāhir ve kendi ehl ü (10) 'ıyālī ve Mīr Maḥmūd'un baḳıyye ehl ve 'ıyālī ve 'ırḳ-ı şāhīden mütevellid ebkār u 'azrā' (11) kızları yanına alıp on iki biñ Ağvān ile giceniñ bir vaḳtinde 'āzim-i rāh-ı firār (12) oldu. Ağvān ḳatl-i 'āma ve şehri taḥrīḳ ü taḥrībe bahāne ser-rişte bulmamak için (13) nā-ḳār ahālī-yi şehir iḡmāz-ı 'aynla sūkūt itdiler. Hāl bu ki maḡlūb u münhezim Ağvān (14) ḳavmine şehrliden ziyāde ḥavf u hirās istīlā idip mücerred kendi başları ve cānları (15) ḳaydıyla meşḡul olmuşlar idi ve Eşref'in inhizāmıyla vürūdundan sonra kendilerine (16) küllī ye's tārī olmuş idi. Bir gün ṭulū'-ı vaḳt-i fecrde Eşref Han'ın Ağvān ile (17) İşfahān'dan firārı ḥaberi bir uğurdan şüyū' bulıcaḳ ahālī-yi İşfahān (18) deryā-yı ḥayrete ḡarḳ oldu ve der-hāl şāha izḫār-ı itā'at için şehriñ (19) ḳapılarını açıp Tahmās Ḳulı Han on biñ 'Acem 'askeriyle şehre dāḫil olup (20) şehriñ sūkkānı zūkūr u ināşı pīrān u şübyānı esvāḳa dökülüp izḫār-ı sürūr u neşāt (21) ve ta'zīm ü ikrām ile merāsım-i ḳudūmu yerine getirdiler. Eşref'in ma'ıyyetiyle üç biñ (22) nefer miḳdārı Ağvān firāra imkān bulamayıp ḥiṣārda ḳaldılar. Şāha ḥaber (23) gönderip vücūdlarına ve cānlarına zarar tertīb itmemek şartıyla ḥiṣārı teslīme (24) müte'ahhid oldular. 'Acemler ḥiṣārı hedm ü ḥarāba ve içinde bulunan Ağvān'ı ḳatl ü istīşāla (25) ḥarīş ḡırīv ü feryād itdiler. Tahmās Ḳulı Han 'Acemleri ta'arruz u hücūmdan men' (26) ve Ağvān 'icāleten ḥiṣārı teslīm itmek şartıyla şāh tarafından mürāca'atlarına müsā'adeyi (27) ta'ahhüd eyledi ve bu vechle şehri ve ḥiṣārı zamān-ı ḳalilde Şāh Tahmās ḳabza-ı (28) taşarrufuna idḥāl eyledi Fi'lī hāzā tārīḥ-i mīlādīñ biñ yedi yüz yigirmi iki senesi (29) māh-ı teşrīn-i

¹¹⁵ "Firārī-i Eşref Han Ez-İşfahān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹¹⁶ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

şānīnīn yigirmi üçüncü gününde Ağvāniyān Şāh Hüseyin yedinden ‘anveten (30) ve kahren nez‘ ile aḥz ve ḳabz idip tārīḥ-i mīlādīn yedi yüz yigirmi tokuz senesi māh-ı (31) kānūn-ı evvelīn üçüncü gününde müddet-i ḥükümet-i Ağvān nihāyet bulup şehir-i İşfahān

[12a]

(1) şāh-ı merḳūmuñ oğlu Şāh Ṭahmās’ın ḳabza-ı taşarrufuna ‘avdet eyledi ki (2) bu taḳdīrce Ağvān’ın İşfahān’a istīlāsı müddeti yedi sene miḳdārı zamān olmuş (3) olur. Duḥūl-i Şāh Ṭahmās Bā-İşfahān¹¹⁷ Ḳarīb-i İşfahān’da ordu ḳurulup (4) şāh birkaç eyyām āb u havāsı laṭīf ü dil-güşā bağ u bāğçe Ferāḥ-ābād’da meḳs (5) ü ārām ile evḳāt-ı güzār olup Ṭahmās Ḳulı Ḥan şāhın şehre duḥūlu mehāmını (6) ve ziynet ü ihtişām u rüsūmı tedāriginı gördü. Pes bir yevm-i ma‘hūdda şāh (7) Ferāḥ-ābād’dan müretteb ü müzeyyen alaylar ile hareket ve şehre duḥūle ‘azīmet eyledi. (8) Ṭahmās Ḳulı Ḥan hādīyān-ı ‘asker rū’esā’-yı ḳavm mīrān u zābiṭāndan (9) bir gürūh-ı ‘azīm ile şehirden çıkıp şāha istīḳbāl ve şāhı uzakdan gördüğü birle (10) atından sıçrayıp şāh daḥı sürūr u şādmānī sevḳ ile ḥana ikrāmen atından (11) nüzūl itmeme için ḥan-ı merḳūm ḡāyet sür‘at ile segirdip şāha vāşıl oldu (12) ve resm-i mu‘tād üzere şāha ta‘zīm eyledi. Şāh tebessüm ve ḥana lūṭfle ḥitāb idip: (13) “Benim düşmānlarımı şehirden def’ itdiğin vaktde seni gördüğüm birle seniñ önünde (14) yedi ḥaṭve yayan yürümeği ‘uhde-i zımmetime icāb itmişimdir ḳo beni ‘ahdime vefā (15) ideyim.” didikde şāh atından inip bir miḳdār yayan yürüdü ve ḳahve içildikde (16) şāhın ve ḥanın atları götürölüp şāh ve ḥan ikisi de atlarına süvār ve cānib-i (17) şehre ‘āzim oldular. Şāh cümle alayların ‘aḳṭbinde dā’iresi ḥalkı cümle mülebbes ve müzeyyen (18) başka alay oldular. Sükkān-ı şehrin zūḳūr u īnāsı ve bi’l-cümle pīr ü şıbyānı ḳadīmi efendileri (19) velī-ni‘met-i devletleri şāhın dīdārına teşne zūḳāḳlara¹¹⁸ döküldüler ve sürūr u şādmānī (20) birle nār nā-çar çağırışdılar ağlaştılar. Şāh ve ḥan

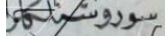
¹¹⁷ “Duḥūl-i Şāh Ṭahmās Bā-İşfahān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹¹⁸ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfıyle yazılmıştır.

ber-vech-i meşrûh haşma gâlibâne ve muzafferâne (21) sü revîşnâklar (?)¹¹⁹ ile şehre duhûl ve ba‘dehû sarây-ı şâhîde nüzûl itdiler. Ahvâl-i Bî‘at¹²⁰ (22) Şâh câlis-i serîr-i şâhî olduğda ‘askeri ve gayrı enderûnî ve bîrûnî ricâl-i devlet (23) ve ekâbir ü a‘yân-ı millet ‘avâmm u havâş-ı eczâ’-yı saltanat mu‘tâd üzere gelip tebrîk-i (24) kudûmu ve resm-i bî‘ati yerine getirdiler. İtmâm-ı merâsimden soñra bir miqdâr def‘-i sıklet ve tefrîh-i (25) hâtır birle istirâhat murâd olunup ricâl ve soñra izn virilip her ferd yerli (26) yerine gitmek ile tenbîh olundu. Duḡûl-i Şâh Tahmâs Be-Harem Sarây-ı Şâhî¹²¹ (27) Şâh Tahmâs egerçi zafer ü galebe sürûr ile zâhiren dil-şâd velâkin derûnu nâr-ı firâk-ı (28) hasret-i pederî ve mâderî ile süzân u iştiyâk hûyişân ile pür melâl ü nâlân (29) hârem-i sarây-ı şâhîye duḡûlde ‘acûl ve rû‘yet-i dîdâr-ı peder ve mâder ümîdiyle dil-i pür melâlin (30) tesliye ü tefrîhe cân atdı ve her çend ki hârem-i sarây-ı şâhîde cây-i ‘uzlet ve maḡall-i (31) inzivâ vü ḡalvet¹²² mülâḡaza itdigî maḡalleri eyle tekâpû¹²³ birle cüst-cû itdi. Peder¹²⁴ ü mâderden

[12b]

(1) ḡayr ve ḡîş ü ḡışımdan eḡer bulmadı. Sürûr u şâdmânî-yi zafer ü galebe tâ ki elem-i elîme (2) ve neşât u ḡubûr ve ḡuzûz-ı lezîze ḡam u keder-i ‘azîm ile ḡüzne taḡvîl itdi. Meger ḡaddâr (3) ve bî-raḡm Mîr Maḡmûd-ı ḡûn-rîzkâr ḡânedân-ı şâḡân ocaḡın söyündürmek kaşdıyla ehl (4) ve ‘ıyâl-ı şâḡândan bir ferd raḡm itmeyip dest-resi olanları iz[â]le ü i‘dâm itmiş (5) Mîr Eşref ise Maḡmûd’dan eḡedd ve azlem şâḡıñ pederi Şâḡ ḡüseyn-i bî-çâreye (6) dest-i ḡadr ile ta‘addî itmemegi eyman-ı ḡalât ile müteahhid olmuş iken yemîninde (7) ḡâniş ‘ahdini nâḡış ḡâ’in ü bî-vefâ ‘âlemde mişli sebḡat itmemiş efrâd-ı mîrân (8) u mülûkdan bir ferdden şâdır olmamış ve işidilmemiş şenî‘ayî irtikâb ve firârından (9) bir gün evvel Şâḡ ḡüseyn’i i‘dâm ve nisvândan dūd-

¹¹⁹

¹²⁰ “Ahvâl-i Bî‘at” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹²¹ “Sü‘-yi Mu‘âmele Tahmâs Kulu Han Ba‘de-Vuşûl-ı Nâme-i Şâḡ” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹²² Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹²³ Metinde şeklinde yazılmıştır.

¹²⁴ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

mān-ı Şafevîyân ve hānedân-ı şāhâne (10) peyvend-i qarābeti bulunan bîve ve bākire bir ‘avrat kımayıp üserâsı ve cevārîsi mānendi (11) hākāret ile cümlesin götürmüş Şāh Tahmās bu eşnāda vālidesi aḥvālın tecessüse (12) āgāz idicek ḥayāt u memātından haber virir ve nice olduğunu bilir yok sarāy (13) ḥarem odalarını ve ḥalvetgāhlarını geşt ü güzār ve giryān u nālān rāst geldiği (14) ḥādīm ü nedīm-i nisvāndan vālidesini su’āl ve ḥayāt u memātından haber virir yok. (15) Bu ḥāl ile vakt-i ye’sde köhne palāslar giymiş ḥakīr ü zelīl olmuş bīm-i cānla¹²⁵ (16) derd-i firāk u ḥasret ü kederiyle za’īf ü naḥīf ve cāriye-i ḥakīre hey’etinde bir ḥatun (17) zuhūr idip şāhın yüzünü göricek gözleri yaşı revān nār-ı şefkat-ı māderāne (18) derūnunda heyecān-ı gāşiyet-i kalbiyle güç ile: “Oğlum hoş geldiñ.” diyebildi. (19) Şāh dahı ḥayrān vālidesi idigin ancak sesinden bildi. Meger māder şāh-ı merķūme (20) ḥatun şehir-i İsfahān’a Ağvān istilā itdiği birle encām-ı kārına mūncerr olacağın (21) fehmi idip der-ḥāl tebdīl-i nām u cāme idip ḥādīm ü nedīm ve zūkūr u nisvāndan (22) ḥālın ketm ü setr idip cāriye şekline girip mücerred cevārîye maḥşūş ḥakīrāne (23) ḥidemāta meşğūl olmuş imiş. Bu eşnāda katı az zamānda vuķū’ bulan teķālīb-i (24) aḥvāl-i ‘ālem umūr-ı müstağrebedendir ve kezālik māder-i şāhın yedi sene nār-ı firāk-ı (25) ḥasret ile derūnu sūzān iken cāriye-i ḥakīre nāmıyla ḥālın ketm itdiği (26) istiğrāba şāyandır ḥattā Ağvān’ın firārını işitdikde ifrāt-ı sürūr ile der-ḥāl (27) oğlu şāhı görmemiş olsa min-ba’d cūnūna mübtelā olmak ve helāk olmak (28) muktezā-yı ḥāl idigi rivāyet olunur. Aḥvāl-i Eşref¹²⁶ Tahmās Şāh (29) bu cümleyi müşāhededen sonra kavm-i Ağvān ḥakķına nār-ı kīn ü gāzab u gayzı (30) ‘alev-gīr olup ‘atş-ı intikāmın ḥūn-ı Eşref’i nūş ile itfā’ dā’iyesinde oldu. (31) Eşref ise gā’ib ü mefķūd ve nām u nişānı nā-būd ne yola gitdiginden haber ve ayağı başdığı

[13a]

¹²⁵ “Canla” kelimesi iki kere yazılmıştır.

¹²⁶ “Aḥvāl-i Eşref” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) eserinden eser yok. Tefütş ü tecessüs olunup ba'zılar kendi kavminden (2) ele virilmek havfından nāşī tebdīl-i nām ve tağyīr-i cāme eyledi. Muḳaddemce Devlet-i 'Aliyye (3) ile muşālahaya rağbet itdiği ḳarīnelerden Āsitāne-i Sa'ādet Āşīyane-yi Devlet-i (4) 'Osmāniyye şitāb ve ol ḥānedān-ı rāsīḥü'l-bünyānı kendiye melce'¹²⁷ ü penāh ittiḥāzına (5) teşebbüs itdiği taḥmīn ba'zılar Tebrīz'den¹²⁸ geçdikden soñra Arāmen tā'ifesinden (6) aḥz olunduğunu söylediler. İşfahān'da bāḳī ḳalan Ağvānlar ise Eşref Ḥan (7) Şāh Ḥüseyin'i ve esen şeh-zādegān Mīrzā Süleymān-ı Āşefi'yi ḳatl ü i'dām idince min-ba'd (8) kendiye necāt müyesser olmamak ve hem ye'sle yine şeh-i İşfahān içinde nefsinı ḳatl ü i'dām (9) itdigin tevātür itdiler ve bu cümle ihtilāf ve güftgü Eşref Ḥan'ın dek ü desīsesinden (10) nāşī olup ḥan-ı merḳūm ser-rişte virmemek için 'Acem'i iğfāl ü tağlīt ve şaşırmaḳ (11) ve ne ṫarafa gitdiği der-ḥāl bilinmemek ve 'Acem 'askeri tüzce ta'ḳībine fırsat-yāb olmamak (12) için firārı tedārīgi eṣnāsında 'azīmeti ḳaşdında bir nice aḥbār ifşā u işā'a (13) itmiş idi. Bu eṣnāda ṫaşradan biri ḡālibā Eşref Ḥan'ın dek ü desīsede şerīki (14) ve selāmet-cū-yı Eşref Ḥan tevābi'-i Ağvān ile Māzenderān yolunu dutup Ġazvīn (15) ḥavālīsinde göründüğünü taḥḳīḳ olmaḳ üzere İşfahān'a ḥaber gönderdi ve der-ḥāl (16) ṫahmās Ḳulı Ḥan kendiye maḥşuş 'askeriyle ḥāzır olup Eşref ve Ağvān (17) Ġazvīn'de taḥaşşuna mecāl bulmamak için ol ṫarafa ılḡar ile şitāb eyledi. (18) ṫahmās Ḳulı birkaç ḳonaḳtan soñra Ḳazvīn muḥāfızları Ağvānlardan şāha (19) 'arż ü itā'at ve 'ubūdiyyet için İşfahān ṫarafına irsāl olunan elçilere düş (20) olup Eşref Ḥan'ın Ġazvīn'de olmadığını ve ol ṫaraflara uğramadığını ḥaber virdiler (21) ve merḳūmuñ elçiler Ġazvīn muḥāfazasında mevcūd altı biñ nefer Ağvān'ın ve keyyālleri (22) olup itā'atleri ḳabūl ve ḳabāḥatleri 'afv [ve] ferāmūş olunup min-ba'd mā-mezā ile (23) mu'āḫeze olunmamak üzere kendilerine i'timād virilirse cümlesi İşfahān'a gelip (24) şāha 'asker yazılıp şadāḳat birle ḥizmet ideceklerini 'arż itdiler ve hemān (25) ol demde İşfahān ṫarafından ṫahmās Ḳulı Ḥan'a ādem gelip Eşref Ḥan'ın ne ṫarafa (26) gittigini ḥaber alındığın bildirdiler. ṫahmās Ḳulı Ḥan min-ba'd tereddūd ve tevaḳḳuf itmeyip (27) Ġazvīn

¹²⁷ Bu kelime ce ile yazılması gerekirken çe harfiyle yazılmıştır.

¹²⁸ Bu kelime re ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

Ağvānlarınıñ ber-vech-i meşrūh itā‘atlerin qabūl ve şāhıñ sipeh-sālārı ve vekīlī (28) olduğı cihetle Ağvānlara i‘timād ve senet virdi ve ‘icāleten Ġazvīn’den kalkıp (29) İşfahān’da ordu-yı şāhīye varıp şāha ‘asker yazılmalarını tenbīh ve emniyyetlerini (30) der-‘uhde eyledi ve bi’l-cümle vukū‘ bulan ahvālī şāha bildirip şāhı bakıyye-i ‘asker-i ‘Acem (31) ile Şīrāz muhāşarasına ve feth ü teshīrine teşvīk ü tahrīş ve bu bābda ‘acele ve müsāra‘atı

[13b]¹²⁹

(1) tavşīye kıldı. Zeyl-i mektūbda şehir-i Şīrāz feth olunursa min-ba‘d zemīn-i Ġrān’da (2) dāhīl-i dā‘ire-i devletde ‘āşī ü bāğī ve ğayrı huşemā-yı devletden bir ferd kalmayıp bu vechle (3) āsūdegī-yi devlet ber-cā olunduğda hāric-i ez-dā‘ire aqvām ve düvel ile feth-yāb (4) hurūb u kıtāl murādı idigini taşrīh birle Devlet-i ‘Osmāniyye cānibine sū’-i-kaşdı (5) idigin şāha ifhām eyledi ve Tahmās Kulu merķūm-ı bi-nefsihi ‘asker-i girān ile Eşref (6) Han’a ve ‘askerine pīş-rev olmak ve ve aqşā-yı hudūd-ı memālik-i Ġrān olan Hindūsunda varıncaya (7) ta‘ķīb ve kavm-i Ağvān’ı min-ba‘d bāğī ü ‘işıyāna mecāl bulmamak üzere tażyīk ü taḥķīr [ü] (8) te’dībden soñra yine ‘asker ile ordu-yı şāhīye müsāra‘at ve mülākāt beyninde (9) olduğun bildirdi. Ġarībe¹³⁰ Devlet-i Şafeviyye Şāh Hüseyn ve eslāfı birkaç şāhlar (10) vaktinde ‘uhde-i medīd-i seferlerden hālī ve haşm-ı kavīleri dahı bulunmayıp gāh bī-gāh (11) vukū‘ bulan seferleri ve hurūb u kıtālları cüz’iyyāt-i maķūlesi olduğundan kavm-i ‘Acem (12) ‘ale’l-‘umūm rāḥat-perest ten-perver-i zevķ ü lezzet ḥazar u şafā-yı ḥatır ve ‘ayş ü ‘işrete (13) inhimāk ile seferlerden teḥāşī ve hurūb u kıtāldan müteḥāşī ekserī berrāş u ‘ayyāş (14) benc ü berc ve afyona mişlī za‘fū’l-cenān ḥā’if ü naḥīfū’l-ebdān cebbān olur. (15) Mükeyyifāta mağlūb nīm-mürde olmuşlar ve bā-huşuş eyyām-ı şitāda şiddet ü berd ve zamān-ı berf (16) ü bārānda müsāfereti mu’tād ve zaḥmetlere taḥammülü i’tiyād itmemişler iken bu def’a māh-ı kânūn-ı (17) evvel ve āḥirī gibi vasaṭ-ı şitāda

¹²⁹ Kırmızıyla sene 1146 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

¹³⁰ Kırmızı renkle yazılmıştır.

Ṭahmās Ḳulı Ḥan-ı mezālimkāriñ¹³¹ harāret ve bürüdet-i hevā (18) şiddetlerine taḥammülü ve ‘aṭş u cū’ zahmetlerine muşābereti bā-ḥuşuş terk-i ḥāb-ı¹³² rāḥat birle (19) giceleri gündüzlere katıp ılğar u sür‘at ṭarīḳiyle tekāpūyu¹³³ kendiye ser-kār ve piş- (20) nihād ve ‘askerine idmān u i‘tiyād itdirdigi keyfiyyet-i temşiyet merāmına ‘illet-i meşakkatıyla (21) idigin kāvm-i ‘Acem derk ü iz‘ān idicek ḥāb-ı ğafletden intibāh birle Eşref’i Ağvāniyānla ta‘ḳıbe (22) Ṭahmās Ḳulı Ḥan’a ve ‘askerine iktifā’ ü ittibā’ birle berf ü bārāna ve şavlet-i berede ve ḥūnegī (23) hevā vefret-i cemāda bakılmayıp envā’-ı şiddetlere taḥammülde kuvvet-i ḳalb ile Ṭahmās Ḳulı Ḥan (24) ma‘iyyetine şitāb idip bī-nihāye ‘asker oldular ve eṣnā-yı rāḥda eṭrāf u eknāfdan (25) mücedded ve mü’eyyed devletleri i‘tikād ile gürūh gürūh akıp ‘askere lūḥūḳ u inzimām ile (26) şiddetlerden zāyi’ ü za‘īfleriñ noḳşānların tekmīl belki gün-be-gün efzūn oldular. (27) Eṣnā-yı ṭarīḳde vāḳi’ bilād u ḳılā’ ahālīsinden bir ferd mūmāna‘at şadedinde olmayıp (28) elli gün müddetde beş yüz fersaḥ yeri ḳaṭ’ idip mīlādıñ biñ yedi yüz (29) otuz senesi māh-ı şubātıñ yigirmisinde Ḳandehār ülkesine vāşıl oldular. (30) Evşāf-ı Ḳandehār¹³⁴ Ḳandehār ülkesi cānib-i şarḳda ğāyet ile şarb u şa‘bū’l-mürūr (31) cibālī çok ülkedir. Hindūmend nāmında bir nehr vasaṭından mürūr idip iki ḳal‘a-ı mütesāvīye

[14a]

(1) ḳaṭ’ ider. Memālik-i ‘Acem’de ḥudūd-ı şarḳıyyesi ülke-yi merḳūmeye ittişāl (2) (?)¹³⁵ ḳadīmde ahālīsinden müstaḳil-i şanādīde maḥkūm-ı ḥükümet-i müstaḳile (3) ve memdūḥ u mu‘teber ülke add olunurdu. Şāḥān-ı ‘Acem ve mülūk-ı Hind ṭama‘larından nāşī (4) ‘ahd-i medīd ve lā-yenḳaṭı’ ceng ü perḥāşa dārū’l-ḥarb olup Hind ü ‘Acem beyninde mütesāvīyen (5) ḳısmet olunmuş idi. Ba‘dehū tāriḥ-i mīlādıñ biñ altı yüz

¹³¹ Nazal n ile yazılması gerekirken nun ile yazılmıştır.

¹³² Ḥāb kelimesinden sonra fazladan vav harfi bulunmaktadır.

¹³³ Metinde şeklinde yazılmıştır.

¹³⁴ “Evşāf-ı Ḳandehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹³⁵

ellisinde Şāh ‘Abbās-ı (6) Sānī bezl-i himmet ile tamāmen ülkeyi Hindīler yedinden nez‘ idip memālik-i Şafevīyān’a (7) ilhāk eyledi. Ahvāl-i Qal’a¹³⁶ Qandehār kürsī-yi memleket ü kılā’-ı şarkıyye meyānında (8) haşānet ü metānet ile meşhūr qal’adır. Hind pādīşāhları taşarrufunda iken Efrenc (9) mi‘mārlarını istiḥdām idip ta‘mūr ü taḥsīn itmişlerdir. Vasaṭ-ı memālikde vāqī‘ olup (10) etṛāf u eknāfdan memālik-i ‘azīme-i ma‘mūre ve adīdeden emti‘a-ı zī-kıyem-ı bī-nihāye (11) ile āmed şūd iden kavāfil-i tüccārīn memerr ü maberī‘ ve mecma‘ı olduğundan ma‘mūr ve ḥalkı be-ğāyet (12) mütemevvil bir şehir olmuştur. İbtidā-yı qal’ayı binā iden İskender-i Yūnānīdir ve Qandehār (13) lafzı İskender lafzının muḥarrefidir veya aqvām-ı şarkıyye lisānında İskender Qandehār demek (14) olur. Ahvāl-i Eşref Ba‘de’l-Firār¹³⁷ Eşref Han Ağvān ‘askeriyle ve bunca emvāl ü eşkāl (15) ve cumū’-ı nısvān ile İşfahān’da firār ve leyl ü nehār ve seyr-i müdām ile ve üç günde yetmiş fersah (16) mesāfe İşfahān’dan ba‘id olan Şīrāz şehrine vāşıl oldu. Şīrāz’da çendān mekṣ (17) ü ārāmı kendiye münāsib görmeyip bir gün evvel vaṭan ile aṣlīyyesi olan (18) Qandehār’a varmak ve¹³⁸ cem‘ ü iddiḥār ile ma‘iyyetine alıp götürdüğü sīm ü zer (19) ü cevāhir ü emvāl-i sā’ire-i keşīre-i bī-nihāye birle Qandehār’a varmak ve yine ‘asker-i (20) firāvān cem‘ ü tertīb ü techīz itmek ve İşfahān’a gelmek ve İşfahān’ı zabt ve şāhı (21) taḥt u tācından dūr itmek karar-dāde-i re’y ü tedbīri idigin Ağvān’a (22) i‘lām u beyān ve bu tarīk ile Şīrāz muḥāfızlarına takviye virip şāh tarafından (23) muḥāşaraya kaşd ve şūrū‘ olunursa qal’a muḥāfazasına geregi gibi ihtimām ve şarf-ı (24) maḳdūr ile ve kendisi veya kuvā-yı imdād vürūduna teraḳkub ile bi-eyyi-ḥāllin ve vuşulünden (25) evvel qal’ayı ‘Acem’e virmemek üzere tenbīh ve te’kīd ve tavşiyelerden soñra Qandehār (26) tarafına şitāb ve Tahmās Kulı’dan otuz gün muḳaddemce Qandehār’a vāşıl oldu. (27) Qandehār qal’ası karşısına vardıkda Qandehār ḥākimi Mīr Hüseyin’e mürāca‘at (28) ve qal’aya duḥūle ve ilticā’ya mīr-i merḳūmdan izn ü ruḥṣatı ricā-mend oldu. (29) Mīr-i merḳūm ‘unf ile mu‘āmele ve qal’aya taḳarrüb idecek olursa toplara āteş (30) idip

¹³⁶ “Ahvāl-i Qal’a” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹³⁷ “Ahvāl-i Eşref Ba‘de’l-Firār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹³⁸ Kırmızıyla satırın üstüne yazılmıştır.

mişāl-i seḥāb-ı bārān üzerine āteş yağdırmak ile taẓyīk olunacağını (31) tefhīm ve ‘azīm taḥvīf ü tehd[īd]¹³⁹ eyledi. Eşref Ḥan’ın ise böyle ḥāl-i perīşānında

[14b]

(1) Mīr Ḥüseyn’e mu‘āmelesi ve feth-i ebvāb-ı ḳal‘ada iltimāsı emīrāne ve şāhāne taḥakküm (2) ile olmayıp belki ḳarīn-i tevāzu‘-ı ricā-mendāne olup ‘ammi-zādesi mīr-i merḳüm (3) ṭab‘-ı muḥabbet-fermāy-ı ḥīşī birle ḥased-i sābıḳdan nāşī ḡıll ü ḡışşı ferāmūş (4) ve levḥa-ı derūndan ḡubār-ı intiḳāmı maḥv u izāle itdi. Ümīd ile olup ‘aks-i (5) ḳaẓiyye zuḥūr idicek Eşref küllī ye’s ile ḥayretde ḳāldı. Eşref’in ‘askeri (6) bu ḡüne keyfiyyet-i melālet iştimāl[i] müşāhededen şoñra tareyān-ı ye’s ile efendileri (7) Eşref Ḥan’ı ol ḥālet-i ye’s ve vakt-i ıztırābında terk ile mecbūr oldular (8) ve ekseri ol diyārdan olmalarıyla evlerine ve yerlerine gitdiler. Eşref Ḥan (9) mess-i żarūretten nāşī ümīd-i selāmet ile dār u diyārını terk ve ḥudūd-ı Hind’e (10) firār ile mecbūr olmak ve bir düşman eline daḥı düşmek ile cezā’-yı mā-yelikini (11) görmemek endişesiyle ma‘iyyetinde mevcūd ve kendiye şādık emrine imtişāl (12) rāsīḥü’d-dem meveddetinde s̱ābit-ḳadem şafāda belāda emek-dārı ḳazā ve ḳader ile (13) uğrunda fedā-yı cāna ve ifnā-yı vücūda rāzı üç biñ ‘asker ile Ḳandehār’dan (14) on fersaḥ mesāfe-i bu‘dda vāḳi‘ Lengür ḳal‘asına ilticā’ ve taḥaşşun ve düşmanı zuḥūr (15) ider ise ol maḥalde āḥir nefse gelince muḳāvemete ḳıyām encām-ı re’y ü tedbiri (16) ve ḳarār-dāde-i ‘azim ü cezmi oldu. Aḥvāl-i Ḳal‘a-ı Lengür¹⁴⁰ Ḳal‘a-ı Lengür ‘Acem ḳılā’ı (17) meyānında ferīd metānet ü reşānet ile meşhūr etrāfindan cibāl-i ‘izām ile (18) dā’iren-mā-dār muḥāṭ ve maḥfūz bā-ḥuşuş mevārid ve meşāri‘ ve girīveleri bārān-ı (19) müdāmdan menderes ve mehdūm ancak şarb ḳayalar ve kūḥūf ve şikāflar içinden (20) iki nefer piyāde geçecek yer inī ve tīresi olup ḳatı cüz’ī ‘asker ile efrād ile (21) girān ‘askere muḳāvemet emr-i sehldir. Eşref’in ḳal‘a-ı merḳümeye vuşülünde ḳal‘ada (22) iki biñ Ağvān mevcūd olup bezl-i emvāl ile ḳal‘anın ‘icāleten zevād¹⁴¹ ve

¹³⁹ Sondaki ye ve dad harfi yazılmamıştır.

¹⁴⁰ “Aḥvāl-i Ḳal‘a-ı Lengür” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁴¹ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

şagā'iri (23) tedārik olunmuş olsa Eşref'in tevābi'-i 'askeri al'ada mevcūd Ağvān ile ittifāken (24) ve ittihāden al'ayı muhāfaẓa değil belki tūl u dirāz¹⁴² yolları zahmetinden derd-i a'fa (25) ve marāz-ı nā-tevlīdiyeye giriftār olmuş 'Acem 'askerini küllī def' ü ard u teb'īd hadd-i imkānda (26) olmuş idi. Velākin Eşref Han bu güne mehāmdan ve hele evlāda tekāsül idip (27) bu'd-ı zamān mütelyakız u mütenebbih tedārik-i māfātı mubāşir olduğda Tahmās Kūlī 'askeriyle (28) yetişip al'aya vuşūl hadd-i imkāndan dūr idigin müşāhede idicek etrāf-ı (29) cibālī ihāta birle meşāri' ü vetā'irinden mār ve mūra gūzār-ı maal mertebesi sedd ü bend (30) eyledi ve min-ba'd al'a-ı Lengür'e dest-resi ceng ile olmak mümkün olmayıp at (31) ile teşhūr aydında oldu. Zevād u zehā'ir mevāridi fi'l-hāl a olunca muhāfızın-i al'a

[15a]

(1) Ağvānları endişeye varıp 'Acem ile muāvemet ü mūdāfa'aya kıyām itdikleri (2) şūretde mūrūr-ı eyyām ile at ü müzāyaka cümleye istilā muarrer ve encāmında (3) derd ü belā-yı cū' birle al'ayı haşmın eline virmege mecbūr oldukları hālde (4) bāğilere şirket-i tōhmetiyle cümlesi mu'āheze ve giriftār-ı azā ü belā olıcakların yakīnen (5) iz'ān itmeleriyle nā-ār kendi selāmetleri zımnında Eşref'i ve 'askerini fedāya ābil oldular. (6) Binā'en-'aleyh¹⁴³ al'a halkı Eşref gāfil iken mafī vū mestūr yollar ile nihānī 'Acem ordusuna āşinā (7) eliler gönderip mafī vū mestūr yol ile 'Acemleri içerüye almaı ta'ahhüd itdiler. (8) Tahmās Kūlī gāyet mazūz olup elilere ikrām ü iltifāt ve der-hāl dōrt (9) biñ tūvānā cengeci ifrāz ü imtiyāz idip elilerin birini peşrev-i rehber ta'yīn idip (10) bāilerini hīle ü hıyānet ihtimāliyle ordusunda alıodı. Vat-i gūrūbda 'Acem 'askeri (11) 'āzim-i rāh-ı cibāl olup seyr-i mūdām ile vat-i ısfırār-ı¹⁴⁴ fecrde al'aya gūç ile vāşıl (12) oldular. Der-hāl dek ü desīsede ma'hūd apı bekileri Ağvānlarına 'Acemler nişān virip (13) fi'l-hāl apıyı açdılar ve Eşreflūden bir ferd āgāh olmadan cümle 'Acem al'aya girdiler. (14) al'a muhāfızı Ağvānlarının

¹⁴² Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

¹⁴³ Kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁴⁴ Bu kelime sad ile yazılması gerekirken sin harfiyle yazılmıştır.

tîz elden cümle yat u yaraqlarınıñ ellerinden alıp bir işe (15) şürü‘ mecāl virmeyip
kal‘ayı zabt itdiler. Tahmās Kūlī‘ya vāqī‘ hālī ‘icāleten (16) bildirdiler. Tahmās Kūlī
hāzır u āmāde bir gürūh [u] enbūh ‘askeriyle yetişip kal‘aya girdi. (17) Eşref Hān’ı ve
refiklerini der-hāl ahz ve der-zincir idip kayd-ı bend ile ordusuna (18) gönderdi. Kal‘a
Ağvānlarını kendiye dostluk ve Eşref’e itdikleri hıyānet muḳābelesinde (19) ‘afv idip
kendisine ‘asker yazdı ve ‘Acem ‘askerinden kal‘aya muḳāfız ta‘yīn eyledi. (20) ‘Irq-
ı şāhīden tevellūd nān u ni‘met ile perverde olup Eşref’in İşfahān’dan sarāy-ı (21)
şāhīden alıp götürdüğü bīve ü ebkār bī-çāreleri tūl-ı zamān sefer-i medīd ve ta‘ab-ı
(22) tarīk ile ḥākīr ü zelīl bī-tāb ü nā-tüvān ü naḥīf maḥall-i merḥamet me’lūf oldukları
(23) at‘ime-yi nefiseleri degil belki miḳdār-ı kefāf kavurgaları bulunmayıp nā-çār şabr
(24) u taḥammül ile Eşref’in şerrinden yüzleri şararmış bīm[-i]¹⁴⁵ cān ile nīm-mürde
‘āciz (25) ve dermānde ḳalmışlar muḳtaribü’l-hāl gūyā bī-rūḥ-ı ḥālet-i maḥmaşaya¹⁴⁶
varmış (26) bulundular. Bu ḥāller ile Eşref’i zincirde gördüklerinde ne rütbe dil-şād
oldukları (27) ḥadd-i ta‘bīrden dūrdur. Tahmās Kūlī tesellī-yi ḥātırlarına ri‘āyet
gösterip veche (28) lāyık ile ikrām eyledi ve min-ba‘d zārūret ü muḳāyāḳadan şıyānet
içün kefāflarına muḳayyed oldu¹⁴⁷ ve anları şāha göndermezden evvel esīrlık zahmetin
(29) ve yollar meşakḳatin bir miḳdār ferāmūş içün ḡaddār u zālīm Eşref’in¹⁴⁸ ḥāl-i bed-
i encāmın (30) göstermek ile nev’an tesellī-yi ḥātırlarına ri‘āyet eyledi. Aḥvāl-i Emvāl-
i Eşref¹⁴⁹ (31) Tahmās Kūlī ba‘de’l-ḡalebe Eşref’in māl-ı Ḳārūn’a bālīg emvāl ü
eşyāsın kendiye

[15b]

(1) ḡanīmet bilip ahz ve ḳabz eyledi. Emvāl-i Eşref ḳaleme gelmez bī-nihāye olup
yalnız (2) meskūk aḳçe on altı milyona bālīg oldu ki her milyon on kere yüz biñ zer ü

¹⁴⁵ Bīm kelimesinden sonra fazladan atıf vavı vardır.

¹⁴⁶ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹⁴⁷ “ve min-ba‘d zārūret ü muḳāyāḳadan şıyānet içün kefāflarına muḳayyed oldu” ifadesi sayfanın sol tarafına işaretlenmiştir.

¹⁴⁸ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

¹⁴⁹ “Aḥvāl-i Emvāl-i Eşref” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(3) cevāhir ü inci hūd hesāba gelmez ve kıymet-i takdīri dahı imkāndan dūrdur. Hān-ı merķūm ‘askerine (4) kendi hūlūş-ı muḥabbetine teşvīk ve rabṭ-ı kalbleri içün gūmiş akçeyi cümle kendi mālı gibi ‘askerine (5) tevzī‘ eyledi. Cevāhirden bir cüz‘ī ve şey-i kalīli hānedān-ı şāhī üserā‘ı nisvān-ı bīve ü ebkāra (6) ihdā eyledi. Bākīsın mu‘temedün-‘aleyhūm adamlarıyla muḥāfaza vaktinde umūr-ı mühimmeye (7) şarf içün medīne-i Herāt’a gönderdi. ‘Avdet-i Tahmās Kulı Ez-Ḳal‘a-ı Lengür (8) Be-Ḳıṭ‘a-ı Ḳandehār¹⁵⁰ Sene-yi mezbūrda mäh-ı martınıñ yigirmisinde Tahmās ordusuyla (9) Lengür’den kalkıp Ḳandehār’a müteveccih oldu. Ḳandehār ḥākimi Hüseyn Hān mükellef kapısı (10) ḥalkıyla merāsım-i tebrīk-i zaferi yerine getirmek ve Ḳandehār ahālīsiniñ şıdķ (11) u hūlūş ile ‘ubūdiyyette sebāt-ı kademlerini ‘arz ü ifāde içün istikbāline (12) şitāb eyledi. Tahmās Kulı cümle ‘asker rü’esā ü zābiṭāndan pīş ü pesden (13) yemīn ü yesārdan muḥāt on biñ ‘asker-i ḳamrān u kām-yāb vaz‘-ı ğālibāne birle (14) enderūn-ı ḳal‘aya dāḥil oldu. Eşref-i siyeh-rūz ber-geşte-yi baht rüfekā’ ü şürekāsıyla (15) der-zincīr kapısı¹⁵¹ ḥalkı ve tevābi‘ cümlesiyle ḳafā-yı alayda ḳal‘aya dāḥil olduğda (16) meydān-ı siyāsete çekildi ve başı kesilip zemīn-i mezzellet ü ḥārīde ğaltān (17) oldu. Ḳarnı şakķ olunup tebhīr olundu ve bu ḥāl ile İşfahān’a gönderildi. (18) İşfahān’da ḥalka gösterilmek içün temāşā-ġāh-ı ‘āmme bir maḥall-i mürtefi‘de şırıķ (19) üzerinde vaz‘ olundu. Bākī baġiy ü ‘işyānda şürekā-yı fesādı zemīn mezzellet-i (20) siyāsetġāhda ḳatl ü izāle olundu. Fi‘lī-hazā Eşref Ağvān’ı tamāmen ‘Acem’iñ memālik-i (21) ḥükümet-rān ve fermān-fermāyı iken üç ay zamānda İşfahān’dan ḳovuldu dutuldu (22) ve ḳatl olundu. Vücūdu ‘āleme ibret ve tıyūra tu‘me oldu. Rivāyet-i Muḥtelife (23) Der-Keyfiyyet-i Ḥāl-i ‘Akıbet-i Eşref Hān¹⁵² Ba‘zı seyyāḥlarıñ tahrīrātı üzere (24) Eşref Hān İşfahān’dan firār ve tarīķ-i rāst ile Şīrāz’a ‘āzim ve Şīrāz’da esbāb-ı rāhī (25) tedārik içün mecbūren çend rūz meḳş ve Tahmās Kulı Hān’iñ ta‘ķībine ‘āzim-i rāh (26) şitāb olduğun işidicek ḥīle-āmiz va’dler ile Tahmās Kulı’yı iġfāl ve ol dahı (27) şüret-i müsā‘adede Eşref’i ele getirmege dām-ı tezvīrin ḳurup birkaç gün iki cānibden bir ipde oyunlar gösterirken tā ki Eşref

¹⁵⁰ “Avdet-i Tahmās Kulı Ez-Ḳal‘a-ı Lengür Be-Ḳıṭ‘a-ı Ḳandehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁵¹ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

¹⁵² “Rivāyet-i Muḥtelife Der-Keyfiyyet-i Ḥāl-i ‘Akıbet-i Eşref Hān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

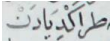
Şîrâz'dan gaybet ve cânib-i Kāndehār'a tekāpūda¹⁵³ (28) iken eşnā-yı rāhda 'askeri t̤ā'ifesi perākende olup kendisi kırk elli ehl ü 'ıyāl (29) ü tevābi'yle kurb-ı hūdūd-ı Kāndehār'a vuşūl buldukda Kāndehār vālisi Mîr Hüseyn Han (30) bir gürūh 'askeriyle karşı gidip tevābi'n perîşān ve kendisin ahz itdigin tahrîr ve rivāyet (31) itdiler. Ba'zılar ise bizim naql ü rivāyetimize nev'an muvāfaqat idip ber-vech-i meşrūh Tahmās

[16a]

(1) Kulı Eşref'i ele getirdikten soñra gözlerine mîl çekip İşfahān'dan çıktığı (2) eşnāda şāha itdigi va'd ü 'ahde ifā' zımnında hādīm-ı binā'-yı hānedān-ı şāhī (3) hārib-i mülk ü devlet-i İrān'ı Eşref Han Ağvān'ı hakkında siyāset ü şikence ü 'ukūbeti (4) şāha havāle murād idip hayyen İşfahān'a gönderdi diyü naql itdiler. Hattā (5) Şāh Tahmās Şîrāz muhāfazasına meşgūl iken Eşref'in¹⁵⁴ vuşūlu eşnā-yı muhāşaraya (6) müşādefet idip derūn-ı kal'ada mahşūr Ağvān 'askeri bālāda işāret olunduğu (7) üzere muqaddemā Eşref'in Şirā[z]'dan gitdigi eşnāda qarīben Kāndehār'ın 'asker-i kavīyyū'l-ıktidāra (8) ile imdādlarına gelmek va'dine mağrūren kal'a-ı Şîrāz'ı muhāfazada ve 'Acem ile mefāride (9) ve müdāfa'ada kuvvet-i kalb ile ısrār üzere olmuşlar idi. Eşref hayyen kayd u bend ile (10) geldikde şāh der-hāl kal'ada mahşūr Ağvānlara göstermek içün bir yüce tepe (11) binā itdirip Eşref Han'ı bālāsına çıkārdılar ve derūn-ı kal'ada mahşūr Ağvānlara (12) Ağvānların gözüne karşı sıırığı yere dikdiler. Ağvānlar egerçi bu güne tarrāka diyārdan (?)¹⁵⁵ (13) mahzūn oldular ve min-ba'd küllī ye's ile es-se'īdu men itt'aza bi'gayrihī mazmūnu mülāhazasıyla (14) ceng ile merdāne ölmegi ihtiyār ve bir ferd hayātda kalınca harb u kıtāldan keff-i yed (15) itmemeye karar virdiler. Şāh yine Ağvānlara istimāletler gösterip kal'ayı istīmān ile (16) virmege tergīb eyledi. 'Ākībet hücūm-ı 'umūm ile şehri aldılar ve beķāyā-yı

¹⁵³ "bir ipde oyunlar gösterirken tā ki Eşref Şîrāz'dan gaybet ve cânib-i Kāndehār'a tekāpūda" ifadesi sayfanın sol tarafına işaretlenmiştir.

¹⁵⁴ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

¹⁵⁵

Ağvân'ı katl-i 'âm (17) itdiler çün Eşref ve Ağvân ve Şîrâz ahvâli encâma resîde oldu. Biz yine Kāndehār'a (18) gidelim. Ahvâl-i Kāndehār Ba'de-Zevâl-i Eşref Han¹⁵⁶ Bu eşnâda Kāndehār (19) Ağvân'ı ekābir ü a'yân ve iş erleri egerçi yerlerinden münfek olmayıp bir emr-i mekrûh (20) u memnû'at vaz'-ı yed ve müdâhale itmediler velâkin haşm gâlib ve kāmran ve ğaddâr şāyed ki (21) fırsata bahāne-cūy olup sâbıkda Mîr Üveys vaktinde mîr-i merķûm ile baġy (22) ü 'işyānda ittifākına dāhil olmuş bulunmaları bahānesiyle mu'āheze şadedinde olur (23) havfiyla bir niceleri Eşref'in firārıyla vürüdundan muḳaddem Kāndehār ḳal'asından (24) çıkıp me'vā ü meskenlerini terk ve eṭrāf-ı memleketde tenhā maḫallerde 'uzlet ü inzivā'yı (25) ihtiyār itmişler idi. Tahmās Ḳulı germiyyet ile tefṭiṣ ü tecessüs ve cidd ü cehd ile (26) beş yüz miḳdārını ele getirip cezālarını ḳatl ile tertīb itmek murād itdi. Encāmında (27) min-ba'd bir fesād-ı fırsat-yāb olmamaları için evlād-ı zükûrlarını 'alā-ṭarīķü'r-rehin (28) İşfahān'a gönderdi. Daḳīḳa¹⁵⁷ Bu maḫalde seyyāḫların ba'zıları Tahmās Ḳulı Han'ı (29) ğaddâr u zālimkār nāmıyla yād itdiklerine dīġerān i'tirāz idip ḳavm-i Ağvân şāḫların (30) teşhîr-kerde tevābi' [ve] re'āyālarından ma'dūd iken nā'ire-i fitneleri itfā' ü iskāt (31) ve Ağvân gibi merķûm ser-keşin ol vaktde te'eddübü ve tergîm-i enfi ṭarīḳ-i āḫar ile ölmek

[16b]

(1) ḥadd-i imkāndan dūr olmuş idi. Tahmās Ḳulı daḫı binā-yı devlet-i Şafeviyye'ye (2) hedme mübāşir ve velî-ni'metleri efendileri Şāḫ Hüseyn'i ḳatl itdikleri ḫānedān-ı (3) şāḫiye ḫıyānet ile 'ırḳ-ı şāḫiden zükûr u ināsı pîr¹⁵⁸ ü şübyānı ve eṭfālî (4) seby ü esîr ve ḳatl ile istîşālîn ḳaşd itdikleri cürmilerini îrād ü beyān (5) iderek Ağvân'ın küllî siyāset ile ḳātillerine 'illet-i müstāķilesind[e] ittiḫāz itmiş (6) idi diyü Tahmās Ḳulı'yı bu maḫalde zulmden teberrî zımnında cevāb şadedinde (7) oldular. Ḥattā ḫan-ı merķûmuñ Ġazvîn ve Lengür Ağvānları ḫaḳlarında luṭfla cādı (8) mu'āmelesin bu

¹⁵⁶ "Ahvâl-i Kāndehār Ba'de-Zevâl-i Eşref Han" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁵⁷ Kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁵⁸ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

maḥalde īrād ve da‘vālarına delīl sevḳ itdiler ve ‘ırḳ-ı ‘ālemde (9) nār-ı ejder fitne-i ‘ālem-gīr olduğu maḥalde rū’esā-yı fesād belki fitneye mu‘ayyen bir ferde (10) iḡmāz-ı ‘ayn ile teraḥḥumkār ‘uḳalā’dan degildir dimişler. Ğarā’ib bundadır ki Ṭahmās (11) Ḳulı Ḥan Ağvān’ın ḳatline īrād itdiği sened ve ‘illet ya’nī velī-ni‘met-i ḥānedān-ı (12) ṣāhāne ḥıyānet encāmında kendisinden daḥı zuhūra geldi. Biz yine mā nehnu fihīmize (13) gelelim. Bundan soñra Ṭahmās Ḳulı sekiz biñ Ağvān intiḥāb ve ṣāha ‘asker olmaḳ (14) ve ma‘iyyetine varmaḳ üzere ifrāz-ı bākī Ağvān ḳavmi raḳabelerine maṣārif-i seferiyye (15) nāmıyla teklīf-i ‘örfi yüz biñ tümen aḳçe taḥmīl eyledi ki her tümen yigirmi beş (16) ğuruşdur. Vālī-yi Ḳandehār Mīr Ḥüseyin canib-i ṣāha ḥulūş u ṣadāḳati muḳābelesinde (17) ḥükümet-i Ḳandehār’da kemāfi’l-evvel ibḳā’ ve taḳrīr olundu ve mīr-i mūmā-ileyhiñ ma‘iyyetine (18) mu‘temed-‘aleyhüm ricāl ta’yīn olunup ḥall ü ‘aḳd-i umūrda mīr-i merḳūm anlara istiẓhār (19) u te‘āzud ile tavṣiye ve ricāle daḥı mīr-i merḳūme ḳavlinde ve fi‘linde imtişāl (20) tenbīh olundu. Ḳal’a muḥāfızları daḥı mübādele olunup Ağvānların yerine (21) ḳavm-i Ağvān’a bi’l-cibille ve bi’l-āde muḥālif ü zıdd ‘Acem ‘askeri ta’yīn olundu. (22) ‘Azīmet-i Ṭahmās Ḳulı Ḥan Be-Geşt ü Güzārı-yı Nevāḥi-yi Memleket-i Ḳandehār¹⁵⁹ Ḳal’a-ı Ḳandehār’ın (23) umūru nizāma ifrāğ olunduḳda Ṭahmās Ḳulı Ḥan nevāḥi-yi memleketi tefiṣ (24) ü tecessüse ve Īrān’ın feterātı zamānında eṭrāf u eknāfda Hindīlerin ve ğayrilerin (25) tasalluṭuyla ḳabza-ı ğaşb u ğāret ü istilālarına giriftār olmuş ba’zı ḳılā’ (26) ve arāzī ve ḳarābī (?)¹⁶⁰ Hindīleri def’ ü ṭard ile ḳabza-ı teşḥire getirmek ve mülk (27) ü memlekete zamm u ilḥāḳ itmek dā’iyesinde oldu ve bu dā’iye ile memleketi tamāmen (28) geşt ü güzār idip Hindīleri firār ile mecbūr ḳıldı ve vardığı maḥalliñ (29) ahālīsine min-ba’d ṣāhıñ ra’iyyetinde ḥulūş ile ṣebāt-ı ḳademlerini tavṣiye (30) ve itā’atinde ṣebāt-ı ḳadem olucaḳlarını yemīnler ile te’kīd itdirdi ve maḥal be-maḥal aḳvām-ı (31) Ağvān’a mücerrebü’l-eṭvār mu‘temed-‘aleyhüm rū’esā ve zābiṭān naşb u ta’yīn eyledi.

¹⁵⁹ “Azīmet-i Ṭahmās Ḳulı Ḥan Be-Geşt ü Güzārı-yı Nevāḥi-yi Memleket-i Ḳandehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁶⁰

[17a]

(1) Bu hâl üzere bir sene mürûr itdikde İşfahân'a 'avdet hevâsı derûn-ı (2) pür (?)¹⁶¹ fesâdına galebe eyledi. Niyyet Kerden-i Tahmâs Kulu Han Be-Cânib-i (3) İşfahân¹⁶² Tahmâs Kulu Han Kandeher ülkesi ahvâlin ber-vech-i meşrûh (4) şûret-i nizâma ifrâğ itdikde derûnunda İşfahân'a gitmek dâ'iyesiyle galebe (5) itdi velâkin evvelâ memâlik-i İrân'ı geşt ü güzâr ve tanzîm-i umûr u memâlik ü bilâd (6) ve teftîş ü tecessüs ve bâğiyân ve Ağvâniyân perâkendeleri bekâyâsının 'ırkını ol (7) diyârdan kaç' iddi'âsıyla belki nâm u şân ve haşmet¹⁶³ ü celâdet ile kendisini (8) halka 'arz etmek ve şâhâne 'atıyyeler ve mülûkâne vaz' u mu'âmeleler göstermek (9) ile kulûb-ı nâsı cümle kendiye imâle ve muhabbetine celb ü cerr etmek kaçdıyla 'âzim-i (10) râh-ı memâlik-i etrâf oldu ve eşnâ-yı râhda ve yemîn ü yesârında vardığı (11) memleketlerde rû'esâ-yı akvâm u zâbiţân ve memâlik ü bilâd 'azl ve kendiye müte'allık (12) hevâ-dârı ve yâr-ı gâr olur. İ'tikâd itdiği kimselerden hâkimler ve zâbiţânlar naşb (13) u ta'yîn ve cümleden evvel yigirmi altı yaşında bir oğlunu Herât hanı ve diğer sinnen (14) aşgar oğlunu Meşhed hanı naşb u ta'yîn eyledi velâkin karındaşlarının birini (15) Kirmân ülkesine han diğerini Şîrâz'a ve tamâmen 'Acem'e han-ı hanân 'unvânıyla (16) vâlî naşb u ta'yîn eyledi. Tahmâs Kulu Han Ağvân'dan emniyyet hâşıl itdikden (17) sonra bi'l-cümle harekâtı ve sekenâtı bundan ve âlâ vü bâlâ rütbeye i'lâ hevâsı ve taht (18) u tâc-ı İrân'ı istilâ kaçdı cây-gîr-i zamîr idigi zâhir ü âşikâr olmuş idi. (19) Ezîn Cânib-i Ahvâl-i Şâh Tahmâs¹⁶⁴ Tahmâs Kulu Han'ın zemîn-i İrân'ın (20) şark¹⁶⁵ taraflarıyla iştigâli eşnâsında Şâh Tahmâs medîne-i Şîrâz'dan gayrı (21) zemîn-i İrân'a garb câniblerinde Eşref Han'ın firârı vaktinde Ağvân'ın kabza-ı (22) tasarrufunda bulunan bilâd feth ü teshîr idip Devlet-i 'Aliyye'yi 'Osmâniyye ile (23) esfâra ve hurûb u kıtâla feth-yâb itdi. Mebde'-i seferi Ermeniyeye memleketi da'vâsı (24) olup

161

¹⁶² "Niyyet Kerden-i Tahmâs Kulu Han Be-Cânib-i (3) İşfahân" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁶³ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

¹⁶⁴ "Ezîn Cânib-i Ahvâl-i Şâh Tahmâs" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁶⁵ Kaf ile yazılması gerekirken fe harfiyle yazılmıştır..

dār-ı harb u kıtāl daḥı ol diyār oldu. Maḥmūd Ḥan'ın ve Eşref Ḥan'ın (25) taḥt-ı Īrān'ı şehir-i Īşfahān'a istīlaları müddetinde birkaç sene içinde Devlet-i 'Aliyye ile (26) mā-beynlerinde vuḳū' bulan vaḳāyi' ve müraselāt ve muḥārebe vü muḥādene keyfiyyetlerini (27) taḥrīr ü beyān mā nehnu fihimizden olmaḡla tercümesi terk olundu ve kezālik (28) Ṭahmās Şāh öldükden sonra Devlet-i 'Aliyye beyninde cārī havādiş ve vaḳāyi' Īrād (29) u beyān murād olunmayıp mücerred 'icāletimizde vaḳāyi' tertibi sibāk u siyākında rābiṭa (30) bulunmak için ba'zılarına icmālen işāret ile iktifā olunur. Muḥālefet Kerden-i (31) Şakīye Yaften Ṭahmās Kulu Ḥan Be-Şāh Ṭahmās Der-Emr-i Muşālaḫa Bā-Devlet-i 'Aliyye¹⁶⁶

[17b]

(1) Ṭahmās Kulu Ḥan mekāyid-i istinās-ı memālik-i 'Acem'in aḳtār u eknāf-ı şarkıyyesinde (2) henüz şüretā tanzīm-i umūr-ı memālik u bilād ve Ağvāniyān tāḡileri beḳāyāsını tefīş (3) ü tecessüs bahānesiyle tekāpūda¹⁶⁷ ma'nen memālik ahālisi ḥātırlarını mekr ü dek ile (4) tarafına imāle ve kulūblarını kendiye cezb ü cerr kaydında iken 'Acem 'askeri 'Osmānlı (5) 'askerinden birkaç def'a inhizāmdan sonra Şāh Ṭahmās'ın raḡbet ü tālibinden nāşī (6) Devlet-i 'Aliyye ile şāh-ı mūmā-ileyh beyninde şurūt u kuyūd-ı muḥādene baş u temhīd (7) olunmuş ve emr-i muşālaḫanın ḥitām u ihtitāmı kuvvet-i karībeye gelmiş diyü gūş Ṭahmās (8) Ḥan'a lāḥik olıcaḡ der-ḥāl şāha mektüb yazıp maẓmūnunda Īrān'ın feterātı (9) zamānında ve kezālik şāhın 'Osmānlı ile cengleri eşnāsında 'Acemlerin zā'yiātı (10) ve 'Osmāniyān'ın maḡzūbı ve maḡbūzı olan memālik cümlesi redd olunmadıkça şüret-i (11) maḡlūbānede bir tarīḡ ve bir bahāne ile şulḫa cevāz ve meyl gösterilmeye diyü tehdīd (12) ü taḥvīf-āmiz tavşiye eyledi ve ḥan-ı merḡūm kendisi daḥı bi-nefsiḥi her yerde ve her ḥālde (13) ḡalebe-i

¹⁶⁶ “Muḥālefet Kerden-i Şakīye Yaften Ṭahmās Kulu Ḥan Be-Şāh Ṭahmās Der-Emir-i Muşālaḫa Bā-Devlet-i 'Aliyye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁶⁷ Metinde şeklinde yazılmıştır.

i'tiyād 'askeri girān (?)¹⁶⁸ bī¹⁶⁹-şumār ile qarīben ol tarafa vuşul bulacağın dahı (14) ifhām eyledi. Şāh Tahmās ise berü¹⁷⁰ tarafda pederi ve eslāfı şāhlarıñ zamān-ı rāhat (15) ve evkāt-ı hāzar şafā şümüllerin der-hātır itdikçe arz[ū]-yı āsūdegī ve iştiyāk-ı (16) ārām ile İşfahān'a 'avdete teşne olduğundan nāşī bānisi olduğu binā'en (17) şulha imzāyı kabūl ile te'kīd ve hatm eylemiş idi ve 'askerin bir bölüğünü şalıvirip (18) bir bölüğüne kışla virip kendisi bilā-tevaqqūf şehr-i İşfahān'a 'avdet itmiş idi (19) ve der-hāl Tahmās Kulı Han'a nāme gönderip mażmūnunda müddet-i medīdeden (20) berü bār-ı girān-ı esfāra taḥammül ile metā'ib ü meşāka giriftār acze-yi re'āyā ve berāyāya (21) teraḥḥumen tavā'if-i 'askeriyyeniñ nevāziş-i ḥātırlarına bir müddet ārām uistirāhat (22) ile ri'āyeten ḥarb u darbe faşıla virilmek sevāb¹⁷¹ didi. Şāhīleri olup (23) dā'ire-i devletde dahı enderūn u birūnda bā'is-i gā' ile olıcaḳ ḥaşm ḳalmağla şulh-ı (24) mübāreke ḥüsn-i ḥitām virildigini i'lām ve nizām u intizām-ı umūr-ı memālik mehāmına (25) ve terfīye-i aḥvāl-i bilād ve ābāda şāh ve han ma'īyyet ile re'y ve tedbire kıyām (26) itmek için kürsī-yi memleket pāy-ı taht-ı¹⁷² saltanat şehr-i İşfahān'da bulunmaḳ elzem-i (27) levāzımdan olduğun taşrīḥ İşfahān'a 'avdetleri der-hāst idigini (28) işrāb eyledi. Sü'-yi Mu'āmele Tahmās Kulı Han Ba'de-Vuşul-ı Nāme-i Şāh¹⁷³ (29) Çün ḥāzık-ı fenn-i mekr ü ḥile Tahmās Kulı Han umūrunda mütebaşşır u müteferris (30) mebde'-i zuhūrundan berü derūnunda mażmūn-ı fesādda neyl-i merāmı seferlerden ve ḥurūb (31) u kıtāla müdāvemet ve iştiğālden ḡayrı bir tarīḳ-i āḥar ile kuvvetden fi'le gelmek ḥayyiz-i imkānda

[18a]

168

¹⁶⁹ Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe harfiyle yazılmıştır.

¹⁷⁰ Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe harfiyle yazılmıştır.

¹⁷¹ Bu kelime peltek se ile yazılması gerekirken sad harfiyle yazılmıştır.

¹⁷² Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹⁷³ "Sü'-yi Mu'āmele Tahmās Kulı Han Ba'de-Vuşul-ı Nāme-i Şāh" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) olmadığın bilmiş idi. Belki şulh u şalāh vukū'nd[a] 'askeri başından (2) tağıtmak iktizāsıyla ricāl-i 'Acem ve hādīm¹⁷⁴ ve nedīm şāha muḳarreb hāsıdleri be-her-ḫāl kendi (3) şübhe-i şāhı taḫrīk ve dāmen-i ihtimāmı meyān-ı cānibe bend idip i'dām u izālesine (4) şarf-ı maḳdūr ideceklerini yakīnen ve cezmen bilip devāsı tedārīgi ser-kār-ı efkārı (5) olmuş idi. Bu def'a temşiyet-i mā-fi'z-zamīrine māni' hāciz ü mevşil merāmı tarīkiñ kavī (6) sedd ü bendi olıcaḳ şulh u şalāhı haberi kendiye hoş gelmeyip 'alā-melei'n-nās (7) şāhdan şikāyete āgāz ve şāhı süfliyyet-i cibilliyet ve denā'et-i ṭab' ve kılllet-i 'aql u fehm ve 'azīm-i (8) cehl ü nādānī ile mezemmete başladı ve şāhıñ 'Osmānlı ile 'aḳd itdigi şulh-ı (9) vücūhla 'ayıblı ve 'ırz u nāmūs-ı şāh ve salṭanata muḫill bā-ḫuṣūş 'Acem esārāsı (10) itlāfi ehemmi meḫāmdan iken lisāna daḫı gelmemiş olmaḡla bu şüretde şulh cümle-i (11) 'Acemiyān'a muḫırr idigini ḫalka ifhām içün vāfir¹⁷⁵ çağırdı ve bağırdı ve 'aḳībinde (12) devletiñ ḫulūş ile ḫayr-ḫāhī¹⁷⁶ ve ḡayret-keş devām-ı endīşe idigini ḫalka (13) irā'e zımnında min-ba'd ḫuṣemā-yı devletden intikām ve 'Acem'iñ zāyi'ātını tazmīn ile (14) tekmīl-i nāmūs ve devlet itdirmedikçe ve bu bābda kendiye muvāfaḳat idenleri merātib-i (15) vālāya iş'ād ve merāmılarına iṣāl itmedikçe şemsīrin meyānından çözmeyip (16) [ḫ]āb ve rāḫatı kendiye ḫarām ideceğine andlar içip ḳatı çok mürāyīlik gösterdi. (17) Ṭavā'if-i 'askeriyyeden ḫāzır bi'l-meclis olanlar daḫı ḫanıñ emrine her ḫālde itā'at (18) ve ḫandan ḡayrı bir ferdiñ emriyle me'mūr ve ḫükmüyle maḫkūm olmayacaklarına 'Acemāne (19) lāflar ördüler. 'Azīmet Kerden-i Ṭahmās Ḳulı Ḫan Be-Cānib-i İṣfahān¹⁷⁷ Ṭahmās Ḳulı (20) daḫı der-ḫāl¹⁷⁸ İṣfahān cānibine ḡitmek tedārīgi ḳaydında oldu. Ḫan-ı merḳūme şāhıñ (21) nāmesi vürūd itdigi eṣnāda pāy-ı taḫt-ı¹⁷⁹ iḳlīm-i Ḫorāsān olan medīne-i Herāt ḡüyā iḳlīm-i (22) Ḫorāsān'ıñ ve Sicistān ve Ḳandehār ülkeleriniñ Lücām (?)¹⁸⁰ Hıfzı ve Buḫāri cāniblerinden (23) ṭavā'if üzerine

¹⁷⁴ Dal harfinden sonra ye harfi de vardır.

¹⁷⁵ Bu kelime fe ile yazılması gerekirken kaf harfiyle yazılmıştır.

¹⁷⁶ Hāhī kelimesinin ilk harfi hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹⁷⁷ "Azimet Kerden-i Ṭahmās Ḳulı Ḫan Be-Cānib-i İṣfahān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁷⁸ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

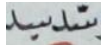
¹⁷⁹ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

¹⁸⁰

hücūmlarınıñ kilidi bir tesdīd (?)¹⁸¹ olmak için medīne-i Herāt'ı ta'mīr ü temtīn (24) ü taḥsīn ile iştigāl itmişdi. Ta'mīr ü temtīn-i ḥuṣūṣ kebīr oğluna tefvīz idip (25) 'askerine göç tenbīh eyledi ve ṭaraf-ı şāhīye küllī iṭā'atde görünmek ve şāhı vehm ve vesveseye (26) düşürmemek için başına cem' itdigi altmış biñ miqdārı 'askerini bölük bölük (27) idip her bir bölük başka başka yol ile gidip otuz gün içinde İṣfahān'da (28) mevcūd bulunmaların tenbīh eyledi. Kendisi ise 'askeri emek-dārlarından hevā-dārı (29) ve yār-ı gārı ve ziyāde mu'temedi altı biñ 'askeri¹⁸² ile cānib-i İṣfahān'a 'āzim-i rāhī oldu. (30) Keyfiyyet-i İ'tirāz-Nāme-i Sāḥte-yi Be-Nām-ı Şāh Ez-Cānib-i Ṭahmās Kūlī Ḥan¹⁸³ (31) Ṭahmās Kūlī Ḥan Herāt'dan hareket itmezden evvel Ṭahmās Şāh tarafından olmak üzere

[18b]

(1) şāh tarafından i'tizārı ve ba'zı ricālinden teşekkīyi mutaẓammın 'āmmeye ḥiṭāben (2) beyān-nāme yazıp eṭrāf u eknāf-ı memālike perākende ve neşr ve işā'a kıldı. Maẓmūnunda (3) şāhıñ ricāl-i Devlet-i 'Osmāniyye ricāline aldanıp şāhıñ rızası olmadığı (4) ṭarīkiyle fuẓūlī hareket ve kendi re'y-i fāsidlerince vazīfeleri olmayıp me'zūn (5) ü murahḥaṣ olmadıkları umūra cesaret itdiklerini yine ricālden ḥayr-ḥāhiyi devlet (6) gürūh-ı āḥar şāha haber virip ikāz itmeleriyle şāh şulḥa-yı me'mūr-ı ricāl-i merkūmunuñ (7) ḥall ü 'akdini inkār u qabūlden i'tirāz ve imtinā' birle muşālaḥa-ı şān u nāmūs-ı (8) devlete muvāfiq düşmek imkānı için şāh-ı ma'zeret-ḥāḥ bizden ve cümleden (9) imdād u i'ānet talebinde olmuş diyü eṭrāfa tezvīrāt-ālūd sāḥte mekātīb (10) perākende eyledi. Ṭahmās Kūlī Ḥan'ıñ ber-vech-i meşrūḥ şāh tarafından olmak (11) üzere sāḥte tezvīrāt-nāmesi eṭrāf-ı memālikde şüyū' bulıcaḥ cümle mülk ahālisi (12) ve ḥūkkām ve zābiṭān ve iş erleri güyā yek-dil ve yek-cihet kemāl-i ḡayret ile bir ānda (13) hareket ve ṭaraf ṭaraf ve kılā'-ı memleket elçiler intiḥāb ve şāh ṭarafına

¹⁸¹

¹⁸² Metinde "askeriyye" şeklinde yazılmıştır.

¹⁸³ "Keyfiyyet-i İ'tirāz-Nāme-i Sāḥte-yi Be-Nām-ı Şāh Ez-Cānib-i Ṭahmās Kūlī Ḥan" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

‘icāleten irsāl (14) ü tesyîr ve muḳaddemâ Devlet-i ‘Osmâniyye ile şurûtu ve baş u temhîd olunup ‘aḳdine (15) mübâşeret olunan muşâlaḥadan şâhiñ i‘râz u imtinâ‘ı keyfiyyetini tebrîk ü taḥsîn (16) ve min-ba‘d muşâlaḥa-ı ‘ırz u nāmūsı devlete muvâfîḳ düşünce ve memâlik-i ‘Acem’iñ (17) zâyî‘âtı olan memâlik cümleten ‘Acem tarafına istirdād olunınca iki sene ḥarc (18) u maşâriflerin yanlarından görmek üzere vâfir ‘asker ile şâha imdād u i‘āneti (19) müte‘ahhid oldular. Vuşûl-ı Elçiyân Bâ-İşfahân¹⁸⁴ Elçiler māddesi şâhiñ (20) ricāl-i devletine müriş-i ḥavf ve endîşe oldu. Şâh ise ḡazabından ne (21) işleyeceğini bilmez elçileriñ ḥuzûruna müsûlüne ruḥşat vermeyip yüzlerine (22) bakmayıp: “Varın sizi gönderenlere gidiñ. Biz Devlet-i ‘Aliyye ile şer‘a ve kânûna (23) muṭâbîḳ muḳteżâ-yı ḥâl ve vaḳte münâsib veche üzere muşâlaḥa-yı ‘aḳd eyledik. Bundan (24) i‘râz u ibâ’ u ‘udûl u imtinâ’ idenleriñ ḳatl ile i‘dâmı vâcibdir. Sizi gönderenler (25) daḥı min-ba‘d muşîr olurlarsa ulu’l-emre ‘adem-i itâ‘at ile müttehem ve ‘âşî (26) ü bâḡî gürûhundan olmuş olurlar.” diyü elçileri ṭard u teb‘id eyledi ve der-ḥâl (27) taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye’ye nâme yazıp vâḳî‘ ḥâli i‘lâm ve Devlet-i ‘Aliyye dostluḡda (28) şıḍḳ u ḥulûş ile sâbit-ḳâdem ve râsiḥü’-d-dem olacaḡın eymân ile te’kîd ve ma‘nen (29) Devlet-i ‘Aliyye’den istimdād u isti‘ānet eyledi. Bu maḥalliñ tafşîli vaḳâyi‘-nüvîsleriñ (30) taḥrîrâtına ḥavâle olunup biz mâ nehnu fihîmize gelem. Şâh-ı bî-çâre ‘acz ü müteḥayyir ne (31) ideceğini bilmez Ṭahmâs Ḳulı ḥâ’inin ḥarb u ḍarb u ḳahr ile şehir-i İşfahân’ı ta‘arruz etmek

[19a]

(1) ihtimâliyle muḳaddemce şalıvirdiḡi ‘askeri gürûhlarını müdâfa‘a (2) içün ‘icāleten İşfahân’a ‘avdet etmek üzere o emr-i ekîde ıṣdâr ve perâkende itdi. (3) Şâha taraf-dâr mu‘în ve yâr-ı ḡâr ve zahîre olur kimse yok. Şâh-ı sitem-dîde rûzgârda (4) muşâlaḥa taḳrîbiyle şalıvirdiḡi ‘askerini baḡşâyış-i şâhâne ile tatyîbe-i (5) iḳtidârı olmadığından ekserî dil-gîr Ṭahmâs Ḳulı Ḥan’a ‘asker olmuş (6) ‘askerde emek-dâr zâbiṭler Şâh Ṭahmâs encâmında nâ-çâr vezîri olan Ṭahmâs (7) Ḳulı Ḥan’a maḡlûb olacaḡın fehmi

¹⁸⁴ “Vuşûl-ı Elçiyân Bâ-İşfahân” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

idip çift ve çubuklarına gidip (8) encām-ı kār[a] ırakdan müterak্কıb oldular. Şāhın yanında ancak dā'iresi halkının (9) emek-dārlarından çıraklık ümīdinde olanların bir miğdārı kaldı. Vürūd-ı Tahmās (10) Kulı Han ve 'Askereş Be-Ḳurb-ı İşfahān¹⁸⁵ Tahmās Kulı Han bu eşnāda İşfahān'a (11) karīb bir mahalle gelip Herāt'dan başka başka yol ile irsāl ü tesyīr (12) itdigi 'asker gürūhlarının evvel-be-evvel gelenlerinden ziyāde mu'temedi olan bölüklerini (13) İşfahān'ın taşradan muḥāfazası mühimm mahallerine ta'yīn iderek şāhın firāra (14) kaşdı ihtimāliyle şehri dā'iren-mādār ihāta birle muḥāşara ve muḥāfaẓa itdiler (15) ve şāhın her yüzden tedbīrin ilğāya ve kaşd u ğarīmetin ibtāle kaşd itdi. Zīrā (16) Tahmās Şāh pederi Şāh Hüseyin gibi kazāya uğramak havfıyla İşfahān'dan çıkmak (17) ve vakt-i zarūretde 'Devlet-i 'Aliyye tarafına firār niyyetinde idigin cāsüslardan haber almış idi. (18) Da'vet Kerden-i Şāh Tahmās Tahmās Kulı Hanrā Be-Sarāy-ı Şāh¹⁸⁶ Bu tedbīrden (19) soñra Tahmās Kulı Han şāha tevāzu'-nāme yazıp şāhla görüşmege tālib (20) oldu. Şāh bi'l-cümle etrāfdan ve etrāf u eknāfdan ḥaşmın 'askeriyle muḥāt imdād u i'ānetden (21) me'yūs 'avķ u te'hīr ü imhāle imkān yok. Nā-çār u zīri maķāmında olan (22) Tahmās Kulı Han'ın maṭlūbuna müsā'ade ile mecbūr oldu ve şāh kendi kalemıyla (23) ḥana şāyeste ta'zīm ü ikrām ü mülātefe rüsūmunu ḥāvī nāme yazıp (24) Tahmās Kulı Han'ı şehirde¹⁸⁷ sarāy-ı şāhiye da'vet eyledi ve ḥana ḥadd-i imkānda (25) olduğu mertebede ḥüsni mu'āmeleye kıyām ve nevāziş-i ḥātırına ihtimām ile 'alā'im (26) ü aşār meyl ü meveddet izḥārıyla ḥanın şānına ta'zīmde dakīka-ı fevt olmamak üzere (27) āyīn-i bend şehir ve şāhāne ziyet ile alaylar tertībi eyledi ve ḥanın şānına (28) mezīd-i i'tibār için şāh kendisi bi'z-zāt şehrin¹⁸⁸ müzeyyen alaylarıyla vezīri ve sipeh-sālārı (29) ḥanı istikbāle karar viridi. Tahmās Kulı Han-ı kalles-i cihān ise bunca (30) halkın cem'iiyyetini şāyed ki kendiyeye zarar işābetine mü'eddi ola ihtimāliyle şāha (31) tekellūf zahmetini virmemek için alaylarıyla izdiḥām¹⁸⁹ sıkleti ve ziyeti ve ihtişām

¹⁸⁵ "Vürūd-ı Tahmās Kulı Han ve 'Askereş Be-Ḳurb-ı İşfahān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁸⁶ "Da'vet Kerden-i Şāh Tahmās Tahmās Kulı Hanrā Be-Sarāy-ı Şāh" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

¹⁸⁷ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

¹⁸⁸ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

¹⁸⁹ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken he ile yazılmıştır.

[19b]

(1) gā'ilesi ber-ṭaraf olmağı ve kendisi mücerred ḥademe-i ḥavāşından birkaç nefer mu'temedleriyle (2) şehre girmek ve bu vechle ḥuzūr-ı şāha tenhāca müsūla izz ü ruḥşat erzānī (?)¹⁹⁰ (3) buyrulmak bābında ricā-mend oldu ve der-ḥāl şehriñ eṭrāfında dā'iren-mādār 'askerin (4) tertīb ü āmāde idip kendisi biñ beş yüz munteḥāb güzide 'asker-i ḥabāşet-nihād ile (5) rü'esā-yı kavminden mu'temedi ve müstenidi vāfir bed-kārānı istiḥāb birle şehre dāḥil (6) ve sarāy-ı şāhīye vāşıl oldu. Sarāya vardıkda şāhlara mu'tād rüsüm-ı ta'zīme (7) kaṭ'an i'tibār göstermeyip bī-izz ve bī-pervā şāhıñ yanına girdi ve fuzūlī (8) serīr-i şāhīye karşı oturdu. Şāha ḥitāb ve 'itāb-āmiz kelāma āğāz idip (9) didi ki: "Saña itdigim ḥidemāt-ı celīle ḥulūş u şadākatime kāfī delīldir. Ḥulūşumda (10) reyḅ ü iştibāhıñ var ise maḥall-i şübheyi beyān ile tamāmī-i Īrān'da benden şādık (11) kimesne var ise uğrunda cān u başı fedāya kâ'il ve muntehī benden ğayrı bir ferdi (12) bulduñsa baña söyle." didikde Ṭahmās Şāh nā-çār iğmāz-ı 'ayn ile murdāra müdārā (13) ve kendiye ḥā'in ğaddār-ı bed-kārıñ¹⁹¹ vāz'ına taḥammül kavline ve fi'line tesāmūh birle nevāziş-i (14) ḥāṭır ile mecbūr olup didi ki: "Ben seni ricāl-i devletden ḥālīş ü muḥliş cümletü'l-mülk (15) bilip saña muḥabbet ve küllī i'timād ile istiklāl virdik. Bu güne istiklāl ve vekālet (16) ile şerīk-i umūr-ı saltanat olan merd-i ğayūra farīza-ı zimmet ḥulūş u şadākat (17) ve ta'dīl ve tesviye-i müşkilāt-ı devletde bezl-i maḥdūr itmekdir." didikde şāh ve ḥan (18) beyninde āfākī ve ğayrı zāhirde ḥulūş-āmiz ve muḥabbet-engiz bir nice kelāmdan soñra Ṭahmās (19) Kūlī Ḥan 'avdet ve şāh dā'iresi ve dört ricālinden bir alay-ı 'azīmle (20) ḥaymegāh-ı ḥana varınca teşyī' olundu. Ṭahmās Kūlī Ḥan ḥaymegāhına vāşıl olduğı (21) birle kendiye teşyī' iden ricāle 'Acem'den ser-kārda bulunup şāhıñ muḥabbet (22) ü mu'teber-i nazar-kerdesi ve ḥīn-i müsūlde ḥandan ricā itdigi iki nefer ricālī aḥz (23) ve bunlar iş eri degil kāsē-līs-i devletdir diyü kayd u bend ile Ḥorāsān'a nefy (24) ve emvāl ü emlāk ve eşyāların müsādere eyledi. Da'vet Kerden-i Ṭahmās (25) Kūlī Ḥan Şāh Ṭahmāsrā Be-Ẓiyāfet¹⁹²

¹⁹⁰

¹⁹¹ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfīyle yazılmıştır.

¹⁹² "Da'vet Kerden-i Ṭahmās Kūlī Ḥan Şāh Ṭahmāsrā Be-Ẓiyāfet" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Ba‘dehū ḥan-ı merķūm šāha taķviye (26) virmek şūretinde ‘askerini šāha bi‘at itdirmek kaşdıñ gösterip (27) šāhı cümle dā’iresi ricāl ü tevābi‘yla ordusuna ziyāfete da‘vet eyledi. (28) Šāhıñ bir dürlü muḥālefetine iktidārı olmayıp ḥāh ve nā-ḥāh da‘vete icābet (29) gösterip ḥanıñ ordusuna vardı. Ṭahmās Ḥan daḥı šāhıñ ikrāmında (30) bir dürlü taķşırāta cevāz virmedi. Rū’esā-yı ‘askerine daḥı resm-i bi‘atı yerine (31) getirdi. Ba‘dehū šāhıñ muķarrebleri ḥavāş-ı ḥademesinden šāhıñ nażar-kerdesi olanlara

[20a]

(1) šāhıñ gūyā tenbīhiyle ‘avdete izn virip iyice atların ve zī-kıyem (2) ziynet (?)¹⁹³ ve yat u yaraķlarını ellerinden alıp kendi tevabi‘nden hevā-dārı i‘tikād (3) itdiği bed-nihādırlara tevzī‘ itdi. Bī-çāre šāh ‘avdet fikrinde iken üç gün (4) orduda miḥmān olmak ve üçüncü gün ḥan miḥmānı olan šāha šāhāne (5) velīme tertīb itmek ile ve šān-ı šāha šāyān ikrām ile ḥan-ı ḥā’in šāhı olan (6) efendisine ḥulūş u muḥabbetini gūyā cümle ‘askere ve sükkān-ı şehre müşāhede itdirmek (7) ve bu taķrībiyle devlet ve salṭanata menāfi‘-i ‘azīme taḥşıl itmek murād itdigini šāha (8) ifhām ve üç gün miḥmānı-yı šāhı birle miḥmān-dārını teşrīf buyurmaların ricā (9) ve šāh için maḥşūş kurulan otağlarda dilediği vechle rāḥat beytüteti (10) teklīf eyledi. Šāh-ı bī-çāre kendiye kurulan dām u keydi yakīnen bildi ne çāre (11) ḥanıñ ḥuşūl-i merāmına müsā‘ade göstermek muķtezā-yı ḥāl olmuş idi. (12) Ḳal‘a-ı Şoden Ṭahmās Šāh Ez-Taḥt-ı Šāhı ve Cülūs-ı Veled O Be-Cāyiş¹⁹⁴ (13) Ertesi gün Ṭahmās Ḳulı Ḥan šāhıñ ricāl-i devletini ve bi‘l-cümle memālik (14) vekīllerini ki bunlarıñ ekşerini ṭarafına imāle ve re‘y-i fesādını ḳabūlde kendiye ‘aķd (15) ü bend itmiş idi. Yanına cem‘ idip cümleñiñ muvācehesinde Šāh Ṭahmās’ıñ (16) ‘aķlen ve bedenlen za‘īf ü saḥīf ve ḥall ü ‘aķde-yi umūr-ı nāsda ‘āciz ve tedābīr ve ārāya bī- (17) iktidār salṭanata ehl-i ‘Osmānlı ile seferden müteḥāşī ḥarb u ḍarba nā-mūsta‘id cebbān (18) ü ḥā’if bā’iş-i iftiḥār olıcaķ esbāba teşebbüşde

193

194 “Ḳal‘a-ı Şoden Ṭahmās Šāh Ez-Taḥt-ı Šāhı ve Cülūs-ı Veled O Be-Cāyiş” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

kāhil mülk ü memleketden dest-i ta‘ādi (19) dīgerānı def‘de kāsıl bā-ḥuşuş devletiñ tevābi‘-i re‘āyāsından kavm-i Ağvān’ıñ (20) bāğī ü ‘işyān ile mülke hücum-ı müdāmin ve bilād u ābāda lā-yenkaṭı‘ īşāl şerr (21) ü fesādın def‘ ü ref‘de ihmāl ile ‘adem-i takayyüdün¹⁹⁵ irād u takrīri ve bu maḳūle-i (22) nā-dān u cāhil ve kāhil ü mütekāsıl ve nā-ehl şāhlıḡa şāyeste olmayıp taḥtdan (23) ḡal‘ u ḡal‘ı rütbe vücbda idigin ve ihmāl ü müsāmaḡa olunursa ‘Acem Devleti (24) hezār zaḡmetler ile henüz ḡalāş bulduḡu ḡāl-i dīger-gün evveline ḡarīben ‘avdet (25) idecegi bedīhī görünür diyü takrīr ve işte ‘ırq-ı şāhīden ḡalā Tahmās Şāh’ (26) uñ oḡlu vāriş-i salṭanat olmaḡla müsta‘id bir tıfl-ı ma‘şūm olup ma‘ḡūl (27) ve mühimm ü münāsib oldur ki tıfl-ı merḡūm taḡta iclās oluna ve şāhāne terbiyesine (28) ihtimām olup bālīḡ-i kemāl olunca tedbīr-i umūr-ı devlet ve tanzīm-i umūr-ı mülk ü millet (29) ve ḡall ü ‘aḡde ḡādir şāḡīb-i re’y-i rezīn ḡayret-keş nāmūs-ı salṭanat ḡāzıḡ¹⁹⁶ u nāḡıd (30) ve cehbez ve reşīd ü fehīm bir şāḡş-ı mücerrebü’l-eṭvāra tefvīz ü sipāriş olup (31) yedine istiḡlāl virile diyü mā-fi’z-zamīrin cümleye ‘arz ü tefhīm eyledi.

[20b]

(1) Ḥuzzār-ı meclisiñ şāḡīr ü kebīri ḡāṭıbeten ve def‘aten Şāh Tahmās-ı bī-ḡāreniñ cehālet (2) ü nādāniyyetine ve taḡt-ı Īrān’a ‘adem-i liyāḡat ve nā-ehliyyet ile ḡādim-i binā’-yı Devlet-i Şafeviyye (3) olup ‘Osmānlı ile cümle ‘uyūnu ḡāvī şulḡa raḡbetle memālik-i fesīḡatü’l mesālik yeri (?)¹⁹⁷ (4) ḡarāb u yebāb ve ḡākisterini ḡarīben berbād idecegi sū’-i ḡāline cümleten muḡırr u mu‘terif (5) olur. Bī-ḡāreniñ ḡal‘ına ḡarār virdiler. Velākin şāh-ı maḡlū‘ ile (6) ḡalef olup cālis-i serīr-i şāhī olıcaḡ şāḡşı ta’yinde iḡtilāfı ile (7) münāḡaşa itdiler. Eczā’-yı meclisden bed-nihād ve bī-din bir ḡürūh-ı enbūh Tahmās (8) Ḳulı’dan tāziyāne-yi ümīd-i kerem sevḡıyle veya muḡaddemce rüşvete ṭama‘ ḡaberiyle henüz (9) ḡundaḡda bir tıflıñ serīr-i şāhīye cülusu cevāzında

¹⁹⁵ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

¹⁹⁶ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

¹⁹⁷

muḥālefet idip böyle (10) vaqt-i ihtilālde cālis-i serīr-i salṭanat olıcaḡ şahş re'y ü tedbīrde ġayrılara (11) muḥtāc olmayıp başı başına ḡall ü 'aḡde ḡādir şecā' ü bahādır bir şahş-ı şāhib-i (12) şān ve vālā-ḡadr olmaḡ ve yed-i kifāyetinde küllī istiḡlālī bulunmaḡ da'vāsında muşırr oldular (13) ve işte zemīn-i Īrān'dan tūfān-ı fıtne-i Aġvān'ı def' ü ref' iden merd-i dilīr (14) ve bahādırıñ 'āmmeten ahālī vü sükkān-ı memālik kerem-dīde maḡcūbu ve memnūnu iken min-ba'd (15) i'timādü'd-devle nāmıyla vekālet aña yaḡışmayıp anıñ 'unvān-ı i'tibārı 'ale'l-istiḡlāl (16) şāhlıḡ nāmıyla zībinde olmaḡ gerekdir diyü ġırīv itdiler. Ṭahmās Ḳulı-yı ḡannās (17) şūret-i i'rāz ve nükūlda bu şūretde meddāḡlarına ḡitāb u 'itāb ile (18) iskāt eyledi ve kelāma āġāz idip şavt-ı bülend ile: "Tāc u taḡt-ı Īrān'ı (19) ḡānedān-ı Şafevıyān evlādlarına maḡşūşdur ḡālā Şāḡ Ṭahmās'ıñ oġlu (20) Mīrzā 'Abbās 'ırḡ-ı şāḡiden olup ḡundaḡda idigi mānī' olmayıp (21) lāyık-ı taḡt u tāc-ı Īrānī oldur ve be-her-ḡāl taḡta iclāsı lāzımdır ki ve kendiyi (22) umūr-ı devleti görmege ḡādir dest-i teṭāvul-ı dīġerāndan mülk ü memālik-i salṭanatı (23) ḡıfz u ḡirāsete muḡtedir cehbez ve ḡāzık¹⁹⁸ ü nāḡıd bir kimesne 'ale'l-istiḡlāl (24) vekīl-i muṭlaḡ ta'yīn olunur olunmaḡ gerekdir." diyü cümleye ḡitāb eyledi. Nükte¹⁹⁹ Ṭahmās Ḳulı (25) ḡan ibtidā-yı zūḡūrundan berü hevā-yı salṭanatı ile şīfte-dil ü şūrīde-ḡāl (26) olduġu cümleñiñ müsellemin olup bu maḡalde dest-re's-i taḡt u tāc u şāḡīye (27) küllī firşat el virmiş iken şūret-i imtinā'da göründüġü maḡall-i istiġrābdır didi. (28) Ba'zılar bu keyfiyyet 'aḡlı ve reşīdi belki ḡallāşlıġı iḡtizāsıyla ferīhte olduġu (29) hevā-yı salṭanatda kemāl-i ḡırşını ketm ü setr ve 'umde-i merāmı mücerred ıḡlāḡ-ı mizāc-ı devlete (30) maḡşūr idigini ibḡām ve irā'e zımnında ḡalḡa bu ġüne vaḡār ve vicāḡa göstermek ile (31) ḡulūb-ı nāsı ṭarafına celb ü mezīd ve meyl ü muḡabbete cerri ḡaşd eyledi didiler. Her ḡe bād-

[21a]

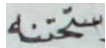
¹⁹⁸ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

¹⁹⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

(1) ā-bād efrād-ı eczā'-yı meclis cümleten Tahmās Kulu Han'ın re'y ü tedbîrin (2) tahsîn ü kabûl Tahmās Şâh'ın 'Abbās-ı Sâlis nâmında oğlu henüz kundağda idi. (3) Yedi aylık tıflı ittifâk-ı ārâ ile şâh naşb u ta'yîn idip resm-i du'â (4) mübârek-bādı i'lân itdiler ve Tahmās Kulu hal'ını kezâlik vekîl-i muṭlak (5) ve i'timâdü'd-devle naşb u ta'yîn idip yed-i kifâyetine cümle umûrda istiḳlâl-i (6) tām virdiler ol daḥı bilâ-tereddüd kabûl idip cümleten alkışlar ile resm-i tebrîgi (7) yerine getirdiler. Nükte²⁰⁰ Bu maḥalde ba'zılar didiler ki Tahmās Kulu Han taht u tâc-ı (8) İrân'ı derûnunda mektûm ifrât-ı tama' u hırşını imtinâ' şeklinde te'allul ile ketm itmemiş (9) olsa neyl-i merâmında sühûlet bulmayacağını teyakḳun itmiş idi. Zîrâ egerçi şâhlarının (10) fışk u fücûr ile shevât u lezzet-i²⁰¹ nefsâniyyeye inhimâkları ṭavâ'if-i (11) 'Acem'in be-ğâyet menfûrudur. Velâkin ḥânedân-ı Şafeviyye'niñ cihet ḥasebiyle neseb ve (12) ḥânedân-ı nübüvveti ittişâli ve istinâdı i'tikâd ile diyânetleri muḳtezâsınca ḥâric (13) ez-ḥânedân bî-gâneyi ḥânedân-ı Şafeviyye silsilesine idḥâl emr-i müşkil görünürdü. (14) Bâ-ḥuşûş Tahmās Kulu Han'ın ḥânedânlıkla şöhreti olmayıp ḥaseb ü neseb (15) cihetiyle be-ğâyet fûrû-mâye idigin ve esâfil-i nâsdan olduğun fîkr ü mülâḥaza (16) idip taht-ı şâhiye urûcda te'ennî tarîḳin dutup fırsat-ı âḥire müterakḳıb (17) oldu ve ḥan-ı merḳûmuñ ḥükûmet-i dürüş ü (?)²⁰² ṭavâ'if-i 'Acem taḥammül itmez (18) ḥavfiyla tedric ile te'lîf-i ḳulûblarına murâd itdi. Aḥvâl-i Tahmās Şâh-ı Bî-Çâre²⁰³ Divân-ı 'aḳd (19) ü ḥall resîde-i ḥitâm olup meclis-i fetḳ ü retḳ âḥir olıcaḳ Tahmās Kulu Han (20) otağda encâm-ı kâra müterakḳıb Tahmās Şâh'a adam gönderip derd-mend vâḳi' (21) ḥâli tefhîm itdirdi ve kendiyi maḥsûsan muḥâfazaya mu'temed-'aleyhüm kimesneler ta'yîn (22) olundüğün bildirdi. Tahmās Kulu-yı ḥannâs alaylar tertîb ve ricâl-i devlet ve eczâ-yı (23) saltanat vükelâ-yı memâlik devlet ve rü'esâ-yı ḳavm zâbiṭân-ı 'askerde bir gürûh-ı enbûh (24) ma'iiyyetiyle ḥaşmet-i²⁰⁴ şâhâne ve ziynet-i mülûkâne ile şehir-i İsfahân'a dâḥil olup (25) Şâh Tahmās'ın ḥal'ı ve oğlu

²⁰⁰ Kırmızıyla yazılmıştır.

²⁰¹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

²⁰²

²⁰³ "Aḥvâl-i Tahmās Şâh-ı Bî-Çâre" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁰⁴ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

‘Abbās-ı Sālīs Mīrzā’nın taht-ı şāhīye cülusu (26) haberin i‘lām u i‘lān için münādiler nidā itdirdi ve henüz tıfl Şāh (27) ‘Abbās’ı kundağıyla serīr-i şāhī üzerine çıkarıp han-ı merķūm yanına varıp (28) selām virdi ve şekl-i dest-būside²⁰⁵ gūyā resm-i bī‘ata mūrā‘āt gösterdi. (29) Ricāl-i dā‘ire dağı cümleten resm-i dest-būsiye²⁰⁶ imā vü işāret ile han-ı merķūme (30) iktidā eylediler ve han-ı merķūm der-hāl şāhāne libās ve başına tāt giyip serīr-i (31) şāhīde cālīs eyledi. Cümle ricāl u a‘yān vūkelā-yı memālik ve rü‘esā-yı kavm ‘askeri

[21b]

(1) ve beledī mūte‘ayyinān-ı nās gelip resm-i tebrīgi edā itdiler. Vekīl-i muṭlaḳ min-ba‘d Şāh (2) Tahmās tarafına izhār-ı meyl ü rağbet göstermek ile kendiye muḥālefete cesāret (?)²⁰⁷ (3) itmemek üzere cümleye ekīd ü te’kīd ile tenbīh ve cümleye mu‘tādıları üzere yemīn (4) virdi ve min-ba‘d huṭbe-i mu‘tāde ‘Abbās-ı Sālīs nāmına okunmak ve sikke-yi denānīr-i (5) merķūmuñ ismine urulmak için o emr ısdār ve etrāf u eknāfa neşr ü perākende (6) itdirdi. Ğarīb ve ‘acībdır ki bu vaż‘-ı nā-hemvār ve nā-gehānī ve keyfiyyet-i şenī‘a (7) fecāyi‘de şehirde ve taşrada sükkān u ahālī ve ‘askeri de tamāmen zemīn-i Īrān’da (8) Tahmās Kulu Han’ın re’yine muḥālefete ve bī-çāre şāhīn tarafına şıyānete (9) cesāret idici bir ferd bulunmadı. Bī-çāre Şāh Tahmās’a iki günden sonra biñ beş yüz (10) cellād-nihād ‘askeri gönderip esnā-yı tarīḳde bir takrīb ile şāhib çıkar kimesne (11) bulunmamak için mağāza ve çöl yoluyla Horāsān’a nefy olunup habs olundu ve min-ba‘d (12) saltanatdan kaṭ‘-ı ümīd itmek için ‘alā eşaḥḥü’r-rivāyāt dīde-i dünyā-bīnīne meyl çekildi. (13) Ahvāl-i Duḥter-i Şāh Hüseyin²⁰⁸ Ol esnāda Şāh Hüseyin’in kızlarından muḥaddere (14) ve bālā kāmē[t] ve gāyet Hüseyin’e ‘ākile ü mü’eddebe bir bīve-i ‘avrat ez-każā İşfahān’da (15) bulundu. Duḥter-i merķūmu Şāh Hüseyin vaḳt-i saltanatda Gürcistān’a vālī (16) naşb itdigi hanlardan birine tezvīc itmiş

²⁰⁵ Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe ile yazılmıştır.

²⁰⁶ Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe ile yazılmıştır.

²⁰⁷

²⁰⁸ “Ahvāl-i Duḥter-i Şāh Hüseyin” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

idi. Ol eṣnāda on iki (17) yaşında bir oğlu var idi. Duḡterin zevci ḡan-ı merķūm ‘āķil ve işgüzār-ı (18) ḡānedān-ı Şafeviyye’ye şadākatķarları ġayret-keşlerinden merd-i kāmīl olup Revān cengi (19) inhizāmında Şafī Kūlī ḡan’ın ma’iyyetinde bulunup telef olmuş idi. Şāhın (20) kıızı²⁰⁹ oğlu kem nām olup Şāh ḡuseyin ve oğlu Şāh Ṭahmās daḡı bunlar bi’l-kūlliye (21) telef ve nā-būd olmuş şanırlardı meger duḡter-i merķūm zevci vefātından soñra (22) bir daḡı zevce raġbet itmeyip bir taķrīb ile İşfahān’a düşüp şehrin²¹⁰ bir maḡallinde (23) bīvelik ile be-nām u nişān ‘uzleti iḡtiyār itmiş idi. Ṭahmās Kūlī ḡan bu keyfiyyete (24) vāķıf olıcaķ şehirde belki zemīn-i Īrān’da kendisinden büyük kimse bilmeyip (25) ḡall ve ḡürmet ḡaķķında yeksān olup murād idigi kendiye ḡelāl-i i’tikād ile (26) fużūlī kayuları açdırıp bīve-i merķūme mestüre olduġu ḡareme girdi (27) ve ḡāḡ nā-ḡāḡ kendiye zevcelige ‘aķd itdirdi. Keyfiyyet-i merķūme māḡ-ı aġustosun (28) selḡinde vāķi’ oldu diyü taḡrīr olunmuş. Vuşūl-ı Tezvīr-Nāme-i Ṭahmās Kūlī ḡan (29) Ez-Ṭaraf Şāḡ Be-Der-i Devlet-i ‘Aliyye²¹¹ Muḡaddemā Ṭahmās Şāḡ’ın henüz şāḡlġı (30) vaķtinde Ṭahmās Kūlī ḡan Ṭahmās Şāḡ’ın Devlet-i ‘Aliyye ile ‘aķd itdigi şulḡa (31) muḡālefet idip şāḡ tarafından olmaķ üzere ḡan-ı merķūmun eṭrāf u eknāf-ı memālige kendi

[22a]

(1) virdigi tezvīrāt-nāmesi Şāḡ Ṭahmās tarafından der-i Devlet-i ‘Oṣmāniyye’ye (2) ırsāl olup vuşūl bulmuş idi. Şāḡın vāż’ u ḡareketi ḡīle ü ḡud’a olmaķ (3) iḡtimālīyle henüz şıdķı vü kizbi tetebbu’ olunurken ḡan-ı merķūmun Bağdād vālisi (4) Aḡmed Paşa’ya ḡiṭāben tekebbūrāne ve taḡakkümāne yazdıġı ķāġıdı vālī-yi müşārün-ileyh (5) tarafından ḡāķ-pāy-ı devlete vāşıl olup Ṭahmās Şāḡ’ın şıdķı zāḡir oldu. (6) Tedārik Kerden-i Ṭahmās Kūlī ḡan Berāy-ı Sefer Bā-Devlet-i ‘Aliyye²¹² Ṭahmās (7) Kūlī ḡan

²⁰⁹ Yan yana iki kere yazılmıştır.

²¹⁰ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun ile yazılmıştır.

²¹¹ “Vuşūl-ı Tezvīr-Nāme-i Ṭahmās Kūlī ḡan Ez-Ṭaraf Şāḡ Be-Der-i Devlet-i ‘Aliyye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²¹² “Tedārik Kerden-i Ṭahmās Kūlī ḡan Berāy-ı Sefer Bā-Devlet-i ‘Aliyye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

ile Devlet-i ‘Aliyye beyninde min-ba’d nā’ire-i hürüb u kıtāl ile iştiğāl (8) bulacağı bi’l-bedāhe zāhir oldu ve egerçi ‘Acem ricālinden ba‘zıları Tahmās Şāh’a (9) şāhib çıkılmağ ve yine taht-ı şāhīde iclās olunmağ ve Tahmās Kulu Han-ı ğaddār (10) tār u teb‘īd olunmağ bābında istigāse ve Devlet-i ‘Aliyye’den nihānī istimdād u isti‘ānet (11) tarīklerine teşebbüs ve taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye’den ricālarına şūret-i müsāra‘at gösterilmiş idi. (12) Velākin Şāh Tahmās-ı bī-çāre İsfahān’dan nefy olup Horāsān’a vāşıl olduğu birle (13) gözlerine mīl çekilip derd-i ‘amāya mübtelā olduğundan ricāl-i ‘Acem ve ricāl-i Devlet-i ‘Aliyye iki (14) taraf dāhı habīr ve āgāh olmuşlar idi. Ma‘a-hāzā ki Tahmās Kulu-yı Hannās mekīdet (15) pīşe fenn-i hīle ü hud‘ada yegāne muṭabaşşır der-endiş mebādī-yi każiyye²¹³ neye mūncerr (16) olacağın pīşin fehm ile tamāmen zemīn-i Īrān’da vāqī‘ memālik ü bilāda kendiye (17) hevā-dār ve fesādda yek-dil ve yek-cihet vālīler ve zābītlar naşb u ta’yīn (18) ve sükkān u ahālīden zī-kudret olanlardan vehm ü vesvese itdiklerini sefere (19) me’mūriyyet ile ma’iyyetine cerr ü celb itmiş idi. İrsāl Şoden Elçi-i Tahmās (20) Kulu Han Moskov²¹⁴ Pes beru tarafda Kırım ‘askeri Moskova yerlerinden Īrān’a (21) duhūle fırsat-yāb olmamağ için han-ı merķūm Şāh ‘Abbās-ı Sālīs tarafından elçi (22) techīz idip Moskov çariçesine gönderdi. Elçi-i merķūm Peterburg’a vāşıl olduğda (23) ifrāt-ı ikrām u iltifāt ile telaḳḳīyi bi’l-kabūl ve müzākere ü mūkāleme-yi umūra mübāşeret (24) olup elçi-i merķūm mīr-i kelām ve fehīm-i bāb-ı münākaşa ve münāzarada māhir olmağla (25) encāmında Kırım ‘askeriniñ Moskov yerlerinden zemīn-i Īrān’a bir dürlü bahāne ile yol (26) virilmemek ve bundan fażla Īrān’ın feterātı zamānında baħr-ı Gīlān sevāhiline Moskovlunuñ (27) zabt u taşarrufuna dāhil olmuş yerler tamāmen ‘Acem tarafına redd olunmağ şartıyla elçi-i (28) merķūmuñ vasıtasıyla ‘Acem ve Moskov mā-beynlerinde dostluğ tecdīd ve te’kīd olundu. (29) Hattā Moskov çariçesi tarafından ‘Acem yerlerine ta‘arruż temellük kaşdıyla olmayıp mücerred Devlet-i (30) ‘Osmāniyye tarafından baħr-i Şirvān sevāhiline itāle-i dest-i iktidār ile ol diyārda (31)

²¹³ Bu kelime kaf ile yazılması gerekirken fe harfiyle yazılmıştır.

²¹⁴ “İrsāl Şoden Elçi-i Tahmās Kulu Han Moskov” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

pāy-ı sebātı temkîn ü teşbîte imkân bulunmamak için gavā'il-i 'Acem ber-ṭaraf olduğda

[22b]

(1) redd olunmak üzere Petros Elkisviç nām çār tarafından ol yerlere 'azīm ta'yīn (2) olunan 'askeri muhāfaẓa kaşdıyla idigi imtinān ile elçiye tefsīr (?)²¹⁵ (3) olunup te'kīdū'l-hāl ve taşdikū'l-makāl Gīlān'da ve Şīrvān'da bulunan Moskov (4) 'askeri Moskov taraflarına 'avdet ile me'mūr oldu. Elçi-i merkūme (5) dahı vāfir ikrām olunup 'avdet itdirildi. Fi'l-vāķi' Moskov 'askeri diyār-ı 'Acem'in (6) āb u hevāsına bā-ḥuṣūṣ Gīlān'ın hūnegī-yi āsmānına taḥammül idemeyip (7) az müddetde kıatı çok 'askeri kırılmış idi. İrsāl Şoden Elçi-i Ez-Ṭaraf-ı Moskov (8) Be-Cānib-i Ṭahmās Kūlī Ḥan²¹⁶ Ba'de-zā çok geçmeyip Moskov çariçesi (9) elçi techīz idip Ṭahmās Kūlī Ḥan'a gönderdi ve elçiye şūretā Moskovlu ile (10) 'Acem beyninde ticāret umūrunu tanzīm emrini sipāriş velākin fi'l-ḥaķīķa 'Acem ile (11) Devlet-i 'Aliyye beyninde Ṭahmās Şāh'a şāhib çıkılmaķ zımnında ķarīn-i iştiğāl olan (12) fitne-i ḥurūb u kıtāl fitilesine ḥaṣānet virmeķi tavşiye ve te'kīd Moskov (13) çariçesi bi's-şarāḥa eḥad ṭarafına ṭaraf-dār görünmemek şeklinde maḥfī ü nihānī (14) ṭarīķler ile Ṭahmās Kūlī Ḥan'a imdād u i'āneti elçisi vesāṭetiyle mūte'ahhid oldu. (15) Tedārik Kerden-i Ṭahmās Kūlī Esbāb-ı Seferiyye Berāy-ı 'Osmāniyān²¹⁷ 'Acem 'askerine (16) Hamedān'a ķarīb şāhrada 'askergāh ta'yīn olunup İşfahān ḥavālīsinde vāķi' (17) memleketler 'askeri şāhra-yı merķūmda müctemi' oldu. Ḥorāsān ve Kāndehār mişillü mesāfe-i (18) ba'īdde bulunan memālik 'askeri bu def'a muşammem cenge yetişmek imkānı (19) olmadığından def'a-ı sāniyye yetişmek üzere o emr-i ekīde ıṣdār olundu. (20) Sā'ir-i 'asker gelmekden veya erzāk u emvāl ile imdād u i'ānetden imtinā' (21) veya teḥāşī şeklinde görünen memleketlere dīd[e]-bān 'asker ta'yīn olunup işler ber-ṭaraf (22)

²¹⁵

²¹⁶ "İrsāl Şoden Elçi-i Ez-Ṭaraf-ı Moskov Be-Cānib-i Ṭahmās Kūlī Ḥan" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²¹⁷ "Tedārik Kerden-i Ṭahmās Kūlī Esbāb-ı Seferiyye Berāy-ı 'Osmāniyān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

olunca ol ‘askeriñ maşārifi ‘askeriñ murādı üzere müstevfā vilāyet tarafından (23) görölmek üzere ekīd [ü] şedīd tenbīh olundu. Tahmās Kūlī Hān-ı ‘anīfiñ ve hele (24) ūlāda bu vechle ‘unf u şiddet ü tündī birle vaż‘ u mu‘āmelesinden cümleten (25) ‘Acem rencīde-i hātır hayrān oldular. Ne çāre mekrūhen ve mecbūren itā‘at-i emre (26) mübāşeret itdiler. Rūmiyye Terākimesi Avşar’ı be-her sene on biñ süvārī ‘asker (27) virmegi hāh nā-hāh der-‘uhde ve cümleden evvel gelip kurb-ı Hamedān’da ‘askergāha (28) vāşıl oldular. Tahmās Kūlī ise umūr-ı harbiyyede²¹⁸ mücerred kavm-i ‘Acem’i istihdām (29) ile iktifā itmeyip milel-i neşārāniñ fūnūn-ı harbiyye mähirlerinden ve be-taḥşış (30) topçuluk şan‘atı hāzıklarından²¹⁹ bezl-i emvāl-i firāvān ile yanına bī-şumār²²⁰ hezār-fenn (31) üstādlar celb ü cerr eyledi ve bu maḳūleler çok işe yaradı. Ber-vech-i meşrūh kop

[23a]²²¹

(1) Hamedān’da ‘Acem ‘askeri piyādesi yetmiş biñe ve süvārīsi otuz biñe bālīg (2) oldu ve Gence kurbunda daḥı on biñ Gürcistān ‘askeri cem‘ olup Tiflīs (3) muḥāşarası kaşdıyla imdāda müterakḳıb olmuş idi. Tahmās Kūlī bu eşnāda cümle (4) ‘askerini üç ferīke ifrāğ ve ferīk-i evvele Revān ḥanını ser-‘asker naşb idip (5) Tebrīz tarafına tesyīr ferīk-i şānīyi Kerkūk tarafına irsāl ve altmış biñ ‘askerden (6) ‘ibāret ferīk-i şālīş ile Tahmās Kūlī Hān bi’zzāt Bağdād tarafına ‘āzim-i rāh (7) oldu. Bākī keyfiyyet vekāyi’-nūvīsleriñ zabt u tahrīrātına ḥavāle olunur. (8) ‘Azīmet-i Tahmās Kūlī Hān Be-Muḥāşara-yı²²² Bağdād²²³ El-ḥülāşa Tahmās Kūlī Hān (9) ‘askeriyle Hamedān’dan şavb-ı merāmı Bağdād cānibine rāhī olup ḥareketiniñ ikinci günü (10) Kirmān’[a] şāhāne vardı ve şehri muḥāşara idip derūnunda maḥşūr ahālī-yi ‘Acem (11) tā’ifelerinden olmağla ‘Osmānlıyān muḥāfızlarına muḥālefet ve ḥıyānet ile şehriñ (12)

²¹⁸ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken cim harfiyle yazılmıştır.

²¹⁹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

²²⁰ Gelen ön ek be ile yazılması gerekirken pe harfiyle yazılmıştır.

²²¹ Kırmızıyla sene 1147 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

²²² Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²²³ “Azīmet-i Tahmās Kūlī Hān Be-Muḥāşara-yı Bağdād” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

kapılarını açdılar. Tahmās Kūlī Hān bilā-ta‘ab ve zahmetsiz şehri alıp zabt ve içinde (13) bulunan ‘Osmānlıyān’dan kimini katl ve kimini esir idip şehre muhāfızlar ve memlekete mu‘temedlerinden (14) vālī ve zābiṭ naşb idip ta‘yīn eyledi ve tevaḳḳuf itmeyip Bağdād tarafına müsāra‘at eyledi. (15) Bağdād arāzisiyle ‘Acem arāzisi beyninde vāki‘ cibāl-i ‘izāmıdan güzār ve teng ü dar (16) boğazlar ve girīveler bā-ḥuṣūṣ nehr-i Sin’e (?)²²⁴ ile muhāṭab şarb (17) ormandan ‘Osmānlıyān muhāfızlarını ‘azīm ğayret ile def‘ ü ref‘ idip kemāl-i ḥāhiş (18) ile sene-i mezbūre mäh-ı nīsānıñ üçüncü gününde Bağdād’a vāşıl oldu. Ahvāl-i Bağdād²²⁵ (19) Bağdād ki buna (?)²²⁶ cedīd dirler ḥālā Şaṭṭū’l-‘arab ta‘bīr olunur. Nehr-i Tıgrıṣ’ıñ cānib-i (20) şarkıyyesi (?)²²⁷ ‘Acem tarafında vāki‘ sāhilinde ḳal‘a-ı ma‘mūredir. Bağdād-ı ḳadīm kütüb-i ḳadīmede (21) Bābilon nāmıyla (?)²²⁸ meşhūrdur. Ekāsireniñ zamān-ı medīd dārū’l-mülkü olmuş idi. Mürūr-ı zamān (22) ve kürūr u edvār (?)²²⁹ ḥarāb olmuş ve nām u nişānı ḳalmamış ne yerde olduğu bilinmeden (23) ḳalmış. Bağdād-ı cedīd ise mülük-i Yūnān’dan Tebūd ve Jeyūs Melik vaḳtinde ekāsire-i (24) a‘cāmıñ saydgāhı bir ḥālī²³⁰ yer idi. Ba‘dehū İslāmiyān zuhūrundan soñra mīlādıñ (25) yedi yüz altmış ikinci senesinde eski Bağdād ḥarābesiyle müceddeden binā olup beş yüz (26) sene zamān-ı ḥulefā-yı ‘Abbāsiye’ye dārū’l-mülküñ olmuşdur. Ba‘dehū şāhān-ı Şafeviyān istīlā (27) idip mīlādıñ biñ altı yüz otuz sekizinci senesinde selāṭīn-i ‘izāmü’l-‘Osmān’dan (28) Sulṭān Murād Hān-ı Rābi‘ Bağdād ḳal‘asını ve tevābi‘ ülkesini kuvvet-i ḳāhire ile fetḥ (29) ü teşḥīr idip memālik-i maḥrūse-i ‘Osmāniyān’a ḳamm u ilḥāk ve ḥālā selāṭīn-i ‘Osmāniyye’niñ (30) zīr-i ḥükm ü ḥimāyelerindedir. Bağdād’ıñ evşāf u ahvāl-i²³¹

224

225 “Ahvāl-i Bağdād” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

226

227

228

229

230 Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

231 Kırmızıyla satırın üstüne yazılmıştır.

sā'iresi tevārīḥ-i İslāmiyye'de (31) tafşīli mestūrdur. Ser-'asker 'Osmān Paşa²³²
Bağdād'ın Ṭahmās Kūlī Han'dan

[23b]

(1) muḥāşarası aḥvālī ve ba'dehū vezīr-i celīlū'ş-şān 'Osmān Paşa ile vāḳī' ceng ve Ṭahmās (2) Kūlī Han'ın inhizām ile firārı aḥvālī daḥı veḳāyi'-nūvīsler taḥrīrātında tafşīl olmuştur. (3) Nūkte²³³ Şāḥib-i taḥrīrāt-ı seyyāḥ bu maḥalde dir ki Ṭahmās Kūlī Han'ın 'askeri bu cengde (4) 'azīm şikest buldu. Hattā Ṭahmās Kūlī Han'ın iki atı düşdü ve kendisi daḥı (5) sağ kolundan mecrūḥ oldu ve yine bu ḥāl ile 'Acem'i cenge çok taḥrīk ü taḥrīs eyledi (6) velākin müfid olmayıp bakīyyetü's-süyūf 'Acem 'askeri perīşān oldular ve Ṭahmās Kūlī daḥı (7) firār eyledi. Keyfiyyet-i merḳūme Ṭahmās Kūlī Han'a bā'is-i endīşe oldu. Zīrā bu ḥāl ile 'Acem (8) umūru bi'l-küllīye muḥtell²³⁴ ü müşevveş olacağın fikr ve mülāḥaza ve kendi aḥvālī perīşān ve şūret-i (9) āḥaraya taḥvīl ü inkılāb ile min-ba'd binā-yı i'tibārı inhidām olacağını ve bu derde (10) devā bir def'a daḥı 'Osmānlı ile cenge kıyāmdan ḥayr ile müyesser olmadığı yakın derk (11) ü iz'ān itmekle 'askerine vāḳī' inhizāmıdan fi'len ve lisānen ḳaṭ'ā şūret-i te'essūf ü keder (12) izḥār itmeyip tekrār 'Osmānlıyan ile cenge kıyām niyyetiyle evvelki müsāvī 'asker (13) tedārīgine müsāra'at eyledi ve der-ceng-i evvel inhizām sebebini 'Acem ma'ıyyetinde bulunan 'Arab ṭā'ifesine (14) isnād idip 'Acemleri ḳabāḥatden teberri ve ḳaṭ'ā itāb u ḥitāb itmeyip tesliye birle (15) medār gösterdi ve birkaç eyyām 'askerine ārām u istirāḥat virilmek ve atları beslenmek için (16) Rūmiyye nāḥiyesinde Van deryāsı cenūbında vāḳī' şulu ve otlı vāsi' şahrālara çekilip (17) gitdi. Atlı bir miḳdār ārām ile tazeleneip dincledikde 'asker-i cedīd tedārīginde sūḥūlet (18) ve ḥaber-i mūḥiş sāmi'a-ḥırāş inhizām şüyū' ile iç illerde bir fesād zuḥūrundan ihtiyāt (19) için Rūmiyye şahrālarından ḳalkıp Hamedān'a 'avdet eyledi. 'Acem ṭā'ifesi sipeh-sālārı (20) olan Han-ı merḳūme kemāl-i mertebede mu'teḳad ve şerr ü

²³² "Ser-'asker 'Osmān Paşa" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²³³ Kırmızıyla yazılmıştır.

²³⁴ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

ğazabından ‘azīm (?)²³⁵ olduğundan (21) emrine muhālefete bir dürlü iktidārları olmadığından māh-ı eylülde ser-ḥadd (?)²³⁶ seksen (22) biñ ‘asker mevcūd bulundu. Ḥan-ı merķūm Hamedān’dan ve İşfahān’dan (?)²³⁷ sâ’ire-yi ser-ḥadlerden (23) iki yüz pāre top daḥı tedārik idip min-ba’d ‘Osmānlı ile ve ‘askeriyle cenge kıyāma karar (24) virdi. ‘Osmānlıyān ise ḥaṣmıñ ḥālinden²³⁸ ğāfil Tahmās Kūlī menkūb ve nā-bedīd ü nā-būd (25) u nā-peydā oldu şanıp belki bir muḳtezā-yı karīne Şāh Tahmās’ıñ karīben taḥt-ı²³⁹ İrānī’ye (26) cūlusu ḥaberi vürūduna müterakķıb Ḥan-ı merķūm küllī tedārik ile ‘ale’l-ğafle ‘Osmānlı (27) ‘askerine hücum eyledi. ‘Osmānlı ‘askeri mağlūb olup ser-dār-ı ‘asākir ‘Osmāniyān vezīr-i celīlū’ş- (28) şān ‘Osmān Paşa daḥı şehīd oldu. Tafşīli maḥallinde mezkūrdur. ‘Azīmet-i Tahmās Kūlī (29) Be-Muhāşara-yı²⁴⁰ Bağdād Der-Def’a-ı Sāniye²⁴¹ Bu def’adan sonra Tahmās Kūlī Ḥan der-ceng-i (30) evvel mağlūbiyyet ü inhizāmdan nāşī tavā’if-i ‘Acem kendisinden rū-gerdān olmak ḥavfından (31) emīn olup kuvvet-i ḳalb ile ğurūru ḳat ḳat mütezāyid oldu ve yine Bağdād’ı muḥāşara dā’iye

[24a]

(1) sine düşdü ve mübāşeret gösterdi velākin Bağdād ḳal’asınıñ metānet ve kendi (2) ‘askerinde ta’ab u zaḥmetlerden nāşī fütūr u reḥāvet müşāhede idip eyyām-ı şitā daḥı (3) (?)²⁴² ve taraf-ı āḥardan Tatar ‘askeri Taġistān memālik-i ‘Acem’e hücumā şürū’ itdikleri (4) ḥaber mesmū’ olduğda Bağdād muḥāşarasından fāriġ olup ‘askerin geri çekip diyār-ı (5) ‘Acem’de kışlıklara tevzī’ ve kendisi İşfahān’a ‘avdet eyledi. Ser-

235

236

237

²³⁸ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²³⁹ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

²⁴⁰ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²⁴¹ “Azīmet-i Tahmās Kūlī Be-Muhāşara-yı Bağdād Der-Def’a-ı Sāniye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

242

‘asker ‘Abdullāh Paşa²⁴³ (6) Taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmāniyye’den dahı Mısır vālisi Köprülü-zāde ‘Abdullāh Paşa (7) ser-‘asker naşb olunup sefer tedārigi görüldü. Ahvāl-i Lezgiyān²⁴⁴ Lezgi tã’ifesi (8) Tağıstān ve Şirvān tağlarında sâkin bir kavmdır. Kavm-i merķūmuñ meskenleri olan (9) tağlar kırk derece ‘arżdan kırk dört derece ‘arza varıncaya mümted ‘arīz (10) ve tavīl ü vāsi‘ tağlardır ve tã’ife-i merķūme ol tağları tã nehr-i Ger’iñ ve nehr-i (11) Aras ile ictimā‘ maḥalline gelince cümle geşt ü güzār iderler. Tağıstān Lezgileri (12) Ağvān ve ‘Acem’e itā‘atden rū-gerdān ve memleket-i Şirvān’iñ dārü’l-mülkü olan Şamāhı (13) şehrinden dahı ‘Acem muḥāfızlarını tãrd idip şehr-i merķūmu kabza-ı taşarrufa getirip (14) ḥimāye-yi Devlet-i ‘Aliyye’ye idḥāl ve yine Lezgilerden ḥākim naşb olunup yed-i taşarruflarında (15) ibkā’ olunmuş idi. Ahvāl-i ‘Asker-i Kırım²⁴⁵ Ol eṣnāda otuz biñ Kırım ‘askeri (16) Tağıstān’a girmek ve Tağıstān Lezgileriyle ittiḥād ve memālik-i ‘Acem’iñ cānib-i şimālisi (17) bilād ve ḳurāsını²⁴⁶ taḥrībe me’mūr olmuşlar idi. Kırım ‘askeri Çerākise içinden (18) tül u dirāz yol ile gidip derbend tarafında Tağıstān’a girmek murād itdiler. (19) Ahvāl-i Arāzī-yi Çerākise²⁴⁷ Çerākise yerleri ğarbdan şarkā tūlen iki yüz fersaḥ (20) mesāfedir ḥadd-i şimālisi nehr-i Ḳubān ḥadd-i cenūbisi Ḳaradeñiz sāhilinde ibtidā (21) birle cānib-i şarkda baḥr-i Ḥazar’a varınca mümted ve muttaşıl eflāke ser çekmiş kūh-ı Elburz’dur. (22) Kırım ‘askeri kūh-ı merķūmuñ cānib-i şarkıyyesinde Ejderhān cenūbiyesine mā’il maḥallerinden (23) Tağıstān’a duḥūl murād itdiler velākin Çerākise’niñ şark tarafında Ḳabartay (24) ḥavālisinde Tatar ‘askerine memerr ü ma’ber olıcaḳ ba’zı yerleri Mosḳovlunuñ zabtında (25) bulunmağla Tatar ‘askeriniñ ol yerlere mürûruna Mosḳovlu ruḥşat virmediginden (26) Tatar ‘askeri ‘avdet ile mecbûr ve kūh-ı Elburz’dan tarīḳ-i āḥar ile geçmege muḥtāc oldu. (27) Encāmında kūh-ı merķūm ile Gürcistān’da Oset nāḥiyesine ve anda Siyūn nām (28) nehrden geçmek be-ġāyet şarb bir yol buldular. Ahvāl-i Rāh-ı Kūh-ı Elburz²⁴⁸ Cibāl-i merķūme (29) eflāke ser çekmiş

²⁴³ “Ser-‘asker ‘Abdullāh Paşa” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁴⁴ “Ahvāl-i Lezgiyān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁴⁵ “Ahvāl-i ‘Asker-i Kırım” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁴⁶ Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

²⁴⁷ “Ahvāl-i Arāzī-yi Çerākise” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁴⁸ “Ahvāl-i Rāh-ı Kūh-ı Elburz” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

yüce ve şa‘bü’l-mürür tağlardır ancak yaya yolu ve tîre ve girîve ve nesîb (30) ba‘zı uğrun yolları bulunur. Anlardan dağı bozulmuş yıkılmış uçurum ve gâyet ile maḥûf (31) u muḥâtaralı yerlerdir. Bâ-ḥuşûş kılâl u tilâlinden selḥ (?)²⁴⁹ ‘amîk şayf u şitâda

[24b]²⁵⁰

(1) münfek olmayıp qar birine mürür u ‘ubürda bî-kıyâs zahmetler virir garâ’ib bundadır ki (2) memleket-i merķûme bu ḥâl ile fi’l-ḥamle meskündür. Aralıklarda otlu şulu be-gâyet münbit (3) ü maḥşûl-dâr ḥayvânâtı münāsib mer‘â ü merâtî‘leri ve kaşabât ve kurâyı²⁵¹ keşireleri (4) vardır ve maḥşûlât envâ‘ından gâyet vefrettedir ve ḥubûbâtıdan gâyet keşretde (5) güm ta‘bîr olunur bir nev‘ terekeleri vardır. Güm didikleri tār veya kişniş mişâli (6) ḥabbe-dâr u dânesi lâ-yü‘ad bir nebâtıdır. Şapı on iki kadem kâmiş miḳdârı ve kalınlığı (7) bir barmaḳdır bunu döküp pişirirler ve girde iderler. Sene tamāmına deġin bozulmaz ve ekşer-i (8) ahâlîsiniñ yidigi budur ne ḥâl ise Tatar ‘askeri ve üftân [u] ḥîzân ve ġum-ḥorân (9) kūh-ı Elburz’dan selâmet ile Gürcistân’a geçdiler ve Tiflîs kurbunda ġür şuyundan geçip (10) andan Şirvân’a akıp Şamâḥı’ya qarîb bir maḥalde Lezgilerin²⁵² ordusuna mülākî oldular. (11) Tedârik Kerden-i Tahmâs Kulu Ĥan Berây-ı Muḥâfaẓa-yı Memleket Ez-Ġaret-i Tavâ’if-i Tatar²⁵³ (12) Kırım ‘askeriniñ Taġistân’a vuşulu ḥaberi Tahmâs Kulu Ĥan’a ‘aks idip Taġistân (13) ve Gürcistân taraflarına sefere qarâr virdi. Çün ḥan-ı merķûm bir sene muḳaddem Revân ve Taġistân (14) taraflarından Taberistân ḥudûdunu dest-i teṭâvul ḥuşemâdan muḥâfaẓa içün otuz (15) biñ ‘asker ta’yîn ve ‘asker-i merķûmu nehr-i Aras kârıyla maḥûf ve muḥâtara maḥaller[e] bölük[k] bölük (16) tevzî‘ eylemiş idi ve Herât vâlîsi ekber ve erşed oġlunu Ĥorâsân’dan ve Kandeḥâr’dan (17) ‘asker cem‘ine me’mûr itmiş idi bu def’a cem‘ itdiği ‘askere başbuġ naşb (18) u ta’yîn ve berü

249

²⁵⁰ Kırmızıyla sene 1148 tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

²⁵¹ Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

²⁵² Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

²⁵³ “Tedârik Kerden-i Tahmâs Kulu Ĥan Berây-ı Muḥâfaẓa-yı Memleket Ez-Ġaret-i Tavâ’if-i Tatar” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

tarafllara ŗitābı tenbīh eyledi. Merķūm dağı Kāndehār Ağvānlarından ve Ŗzbek (19) Tatarlarından ve řavā’if-i ‘Acem’den kırķ biñe řarīb ‘asker cem’ idip mīlādıñ biñ (20) yedi yüz otuz dōrt senesi evā’ilinde ki hicretiñ takrībēn biñ yüz kırķ sekizinci (21) senesi eŗnālarıdır Herāt’dan şalkıp Māzenderān’da ‘askergāha vāŗıl oldu. Māzenderān’dān (22) sāhil-i baħr-ı Ėazar ile Gīlān’a ve andan MuĖan’a ve Kırım ‘askeri MuĖan ŗlkesini nehb ŗ Ėārete (23) nehr-i Aras’dan ĖeĖmek ŗzere iken nehr-i Aras sāhiline vāŗıl oldu. Aħvāl-i MuĖan²⁵⁴ (24) ‘Acem ŗlkelerinin aŗĖarī tūrābı Ėuŗk u yābis tarla yerleri ekŗerī ilķāt ya’nī (25) sŗpŗrĖe otundan mŗĖiŗ Ėāyāt ve ormanātdır. Ėadd-i ŗimālīsi nehr-i Aras ve nehr-i Ger’dır. Ėadd-i (26) ŗarķıyyesi baħr-i Ėazar ve Ėudūd-ı Gīlān’dır. Eski Culfa’dan on fersağ mesāfe ba’iddir. (27) Maħall-i mezbŗrda nehr-i Aras řa’r-ı zemīne baķıp dōrt fersağ ba’tın-ı zemīnde cereyāndan ŗoñra (30) ŗāħ ‘Abbās-ı Kebīr vaķtinde mecmā’ŗ-n-nehreyñiñ bir miķdār zīrinde ŗalacalar ŗzerinde (31) cısr ķurulmuŗ idi Ėālā bāķīdir dirler. Aħvāl-i ‘Asker-i Kırım²⁵⁵ Tatar ‘askeri ‘Acem ‘askeriniñ

[25a]

(1) ifrāt-ı keŗretiyle nehr-i Aras sāhilinde cewelān itdiklerin mŗŗāhede idicek kendilerine (2) vaĖŗet (?)²⁵⁶ el virip ‘umŗmen geriye ŗitāb ve kimi nehrden řaĖıŗtān’a ĖeĖdiler ve kimi (3) Gence’de ‘Ŗŗmānlı ordusuna lāĖiķ oldular. ‘Acemler ise Tatar ‘askerini ŗrkŗtmek (4) ve bu takrībīyle meķān yerlerini nehb ŗ Ėāretten ŗıyānet ile iktifā idip min-ba’d řahmās Ėulı (5) Ėan’dan tenbīhe mŗterākķıb oldular. Aħvāl-i řahmās Ėulı Ėan²⁵⁷ Bu eŗnāda řahmās (6) Ėulı Ėan İŗfahān’dan Ėareket ve Ėŗrcistān şarafllarından Ėudūd-ı ‘Acem’i muĖāfaza iķŗn (7) bir miķdār ‘asker ifrāz ve ta’yīn ve kendisi baķıyye ‘askeriyle Tebrīz’e Ėeldi. Tebrīz’e Ėeldikde (8) oğluna Ėaber Ėōnderip nehr-i Aras’dan ĖeĖmek ve Revān řal’asını muĖāŗaraya Ėitmek (9) tenbīh eyledi ve

²⁵⁴ “Aħvāl-i MuĖān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁵⁵ “Aħvāl-i ‘Asker-i Kırım” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁵⁶

²⁵⁷ “Aħvāl-i řahmās Ėulı Ėan” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Culfa'da bulunan bir bölük 'asker Nahşuvâne gitmek ve zabt u teshîrden (10) soñra Gence muhâşarasına şitâb itmek üzere tenbîh eyledi ve Tahmâs Külü kendi (11) 'askeriyle Tebrîz'den Muğan'a geldi ve Muğan'dan kalkıp Lezgilere te'dîb ve Şamâhı (12) şehri beden ve hîşârını²⁵⁸ yer ile yeksân itmek kaçdıyla tarîk-i râst ile lâ-ubâlî (13) Şamâhı'ya vâşıl oldu ve egerçi Şamâhı muhâfaza bâlâda mezkûr Şâh'Abbâs-ı Kebîr'in (14) sâllar üzerinde binâ itdiği cîsr cevâd ile 'Acem 'askeriniñ Şîrvân taraflarını (15) mürûruna mûmâna'at içün piyâde ve süvârî altı biñ Lezgi göndermiş idi. Velâkin (16) Lezgiler 'Acemleriñ keşretin göricek mûmâna'at şadedinde olmayıp firâr itdiler. Tahmâs (17) Külü ise bilâ-tevaqquf 'askeri piyâdegânına cîsrdan ve süvâriyânı yüzdürüp şudan (18) geçirdi. Tahmâs Külü Han 'askeriyle şuyu geçdiği haberi Şamâhı şehrine 'aks (19) idicek vâlî ve ahâlîye 'azîm havf u hirâs târî oldu. Fi'l-vâkı' egerçi şehir-i (20) Şamâhı'nıñ sûru gâyet vâsî'dir. Velâkin bir dürlü haşâneti olmadığından gayrı (21) mürûr-ı zamân ile bir nice mahalleri zelzeleden harâb olup bir kimesne ta'mîr ile takayyüd (22) itmemiş ancak iç kal'ası yerinde olan hîşârı²⁵⁹ bayır üzerinde vâkı' ve dîvârları (23) kesme kayadan olup 'Osmâniyân'dan muhâfazacıları kavî olmağla müdâfa'a ve mukâvemete (24) iktidârları me'mûr olunurdu. Ahâlîniñ ekşeri fi'l-aşl Lezgilerden neş'et itmegle (25) başları ve cânları havfiyla mâlların alıp tağlara firâr itdiler. Ticâret tarîkiyle (26) şehirde bulunan Neşârâ tâ'ifesi düşmân zuhûr itdiği gibi 'arz-ı itâ'at (27) taşmîmiyle nâ-çâr şehirde kaldılar. Gence muhâfızı Şamâhı imdâdına bir miqdâr Tatar (28) 'askerin gönderdi ve arz-ı Rûm'a adam gönderip Şamâhı ve Gence gird-âb-ı mehâlike (29) giriftâr ve imdâd u i'ânetde te'ennî ve tevaqquf olunursa karîben tâb-âver olıcaqları (30) 'asker-i keşîr-i 'Acem ile muhâşara olunacaqların 'arz eyledi. Vuşûl-ı Tahmâs Külü Han (31) Be-Şamâhı²⁶⁰ Tahmâs Külü Şamâhı'ya vâşıl olduğda ahâlîsi şehir kapılarını

[25b]

²⁵⁸ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²⁵⁹ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²⁶⁰ "Vuşûl-ı Tahmâs Külü Han Be-Şamâhı" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) açıp şehri teslim itdiler. Şehrde bulunan birkaç nefer ‘Osmānlı’yı kimini katl ve kimini (2) esir itdiler ve min-ba’d Lezgiyāna cāy-i taḥaṣṣun bulunmamak için şehri ve ḥiṣārı (3) hedm ü ḥarāb ve yer ile yeksān kaşdında idigin Ṭahmās Kulu Ḥan ahālīye bildirdi. (4) Ahālī-yi şehr bir müddet imhāl-i niyāzda oldular velākin müfīd olmadı. Ḥiṣārı iki ay (5) muḥāşara ile aldı. Dizdār u muḥāfızlarını katl u izāle ve ḥiṣārı hedm ve yer ile yeksān (6) eyledi. Şehrden firār iden Lezgileri ta’kībe ve taḥaṣṣun itdikleri yerleri tefīṣ ü teccüssü (7) gürūh gürūh ‘asker ta’yīn idip vāfir cüst-cü itdirdi velākin Ṭağıstān içine girip (8) şu‘būb (?)²⁶¹ ve şikāk cibāl-i müselselede Lezgileri ta’kīb ü tazvīk düşvār belki ‘adem-i (9) imkāndan idigin fehmi idip dāmen-i cibālde birkaç pāre kaşabāt ve kūrālarını²⁶² (10) taḥrīb u taḥrīk ve buldukları devāb u mevāşīyi sürmekle aḥz-ı intikām şüretin (11) gösterdi. Hareket-i Ṭahmās Kulu Ez-Şamāhı Be-Cānib-i Gence²⁶³ Ba‘de-zālik ḥan-ı merkūm (12) ‘askeriyle Şamāhı’dan kalkıp Gence tarafına rāhī oldu. Aḥvāl-i Gence²⁶⁴ Şehr-i mezbūr Tiflīs ile (13) Revān arasında Şirvān’ın ḥadd-i cenūbīsī olan Ger şuyundan iki konak mesāfede (14) düz şahrāda bir dürlü havālesi yok bir ma‘mūr şehrdir. Ḥiṣārı iki kat dīvār (15) ve üç kat ḥendeikle metānet bulmuştur. Muḥāfızları kavī ve mühimmāt-ı ḥarbiyyesi (16) ve zevād u zaḥīresi vefretde bulunmağla müdāfā’a ve muḳāvemete iḳdām eyledi. ‘Acem ‘askeri (17) şahrāda toprak yığınlarından siperler binā idip topraklar ta’biye idip iki aydan berü (18) bī-fā’ide dögüp muḥāşara itmişler idi. Vāqī’de bu mertebede muḥāşaraya kılā’-ı (19) ‘Acem’den bir kal’a taḥammül itmişti. Ṭahmās Kulu Ḥan şehriñ muḥāşarasına takviye virmek (20) tedāriginde iken Revān ordusundan ḥaber gelip ser-‘asker ‘Abdullāh Paşa ‘asker-i girān-ı (21) ‘Osmāniyān ile Revān üzerine ‘azīmet itdiği ve ‘Acem ‘askeri ‘Osmānlı ‘askeriyle muḳāvemete (22) kifāyet itmeyip tāb-āver olmayacağı ‘arz olunmuş der-ḥāl Ṭahmās Kulu Ḥan Gence (23) muḥāşarasından ferāğat ve ‘Osmānlı ‘askeri bozulursa Gence ve Revān’ın ve sā’ir-i (24) bilād u kılā’-ı Gürcistān’ın feth ü teşhīri sühūletli olur mülāḥazasıyla oğlunu (25) daḥı ‘askeriyle

²⁶¹ شُعب

²⁶² Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

²⁶³ “Hareket-i Ṭahmās Kulu Ez-Şamāhı Be-Cānib-i Gence” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁶⁴ “Aḥvāl-i Gence” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

ma'yyetine alıp iki 'asker ittiḥād ile seksen bini tecāvüz idicek (26) 'Osmānlı 'askeriyle muḳābeleye karar virdi ve cānib-i Revān'a şitāb eyledi. Sene-i mezbūre (27) māh-ı ḥazīrānıñ ikinci gününde telāḳī-yi ferīḳeyn vāḳi' olup bād-ı ğalebe 'Acemiyan'a (28) vezān oldu. Aḥvāl-i Revān²⁶⁵ Çün 'Abdullāh Paşa miyān-ı rü'esā ve ḥādiyan-ı (29) ceyşde iḥtilāl u ḥased ve aḡrāzdan nāşī iḥtilāl u iḥtilāf vukū'ı (30) sebep olup maḡlūb oldu. Ermeniyā memleketiniñ kürsisi olan Revān ḳal'ası (31) dahı 'Acemlere 'ā'id ve rāci' oldu. Derūn-ı ḳal'ada mevcūd muḥāfızın min-ba'd kendilerine

[26a]²⁶⁶

(1) vaḳtiyle imdād vüründunda me'yūs olup ḥaşm-ı ğālib ise ğurūr-ı (2) ğalebe ile dutulmaz ḳapılmaz 'anīd ü şedīd ma'zeret-cüyāna bed-kār ve bī-mürüvvet (3) ḳal'ayı teslīmde tereddüd ve müdāfa'aya ḳıyām olunursa ve ez-ḳaḳa ḳal'a ḥaşmıñ (4) eline giriftār olursa bir ferde raḥm itmeyecegi muḥaḳḳaḳ idigi fīkr ü mülāḥazasıyla (5) kendilerini emīnen Ḳarş'a iṣāl şartıyla ḳal'aya bī-ḥaşım ğālibe teslīm ile mecbūr oldular. (6) Ṭahmās Ḳulı Ḥan sene-i mezbūrede ve sene-i ātiyede ya'nī biñ yüz kırk tokuz sene (7) siniñ tamāmen Revān ve Gürcistān'ı ḳabza-ı taşarrufa getirmek dā'iesiyle ğayrete düşdü. (8) Zuhūr-ı Fitne Der-²⁶⁷Memālik-i 'Acem ve 'Avdet-i Ṭahmās Ḳulı Ḥan Bā-İşfahān²⁶⁸ Ol (9) eṣnāda memālik-i 'Acem'de Ṭahmās Ḳulı Ḥan'dan rencīde-dil ve aḥz-ı intikāma fırsat-cüy (10) ba'zı ṭavā'if-i 'Acem Devlet-i 'Aliyye-i 'Osmāniyye taraflarına istinād ile iḳāz fitne ve bāḡi (11) 'işyāna mübāşeretde oldukları ḥaberi Ṭahmās Ḳulı Ḥan'ıñ mesmū'ı olıcak oğlu (12) merḳūmu sipeh-sālār naşb u ta'yīn olup Revān ve Gürcistān ve sā'ir ol taraf (13) umūrunu merḳūma tefvīz ve kendisi maḥşūş 'asker ile İşfahān tarafına rāhī (14) oldu. Eṣnā-yı ṭarīḳde 'āşī u bāḡileri aḥz ve ḥabs ve ḳatl ile te'dīb ve ğā'ile-i (15) fitnelerini def' birle İşfahān'a vāşıl oldu ve ibtidā-yı zuhūrudan berü cāy-gīr-i (16) zamīri olan şahlık dā'iesini

²⁶⁵ "Aḥvāl-i Revān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁶⁶ Kırmızıyla "sene 1149" tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

²⁶⁷ "Der"den sonra fazladan atıf vavı konulmuştur.

²⁶⁸ "Zuhūr-ı Fitne Der-Memālik-i 'Acem ve 'Avdet-i Ṭahmās Ḳulı Ḥan Bā-İşfahān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

kuvvetden fi'le getirmek mülâhazasında (17) oldu. Taraf-ı Devlet-i 'Osmanîyye'den Revân ve Gürcistân'dan kaç'-i 'alâka olunmak (18) ve 'Acem'e 'â'id olmak esâsı üzere emr-i muşâlahe nâbız-girlik vechiyle Tahmâs (19) Kulu Han'a işrâb olundu. Han-ı mağrûr ise meşârif-i 'azîme-i seferiyyesin (20) da'vâdan gayrı nehr-i Fırat menba'ından nihâyetine varınca mâ-beyninde hadd-i fâsıl olmak (21) ve nehriñ mâ-verâsında ya'nî cānib-i şarkıyyesinde vâkı' memâlik fi'l-aşl memâlik-i 'Acem (22) tevâbi'nde olmak iddi'âsıyla istirdâdı tārîkıyle teklîf-i mâ-lâ-yutâk taraflarına zehâb (23) ile huşûnet izhâr eyledi. Ahvâl-i Veled-i Tahmâs Kulu Han Ser-'asker Cānib-i Revân ve Gürcistân²⁶⁹ (24) Ol eşnâda Revân ve Gürcistân tarafları 'askeri ya'nî Tahmâs Kulu Han'ın (25) veled-i büzürg-terî Gürcistân begleriniñ kendisine meyl ve müsâ'ade ve imdâd u i'ânetleriyle (26) 'Osmanlıyân ve Tatarân'ı ol diyârdan def' ü tārîd idip tamâmen Gürcistân'ı fetḥ ü teşhîr (27) eyledi. Ahvâl-i Tavâ'if-i Gürciyye²⁷⁰ 'Osmanlıyân'ın tavr u tarz-ı hükûmâtı Gürcî (28) kavminin menfûru ve mücerred 'Osmanlı'ya itâ'at ü inkıyâdı gürûhu haberi olup (29) 'Acem taraflarına ise vücûhla meyl ü i'tibârları gâlibdir. Fi'l-vâkı' 'Acem şâhları (30) öteden berü Gürcîler kavmi hakkında üslûb-ı hâkimâne üzere mu'âmele şurûṭunu (31) hıfz u mürâ'at idip istimâlet ve zarâfet ü nezâketleriyle hîdemât-ı harbiyyelerine

[26b]

(1) istiḥdâmdan gayrı hûkûḳ-ı dīvāniyye nāmıyla vâfir vergilerin dahı alırlar velâkin (2) Gürcîler haklarında izhâr-ı cûd u kerem ü ikrâm u iltifât ve nevâziş-i ḥatırlarına (?)²⁷¹ (3) ve ihtimâm ile tamâmen Gürcistân'dan sene be-sene ala geldikleri akçe şâhlar tarafından (4) mülûkâne hedâyâyâ ve muḥâfızları meşârifine vefâ ider itmez Gürcîlerin rû'esâ-yı (5) kavm-i a'yân u ekâbirleri hevâ-dâr-ı ihtîşâm ve müdâheneye şifte ve

²⁶⁹ "Ahvâl-i Veled-i Tahmâs Kulu Han-ı Ser-'asker Cānib-i Revân ve Gürcistân" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁷⁰ "Ahvâl-i Tavâ'if-i Gürciyye" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁷¹

medhe firifte (6) ve mübtelâ-yı ‘ayş u ‘işret ve harc u havâ’iclerinde²⁷² şarf (?)²⁷³ ve müfrihtlerdir. İsfahân’da (7) bulunduklarında dahı taraf-ı şâhiden cümle umûrlarını (?)²⁷⁴ me’lûf oldukları (8) tavr u tarzlarına izn ü ruḥṣat ve mezâḳlarına müsâ‘ade birle nevâziş-i ḥatırlarına (9) ihtimâm olunup kendi mâllarından kendilerine ‘atıyyeler ile gūyâ ‘ubeyd-i şâhlarıñ ‘ubeyd iḥsânı (10) olagelmışlerdir. Şâhân-ı Şafeviyân kânûnları üzere ekâbir [ü] a‘yân-ı Gürcistân’dan (11) birini Tiflîs ḥanı naşb itdiklerinde eyâlet-i Tiflîs’i kendisine ocaklık tarîkiyle (12) ve evlâd ve evlâda intikâl şartıyla tevcîhe ve teveccühe istiklâl-i hükûmeti kendisine taḥṣîş (13) ve tefvîz iderler ve mezîd-i i‘tibâr için menşûr-ı şâhî yazılıp Gürcistân mülkü nâm (14) u ‘unvân u elḳâb ile ḳadrin terfî‘ iderler. Sâ’ir Gürcistân memleketlerini dahı (15) vech-i meşrûḥ üzere ocaklık tarîkiyle te’bîden bir dîne tevcîhe veya mevcûda ibḳâ’ (16) ü takrîr ve hükûmetini kendilerine tefvîz iderler. Bu vechle beglerden her ferd kendi (17) mülkü gibi memleketiniñ mutaşarrıfı ve ḥâkim ve zâbitidir. Ḳavânîn-i şer‘iyye ve ‘aḳlîyyeleri dahı (18) olmayıp ‘aḳd ü ḥall-i umûr-ı memleket ve ahâlî begleriniñ ḳarîḥalarına mevḳûfdur. Şâhlarıñ (19) ḥazînesine virecekleri ḥuḳûḳ-ı zâtiyye-i dîvâniyyeleri maḳtû‘ u ḳalîl beglerine mu’tâd tekâlîf-i (20) sâ’irleri ise begleriniñ ṭama‘ ve inşâfa ḳarîn irâdetlerine menûtdur. Memleket (21) ve hükûmet evlâddan evlâda intikâl ider bî-gâneler ta‘arruzundan emîndir. Gürcîler (22) ḳavminiñ ḥânedân-ı i‘tibâr itdikleri meşhûr begleri on ikidir. Bunlar ittifâḳ ve ittiḥâd (23) ile menâfî‘-i ‘âmmede biri birbirleriyle te‘âzud ve tezâḥür ide gelmişlerdir. Beglerden ḡayrı (24) cengci ve sipâhî şeklinde aşḫâb-ı ḳurâları²⁷⁵ çokdur. Bunlar dahı kendi ḳariyyeler sükkânına ḥâkimdir. (25) Gürcistân ḳariyyeleri ise ma‘mûrdur. Aşḡarî iki yüz ḥâne a‘zamî sekiz biñ (26) ḥâneye bâliḡ olur. Cümlesi beglerine öşr virirler ve vaḳt-i ḥâcetde sefer için ḥâne (27) başına birer adâm techîz ve teslîḥ iderler. Gürcistân’un ism-i ḳadîmîsi İberya’dır (28) ve Gürcî aḳvâm-ı ḳadîmedendir. Selefde İberî tesmiye olunurlardı ve nehr-i Ger’iñ (29)

²⁷² Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

²⁷³

²⁷⁴

²⁷⁵ Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

cānib ve cenūbī ve cānib-i şimālīsinde sākin olup keşirü'l-efrād ve cengci ve dil-āver (30) u bahādır kavm olmalarıyla mülūk-ı kādīmeden ekāsire-i Fāris ve ğayrı mülūk-ı Yūnān (31) dahı bunlara i'tirāz itmedi veya teşhīre imkān bulmamışlar idi ancak Romanīlerden

[27a]

(1) Pompeyuş nām kayşer İberyā'ya ya'nī Gürcistān'a berren ve bahren 'azīm tedārik ile sefer (2) idip Tiflīs'i aldı ve tamāmen Gürcistān'ı teşhīre zafer-yāb olup Roma Devleti'ne (3) zamm ü ilhāk itmiş idi ve ba'zı müverrihler ol eşnāda Tiflīs hākimi bulunan beg (4) Roma kayşeri Pompeyuş ile muşālaḥa itdikde ḥulūşu te'kīd için kayşere altundan (5) çār-kūşe bir sīnī ve bir altun serīr ve bir altundan zeyn hediye gönderdigin tahrīr iderler ve egerçi (6) mūrūr-ı ezmine ve a'sār-ı kūrūr ve evkāt u edvār u rūzgār-ı rūzgār-gūn ve fesād ile (7) 'ālemde eṭvār-ı cemāhīr ü düvel ve aḥvāl ve umūr-ı ümem ü milel şūretten şūrete teḳāllüb ile (8) bend berāy taḡayyūr ü tebeddūldür. Binā'en-'aleyh Gürci kavmi dahı evşāf u eṭvār-ı kādīmesinden (9) çıkmış ise de yine bu 'aşırda aḳvām u ümem-i şarkıyyeniñ güzīdesi ricālī bahādır nisvānı (10) ḥüsnā ve velūd bir kavm olup 'Acemler 'indinde mergūb ü mültefet ve cāhid ve celādetleri (11) pesendīde ve bi'l-cümle Gürci kavmi 'Acemler beyninde maḳbūl ü mu'teberdir. Qaldı ki 'Acemler (12) ma'iyyetiyle müft ü meccānen seferlere cenglere müdāvetleri umūr-ı müstaḡrebedendir. (13) Aḥvāl-i İklīm-i Gürcistān²⁷⁶ Gürcistān'ın 'arzı kırk bir dereceden kırk dört (14) derece 'arza varınca mümted olup ḥadd-i şimālīsī kūh-ı Elburz'a ḥadd-i şarkıyyesī kūh-ı merḳūmdan (15) münşa'ib Şirvān taḡları ḥadd-i cenūbīsī Revān ve arz-ı Rūm eyāletleri arāzīsī (16) ḥadd-i ğarbiyesī Qaradeniz nihāyeti sevāḥiline muntehīdir. Tūlu 'arzından çok vāsī' iklīmdir. (17) Dıraḡt-sitān ormanānı mübālaḡa çok ve be-ḡāyet sık ve ma'a-hāzā aralıklarda ve bā-ḥuşuş (18) kūh-ı Elburz eteklerinde vāsī' şahrāları ve şuyu laṭīf ve ḥoş-güvār ve enhārī bī-nihāye (19) havāsı mu'tedil arāzīsī münbit ü maḥşūl-dār ve keşirü'l-ḥalḳdır.

²⁷⁶ "Aḥvāl-i İklīm-i Gürcistān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Diyār-ı merķūmede fuşūl-i (20) erba‘anîñ hūkmü vaktinde tamāmen cārî olmağla medhe sezā iklîmdir. Şāhān-ı Şafeviyān (21) evā’ilinde kürsî-yi memālik-i Gürcistān olan Tiflîs hākimini ve ahālîsini va’dler ve istimāletler (22) ile itā’atlerine cerr ü celb idip bu takrîbiyle teshîr ve sâ’ir kılā’-ı Gürcistān’ı (23) memālik-i ‘Acem tevābi’nden kalmışlar idi. Ol zamāndan berü üslûb-ı hākîm üzere mu‘āmele (24) ve müdārā u müdāhene tarîkleriyle vergilerin alırlar hîdemāt-ı harbiyyelerinde meccānen istiḥdām (25) iderler. Be-her sene Gürcistān’dan bir nice biñ ğulām u cevārî şatun alırlar ve āḥîr (26) nice tarîkler ile bî-hadd intifā’lar iderler. Biz yine mā nehnu fihîmize gelelim. Ezîn Cānib-i (27) Ahvāl-i Ṭahmās Kūlî Ḥan²⁷⁷ Ṭahmās Kūlî Ḥan egerçi Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmāniyye (28) ile henüz esās şulḥ u şalāḥı te’sîs ve te’kîd itmezden evvel birkaç seneden berü (29) zemîn-i Īrān’da vuķū’ bulan iḥtilāl ü iḥtilāf ve herc ü merc ve fiten sebebiyle ‘Acemleriñ (30) yed-i taşarruflarında intizā’ bulan memālik-i eyādî-yi ḥuşemādan tahlîş ve memālik-i Īrān’a zamm u ilḥāk (31) eyledi. Velākin fikr-i ‘aşîk dîger dîgerest sevdā-yı yār dîgerest mefhûmınca leyl ü nehār

[27b]²⁷⁸

(1) ser-kār-ı efkār-ı i‘mālî hevā-yı taḥt u tāk-ı Īrānî olmuş idi. Binā’en-‘aleyh ḥoķka-yı sırr (2) ser be-mühri keşfe vāsıta ve temşiyet-i ‘umde-i mā-fi’z-zamîre vesîle olmak içün (?)²⁷⁹ (3) terk-i ḥurûb u kıtāl u cidāle karar virdi. Daķıķa²⁸⁰ Seyyāḥ-ı şāḥib-i tahrîrāt (4) bu maḥalde bu vechle baş-ı kelām ider ki bā-taķdîr-i ezel²⁸¹ beş altı seneden berü ‘ale’l- (5) istimrār ‘umūmen memālik-i ‘Acem’e hücûm ile istîlâ iden süyûl-ı fitne-i bâğî ü ‘işyān (6) ve iḥtilāl u iḥtilāf ve herc ü merc ve ḥurûb u kıtāl-ı müdāmdan nāşî zuhûra gelen (7) belāyā ve devāhî ḥadd-i imkānı ta‘bîr ü tafşîlden dūrdur. Böyle iken Ṭahmās Kūlî (8) Ḥan gibi fūrū-māye ve ümmî ve ‘āmî ve nā-cinsiñ

²⁷⁷ “Ezîn Cānib-i Ahvāl-i Ṭahmās Kūlî Ḥan” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁷⁸ Kırmızıyla “sene 1150” tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

²⁷⁹

²⁸⁰ Kırmızıyla yazılmıştır.

²⁸¹ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

nā-gehānī zuhūru veleḡ ḡaṣd fāsid-i (9) himmet ü ḡayreti ve cidd ü cehd ve ihtimāmıyla mündefi‘ olduḡu mülk-i Īrān’ıñ ḡāl-i (10) perīṣānı zamān-ı seyrde ṣūret-i ūlāya belki evlāya ‘avdet ile peṣīrā-yı nīzām (11) u intizāmı keyfīyyeti ulu’l-elbāb ‘indinde ṣāyeste-i i‘tibār belki ‘āleme ḡayret-nümā (12) bir emr-i ‘acīb-i nādirü’l-vuḡū‘dur. Ḥan-ı merḡūm eger min-ba‘d velī-ni‘meti ṣāha ṣadāḡat (13) ve rütbe ve alay-ı vekālet-i muṡallakasıyla ḡanā‘at idip fermān-fermāy süfliyyet-i tīnet (14) ve seḡḡ-i ḡabāset-i fūrū-māyegī-yi cibillet ile ḡānedān-ı ṣāḡīye ḡıyānet ve ‘ırḡ-ı Ṣafeviyyāt’ı (15) ḡat‘ u istīṣālī ve i‘dām ile ṡama‘-ı tāc u taḡt u saltanat itmemiṣ olsa ḡidemātı (16) kendiye ṣāyeste-i mübāḡāt u iftiḡār maḡbūl-ı enām ‘ālemde memdūḡ ṣāḡīb-i i‘tibār (17) ve be-taḡṣīṣ ṣāḡhān-ı Ṣafeviyān min-ba‘d ṣāḡirü’l-kerīm muḡibbī-yi ṡavā’if-i ‘Acem ‘umūmen maḡcūb-ı luṡfı (18) ü memnūn-ı keremi ve ‘ale’d-devām ṣenākārı olmaḡ bedīḡi iken ṡama‘-ı ḡāmıyla ‘ālemde bed-nām oldu (19) ve āṣinā u bī-ḡāneyi cümleten dil-ḡir ve miṣāl-i Yezīd kendiye cümleye hedef-i ṡa’n u la’n u lev̄m (20) ḡaldı didikde seyyāḡ-ı merḡūm-ı tefe’’ül ḡüne cereyān-ı ‘ādet üzere tīz binen tīz iner ve yükseḡe (21) ḡıḡan ḡoḡ alḡaḡa düṣer dimekle ḡatm-i kelām eyledi. Vuṣūl-ı ṡahmās Ḳulı Ḥan Bā-İṣfahān²⁸² (22) Ḥan-ı merḡūmuñ İṣfahān’da vuṣūlünde ḡurūr ve ḡalebe ile ne ḡüne ḡaṣmet ü celādet ve ne (23) mertebede fer ü ziynet ile ṣehre dāḡil ve sarāy-ı ṣāḡīden ‘ibāret devlet-ḡāneye vāṣıl (24) olduḡu ednā-yı ferāset ile ma’lūm olmaḡla bu maḡalde taṡṣīlī terk olundu. Ḥan-ı ḡaddār (25) u meḡīdetḡār merāsım-i ḡudūm ve tebrīk-i ḡalebe ‘aḡḡbinde mā-fi’z-zamīri olan hevāsı (26) temṣiyetine vesīle-i süḡulet olmaḡ mülāḡazasıyla sükkān-ı memālīk ḡavāṣ u ‘avāmm faḡīr (27) ü ḡanī ‘ālī ü vazī‘ cümle ḡalk müddet-i medīdeden berü fitnelerin devāmı seferlerin (28) istimrārı ve ḡurūb u ḡıtālīñ imtidād u iṡtidādı taḡrībīyle ‘aciz ve dermānde (29) ahālī ü re‘āyā u berāyā bī-ḡārelerine ḡūyā raḡm u ṣefḡatden nāṣī tesliye-i derūnları (30) ve celb-i ḡāṡırları ṡarīḡlerine zehāb ṣeklinde raḡamlar yazıp etṡāf-ı memālīke (31) perākende ḡıldı. Maṡmūnunda aḡvāl-i ḡalebe iḡbārın ve ‘arūs merām-ı der-āḡūṣ idigin derc

[28a]

²⁸² “Vuṣūl-ı ṡahmās Ḳulı Ḥan Bā-İṣfahān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) ve min-ba'd bād-ı girān-ı seferler için tekālīf-i şakkādan biri mu'āf u müselleme (2) oldukların bildirdi. Rü'esā-yı aqvām vülāt ü hükkām-ı memālik ve zābiṭān-ı bilāda (3) 'umūmen 'adl ü dādı ve ḥüsn-i mu'aşeret ve zindegānī şurūṭuna ri'āyet ve ihtimāmı ekīd (4) ü te'kīd ile tenbīhe ve min-bā'd terk-i ceng ü cidāl ve mücerred teraḳḳīye-i aḥvāl-i bilāda ve 'ibāda (5) iştiḡāl kaşdında olduğun bildirdi. Kendisi ise İşfahān'da her yevm dīvān (6) yollu dernek idip maşāliḥ nāşī ru'yetde ve tanzīm-i umūr-ı 'ibād u bilād ile iştiḡālda (7) olup izhār-ı cūd u kerem birle her ferdiñ ḥāline lāyık mu'āmele ve ḥānedān-ı Şafeviyye (8) bekāyāsı birkaç nefer nisvāna bā-ḥuşuş kendi zevcesi Şāh Süleymān'ın duḡterine (9) ikrām u iltifātlar ile nevāziş-i ḥātırlarına 'azīm taḳayyüdler gösterdi. Vürūd-ı Haber-i Vefāt-ı Şāh (10) Ṭahmās²⁸³ Ol esnāda bī-çāre Şāh Ṭahmās'ın vefāt haberi İşfahān'a vürūd eyledi. (11) Şāh-ı merḳūmuñ mevti Ṭahmās Kulu Han'ın ḡadrıyla vuḳū' buldu. Cümleñiñ ḥātırına (12) ḥuzūr ile müriş şübhe-i nihānī daḡdaḡa-ı derūn oldu. Han-ı merḳūm ise der-ḥāl (13) Şāh Ṭahmās'ın na'sı merāsım-i mu'tād üzere techīz ü tekfīn ve tedhīn ü tebhīr olunup (14) şāhāne tabūt ve ikrāmlar ile defn olunmaḡı tenbīh eyledi. Vefāt-ı Şāh 'Abbās-ı Şaḡīr-i (15) Veled-i Şāh Ṭahmās²⁸⁴ Ṭahmās Kulu Han'ın taḡt-ı İrānī'ye iclās itdiği ve şāhāne (16) perveriş ve terbiyesiyle şüretā 'azīm taḳayyüd u ihtimām gösterip gösterdiği tıfl-ı şaḡīr (17) Şāh 'Abbās-ı bī-çāre daḡı hemān ol ḥinde vefāt idip han-ı ḡaddārın çerāḡ-ı efrūhteleri (18) bī-çāre Ṭahmās ve 'Abbās gūyā bir demde söyündü. Bī-çāre tıfl-ı Mīrzā Şāh 'Abbās (19) taḡta cülüsda ve nüzülde ḡayāt u memātda han-ı ḡā'in ü ḡaddārın pederi Şāh (20) Ṭahmās'a vāḡı' luṭfından ve ḡadrından ḡişşe-yāb olup ḡabre daḡı duḡülde (21) peder-i müşfikine refāḡat eyledi. Cülüs-ı Ṭahmās Kulu Han Be-Taḡt-ı Şāhī²⁸⁵ (22) Çün bu ḡāl ile Ṭahmās Kulu Han-i bed-fi'āl dimāḡında muzmer fesādını temşiyete (23) ve şīftesi olduğü taḡt-ı İrān'a cülüs ve şāhlık tācını giymek ārzūsına ibḡā' (24) fırşatı el virdi. Der-ḡāl vülāt u hükkām ve memleket ü zābiṭān-ı bilād ve ḡādiyān-ı 'asākir (25) rū'esā-yı ḡavm-i a'yān ve ricāl-i vilāyet olanların cümlesini ihzār ve cem' idip (26) şāh intihāb ve naşbı

²⁸³ "Vürūd-ı Haber-i Vefāt-ı Şāh Ṭahmās" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁸⁴ "Vefāt-ı Şāh 'Abbās-ı Şaḡīr-i Veled-i Şāh Ṭahmās" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁸⁵ "Cülüs-ı Ṭahmās Kulu Han Be-Taḡt-ı Şāhī" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

huşuşı fî-mâ-beynehüm müzâkereye me'mûr itdi. Maḥall-i İntihâb²⁸⁶ (27) Maḥall-i intihâbda râvîler ihtilâf itdiler. Ba'zılar İşfahân'da ba'zılar İşfahân'dan (28) ba'îd bir maḥalde olduğun rivâyet itdiler. Velâkin eşaḥḥ-ı rivâyet kurb-ı İşfahân'dan (29) Ferâḥ-âbâd bâğçesinde olduğudur. Tahmâs Kulu Han'ın emriyle bâğçe-yi merķūmede (30) otağ-ı şāhî kuruldu. Ba'zıları intihâb emri Tebrîz'den dört beş konağ ba'îd (31) Muğan çölü nām maḥalde vāḳi' olduğun yazmışlar ġālibā Tahmâs Kulu Han'ın taht-ı

[28b]

(1) İrânî'ye cülûsu kaydı ibtidâ maḥall-i mezbûre görüldü. Ba'dehû İşfahân'a varıldıkda (2) ber-vech-i meşrûḥ merâsim-i mu'tâde icrâ olundu. Aḥvâl-i Otağ-ı Şāhî²⁸⁷ Otağ-ı merķūmuñ tûlu yetmiş (3) altı kadem üç sıra direkler üzerinde kurulur. Her sırada on dört diregi var. (4) Direkleriñ tûlu on ve yigirmi kademdir ve direkleriñ birbirlerinden bu'dı beş altı (5) kademdir. Otağıñ dışı içi müzeyyen ve zî-kıyem çūḳalar ile mefrûş vasaṭında taht (6) kurulup hizâsına zâr çekildi. Vülât ü hükkâm ve memâlik ve a'yân u ricâl-i memleket (7) rû'esâ-yı 'asâkir cümle cem' olup Kandeḥâr vâlisinden gayrı emr-i da'vete 'icâlet itmemiş (8) yok²⁸⁸ idi. El-ḥülâşa vaḳt-i intihâbda ḥâzır bi'l-meclis olanlar on beş biñe bâliğ olup (9) ekşerî Tahmâs Kulu Han'ın taraf-ğîr ve hevâ-dârı bulundu. 'Umdetü'l-merâm olan (10) şāh intihâbı huşuşunda biz cüz'î ḳîl u ḳâlden soñra cümleye sükût tenbîḥ olundu. (11) Tahmâs Kulu Han ki şudûr-ı meclis idi. Kurb-ı serîrde câlis-i visâde-yi vekâlet (12) cümleñiñ maṭma'-ı nazarı olmuş idi. Han-ı merķūm cümleye ḥitâben bu vechle kelâma (13) âğâz eyledi ki: "Ey ḳavm-i 'Acem iki yüz seneden ziyâde müddetden berü cihânda nāmı 'ālî (14) ve şānı celî ḥarekât ü sekenât ve ef'âl ü aḳvâl-i pesendîdesi 'âlemde menşûr u şāyi' (15) ḥânedân-ı Şafeviyye evlâd u a'ḳābı bâ-taḳdîr-i ezel bugün de inḳırâz buldu. Bugün (16) cümlemize ye's ü matem günü olup tıfl-ı ma'sûm Şāh 'Abbâs-ı Şağîr ḥarman-ı

²⁸⁶ "Maḥall-i İntihâb" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁸⁷ "Aḥvâl-i Otağ-ı Şāhî" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁸⁸ Bu kelime kaf ile yazılması gerekirken gayın harfiyle yazılmıştır.

(?)²⁸⁹ kām-yābı (17) bu ‘ālem-i fānīde henüz dāne-çīn maḫṣūda resīde olmazdan intikālī cümleye mūrīṣ-i (18) elem-i elīm idigi cāy-i şübhe degildir. Velākin el-ān zarar-ı ‘āmmeyi zāmin umūr-ı devleti (19) kāfil ḥāzık²⁹⁰ u nāḳıd recül-i kāmīl-i ḥāzır ve mevcūd bulunmak me’mülū ba’iṣ-i tesliyedir. (20) Dilediğiñiz vech üzere lāyık-ı salṭanat i’tikād itdiğiñiz kimesneyi şāh intiḥāb (21) u naṣb itmek zımmetiñize icāb u ḥavāle olundu. İşte biz pāye-yi sipeh-sālārı (22) ve rütbe-i vekālet ile sekiz seneden berü devlete belki ‘āmmeye dāḥilde ve ḥāricde (23) itdigimiz ḥidemāt-ı ‘aẓīme cümle gözün ma’lūmu ve ḥālā ehlimiz ḥānedān-ı Şafeviyye nisvānı (24) muḥadderātından Şāh Süleymān’ın duḫteri olmağla ḥidemāt-ı sābıkamıza ve ḥānedān qarābetimize (25) binā’en taḥt-ı şāhīye isti’dād ve istiḥkākımız zāhirdir. Velākin cihet-i qarābet ve istiḥkāk (26) ile da’vā-yı taḥtdan zımmeti ibrā ve min-küllī’l-vücūh kaṭ’-i ‘alāka itdim ve şāh intiḥābı (27) emrini cümle gözün irādet ü ihtiyārına ḥavāle eyledim.” didikde ḥāzır bi’l-meclis olanlardan (28) Ṭahmās Ḳulı Ḥan’a ziyāde hevā-dār olanlar: “Bize şāh olmağa lāyık Ṭahmās Ḳulı (29) Ḥan’dır.” gayru ile bir nice ḳafādan bir şedā izḥār olıcaḳ Ṭahmās Ḳulı Ḥan iskātleri (30) ḳaydında olmadığın ve şūret-i imtinā’ dahı göstermedigin sā’ir eczā-yı meclisden (31) şıḡār u kibār müşāhede idicek cümlesi yekdem: “Ṭahmās Ḳulı Ḥan şāh-ı ‘Acem Şāh Nādir

[29a]

(1) şāhımızdır.” diyü çağırışdılar ve der-ḥāl a’yān-ı ekābirden merātibleri muḳtezāsınca (2) ḳurb-ı serīrde bulunanlarıñ birḳaç mu’tād-ı ‘Acemiyān üzere ḥanıñ ḳarşısına şitāb (3) ve üçer def’a resm-i zemīn-būs²⁹¹ birle ḥana ta’zīm itdikde zānū-yı ‘ubūdiyyeti ber-zemīn (4) idip dāmen-i ḥanı buse itdiler ve ḳoltuḳlarına girip yerinden ḳaldırıp (5) serīr-i şāhīye çıkarıp iclās itdiler ve cümlesi ‘alā merātibihim gelip izḥār-ı sürūr (6) u şād-mānī birle resm-i bī’atı yerine getirdiler ve şāhı ve evlādı ve a’ḳābını

289

290 Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dad harfıyle yazılmıştır.

291 Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe harfıyle yazılmıştır.

taht-ı şāhīde (7) cān u başlarını fedā birle hıfz u himāye ideceklerine and içdiler resm-i bī‘at (8) ve du‘ā u şenā-yı mu‘tād resīde-i encām olduğda Ferāh-ābād’da mevcūd toplara āteş (9) virilip sükkān-ı İsfahān’a Tahmās Kūlī Han’ın taht-ı şāhīye cülusu ihbār olundu. (10) Daķıķa²⁹² Şāhib-i tārīh-i seyyāh bu maħalde bast-ı kelām idip dir ki: “Müverrihler Tahmās (11) Kūlī Han’ın ahvālını zabt u tahrīrde müverrihīn ‘uhdesine vācib-i zimmeti edā itmeyip (12) nefsü’l-emri yazmak ile haķķ u inşāfa ri‘āyet ve şurūṭuna ibķā’ itmediler. Han-ı (13) merķūmu evā’il-i hālinden ve āhirine kāffe (?)²⁹³ kimini ṭaraf-gīr şeklinde midḥat ve kimini dil-gīr (14) şūretinde mezemmet ile ekāzīb ü erācīf ve efsāne yazmağı irtikā itdiler. (15) Ba‘zılar vāķi’ veya ğayrı vāķi’ ahvālide ifrāt u mübālağalar ile tārīhlerine revāc virmek (16) dā‘iyesinde oldular. Ba‘zılar Tahmās Kūlī Han’ın ṭinet ü sīret ü cibilliyet-i aṣlīyyesini (17) fehmi ü idrāk itmeyip zāhirin bāṭınına muṭābık zannıyla ve ḥareket ü evzā’ın şūret-i haķķ (18) u haķīķādde şandılar. Hattā taht u tācı kabūlde imtinā’dan soñra hücūm-ı ‘āmme ile (19) kabūlde mecbūr idigin ve min-ba’d bi’t-ṭab’ dil-teşne olduğ u esbāb-ı rāḥat (20) u şafāya teşebbüs idigi kizbiyātı kaleme getirmege ‘ār itmediler bu haķīr ise (21) bu bābda cumhūr-ı müverrihīn tahrīrātını diķķat ile muṭāla‘a ve her māddeniñ haķīķatın (22) tetebbu’ ve şıdķ u kizbin taḥarrī birle mu‘temed-‘aleyhüm bī-ğaraż kimesneler müşāhedelerinden (23) me’hūz şāyeste-i i’timād rivāyāt ve dürr-i āyātı cem’ ü derc ve müverrih vazīfesi (24) ve lāzıme-i²⁹⁴ zimmeti muktezāsınca mühiş ü müferrih ve mergūb u menfūru’t-ṭab’ veķāyi’de (25) nefsü’l-emri ve vāķi’ hālī yazmağdan ‘udülü revā ve ifrāt u tefrīti şāyeste (26) görmeyip haķķ u haķīķat-şināsını ğarażlar ṭarīķine mümāşāt birle i’tikādımızda (27) Tahmās Kūlī Han hevā-dārlarınıñ teklīfi eṣnāsında taht u tāc-ı Īrānī kabūlden (28) imtinā’ itmeyip zemīn-i Īrān’da kendisinden ğayrı lāyık-ı taht u saltanat kimesne (29) bilmeyip kemāl-i hırş u ṭama’ u ğalebe hevā-yı ta‘azzum u tekebbürden nāşī ibtidā-yı zuhūrundan berü (30) dīde-düz olduğ u serīr-i

²⁹² Kırmızıyla yazılmıştır.

²⁹³

²⁹⁴ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

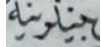
şāhīye şu‘ūda cān atdı. Duḥūl-i Nādir Şāh (31) Bā-İşfahān²⁹⁵ Nādir Şāh irtesi gün meclis-i intihābda ḥāzır bulunan hevā-dārı

[29b]

(1) gürūhuyla teşyī‘ olunarak ‘azīm ḥaşmet ve celādet ile İşfahān’a teveccüh eyledi. (2) Ahālī-yi şehir şehri tezyīn idip istikbāline şitāb itdiler. Sarāy-ı şāhīye (3) vuşūlünde şehir miftāhları kendiye teslim olundu. Ba‘dehū cāmi‘e götürölüp (4) ‘ādetleri üzere tāt giydirildi ve min-ba‘d Tahmās Kulu nāmı defter-i i‘tibārda terkīn (5) olunup nāmına Nādir Şāh dinildi ve aksam-ı çehārgāne cihānıñ ḥükümdārı ma‘nāsına (6) ve rüy-ı denānīre Şāh Nādir-i ‘Alem-dār-ı Çār-Kūşe sikkesi urulmaḥ tenbīh olundu. Ba‘de-zā (7) sarāy-ı şāhīye ‘avdet ve ricāl-i devlet ve erkān-ı salṭanat ḥādiyān-ı ceyş ve a‘yān-ı şehir (8) ve cumhūr-ı zābiṭāna velīme-i şāhāne tehiyye kılındı ve cümlesi ‘alā merātibihim ikrām olundu (9) ve der-ḥāl şāh-ı cedīd Nādir-i Ğādir nāmına raḡamlar yazılıp etrāf-ı memālike neşr ü perākende (10) kılındı. Maзмūnunda Nādir Şāh’ın taht-ı İrānī’ye şu‘ūd u ku‘ūdu iḥbār olundu. (11) Subḥān ‘Allāhü’l ‘azīm vele’l-‘azamete ve’l-kibriyā ve’l ḥikmete bu peyām-ı muşībet-encām sāmi‘a- (12) ḥırāş ve dil-düz cümleye mūriş-i ḥümüm u ḡümüm u alām olıcaḥ maḥalde ‘amme-i a‘vām (13) hevām mānende mūcib-i sürūr u şādmānī olup cāy-i ḥamd u şükr-i bī-ḡāye oldu. (14) Lā-yūs’el ‘ammā yef‘al. Ahvāl-i Muşliḥīn²⁹⁶ Emr-i şulḥ u şalāḥı müzākereye tarafeynden (15) me’mūr elçiler maḥmiyye-i evzānū’r-Rūm’da bir yere gelip ‘aḳd-i meclis mükāleme ve bast (16) u temhīd-i muḳaddemāt muḥādeneye şürū‘da şurūṭa dā’ir tarafeynden tekālīf-i bāride (17) mā-lā-yutaḥammül ile ḳalıp elçilerinde iltihāb-ı nā’ire-i ‘adāvet ü tenāfürden nāşī cündilerine (?)²⁹⁷ (18) ‘azīm iḥtilāf düşdü. Muṭālebāt-ı ‘Acem Ez-Ṭaraf-ı Devlet-i ‘Osmāniyye²⁹⁸ Evvelā Diyārbekir (19) eyāleti ve sā’ir nehr-i Fırāt’ın cānib-i şarḳıyyesinde vāḳi‘ memālik ve arāzī cümlesi ‘Acem

²⁹⁵ “Duḥūl-i Nādir Şāh Bā-İşfahān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁹⁶ “Ahvāl-i Muşliḥīn” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

²⁹⁷

²⁹⁸ “Muṭālebāt-ı ‘Acem Ez-Ṭaraf-ı Devlet-i ‘Osmāniyye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

tarafına (20) redd oluna. Sānīyen²⁹⁹ İberyā ve Ermeniyā ve Revān ve Taberistān memleketlerine vāki‘ zarar ve ziyānı (21) Devlet-i ‘Aliyye zāmin ola. Sālisen³⁰⁰ Devlet-i ‘Aliyye ile Hind pādīşāhları beyninde vāki‘ (22) ittifāk fesh oluna. Rābi‘an³⁰¹ ‘Acem ve Gürci t̄ā’ifelerinden sefer takrībiyle esīr (23) olanlar min-ba’d fūrūht olunmaya fūrūht olunmuşları taraf-ı mīrīden şatun alınıp (24) ıtlāk ve vaṭanīlerine gitmelerine izn virilmeye. Hāmisen³⁰² ‘Acem şāhına ve ‘Acem t̄ā’ifesine (25) hacca varmak ve Mekke-i Mūkerreme’de hac itmek ve icrā-yı merāsım itmek cā’iz ola ve mu’temedler (26) ta’yīn olunup ‘Acemleriñ³⁰³ hac için ‘Arabistān’a götürdükleri denānīr-i firāvān (27) cem‘ olunup hazīne-i şāhīye ‘ā’id ola. Sādisen³⁰⁴ Bu āna gelince mezāhibde vāki‘ (28) ihtilāfdan nāşī birbirlerine ‘adāvet üzere bulunan tavā’if-i tarafeyn min-ba’d (29) ittifāk u ittiḥād getirilip mesā’il ve mevādda vāki‘ ihtilāfāt aradan def‘ ü (30) ref‘ ve mūrūr-ı ezmine ile aşılandan ‘udül idenler aşıla ircā’ı cidd-i vūs’i tevfiḳ (31) mā-beyne ihtimām ile tarafeynden ba’zı³⁰⁵ ḡayz u ḡıll [u] ḡışşı izāle birle umūr-ı dīniyyede ittiḥāda

[30a]

(1) ve t̄ā’ifetiniñ teḥāyib ve nevādına bezl-i maḳdūr kılma. Diyānātda ṭuruk-ı şettāya (2) sülūk u zehābe ruḥşat ve ṭarīḳat-ı ‘adīde mūcidlerine musā’ade aḳvām u ümem (3) beyninde derūnī ve birūnī ‘adāvete ve fesād-ı ‘azīme bā’iş olmaḡla mezāhibe ṭuruk-ı şettāya (4) zehāb³⁰⁶ ruḥşatı ref‘ olunmaḡ devleteyniñ menāfi‘ne mü’eddī olmaḡ zāhir olmaḡla (5) ḥuṣūlüne şarf-ı himmet oluna. Nādir Şāh tarafından olmaḡ üzere elçileri vesāṭetle īrād (6) olunan meṭālib vech-i meşrūḥ üzeredir. El-Cevāb ‘An-Cānib-i Elçiyān-ı Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmāniyye³⁰⁷ (7) Evvelki mādde Devlet-i ‘Aliyye

²⁹⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁰⁰ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁰¹ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁰² Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁰³ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

³⁰⁴ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁰⁵ Fazladan atıf vavı konulmuştur.

³⁰⁶ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

³⁰⁷ El-Cevāb ‘An-Cānib-i Elçiyān-ı Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmāniyye” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

elçilerine gāyet ile girān gelip mādde-i merķūmeden küllī (8) ve cüz’ī baht-ı kerīhe ‘add itdiler. Beşinci māddeyi bi’l-küllīye men‘ itmeyip ta’dīl [ü] tesviye (9) tarīķine zāhib³⁰⁸ oldular. Ya’nī tavā’if-i ‘Acem’iñ hacc itmelerine mümāna‘at olunmaz ve bir dürlü (10) tekālīf ile ta‘cīz ve rencīdelerine cevāz virilmez. Velākin mādde-i ūlādan bahş degil (11) lisāna daħı getirmek imkāndan dūr emr-i mekrūh ve menfūrdur diyü redd cevāb itdiler. (12) Nādir Şāh vücūhla ārzū itdiği şulħda elçilerinin temerrüd ü mu‘ānedet üzere münāķaşa (13) ü mücādeleleri bā’iş-i te’hīr olur havfıyla elçilerine ‘icāleten haber gönderip mücādele-i (14) bī-mu‘āniden ferāġat tavşīye ve taht-ı nā-pāyidār-ı Īrānī’niñ bi’l-irş ve’l-istihķāk (15) şāhlığı pādīşāh el-‘Osmān cānibinden kabūl ve i’tirāf tarīķiyle kendiye teslīm olunursa (16) şulħa bir ān evvel hītām virmeġi elçilerine tenbīh eyledi. İş bu teklīf-i ‘anīf mādde-i (17) cedīde Devlet-i ‘Aliyye elçilerine haylī ıztırāb virdi. Zīrā mülūk u selātin-i (18) zī-şān ‘indinde şevket ü kudret ü mehābet ve şalabet ve celādeti meşhūr ve müselleme (19) pādīşāh el-‘Osmān cānibinden mücerred hūner ü ma‘rifeti mekīdet ve bālāya istidrācı helālī (20) ve ser-pāyīde tālī-i bed-bahtı müsā‘adesiyle idigi ‘ālemdə mütevātir ve meşhūr haseben ve neseben (21) fūrū-māye bir şahş mechūlū’l-hālīñ kader ve i’tibārın bu vechle emr-i düşvār (22) göründü. Ma’a-hāzā şevketli ve kudretli pādīşāh el-‘Osmān Sulţān Maħmūd Ĥan keyfiyyet-i (23) merķūme mülūk aħvālinde esrār-ı Ĥūdā’dan bir sır-ı haftı idigin der-hātır ve el-melik ‘Allāh (24) yu’tīhi men yeşā’ ma’nāsını mülāhaza birle tarafından tebrīk zımnında Nādir Şāh’a (25) elçi gönderilmeġe rızā dād oldu. Şāh Nādir cānibinden daħı mükālemeye me’mūr (26) elçilerin eşbehi Bākī Ĥan büyük elçilik ile Āsitāne-i Sa‘ādet’e gönderildi (27) ve şurūt-ı muşālahayı taşdīķ ü te’kīd emri tarafeyniñ tavā’ifi beyninde mezāhibe (28) vāķi‘ ihtilāfı ta’dīl ü tesviye ü tevfiķ ve mā-beyninde teħāyib ve nevāda rābıta-ı kuvvete (29) olan ittifāk-ı dīn ve āyīn ve ittiħād-ı mezāhib emri pezīrā-yı huşūl olmaġla cidd (30) ü cihet ile ve ihtimāmı ekīd ile tenbīh olundu. Bākī Ĥan ‘izzet ü iltifātlar ile kabūl (31) ve pādīşāhāne hedāyā-yı behīyye ve ‘aṭīyye-yi celīleler ile kendiye ikrām olundu. Fi’l-vāķi‘

³⁰⁸ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

[30b]

(1) seferlerden uşan gelmiş ve şulh u şalāh ile rāhat u ārām cümlelîniñ hāhiş (2) ü der-
hāstı olmuş idi. Han-ı merķūm üç ay İstanbul'da mekş ve iķāmetden soñra (3) zükūr u
nisvān beş yüz nefer esīr ve ıtlāk ve kendiye teslīm olunup üserānıñ (4)
me'ünetlerinden ğayrı mekārim-i Devlet-i 'Aliyye'den kisveleri dañı görüldü. Elçi-i
merķūm (5) māh-ı teşrīn-i evveliniñ selhinde 'Acem taraflarına 'āzim-i rāh-ı 'avdet
oldu. Daķıķa³⁰⁹ (6) Nādir Şāh egerçi ümmi ve 'āmmi ve umū[r]-ı dīniyyede cāhil ü
nādāndır. Velākin umūr-ı hāriciyyede (7) hāzıķ³¹⁰ u nāķıd³¹¹ cedīdü'l-'aql cebhez ve
reşīd ü mütebaşşır u dūr-bīn u dūr-endīş (8) ve tīz fehmi olmağla hem-civār-ı memālik
ahālisiyle ihtilāf-ı dīn ü āyīn devletler beyninde be-her hāl (9) bürüdet ü 'adāvet 'ādī
be-muħarrik bā-ħuşuş bir memleketiñ sükkān u ahālisi (10) muħtelifü't-ṭabāyi' ümem-
i muħtelife iken meşāribde mufāraķat ve mezāhibde mübāyenet (11) münāza'āt-ı
keşireye mü'eddī ve rāhat u āsūdegī-yi devlete māni' nice ħurūb u kıtāla (12) mü'eddī
olup memālik-i 'Acem ise öteden berü menşe'-i ħavāric olup hālā (13) mu'tezile
keşretiyle şöħreti ğālib idigin mülāħaza birle memālik ahālisi beyninde (14)
mezāhibde vāķi' ihtilāfātı def' ü ref' ve ittiḥād-ı dīn ü āyīn taķrībiyle devletde māni'-
ı (15) ārām u rāhat ihtilāl-i müdām bābını sedd ü bend ve hem-civārlar ile mā-beyni
tevfīķ birle (16) nefret-i 'adāvet-i 'ādīyi izāle ü i'dām dā'iyesinde oldu. Ba'zı
müverriħler (17) bu maħalde yazdılar ki Şāh İsmā'ıl Erdebilī pederi şeyḫ Şafiyü'd-dīn
mezāhibinden i'tizāl (18) ile mezāhib-i rafz ve ilḥādda revāc virdi. Şāh-ı merķūm
evvel-i şāhān olup şāhlıkda (19) kuvvet ü mikneti rafza-yı mu'tezileniñ imdād u
i'ānetleriyle buldu. Ħalefleri olan (20) şāhān dañı bu neche zāhib oldular ve memālik-
i 'Acem'iñ ekşer yerlerinden şüyū' birle iştihār (21) buldu ve Revāfız egerçi fıraķ-ı
'adīde ve ekşerī Şī'ī dir ki rābi'-i ħulefā Ħāzret-i 'Alī ile (22) ifrāt-ı muħabbet ile sā'ir
ħulefā ħaķlarında nā-şāyeste mu'āmele iderler ve şāhān-ı (23) Şafeviyān Ħāzret-i 'Alī
a'ķābından olmaķ vesīlesiyle ḥaseb ü nesebleri ḥānedān-ı (24) nübüvvete peyveste

³⁰⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

³¹⁰ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

³¹¹ Kaf ile dal harfinin yeri karıştırılarak yanlış yazılmıştır.

olmak i'tikād iderler ve bunlar ile şāhlarıñ mezheb olmalarıyla şāhlara (25) mu'ın olurlar ve anlar dañı şāhlara istinād ile Īrān'da vāķi' mezāhib-i sā'ire (26) erbābına ve bā-ħuşūş Sünnī nāmında olanlara ifrāt ile buğz u ğayz³¹² u 'adāvet (27) iderler. Bu takrīble memālik-i 'Acem'de ihtilāl ü nizā' vü ğavġā ile ġābirān ħālī (28) olmaz. Nādir-i şāhib-i tedbīr indifā' māye-yi fesād-ı müdām ve 'Alevīleriñ ğayrılara ifrāt-ı (29) şiddet ile tasalluṭlarını def' ü ref' devlete sebep-i rāḫat ve kendisine dañı bā'ış-i (30) emniyyet ve mücerred 'Osmānlı'nıñ 'Acemler ile ülfet ü imtizācı ve ħüsn-i zindeġāne birle şulḫ (31) u şalāḫıñ in'ikād ve devāmı 'Alevīyān'ıñ sebb ü şütümu def' ü ref' ile olmaġa mevķūf

[31a]³¹³

(1) idigi bahānesiyle o emr[i] ısdār idip memālik-i Īrān'da Revāfız'ıñ Sünnī (2) nāmına olanlara ta'addī ü ĩzālarını³¹⁴ men' ve Revāfız'ıñ münlāları ser-i fesādları muḳtedā-yı (3) nās mu'tekid-i a'vām ḫadīdü'l-lisān ḫāce-yi rafz u ilḫād Şeyḫ Necdīler min-ba'd (4) mezhebde münāza'a itmemek ve sırren ve bāṭinen sebb ü şütüma bir ferdi cesāret itdirmemek (5) üzere ekīd ü şedīd emr ü tenbīh eyledi. Hüküm-i mezkūr egerçi çok kimesnelere girān (6) geldi velākin Nādir Şāh ḫadīdü'l-ḫükümet şedīdü's-siyāset zīr-destānına zī-ye's (7) olduğundan zemīn-i Īrān'da vālī ü ḫākim 'askerī ve beledī zābiṭ ü nefer ve 'alī vü ednā (8) bir ferd ednā-yı muḫālefet semtine zehāba³¹⁵ cesāret idemeyip cümleñiñ dehān-ı bed-nihādın (9) şekīme men' ve zecr ile zabṭ u teşḫīr eyledi. Ba'zılar bu maḫalde taḫrīr iderler ki Nādir Şāh (10) dīn ü diyānete iltifāt itmeyip bī-pervā işrāb-ı ḫamra cevāz virdi ve mümāna'at (11) olunmamak üzere cümleye ḫiṭāben izn 'āmmi-yi nāṭık raḫam virdi. Şeri'at-ı İslāmiyye'de (12) şūrb-i ḫamr edille ḫaṭ'ā ile ḫarām ve bi'l-cümle mülūk u selāṭīn-i İslāmiyye ḫānūnlarında

³¹² Bu kelime ze ile yazılması gerekirken dad harfiyle yazılmıştır.

³¹³ Kırmızıyla "sene 1151" tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

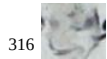
³¹⁴ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

³¹⁵ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

(13) eşedd ü eşahh (?)³¹⁶ zecr ile memnu‘âtdan iken keyfiyyet-i merķūme vāķi‘ olduğu
 (14) takdīrce istiğrāb olunur meger Nādir Şāh her emrde diķķat ü ihtimām ile umūr-ı
 (15) hāriciyyede hāzık³¹⁷ ü nāķıd geçinip kendi fi‘l-i muħaddişi olmamak üzere (16)
 Şāh ‘Abbās-ı büzürgtere zu‘mınca li-maşlahat mümāşāt gösterip şāh-ı bed-kār-ı (17)
 merķūmuñ bid‘at şenī‘asın ibķā’ itmiş ola. Fi‘l-vāķi‘ şaķadan (18) menķūldur ki
 ‘Acem’de ibtidā-yı şūrb-i hamra i‘tibār iden i‘timādü‘d-devleler olup (19) maraz-ı
 mekr şūrb anlarda[n] şāhlara ve encāmında Memān-ı Īrān ahālisiniñ cümlesine (20)
 sirāyet eyledi. Ahvāl-i Hüseyn Han Vālī-yi Kāndehār³¹⁸ Memālik-i Īrān’ın cümle
 vülāt (21) u hūkkāmı ve zābiṭān-ı bilād u kılā‘ı rū’esā-yı aķvāmı Nādir Şāh’a gelip
 (22) merāsım-i tebrīki edā ve hūķūķī zimemi ibķā’ itdiler ancak Kāndehār vālisi
 Hüseyn Han (23) da‘vete icābet ve emre itā‘at itmeyip memleket-i Kāndehār telāṭum-ı
 baħr-ı fiten şiddetleriyle (24) deryāda rüzgār³¹⁹ ile gümrāh olmuş sefīne mānendi in
 sū ve ān sū (25) müşrif meyl ve inkılāb olup Şāh Tahmās’ın vefātı takrībiyle vāliniñ
 ğıyābında (26) rāh-ı rāstdan hūrūc ve semt-i hilāfa zehāb³²⁰ ve sülūk-ķīz ihtimāl
 olmağla böyle (27) vaķt-i teşevvüş fesād-ı iķtirānda memleket vücūd-ı vāliden hālī³²¹
 bulunmak hilāf-ı re‘y rezīn (28) ve ‘indinde cā‘iz görölmediğiyile i‘tirāz ve kendisi
 memleketden münfek olmayıp mevcūd (29) bulunması lüzūmunu edille birle beyān
 eyledi. Han-ı merķūmuñ cevāb-ı ma‘zeret karīni (30) Nādir Şāh’a henüz şāhlığı
 umūrunu ta‘dīl ü tesviyeye şūrū‘ı esnāsı olmağla (31) mūrīş-i şübhe ve ba‘iṣ-i endīşe
 olup der-hāl raķamlar irsāl ve Hüseyn Han’ın

[31b]

(1) rū’esā-yı kavm-i Ağvān eşbehleriniñ bir ān evvel Īşfahān[a] şitābların te’kīd [ü]
 ekīd ile (2) tenbīh eyledi ve muħāfızın kal‘a-ı ‘Acem ṭā’ife-i ser-dārlarına raķam dīger

316

³¹⁷ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

³¹⁸ “Ahvāl-i Hüseyn Han Vālī-yi Kāndehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³¹⁹ Rüzgār kelimesi iki kere yazılmıştır.

³²⁰ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

³²¹ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

tahrîr ü maẓmûnunda (3) han-ı merķûm emre itâ'atde tereddüd ve 'avķ u te'hîr semtine zâhib olursa han-ı (4) merķûm bilâ-imân aħz ve ħabs oluna diyü muħkem tenbîh eyledi. Encâmında bu vechle (5) raķam tenbîh ve şudûrı ve bâġî ü 'işyâna ve ħurûb u kıtâl-ı şedîdeye menşe' ve mebde' (6) oldu. Zîrâ Nâdir Şâh muķaddemâ ser-'askerligi zamânında Kāndehār'a vardıkda nevâzişe (?)³²² (7) şāyeste âdâb ve inşâf u âdemoiyyet ħaddini tecāvüz ile efendisi şāhiñ rızâsına (8) muĥâlefet ve 'uhûd u mişâķı şurûṭuna muġâyir vaż' ve ħareket ile Kāndehār 'Aġvānları (9) ħaķķında itdigi 'unf u tünd u şiddet Hüseyn Han'a ġāyet girān gelmiş idi. Han-ı (10) merķûm Şāh Tahmās vāķi' 'ahdine ve şāh-ı merķûme meyl ü i'tibārına binā'en şāh (11) ħayâtıda iken ser-'askeri Tahmās Kūlı Han ħaķķında derûnunda cāy-gîrdir. Derd-i intikāmı (12) ketm ü ihfâ itmiş idi lâkin şāhiñ tahtından ħal'ı ve ba'dehû çok geçmeyip fevti (13) ħaberi derûnunda muzmer nâ'ire-i intikāmı tehyîç oldu ve Şāh Tahmās ile itdigi (14) 'ahde vefâ şurûṭu daĥı şāhiñ fevtiyle laġv olup vaķt-i intikām rû-nümâ-yı zuhûr (15) oldu. Bâ-ħuşuş Tahmās Kūlı Han gibi fûrû-māye fâsid'ül-menşe' ķavm-i Aġvān'ın 'adı ve cānı (16) süflî ve denî bir şahşıñ taht-ı şāhiye tasalluṭu gücüne gelip min-ba'd kendi ķavminiñ (17) zîr-i ħükmüne duĥûlun kerîh görüp ser-kār-ı efķarı tarîķ-i intikāma maşrûf ve Şāh (18) 'Abbās-ı büzürgter zamânında vāķi' serbestiyyet-i memleket yine ibķâ' ve istiķrâr dâ'iesiyle (19) 'Acemler ile muķāvemmet esbābına teşebbûş eyledi. İrsāl Şoden Elçiyān Ez-Cānib-i Hüseyn Han (20) Be-Pādişāh-ı Hind³²³ Han-ı merķûm evvel sırren ve ħafîyyen ķaşd ve 'azîmetinden Kāndehār (21) Aġvānlarını āġāh idip tarafına cerr ü celb eyledi ve der-ĥâl 'uķalâ-yı Aġvān mu'teberlerinden (22) reşîd ü fehm-şāhib nâṭıķa iki nefer kimesneyi cümleñiñ vekāletiyle Hind pādişāhına (23) gönderip kendilerine ma'iiyyet ve imdād [u] i'ānet³²⁴ ricâ eyledi. Hind pādişāhi öteden berü (24) 'Acemlere dil-gîr ve evâ'ilde zor bâzû ile Hindusitān yerlerinden istilâ ve aħz ve zabṭ (25) itdikleri maĥalleri istirdâda fırsat-ı ġanîmet zuhûru mülâĥazasıyla Aġvāniyān (26) ricâsına müsâ'adeyi cāna minnet bilip ricâları ķarîn ķabûl oldu ve

322

323 "İrsāl Şoden Elçiyān-ı Ez-Cānib-i Hüseyn Han Be-Pādişāh-ı Hind" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

324 İ'ānet kelimesinden sonra fazladan "eyledi" yazılmıştır.

elçiler vesâyetiyle (27) Ağvānlara imdād u i‘āneti müte‘ahhid oldu velākin ‘Acemler ile Hindîler beyninde zāhirde (28) vāki‘ muşālahada şarāhaten ve ‘alenen şüret-i nakş u şikest bulunmamağ için emvāl-i (29) firāvān bezliyle Hindîlere dost olan Ağvānlara Semerkand ve Belh ve Özbek’i Tatarlarını tahrîk (30) ü tecyîş ile Ağvānlar’a imdād u i‘ānete ve ‘Acemler ile harb u kıtāla āmāde kıldı. (31) Ahvāl-i Semerkandiyān ve Belhiyān³²⁵ Tavā’if-i merķūme deşt-i kebîr aqvāmı kudemālarından olup

[32a]

(1) Kāndehār ülkesiniñ taraf-ı şimālisinde sākin olurlar mā-beynlerini Süleymān³²⁶ ta‘bîr (2) olunur cibāl-i müselsele-yi ‘azîme faşl ider. Memleket-i Belh ise cibāl-i merķūme ile Alşāş (3) ve Ceyhūn tesmiye olunur. Nehr mā-beyninde vāki’dır kādîmde Şafed ve hālā Semerkand ta‘bîr (4) olunur. Memleket-i merķūm yine Ceyhūn sāhiline muttaşıl vāsi‘ yerlerdir. İskender-i Yūnānî (5) feth ü teşhîrinde çok zahmetler çekmişdir. Medîne-i Semerkand müdün-i şarkıyye mā-beyninde ‘imārāt-ı ‘azîme (6) ve kesret-i halk ile meşhûrdur. Timur şāhib zuhûra maķarr-ı hükümet ve mesken olmuş idi. (7) Ezîn Cānib Ahvāl-i Hüseyn Han ve Ağvāniyān-ı Kāndehār³²⁷ Ağvānların birkaç (8) seneden berü cāy-gîr-i zamîri ve qarār-dāde-i ittifāk-ı ārālari olan māddeniñ (9) kuvvetden fi‘le gelmesinde Hind pādîşāhınıñ ihtişāmāt-ı ‘abeşeye iştiğālinden nāşî (10) böyle emr-i hātîr lāzımı’l-isti‘cālde te’ennî birle hareketi ve ta‘ahhüd itdiği emrde ‘adem-i (11) takayyüd ü ihtimām ile ihmāl ü tekāsülü ‘azîm māni‘ oldu. Kāndehār’da ise muhāfāza (12) nāmında mevcūd ‘Acemleriñ gözü ve kulağı Hüseyn Han’ıñ hareket ü sekenāt ve aqvāl (13) ü ef‘āline maşrûf idi. Hüseyn Han ise ‘Acemler ile hüsni mu‘āmele ve beşāset-i (14) veche izhār ile mā-fi’z-zamîrin ketm ü ihfāda gāyet dikkat ü ihtimām ile ‘Acemleri iğfāl (15) itdi ve bir takrîb ile iç hîşāra girip ma‘nen kabza-ı taşarrufa getirdi. Hîşār-ı (16) merķūm Kāndehār’ıñ vasaatında gāyet mürtefi‘ bir tağ üzerinde mevki‘ ve şan‘atlarıyla (17) metānet bulmuş iç kal‘a hükümünde der-i

³²⁵ “Ahvāl-i Semerkandiyān ve Belhiyān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³²⁶ Fazladan vav yazılmıştır.

³²⁷ “Ezîn Cānib Ahvāl-i Hüseyn Han ve Ağvāniyān-ı Kāndehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

hişār çepeçevre bir fersah yerden (18) yüce kayalar ile muhātıdır. Hişārın kâstel mişālî üç kıt'a haşāneti vardır biriniñ (19) metāneti ve itifā'ı sâ'irlere gālîb ve tamāmen şehre nāzırdır. Süknāsı vālî-yi memlekete (20) mahşüşdur biri şimāl tarafında düzde ve hişārın yolu üzerinde vāqî' süknāsı (21) muhāfızlar başbuğına mahşüşdur. Üçüncüsü evvelkilerden aşğardır. Habbe Han'a (22) ve envā' topar ve mühimmāt-ı harbiyye ile mālāmāldır. Nādir Şāh tarafından Hüseyin Han'ın (23) İsfahān'a me'muriyyeti için şadır olan rakamın Kāndehār'a vuşulu karīb idigin (24) Hüseyin Han fehm idicek haqqā-yı sırr-ı ser-be-mühr münkeşif olur ve Ağvānların 'Acemler (25) hakkında olan sū-i kaşdlarına 'Acemler vāqif olur havfıyla mahremi esrārı olan (26) Ağvānları ma'iiyyetine da'vet ve cem' idip Nādir Şāh'ın ne mertebede hadīdü'l-'aql-ı (27) fehīm mütecessis ve mütebaşsır u müstakşī ser'ü'l-intikāl dūr-endiş idigi ve olur (28) olmaz i'tirāza firīfte olmayacağı ve ısdār-ı emrde sārî'-yi tefīnde mākdem ve bir ferdiñ (29) muhālifete zehresi olmadığı tahrīr ü tefhīm idip Ağvānları emr-i ma'hūda ta'cilen (30) mübāşerete tahrik eyledi ve der-hāl ittifāk-ı 'umūm ile taşradan şehre tebdil-i kıyāfetiyle (31) ırğāt ve zencir³²⁸ şeklinde bir miqdār Ağvān getirmek mühimmine teşebbüs olundu.

[32b]

(1) Bu tahrīb ile şehre dāhil olan Ağvān tāt'ifesi ne maşlahat için idigin (2) şehirli fehm idip anlar dağı 'Acem'den rencide-i hātır dil-gir olduklarından derūnlarında (3) ittifāk ile emr-i muşammem u ma'hūduñ zühüruna intizār ile vaktinde habslerine inzimām (4) ve i'ānete müteheyi oldular. Hüseyin Han cesūr Nādir Şāh tarafından gūyā da'vet (5) emrine muntazır ve emriñ vürūdunda bilā-tevaqquf şavb-ı me'mūr müsāra'at imkānı (6) için yol tedarigi ile takayyüd ve iştiğāl ve ma'iiyyetiyle rāhī olıcağ askerine (7) ve dā'iresi halkına eşnā-yı rāhda ve hişārda kalan muhāfızına kara kullukçuyān (8) ve cerā-ğorān mişillü hidmet itmek için şehre gelen Ağvānları hişār içine aldı (9) ve der-hāl muhāfızların başbuğlarını ve sār ser-kārda olan zābitlerini gıyābında (10)

³²⁸ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken re harfiyle yazılmıştır.

umūr-ı şehri ve kal‘ayı ve mehām-ı memleketi görmek tarīklerini meşveret için yanına (11) da‘vet eyledi. Merķūmuñ³²⁹ daḥı bilā-tereddūd ve lā-iḥtiyāt ḥiṣāra dāḥil olup ḥanıñ (12) yanına vardılar. Hüseyn Han bilā-tevaḥḥuf mā-fi‘d-derūnunu izhār ve ḥiṣār kapısının sedd (13) idip ḥiṣāra³³⁰ dāḥil ‘Acemleri aḥz ve yat u yaraḳların alıp ḥabs eyledi ve tüvānā ve bahādır (14) Ağvānlar ile ḳastellere hücūm ve anları daḥı zabt eyledi ve der-ḥāl şarıḳlar üzerinde (15) beyāz bayraḳlar açıp ḥiṣārıñ mürtefi‘ bedenlerine naşb itdirdi ve münādī vesāṭetleriyle (16) ahālī-yi şehre yat u yaraḳlarıyla ḥāzır u āmāde turmaḡı nidā itdirdi. Ān ve eḥadda nār-ı (17) fitne ‘alev-gīr olup emr-i ‘acīb zuḥūruyla ‘Acemleriñ başına ḳıyāmet ḳopdı. ‘Acemleriñ Ağvān (18) ḳavmine itdigi tündi ve şiddeti Ağvānlar yād idip aḥz-ı intikāma müsāra‘at ve ‘Acemleriñ (19) ekserin hezār ḥaḳāretler ile ḳatl ü i‘dām ba‘zıları iḥtifā³³¹ ve ba‘zıları dāmen-i firāra (20) teşebbüs ile gird-āb-ı belādan sāḥil-i selāmete cān atdılar. Bu vechle ‘Acemleriñ Ağvānlara (21) ḥükūmeti zevāle irişip Hüseyn Han şandalī-yi ḥükūmet Ḳandehār’a şu‘ūd idip (22) Ağvāniyān cümleten³³² resm-i tebā‘iyyet (?)³³³ ve tebrīgi yerine getirdiler. Ḳandehār’ıñ³³⁴ nā‘ire-i fitnesi der-ḥāl (23) taşraya bi‘l-cümle eṭrāf u eknāf-ı memlekete sirāyet idip nice yerlerde ‘Acemlerden pīr ü civān (24) zükūr u ināsa eṭfāl ü şübyāna zābiṭ ü nefere baḳılmayıp tu‘me-yi şimşīr-i Ağvāniyān (25) oldular. Vürūd-ı ‘Asker-i Semerḳand u Belḥ Bā-İmdād-ı Ağvāniyān³³⁵ Ol eṣnāda Semerḳand (26) ve Belḥ’den Ağvānlara imdād için otuz biñ Özbek Tatar’ı gelip Ḳandehār (27) ḥudūduna vāşıl oldular ve Ḳandehār ülkesinde ‘Acemler ‘askeriyle muḥāfaẓa olunan (28) ḳılā‘ı muḥāşaraya mübāşeret oldular. Ḳılā‘ muḥāfızlarından kimini ḥavf-ı cān ile ve kimini zevād³³⁶ (29) u zehā’ırde müzāyāḳa cebriyle māllarıyla cānlarıyla diledikleri maḥallere gitmelerine selāmetlerini (30) zāmin şurūt-ı ‘aḳd ile cümle ḳılā‘ı Ağvānlara teslīm

³²⁹ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

³³⁰ Bu kelime ha ile yazılması gerekirken hı harfiyle yazılmıştır.

³³¹ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³³² Bu kelime ce ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³³³

³³⁴ Nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

³³⁵ “Vürūd-ı ‘Asker-i Semerḳand u Belḥ Bā-İmdād-ı Ağvāniyān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³³⁶ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

itdiler ancak Lengür kal‘ası mevki‘ (31) cihetiyle gāyet metn ‘Acemlerden muhāfızları kavī ve ze[v]ād³³⁷ u zehā‘ire vefretde bulunup Ağvānlara

[33a]

(1) muhalefet itdiler ve Hüseyn Han’ın kırk biñ ‘askeriyle muhāşarasına taḥammül idip (2) tā Nādir Şāh ‘askeriyle gelip yetişince şebāt-ı akdem ile muḳāvemete kıyām itdiler. (3) Ezīn Cānib Ahvāl-i Nādir Şāh³³⁸ Kāndehār’ın ‘işyān-ı tuğyānı eşnāsında Nādir Şāh (4) İşfahān’da memālik ü bilād-ı Īrān’ın seferler takrībiyle tavrından çıkmamış fāsīd olmuş (5) umūruñ hāl ü vaktiñ iktizāsına göre tanzīme ve terfī‘ye ahvāl-i ‘ibād u bilāda ihtimām (6) esbābına teşebbüs birle hükümet-i cedīdesine takviye virmek dā‘iyesiyle bezl-i maḳdūrlar (7) gösterdi ve saltanat-ı taḡallübiyye evlād u a‘ḳābında istimrār u istiḳrār tarīḳleri (8) tedāriginde oldu. Ta‘yīn Şoden Rızā Ḳulı Mīrzā-yı Velī-‘ahd Be-Cāy-i Pedereş Nādir Şāh³³⁹ (9) Ve egerçi ol eşnāda Şāh Hüseyn’ın duḡterinden bir tıflı tevellūd itmemiş (10) idi. Velākin Nādir’in taḡt u tāt-ı Īrānī‘ye neyl-i müşāheret tarīḳiyle olmayıp mücerred (11) kendi kesbī ve ‘amelī ve isti‘dād ve istiḳkāk ile āşār hūneri idigin cümleye (12) tefhīm zımnında veled-i büzürgeri Rızā Ḳulı Mīrzā’yı memālik-i Īrān’da kendiye velī-‘ahd (13) naşb u ta‘yīn eyledi. Cīvān-ı nev-resīde velī-‘ahd-ı merḳūmuñ taḡrīre şāyeste (14) evşāf u hūnerleri henüz mesmū‘ olmadı. Meger pederi Şāh Nādir oḡlu nev-cīvān-ı (15) merḳūmu velī-‘ahdlığa imtiyāz u iḡtiyār zımnında bār-ı girān-ı saltanatı dūş kifāyetine (16) taḡmīli ‘aḳlı ve rüşd ve isti‘dādın hiss ü fehīm itdiğiyle istidlāl oluna. Ba‘zılar (17) bu maḡalde didiler ki Nādir Şāh devletiñ nizām u ārāmına ḡalel virici ve şeh-zādegān (18) ve mīrzāgānda etḡāl-i bī-çāreleriñ tayy-ı tomār-ı ‘ömrlerine sebep olucu esbābdan (19) teḡāşī ve fülk-i devletiñ gird-āb-ı fitne ü iḡtilāl vukū‘na mü‘eddī keyfiyyātdan müteḡāşī (20) zimām-ı hükümet ü saltanat etḡāl ü şūbyānıñ ‘ācizānıñ eyādī-yi bī-iktidār ve bī- (21) kifāyelerine virilmegi ma‘ḳūl görmeyip ḡall ü ‘aḳd-i umūra ḳādir ve

³³⁷ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

³³⁸ "Ezīn Cānib Ahvāl-i Nādir Şāh" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³³⁹ "Ta‘yīn Şoden Rızā Ḳulı Mīrzā-yı Velī-‘ahd Be-Cāy-i Nādir Şāh" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

hıfz u hırâset-i (22) mülk ü devlet tedbîrlerine muhtedir karındaşa tefvîz olunmağı evlâ
‘add eyledi. (23) Binâ’en-‘aleyh veled-i büzürgterini kendiye velî-‘ahd naşb u ta’yîn
birle taht u tâc-ı Īrân’a (24) nām-zed kıldı. Şāh ‘Abbās-ı Büzürg’ün etfāl ü şübyān ve
şeh-zādegān harem-i şāhīde meyān-ı (25) nisvānda terbiye ve pederleri hayātda iken
taşra çıkmayıp ricāl ve ğayr-ı (26) efrād-ı nāsdan havāşş u ‘ām ile bir dürlü ihtilāt u
ülfete reh-yāb (27) olmayıp kânūnen vaz’ idip ma‘mül-i be-düstüru’l-‘amel kılmiş idi.
Nādir Şāh (28) Şāh ‘Abbās’ın kânūnuna muhālefet kânūn-ı cedīd vaz’ idip şeh-
zādegān tıfliyyet (29) eyyāmını temīl itdiklerinde eyādī-yi māderāndan nez’ ve eyādī-
yi ricāle tefvîz olunup (30) ‘ilm ü ma‘rifet-i hükümet tarīk-i tedābīr-i umūr-ı saltanat
kavānīn ü ādāb fetk ü retk (31) mehām-ı devlet ne vechle idigi kendilerine ta‘līm ve
aḥlāk-ı ḥamīde-i merdān ile taḥalluk

[33b]

(1) ve mecālīs-i ricāle müdāvemet birle tavr u tarz-ı hükümet ile āşinā olarak (2) ve
umūr-ı ‘āleme vukūf u ittılā’ taḥşīl iderek vakt-i ḥācetde şeh-zādegānda (3) bār-ı girān-
ı saltanatı taḥammüle göre isti’dād ve kābiliyyet bulunmak lüzūmunu mülāḥaza idi (4)
ve kânūn-ı merkūm mu‘teber ve düstüru’l-‘amel olmak için evvel emrde kendi
Aġvān’a Īrān- (5) zemīnde memālik-i ‘azīme-i hükūmātın tefvîz ve kendi ğıyābında
ḥall ü ‘aḳd-i umūr-ı saltanatı (6) yed-i kifāyetine sipāriş eyledi. Zīrā öteden berü ‘Acem
Devleti’niñ ḥāl-i perīşānī ekseriyyā (7) şāhlar vālideleriniñ kucağından münfek
oldukları gibi henüz ‘ilm ü ma‘rifet taḥşīl (8) itmezden ve tavr u tarīk-i hüküm ü
hükümet ne idigin bilmezden ḥall ü ‘aḳd-i umūru (9) ve meşāliḥ-i mefāsidi tedābīr ve
ārāda ḥiss ve ḳubḥı fehmi itmezden taḥta şu‘ūdları (10) ‘Acem Devleti’nde fitne-i
müdāma bā’iṣ idigin Nādir Şāh mülāḥaza idip muṭlak rütbe (11) ve alay-ı şāhīsinde
‘aḳılda tecārib umūrda kāmīlū’l-‘uyūr fetk ü retk-i müşkilāt-ı devletde (12) şāhib-i
iktidār ve bir merd-i ğayūra şāyān olduğuyula hüküm eyledi. Binâ’en-‘aleyh keyfiyyāt-ı
(13) merkūme oğlunda mevcūd olmak me’mülüyle velî-‘ahd ve naşb u ta’yîn eyledi.

Dakīka³⁴⁰ (14) Nādir Şāh dil-teşnesi olduğu rütbe-i bülend pāye-yi şāhīye vāsl olduğu gibi (15) sinīn cündinde vāki‘ hūrūb u kıtāl mücerred kendi re’y ü tedbiriyle olup kimesneniñ (16) medhālin ve re’y [ü] tedbirin şirketin kabūl itmedigi gibi saltanat umūrunda müdāhale-yi (17) dīgerānı bir vechle kabūl itmeyip ricāl ü erkān-ı vūkelādan istiğnā birle re’y ü tedbīr (18) ve hüküm ü hükūmeti müstaķillen kendi nefsüne taḥşīş itdigin cümle ‘Acemlere ifhām eyledi (19) ve eṭrāf u eknāf-ı memālik ü bilādda diledigi kimesneleri kendi qarīhasından kimesneniñ (20) re’yin kabūl itmeyip vālī ve zābiṭ ve ḥākim naşb u ta’yīn eyledi. Güyā kendisi (21) cümleniñ rūhı muḥarrik kül meşābesinde olup cümle umūrda re’y ü tedbīr ḥall ü ‘aḳd (22) müstaķillen kendisine maḥşūş ve menūṭ ola ve fi’l-vāki‘ şāh-ı merķūmuñ ‘ilm ve ḥaber (23) ve re’y tenbīhi olmadıkça ednā bir da‘vā faşl olunmaz ve ednā bir iş görölmez oldu. (24) Fitneler takrībiyle nefis-i İşfahān’da ve eṭrāf civārda raḥne-dār ve ḥarāb müşrif-i sarāy-hā (25) ve kuşūru kemāl-i ihtimām ile tecdīd ü ta’mīr ve şāhāne tezyīn ve zī-ķiyem firāşlar envā’ıyla (26) döşetdi. Muḳaddemā Ağvānlardan muḥāşara takrībiyle şehriñ münhedim ve mūnderis bedenlerini (27) ta’mīr ü tecdīs ve ḥaşānāt ile metānet ü istiḥkām viridi ve Sünnī ve Şī’ī iki mezāhib (28) aşḥābına ma’bed olmak için müceddeden cāmi‘ binā eyledi. İşfahān’ıñ şāh-rāh hükümünde olan (29) esvāķı tavr-ı kadīmi üzere ta’mīr ile tezyīn itdirdi. Meydān-ı kebīr ta’bīr olunur (30) seyrāngāhı ‘arzen kırķ ve tūlen seksen ḥaṭve tevsī’ itdirdi ve eṭrāfında (31) müretteb dehlīzler ta’mīr ü tecdīd olundu ve meydānda vāki‘ olup kenārlarınıñ dīvārı

[34a]

(1) seng tirāşīde ve aralık aralık işcār-ı sebz ‘arzı otuz kadem argun (2) münhedim maḥalleri ta’mīr olundu. İşfahān şehirleriyle Culfa mā-beyninde vāki‘ olup ‘arzı (3) altmış ve yetmiş kadem tūlu nışf fersaḥ sāyedār ve bālā ḳadd ḳavaḳ ağaçlarıyla şöhretdār (4) mesīregāh dīl-güşā ki zinde rūd nām cāy-i vasaṭından mūrūr ider ve nehr iki arga ḳısmet (5) olunup şehriñ ikisini daḥı saḳy ider. İş bu mesīrgāhıñ ikisi daḥı şāh-

³⁴⁰ Kırmızıyla yazılmıştır.

ı (6) büzürgeriñ ‘imāreti āsarından olup mürür-ı zamān belki halefleri şahlarıñ (7) ‘adem-i takayyüd ve ihtimāmlarından nāşī harāba müşerref olmalarıyla Şāh Nādir bunları ve ğayrılar (8) kemā-fi’l-evvel ‘imāret u ābād anı birle revnāk evvellerine i‘āde birle ‘avāmm u havāş (9) cümle nāşīñ cerr ü celb-i kılūblarına kaşd eyledi. Ba‘de-zālik emr-i ticāretde Şāh ‘Abbās’ıñ (10) tarīkiyle mümāşāt birle nizām virdi. Şāh-ı merkūmuñ Culfa Ermenilerine virdigi (11) serbes[t]iyyet ve emniyyet kânūnlarını Nādir Şāh ibkā’ ü takrīr idip Culfa’da Ağvān (12) t̄a’ifesiniñ tahrib itdigi esvāk u dekākīni ta‘mīr ü tecdīd eyledi. Şāh Nādir’e (13) bu cümle muqaddemāt birle menāfi’ ve fayda (?)³⁴¹ ihmāl ü tekāsül ve rāhat u āram bilād (14) ve ‘ibādda tehāvün ve ‘adem-i takayyüd ile selefleri ve şahlara kıyāsa tavā’if-i ‘Acem yol (15) bulmak ile tavā’if-i ‘Acem’iñ kılūbunu kendiye meyl ve muḥabbete cerr ü celbini kaşd eyledi. (16) ‘Azīmet-i Nādir Şāh Be-Sefer-i Hind³⁴² Nādir Şāh bu eṣnāda ya’nī seferden ḥālī eyyāmında (17) sebep-i devlet ve bā’iş-i emniyyeti olan ‘asker tavā’ifini perākende kılmamak ve tūl u dirāz (18) hattā ‘askere i’tibār itdirmemek vatan³⁴³-perverlige yol bulmamak için seferleriyle (19) ḥurūb u kıtāl leyl ü nehār ser-efkār efkār ve ḥayālātı olmuş idi (20) ve egerçi sefere ve ḥarb u cenge ‘azīmet ve kaşd ‘indinde meczūm olmuş idi. (21) Velākin Devlet-i ‘Aliyye üzerine veya Moskov veya Hind olmak niyyeti evleviyyeti henüz (22) tercīh itmeyip ne cānibe hareket idecegi henüz karar-dāde re’yi olmamışken (23) Kāndehār Ağvānlarıñ bağī ü ‘işyānı zamān-ı ‘azīmeti henüz Hind cānibine şarf eyledi. (24) Fi’l-vākī’ Lengür kal‘ası zābiṭi Ağvānlarıñ ‘işyānları keyfiyyetin pey-der-peyi Nādir Şāh’a (25) ‘arz u i‘lāmdan ve kal‘a-yı merkūme ahālīsine ricā-yı imdād u i‘ānetden ḥālī (26) olmayıp ve egerçi Ağvānlar içinde Hindīlerden bir ferd yok. Velākin Ağvānlar Hindīler³⁴⁴ (27) ile fesādda yek-dil ve yek-cihet olduklarını bildirip Semerkand ve Belḥ’dan (28) Ağvānlara imdād u i‘ānet için otuz biñ Özbek ve Tatarlarıñ Kāndehār’a (29) geldikleri ve ḥurūb u kıtālda

341

342 “Azīmet-i Nādir Şāh Be-Sefer-i Hind” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

343 Bu kelime tı ile yazılması gerekirken te harfiyle yazılmıştır.

344 “olmayıp egerçi Ağvānlar içinde Hindīlerden bir ferd yok velākin Ağvānlar Hindīler” ibaresi aynı zamanda sayfa kenarına da yazılmıştır.

Ağvānlara şirket itdikleri keyfiyyet ile Hindīleriñ (30) Ağvānlar ile bilā-şübhe ittifāk u ittihādlarına ve yek-dil ve yek-cihet olduklarına (31) istidlāl itmiş idi. Binā'en-'aleyh Nādir Şāh Kāndehār Ağvānlarını te'dīb bahānesiyle

[34b]

(1) mebnā-yı fesād olan Hindīler üzerine sefere ve 'icāleten ol cānibe hareket ve 'azīmet (2) karar virdi. Pes Nādir Şāh Ağvānları te'dīb kaydından ziyāde emr-i 'azīme dā'iyesine (3) düşdü ve İskender-i Yūnānī'ye mūmāşāt ile Hindistān'ı kahren ve 'anveten fetḥ ü teşhīr (4) fikrinde oldu. Bu bābda muḥtemel ve bedīhī bir nice müşkilātın zuhūr u vuḳū'ı (5) meşalikde meḥālik ü muḥātaralar ve Hindīler 'askerinde keşret enhār-ı 'azīme-i 'adīde (6) geçidleri bi'l-ḥuşuş 'ayyūka ser çekmiş cibāl-i ref'e müselseleniñ kılāl u tilālinden (7) mūrūr u 'ubūr şu'ūbetleri o tār u girīvelerde tengi ve ḡāyet sık ormanlardan (8) uğrayan ve piyāde yollarla zīk mahallerden geçmek müşkili ve mefāze ve şusuz yerler (9) ve ḥarāret-i şems ile kumları kaynar çöller zahmeti dīde-i ḡayret ve 'ayn-ı himmet (10) Nādir de lā-şey' görünür derūnunda hırş u tama'-ı nām u nişān ve ḥāhiş (11) ü hevā-yı esbāb-ı mübāhāt ḡalebesiyle nefsinı tehlikeye ilḳādan teḥāşī (12) ve gözüne çüb düşmeden müteḥāşī olmayıp şavb merāmına 'azīmetde fütūr göstermedi. (13) İskender ve Cengiz ve Timur 'alev-i himmet ve müsā'ade-yi ṭālī' ü baḥt ile Hindī teşhīre (14) zafer-yāb oldukları keyfiyyeti fikriyle ibtidā-yı zuhūrundan berū meşhūdu kuvvet-i (15) bed-baḥtına maḡrūren Hindistān'ı teşhīrde kuvvet-i baḥtına rabṭ-ı kalb eyledi (16) ve tedārik-i seferiyye henüz reside-yi itmām u ḥitām olmazdan 'amele şürū' eyledi. (17) Meşveret Kerden Nādir Şāh Bā-Maḥremān Berāy-ı Sefer-i Hind³⁴⁵ Nādir Şāh egerçi (18) umūr-ı ḥāriciyyede ḥāzık³⁴⁶ u nāḳıd velākin vesvesesi daḥı 'aḳlına ḡālib olmaḡla (19) Hind'e sefer kaşdını öteden berū maḥrem esrārı ve taḥşīl nām u şānda hevā-dārı (20) ve her ḥālde mu'temedi ba'zı peyrevlerine ḥasbū'l-iktizā keşf idip dehān-ı (21) ḥoḳka-yı sırr ser-be-mühri bāz eyledi velākin emr-

³⁴⁵ "Meşveret Kerden-i Nādir Şāh Bā-Maḥremān Berāy-ı Sefer-i Hind" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁴⁶ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dad harfiyle yazılmıştır.

i merķūm maḥfī ü mektūm ve ğayrı bir ferd (22) vāķıf olmamak üzere maḥrem esrārı merķūmuna tenbīh ve ey mān-ı ğılāz ile (23) ketmini te'kīd itdirdi. Ba'dehū emr-i menvī ü mektūm u muṣammeme bir ferd taķrīb ile (24) vuķūfa yol bulmamak için ricāl ü zābiṭān ve 'asker iş erlerini da'vet ve cem' (25) idip Kāndehār Ağvānlarınıñ 'işyān u tuġyān irād u beyān ve ol diyārda (26) Ağvānların ifrātı üzere kuvveti ve otuz biñden mütecāviz Özbek Tatar'ı (27) gelip Ağvānların ile ittifāk u ittiḥādı ve yevmen fe-yevmen 'askerleri keşret (28) ve kuvvetleri vefret bulmakda idigi keyfiyyetleri ve memleket müceddeden fetḥe ve kal'ası (29) Kāndehār'ın fetḥ ü teşḥirine ifrāt üzere keşret 'askere ve tedārik-i 'azīme-i ḥaremiyyeye (30) muḥtāc idigi ifhām eyledi ve cümleñiñ zihnen bu mühimme cānibine şarf idip (31) semt-i āḥirīyi taķrībe yol ķomadı. Aḥvāl-i Tedbīr ü Tedārik³⁴⁷ Nādir Şāh ber-vech-i

[35a]

(1) meşrūḥ mūcib-i sefer olan māddeyi cümleye işrāb u ifhāmdan (2) soñra Herāt vālīsine ḥiṭāben raķam ışdār ve vālī-yi merķūm 'icāleten Ḥorāsān 'askeri (3) gürūhlarını cem' idip serī'an Lengür kal'ası imdādına yetişmek üzere ekīd ile (4) tenbīh eyledi ve İşfahān'da 'askerde mevcūd Ağvānları cinslerine ve vaṭanlarına (5) muḥabbet ve ğayrılara bir fesāda şürū'a imkān bulmamak için bölük bölük idip (6) pīşīn memālik-i 'Acem'in ḥudūd-ı ğarbiyyesi muḥāfızlarına ta'yīn ve irsāl eyledi (7) ve der-ḥāl bir gürūḥ 'asker Gīlān ve Māzenderān ile Ḥorāsān tarafına irsāl (8) ve İşfahān nevāḥīsinden kırķ biñ miķdārı 'asker cem' olup 'icāleten rāh-ı (9) sefere 'āzim oldular. Nādir Şāh kendisin teşyī' ve muḥāfazaya³⁴⁸ maḥşuş 'asker ile (10) ve bir miķdār süvārī gürūhlarıyla faşl-ı ḥarīfde tesāvī-yi leyl ü nehār vaķtinde (11) 'āzim-i rāh-ı Kāndehār oldu. Tavā'if-i 'Acem a'yānı [e]kābirlerini Gürcistān kavmi (12) eşbehlerini şüretā etvār-ı ḥarbiyyeyi müşāhede birle fenn-i ḥarbda müfennen ve metā'ibinde (13) ve metā'ib ü meşāķķ-ı seferiyye ile ülfet ve taḥammülü meşķ ü idmān

³⁴⁷ "Aḥvāl-i Tedbīr ü Tedārik" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁴⁸ Bu kelime zı ile yazılması gerekirken tı harfiyle yazılmıştır.

kaşdıyla velâkin hakîkatde gıyâbında (14) kendiye ‘işyâna ve fesâda reh-yâb olmamak için ma’iyyetiyle sefere me’mûr itdi. (15) Kendiye velî-‘ahd ta’yîn itdiği veled-i büzürgterini İsfahân’da kendiye kı’im-i makâm (16) naşb idip süvâriyân ‘askeri ma’iyyetine ta’yîn eyledi. Tebrîz vâlîsi (17) olup karındaşı İbrâhîm Han’ı kavm-i bî-karâr Lezgiyân taraflarına nezâret (18) ve ednâ bir sü’ hareketlerini vâkı’ olursa te’dîblerine ihtimâm ile me’mûr kıldı. (19) İsfahân ile Herât mâ-beyni yüz seksen fersah mesâfe ta’dâd olunur yolları cümle (20) şarb u sa’bdır vasa’-ı tarîkde Tâurus nâm cibâl-i ‘azîm vâkı’ olup cibâl-i merķūmuñ (21) berü tarafında Tabas nâm bir mahalde birkaç eyyâm ikâmet ile ‘askerin ârâm uistirâhatı (22) murâd olundu. Vürüd-ı Haber-i Ez-Taraf-ı Herât³⁴⁹ Ol esnâda Horâsân’dan Lengür (23) kal’ası imdâdına giden ‘Acem ‘askeri hudûd-ı Kandeher’da Tatar ‘askeri ihâta idip (24) itlâf-ı nüfûs-ı keşîreden sonra bakîyye ‘asker ric’at ve mecbûren Horâsân’a ‘avdet (25) itdiği haber sem’-i Nâdir Şâh’a lâhik oldu der-hâl nâ’ire-i gâzabı işti’âl (26) bulup bilâ-tevaḳḳuf cibâl-i merķūmuñ cânib-i şimâlinde vâkı’ Dârîyâ nâm göl kenârıyla (27) tolaşıp Herât’a vâşıl oldu. Nâdir Şâh Herât’da ‘askerin birkaç bölük idip (28) her bölük için hudûd-ı Kandeher’a vuşûle bir vakt ma’iyyetine ve memlekete duḥûl birer tarîk-i (29) ma’hûd ta’yîn eyledi ve Nâdir Şâh kendisi on beş güzide piyâdegân ve beş biñ (30) süvâriyân ile cümleyi takaddüm idip az zamânda Sâbâ ve nâm-ı diğeriyle Sâlyânâ (31) tesmiye olunur nehre vâşıl oldu. Nehr-i merķūm hudûd-ı Kandeher ile şimâlden cenûba

[35b]³⁵⁰

(1) cereyân ider ve otuz biñden mütecâviz Özbek Tatar’ı nehrin öte sâhilinde tecemmu’ (2) ve galebe gurûruyla ‘Acem ‘askerinin nehrden mürûruna mûmâna’at imkânı ümîdinde olmuşlar (3) idi. Nâdir Şâh piyâdesi vürûduna tevaḳḳuf itmeyip tâli’ Gürcistân’a kör bahtına mağrûren (4) süvârisine nehri yüzdürüp öte tarafa geçdi ve bir

³⁴⁹ “Vürüd-ı Haber-i Ez-Taraf-ı Herât” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁵⁰ Kırmızıyla “sene 1152” tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

hamle-i şedîd ile Tatarlara (5) girişip Tatar ‘askeri tâb-âver olmayıp rāh-ı idbāra firār u inhizām ile Lengür’de (6) ordularına şitāb itdiler. Ağvānlar Nādir Şāh küllī ‘asker ve tedārik ile yetişdi (7) şanıp havfa düşdüler ve ekserī top ve cephānede ve mühimmāt-ı harbiyye-yi sâ’irelerin (8) bırakıp melce’-yi āhırları ve metānātdan nāşī küllī me’men ü penāhgāhları³⁵¹ olan Kāndehār (9) qal’asına şitāb itdiler. Nādir Şāh bu vechle galebeden sonra evvel emrde tamāmen (10) memleketi geşt ü güzār ve Tatarları ta’kībe ve ihtimām ile cānib-i şimālde vāki’ (11) düşvārü’l-mürür ve şarb tağlara kaçırđı. Memleketi Tatarlardan tahliye idicek ‘Acem ‘askeri (12) Lengür’e ve Kāndehār’a ‘āzim oldu. Kāndehār’a vāşıl olduğı birle dā’iren-mādār (13) ihāta şeklinde etrāfa bölükler tertīb idip yolları küllī sedd ü bend eyledi. Faşl-ı (14) şitā duhūlu qarīb olup muhāşara düşvār idigin mülāhaza veyāhūd te’ennī ile (15) erbāb-ı bāğī ü ‘işyāna nedāmet el virir zann eyledi. İrsāl Şoden Haber-i Nādir Şāh (16) ve Qal’a-ı Kāndehār³⁵² Nādir Şāh qal’anın aqşāyü’l-gāye haşānet ile metāneti ve eyādī-yi (17) ahāliden nez’i ‘amel keşire ve nüfūs-ı vāfire itlāfına muhtāc ve cümleden müşkil qal’a (18) muhāşarası zamān-ı medīde muhtāc idigin mülāhazadan sonra sene-i ātiyede ‘umde-i (19) merāmı olan Hind seferi ‘azīmetine māni’ olmamak için qal’a teşhīrinde istimālet (20) tarīkleriyle zāhib³⁵³ oldu ve Hüseyn Han ile ıslāh-ı zātü’l-beyne tavassut için (21) elçi gönderdi. Elçi-i merķūm Nādir Şāh’ın tavsiye ve tenbīhi üzere Hüseyn Han’ı (22) üslūb-ı hakīm üzere muşālahaya ve bilā-kıtāl u cidāl qal’a-ı Kāndehār’ı Şāh Nādir (23) tarafına redd ü teslīme terğīb ve te’annud ü temerrüd ile ‘Acem’in bī-kıyās ‘askerine muķāvemet (24) sevdāsından ferāğatı pend ü nuşh ve kendi selāmetin ve min-ba’d Īrān Devleti’nde rütbe (25) ve ālā-i’tibār ile kendiye bī-nihāye ikrāmı olacağın ifāde birle taraf-ı Nādir’den (26) vāfir va’d ü va’idler gösterdi. Hüseyn Han bu vaz’ ile ve mu’āmeleyi ‘Acem’de za’fa (27) haml veyāhūd dil-āzürde haşma i’timādı münāsib görmeyip veyāhūd qal’a-ı Kāndehār (28) Hindīlerden bī-hesāp ‘asker ile bi’d-defā’at muhāşaralar görüp müdāfa’a itmiş iken (29) Hindīlerden eķall ‘Acem ‘askeriyle müdāfa’a imkānına zāhib veyāhūd Hind ‘askeri be-her-hāl imdād (30) u

³⁵¹ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

³⁵² “İrsāl Şoden Haber-i Nādir Şāh ve Qal’a-ı Kāndehār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁵³ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

i‘ānete yetişir ümīdiyle mağrūrāne cevāba taşaddī birle ḥan-ı merķūm min-ba‘d ‘Acem şāhına (31) maḥkūm olmak değil belki şerīk ü refīk ü mesāvī olmak kaşdında idigiyle ve Nādir Şāh bildiginden

[36a]

(1) geri ḳalmasın dimekle cevāb virdi. Ba‘dehū elçi ahālīye teveccūh ü itā‘at (2) iderlerse cürmleri ‘afv olunur diyecek maḥalde Hüseyn Ḥan elçiye ‘itāb ve iskāt (3) ve meclisden tārđ ve geri ‘avdet zecr idip bir daḥı Nādir tarafından kimesne gelirse (4) Nādir’iñ ‘askeri geri çekilmedikçe ḳabūl olunmaz ve her kim gelmege cesāret iderse (5) ḳal‘a ḳapısı öñünde bilā-amān şulb olunur cevāblarıyla elçi geri gönderildi. Bu vechle (6) vāḳi‘ cevāblar Nādir Şāh’a ‘aẓīm keder virdi. Nā-çār ser-keş ve müte‘annid Ağvānları (7) mülāyemet ile teshīr ḥadd-i imkānda olmadığın göricek Hind seferini bir vakt-i münāsib-i (8) āḥara te’ḥīr ve ḳal‘ayı her ne tarīḳler ile mümkün olursa ele getirmek kaşdın itdi. (9) Velākin ḳal‘anıñ envā‘ metānātı zāhir ve derūn ḳal‘ada zevād³⁵⁴ [u] zehā‘ir envā‘ı (10) ve bi‘l-cümle esbāb-ı muḥāfaẓa ve mühimmāt-ı sā‘ire keşretde idigi muḥaḳḳaḳ olmaḡla ḳal‘a (11) derūndan muḥāşara ile muẓāyaḳa ve der-cū‘ t̄areyān idince t̄ul u dirāz meḳḳ (12) ile ‘askere fütūr u kesel veyāḥūd işsizlik ve āvārelik ile ḥastalık zuhūr (13) u ḥudūs ḥavādiş-i sā‘ire kevneyn (?)³⁵⁵ ihtimālātın ve bundan soñra ḳal‘ayı ‘alī ḥāle terk (14) itmek bed-nām ve noḳşān-ı ‘arz u şān idigin daḥı fikr ü mülāḥaza ve mīzān-ı ‘aḳlıyla (15) vezin itdikde ḳal‘anıñ fenn-i ḥarb şurūtu muḳteẓāsı üzere ḳarībden muḥāşarasına (16) ve meterslerden ‘ibāret ḥanādiḳ-i ‘amīḳeler ile ḳal‘aya taḳarrüb ve toplara ḥumbaralar ve vüçūh-ı (17) şettā-yı āḥarı ile ḳal‘ayı taẓyīḳ ve ḳahren u ‘anven ḳabẓa-ı teshīre getirmege ‘icāleten şürū‘ (18) u teşebbūse ḳarār virdi ve der-ḥāl Herāt’dan ve Lengür’dan ḳal‘a-kūb toplanıñ (19) ihzārın emr ü tenbīhe ve toplar gelip yitişince meterslere ḥendeḳleri taldurmaḡa ve top (20) siperleri sepetlerine kifāyet-i mertebe ḳalı çırpı ve ḥār ve ḥāşāk ve çubuk ve sā‘ir

³⁵⁴ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfīyle yazılmıştır.

³⁵⁵

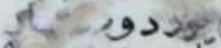
(21) kerāste cem‘ini süvārī ‘asker raqabelerine tahmīl eyledi. Ol eşnād[a] faşl-ı şitā
(22) hūlūl ve māh-ı niyār eyyāmı olmağla tonmuş ve bekişmiş yerler hafr olunup
metersler (23) alındı ve egerçi tarafeynden şedā-yı top u tūfeng ve lūle-endāz oldu (24)
ve duhān-ı bārūt havāyı bürüdü ve içerüden şıkça şıkça hamle-i şedīdeler ile (25)
tarafeynden nüfūs-ı keşīre telef oldu. Ne hāl ise Nādir Şāh’ın bi’z-zāt ihtimām (26) u
ğayretiyle ve āşinā-yı fenn üstādların ‘ilm ü ma‘rifetleriyle toplar nizām mā-hüve’l-
merām (27) üzere tamām mahallerine vaż‘ ve tertīb olundu vaktinde hāzık³⁵⁶ u māhir
topçuların (28) sa‘y u kūşişleriyle kal‘a dökülmege mübāşeret olunup māh-ı martın
evveline gelince (29) kal‘anın katı çok yerleri tehdīm ü tahrīm ve yer ile yeksān kılınıp
muḥāşaralara (30) yürüyüşe fırsat sühūlet el virdi. ‘Acemler min-ba’d yürüyüşler ve
metersler ve toprakdan (31) yığınlar ile ileriye giderek bedenleri zabta ve mahşürünü
tazyīke ikdām

[36b]

(1) Ağvānlara ise tūl zamāndan berü cenglere iştiğāl ve metā‘ib ile (2) fütūr gelip
‘Acemler ile muḳāvemeden rütbe-i ‘acz ü nā-tüvāniye vardılar ve ‘Acemlerin³⁵⁷
hecme (3) ve hamlelerine tāb-āver olamayıp cenglerden rü-gerdān ve firāra (?)³⁵⁸ (4)
oldular ve hücumlarda niceleri telef olup aralarında Hüseyn Han dahı katl olundu. (5)
Ağvān tā‘ifesi ser-dārları Hüseyn Han’ın maqtūl olduğunu göricek (6) min-ba’d
binā’-yı ittiḥādları pāyidār olmayacağın fehmi idip ahālī-yi kal‘a mu‘teberlerinde (7)
on nefer kimesne intihāb olunur cerā‘im sābıkaları ‘afv olunmak ricāsıyla kal‘ayı (8)
virmek üzere Nādir Şāh’a gönderdiler. Nādir Şāh egerçi Ağvāniyānların ‘işyān (9) u
tuğyānda ısrārlarından gāyet ile rencīde-i hātır ve kīn ile gāzabdār olmuş (10) idi.
Velākin emri-i ‘azīm-i āḫire şürū‘ imkānı içün Ağvānların gavgāsı ber-taraf olmakda
(11) gāyet arzū ile dil-teşne olmuş idi. Pes ricālarına müsā‘adede çendān (12) su‘ūbet

³⁵⁶ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

³⁵⁷ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

³⁵⁸

göstermedi ve al‘ay abza-ı taarrufuna getirdii gibi cümle ahālī-yi ehir (13) ve al‘a Ağvānlarını at u yaraların ellerinden aldı ve ‘icāleten teslim olunmak üzere (14) Ağvānlarını rütbelerine bir mebla ‘azīm ake teklīfin tahmīl ve ve der-hāl tahıl eyledi. (15) Mebla-ı merūmu icāleten hūūlū Nādir āh’a übhe īrāt idip Hind (16) pādīāh arafından Ağvānlara virildii hazīne-yi vāfire i‘tikādına düdü (17) ve Hind pādīāh Ağvānların ‘iyān u uyānda yek-dil ve yek-cihet olup (18) fesādda erīk ü mu‘īn olduun cümleye i‘lān u beyān eyledi ve bu vaz‘ ile (19) ‘askeri tahrik ve Hindīlerden ahz-ı intikām ayretine tahri ü tevīk eyledi. (20) Nāme-i Nādir āh Be-Vālī-yi İfahān³⁵⁹ āhib-i tahriīrāt seyyāh dir ki: “Biz bu maalde (21) vāi‘ hālī te‘kīd ve maālī tadīk iūn Nādir āh’ın māh-ı martın yigirmi sekizinde (22) andehār keyfiyyetine da‘ir İfahān vālīsine yazdıı nāmeni ulāa-yı mufādını (23) nakl ve tahriīr ideriz.” Mazmūn-Nāme³⁶⁰ Ba‘de‘l-elāb İfahān zābii ātem beg (24) araflarına inhā olunur ki umūr-ı Devlet-i Īrāniyye ru‘yetini ‘uhde-i zimmet iltizāmımıza (25) īcāb eylediniz vatinden berü ‘avn ü ‘ināyet-i ha ile müşkil iler āsān gelip (26) her emr-i düvār mā-hüve‘l-merāmda sühūlete muvaffak oldu. Bāzū-yı himmet itidārımız bir al‘a-ı (27) metīne arı urmadı ve ılāl u tilāl u cibāl-i refī‘e mānend sūnbüle yolumuzda (28) ya akdı. Enhār-ı ‘arīz ü ‘amīkū‘l-a‘r geidler virdi. Āh andehār Ağvānları bāī (29) ü ‘iyān birle bizi meydāna okuyup üzerlerine varmak ile mecbūr oldu. al‘ay ı (30) muāaraya ūrū‘dan evvel āyāt-ı ur‘āniyyeye imtiāl birle ile‘l-ān evlāyū‘l-emre itā‘at (31) da‘vet eyledik. ‘Īnād ve muālefet kendilerine ātırnāk ve muırr u mūhlik idigin tefhīm

[37a]

(1) eyledik. Emre itā‘atde kendilerine selāmet ü emniyyet muaa idigin telkīn (2) eyledik ol küstālar ise asvet-i alb ile mūtemerridler ve metānet-i hın-ı haınlerine (3) istinād ile ser-keler olup rahīmāne pend ü nua ulak amadılar ef‘āl-i abīe-yi

³⁵⁹ “Nāme-i Nādir āh Be-Vālī-yi İfahān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁶⁰ “Mazmūn-Nāme” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(4) müsemimlerinde (?)³⁶¹ muşırır oldular. Rü'esā-yı kavmleri tenbīhimizi ihtihā eylediler. Binā'en 'alā- zālīk (5) o emr ve ahkām-ı ilāhiyye itā'atden hūrūc ile şāhāne tenbīhātımızı suhriyye 'add iden (6) şakīleriñ hākkında 'unf u gāzab ile mu'āmeleyi cā'iz gördük. Āh pes imkān feth (7) ü teshīrden dūr didikleri kal'a-ı metīne Kāndehār 'Acemleriñ sa'y u kūşīş-i 'azīmi (8) ve şāhlarıñ her hālde müsā'ade-yi bahtı ile üç ay müddetde kabza-ı teshīre geldi (9) ve Hindistān seferine sūhūlet el virdi. Zuhūr-ı Fiten-i Ba'zı Der-Cevānib-i Ġarbiyye-yi Ġrān³⁶² (10) Ol esnāda memālik-i 'Acem'īñ cevānib-i Ġarbiyyelerinde ba'zı fitneler zuhūr idip şāh-ı cedīd (11) ol diyārdan gā'ib ve mesāfe-i ba'idede bulunmak takrībiyle ednā nā'ire-i fitneniñ (12) itfāsında müsāmaħa olunursa āfāk-gīr olmaħ ihtimāliyle şāhıñ Ġsfahān taraflarına (13) 'avdete müsāra'atı cümleñiñ melhūzı olmuş idi. Nādir Şāh ise kavī-yi kalb ile Rüstemler (14) tarīklerine mūmāşāt ve aşhāb-ı zuhūra iktifā kūşādegī-yi bahtına maġrūr ve müstenid (15) itfā'-yı nār-ı fiteni ol cevānibde vāķi' vūkelā ve ricāle muħkem tenbīh kendisi ise şavb-ı merāmına (16) zehābdan 'udūl itmeyip ve Hindī seferi dā'iesine kat'an fütūr göstermedi. (17) Fitne-i Taġistān ve Mesket³⁶³ Bir cānibden Taġistān Lezgileri ve cānib-i āħardan (18) Mesket 'Arabları Nādir Şāh'īñ ġıyābī fikriyle ve Kāndehār seferleriyle tūl zamān iştigāle (19) ihtiyāc ile ol taraflarda çok zamān pā-bend-i meks iktizāsı mülāhazasıyla (20) Nādir Şāh'a bāġi ü 'işyān ile itā'atinden hūrūc ve fesāda şūrū' itdiler. Taġistān (21) Lezgileri bālāda tahrīr olunduġu üzere Şamāħı kal'asını Nādir Şāh hedm ü harāb (22) ve içinde bulunan Lezgileri katl ü i'dām ve sā'ir dāmen-i cibālde sākin olanlarıñ (23) kaşabāt ve kūrālarını³⁶⁴ tahrīk ü tahrīb ve hayvānātın nehb ü ġaret ve āħir tarīkler ile (24) Lezgi tā'ifelerine 'Acemleriñ itdiği tūndi ve şiddetleriyle hāķāretlerden nāşī (25) ve derūnları nār-ı kīn ü ġayz u gāzab ile sūzān ve cümleten dīde-dūz-ı fırşat-ı (26) intikām olmalarıyla cānları acısıyla tecemmu' ü teceyyüş ve mānend süyūl taġlardan (27) aşıġı akıp Ġürcistān'a hūcūm ve etrāf

361 مستعمران

362 "Zuhūr-ı Fiten-i Ba'zı Der-Cevānib-i Ġarbiyye-yi Ġrān" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

363 "Fitne-yi Taġistān ve Mesket" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

364 Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

nevāhisiñ geşt ü güzār ve tevābi‘-i ‘Acem (28) olan bilād ve qurā³⁶⁵ ve qaşabātı taḥrīk ü taḥrīb ve ḥalkını katl ü esīr ve emvāl ü erzākı (29) nehb ü ġāret itdiler. Keyfiyyet-i merķūme ve yine Lezgileriñ Gence şehrini ġārete āmāde (30) oldukları ḥālet Tebrīz vālisi Nādir’iñ qarındaşı İbrāhīm Ḥan’iñ mesmū‘ı olıcaķ (31) Tebrīz’den ḳalkıp fi‘l-cümle ‘askeriyle Gence tarafına şitāb eyledi ve der-ḥāl Tiflīs

[37b]

(1) Ḥan’iña ve sā’ir Gürcistān beglerine ḥaber gönderip tecemmū ü teceyyüş birle sari‘an (2) ma‘iyyetine gelmelerin tenbīh ve tavşie eyledi. Cümlesi bir yere geldikde keşirü‘l-efrād (3) bir ceyš-i ‘azīm oldular ve Lezgiler üzerine varmağa āmāde oldular. Bir çār ise (4) Gence’niñ metānetin mülāḥaza ve ḥan-ı merķūmuñ Gence’ye vuşulu haberin³⁶⁶ alıp (5) cānib-i şimālde vāki‘ Tiflīs cengciden ḥālī³⁶⁷ ḳaldı. Mā’mūliyle ol taraḫa mā’il oldular. (6) İbrāhīm Ḥan keyfiyyetden āġāḫ olduġu birle Lezgileri ta‘ḳībe şitāb idip (7) Ḳaraca nām şahrāda yetişip Lezgiler ile cenge ḳıyām eyledi. Şahrā-yı merķūm Tiflīs’den (8) bir ḳonaḳ mesāfede şimālden cenūba yigirmi fersaḫ mūmted nehr-i Ger ile Gori (9) nehri beyninde vāki‘ vāsi‘ şahrādır çok zamān ġālib ü maġlūb ma‘lūm olmayıp (10) ceng itdiler ġālibā Nādir’iñ qarındaşı İbrāhīm Ḥan bu cengde ḳatl olunur. (11) Encāmında ‘Acem tarafı ġalebede görünüp Lezgiler firār ile dāmen-i (12) cibāle taḫaşşuna teşebbūs itdiler sene-i ātīyede tavā’if-i Lezgiye yine biri birlerinden (13) isti‘ānet ile bir ceyš-i ‘azīm oldular ve Şirvān eyāletine hücūm idip tamāmen zabt (14) itdiler. Bilād u qaşabātıñ ḥuşūn u ḳılā‘ı olmayıp nā-çār Lezgilere itā‘at itdiler. (15) Ancaḳ sāḫil-i baḫr-ı Ḥazar’de derbend ve Bākū ḳal‘aları ahālīsi metānet idip imdād (16) ümīdiyle müdāfa‘aya ḳıyām ve Nādir Şāḫ’iñ vurūd [u] vuşuluna muntazır oldular. Lezgiler (17) daḫı şuyu geçmeyip Ermeniyā memleketlerine ta‘arruz itmediler. Aḫvāl-i Mesket³⁶⁸ Mesket (18) ‘Arablarının ‘işyān

³⁶⁵ Bu kelime ye ile yazılması gerekirken elif harfiyle yazılmıştır.

³⁶⁶ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³⁶⁷ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³⁶⁸ “Aḫvāl-i Mesket” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

u tuğyānlarına bā'is ne idigi ma'lūm degildir. Meger (19) mīlādīñ biñ yedi yüz otuz üç tārīhinde māh-ı Eylöl'de Nādir Şāh'ın (20) emriyle on iki biñ 'Arab katl ü siyāset ile te'dīb olundugundan nāşī olmuş ola. (21) Memleket-i Mesket³⁶⁹ Ceziretü'l-'arab iklīminde ma'mūr yerlerden 'add olunur ma'dūd-ı iklīm-i merķūmuñ (22) cānib-i şarķıyyesinde memālik-i 'Acem'e karşı vāķi' olmuş memleketdir. Mesket şehri Başra (23) Körfezi ve Hürmüz Boğazı ta'bīr olunur. Hālīciñ sāhil-i ğarbiyesinde vāķi' ma'mūr (24) u ābādān şehrdir. Şehr-i merķūmu Şāh 'Abbās portakāl tā'ifesiniñ eyādī (25) istilālarından nez' ü taħlīş idip şehri ve memleketi tevābi' yerleriyle 'Acem Devleti'ne (26) zamm u ilhāk itmiş idi. Şīrāz vālisi Nādir Şāh'ın velī-'ahdı ve İşfahān'da (27) kā'im-makāmı emriyle Mesket üzerine 'asker çekip kaħt u müzāyaķa ile şehri (28) fetħ ü teşhīre kıyām itmiş idi. Mesket ahālisi şehirde ticāret ile meks ve ikāmet iden (29) Efrenc tā'ifesiniñ i'ānetleriyle şehirden ħurūc ve 'Acemlere hecme-yi şedīde ile (30) girişip 'Acem 'askeri münhezim ve altı biñ 'Acem tu'me-yi şimşir olduğda baķīyyetü's- (31) süyūf firār ve hezār rahmet ve güç ile 'Acem diyārına düşdüler. Bu vaķ'adan soñra 'Acem

[38a]

(1) ser-'askeri yine tedārik-i 'asker ve evvelkiden ziyāde kuvvet ve keşret ile Mesket (2) üzerine vardı. Bu def'a da yine 'Acem 'askeri bozulup ve ser-'askerleri daħı (3) katl olup evvelkiden ziyāde inhizām ile perīşānū'l-ħāl oldular. Mesket'de vuķū'a (4) gelen vaķāyi' Nādir Şāh'ın mesmū'ı olıcaķ min-ba'd Mesket'e 'asker gönderilmemek (5) ve mücerred kendisi 'avdet idince ol taraf ħudūdunu muħāfazaya takayyüd itmek velī- (6) 'ahdı olan oğluna 'azīm tehevvr ile raķam yazıp tavşīye ve tenbīh eyledi. (7) İşbu sebāķ u siyāķda Nādir tarafından oğluna şādır olan tenbīhāt takrībiyle (8) Nādir Şāh min-ba'd 'Arab'a sefer kaşdıyla 'Acem'e 'avdet ider zannıyla 'asker tā'ifesi (9) kemāl-i şevķ ile 'Acem'e 'avdet tedāriginde oldular. Nādir Şāh 'askeri keyfiyyetine (10) vāķıf olıcaķ nār-ı ğayret pūte-yi derūnunda heyecān olup der-

³⁶⁹ "Memleket-i Mesket" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

hāl ‘askerinde hādiyān-ı (11) ceys ve rü’esā-yı aqvām iş erleri zābiṭān u neferātı hūzūruna da‘vet (12) ve ‘āmmeye gāh ‘itāb u ḥitāb ve gāh pend ü nuṣḥ şeklinde bast-ı kelām ve temhīd-i merāma (13) vech-i ātī üzere āgāz eyledi: “Ey kavm-i ‘Acem egerçi ‘āṣī ü bāgī Ağvān kavmini kemāl-i gayret (14) vukū‘ı himmet ile itā‘ate getirip bunca cenglerde kesb itdigiñiz nām u niṣān (15) ve i‘tibārıñıza zāhirde takviye virdiñiz velākin ma’nāda velī-ni‘metiñiz meṣābesinde (16) olan devletiñize şāyeste i‘tibār bir ḥidmet-i mebrūre görmediñiz. Ağvān’ı teshīr ile (17) ancak ellerinden ālāt-ı harbiyyelerini aldıñız. Seferlerden ve hūrūb u ḍurūbdan ‘umde’l-makāşid (18) olan tevsī‘ dā’ire-i devlet ‘illet gā’iyesiyle iftiḥāra henüz dest-res olmadıñız. (19) Bizim ihtilālımız takrībiyle hem-civārımız olan aqvām ve ümemūñ hareketleri bizim emvāl ü eşyā (20) ü erzākımızı iğtinām birle taḥṣīl-i şervet içündür. Siz ne içün tūrursuz bizi cenglere (21) taḥrīk iden devletimiz ‘adūlarıyla ceng idelim. Kendi memleketlerine mazarratlar īṣālımızden (22) nāṣī şulḥa ṭaleb ü rağbetde mecbūr kılmağa gayret kılalım. Şāhlarıñızıñ eşbehi Şāh ‘Abbās (23) eserine mūmāşāt idelim şāh-ı merķūmuñ ḥalefleri gayretsiz şāhlarıñ³⁷⁰ tekāsüllerinden (24) nāṣī dā’ire-i devletden menzū‘ u münfek memāliki ircā‘ u i‘āde birle ḥudūdumuzu Hind’e (25) varınca temdīd ve tevsī‘ idelim. Bu vechle memleketlerimize emniyyet taḥṣīl ve ücūr-ı ‘azīmeye (26) istiḥkāk ḥāşıl idelim.” didikde ‘askerī ṭā’ifesi ‘umūmen izhār-ı şevķ ü ḥāhiş (27) ile şāhiñ emrine imtiṣālī te‘ķīd itdiler ve Hind’iñ ve emvāl ü emti‘a-ı keşīre zī-kıymete (28) nā’ire-i ṭama‘ları iṣtī‘āl buldu. Eşķāl u esbābuñ ekşerīn bırakıp be-kifāyet miķdārı (29) mūhimmāt ile sebūk-bār cānib-i Hind’e şitāba ḥāzır oldular. Aḥvāl-i Pādişāh-ı Hind³⁷¹ (30) Ol eṣnāda Hind pādişāhi Kāndehār’iñ zamān-ı kalīlde feth ü teshīri ḥaberinden ve bā-ḥuşuş (31) kurb-ı civārda şāhiñ bi’z-zāt mevcūd bulunduğū keyfiyyetden vehm ü vesveseye

[38b]

³⁷⁰ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

³⁷¹ “Aḥvāl-i Pādişāh-ı Hind” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) düşüp Nâdir Şâh gibi bahtına mağrûr kavîyyü'l-kalb müdde'î'z-zuhûr kendiye mu'tekid (2) 'asker-i gâretkâr galebe i'tiyâd-ı cerâd ve kerrâr-ı âfet-i cism ile Hind'e akın kaşdıyla zâhib (3) olmamak için Nâdir Şâh'a elçi gönderdi. Elçi-i merkûm ile pâdişâha ne hedâyâ tertîb (4) ve irsâl ve şâhlık ve galebeler tebrîgi rûsûmunu edâ o iki devlet beyninde kadîmi (5) dostluğu tecdîd mühimmesin elçiye tavşiye ve tenbîh eyledi. Hind elçisi Kândeher'a (6) vâsıl olduğda şehre duhûle ruḥṣat virilmeyip orduya konduruldu. Birkaç gün (7) bahâneler ile orduda mekṣ itirilip 'askerîñ hareketinden bir gün evvel şâhîñ (8) otağına götürölüp müsûle izz virildi. Elçi pâdişâh tarafından techîz ü tezyîn (9) olunmuş zî-kıyem cevâhirler sîm ü zer-yâfte çukalar ile ve eşcâr-ı üd ve misk ü 'anber (10) hoş-bû³⁷² ile yüklenmiş bir fîl hediye nâmıyla Nâdir Şâh'ın huzûruna takdîm ve elçilik (11) merâsimini yerine getirip Hind pâdişâhı tarafından hûlûş u meveddet 'arz eyledi (12) ve iki devlet beyninde kadîmi dostluğun tecdîdi matlûb idigin nezâket ile (13) işrâb şadedinde iken Nâdir Şâh elçiye hitâb idip: "Seniñ efendiñ (14) bu eşnâda bizim ile nakş-ı 'ahd itdi. Ben anıñla görüşmege muhtâcım işte kendisiyle (15) bi'z-zât rû-be-rû murâfa'aya 'azîmet itdim. 'Ahd ü mîsâkı şikest idenleriñ hediyesin (16) sevmem ve kabûl itmem." diyü elçiye mağrûrâne hitâb ve gâzûbâne 'itâb ile (17) iskât yerinden sıçrayıp gitdi. Ol vaktde ise Nâdir Şâh'ın muḳaddimü'l-ceyşî (18) Kâbil'e Kâbilistân'a dâhil olmuş idi. Ahvâl-i Memâlik-i Hind³⁷³ Kaşmîr ve Kâbilistân ve Multân (19) ve Bogor ve Sind memâlik-i 'Acem hudûduyla Hind nâm nehr mâ-beyninde Hind'e tâbi' memleketler (20) dir. Bunlarıñ Sind ile Kaşmîr meşhûrlarıdır. Kaşmîr cânib-i şimâlde vâkı' (21) olmuştur. Sind ki buna Hind dahı dirler cânib-i cenûbda baḥr-i Muḥîṭ sâhiline muttasıldır. (22) Nehr-i Hind ki bu nehr-i Sind dahı dirler. Bu diyârda birkaç ayak olup Muḥîṭ'e mansıb olur. (23) Nehr-i merkûm vakt-i ma'ıyyetine de nehr-i Nîl mişâli 'azîm tuğyân idip bir nice memâlik (24) arâzisini saḳy idip ol diyâr halkını keşret-i nebâtât u maḥşûlât ile ignâ' (25) ider. Nehri merkûmuñ deryâ-yı Muḥîṭ'e ittîsâli yigirmi beş derece arzda vâkı' olup (26) menba'ı memleket-i Kaşmîr'de otuz altı derece 'arzdadır. Memleket-i

³⁷² Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

³⁷³ "Ahvâl-i Memâlik-i Hind" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Kaşmîr hevâsı be-gâyet (27) mu'tedil âbı latîf enhâr-ı câriyesi çok feraḥ-fezâ ve dil-güşâ vasaṭü'l-mikdâr memdûḥ (28) ve mu'teber memleketdir. Buña Hindistân bağçesi denmiş kâ'ide-i memlekete dahı Kaşmîr (29) tesmiye olunmuş. Şehr-i merķūmda bir nice enhârîñ ictimâ'ında bir cezîrecük peydâ (30) olur. Vasaṭ-ı cezîrede Hind pâdişâhlarına maḥşûş mükellef sarây binâ olunmuş. Eyyâm-ı (31) şayfda ekseriyyâ sarây-ı merķūmda evķât-ı güzâr olurlar. Hind pâdişâhlarından toḡsan sene

[39a]

(1) mu'ammer olup 'aḡl reşîd ile şöhret-şi'âr olan Evrenzeyb (2) vilâyet-i Kaşmîr'i memâlik-i Hind'in cümlesine terciḥ idip ekserin 'ömrün Kaşmîr'de geçirdi. (3) Nehr-i Hind'in cânib-i şarkıyyesinde vâḡi' memleketleriñ ekseri şusuz yerlerdir. Biz yine (4) mâ nehnu fihîmize gelelim. Ahvâl-i Kâbilistân³⁷⁴ Kâbilistân diyâr-ı 'Acem'den diyâr-ı (5) Hind'e ma'rûf ve meşhûr mesâlik [ü] memerr olup ve mu'ber ol diyâr ile sâ'irlerinden ehven (6) ve ehser olmaḡla emniyyet-i ḡudûd için Hind pâdişâhları Kâbilistân'ı her bâr 'asker-i (7) keşîr ile muḡâfazada ihtimâmları ide gelmişlerdir. Bu def'a vâlî-yi memleketiñ haberi (8) yok³⁷⁵ iken 'Acem 'askeri 'ale'l-ḡafle Kâbilistân ḡudûduna vâşıl oldular. İntihâ-yı (9) ser-ḡad muḡâfazasında perâkende bulunan Hindîler 'Acem 'askerin gördüklerinde (10) firâr ve şitâb ile vâlîye varıp vâḡi' ḡâlden âḡâh itdiler. Vâlî-yi merķūm (11) der-ḡâl zîr-i ḡükmünde olan elli biñ piyâde ve on biñ süvârî Hindî 'askerini (12) cem' idip düşmanı def' kaşdıyla medîne-i Kâbil kurbunda ordusunu kurdı. (13) Nâdir Şâh evvel zuhûrundan berü küşâdegî-yi baḡtı kemâl-i sür'atd[e] idigin tecrübeler ile (14) ma'lûm edinmiş idi ve ḡuşemâsı dahı bu keyfiyyeti fehm idip sür'at ve şitâb (15) ile 'ale'l-ḡafle zuhûrundan ve bilâ-tevaḡḡuf 'askeriniñ ayaḡı tozuyla ḡaşmına ḡücûmu (16) i'tiyâd itdiginden fikr ve endîşede olmuşlar idi. Nâdir Şâh ḡuşemâya bâ'is-i (17) endîşe olan sür'at-i i'tiyâdını taşdîḡ için Hind 'askerini gördüḡü gibi (18) 'askerine ḡamle-i serî'e birle hecme-yi şedîde emr eyledi.

³⁷⁴ "Ahvâl-i Kâbilistân" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁷⁵ Bu kelime kaf ile yazılması gerekirken gayın harfiyle yazılmıştır.

Hind ‘askeri tîzce davranmayıp (19) henüz tertîb-i alay ve tanzîm ve şüyûf-ı ricâl harbe vaqt ve cenge zamân bulunmayıp (20) Nâdir’in muḳaddimü’l-ceyşi Hindîlere ḳarışdı. Hindîler ceng ile degil belki şaşkınlık (21) ile ân u ‘ahdde bozulup firâr ve ḳal’aya taḥaşşuna şitâb itdiler. ‘Acemler ta’ḳîb (22) idip yetişdiklerini aḥz ve bir bir Nâdir Şâh’ın ḥuzûruna getirdiler. Hindîler (23) Nâdir Şâh’ın önünde ḥavf-ı³⁷⁶ cân ile yat u yaraḳların yere bırakıp itâ’at birle (24) ‘Acem’e ra’iyyeti ḳabûl itdiler. Bu ma’rekede Kâbilistân vâlîsi ve Hindîler ser-‘askeri (25) nâzır ḥan daḥı Nâdir’in ‘askerinden aḥz olundu. Aḥvâl-i Medîne-i Kâbil³⁷⁷ (26) Medîne-i Kâbil mevḳi’-yi zemîn cihetiyle ve şanâyî’ birle ḡāyet metānetde şehir ve ḳal’a (27) olup maḥşûş muḥāfızlarından ḡayrı münhezim olan ‘askeriñ ekşerî ḳal’aya (28) girip vefret ‘asker ile müdāfa’a ve muḳāvemete egerçi iḳtidār-ı tām ḥāşıl (29) itmişler idi. Velâkin ‘askerde nîzām yok ve intizām yok. Ser-kârda bulunanlardan (30) eṭvâr-ı harbiyyede ḥāzık³⁷⁸ ü mâhir belki fi’l-cümle āşinā bir ferd zābiṭ yok. (31) Nâdir Şâh küşāde-yi baḥt ḳavîyyü’l-ḳalb ‘askeri kendiye muṭî’ ve mûnis emrine

[39b]

(1) münḳād bezl-i emvâl ile Naşārâ’dan ma’iyyetine cerr ü cezb itdiği fûnûn-ı (2) harbiyye mâhirleri ve muḥāşara-yı kılâ’ eṭvârı ḥāzıkları³⁷⁹ kisve-hâ-yı ‘Acemiyân ile (3) mülebbes heyî ü zeyy (?)³⁸⁰ ‘Acemiyân’ın yanında mevcûd ve mu’teber ve mültefet ve her ḥâlde mu’temed (4) ve re’y-i tedbîrden maḳbûl düstûru’l-‘amel Hindîleriñ görmedikleri (5) işitmedikleri tavr ve tarîḳler ile ḳal’ayı muḥāşaraya şürû’ u mübāşeret gösterdikleri (6) gibi derûn-ı ḳal’ada maḥşûr ahālî ve ‘askere ṭareyân-ı ḥavf ile sekizinci günde (7) Kâbil ḳal’asın Nâdir Şâh’a teslîm itdiler ve ‘askerin ve kendisin ‘izzet ü ikrām ile ḳabûl ve enderûn ḳal’aya aldılar.³⁸¹ Ezîn Cānib-i Aḥvâl-i

³⁷⁶ Havf kelimesinden sonra vav harfi vardır.

³⁷⁷ “Aḥvâl-i Medîne-i Kâbil” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁷⁸ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

³⁷⁹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken dal harfiyle yazılmıştır.

³⁸⁰

³⁸¹ “ve ‘askerûñ ve kendüsün ‘izzet ü ikrām ile ḳabûl ve enderûn ḳal’aya aldılar.”

Pādişāh-ı Hind³⁸² (8) Nādir Şāh'ın 'Acem 'askeriyle Hindistān hudūdunu tecāvüz itdiği ve Hind (9) 'askerinin inhizāmı ve kal'a-ı Kābil yed-i istilā Nādir'e giriftār olduğu aḥbār-ı (10) mūḥişe-yi sāmi'a-ḥırāş bir birini te'ākub iderek pāy-ı taḥt-ı Hind Dehlī ve Cihān- (11) ābād ta'bīr olunur. Şehre hemānā bir ān-ı nuḥūset-ḳarīnde ve ordu vāşıl oldu (12) ve pādişāh ve ricāle cidd ta'bīrden bīrūn ve ıztırāb virdi. Hind Devleti ḥalkı (13) ve bā-ḥuşuş pādişāh dā'iresi ricāli ve erkān-ı devlet müddet-i medīdeden berū (14) 'umūmen müştēhāt-ı nefsanīyye zevḳ ü şafālara inhimāk ile işsiz ve güçsüz āvāre (15) ve 'ātıl ve bātıl ve gevşek ve vefā-ter ve kāhil olmalarıyla iktizā-yı sefer keyfiyyeti keyflerini (16) bozup rāḥat ile me'lūf zevḳ ü şafāda mübtelā-yı abdāl nāz-perverāne (17) ra'şē virdi. Fi'l-vāḳi' mūrūr-ı zamān ile nizām-ı devletleri fāsīd olup (18) dā'ire-i pādişāhīde zūkūr u inās merdān u nisvān ve erbāb-ı müdāhene ittifāk (19) birle umūra müstevlī olup emr-i celīl-fermān-fermāyı anlarıñ re'y ü tedbīr ve ḥāhiş (20) ü irādetlerine mevḳūf olmuş idi. Hüküm ve hükūmete re'y-i rezīn ve ḥaşīn- i tedbīre (21) müsta'id ve müstahāk olanlar müdāḥale-yi umūrdan mehcūr zevāyā-yı inzivāda metrūk (22) ḳalmışlar idi. Nādir mutebaşsır ḥāllerine muṭṭali' ü vāḳıf olıcaḳ bī-pervā āḫir-kūşe (23) nā-şāyeste mu'āmele tarīḳlerine zāhib³⁸³ oldu. Ne çāre ḳazā-yı mīrim belā-yı asmānī (24) Nādir Şāh Hindīler gözüne āfet-i cism görünüp emr-i mühimm devletde bezl-i maḳdūr ile (25) tedārik görülmek iktizā eyledi. Memālik-i Hind'de ḥarb u ḳarb müsta'id-i efrād-ı nāsıñ (26) keşreti āḥar devletde ḳıyās olunmayıp zamān-ı ḳalīlde mübālaḡa 'askeriñ tecemmu' ve teceyyüşü (27) ḳābil belki emr-i sehldir. Velākin fūnūn-ı ḥarbiyye ile āşinā 'asker ḳullanmaḡa ḳādir hādiyān (28) ve ser-dārān ve 'asker-i umūr-dīde kār-ı āzmūde zābiṭān nā-būd ve nā-peydādır. Bu ḥāl ile (29) az müddetde çok 'asker cem' olup ḥāzır u āmāde ṭurdular. Ol eṣnāda Hind (30) pādişāhı 'Acem şāhı Nādir'e elçi gönderip mevcūd sefer ve bā'is-i ḥarb u ḳitāl ne (31) idigini ve murād ve maḳşūd ne olduḡunu isti'lām eyledi. Nādir Şāh evvel emrde mülātefe

³⁸² "Ezīn Cānib-i Aḥvāl-i Pādişāh-ı Hind" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁸³ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

[40a]

(1) ü mülāyemet³⁸⁴ tarīkiyle şehir-i nām-dār Cihān-ābād'ı seyr ü temāšā murādımızdır. (2) Pādişāh maḥzūz değil ise bir senelik meşārif-i rāhiyemizi 'icāleten edā birle (3) sıkletimizi def' eylesin redd-i cevāb eyledi. Elçi bu vechle mülātefe şeklinde (4) istihzādan kināye cevāba ḵanā'at itmeyip efendisinden me'mūriyyet ile Nādir Şāh'ın (5) 'örf-i 'ālemde ve ḵavānīn-i düvele muḥālif ḥilāf-ı 'āde vaż' ve ḥareketi (6) sebebinden tekrār su'āle cesāret idicek Nādir Şāh mu'ātebāne mu'āmele (7) ve ḥālā kuvvet-i ḵāhire ile ḵabza-ı taşarrufumuza dāḥil olan Kābilistān öteden berü (8) memālik-i 'Acem mülḥakātından iken Hindīlere intikālī kuvvet-i bāzū ile olmayıp mücerred (9) muşālaḥa takrībiyle baż'ı mülāḥazāt-ı bī-ma'ānī zımnında olmuştur. Şāh Muḥammed (10) nāmında Hind pādişāhı bundan esbak Ḵandehār'ı ḵabza-ı teşḥire getirmek ṭama'ıyla (11) Hind pādişāhlarıyla 'Acem şāhları beyninde mü'esses ve merşūş-ı būnyān şulḥ u şalāḥı (12) hedm idip şurūt-ı 'ahd u mīsāk muḵteżāsınca nehr-i Hind'in sevāḥil-i (13) ğarbiyyesinde vāḳi' memālik-i devlet-i 'Acem'e 'ā'id ve rāci' olmuş iken pādişāh-ı merḵūmuñ (14) ol memālike bir takrīb ile ol eṣnāda istilāsı ḥilāf-ı şurūt-ı 'ahd ü mīsāktır. (15) Böyle olduğda Hindīlerin 'uhūd u mīsāk ve eymānlarına i'tikād u i'timād levḥa-ı i'tibārdan³⁸⁵ (16) maḥv u merfū' olmağla memālik-i 'Acem'in daḥı Hindīlerin şerr ü zararlarından (17) emniyyeti ḵalmamağla mā-beyninde bā'is bir sedd yed bulunmak lāzım ve lā-büdd (18) idigine binā'en nehr-i Hind menba'ından manşıbına varınca meyān-ı devletde sedd (19) ta'yīn olmağla muḥtācdır. Binā'en 'aleyh nehr-i merḵūm emniyyet için sedd ta'yīn ve cānib-i (20) ğarbiyyesinde vāḳi' memālik-i 'Acem'in emniyyeti mü'ekked ve rehīn ve meşārif-i seferiyyemizi (21) zāmin olmak için tarafımıza redd olunursa fe-bi-hā ve illā 'asākir-i cerrār u kerrār ḵavīyyü'l- (22) ḵalb zaferān i'tiyādımız ile Hind içerülerine dāḥil ve Hind pādişāhı efendini (23) aḵşā-yı ḥudūd-ı Hindistān'a³⁸⁶ varınca ta'ḵīb ideceğimiz ma'lūmu olsun (24) kelāmıyla ḵaṭ' cevāb eyledi. Nādir Şāh bu gūne teklīf-i 'anīd Hindīlerden ḵabül

³⁸⁴ Bu kelime te harfî yerine peltek se harfîyle yazılmıştır.

³⁸⁵ Bu kelime yan yana iki kere yazılmıştır.

³⁸⁶ Hindusitān şeklinde yazılmıştır.

(25) olmayacağını teyakkun itmiş idi ve kabûl olunmamak akşâ-yı merâmı olmuş idi. (26) Zîrâ Hind Devleti'nde ğaflet-i medîdeden nâşî za'f tārî ve 'askerleri bî-servîn (?)³⁸⁷ (27) ve bî-nizâm ve bî-intizâm pâdişâhları uğrunda ğayretsiz ve ħamiyyetsiz olduklarına (28) vuķûf u ittîlâ' ħâşıl itdiginden ğayrı ez-ittifâķ Hindîlere vâķi' ħâli tekli'f-i (29) mâ-lâ-yuṭâķına küşâdegî-yi tîli' bed-baḥtî müsâ'ade olıcaķ olursa sefer münķatî' (30) olmak iķtizâsıyla Hind seferine 'azîmetine 'illet-i müstaķille olup ârzûsıyla (31) şifte ve dil-beste ve dil-teşne olduĝu nâm u nişân 'izzet ü lezzet ya'nî fâtih-i

[40b]

(1) Hindistân 'unvânıyla iftiḥâr u mübâhâta reh-yâbı fırsatı bu derece el virmiş iken (2) fevt olmak ḥavfı kendiye endîşe virmiş idi. Ol ḥilâlde tamâmen memâlik-i (3) Hind'de sefer ve ceng içün 'asker tedârigine teşebbüs olunduĝu Nâdir Şâh'ın (4) mesmû'ı olıcaķ vesvese-yi uluyı def' birle Hind nehri cânibine ḥareket (5) ve 'âzim-i râḥ Cihân-âbâd oldu. Eşnâ-yı râhda Bogor ḳal'asını 'anveten ḳabza-ı (6) taşarrufa getirip ahâlîsi müdâfa'aya ḳıyâm itdigi içün siyâset-i şedîde (7) ile cezâ tertîb eyledi. Andan Atûḥ nâm ḳal'aya vardı. Ḳal'a-ı merķûme (8) ḥaşânât ve muḥâfızın ile metânet bulmuş ve müdâfa'aya iķtidârı var iken (9) ahâlîsi Bogor ḳal'ası ahâlîlerine vâķi' ḳahr u şiddet ḥavfıyla bilâ-tereddüd (10) ḳal'a ḳapılarını açıp dest-i Nâdir'e teslîm itdiler. Ḳal'a-ı merķûme Nîlâb ırmaĝı (11) üzerinde vâķi'dir. Nîlâb ırmaĝı ise Hind nehrine manşib olur. (12) Daķîķa³⁸⁸ Şâhib-i târîḥe bu maḥalde el virip dir ki bu maķûle (13) bu el-fuzûl bed-kâr celâlîlere teşḥîr-i bilâd u ḳılâ'da tâ ki zuhûra ide gelmiş sühûlet-i (14) cây istiĝrâbdır ve öteden berü bu mişillü zor bâzû darbe (?)³⁸⁹ dâ'imâ ileriye (15) segirtmek dâ'iyesine düşerler evâ'il-i ḥâlleri vâşıl ve nesilleri fikr (16) ü mülâḥaza olunsa ḥayrete bâ'is olur ve ekşer bilâd u ḳılâ' bunlara vahşet (17) ü dehşet ṭareyânıyla

³⁸⁷

³⁸⁸ Kırmızıyla yazılmıştır.

³⁸⁹

tābi‘ olurlar. Bu keyfiyyetleriñ ḥaḳīḳati bilinmez bir ḥikmet-i ḥafīyyedir. (18) Tedārik Kerden Cisir-Hā Berāy-ı Güzār-ı Enhār³⁹⁰ Çün rāh-ı Cihān-ābād’da enhār-ı ‘izām-ı (19) ‘adīdeden mūrūr iḥtiyāc-ı nümāyān idi. Şāh Nādir Atūḥ’da şalacalar ve sallar (20) binā itdirdi. Ber-vechle ki şalacalarıñ eczāsı olan kerāsteler (21) ‘Arablara taḥmīl olunup maḥal yerinde biri birlerine ‘aḳd ü rabṭ olunmaḳ mūmkın ola. (22) Cisrler içün salları ve şalacalar tedārigi eşnāsında nehr-i Hind’iñ (23) geçide ehsele ü evfaḳ maḥallini ve sāḥilinde ‘askerin nüzūlüne münāsib yerlerini geşt ve taḥḳīḳ (24) içün adamlar ta’yīn ve irsāl eyledi. Kāşifler nehr-i merḳūm bā’iş-i ‘arīz ü şedīdü’l-cereyān (25) kenārları yüksek ve cā-be-cā mehdūm idigin ve nehriñ öte cānibinde lā-yū‘ad u lā-yuḥşā (26) adamlar ve atlar ve develer müşāhede eylediklerini i’lām itdiler ġarīb bu ki (27) Nādir Şāh mutebaşsır [u] dūr-endīş a’yān-ı ekābir-i Hind’den devlet kösteklerini bed-kār (28) ḥā’inler ile maḥfī ü nihānī mu‘āmele birle mūrāsele ü muḥābere ve mekātibeden ḥālī olmayıp (29) Cihān-ābād’da ne işlendiğine ve ne yüzden tedbīr olunduğuna vāḳıf u muṭṭālī (30) henüz Hind ‘askerinden sāḥil-i nehre gelen bir cüz’ī ‘asker idigini yaḳīnen bilmiş idi ve Hind (31) Devleti’niñ ‘acīb ü ġarīb kūḥūlet ü kesāletinden nāşī bunca ‘asker ḳurb-ı şehrde

[41a]³⁹¹

(1) işsiz ve güçsüz orduda ve şehrde bi’l-cümle levāzım u ḥavā’icde (2) müzāyaka-yı ‘azīme der-kār cümle ‘asker cem‘ oldu ve ḥāzır u āmāde ḳılındı. (3) İ’tikād ile pādīşāhı ḥademe ve nüdemāsı³⁹² iğfāllerinden nāşī hareketde tebatṭī ü te’ennī (4) üzere olduğu Nādir Şāh cezm ve nehrden mūrūrda mūmāna‘ata me’mūr yalnız (5) Lāhor ‘askeri idiginden ḥabīr ü āġāḥ olmuş idi. Binā’en ‘alā-zālik Nādir Şāh (6) ‘askeriniñ ekşerini sāḥil-i nehrde ve orduların ḳurmaḳ üzere ileriye gönderdi (7) ve Nīlāb ırmağıyla salları ve cisrleri mühimmātı aşāğıya aḳmaḳ üzere tenbīḥ eyledi. (8) Bu şūretde nehr-i Hind’den geçmek tedārigi ḳaşdında olduğunu gösterdi (9) ve kendisi bi’z-żāt yigirmi

³⁹⁰ “Tedārik Kerden Cisir-Hā Berāy-ı Güzār-ı Enhār” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁹¹ Kırmızıyla “sene 1153” tarihi sayfa kenarına yazılmıştır.

³⁹² Metinde “

biñ atlı ile bālā-yı nehrde otuz fersah mesāfeden (10) ba‘īd bir maḥalde cāsūslardan haber aldığı bir geçide segirdip ol maḥalde (11) güzāra māni‘ bir ferd bulunmadığından nehr-i Hind’i geçid ile geçdi ve fi‘l-hāl (12) sāhil-i nehr ile aşağı akıp nehri muḥāfazaya me’mūr Hindīlere ‘ale’l-ḡafle (13) hücūm Hindīlere hücūm-ı ‘ale’l-ḡafleden ḥavf-ı ‘azīm tārī olup ḥaşmıñ (14) kılet-i keyfiyyetine ittılā’a henüz vakt bulamayıp inhizām-ı ‘azīme düş oldular (15) ve bi’l-cümle tophāne³⁹³ ve cebeḥāne ve mühimmāt-ı harbiyye ve eşkāl ve develerin ‘askergāhında (16) bırakıp firār itdiler ve kimini Lāhor’a kimini Cihān-ābād’a şitāb itdiler ve bi’l-cümle³⁹⁴ (17) memālik-i Hind ahālīsine ḥavf-ı ‘azīm tareyānına bādī oldular. Qazāyā-yı ittifākīyye (18) bu yüzden zuhūr idicek bākī ‘Acem ‘askeri mäh-ı neyyārıñ beşinci gününde salları (19) ve şalacalar ile bī-muḥābā karşı geçdiler. Aḥvāl-i Memleket-i Pencāp³⁹⁵ (20) ‘Acem ‘askeri nehrden geçdikde iptidā uğradıkları Pencāp memleketidir. Memleket-i merķūmeyi (21) beş ‘aded enhār-ı saḳy ve sirāyet itdigidinden Pencāp tesmiye olunmuş. Memleket-i (22) merķūme enhār-ı merķūme sebebiyle memālik-i Hind’iñ ziyāde maḥşūl-dārı ve pāy-ı (23) taht olan Cihān-ābād’iñ kileri ta‘bīr olunur. Medīne-i Lāhor³⁹⁶ (24) Memleket-i merķūmeniñ ser-i bilādı ve kā‘ide-i hükümetidir. Şehriñ halkı kāhil ü tembel (25) olmaḡla şehir çendān i‘timād u i‘tibāra sezā ḥaşānetden ‘ārī ve açıktır. ‘Acem (26) ‘askeri Hind nehrini bu güne sühūlet ile geçdiklerinden şāhlarıñ Nādir’iñ (27) kuvvet-i baḡtıyla Hind’e ḡalebe ideceklerinde ve Cihān-ābād’ı kabza-ı teşḫire (28) getireceklerinde şübheleri kalmadı. Hindīler her ne mertebede keşretde olurlarsa da (29) ‘Acemler cenge kıyāma mezīd-i şevḳ ü ḥāhiş ile şāha gelip lāf-zenān ve feryād-künān (30) şāhiñ yolunda cān u başların fedā ideceklerini eymān-ı ḡilāz ile ta‘ahhüd (31) idip şāha takviye ve ta‘cilen ḥarekete tahrīk itdiler. Şāh Nādir ‘askerinde

[41b]

³⁹³ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

³⁹⁴ “ve bi’l-cümle” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁹⁵ “Aḥvāl-i Memleket-i Pencāp” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

³⁹⁶ “Medīne-i Lāhor” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

(1) kâmil-i hâhişi göricek der-hâl göç itdi. Cısr mühimmâtınıñ ba'zısını (2) 'Arablara ve nicesin 'askeri dostlarına tahmîl idip Lâhor cânibine 'âzim-i (3) râh itdi. Eşnâ-yı râhında bulduğı huşunu hedm ü tahrîb ve memâlik (4) ahâlîsi kulübuna beķā (?) ru'b³⁹⁷ içün bilâd u kūrā ve şahrâları harâb u yebâb (5) ve hâlî³⁹⁸ koyarak bulduğı Hindîleri ahz ve katl [ü] esîr iderek Heydâspe (6) nehrine vâşıl oldu. Güzâra mâni' bir ferd bulunmayıp karşı yaķasına geçdi. (7) Ahvâl-i Vâlî-yi Pencâp³⁹⁹ Pencâp vâlîsi Hind 'askeriniñ der-ceng-i evvel (8) ve şânî inhizâma düş olduğun işitdikde 'Acem 'askeriniñ karîben Lâhor'a (9) gelecegin yaķînen bilmiş idi. Binâ'en-'aleyh Cihân-âbâd'a pey-der-pey menziller ve 'arâz (10) u a'lâmlar ve niyâz-nâmeler ile Hind 'askerini tecemmu' ve tedârîke ve hâzır u âmâde (11) olmağa tahrîk ve evvel-be-evvel hâzır olanlar Heydâspe nehrini ve Lâhor'ı muhâfaẓa (12) imkânı içün 'icâleten tarafına gönderilmekde ibrâm u ilhâh-âmez tavsiyelerden (13) ve Pencâp haşmıñ eline giriftâr olıcaķ olursa tamâmen devlet elden gider diyü (14) tehdîd ü tahvîfden bir ân hâlî olmuş idi. Encâmında Hind pâdişâhı Şâh (15) Muḥammed müteyaķkız olup lâ-yü'ad 'asker ile harekete ve Lâhor'ıñ⁴⁰⁰ imdâdı 'azîmetine (16) karar virdi. Çe fâ'ide Hind pâdişâhlarınıñ mu'tâdları olan ihtîşâmât-ı 'azîm (17) ve yol içün ve bi'l-huşuş seferler içün istişhâbın i'tiyâd itdikleri ifrât-ı eşķâl (18) ve esbâb-ı şevket ü 'azîmetiñ tehiyye ve tertîbi böyle vaķt-i teng maḥall isti'câlde (19) bir güne te'hîre mü'eddi ve pâdişâh-ı Hind Cihân-âbâd'dan hareket itmezden (20) 'Acem 'askeri Lâhor'a geldi. Lâhor vâlîsi dâ'ire-i pâdişâhî ricâliniñ (21) tekâsülleri ve pâdişâhı îķâz ve ta'cilde müsâmaḥaları sebebiyle iş neye (22) varacağın ta'aķķul u teferrus birle bildi ve ol cânibden me'yüş vâlî-yi merķûm (23) ğayûr ve cerî⁴⁰¹ ve cesûr kavîyyü'l-ķalb mâlik-i re'y-i rezîn şâhib-i tedbîr ḥayr-ḥâh-ı (24) devlet-i recûl tammü'l-'aķl olmağla selâmet-i devlete vesîle olur. Esbâba teşebbüsde (25) daķîķa-ı fevt itmedi. Inhizâma düş olmuş 'asker-i perâkendelerin ve bezl-i maķdûr (26) ile tedârîğine ķâdir olduğun 'asker ğurûhların ma'ıyyetine cem' idip nehriñ şehre (27) karşı vâķi' sâḥilini zabt idip

397

398 Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha ile yazılmıştır.

399 "Ahvâl-i Vâlî-yi Pencâp" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

400 Nazal n harfi kelimenin üstünde kırmızıyla yazılmıştır.

401 "ve cerî" ibaresi satırın hemen üstüne kırmızıyla yazılmıştır.

ordusunu kurdu. Dā'iren-mādār 'arīz ü 'amīk (28) kat be kat hendekler ile kavī metersler kurdu ve iktizā iden maḥallere toplan (29) tertīb ü ta'yīn eyledi. Bu hāl ile Cihān-ābād'dan pādīšāh 'askeri gelip (30) yetişince müdāfa'aya iktidār ve emniyyet ḥāşıl idecek mertebede tedārik gördü. (31) Daķīķa⁴⁰² Müverriḥ bu maḥalde dir ki başanlar başılmışlara ġālib ola geldikleri tecrube birle

[42a]

(1) şābitdir. Başanların zoru ve kuvvet-i kalbleri başılmışların zoruna ve kuvvet-i (2) kalblerine ġālib idigi 'aķıl ve ferāset ile ma'lūmdur. Bir maḥalle taḥaşşun itmek (3) ve ḥaşmın maḥall-i taḥaşşunda vürūduna tevaķķuf itmek ḥaşmın kuvvetini ikrār u i'tirāf (4) ve kendi za'fı izḥār u beyān idigi bi'l-bedāhe zāhirdir. Bu eşnāda 'Acem (5) 'askeri Hindīlerin müdāfa'aya tedārik-i tām ile kıyām ideceklerinden (6) āġāh olıcaķ ve var kuvvetlerini bāzūya getirip kemāl-i ġayret ile Hindīlere hücum (7) itdiler ve dirisi ölüsüne bakmayıp cenge muşırr oldular. Birkaç sā'at içinde (8) Hindīlerin⁴⁰³ meterslerini zabt idip giderek Hindīlerin tertīb ü nizāmların (9) bozup perişānlık virdiler ve cebbānlarını kaçırıldılar. Hindīlerin piyādegānı (10) iḥtilāl u iḥtilāf ile 'azīm-i meḥālike giriftār ve raḥne-dār oldular olduğun (11) süvāriyān müşāhede idicek fırāra yüz tutdular. Nehrden geçerken ekseriyyā (12) gird-āb-ı helāka giriftār oldular. Ser-'asker olan vālī meydān-ı mu'āreke (13) yalnız kaldı. Nā-çār cengden kesr-i ümīd (?)⁴⁰⁴ idip Nādir'e virilmek ya'nī kendisini (14) teslīm itmek ile mecbūr oldu. Daķīķa⁴⁰⁵ Nādir Şāh bu def'ada şüret-i āḥiri de (15) bir ḥud'a-ı ḥarbiyye semtin daḥı tuttu. Ya'nī vālī-yi merķūmdan meşhūdu (16) olan şecā'at ile ve dil-āverlik zımnında vālīye ikrām u iltifāt ile mu'āmele (17) ve 'azīm muḥabbet izḥār eyledi ve Hind aḥvālī nihāyet bulunca yanında mükerrrem alıķoydı. (18) Ba'dehū Pencāp'ı kendiye ibķā' ve zırde taḥrīr olduğun üzere ricāl-i devlet-i (19) Hind zümresine idḥāl eyledi. Hindīleri

⁴⁰² Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁰³ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfıyle yazılmıştır.

⁴⁰⁴

⁴⁰⁵ Kırmızıyla yazılmıştır.

ta'kīb iden 'Acemlerden iki yüz (20) miqdārı nehre ğark oldu. Bu mu'āreke de Hindīlerden karada ve şuda otuz biñ (21) miqdārı nüfūs telef oldu. Baķīyyūs-süyūf sefineler ile karşı geçip Lāhor'a (22) firār itdiler. 'Acem 'askeri bilā-māni' ve bī-mezāhim dahı şehir Lāhor'ı dahı zabt (23) itdiler. 'Acemler hıdmetlerine ve zahmetlerine ve imkānlarına mükāfāt zımnında Lāhor şehrini (24) iġtinām murād itdiler. Nādir Şāh men' idip bir ferde zarar itdirmedir. Fi'l-vāķi' 'Acemleriñ (25) ve bi'l-ħuṣūṣ Nādir'iñ 'askerinde kavī-yi zabt u rabt ve siyāset-i şedīdesi (26) düvel-i sâ'iresi zabt u rabt ve siyāsetlerine kıyās olunan ber-vech-i meşrūh (27) vālī-yi merķūmuñ Nādir Şāh'dan ricāsına binā'en şehir-i Lāhor ve ahālisi (28) cānlarıyla māllarıyla 'Acem'e ġanīmet olmadan taħlīṣ-i ġirībān itdiler ve Nādir Şāh (29) 'askerine ġanīmet ile mücāzātı Cihān-ābād'a havāle ve 'aql u fikr-i⁴⁰⁶ tama'ların (30) ol taraflıñ emvāl bī-kıyāsı tama'sına şarf ve imāle eyledi ve Lāhor ahālisine (31) 'Acem 'askeri Hind'de olduķça zevād⁴⁰⁷ u zehā'ir-i firāvān yetiṣdigi

[42b]

(1) der-'uhde itdirdi ve min-ba'd Hind pādīşāhı ve 'askeri tarafına zehā'ire (2) virmek ve tarīķ-i āhara ile i'āne itmekden eṣedd 'uķūbet ile men' eyledi. (3) Hareket-i Nādir Şāh Ez-Lāhor Be-Cihān-ābād⁴⁰⁸ Medīne-i Lāhor'dan Dehlī şehri ki (4) Cihān-ābād 'unvānıyla meşhūrdur yüz fersah mesāfedir. Bir fersah üç mīldir (5) ve üç mīl bir sâ'atdır ve bu cümle vāsi' ve düz şahrālar ve menbit ü maḥşūl-dār (6) yerler feraḥ-fezā ve dil-ġuşā maḥallerdir. 'Acem 'askeriniñ ilġar ve sür'atine müstedil (?)⁴⁰⁹ (7) arāzī müstevī olmaġla birkaç gün içinde Hindīler gözlerinde Cihān-ābād (8) civārında vāķi' 'askergāhları kırbunda tā ki 'Acem 'askeri göründü. (9) Ahvāl-i 'Asker-i Hind⁴¹⁰ Ol diyār seyyāhlarıñ taḥrīrātı ve rivāyātına i'timād cā'iz (10) görölürse Hind 'askeriniñ

⁴⁰⁶ Fikr kelimesinden sonra vav harfi bulunmaktadır.

⁴⁰⁷ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁴⁰⁸ "Hareket-i Nādir Şāh Ez-Lāhor Be-Cihān-ābād" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁰⁹

⁴¹⁰ "Ahvāl-i 'Asker-i Hind" ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

keşreti ve ziyneti ve şevketi hadd-i vaşf ve ta'bīrden (11) dūr-ā-dūr belki bir vaqt ve bir zamānda bu rütbe-i 'asker keşir görülmüş ve işidilmiş (12) degildir. Dört yüz biñ atlı ve ol miqdārı tūfengli harbeli ve kemānkeş ve mızrāklı (13) üç yüz biñ ta'dād olunmuş idi. On biñ 'Arab otuz biñ deve (14) iki biñ filleri var idi. Nādir'in vekāyi'ni cem' iden kaleminiñ seyyāhı (15) ancak biñ iki yüz bakır topları ve ceng için donanmış beş yüz filleri (16) idigin tahrīr eyledi. Hindīlerin ordusu münāsib-i vasī' ü zıyık ile kurulmuş (17) iken altı fersah mesāfeyi istī'āb itmiş ve dā'iren-mādār hendekler ile ihāta (18) olunmuş idi. 'Acemlerin ise piyāde ve süvārisi altmış biñ 'asker idi. Nādir Şāh (19) egerçi şāhib zuhūr olanlar haşmın keşretinden teḥāşī itmezler da'vāsıyla 'askerine (20) takviye virir idi. Velākin Hindīler de bu vechle ifrāt u keşret ve kuvveti göricek (21) mu'tādı olan sür'at ile Hind 'askeri varmağı ve cenge kıyām itmegi münāsib (22) görmedi ancak ordudan şehre mevşil [ü] mevāridi ve ze[v]ād u zahīre girecek (23) yolları kat' için kendisine muvāfık bir mahalle kondı. Dört beş biñ (24) Hindīler ze[v]ād⁴¹¹ u zehāire için şehre taşra çıkmışlar idi. Nādir Şāh (25) gördükde der-hāl dört beş yüz 'Acem gönderip bozup perākende itdirdi. (26) Fi'l-vāқи' 'Acem atlısı cümle Asyā iklimi atlılarına gālibdir. Bā-ḥuşuş Nādir (27) Şāh'ın atlı 'askeri şu'būb-ı tūvānā ve tenūmend ve fedāyilerdir ve kendilerine (28) maḥşuş bi ḡarīb tavr kisve ile mülebbesler olup Hindīlerin gözlerinde (29) mehīb ve maḥūflardır. Atları menbūt ve iri ve yüksek ve sağ ve ten-dürüst (30) ü dinç ve çabuk u çālāk şubūs Kalpakları çarı terek pösteki kaplı çuka (31) dandır ve lāmeleri kışarak envā' çukalardandır çizmeleri dahı

[43a]

(1) ḥafıfdır yat u yaraqları tūfeng ve balta ve şemşir ve kalķandır. (2) Silāhları ḥafif kendileri çālāk ve çābūk⁴¹² olmalarıyla haşmın keşretine (3) bakmayıp serī'an hücum ile vāfir topların zabt itdiler. On beş gün içinde (4) Şāh Muḥammed'in elli biñden

⁴¹¹ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁴¹² Bu kelime be ile yazılması gerekirken pe harfiyle yazılmıştır.

ziyâde ve mücerred kaht u galâdan nâşî derd-i cû‘ ile (5) altmış biñe bâliğ olur ‘askeri telef oldu. Ordudan firâr itdiler üç yüz (6) biñi tecāvüz itdi ve bunların dağı bir niceleri ‘Acemlere giriftâr oldu. Ol (7) eşnâda Nâdir Şâh pâdişâh Şâh Muhammed sipeh-sâlârı Melik-i Mîrzâ’yı (8) veche ma‘kûl üzere emr-i muşâlahayı îrâd ve ifhâm için ma‘iyyetine da‘vet (9) eyledi. Mîrzâ’-yı merķûm muķaddemâ a‘ref nâmıyla re‘isü’l-aķlâm ve ba‘dehû (10) şadr-ı â‘zam-ı ricâl olmuş idi ve fi’l-haķîķa zâtında memdûh ve hâlûķ mâlik-i (11) re’y-i rezîn şâhib-i tedbîr hayr-hâh-ı devlet cesûr u dilîr mütebaşşır ve reşîd (12) ve ehl-i haķķ pâdişâha pende ve çâker ricâl-i kâmil idi. Pâdişâh dâ’iresi (13) ricâliniñ nâ-hemvâr hareketlerini gördükçe muhâlefet ve bir tarîķiyle taķammül idemeyip (14) ve haķķı ketm itmeyip anlar ile zıdd olmuş idi. Enderûnî hademe ve nüdemâ⁴¹³ (15) pâdişâhı iğfâl ve i‘dâmına bir takrîb ile haţtı alıp kılına fırsat-cûy (16) olduklarından âgâh olıcaķ firâr idip vâlîsi ve hâkimi olduğu vilâyet-i (17) Deken’e cân atdı. Ahvâl-i Deken⁴¹⁴ Deken tevâbi‘-i Hind memleketleriniñ ‘izâmı (18) bir memleketdir. Cânib-i ğarbdâ Gücurât ve cânib-i şarķda Kelkende memleketleri vâķi‘ (19) olup mâ-beyninde ‘arzen ve tûlen vâsi‘ ve memdûh memleketdir. Memleket-i merķûmede (20) vâlîye maħķûm atlı ‘asker kırķ biñe bâliğ olur piyâdeniñ ise hadd ü hesâbı (21) yok. Bu hâl ile vâlî-yi merķûm egerçi efendisine bâĝi ü ‘işyânı revâ görmedi (22) velâkin muhâlefetleriniñ sū-i kaşdlarından ihtiyât idip ahz ve ihzâra (23) ķâ’il olmayıp kimesneniñ emrine râm olmadı. Efendisine hulûşun taşdıķ (24) için beher sene memleket-i cizyesin irsâlde taķşîr itmediginden ğayrı (25) râyâ tesmiye olunur. Mecûsîler begleriniñ istîlâ itdiği vâfir memleketleri fetħ ü teshîr (26) idip memâlik-i pâdişâhiye zamm u ilhâk eyledi. Râyâ ta‘bîr itdikleri Mecûsîler (27) begleri başlı başlarına sancaķ miķdârı birer memlekete ber-veche ocaķlık (28) mutaşarrıflar olup kimesneye maħķûm olmazlar. Mîrzâ-yı Mülk-i merķûm vech-i meşrûh (29) üzere müddet-i medîde Āsitâne-i Devlet pâdişâhiden dūr ve umûr-ı ‘âmmeye (30) müdâhâleden mehcûr olup zamân-ı fetķ ü retķ-i mehâm-ı saltanat nevres (31) ve hoş-âmedi rîş-hand müdâheneci mübtelâ-yı ‘ayş u ‘işret zevķ ü şafâya

⁴¹³ Metinde “” şeklinde geçer.

⁴¹⁴ “Ahvâl-i Deken” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

[43b]

(1) münhemik nā-ehilleri ellerinde kalmış idi. ‘Ākıbet inhidām-ı bünyān-ı devletde nā-şinīd[e] (2) ve nā-mesbūk bir kazā-yı mübrem zuhûruna mü’eddî oldu. Şāh Muhammed ‘Acemleriñ (3) Hind’ sū-i kaşda tedārik kaydında olduklarından āgāh olduğu birle Mīrzā-yı (4) Melik-i merķūmu sipeh-sālārılık ile şadārete da‘vet eyledi. Ol eñnāda henüz (5) ‘Acem’iñ bu rütbe tecāvûze taşaddîsi hātıra huṭūr itmeyip hezār i‘tirāz ile (6) kabûlden imtinā’ itmiş idi. Çok geçmeyip ‘Acem ‘askeri rāh-ı Cihān-ābād’a (7) rū-be-rāh ve sür‘at ve şitāb ile vuşûle mücid ü sâ‘î idigi mesmû‘ı olıcağ (8) der-hāl mā-mezāyı ferāmūş ve eyāleti ‘asker ile hāzır olup Cihān-ābād kurbunda (9) ‘askergāha vāşıl oldu. Pādişāh Şāh Muhammed Mīrzā me[m]leket kudūmünden (10) ğāyet memnūn ve maḥzūz oldu ve bi‘l-cümle hayr-hāhān-ı devlet pādişāh (11) muḥibleri saltanat ğayret-keşleri dil-şād olup cümle ‘askeri gūyā yeniden (12) tāze rūḥ buldu. Mīrzā-yı merķūm Nādir Şāh’dan da‘vet olunduğda ğıyābetinde (13) ‘askerde fesād hudūşu ihtimālî havfından nāşî da‘vet icābetinden imtinā’ (14) eyledi ve der-hāl hādiyān-ı cüyūş rū’esā-yı ‘asākir-i zābiṭān ve iş erlerine (15) cenge hāzır u āmāde olmaların ekīd ile tenbīh eyledi ve bekçi nöbetçi qarāvulçıları (16) tertīb idip ol gice bir takrīb ile düşmana dil düşüp hālden āgāh (17) olmamak için meterslerden bir ferd bir dürlü bahāne ile taşra çıkmamak üzere (18) muḥkem tenbīh eyledi. Pādişāha mā-fi’z-zāmīrin keşf ve ‘arz idip du‘āya mazhar (19) ve emr menvī ve muşammeme me’zūn ve me’mūr oldu. Mīrzā-yı merķūm ol (20) gice orduda ihtişāmdan şabāha dek cümle ‘askeri tertīb ve mühimmāt-ı (21) harb u kıtālî tehiyye kıldı ve inficār-ı fecr şādık vaktinde müterakķıb oldu meger (22) dā’ire-i pādişāhīde muḥarrebān pādişāh ḥademe ü nüdema⁴¹⁵ merdān u nisvān (23) cebbān u bed-kār [u] nā-dānlar pādişāh-ı sāde-dili iğfāl ve havfa düşürüp (24) cenge izn verdigine nādim itdiler vakt-i seherde emr-i hātīr telākī ve teşādūm ü kıtāla (25) zīnhār⁴¹⁶ mübāşeret olunmaya hātṭ u

⁴¹⁵ Metinde “” şeklinde geçer.

⁴¹⁶ Zinhar kelimesinden sonra fazladan atıf vavı konulmuştur.

hiṭābıyla fermān-ı pādīšāh vürūd idip (26) ser-dār-ı ‘asākir hādiyān-ı cüyüş belki ifrāt-ı beşer cümleten engüşt hayreti der-dehān (27) idip vādī-yi hayretde kaldılar. Bī-çāre Mīrzā-yı Mülk ne işlesin ma‘iyyetine yalnız (28) on adam alıp ‘Acemleriñ⁴¹⁷ ordusuna şitāb eyledi. Nādir Şāh mīrzā-yı merķūmuñ (29) bi’l-cümle keyfiyyet-i aḥvāline ve hūner ü ma‘ārif ve menākıbına semā‘ ile ve Lāhor vālīsiniñ (30) ta‘rīfiyle gergī gibi ıttılā‘ ḥāşıl itmiş idi ve mebdādī-yi vuşūlünde āşināyāne (31) mu‘āmele gösterdi. Bā‘de-zālik şāh-ı merķūm bā‘iṣ-i seferi olan ‘ilel-i mevāddı

[44a]

(1) beyāna āğāz ve henüz Kābil’e vuşūlünden evvel pādīšāh Şāh Muḥammed’e gönderdiği (2) aḥbārı teşekkī şeklinde zıkr ve yād idip evvelā⁴¹⁸ Timur’uñ altmış altı milyon ki her milyonu (3) on kerre yüz biñdir. Bu kadar ğuruş maşrafiyla yapıdırıp ‘Acem’den Hind’e nakl itdiği (4) taḥtda Şāh Muḥammed’in bir dürlü ‘alākası olmadığını irād. Sāniyā⁴¹⁹ Şāh Muḥammed’in dedesi (5) Cihāngīr’in ‘ammisi Hind taḥtına⁴²⁰ cülūs için ‘Acem tarafından virilen meblağ-ı ‘azīme nūz (6) edā olunmadı. Sālīsen⁴²¹ Şāh Muḥammed Ağvāniyān’a ve ‘Osmāniyān’a karşı ‘Acemlere ta‘ahhüd itdiği (7) imdād u i‘ānetde va‘dine vefā itmediğiyle ‘Acemleriñ zarar-ı ‘azīmine bā‘iṣ oldu. (8) Rābi‘an⁴²² Nādir Şāh taḥt-ı Īrānī’ye cülūs aḥbārı için dostāne Şāh Muḥammed’e (9) gönderdiği elçiye ḥilāf-ı mu‘tād düvelü’l-yeķoğandan ğayrı Nādir Şāh ‘asker-i (10) girān ile memālik-i Hind’e dāḥil olmadıkça Nādir’in şāhlığına muḥarrer ve mu‘terif oldu. Ḥāmisen⁴²³ (11) Çün Şāh Muḥammed kendisinden aḥz-ı intikām için Şāh Nādir’i mesāfe-i ba‘ideden (12) sefere ve Hind’e gelmege mecbūr kıldı. Meşārif-i seferiyyeyi ve bu taḥrībiyle vāķi‘ (13) mażarratı kendisinden (?)⁴²⁴

⁴¹⁷ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

⁴¹⁸ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴¹⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴²⁰ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

⁴²¹ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴²² Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴²³ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴²⁴

hakķımız ve maṭlūbumuzdur diyü Mīrzā-yı Mülk-i merķūme (14) bir bir tefhīm eyledi. Mīrzā-yı Mülk-i nā-çār teşekkīlerine muvāfaķat ve mizāc-gīr şūretinde (15) görünerek: “Efendime ķāğıd yazayım bā’iṣ-i bürüdet olan mevādduñ ṭarīķ-i lāyıkı (16) üzere tayyib-i hāṭırınıza muvāfık vechle bir ān evvel taṣḥīḥ ve ta’dīl ve tesviyesine (17) taķayyüdde terġīb ve pend-pirāy ḥuṣūle bezl-i maķdūr ideyim velākin bu ķuluñuz (18) seniñ çendin devletden dūr ve müdāhale-yi umūr-ı salṭanatdan bi’l-küllīye mehcūr (19) olduġu ma’lūmuñuz olup arada bā’iṣ-i bürüdet olan ķabāḥat veya ġaflet (20) ile taķṣīrāt ķuluñuza ḥaml olunmak ṣāyeste görülmeye. Şāhıñ āyine-i hāṭırına (21) ġubār-ı küdürēt lūḥūķına ve böyle ṭarīķ-i ‘amīķ ile metā’ib ü meṣāķķ-ı müsāfereti (22) iltizāma bā’iṣ ü bādī muķarrebān-ı salṭanat vūkelā-yı devletiñ müsāmaḥa birle tekāsüllerinden (23) ve efendileri velī-ni‘metlerini īķāzda ihmāllerinden nāṣī olmak görünü[r].” didikde (24) Nādir Şāh dil-nevāzaya tebessüm ile Mīrzā’ya ḥiṭāb: “Vūkelāmıñ daķıķ ve ‘indimizde (25) ṣāyeste taḥṣīndir velākin kelām-ı dil-kārīb ile maṣlaḥat görmek vaķti degildir. (26) Saña emr ü fermānım budur ki der-ḥāl efendiñe ḥaber gönder yarın baña gelsin. (27) Ben istikbāl iderim. İki alay arasında birbirimizi karşılayalım emr-i şulḥu (28) bu vechle görelim ve illā adını bir bahāne ve tereddüd ile nā’ire-i ġaṣabımı taḥrīķ ve tehyīç (29) iderse kellesini gövdesinden koparıp ḥāķ-i mezelletde ġaltān iderim.” (30) diyip kelāmda ḥuṣūnet ve ġılzet eyledi. Mīrzā-yı Mülk Nādir Şāh’ıñ kemāl-i ġayūr ile (31) ġılzet ve ḥuṣūnet-āmīz kelāmından efendisi pādīşāh Şāh Muḥammed’i naķīr ü kıṭmīr

[44b]

(1) āġāḥ eyledi ve Nādir’iñ kelāmı āḥirinde ġurūr-āmīz ġılzetine bakılmayıp mebdādī-yi kelāmında (2) nev’an iẓḥār itdiği mülāyemetden istidlāl birle ṣāyed ki ıṣlāḥ-ı zātü’l-beyne (3) bir ṭarīķ buluna diyü efendisi Nādir ile ġörüşmege terġīb itdi. İrtesi ġün (4) ‘Acemiyān ve Hindiyān ferīķeynden müretteb iki alay-ı ‘aẓīm arasında pādīşāh ve Nādir Şāh (5) birbirine karşı gelip ġörüşdüler. Ṭarafeynden muvālāt u muṣāfāt-ı kāzībeyi (6) beyān zımnında ez-īn ve ez-ān bir nice sāḥte ‘alā’im ve edille sevkīyle

‘aḳd-i (7) meclis itdiler. Bī-çāre Şāh Muḥammed dehān-ı bed-nihād Nādir’den bir gün muḳaddem şadır (8) olan cevāb-ı mūhişden diliriş ḥavf-ı cān ile pādişāhlığı tācını Nādir’e (9) teslim ve ḳabūlen teklīf eyledi. Nādir Şāh bereket versin: “Tāc benimdir ve yine ben saña (10) virdim sen daḥı ‘Acem’iñ ḥaḳḳını ‘Acem’e vir.” itābıyla ‘umde-i merāmın ifhām eyledi. (11) Şāh Muḥammed Nādir Şāh’iñ ḥātırını taṭyīb ve emr-i müşkilini nā-çār ta‘ahhüd ile mecbūr (12) oldu. Tarafeynden dostluḡuñ ‘uhūd u mīşāḳı eymān-ı ḡilāz ile te’kīd (13) olunarak meclis-i şoḡbet ü mūkāleme altı sā‘at zamān imtidād buldu. Ba‘de-zālik (14) pādişāh ziyāfete da‘vet olunup otaḡ-ı şāhiye varınca müzeyyen alaylar ile teşyī‘ (15) ve velīme-i celīle-yi mülūkāne tertīb ve tehiyye olundu. İşbu velīme-i kübrā tertibi (16) yüz biñ ḡuruşu tecāvüz itdiği mervīdir. Eşnā-yı şoḡbetde şānāyi‘-yi āteş-bāziyyeler (17) envā’ fişenkler ḡün-ā-ḡün lu‘blar ve envā’ ālāt-ı müsīḳiyyeler ve ḥānende (18) ve sāzendeler ile velīme ḥitāma irdi. Pādişāh ordusuna da‘vet (19) ve ol daḥı pādişāhāne velīme tertīb idip Nādir Şāh’ı da‘vet eyledi. (20) Pādişāh’iñ velīmesi Nādir Şāh’iñ velīmesinden ziyāde oldu. Zīrā esbāb-ı (21) ḥaşmetden ḡayrı cümle zurūf ve ādāvānı at‘ime ü eşribe şāfi altundan (22) idi. Pādişāh tarafından Nādir Şāh’a ol diyārda bir cins mu‘teber altı (23) re’s-i Tatar bār-ḡiri ve cevāhir ü sīm ile donanmış yüklenmiş iki re’s-i (24) fil ihdā olundu. Ziyāfet tamām olup bāḳī şoḡbet erteye ḳaldı. Görelim (25) āyīne-i derūn yarın ne şūret gösterir. Birḳaç eyyām mūrūrunda Nādir Şāh (26) Hind pādişāhı Şāh Muḥammed’den mebdē’-i ḥareketi olan maḥalden yine ol maḥalle varınca (27) meşārif-i seferiyyesine vefā itmek üzere işidilmiş ḥesāba gelmez (28) ḡāyet mūbālaḡa bir meblaḡ aḳçe taleb eyledi. Şāh Muḥammed yigirmi ‘Arab’a altun (29) ve yüz deve yükü ḡümiş ile Mīrzā-yı Mülk-i merḳūmu Nādir Şāh’a ḡönderip (30) mā-bāḳīsi ‘afv olunmayaḡı niyāz-mend oldu. Mīrzā-yı merḳūm bu bābda ‘aẓīm (31) tavşiyeler eyledi. Mīrzā-yı Mülk Nādir Şāh’a vardıkda Nādir Şāh meblaḡ-ı merḳūme ‘adem-i

[45a]

(1) iltifât ile kabûlden imtinâ' idicek Mîrzâ-yı Mülk şâhın ayağına (2) düşüp bî-hadd tazarru' u niyâzdan sonra kabûle meyl gösterdi. Bu şart ile ki (3) dört senede yüz milyon gurus ki her milyon on kerre yüz biñdir Nâdir'in (4) hazînesine teslim oluna bundan mâ-'adâ bir meblağ-ı 'azîm cevâhir ile Timur'un bâlâda işâret (5) olunan meşhûr u nâm-dâr tahtı bilâ-'avk u te'hîr Nâdir'e irsâl olunup (6) tarafına teslim oluna. Şurûṭ-ı merķûmeyi hâvî temessük yazılıp Mîrzâ-yı Mülk (7) edâda ve temessük imzâ olunmak için mîrzâ-yı merķûm ile pâdişâh Şâh Muḥammed'e (8) gönderildi. Şâh Muḥammed temessûki imzâdan imtinâ' ve teklîf-i merķûmeyi edâda (9) küllî 'aczini ikrâr ve i'tirâf ile i'tizâr ve min-ba'd taht u tâc u saltanatı (10) fâriğ ve iç illerde Bengâle taraflarına 'azîmete ve tebdîl-i nâm ve tagyîr-i kisve birle (11) bakîye-yi 'ömrü tavr u tarz-ı dervîşân üzere mechûlû'l-hâl geçirmege kendiye (12) evlâ gördü. Mîrzâ-yı Melik mütebaşşır u dūr-bîn iş yine muncerr olacağın ve bu murdâra (13) madârân ve Nâdir'in maṭlûbuna muvâfîk tarîke mümâşâtıdan ğayrı çâre (14) bulunmadığın ve böyle gird-âb-ı belâdan âhir bir tarîk ile sâhil-i selâmete (15) çıkmak müyesser olmadığın bakar (?)⁴²⁵ geh (?)⁴²⁶ fehm idip efendisi Şâh Muḥammed'e ğâh tazarru' (16) birle niyâz ve ğâh hâl ü vaḳtiñ iktizâsıyla tehdîd ve ğâh der-meclis (17) evvel-i vaḳt-i ıztırâb ve zamân-ı ye'sde Nâdir Şâh tâc-ı saltanat-ı Hind'e bî-mâni' (18) ve bî-mezâhim dest-res olmuş iken bilâ-mücib mücerred kendi karîhasından (19) Hind tâcını Şâh Muḥammed teslim zımnında Hind pâdişâhlığını merķûm şâh Muḥammed'e (20) ibkâ' ve ihdâ itdiği vaz' kâr-ı fûrû-mâyeġân olmayıp şâhân ve pâdişâhân (21) 'azîmü's-şâna ḥâşşân lâzîme-i maḥşûşa bir mürüvvet-i celîle idigi keyfiyyeti (22) zıkr ve yâd ile efendisi Şâh Muḥammed'e tefhîm zımnında ikâzın murâd ve tesliye (23) tarîkine zehâb ile teklîf olunan meblağ edâda efendisine bir dürlü (24) zahmet ü keder vermeyeceğini der-'uhde meşelâ Hind re'âyâsı olan keşîr (25) ü'l-firâd Mecûsîlerden mu'tâd-ı düvel üzere selâmet-i 'âmme için vaḳt-i (26) zarûretde iki kât tekâlîf alınsa nışfı Nâdir Şâh'in teklîfine müstevfî (27) vefâ idip nışf-ı âḫarî hazîne-yi pâdişâhiye râci' olur diyü takrîr ve ḥidmet-i (28) merķûmeyi mîrzâ-yı merķûm der-'uhde eyledi.

425

426

Velâkin dâ'ire-i ricâli Mîrzâ-yı Mülk'e (29) küllî muhâlefete zâhib oldu. Mîrzâ-yı Mülk cümleliñ kendiye muhâlefetin göricek (30) şabra mecâli kalmayıp: "Var imdi pâdişâhım mu'temedleriñ şâhib-i re'y-i rezîn (31) müdebbirleriñ ile iş işden geçmeden muķâbeleye kıyâm ve ihtimâm ile." diyü efendisine

[45b]

(1) 'itâbâne küstâhâne kelâm ile mecbûr oldu ve min-ba'd sükût eyledi. (2) Ricâl-i devlet a'yân u ekâbir hâdiyân-ı 'asâkir rû'esâ-yı aķvâm zâbiţân (3) u müte'ayyinân-ı şehir ve ricâl-i dâ'ire-i pâdişâhî cümle iki fırķa oldular. Fırķa-yı ūlâ: (4) "İrz u nâmûs ve şân-ı devlete evfâķ u enseb olan cenge kıyâm itmekdir." (5) didiler. Fırķa-yı sâniye: "Askerimizde envâ' müzâyaķa u ķaķt u derd-i cû' istîlâsıyla (6) kuvvet kalmayıp şevķ [ü] hâhişde küllî kesel ü fütûr geldi ve nicesi bî-ma'ânî (7) meķs ile telef oldu. Bu hâl ile cenge kıyâm ve iķdâm birle devleti encâm-ı mehâlik-i (8) gird-âbına ilkâ-yı re'yini münâsib görmeyip cengden küllî i'râz tarafın dutdular. Bu hâl ile (9) münâķaşa mücâdele ferîķeyn beyninde imtidâd ve ihtilâf ile ihtilâl geçdikçe teraķķî bulup (10) ferîķeyn encâmı kuvvet-i ķarîbe fesâda vardı ve faşl-ı da'vâ idici bir fârûķ yok. (11) Mîrzâ-yı Mülk bu keyfiyyeti müşâhededen soñra küllî ye's ile Nâdir Şâh'a şitâb (12) eyledi. Kelâma âġâz idip: "Şâhım ta'ahhüd itdigim mevâdd-ı maşlahatı ķabûlden (13) pâdişâh efendim imtinâ' eyledi. İşte şâhib-i cûrm ben ķuluñ hâķ-pâyiñe (14) geldim. İşte kılıķ işte bu nîm şânına şâyân ne ise anı işleye gör." didikde (15) Nâdir Şâh'ın tenevvü' resîdesine âteş-i sūzân-ı ejder ķîn ü ġâżab 'alev-ġir olup (16) mîrzâ derdmendi ķabs ve min-ba'd yiyecek iķecek zerre denkli bir şey (17) virilmemek üzere 'atş u cû' ile siyâseti maħķûm tenbîh eyledi ve der-hâl (18) pâdişâh Şâh Muħammed'e ķaber ġönderip min-ba'd Hindîleri ķatl-i'am ve Şâh Muħammed (19) 'ahdine vefâ itmedigi iķün kendisi ve ehl ve 'ayâl evlâd-ı zûķûr u inâs (20) ve aķraba u ta'alluķâtđan bir ferd ķomayıp envâ' 'uķûbât ve siyâset ile hânedânı (21) 'ırķını ķat' istîşâl ve şehri yer ile yeksân idecegi ķat'an ve cezmen ķarâr- (22) dâde-i re'y ü 'azîmeti olduġun bildirdi ve bilâ-tevaķķuf 'askerini cenge hâżır (23) u âmâde ķıldı ve ahâlîniñ ihtilâli

vaqt-i fırsat olmağla şehre hücum ve seyf (24) ile nār ile taẓyīk ü tahrībe ve aḥz ve hedme germiyet ü müsāra‘at birle şürū‘ (25) fermān eyledi. Mīrzā-yı Melik karīnelerden istidlāl ile keyfiyyeti hiss ü fehm (26) idicek efendisine mahfī haber uçurup ḥālden āgāh ve kendisine: “Ḥayātı (27) lāzım ise cenge merdāne kıyām ve bezl-i maḳdūr ile kendisin ve şehri (28) muḥāfazaya ihtimām eyleye.” diyü tavşīye eyledi. Bī-çāre Şāh Muḥammed ḥavf-ı ‘azīm ile (29) ḥayātdan me’yūs ḥaşmıñ elinde envā‘ ‘uḳūbāt ve ḥaḳārāt ve siyāsetden (30) ḥavf ile kendisi ve ehli ve cümle akrabā u ta‘alluḳātı zehr-i kātıl tehiyye idip tenāvülüne (31) ḳarār verdiler ne çāre Şāh Muḥammed yine Mīrzā-yı Mülk’e haber gönderip ḥayr-ḥāhāne ve pederāne

[46a]

(1) nuş ile tenaşşuḥ olmadığında ḥaṭā-yı ‘azīm itdigine muḳırr ve mu‘terif (2) ne nādım olup ‘azīm-i i‘tizār ile mīrzā-yı merḳūmdan her ne vechle mümkün olursa (3) kendi ve ehl ve ‘ayālı ve devleti selāmete cidd ü cehd ile ihtimāmı hezār tavşīyeler (4) ile sipāriş eyledi. Mīrzā maḥbūs şāh ḥuzūruna müsūle izn ü ruḥsata (5) niyāzmend olıcaḳ otağā götürölüp müsūle müsā‘ade birle şāhıñ ayağına düşdü. (6) ‘Azīm tazarru‘ ve niyāz ile gözyaşın döküp efendisi Şāh Muḥammed’dan aḥz-ı intikāmda (7) Nādir (?)⁴²⁷ Şāh’dan bir gün tevaḳḳuf ile te’ḥīr ricā eyledi. Şāh bir miḳdār tereddüdden soñra (8) mīrzāya ḥitāb idip: “Ricā ki müsā‘ade itdim bu şartıyla ki efendin Şāh Muḥammed (9) bu sā‘at yanıma gelip baña itā‘at eylesin. Zamān-ı ḥayāt u memātın dest-i (10) ihtiyārıma teslīm eylesin.” didikde Mīrzā-yı Mülk fi’l-ḥāl efendisi Şāh Muḥammed’e (11) keyfiyyeti ifāde ve Şāh Muḥammed daḥı: “Ḳazāya rızā.” diyip bilā-tevaḳḳuf azīmet ve Nādir Şāh (12) tarafına müsāra‘at birle ḥayr ve şerr ḥükm-i taḳdīre rāzı ve nefsinı irādet Nādir’e (13) teslīme ḳā’il oldu. Āmeden Muḥammed Şāh Bā-Otağ-ı Nādir Şāh⁴²⁸ Şāh Muḥammed bī-çāre (14) otağā gelip Nādir’iñ ‘abūs ve tünd ve bed

427

428 “Āmeden Muḥammed Şāh Bā-Otağ-ı Nādir Şāh” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

çehresin görüp havf-ı cān ile (15) cemī‘ a‘zāsı ra‘şe-dār u lerzān⁴²⁹ mütehayyir ü mebhūt kaṭ‘ā nokta mecālī kalmadı. (16) Nādir eline işāret idip Şāh Muḥammed’i aḥz ve muḥkem ḥabs itdiler ve der-ḥāl (17) toplanı zabt itdirdi ve cenglerde aḥz olunmuş bir nice āmir ve rū’esā ve zābiṭānıñ (18) boyunları urmağı emr itdi ve Hind ‘askeri ordusundan Nādir’iñ ordusuna (19) zaḥīre almaḳ içün firāvān aḳçe ile āmed [ü] şūd iden Hindīlere kifāyet miḳdārı (20) zaḥīre virilip tevzī‘ olunmağı tenbīh eyledi. Hind ‘askeri ordusunda (21) kaḥt u ḡalā u der-cū‘ ile insān ve hayvāndan nüfūs-ı keşir telef oldu. (22) Duḥūl-i Nādir Şāh Be-Şehr-i Cihān-ābād Ve Cülūşeş Be-Taḥt-ı Hind⁴³⁰ Bu eṣnāda (23) Şāh Nādir ḥāzır u āmāde ‘asker cerrār ile şehr-i Cihān-ābād cānibine ‘āzim oldu (24) ve sene-i mezbūre māh-ı martınıñ yedinci gününde ṭavr-ı ḡalibāne resm ü ṭarz-ı muẓafferāne (25) üzere şehre dāḥil oldu. Şāh Muḥammed bī-çāre ḥademe ve haşemedden ḥālī faḳīrāne (26) ve ḥaḳīrāne üslūp ile Nādir Şāh’a ḳafā-dār oldu ve zindāna gönderildi. Şāh Nādir (27) pādīşāh sarāyına girip Hind taḥtına cülūs eyledi ve bi’l-cümle ṭavā’if-i ‘askerīyye ve ahālī-yi (28) şehr merāsım tebrīgi yerine getirdiler ve min-ba’d rūy-ı denānīre Şāh Nādir Melikū’l- (29) Mülk Şāh-ı ‘Ālem ‘unvānıyla sikke urulmaya emr eyledi. Ertesi günü Nādir ‘askerini (30) iki bölük idip bir bölüğünü şehri enderūndan ve birini bīrūndan muḥāfazaya (31) me’mūr itdi ve Nādir’iñ ‘ilm ve ḥaber ve izni olmadıkça şehre bir ferd girmemek

[46b]

(1) ve şehrden çıkmamak üzere muḥkem tenbīh olup şehri sedd ü bend eyledi. (2) Ahālī-yi şehr envā‘ müzāyaḳa ile kaḥt-ı ‘azīme mübtelā ‘Acemlerde ise ecnās-ı (3) erzāk keşretde ‘asker ṭā’ifesi bī-pervā ahālīniñ emvāl ü eşyalarına ṭama‘ (4) ile iṭāle-i eyādī ta’dāda oldu. Velākin bu keyfiyyet Nādir’iñ mesmū’ı olıcak (5) ṭavā’if-i ‘askerīyyesini ḡaşb u ḡāretten men‘ itmek murād idip: “Askerīden (6) bir ferdde otuz kırk ḡuruşdan ziyāde bulunmaya.” diyü tenbīh ve “Emre iṭā‘at itmeyenler (7) ḳatl

⁴²⁹ Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁴³⁰ “Duḥūl-i Nādir Şāh Be-Şehr-i Cihān-ābād Ve Cülūşeş Be-Taḥt-ı Hind” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

oluna.” diyü fermân eyledi. Pes bi’l-cümle zürûf ve avādānı ve şofra ve sînî (8) ve esbāb-ı hāb u hacle zār u perde ve ‘alīkā-yı sīm ü zerden billurdan (9) şem‘dānlar kâbilü’l-naql ālāt u eşyâyı kendisine taḥṣiṣ eyledi. Aḥvāl-i Sarāy (10) Ve Taḥt-ı Şāh⁴³¹ Pādişāh sarāyı ta‘bīr olunur sarāy-ı celīlīn derū[n] dīvārları (11) altundan ve gümüşden maşnū‘ safīḥa şafḥalar ile kaplı tavanlar varaḳları⁴³² ābdār (12) elmāslar ile mücellā ve mülemma‘ serīr-i pādişāhī altundan on iki direk üzerinde (13) maşnūb direkleriñ her biri inci ve cevāhir ile bir gūne za‘at ile (14) tezyīn olunmuş mā-fevḳ-i serīrde Hindīler ‘indinde mu‘teber ve maḳbūl tūyūrdan hezār şan‘atlar (15) ile taşnī‘ olunmuş zātında ‘acīb ü ḡarīb envā‘ı elvāna⁴³³ envā‘ renk-āmīz cevāhir (16) ile taḳlīd olunmuş per ü bālī küşāde bir tāvūs kuşu serīre sāyedār olmuş (17) fi’l-vāḳi‘ serīr-i merḳūm bunca pādişāhān zī-el-iḳtidārīñ birbirine reşk-engīz (18) ve ḡayret-āmīz himmetleriyle ziyetde aḳşā-yı kemāle resīde kılınıp ‘icābāt-ı cihānīñ (19) birisini olmuş ve bi’l-cümle gerek serīr-i merḳūmuñ ve gerek sarāy-ı pādişāhīde mevcūd nisvānīñ (20) cevāhirine ve sarāyda bulunan lā-yü‘ad ve lā-yuḥşā emvāl-i nefiseye ne kıymet taḳdīri (21) kâbil ve ne ‘aḳl ile ihāṭa mümkündür. Zuhūr-ı Fitne-i Der-Şehr-i Cihān-ābād⁴³⁴ Nādir Şāh (22) bunca emvāl-i nefise cem‘ ü ḳabẓ ve der-hazīne itdikde kemāl-i rāḥat ve emniyyet ile (23) murādıma nā’il ve def‘-i ḡavā’il itdim şanıırken tā ki bir fitne zuhūr eyledi. Meger (24) Hindīlerden eṣnā-yı ḥurūb u ḳitālda aḥz olunmuş ve muḥāfazalarına ‘Acem ‘askeri (25) ta’yīn olunmuş rū’esā-yı ‘askerden dört nefer Hindī mīrzāları enderūn-ı şehrde (26) bir gün ‘ayş ü işret iderken tevābi‘ hizmetkārlarının i‘ānetleriyle muḥāfazalarına (27) me’mūr ‘Acemleri ḳatıl ve fi’l-hāl Nādir Şāh ḳatıl olundu diyü şavt-ı bülend ile (28) esvāḳ-ı şehrde münādīler peydā ve şehrli der-ḥāl silahlanıp ‘Acemlere hücūm ve altı (29) biñ ‘Acem ḳatıl olundu ve i‘dām olunca Nādir Şāh şehriñ iç ḳal‘ası hükmünde olan (30) ḥişārdan toḫları şehre ḥavāle ve pey-der-pey ve lā-

⁴³¹ “Aḥvāl-i Sarāy Ve Taḥt-ı Şāh” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴³² Fazladan elif harfi konularak yazılmıştır.

⁴³³

⁴³⁴ “Zuhūr-ı Fitne-yi Der-Şehr-i Cihān-ābād” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

yünkaṭ‘ âteş virmekle şehriñ (31) ğulğulesini men‘ eyledi. Şudūr-ı Fermān-ı Be-Ḳatl-i ‘ām⁴³⁵ Nādir Şāh bu yüzden telef olan

[47a]

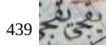
(1) ‘askeri ğazābıyla aḥz-ı intikām için şabāh olduğu birle ‘askerini (2) silāhlandırıp cem‘ ve āmāde kıldı ve şehriñ⁴³⁶ ta‘addüd maḥallerine tevzī‘ eyledi. (3) Ba‘dehū şehir ahālisin katle ve emvāl ü erzākların nehb ü ğārete ve şehri taḥrīk (4) ü taḥrībe ‘askerine izn virip kendisi kendiye maḥşūş tevābi‘ ‘askeriyle (5) şehre karşı vāki‘ mürtefi‘ pūştede⁴³⁷ dilkeş ve cāy-i ma‘mūr Nījlük nām temāşāgāha (6) çıkdı ve bālā-yı pūşte vāki‘ cāmi‘a girip maḥall-i mezbūrdan kendisi (7) temāşā itmek üzere şehre âteş virilmek ve ricāl ü nisvānı ve pīr ü civān ve eṭfāl (8) ü şıbyānı katl-i‘āma fermān eyledi. Der-ḥāl şehir başına bir kıyāmet kopdı.⁴³⁸ Eṭrāf (9) u eknāf şehirde ebniye ve büyüta âteş virilip ejder nār ‘ayyūka ser çekmiş (10) yakıcı yakıcı (?)⁴³⁹ nehb ü ğāret idici siyāset-kār ‘Acem zebānileri kızılbaş bed-ma‘āş (11) şeytānet istīnās-ı cellādını imānları esirmiş kudurmuş dehānları görmüş (12) gürūh-ı kilāb ve ḥanāzīr⁴⁴⁰ mānendi esvāk-ı şehri geşt ü güzār (13) idip âteşden necāt bulan bī-çāreler bunlarıñ şemşīr-i ğadrına uğradı. (14) Nisvān u şıbyānıñ ğarīb feryādı pīr ü civānıñ āh u enīni āfāk-gīr olmuş (15) bir ferde rahm ider yok. Vuşūl-ı Mīrzā-yı Mülk Be-Ḥuzūr-ı Nādir Şāh⁴⁴¹ Mīrzā-yı Mülk ki (16) bir iki gün evvel Nādir Şāh ıtlāk itmiş idi. Bu hengāme-i kıyāmet-āsā (17) mehālik iştimāde hezār zaḥmetler taḥammül ile Nījlük vardır. Başını açıp (18) yakasın yırtık Nādir’in ayağına düşdü feryād idip: “Ey şāh ḳavmimiñ (19) ḥūnı dökərsin. Beni katilde niçün tevaḳḳuf idersin? Birkaç kimesneniñ vizr ü (20) bālın bī-günāh sükkān-ı şehir raḳabelerine taḥmīl idersin? Acze-yi nisvān u pīrān (21)

⁴³⁵ “Şudūr-ı Fermān-ı Be-Ḳatl-i ‘ām” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴³⁶ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

⁴³⁷ Bu kelime pe ile yazılması gerekirken be harfiyle yazılmıştır.

⁴³⁸ Metindeki anlamına göre kaf ile yazılması gerekirken tı harfiyle yazılmıştır.

⁴³⁹

⁴⁴⁰ İki kere yazılmıştır.

⁴⁴¹ “Vuşūl-ı Mīrzā-yı Mülk Be-Ḥuzūr-ı Nādir Şāh” ibare kırmızıyla yazılmıştır.

ve eṭfāl u şıbyānıñ mücib-i intikām cürmleri mi var? Mesācid ü cevām‘iñ saña (22) itdigi mi var? Ġāzab-ı elīm ikābı şedīd halkü‘l-berāyā zevālü‘l⁴⁴²-intikām cenāb-ı bārī (23) lā-yezāldan havf ile itdigiñ zulm ve fesāda eşcār ve aḥcār bī-rūḥ taḥammül (24) itmeyip cāmi‘iñ tā ki başına yıkılır tırdıguñ zemīn seni yere geçirir. (25) ‘Allāh’dan havf ile ibādullāhı a‘zābdan ferāğat eyle.” diyecek Nādir Şāḥ kalb (26) kaşīsine nev‘an nedāmet zuhūruyla ‘askerin taḥrīk ü taḥrībinden ve katl-i nüfūsdan (27) men‘ eyledi ve ba‘de’t-tenbīhe müşir olanları katl ile emr ve zecr eyledi. Cihān-ābād şehri (28) sekiz gün sekiz gice yanıp yıkılıp ekşer ‘imāreti ḥākister ve yer ile yeksān oldu. (29) A‘yān u ekābir müzeyyen ü mücellā sarāyları ġāretkār tama‘kār ‘askeri tā‘ifesiniñ (30) hücūmlarıyla başılıp şoyulup tālān ve nārān ḥarāb u vīrān ve yer ile yeksān (31) oldu. Ehl-i vukūf evlātlar bu ma‘reke-yi ‘azīmede zulm ve ġadr ile on kerre yüz biñ

[47b]

(1) nüfūs-ı beşer telef olduğun taḥmīl itdiler. Aḥvāl-i Taḥşīl-i Emvāl-i Ez-Ahālī-yi Şehr⁴⁴³ (2) İ‘cāb u ağreb āteşden kılıçdan necāt bulan bī-çāreler maḥal-i merḥamet iken Nādir‘iñ (3) nār-ı tama‘ u ġadrı ‘alev-ġir olup sīm ü zerden ve inci ü cevherden ve sā‘ir (4) zī-kıymet emvāl ü eşyādan her ferd cān u başınıñ fedāsı üzere mā-mülkūn Nādir’e (5) getirip ḥazīnesine teslīm eylemek üzere ekīd ü şedīd tenbīh eyledi. Adını şey‘ini (6) ketm ü ihfāda mażannesı olanlara dār ağacına şalb ile lisāna ve қaleme gelmez siyāset (7) ü şikenceler ile tertīb-i cezāya şürū‘ eyledi ve buña daḥı kanā‘at itmeyip Mīrzā-yı Mülk‘i (8) ihzār ve şehir içinde a‘yān u ekābir ḥavāş u ‘ām-ı ahālī ve tüccār kim var ise cümlesiniñ (9) emvāl ü eşyādan ve nuḳūd-ı ġayrıdan mā-mülkūn diḳḳat ile teftişe ve adını bir şey‘i ketm (10) ü ihfāya bir ferde cesāret itdirmemek ve mecāl virmemek ḥidmetine ta‘yīn eyledi. (11) Ḥidmet-i merḳūme Mīrzā-yı Mülk’e egerçi ḥidmet mekrūha ve menfūra oldu velākin nice (12) biñ nüfūs-ı beşeriñ bārī қuru cānlarıyla ḥalāşına nā-çār ve żarūrī bir vesīle oldu. (13) Çü her fer ü şāndan bir niceleri

⁴⁴² Bu kelime ze ile yazılması gerekirken zel harfiyle yazılmıştır.

⁴⁴³ “Aḥvāl-i Taḥşīl-i Emvāl-i Ez-Ahālī-yi Şehr” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

mā-mülklerin teslimden sonra yine hel min mezīd işkencesiyle (14) düşman elinden siyāsete giriftār olmamak için o levmlerini (?)⁴⁴⁴ zehr-i katl tenāvülüyle (15) tatlı cânlarına kıydılar. Mīrzā-yı Mülk’e teslim olunan nukūd u emvāl inanılmayacak (16) rütbeye vardı. Altun u gümüş tağ mişālî yığıldı. İ‘māl u isti‘māl ve hacet için (17) olan zurūf u (?)⁴⁴⁵ ve esbāb u eşyādan mā-‘adā lehv u lu‘be ve ‘ayş ü ‘işrete ne maḥşūş (18) ālāt [u] esbāb u eşyā daḥı cümle cem‘ olup taraf-ı Nādir’e teslim olundu. Sīm ü zeriñ (19) naklinde sühūlet için iki yüz tüccārān beş gün zurūf tedārigine meşğūl beş biñ (20) şandūka altun ile sekiz biñ şandūka gümüş ile mālāmāl oldu. İncü ve envā‘ (21) cevher ile memlū maḥşūş şandūkaların hoş ḥadd ü ḥesābı yok idi. Mesā’ile (22) ve Mücāvebe⁴⁴⁶ Bu maḥalde Nādir Şāh’ın Hind’den cem‘ ü iddiḥār ile ‘Acem’e getirdiği emvāl-i (23) lā-yuḥşādan āḥir devletler ḥalkına bir fā’ide tertībi mā’mūl midir diyü su’āl olunduḡda (24) şāḥib-i tārīḡ-i seyyāḥ vech-i ātī üzere cevāba taşaddī eylemiş. Evvelā⁴⁴⁷ Müddet-i medīdeden (25) berü Hindusitān-ı memālik-i cihān emvāliniñ ekūl u inhānı ve ḡa‘rınıñ nihāyeti yok emvāl (26) gird-ābı idigiyle müte‘ārif ve meşḥūrdur ve fi’l-vāḡi‘ yenidünyā cem‘ olan bunca (27) altun ve gümüş memālik-āver ve pāye gelip taḡsīm olunur. Ba’dehū yine cem‘ olup Hindistān’a (28) gider ve bir daḡı çıkmayıp Hindistān’da ḡalır. Sāniyā⁴⁴⁸ Aḡālī-yi Hind me’kūlāt u meşrūbatı (29) ve melbūsāt ve sā’ir bi’l-cümle ḡavā’ic ve levāzımında bir āḡara muḡtāc olmayıp Hind’den aḡce (30) taşra çıkmaz ve Hind metā’ı memālik-i ‘āleme taḡılıp aḡcesi Hind’e ḡalır. Ba’zı Efrenc (31) metā’ın daḡı aḡce ile şatun almayıp aḡce kendilerinde ḡalmaq için metā’ ile

[48a]

444

445

446 “Mesā’ile ve Mücāvebe” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

447 Kırmızıyla yazılmıştır.

448 Kırmızıyla yazılmıştır.

(1) mübādele idememişlerdir. Bā-ḥuşuş memālik-i Hind envā‘ cevāhir mā‘deni ve inci (2) kāmıdır ve muḳteżā-yı cibiliyyetleri üzere şağır ü kebīr i‘lā ü ednā mālların yere (3) gömerler. Sālisen⁴⁴⁹ Nādir’iñ Hind’den ‘Acem’e naḳl itdigi emvāl naḳl ve rivāyet ve taḥrīr (4) olunduğu rütbede idigi ‘indü’l-‘aḳl şāyeste i‘timād mıdır diyü su‘āl (5) olunmuş cevābında evvelā⁴⁵⁰ bā-ḥuşuşda memālik-i Hind’i seyāḥat ile geşt ü güzār (6) ve müddet-i medīde ol diyārda ve bā-ḥuşuş Cihān-ābād’da iḳāmet ile imrār ve evḳāt (7) itmiş seyyāḥların rivāyet ve dirāyetlerine mürāca‘at olunur merḳūmun be-her sene (8) sarāy-ı pādīşāhiye mu‘tād üzere naḳl olunan nuḳūd ve cevāhiriñ miḳdārına (9) vākıflardır ve Hind pādīşāhlarının ḥazīnesi yalnız vasaṭü’l-miḳdār Bengāle memleketinden (10) gelen ḥazīne-yi mu‘tedile seneviyye miḳdārından kıyās olunur. Memleket-i merḳūmeden (11) her sene pādīşāḥ ḥazīnesine beş yüz otuz yükü altın ve gümüş gelir. Hindīler (12) deve ḳatır mişālī öküzlere yük yükledirler ve Hind pādīşāhlığı otuz iki memleketden (13) ‘ibārettir. Memālik-i merḳūmeniñ her biri vüs‘atda memālik-i Efrenceye müsāvīdir. Sālisen⁴⁵¹ (14) Hind kürsī[si] memālik-i Cihān-ābād olup gūyā kuvvet-i māliye ve ‘askeriyyeniñ mecma‘ı ve merci‘idir. (15) Şehr-i merḳūmda Hind pādīşāhlarına ḥarac-ı güzār ve gebr ve mecūs dehrī ve mülḥid bir nice aḳvāmıñ (16) şanādīdi cem‘ olup Cihān-ābād’da meḳs iḳāmet iderler ve mu‘azzamāt-ı merātib-i devlet anlara maḳbūzdur (17) ve kimini yigirmi biñ ve kimini otuz biñ ‘asker-i beşerler şanādīd-i merḳūmeniñ (18) bu rütbede iḳtidār ve i‘tibār ve serbestiyyetleri ve var iken pādīşāh-zādeler şehrden (19) ğā’ib ve münfek olamazlar pādīşāh-zādeler daḥı kendilerine meşrūta memleketler (20) irādıyla ma‘lūmü’l-miḳdār ‘asker-i (?) ve kezālik ricāl-i devlet ekābirlerinden her biri (21) birer gürūḥ ‘asker-i (?) ve irād-ı devletiñ ikizi olu[p] ziyāfetlere ve anlarıñ raḥt (22) u bisātlarına ve keşret-i ḥademe ve ḥaşeme birle ifrāt-ı esbāb iḥtişāmlarına şarf olunur. (23) Evşāf-ı Cihān-ābād⁴⁵² Cihān-ābād ki aşıl ismi Dehlī’dir. Bilād-ı Cihān beyninde (24) ziynet ü şevket ve celādet ile ma‘rūf kemāl ve vüs‘at ve keşret-i nās ile meşhūrdur. (25) Vakt-i iḳtizāda

⁴⁴⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁵⁰ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁵¹ Kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁵² “Evşāf-ı Cihān-ābād” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

yüz biñ ‘asker çıkarır ve belli olmayıp gūyā şehrden bir ferd (26) çıkmamış olur gāyet ile menbit düz şahrāda ekser maḥallātı Cemmā nām nehriñ (27) ayağı üzerinde vāḳi‘ olmuşdur ve Cemmā nehri keşirü’l-i‘vicāc olup Dehlī (28) ve Ekre şahrālarından gāh öte gāh berü inhirāfiyla (?)⁴⁵³ üzere cereyān ve bir müddet (29) seyrdən şöñra Ğanc nehrine manşıb olur. Ekpār nām Hind pādişāhı (30) kendiye zıkr-i cemīle vesīle bir yādigār dā‘imü’l-bekā olmaḳ dā‘iyesiyle ‘atıḳ (31) Dehlī şehrini hedm idip cānib-i cenūbda bir şehr-i cedīd binā itdirdi

[48b]

(1) ve nāmına Fītor dimiş idi ve şehr-i cevāmi‘ ü mesācid ve mücellā sarāyılar ve ‘azīm (2) ‘imāretler ile ma‘mūr ve tezyīn idip bir zamān taḥt ve ārāmgāh edinmiş idi. (3) Hevāsı şaḳīl olmaḡla taḥammül idemeyip terk ile mecbūr oldu. Cemmā nehri (4) ḳarībinde Dehlī-yi ‘atıḳiñ naḳşıyla bir şehr daḡı binā idip Cihān-ābād tesmiye (5) eyledi. Pādişāh Evrenzeyb Ekre şehrini ḳarārgāh idinip ol daḡı gāyet (6) ḥarāretine taḥammül idemeyip Ekre’yi terk ve min-ba‘d Dehlī-yi cedīd-i merḳūm Cihān-ābād ‘unvānıyla tamāmen Hind devletine maḳarr-ı salṭanat oldu. Şehr-i merḳūm⁴⁵⁴ (7) yigirmi ṭokuz derece ‘arḑda vāḳi‘ olmuşdur. Nizām-ı Cedīd-i Devlet-i Hind⁴⁵⁵ (8) Nādir Şāh ‘avdetinden muḳaddem Hind devletini nizām-ı cedīde ifrāḡ eyledi. (9) Dört nefer ümerā ki bunlar egerçi Mīrzā-yı Mülk’e aḳrabālarından idiler. Velākin (10) ḥıyānet ile müttehem olup menba‘ fesād oldukları içün Mīrzā-yı Mülk aḡḫ (11) itmiş idi. Boyunlarında zincīr ḥuzūr-ı Nādir’e iḡzār olunup ‘alā-melei’n-nās (12) boyunları uruldu. Şāh Muḥammed’e Hind taḥtı yine redd ü teslīm olundu. Bu şurūtuyla ki mücerred (13) pādişāhlıḳ nām u ‘unvānıyla iktifā idip ḥall ü ‘aḳd-i umūr-ı devlet nizāmı (14) i‘tibārı cümleten Mīrzā-yı Mülk’üñ yed-i kifāyetine müsellem ola.

⁴⁵³

⁴⁵⁴ “Cihān-ābād ‘unvānıyla tamāmen Hind devletine maḳarr-ı salṭanat oldu. Şehr-i merḳūm” ibaresi sayfanın kenarına yazılmıştır.

⁴⁵⁵ “Nizām-ı Cedīd-i Devlet-i Hind” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

Pādişāhıñ ḥademe ve nüdemā⁴⁵⁶ (15) ve ḥaṣemesine senevī ma‘lūmū’l-mikḍār irād ta‘yīn oluna. Nādir Şāh Mīrzā-yı (16) Mülk ma‘iyyetine temşiyet umūr-ı saltanatda mu‘āvenet için ümerādan yigirmi nefer (17) kimesne ta‘yīn eyledi. Lāhor vālīsini daḥı ol gürūha idḥāl eyledi. Nehr-i (18) Hind’iñ cānib-i ğarbiyesinde vāḳi‘ memālik cümlesi şurūt ve muşālaḥa muḳteżāsınca (19) ‘Acem’iñ olmak üzere temessük yazılıp Şāh Muḥammed’e ve bi’l-ḥamle ricāle ve ol vaḳtde (20) Cihān-ābād’da mevcūduñuzda kişi zādelere imzā itdirip mühürletdi (21) ve min-ba’d ol memālik Hindīleri ‘Acemleriñ ḥarac-ı güzārı olmak senevī cizyeleri (22) edā itmek fermān eyledi. Şāh Muḥammed ise vekālet oğluna sipāriş olunmak (23) veya hīç olmazsa Mīrzā-yı Mülk şalıvirildikde umūr-ı devlet rü’yeti oğluna (24) tefvīz olunmak māddesinde vāfir cidd ü cehd eyledi velākin müsā‘ade olunmadı. (25) Ma‘a-hāzā yine Nādir Şāh’iñ teklīf itdiği şurūtu ḳabūl birle temessūki imzā eyledi. (26) Naşb Kerden Vūkelā-yı Ez-Cānib-i Nādir Şāh Berāy-ı Tanzīm-i Umūr-ı Devlet⁴⁵⁷ (27) Nādir Şāh Hind umūrunu murādına muvāfiḳ şūret-ı nizāma ve niceleriñ ḳulūbunu (28) cerr ü cezb ve kendiye ṭaraf-dār olmak için çerāğları yollu merātib ü menāşıbı (29) anlara virip umūr-ı devletiñ rü’yet ü temşiyetini anlara sipāriş eyledi (30) ve bu ṭarīḳiyle müfsidleriñ umūra müdāḥalesin men‘ ve bāğī ü ‘işyānları bābın (31) sedd ü bend eyledi ve kendisi ğālib ü muẓaffer ve mütemevvil ve mübāhī vū müfteḥir⁴⁵⁸ Īrān cānibine

[49a]

(1) ‘avdet ve ric‘at ḥāzır oldu. Vuşūl-ı Püser-i Taḥt-ı Zād-ı⁴⁵⁹ Nādir Be-Hind (2) Şāh-ı merḳūm Ḳandehār’dan Hind’e ḥareketi eşnāsında veled-i büzürgterine ki ol vaḳtde (3) Rūmiyye ṭaraflarında bulunmuş idi ḥaber gönderip ‘asker tedārik bir gün evvel (4) Hind ṭaraflarında kendiye yetişmek üzere tavşiye ve tenbīh eylemiş idi. Merḳūm (5)

⁴⁵⁶ Metinde “” şeklinde geçer.

⁴⁵⁷ “Nısb Kerden-i Vūkelā-yı Ez-Cānib-i Nādir Şāh Berāy-ı Tanzīm-i Umūr-ı Devlet” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁵⁸ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

⁴⁵⁹ Bu kelime zel ile yazılması gerekirken ze harfiyle yazılmıştır.

dağı tedārik eylediği ‘asker ile Nādir’iñ⁴⁶⁰ ‘avdete ‘azīmeti hılālinde Hind (6) nehrine vāşıl oldu. Nādir Şāh’a oğlunuñ nehre vuşūlü haberi gelicek (7) yalnız on biñ ‘asker ile nehrden geçmek ve sür‘at ile ma‘iyyetine gelmek tenbīh (8) eyledi ve bu vech ile bunca zamān ve zaḥmetlerden telef olmuş za‘f⁴⁶¹ tārī olmuş (9) ‘askerine takviye virmek murād eyledi. Fi’l-vāḳi‘ bunca eşkāl ü emvāl (10) ile şarb u teng ve düşvārū’l-‘ubū[r] yollarda[n] geçdiler de düşmanlar kemīngāhlardan (11) hücūm ile yüklü ve ağırlaşmış ve tūrundan çıkmış ‘askere ğalebe ve şikārın (12) elinden kıpmak vehm-i endīşesi var idi ve bu cümleden⁴⁶² tārīk-i izdivāc (13) ile iki devlet beyninde musālahaya ve ittihād-ı kılūbe takviye virmek ve bu‘d-ı (14) zamān müşāheret ve rābīta-ı karābet birle oğlunu Hind tācına nām-zed itmek (15) ‘umde-i merāmı olmuş idi. Kān-mā-kān bezl-i emvāl bī-kıyās ve ‘ahd-i kābīn (16) izdivāc olunup velīme-i kübrā tedārik ve esbāb-ı sürūr u irtiyāh tehiyye (17) kılınıp Şāh Muḥammed ve Şāh Nādir hāzır-ı bi’l-meclis-i ‘umūm ziyāfeti tertīb olundu (18) ve taraf-ı Nādir’den ‘arūs ve ‘arūsaya şāhāne hedāyā-yı celīle-yi bī-nihāye birle (19) ikrām olundu ve huşūl-i merām birle soḥbet ğāyete irdi. Azīmet-i Nādir Şāh (20) Be-Cānib-i Īrān⁴⁶³ Nādir Şāh ‘askeri Cihān-ābād’dan hareket ve rāh-ı (21) ‘avdete ‘āzim olup Şāh Muḥammed dā’iresi halefiyle Nādir’i teşyī‘e hāzır oldu. (22) Nādir Şāh ka’il olmayıp men‘ eyledi velākin Hind’iñ rü’esā-yı aqvāmın ve a’yān (23) u ekābiriñ bir nicesin rehī şeklinde ma‘iyyetine alıp Hind nehrine varınca (24) ma‘ān götürdü. Ber-vech-i meşrūh māh-ı hāzīrānıñ ğurresinde Nādir Şāh (25) ve Şāh Muḥammed resm-i mülūkāne ve mu’tād-ı şāhāne üzere vedā’laşıp birbirinden (26) müfāraḳat itdiler. Nādir Şāh ve ‘askeri Hindümend nehrine vuşūllerinde Nādir (27) ma‘iyyetinde olan Hind a’yān u ekābirine min-ba’d şurūṭ-ı musālahaya muġāyir (28) harekete taşaddī itmeyip dostlukda hülūş ile sebātlarını mü’ekkid eymān-ı ğılāz (29) ile yemīnler virip ‘avdetlerine izn virdi. Nādir Şāh ve ‘askeri nehri (30) geçdikde veled-i nuḥūst zād-ı merḳūmu nehr-i Hind

⁴⁶⁰ Bu kelime nazal n ile yazılması gerekirken nun harfiyle yazılmıştır.

⁴⁶¹ Bu kelime dad ile yazılması gerekirken sad harfiyle yazılmıştır.

⁴⁶² “-den” eki iki kere yazılmıştır.

⁴⁶³ “Azīmet-i Nādir Şāh Be-Cānib-i Īrān” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

nehriniñ cānib-i ġarbiyesinde şurūt-ı (31) muşālahalar muktezāsınca ‘Acem’e ‘ā’id memālike hākim nāsb idip yigirmi biñ

[49b]

(1) ‘asker ile eşķālını Ķandehār’da bırakıp kendisi kendiye maḥşūş çābuk-süvār (2) tīz-reftār-ı ‘asker ġürūhuyla sebebķār İşfahān cānibine serī‘an müsāra‘atıyla (3) māh-ı eylülün evāḥirinde İşfahān’a vāşıl oldu. Vuşülünde ĳudūmunı ve ḥaşma (4) ġalebesini tebrīk merāsımı zımnında sürūr u şād-mānī izhār olundu. Evşāf-ı (5) Nādir Şāh⁴⁶⁴ Nādir Şāh cehd-i māliyye ile Ķārūnī-yi sāni a‘dālarına ġalebede (6) zāfir ve cālī-yi ḥiddet ü tehevvr ve kemāl-i te‘aẓẓum u tecebbūr ile elsine-yi nāsda meşḥūr (7) şāḥib zūḥūr fīlmānī Sünnī ḥudūd seyyitine bālig bālā-yı endām ve ḥadīdū’l-nuṭķa (8) kerem-nihād ḳavī-yi mizāc-ı tendürüst kıyāfetine nāẓar olunursa ḥükümet için (9) mevlūd bir şaḥş ġörünür. Şabāvetinden berū ve ġüçlere ve zaḥmetlere taḥammül ile me’lūf (10) olmuş kendisi için ‘işret ve su‘ūbet yok. ‘İyālinde ve ‘askerinde mümsik (11) ġāḥ olur ḳuru peksimāt ile ġeçinir [ve] aşçılarını tunc-ı ta‘ām için istiḥdām (12) nādir vāķi‘ olur. Meydān-ı mükeyyifāt-ı māyi‘den teḥāşī⁴⁶⁵ itmez ma‘a-hāzā mest-i (13) medḥūş degildir. Müdām-ı p[ā]y-dār kendiye mālīk-i ‘aķıl-dār ve ḥuşyār⁴⁶⁶ ve bā-huşdur. (14) Sefāhatlarıyla taẓyī‘-i evķāt menfūru zevķ ü şafāya meyl ü raġbeti yok. Leyl (15) ü nehār ser-kār efķārı ‘izz ü mecd ü iclāldir. Şāḥib-i zūḥūr-ı nāmının şīftesi (16) ve bi’l-cümle esbāb-ı müfāḥeretin şūrīde ve şeydāsı ġāyet mübāḥir ve miyāhi (?)⁴⁶⁷ ve maġrūr (17) ve fehḥāyirdir (?)⁴⁶⁸ nisvāndan ebķār [ve] ekābir ile bā-ḥuşuş kaşmīr ḥüsnālarıyla sarāyı (18) mālāmāldır. Bu keyfiyyeti daḥı esbāb-ı ḥaşmet ve müfāḥeretden ‘add ider dirler. İḥlāş⁴⁶⁹ (19) Nādir Şāh’ın cenglerine ve hūnerlerine ve

⁴⁶⁴ “Evşāf-ı Nādir Şāh” ibaresi kırmızıyla yazılmıştır.

⁴⁶⁵ Bu kelime hı ile yazılması gerekirken ha harfiyle yazılmıştır.

⁴⁶⁶ Fazladan ye harfi konulmuştur.

⁴⁶⁷

⁴⁶⁸

⁴⁶⁹ Kırmızıyla yazılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. SÖZLÜK-DİZİN

A

āb (Ar.) Su.

ā. 004a/12, 012a/4, 022b/6

ā.- ı revān “akan su” 002b/29

ā.+ ı 038b/27

ābād (F.) Bayındır, mamur.

ā.+ a 017b/25, 020a/20

ābādān (F.) Bayındır, mamur.

ā. 006b/13, 037b/24

ā.+ ı 034a/8

‘abd (Ar.) Kul, köle.

‘a. 049b/30

abdāl (Ar.) Davranışlarını kontrol etmekten aciz (kimse).

abdāl-ı nāz-perverāne “nazlı aciz kişi” 039b/16

ābdār (F.) Sulu, taze.

ā. 046b/11

‘abes (Ar.) Boş, anlamsız.

iḥtišāmāt-ı ‘a. “içi boş gösteriş” 032a/9

‘abūs (Ar.) Somurtkan, asık suratlı.

‘a. 046a/14

a‘cām (Ar.) Arap olmayanlar, Acemler, İranlılar.

ekāsire- i a. “İran şahları” 023a/23

‘acālet (Ar.) Acele.

‘a. 001b/21

‘a.+ imizde 003b/27

‘acele (Ar.) Acil, ivedi.

‘a. 009b/15, 013a/31

acı Herhangi bir dış etken dolayısıyla duyulan rahatsızlık, ızdırab.

a.+ sıyla 037a/26

‘acīb (Ar.) Tuhaf, şaşırtıcı.

‘a. 040b/31, 046b/15

emr-i ‘a. “şaşırtıcı emir” 027b/12 , 032b/17

emr-i ‘a-i n. “meydana gelen şaşırtıcı emir” 027b/12

‘a.+ dir 021b/6	
‘ āciz (Ar.) Güçsüz, kudretsiz kimse. ‘ ā. ol- “güçsüz olmak” 010a/23, 010b/24 ‘ ā. 015a/24, 020a/16, 027b/28	açık Kapalı olmayan, açılmış. a. 005b/7 a.+ da 005b/15, 006b/6 a.+ dır 041a/25
‘ acül (Ar.) Çok aceleci kimse. ‘a. 012a/29	ad İsim. a.+ ı 031b/15 a.+ ını 044a/28, 047b/5, 047b/9
‘ acz (Ar.) Acizlik, güçsüzlük. ‘a. 018b/30 rütbe-i ‘a. “acizlik derecesi” 036b/2 ‘a.+ ini 045a/9	ādāb (Ar.) Edepler. ā. 031b/7, 033a/30 adam İnsan. a. 021a/20, 025a/28, 026b/27, 043b/28 a.+ ıyla 011a/8 a.+ lar 040b/24, 040b/26 a.+ larıyla 015b/6
‘ acze (Ar.) → ‘ acz ‘ a.- i nisvān “kadınların acizliği” 047a/20 ‘ a.- i re‘āyā “halkın acizliği” 017b/20	a‘dā (Ar.) Düşmanlar. a.+ larına 049b/5 keyd-i a. “düşmanın hilesi” 005b/3
aç - Açmak. a.- dılar 015a/13, 023a/12 a.- ıp 011b/19, 025b/1, 032b/15, 040b/10, 047a/17	‘adāvet (Ar.) Düşmanlık. ‘ a. it- “düşmanlık yapmak” 030b/26 ‘a. 029b/28, 030b/9
açdır - Açdırmak. a.- ıp 021b/26	

iltihāb-ı nā'ire-i 'a.
“düşmanlık ateşinin tutuşması”
029b/17
nefret-i 'a.- i 'ādī “aşağılık
düşmanın nefreti” 030b/16
'a.+ e 030a/3

'add (Ar.) Kabul etme, sayma.

'a. eyle- “kabul etmek” 033a/22
'a. it- “saymak” 037a/5,
049b/18, 005a/29, 030a/8
'a. olun- “sayılmak” 037b/21,
014a/3

'aded (Ar.) Adet, sayı.

'a. 041a/21

'āde (Ar.) Âdet kelimesinin genellikle
Arapça kurala göre yapılmış bazı
terkiplerde aldığı şekli.

ḥilāf- ı 'ā. “âdete uymayan,
âdet dışı” 040a/5

ādem (Ar.) İnsan.

ā. 009a/13, 013a/25
ā.+ ler 007a/4

'adem (Ar.) Yokluk, hiçlik.

'a.- i iltifāt “iltifat eksikliği”
044b/31

'a.- i imkân “imkan yokluğu”
025b/8

'a.- i itā'at “itaat eksikliği”
018b/25

'a.- i liyākāt “liyakat yokluğu”
020b/2

'a.- i taḳayyüd “bağlı olma
eksikliği” 020a/21, 032a/10,
034a/7, 034a/1

ādemiyyet (Ar.) İnsanlık.

ā. 031b/7

'ādet (Ar.) Usul, görenek.

cereyān-ı 'ā. “ortaya çıkan
âdetler 027b/20

'ā.- i dīrīne-yi 'Acemiyyān
“Acemlerin eski âdeti” 006a/16
'ā.+ leri 029b/4

'ādī (Ar.) Değersiz.

'ā. 030b/9

nefret-i 'adāvet-i 'ā. “aşağılık
düşmanın nefreti” 030b/16

'adīde (Ar.) Çok, birçok.

‘imārāt-ı ‘a. “birçok imar”
006b/15
enhār-ı ‘azīme-i ‘a. “birçok
büyük nehir” 034b/5
fıraḡ-ı ‘a. “birçok ayrılık”
030b/21
memālik-i ‘a. “birçok ülke”
002b/21
ṭarīḡat-ı ‘a. birçok tarikat”
030a/2
‘a.+ den 014a/10
enhār-ı ‘izām-ı ‘a. birçok
büyük nehir” 040b/19

‘adl (Ar.) Adalet.
‘a. 028a/3

‘adū (Ar.) Düşman.
‘a.- yı cān “can düşmanı”
008a/21
‘a.- yı devlet-i Şafeviyye
“Safeviye Devleti’nin
düşmanı” 006a/5
‘a. “005a/17
‘a.+ larıyla 038a/21

‘adūyāne (F.) Düşmanca.
‘a. 002a/4

āfāḡ-gīr (Ar.) Her tarafa yayılmış.
ā. ol- “her tarafa yayılmak”
037a/12, 047a/14

āfāḡī (Ar.) Rastgele.
ā. 004a/1, 019b/18

āfet (Ar.) Felaket, bela.
ā.- i cism “büyük felaketlere
sebepe olan kişi” 039b/24
kerrār-ı ā.- i cism “felaket gibi
döne döne saldıran kişi” 038b/2

‘afv (Ar.) Affetme.
‘a. it- “affetmek” 015a/19,
036a/2, 036b/7, 044b/30
‘a. 013a/22

afyon (F.) Uyuşturucu madde.
a.+ a 013b/14

aḡaç Ağaç.
a.+ ına 047b/6
a.+ larıyla 034a/3

āḡāh (Ar.) Haberdar.
ā. eyle- “haberdar etmek”
044b/1, 031b/21, 039a/10

ā. ol- “haberdar olmak” 009b/27, 037b/6 043b/3, 042a/6, 043a/16, 015a/13, 043b/16, 041a/5 ā. ol-idi 022a/14 ā. 045b/26	ağreb (Ar.) Çok garip, tuhaf. a. 047b/2
āğāz (F.) Başlama. ā. eyle- “başlamak” 028b/13, 038a/13 ā. it- “başlamak” 012b/12, 006a/1, 019b/8, 020b/18, 045b/12 ā. 010a/17, 018a/7, 044a/1	ağustos (Yun.) Ağustos. māh-ı a. “ağustos ayı” 021b/27 āğūş (F.) Kucak. merām-ı der-ā. “kucaklama isteği” 027b/31
ağırlaş - Ağırlaşmak. a.- mış 049a/11	āh Özlem, ümitsizlik, beğenme, hayranlık vb. duyguları ifade eder. ā. 036b/28, 037a/6, 047a/14
ağlaş - Ağlaşmak. a.- dılar 012a/20	ahālī (Ar.) Halk. a. 007a/26, 009b/4, 020b/14, 021b/7, 026b/18, 027b/29, 039b/6, 046b/2, 047b/1 ‘ām-ı a. “halka ait” 047b/8 a.- yi ‘Acem “İran halkı” 023a/10
ağnām (Ar.) Koyunlar. a.+ ı 004b/24 a.+ ından 004b/24 a.+ ını 004b/22	a.- yi bender “limanda bulunan insanlar” 009a/23 a.- yi bilād “belde halkı” 011a/20 a.- yi Hind “Hindistan halkı” 047b/28 a.- yi Ḥorāsān “Horasan halkı” 007a/6
ağrāz (Ar.) Maksatlar, niyetler. a.+ dan 025b/29	

a.- yi İsfahān “İsfahan halkı”
011b/17

a.- yi kal’a “kale halkı” 036b/6

a.- yi memleket “ülkede
bulunan halk” 003a/18, 005a/18

a.- yi şehir “şehir halkı”
005b/20, 006b/20, 008b/3,
011b/5, 011b/13, 025b/4,
029b/2, 036b/12, 046a/27,
032b/16, 007a/22

a.+ den 022a/18

eyādī-yi a. “halkın eli” 035b/17
a.+ lerine 040b/9

a.+ niñ 003a/21, 025a/24,
045b/23, 046b/3

a.+ si 002b/24, 002b/31,
003b/18, 006b/4, 006b/15,
007a/3, 007b/6, 009a/1, 017b/3,
018b/11, 025a/31, 030b/9,
030b/13, 037b/15, 037b/28,
040b/6, 040b/9, 041b/4,
042a/27

a.+ sin 009a/10, 047a/3

a.+ sinden 013b/27, 014a/2

a.+ sine 016b/29, 034a/25,
041a/17, 042a/30

a.+ sini 027a/21

a.+ siniñ 003a/16, 006b/17,
015b/10, 031a/19

ekser-i a. “halkın çoğu” 024b/8

a.+ siyle 030b/8

a.+ ye 025a/19, 025b/3, 036a/1

ahbiye-nişin (F.) Çadırda oturan.

a. 008b/1

‘ahd (Ar.) 1. Söz verme, söz. 2.
Sözleşme.

īfā’-yı ‘ā. “sözü
gerçekleştirmek” 009a/16

naķş-ı ‘a. **it-** “sözünü
tutmamak” 038b/14

‘a. 038b/15

hilāf-ı şürūt-ı ‘a. “sözleşme
şartlarına aykırılık” 040a/14

şürūt-ı ‘a. “sözleşme şartları”
040a/12

‘a.- i medīd “uzun süren
sözleşme” 014a/4

‘a.+ de 039a/21

‘a.+ e 016a/2

‘a.+ ime 012a/14

‘a.+ inde 003a/4

‘a.+ ine 031b/10, 045b/19

‘a.+ ini 012b/7

‘ahde vefā (Ar.) Verdiği sözde durma.

‘a. 003b/13, 031b/14

āḥar (Ar.) Başka, diğer.

ā. 039b/26

gürūh-ı ā. “diğer topluluk”
018b/6

ṭarīk-i ā. “diğer yol” 005a/17,
007b/5, 016a/31, 017b/31,
024a/26, 042b/2

ā.+ a 047b/29

ṭaraf-ı ā. “diğer taraf” 007a/4,
010b/12, 024a/3

vaḳt-i münāsib-i ā. “diğer
uygun vakit” 036a/8

cānib-i ā. “diğer taraf” 037a/17

nıṣf-ı ā. “diğer yarı” 045a/27

vücūh-ı ṣettā-yı ā. “başka
başka yüzler” 036a/17

semt-i ā. “başka semt” 034b/31

melce’-yi ā. “başka sığınacak
yer” 035b/8

āḥir (Ar.) Son.

ā. ol- “son olmak” 021a/19

ā. 014b/15, 027a/25, 037a/23,
045a/14, 047b/23

emr-i ‘aẓīm-i ā. “son büyük
emir” 036b/10

fırṣat-ı ā. “son fırsat” 021a/16

ā.+ inde 044b/1

ā.+ ine 029a/13

ā.+i 013b/17

aḥcār (Ar.) Taşlar.

a. 047a/23

aḥkām (Ar.) Hükümler.

a.- ı ilāhiye “Allah’ın
hükümleri” 037a/5

aḥvāl (Ar.) Haller.

a. 002a/11, 003b/21, 004b/1,
007a/12, 009a/4, 009a/25,
009b/7, 011a/4, 011a/13,
012a/21, 012b/28, 014a/7,
014a/14, 014b/16, 015a/30,
016a/18, 017a/19, 021a/18,
021b/13, 023a/18, 024a/7,
024a/19, 024a/28, 024b/23,
024b/31, 025a/5, 025b/12,
025b/28, 026a/23, 026a/27,
027a/7, 027a/13, 027a/27,
028b/2, 029b/14, 031a/20,
031b/31, 032a/7, 033a/3,
034b/31, 037b/17, 038a/29,
039a/4, 039a/25, 039b/7,
041a/19, 041b/7, 042b/9,
043a/17, 046b/9, 047b/1

tekālīb-i a.- i ‘ālem “alemin durumlarının değişmesi”

012b/24

a.- i ‘ibād “kulların durumları”
033a/5

terfīye-i a.- i bilād “beldelerin rahat durumları” 017b/25

terakķīye-i a.- i bilād “beldelerin durumlarının gelişmesi” 028a/4

a.- i ğalebe “zafer halleri”
027b/31

a.- i sâ’ire “diğer halleri”
001b/10, 003b/27, 023a/30

a.+ de 029a/15

a.+ i 001b/19, 002a/26,
013a/30, 016a/17, 023b/1,
023b/2, 023b/8, 042a/17,
049b/28

keyfiyyet-i a.+ i 002a/7,
004b/29, 043b/29→ **keyfiyyet**

a.+ in 012b/11, 017a/3

a.+ inde 030a/23

a.+ ini 005a/21, 009a/26,
029a/11

a.+ leri 049b/21

aḥbār (Ar.) Haberler.

a. 013a/12

a.- ı mūḥiṣe-yi sāmī’a-ḥırāṣ
“kulak tırmalayan korkunç haberler” 039b/9

a.+ dır 004a/6

a.+ ı 003b/30, 004a/2, 044a/2,
044a/8

aḥbiye (Ar.) Çadır.

fesād-i’tiyād-ı ehl-i a. “çadır sahiplerinin kötü alışkanlıkları”
005b/10

aḥlāk (Ar.) Huy, tabiat.

a. ḥamīde-i merdān “yiğitlerin övülmeye layık ahlakı” 033a/31

aḥz (Ar.) Alma, alış.

a. it- “almak” 015b/30,
048b/10

a. olun- “alınmak” 009a/17,
011a/7, 011b/30, 013a/6,
039a/25, 046a/17, 046b/24

a. 001b/7, 001b/11, 001b/20,
015a/17, 015b/1, 019b/22,
026a/14, 031b/4, 031b/24,
032b/13, 039a/22, 041b/5,
043a/22, 045b/24, 046a/16

a.- ı intikām “intikam almak”
008a/22, 025b/10, 026a/9,

036b/19, 044a/11, 047a/1,
032b/18, 046a/6
a.+ ini 006a/6

‘ā’id (Ar.) Birine veya bir şeye mahsus,
ona ayrılmış, tahsis edilmiş.

‘ā. ol- “tahsis edilmek”
026a/18, 029b/27
‘ā. 025b/31, 040a/13, 049a/31

‘aks (Ar.) Yansıma.

‘a. it- “yansımak” 009b/21,
025a/18, 024b/12
‘a.- i kâziyye 014b/4 → **kâziyye**

ak - Akmak.

a.- dı 036b/28
a.- mak 041a/7
a.- ıp 004b/31, 013b/25,
024b/10, 037a/27, 041a/12

a‘kâb (Ar.) Evlatlar.

a.+ ı 028b/15
a.+ ıma 006a/4
a.+ ında 033a/7
a.+ ından 001b/15, 030b/23
a.+ ını 029a/6

akçe Selçuklular ve Osmanlılar’da
para birimi olarak kullanılan
gümüş sikke.

a. 003b/20, 007a/6, 015b/2,
016b/15, 026b/3, 036b/14,
044b/28, 046a/19, 047b/29,
047b/31
a.+ si 047b/30
a.+ yi 015b/4

‘akd (Ar.) 1. Sözleşme. 2. Düzenleme.

muşālaha-yı ‘a. eyle- “barış
sözleşmesi yapmak” 018b/23

‘a. it- “sözleşme yapmak”
018a/8, 021b/30

‘a. olun- “sözleşme yapılmak”
008b/18

‘a. 020a/14, 021b/27, 026b/18,
033b/21, 040b/21

divân-ı ‘a. ü hall “yönetme
meclisi” 021a/18

şürût-ı ‘a. “sözleşmenin
şartları” 032b/30

‘a.- i umūr-ı devlet devlet
işlerini düzenleme” 048b/13

‘a.- i umūr-ı memleket “ülke
işlerini düzenleme” 006a/25

‘a.- i umūr-ı saltanat “saltanat
işlerini düzenleme” 033b/5

‘a.- i umūr “işleri düzenleme”

016b/18, 033b/8, 033a/21

‘a.+ e 004b/7, 020a/29, 020b/11

‘a.+ e- i umūr-ı nās “halkın işlerinin düzenlenmesi”

020a/16

‘a.+ ine 018b/14

‘a.+ ini 018b/7

aḳdem (Ar.) Çok eski.

a. 007b/10, 033a/2

‘āḳibet (Ar.) Son, nihayet.

‘ā. 004b/24, 010b/21, 010b/24,

011a/6, 015b/23, 016a/16,

043b/1

‘aḳıl-dār (Ar.) Akıllı.

mālīk-i ‘a. “akıl sahibi”

049b/13

‘āḳil (Ar.) Akıllı kimse.

‘ā. 021b/17

‘āḳile (Ar.) → **‘āḳil**

‘ā. 021b/14

aḳın Saldırma.

a. 038b/2

‘aḳīb (Ar.) Takip eden.

‘a.+ inde 012a/17, 018a/11,

027b/25

‘aḳl (Ar.) Us.

‘a. ‘004a/12, 005a/16, 039a/1,

042a/29, 042a/2, 046b/21

ḳillet-i ‘a. “idrakı az” 018a/7

‘a.+ da 033b/11

‘a.+ ı 020b/28, 033a/16

‘a.+ ına 034b/18

mīzān-ı ‘a. “akıl ölçüsü”

036a/14

‘aḳlen (Ar.) Akıl bakımından.

‘a. 020a/16

‘aḳlıyye (Ar.) → **‘aḳl**

‘a.+ leri 026b/17

aḳrabā (Ar.) Aralarında kan bağı bulunan kimseler.

a. 002a/12, 002a/29, 045b/20,

045b/30

a.+ lar 048b/9

aḳreb (Ar.) En yakın.

a. 007b/17, 009b/29

aḳrebü'l-mesāfe (Ar.) En yakın mesafe.

a. 007b/18

aḳsām (Ar.) Kısımlar, bölümler.

a.- ı çehārgāne “dört kısım”
029b/5

aḳṣā (Ar.) Uzak, en uzak, en son, son had.

a.- yı ḥudūd-ı Hindistān
“Hindistan’ın en uzak sınırı”
040a/23

a.- yı ḥudūd-ı memālik-i Īrān
“İran ülkesinin en uzak sınırı”
013b/6

a-yı kemāl “fazlalığın son sınırı” 046b/18

a-yı merām “en son istek”
040a/25

aḳṣāyü'l-gāye (Ar.) Erişilmek istenen amaç.

a. 035b/16

aḳṭār (Ar.) Taraflar.

a. 017b/1

aḳvā (Ar.) Çok kuvvetli.

a.- yı esbāb “çok kuvvetli sebepler” 009b/29

a.- yı esbāb-ı mütāba‘at
“birine tabi olmak için kuvvetli sebeplerin olması” 008a/25

aḳvāl (Ar.) Sözcükler.

a. 032a/12

a.- i pesendīde “beğenilmiş sözler” 028b/14

aḳvām (Ar.) Kavimler.

a. 013b/3, 027a/9, 030a/2, 038a/19

rü'esā'-yı a. “kavimlerin ileri gelenleri” 017a/11, 038a/11, 045b/2, 031a/21, 049a/22

a.- ı Ağvān “Ağvan kavimleri”
016b/30

a.- ı ḳadīm “eski kavimler”
008a/17

a.- ı ḳadīme “eski kavimler”
026b/28

a.- ı şarḳıyye “doğuya ait kavimler” 014a/13

a.- ı terākime “Türkmen kavimleri” 005b/10

rü'esā'-yı a.- ı “kavimlerin ileri gelenleri” 028a/2
a.+ ı 031b/31
a.+ ın 048a/15

al - Almak.
a.- a gel- 026b/3
a.- dı 025b/5, 027a/2, 032b/8, 036b/13
a.- dılar 005b/15, 016a/16, 039b/7
a.- dınız 038a/17
a.- dığı 041a/10
a.- mağı 015a/7
a.- mak 046a/19
a.- mayıp 047b/31
a.- mış-idi 019a/17
a.- mışlar-idi 005a/12
a.- ıp 005b/27, 009b/1, 011b/11, 014a/18, 015a/14, 015a/21, 020a/2, 023a/12, 025a/25, 025b/25, 032b/13, 037b/4, 043a/15, 043b/28, 049a/23
a.- ırlar 026b/1, 027a/24, 027a/25

‘alakāt (Ar.) İlgiler, alakalar.
‘a. 024b/24

alay Kalabalık topluluk.
a. ol- “kalabalık olmak” 012a/18
a. 008a/7, 044a/27
tertīb-i a. “topluluğun düzenlenmesi” 039a/19
a.- ı ‘aẓīm “büyük topluluk” 019b/19, 044b/4
tanzīm-i a.- ı muḳāvemet “direniş gösteren topluluğu düzenleme” 010b/27
a.- ı ṣāhī “şaha ait topluluk” 033b/11
a.+ lar 012a/7, 019a/27, 021a/22, 044b/14
a.+ ları 010b/1, 010b/24
a.+ larını 010a/15
a.+ larının 010a/22
a.+ larıyla 019a/28, 019a/31
a.+ ların 010a/15, 012a/17

‘alā (Ar.) Yücelik, şan, şeref.
‘a. 006b/24, 017a/17
a.- yı i‘tibār “itibarı yüce” 035b/25
tārīḥ-i hicret-i nebeviyye-i ‘a. “yüce peygamberlerin hicretinin tarihi” 001b/1

‘alā (Ar.) “Üzere, üzerinde; ile, olarak,
göre manalarına gelen ön ek.

‘a. 004b/24 009b/22, 010a/4,
016a/27, 021b/12

‘alā’im (Ar.) Alametler, izler.

‘a. 019a/25, 044b/6

izhār-ı ‘a.- i hūlūş “samimiyet
alametlerin ortaya çıkması”
006b/4

‘alā-hālihī (Ar.) Olduğu gibi.

‘a.+ m 002b/25

‘alāka (Ar.) İlgi, bağ.

kaṭ‘-i ‘a. it- “ilgiyi kesmek”
028b/26

kaṭ‘-i ‘a. ol- “ilginin kesilmesi”
026a/17

‘a.- yı qarābet “yakın ilgi”
009a/5

‘a.+ sı ol- “bağı olmak” 044a/4

ālām (Ar.) Acılar.

a. 029b/12

a‘lām (Ar.) İşaretler.

a.+ lar 041b/10

‘alā-melei’n-nās (Ar.) Herkesin
önünde, açık açık.

‘a. 018a/6, 048b/11

‘alā-merātibihim (Ar.) Rütbe ve
derecelerine göre.

‘a. 029a/5, 029b/8

alçak Yerden mesafesi az.

a.+ a 027b/21

ālāt (Ar.) Aletler.

ā. 046b/9

ā.- ı harbiyye “savaş aletleri”
038a/17

ā.- ı mūsıkiyye 044b/17→
mūsıkiyye

‘ālem (Ar.) Yeryüzü, dünya.

tekalīb-i ahvāl-i ‘ā. “dünya
halini değiştirme” 012b/24

müfsid-i ‘ā.- i cihān “dünyayı
karıştıran kimse” 004b/31

‘ā.- i fānī “ölümlü dünya”
028b/17

‘ā.+ de 012b/7, 027a/7,
027b/16, 027b/18, 028b/14,
030a/20

‘örf-i ‘ā. “yeryüzünün geleneği” 040a/5 ‘ā.+ e 015b/22, 027b/11 memālik-i ‘ā. “cihanın ülkesi” 047b/30 umūr-ı ‘ā. “dünya işleri” 033b/2 ‘ırķ-ı ‘ā. “dünyanın nesli” 016b/8	‘ale’l-infirād (Ar.) Birer birer. ‘a. 001b/6 ‘ale’l-istiqlāl (Ar.) Bağımsız olarak. ‘a. 006a/25, 020b/15, 020b/23 ‘a.+ i 003b/7 ‘ale’l-‘umūm (Ar.) Umumiyet üzere. ‘a. 013b/12
‘ālem-gīr (F.) Cihanı zapteden. fitne-i ‘ā. ol- “cihanı zapteden fitne” 016b/9	‘alemdār (Ar.) 1. Bayrak taşıyan kimse, sancaktar. 2. Önder. Şāh Nādir-i ‘a-ı çār-kūşe 029b/6 → çār-kūşe
aldan -Aldanmak. a.- ıp 018b/3	‘alenen (Ar.) Açıkça. ‘a. 031b/28
‘ale’d-devām (Ar.) Devamlı olarak. ‘a. 027b/18	‘alev Alev. ‘a.- i himmet “himmetin alevi” 034b/13
‘ale’l-ğafle (Ar.) Dalgınlıkla, boş bulunarak. ‘a. 005b/2, 005b/13, 010a/27, 023b/26, 039a/8, 039a/15, 041a/12 hücūm-ı ‘a. “dalğınlığa getirerek hücum etme” 010b/8, 041a/13	‘alev-gīr (F.) Alevlenmiş. ‘a. ol- “alevlenmek” ‘a. 012b/30, 032b/17, 045b/15, 047b/3 alıķoy – Alıkoymak. a.- dı 015a/10, 042a/17

alın - Alınmak.

a.- dı 036a/23

tekālīf alın- “tekliflerin alınması” 045a/26

a.- ıp 029b/23

‘aliyye(Ar.) Yüce, yüksek.

devlet-i ‘a. “Osmanlı Devleti”

002a/3, 002a/5, 002a/9, 013a/2,
017a/25, 017a/28, 017a/31,
017b/6, 018b/22, 018b/27,
018b/29, 022a/10, 019a/17,
021b/29, 021b/30, 022a/6,
022a/7, 022b/11, 029b/21,
030a/7, 030a/17, 034a/21

ricāl-i devlet-i ‘a. “Osmanlı Devleti’nin adamları” 022a/13

devlet-i ‘a.- i ‘Osmāniyye
“Osmanlı Devleti 017a/22,
026a/10, 027a/27, 030a/6,
024a/6

mekārim-i devlet-i ‘a.
“Osmanlı Devleti’nin beğenilen davranışları” 030b/4

ḥimāye-yi devlet-i ‘a. 024a/14
“Osmanlı Devleti’nin himayesi”

ṭaraf-ı devlet-i ‘a. “Osmanlı Devleti tarafı” 018b/27, 022a/11

‘alīḳā Torba.

‘a.- yı sīm “gümüş torba” 046b/8

alkış Alkış.

a.+ lar eyle- “alkışlamak” 006b/5
a.+ lar 021a/6

altı Altı (6) sayısı.

a. 005a/30, 005b/8, 006b/11,
009a/31, 013a/21, 014a/5,
015b/2, 017a/13, 018a/29,
023a/27, 025a/15, 027b/4,
028b/3, 028b/4, 037b/30,
038b/26, 042b/17, 044a/2,
044b/13, 044b/22, 046b/28

altmış Altmış (60) sayısı

a. 018a/26, 023a/5, 023a/25,
034a/3, 042b/18, 043a/5,
044a/2

altun Altın.

a. 011b/8, 027a/5, 044b/28, 047b/16, 047b/20, 047b/27, 048a/11	āmeden (F.) Gelmek. ā. 046a/13
a.+ dan 027a/4, 027a/5, 046b/11, 046b/12	‘amel (Ar.) Bir maksatla yapılan iş, eylem.
a.+ dan-idi 044b/21	‘a. 035b/17 ‘a.+ e 034b/16
‘āmm (Ar.) Herkese ait.. ‘ā. 033a/26	‘amelī Uygulamalı. ‘a. 033a/11
‘ā.- ı ahālī “halka ait” 047b/8	
‘amā (Ar.) Kör. derd-i ‘a. “körlük derdi” 022a/13	‘amīk (Ar.) Derin. ‘a. 024a/31, 041b/27 ‘ibāre-yi ‘a. “derin anlam” 008a/16 ṭarīk-i ‘a. “derin yol” 044a/21
āmāde (F.) Hazır. ā. it- “hazırlamak” 019b/4 ā. kıl- “hazır kılmak” 031b/30, 045b/23, 047a/2, 041a/2 ā. ol- “hazır olmak” 037b/3, 037a/29, 041b/10, 043b/15 ā. 005b/27, 010a/11, 010a/26, 015a/16, 032b/16, 039b/29, 046a/23	‘amīke (Ar.) → ‘amīk ḥanādīk-i ‘a. “derin hendek” 036a/16 ‘amīkū’l-ka‘r (Ar.) Derin işler. ‘a. 036b/28
āmed (F.) Gelme. ā. 004a/29, 004b/28, 006b/14, 008b/27, 014a/11, 046a/19	āmīr (Ar.) Emreden. ā. 046a/17 ‘āme (Ar.) Halk.

hücüm-ı ‘ā. “halkın saldırısı”
029a/18
selāmet-i ‘ā. “halkın güvenliği”
045a/25
temāṣā-gāh-ı ‘ā. “halkın seyir
yeri” 015b/18
‘ā.- i ‘avāmm “halkın alt
tabakası” 029b/12
‘ā.- i müslimīn “Müslüman
olan halk” 004b/8
menāfi‘-i ‘ā. “halkın menfaati”
026b/23
‘ā.+ ye 018b/1, 028b/22,
038a/12
umūr-ı ‘ā. “halkın işleri”
043a/29
zarar-ı ‘ā. “halkın zararları”
028b/18

‘ammi (Ar.) Amca.
‘a. 030b/6
‘a.+ si 044a/5
‘ā.- yi nāṭıḳ “konuşan amca”
031a/11

‘ammi-zāde (Ar.) Amca çocuğu.
‘a.+ si 001b/9, 014b/2

ān (Ar.) Zaman.

ā. 002a/18, 006a/30, 009a/3,
030a/16, 031a/24, 031b/1,
032b/16, 039a/21, 041b/14,
044a/16

ā.- ı nuḥūset-ḳarīn “uğursuz
zaman” 039b/11

ā.+ a 010b/25, 029b/27

ā.+ da 010a/18, 018b/12

‘an (Ar.) “-den” eki anlamına gelen ön
ek.

‘a. 030a/6

‘anber (Ar.) Güzel koku.

‘a. 038b/9

ancaḳ Yalnızca.

a. 002b/23, 005b/8, 012b/19,
014b/19, 019a/8, 024a/29,
025a/22, 031a/22, 032b/30,
037b/15, 038a/17, 042b/15,
042b/22, 026b/31

and Yemin.

a. 029a/7

a. iç- “yemin etmek” 018a/16

anda Onda.

a. 024a/27

andan Ondan.	a.+ iñ 004b/10, 048a/21, 039b/19
a. 002b/4, 024b/10, 024b/22, 024b/28, 040b/7	anıñ Onun.
anı Onu.	a. 002b/7, 020b/15
a. 045b/14	a.+ la 038b/14
‘anīd (Ar.) İnatçı.	‘anveten (Ar.) Zorla.
‘a. 026a/2	‘a. 011b/29, 034b/3, 036a/17, 040b/5
teklīf-i ‘a. “‘inatçı teklif”	aña Ona
040a/24	a. 020b/15
‘anīf (Ar.) 1. Şiddetli. 2. Haşin.	‘ār (Ar.) Utanma.
teklīf-i ‘a. “şiddetli teklif”	‘ā. it- “utanmak” 029a/20
030a/16	ārā (Ar.) Fikirler.
han-ı ‘a.+ iñ “acımasız han”	ittifāk-ı ā. “fikir birliği” 021a/3
022b/23	ittifāk-ı ā.- yı šāh “şahın fikrine uyma” 002a/15, 002a/17
ānīfen (Ar.) Şiddetli bir şekilde.	ā.+ da 033b/9
ā. 009b/2	ķarār-dāde-i ittifāk-ı ā. “fikir birliğine karar verilmesi”
anlar Onlar.	032a/8
a. 030b/25, 032b/2, 043a/14	ā.+ ya 020a/16
a.+ a 004a/30, 004b/27, 016b/18, 048a/16, 048b/29	ara Ara, orta.
a.+ dan 024a/30, 031a/19	a.+ da 044a/19
a.+ ı 015a/28, 032b/14	

a.+ dan 029b/29	a. 016b/26, 024a/19, 029b/19, 042b/7
a.+ larında 036b/4	
a.+ sında 004a/9, 009b/11, 025b/13, 044a/27, 044b/4	a.+ si 023a/15, 027a/15, 027a/19
	a.+ sini 038b/24
aralıq İki şey arasındaki açıklık.	a.+ siyle 023a/15
a. 034a/1	
a.+ larda 024b/2, 027a/17	ard Arka, geri.
	a.+ na 011a/5
ārām (F.) Durma, dinlenme.	
ā. 003a/21, 005b/23, 006b/28, 008b/6, 012a/5, 017b/21, 023b/15, 023b/17, 030b/1, 034a/13, 035a/21	ardınca Ardı sıra, peşi sıra.
ıştiyāk-ı ā. “dinlenme isteği”	a. 005b/8
017b/16	a‘ref (Ar.) Çok bilen.
māni‘-ı ā. “dinlenmeye engel”	a. 043a/9
030b/15	arğa Dağın kuz tarafı.
ā.+ ı 014a/17	a. 034a/4
ā.+ na 008b/23, 033a/17	arğun Ağaç çeşidi.
	a. 034a/1
ārām-gāh (F.) Dinlenme yeri.	
ā. 048b/2	‘ārī (Ar.) Bir şeyden kurtulmuş olan.
	‘ā. 041a/25
‘arāz (Ar.) Belirti, işaret.	
‘a. 041b/9	‘arīz (Ar.) Geniş
	‘a. 010a/18, 024a/9, 041b/27
arāzī (Ar.) Yerler topraklar; yer.	bā‘is-i ‘a. “genişlik sebebiyle”
	040b/24

enhār-ı ‘a. “geniş nehir” 036b/28	‘a.+ dan 024a/9 ‘a.+ ı 007b/20, 027a/13, 034a/1, 034a/2 ‘a.+ ından 027a/16
‘arkubiye (Ar.) Yalan ve kötü söz. mevā‘id-i ‘a. “yalan sözler” 009a/15	arz (Ar.) Toprak. a.- ı Rūm “Rum toprakları” 027a/15, 025a/28
arqa Arka. a.+ sın 006a/10	‘arzen (Ar.) Genişlik bakımından. ‘a. 033b/30, 043a/19
‘arūs (Ar.) Gelin. ‘a. 049a/18, 027b/31 ‘a.+ aya 049a/18	ārzū (F.) İstek, dilek. ā. it- “istemek” 030a/12 ā. 036b/11 ā.- yı āsūdegī “rahatlık isteme” 017b/15 ā.+ ları 010a/9 ā.+ sına 028a/23 ā.+ sıyla 040a/30
‘arz (Ar.) Sunma. ‘a. 006a/6 ‘a. eyle- “sunmak” 025a/30, 038b/11 ‘a. it- “sunmak” 043b/18, 013a/24, 017a/8 ‘a. olun- “sunulmak” 025b/22 ‘a. 006a/28, 008a/23, 008b/3, 013a/19, 015b/11, 020a/31, 034a/25, 036a/14 ‘a.- ı itā‘at “emre itaat gösterme” 025a/26 ‘a.+ a 024a/9, 027a/14 ‘a.+ da 038b/25, 048b/7 ‘a.+ dadır 038b/26	‘asākır (Ar.) Askerler. ‘a. 040a/21 hādiyān-ı ‘a. “askerlerin hizmet edeni” 012a/8, 028a/24, 045b/2 rū’esā’-yı ‘a. “askerlerin önde gelenleri” 028b/7

serdār-ı ‘a. “kumandan asker” 023b/27, 043b/26	010a/15, 010a/16, 011a/13, 013a/24, 013a/29, 013b/8, 014b/13, 014b/20, 015a/19, 018b/18, 019a/12, 022b/21, 022b/26, 023b/12, 023b/22, 024a/15, 024b/15, 024b/17, 024b/19, 024b/31, 025a/7, 025a/9, 025b/7, 025b/25, 026a/13, 032b/25, 034a/17, 034b/24, 035a/7, 035a/8, 035a/9, 035a/24, 035b/6, 035b/28, 036a/21, 037b/27, 038a/4, 038a/8, 039a/28, 039b/27, 039b/29, 040b/3, 040b/30, 040b/31, 041a/2, 041b/15, 041b/26, 042b/9, 043a/20, 043b/8, 046a/23, 046b/3, 048a/25, 049a/3, 049a/5, 049a/7, 049b/1
rü’esā’-yı ‘a.- i zābiṭān “subay askerlerinin önde gelenleri” 043b/14	
āsān (F.) Kolay. ā. gel- “kolay gelmek” 036b/25	
āsār (Ar.) Alametler, belirtiler. ā. 019a/26, 033a/11 ā.- ı şūret-i ḥaḳīḳat “gerçek yüzünü gösterme” 007a/8 ā.- ı ḫa’f “az belirti” 010b/22 ā.+ ından 008a/17 ā.+ undan 034a/6	
‘asker (Ar.) Leşker. ‘a. it- “asker olmak” 005b/4 sipehsālār-ı ‘a. ol- “askerin önde gelenleri olmak” 007b/4 ‘a. ol- “asker olmak” 013b/24, 016b/13, 019a/5, 002a/18, 003b/20, 005a/12, 005a/27, 005b/25, 006a/29, 006b/1, 007a/7, 008a/6, 008b/10, 008b/20, 008b/21, 008b/23, 009a/1, 009b/8, 009b/23, 009b/25, 010a/6, 010a/10,	gürūh-ı enbūh-ı ‘a. “asker topluluğu” 004b/14 rütbe-i ‘a. “askerin rütbesi” 042b/11 sā’ir-i ‘a. “askerin diğeri” 022b/20 tedārik-i ‘a. “askerin hazırlanması” 038a/1 reftār-ı ‘a. “askerin gidişi” 049b/2

ṭavā'if-i 'a. “asker topluluğu”

008a/29

baḳıyye-i 'a.- i 'Acem “Acem

askerinin geri kalanı” 013a/30

baḳıyye-i 'a.- i Ağvān “Agvan

askerinin kalanları” 011a/3

'a.- i Ağvāniyān “Agvan

askeri” 005a/8

'a.- i cedīd “yeni asker”

023b/17

'a.- i cengci “savaşçı asker”

006b/5

'a.- i cerrār “menfaatçi asker”

006b/29

'a.- i firāvān “çok asker”

014a/19

'a.- i girān “fazla asker”

003a/13, 013b/5, 044a/9

'a.- i girān-ı 'Osmāniyān

“Osmanlının fazla askeri”

025b/20

'a.- i gāretkār “yağmacı asker

038b/2

'a.- i ḥabāset-nihād “kötü

yaratılışlı asker” 019b/4

'a.- i keṣīr “çok asker” 039a/6

'a.- i keṣīr-i 'Acem “Acem’in

fazla askeri” 025a/30

'a.- i keṣret “fazla asker”

007b/3

'a.- i ḳalīl “az asker” 003a/13,

003a/19

'a.- i ḳamrān “muradına ermiş

asker” 015b/13

'a.- i ḳavīyyū'l-iḳtidār

“iktidarı sağlam olan asker”

016a/7

'a.- i merḳūm “adı geçen

asker” 024b/15

'a.- i perākende “dağınık

asker” 041b/25

'a.- i rū'esā' “önder asker”

015b/12

'a.- idi 042b/18

'a.+ de 008a/19, 019a/6, 035a/4,

039a/29, 043b/13

zābiṭān-ı 'a. “subay asker”

021a/23

'a.+ den 023a/5

rū'esā'-ı 'a. “askerin ileri

gelenleri” 046b/25

'a.+ e 008b/11, 013b/25,

014b/21, 019b/30, 020a/6,

024b/17, 034a/18, 034b/29,

036a/12, 039b/6, 049a/11

'a.+ i 002b/10, 005a/10,

006a/30, 007b/1, 008b/3,

009b/7, 009b/17, 010a/17,
 010a/25, 010b/1, 010b/11,
 010b/12, 010b/17, 010b/19,
 010b/20, 010b/23, 010b/28,
 011a/10, 012a/22, 013a/11,
 014b/5, 015a/10, 015b/28,
 016a/6, 016b/21, 017b/4,
 017b/13, 018a/1, 018a/28,
 018a/29, 019a/1, 021a/31,
 021b/7, 021b/10, 022a/20,
 022b/2, 022b/4, 022b/5, 022b/7,
 022b/17, 022b/18, 023a/1,
 023a/2, 023b/3, 023b/6,
 023b/27, 024a/3, 024a/15,
 024a/17, 024a/22, 024a/26,
 024b/8, 024b/22, 024b/31,
 025a/17, 025b/16, 025b/21,
 025b/23, 026a/24, 035a/2,
 035a/16, 035a/23, 035b/5,
 035b/11, 035b/29, 036a/4,
 036b/19, 037b/30, 038a/2,
 038a/9, 039a/8, 039a/18,
 039a/31, 041a/18, 041a/20,
 041a/26, 041a/5, 041b/2,
 041b/20, 041b/29, 042a/5,
 042a/22, 042a/31, 042b/1,
 042b/8, 042b/21, 042b/27,
 043a/5, 043b/6, 043b/11,
 043b/20, 046a/18, 046a/20,

046b/24, 047a/1, 047a/29,
 049a/20, 049a/26, 049a/29
tevābi‘-i ‘a. “tabi olan asker”
 005a/15, 005a/24, 014b/23
 ‘a.+ iden 046b/5
 ‘a.+ imizde 045b/5
 ‘a.+ in 009b/23, 017b/17,
 019b/3, 024a/4, 025a/28,
 035a/21, 035a/27, 039a/9,
 039b/7, 040b/23, 047a/26
 ‘a.+ inde 002b/9, 007b/2,
 010a/24, 024a/2, 034b/5,
 038a/10, 041a/31, 042a/25,
 049b/10
 ‘a.+ inden 005a/30, 011a/28,
 011b/4, 015a/19, 017b/5,
 039a/25, 040b/30
 ‘a.+ ine 002b/11, 005b/19,
 006b/9, 006b/20, 007a/31,
 009b/10, 009b/27, 011a/26,
 013b/6, 013b/20, 013b/22,
 015b/3, 015b/4, 018a/25,
 022b/15, 023b/11, 023b/15,
 023b/27, 024a/24, 032b/6,
 035b/23, 039a/18, 042a/29,
 042b/19, 047a/4, 049a/9
 ‘a.+ ini 006b/21, 008a/3,
 009b/12, 009b/28, 014b/25,
 015a/5, 018a/26, 019a/4,

019b/26, 023a/4, 025a/3,
039a/11, 039a/17, 041b/10,
045b/22, 046a/29, 047a/1

‘a.+ iniñ 007b/23, 007b/29,
009a/11, 010b/7, 011a/7,
022a/25, 024a/25, 024b/12,
024b/31, 025a/14, 035b/2,
039b/9, 039a/15, 041a/6,
041b/7, 041b/8, 042b/6,
042b/10

‘a.+ iyle 005b/14, 005b/29,
007a/23, 008a/7, 008b/20,
009b/24, 010a/3, 010a/19,
010a/23, 011a/4, 011a/5,
011b/19, 013a/16, 014a/14,
014b/27, 015a/16, 015b/30,
019a/20, 023a/9, 023b/23,
025a/7, 025a/11, 025a/18,
025b/12, 025b/21, 025b/25,
025b/26, 032b/27, 033a/1,
033a/2, 035b/29, 037a/31,
039b/8, 047a/4

ḳavī-yi ‘a. “kuvvetli asker
006b/18

‘a.+ leri 006b/6, 006b/8,
010b/15, 034b/27, 040a/26

‘a.+ leriñ 011a/19

‘a.+ iñ 008a/18, 008a/30,
008b/6, 022b/22, 038b/7,
039a/27, 039b/26

‘asker-gāh (Ar.) Asker kampı.

‘a. 022b/16

‘a.+ a 022b/27, 024b/21, 043b/9

‘a.+ ında 041a/15

‘a.+ ları 042b/8

‘askeriyye (Ar.) Askeriye.

ṭava’if-i ‘a. “askeriye
topluluğu” 007a/30, 018a/17,
046a/27, 007a/26, 008a/23,
017b/21, 046b/5

‘a.+ niñ 048a/14

‘askerī (Ar.) Askerliğe ait.

‘a. 031a/7, 038a/26

āsmān (F.) Gök.

ā. 22b/6

āsmānī (Ar.) Göğe ait.

belā-yı ā. “gökyüzünden gelen
bela” 039b/23

aş - Asmak.

kulak a.- “önem vermek” 037a/3	a.+ ından 029b/30 a.+ ını 003b/28 fıtrat-ı a. “asıl yaratılış” 004a/31
a‘şār (Ar.) Asırlar. a.- ı kürūr “geçen zamanlar”027a/6	aşlā (Ar.) Hiçbir şekilde. a. 029b/30
aşğar (Ar.) Daha küçük. a. 017a/14 a.+ dır 032a/21	aşliyye (Ar.) → aşl a.+ si olan 014a/17 cibilliyet-i a. “asıl yaratılış” 029a/16
aşğarī (Ar.) En az. a. 024b/24, 026b/25	āsūdegī (F.) Huzurlu olma. ārzū-yı ā. 017b/15→ ārzū ā.- yi devlet “devletin huzuru” 013b/3, 030b/11
aşhāb (Ar.) Sahipler. a.- ı ķurā “belde sahipleri” 026b/24 a.- ı rimāḥ “mızrak sahipleri” 010b/18 a.- ı ḡuhūr “ortaya çıkan sahipler” 037a/14, 049b/22	‘āşī (Ar.) İsyan eden. ‘ā. 004b/30, 013b/2, 018b/25, 026a/14, 038a/13
‘aşır (Ar.) Zaman. ‘a.+ da 027a/9	aşağı Bir şeyin alt bölümü. a. 037a/27, 041a/12 a.+ da 024b/28 a.+ ya 041a/7
aşl (Ar.) Kaynak, kök. a. 048a/23 a.+ ı 004a/1 a.+ ında 004a/4	‘aşā’ir (Ar.) Kabileler. ‘a. 005b/11

ecnās-ı ‘a. “kabilelerin soyu” 008b/1	ā. 005a/30, 015a/6, 027b/19, 039a/30, 039b/27 ā.+ ları 004b/26
ġāret-i mu‘tād-ı Terākime-i ‘aşā’ir “Çerkes kabilelerinin alıştığı yağmalama” ‘a. 008a/20 ‘a.+ i 004a/22 ‘a.+ inden 001b/13, 004a/19, 006b/9	at - Atmak. cān a.- “çok istemek” 003a/18, 012a/30, 029a/30, 043a/17, 032b/20
aşçı Aşçı. a.+ larını 049b/11	at At. a.+ a 006a/11 a.+ ı 023b/4 a.+ ından 012a/10, 012a/15 a.+ lar 040b/26 a.+ ları 012a/16, 023b/15, 042b/29 a.+ ların 020a/1 a.+ larına 012a/16
‘aşıret (Ar.) Kabile. ‘a. 004a/19	
‘aşıķ (Ar.) Tutkun. fıkr- i ‘ā. “aşığın fikri” 027a/31	
āşikār (F.) Açık. ā. ol-idi “meydana çıkmak” 017a/18 ā. 008a/19	āteş (F.) Ateş. ā. it- “ateş etmek” 014a/29 ā. 010b/17, 014a/30, 029a/8, 046b/30, 047a/7, 047a/9 ā.- i sūzān-ı ejder “ejderin yakıcı ateşi” 045b/15 ā.+ den 047a/13, 047b/2
āşinā (F.) Bildik. ā. ol- “tanıdık olmak” 033b/1 ā.-yı fenn “ilmin bilinmesi” 036a/26	āteş-bāziyye (F.) Ateşle oynayan. ā.+ ler 044b/16

āti'l-beyān (Ar.) Aşağıda anlatılacak olan.

vech-i ā. “aşağıda anlatılacak olan sebep” 004a/6

ātī (Ar.) Gelecek.

vech-i ā. “gelecek sebep” 038a/13, 047b/24

‘atīk (Ar.) Çevik.

‘a. 048a/30

atlı Ata binmiş olan.

a. 005b/6, 005b/27, 023b/17,
041a/9, 042b/12, 042b/27,
043a/20

a.+ larına 042b/26

a.+ sı 008a/5, 042b/26

aṭ’ime (Ar.) Yiyecekler.

a. 044b/21

a.- yi nefise “güzel yiyecekler”
015a/23

‘aṭf (Ar.) Bir tarafa meyiletme.

‘a.- ı ‘inān “dizgini çevirmek”
005a/23, 007b/4

‘a-ı ‘inān-ı ğayret eyle-
“dizgini çevirmek için
çabalamak” 005a/23

ātīye (Ar.) → **ātī**

sene-i ā. “gelecek sene” 026a/6,
035b/18, 037b/12

‘aṭīyye (Ar.) Hediye.

‘a.- yi celīle “ulu hediye”
030a/31

‘a.+ ler 017a/8, 026b/9

‘aṭıl (Ar.) İşlemeyen.

‘ā. 039b/15

‘aṭş (Ar.) Susuzluk, hararet.

‘a. 013b/18, 045b/17

‘a.- ı intikām “intikam ateşi”
012b/30

aṭvel (Ar.) Çok uzun.

a. 007b/28

āvāre (F.) Aylak.

ā. 039b/14

āvārelik (F.) Aylaklık.

ā. 036a/12

avādān Alet, edavat takımı.

a.+ ı 046b/7

‘avāik (Ar.) Engeller.

‘a. 049b/20

‘avākīb (Ar.) Akıbetler.

‘a.- ı hāl “son hal” 002b/7

‘a.+ ina 049b/20

‘avāmm (Ar.) Halkın alt tabakası.

‘a. 004b/16, 004b/18, 012a/23,
027b/26, 034a/8

‘āmmē-i ‘a. 029b/12→ **‘āmmē**
mu‘tekid-i ‘a. “inanan halk”

031a/3

‘a.+ a 006b/24

‘avdet (Ar.) Geri dönüş.

‘a. eyle- “geri dönmek”
003b/16, 012a/1, 023b/19,
024a/5

‘a. it- “geri dönmek” 019a/2,
020a/24, 035a/24, 038a/5,
038a/8

‘a. it-idi 017b/18

‘āzim-i rāh-ı ‘a. ol- “geri
dönüş kararı olmak” 030b/5

‘a. 008b/5, 015b/7, 017a/1,
019b/19, 020a/3, 022b/4,
022b/5, 024a/26, 027b/10,
029b/7, 036a/3, 038a/9, 049a/1

‘a.- i Ṭahmās Kūlī Ḥan

“Tahmas Kuli Han’ın geri
dönüşü” 011a/9, 026a/8

‘a.+ e 017b/16, 020a/1,
037a/13, 049a/5

rāh-ı ‘a. “geri dönüş yolu”
049a/21

‘a.+ inde 003a/30

‘a.+ inden 048b/8

‘a.+ leri 017b/27

‘a.+ lerine 049a/29

‘avk (Ar.) Engel olma.

‘a. 019a/21, 031b/3

‘avn (Ar.) Yardım.

‘a. 036b/25

‘avrat (Ar.) Kadın.

‘a. 003a/1, 012b/10

bīve-i ‘a. “dul kadın” 021b/14

ay Kamer, mah.

a. 008b/3, 015b/21, 025b/4,
030b/2, 037a/8

a.+ dan 025b/17

ayağ Ayak.

a. 038b/22

a.+ ı 012b/31, 039a/15, 048a/27

a.+ ına 045a/1, 046a/5, 047a/18

‘ayāl (Ar.) Eş.

‘a. 045b/19

‘a.+ ı 046a/3

a‘yān (Ar.) Bir şehrin ileri gelenleri.

a. 016a/19, 021a/31, 028b/6,

045b/2, 047a/29, 047b/8,

049a/22, 049a/27, 026b/5,

028a/25

a.- ı ekābir-i Hind

“Hindistan’ın ileri gelenleri”

040b/27

a.- ı ekābir “bir şehrin ileri gelenleri” 029a/1

a.- ı millet “halkın ileri gelenleri” 012a/23

a.- ı şehir “şehrin ileri gelenleri” 029b/7

a.- ı Gürcistān “Gürcistan’ın ileri gelenleri” 026b/10

a.+ ı 035a/11

āyāt (Ar.) Ayetler.

ā.- ı Qur‘āniyye “Kuran ayetleri” 036b/30

dürr-i ā. “ayet incileri” 029a/23

‘ayb-bīn (Ar.) Kusur arayan.

‘a.+ ler 006a/17

‘ayıblı Ayıplı.

‘a. 018a/9

āyīne (F.) Ayna.

ā.- yi devrān “talih aynası” 003a/22

ā.- yi ḥāṭır “gönül aynası” 044a/20

ā.- i derūn “gönül aynası” 044b/25

āyīn (Ar.) **1.** Dini merasim. **2.** Töre, âdet, yol.

ā. 030a/29, 030b/8, 030b/14

ā.- i bend “bağlanma yolu” 019a/27

aylık Belirli aydan beri var olan.

a. 001b/18, 021a/3

‘ayn (Ar.) Göz.

iğmāz-ı ‘a. “görmezden gelme”

011b/13, 016b/10, 019b/12

‘a.- ı himmet “himmetin gözü”

034b/9

‘a.- ı vāhid “tek göz” 024b/28

ayrıl - Ayrılmak.

a.- mağı 010a/20

‘ayş (Ar.) Yiyip içme.

‘a. 013b/12, 046b/26, 047b/17

mübtelā-yı ‘a. “yiyip içmeye

düşkünlük” 026b/6, 043a/31

‘ayyāş (Ar.) Çok içen.

‘a. 013b/13

‘ayyūk (Ar.) Göğün en yüksek noktası.

‘a.+ a 002b/29, 034b/6, 047a/9

az - Azmak.

a.- mış 004a/20

az Çok karıştı.

a. 008b/29, 010b/16, 012b/23,

022b/7, 035a/30, 039b/29

azal - Azalmak.

a.- ıp 009b/5

‘azīmet (Ar.) 1. Gitme. 2. Kararlılık.

‘a. eyle- “gitmek” 006b/12,
012a/7

‘a. it- “gitmek” 025b/21,
038b/15

‘a. 005a/8, 007b/16, 008b/10,
008b/21, 011a/13, 016b/22,
018a/19, 023a/8, 023b/28,
034a/16, 034a/20, 034b/1,
046a/11, 049a/19

‘a.+ de 008a/3, 034b/12

‘a.+ e 007b/4, 045a/10

‘a.+ i ol- “karar vermek”
045b/22

‘a.+ i 007b/28, 011a/15,
013a/12, 049a/5

zamān-ı ‘a. “gidiş zamanı”
034a/23

‘a.+ inden 031b/20

‘a.+ ine 035b/19, 040a/30,
041b/15

‘azim (Ar.) Yola çıkma, kesin karar
vererek bir yere yönelme.

ķarār-dāde- i ‘a. “yola
çıkma karar verme” 014b/16

‘azl (Ar.) Görevine son verme.

‘a. olun- “görevine son
verilmek” 002a/28

‘a. 017a/11

‘azrā’ (Ar.) Bakire.

‘a. 011b/10

a‘zamī (Ar.) En çok.

a. 026b/25

a‘zā (Ar.) Organ.

a.+ sı 046a/15

a‘zam (Ar.) Çok büyük.

a.- ı merātib-i itibāriyye

“saygı gösterme derecesinin
büyüklüğü” 002a/21

a.+ ıdır 003a/10

‘azamete (Ar.) Büyüklük.

subhān ‘Allāhü’l ‘azīm vele’l

‘a. ve’l-kibriyā ve’l hikmete
029b/11

‘āzim (Ar.) 1. Kararlı, niyetli. 2. Yola
koyulan, giden.

‘ā. ol- “kararlı olmak” 035b/12,
046a/23, 006b/20, 012a/17,
035a/9, 049a/21

‘ā. 015b/24

‘ā.- i rāh it- “yola gitmek”
041b/2

‘ā.- i rāh ol- “yola koyulmak”
003a/25, 004b/14, 005b/27,
018a/29, 023a/6, 008a/26,
006b/18

‘ā.- i rāh “yola gitme” 008a/8,
015b/25, 040b/5

‘ā.- i rāh-ı ‘avdet ol- “geri
dönüş yolunda olmak” 030b/5

‘ā.- i rāh-ı cibāl “dağ yoluna
gitmek” 015a/11

‘ā.- i rāh-ı firār ol- “kaçış
yoluna gitmek” 011b/11

‘ā.- i rāh-ı Kāndehār
“Kandehar yoluna gitmek”
035a/11

‘ā.- i rāh-ı memālik-i eṭrāf ol-
“etraf ülkelere gitmek” 017a/9

‘azīm (Ar.) Büyük.

ḥaṭā-yı ‘a. it- “büyük hata
yapmak” 046a/1

ceyş-i ‘a. “büyük ordu” 037b/3,
037b/13

‘a. ol- “büyük olmak” 023b/20
‘a. 004a/13, 009b/5, 014a/31,
022b/1, 023a/17, 023b/4,
025a/19, 027a/1, 028a/9,
028a/16, 029b/1, 029b/18,
032a/11, 036a/6, 036b/14,
038a/6, 038b/23, 042a/17,
044b/30, 046a/6, 048b/1
alay-ı ‘a. “büyük alay”
019b/19, 044b/4
cibāl-i ‘a. “büyük dağ”
035a/20
gürūh-ı ‘a. “büyük topluluk”
012a/9
ḥavf-ı ‘a. “büyük korku”
041a/13, 041a/17, 045b/28
iḥtişāmāt-ı ‘a. “büyük
gösteriş” 041b/16
keder-i ‘a. “büyük üzüntü”
012b/2
meblağ-ı ‘a. “büyük meblağ”
045a/4
emr-i ‘a.- i āḥir “son büyük
emir” 036b/10
‘a.- i cehl “büyük cahillik”
018a/7
‘a.- i mehālike “büyük
tehlikeler” 042a/10
şart-ı ‘a. “büyük şart” 006a/24

kūş-i ‘a. “büyük uğraş”
037a/7

zarar-ı ‘a. “büyük zarar”
044a/7

‘azīme (Ar.) Büyük.

‘imārāt-ı ‘a. “büyük imarlar”
032a/5

cibāl-i müselsele-yi ‘a. 032a/2
→ **müselsele**

emr-i ‘a. “büyük emir” 007b/1,
034b/2

fesād-ı ‘a. “büyük kötülük”
030a/3

ḥidemāt-ı ‘a. “büyük hizmet”
028b/23

inhizām-ı ‘a. “büyük yenilgi”
041a/14

ḳaḥṭ-ı ‘a. “büyük açlık” 046b/2
meblağ-ı ‘a. “büyük meblağ”
044a/5

menāfi‘-i ‘a. “büyük
menfaatler” 020a/7

müzāyaka-yı ‘a. “büyük
sıkıntı” 041a/2

enhār-ı ‘a.- i ‘adīde “birçok
büyük nehir” 034b/5

tedārik-i ‘a.- i ḥaremiyye
“haremlle ilgili geniş çaplı
hazırlık” 034b/29

memālik-i ‘a.- i ḥükūmāt
“hükûmetin büyük ülkesi”
033b/5

memālik-i ‘a.- i ma‘mûre
“gelişmiş büyük ülke” a014a/10

meşārif-i ‘a.- i seferiyye
“seferle ilgili büyük masraflar”
026a/19

ma‘reke-yi ‘a. “büyük savaş
alanı” 047a/31

mu‘āreke-yi ‘a. “büyük savaş”
010b/30

üçür-ı ‘a. “büyük sevap”
038a/25

‘azîmü’s-şân (Ar.) Şanı yüce.
‘a.+ a 045a/21

azlem (Ar.) Çok zalim.
a. 012b/5

a‘zāb (Ar.) Izdırıp, acı.
a.+ dan 047a/25

āzmûde (F.) Tecrübe edilmiş,
denenmiş, sınanmış.

kār- ı ā. “denenmiş iş” 039b/28

B

ba‘de (Ar.) Kelimelere “sonra” anlamı
katarak birleşik şekiller yapar.

b. 014a/14, 015a/31, 016a/18,
017b/28, 036b/23

ba‘de’t-tenbîh (Ar.) Tenbihten sonra.
b.+ e 047a/27

ba‘dehû (Ar.) Ondan sonra.
b. 002a/25, 003b/22, 003b/23,
004b/16, 007b/26, 011a/29,
012a/21, 019b/25, 019b/31,
023a/26, 023b/1, 028b/1,
029b/3, 031b/12, 034b/23,
036a/1, 042a/18, 043a/9,
047a/3, 047b/27

ba‘de-zā (Ar.) Bundan sonra.
b. 022b/8, 029b/6

ba‘de-zālik (Ar.) Bundan sonra.
b. 006a/31, 010b/9, 025b/11,
034a/9, 043b/31, 044b/13

bağır - Bağırmak.

b.- dı 018a/11

bağy (Ar.) Doğru yoldan çıkma.

b. 009a/19, 015b/19, 016a/21

bahādır (F.) Yiğit.

b. 005b/6

nefer-i b. “cesur asker”

005a/31

bahādır (F.) Yiğit.

b. 020b/11, 026b/30, 027a/9,

032b/13

b.+ ıñ 020b/14

bahāne (F.) Mazeret.

b. 011b/12, 017b/11, 022a/25,

043b/17, 044a/28

ednā-yı b. “en kötü bahane”

007a/10

b.+ ler 038b/7

b.+ siyle 017b/3, 031a/1,

034a/31, 016a/22

bahāne-cūy (F.) Bahane arayan.

b. ol “bahane aramak” 004a/27,

016a/21

b. 005b/23

baħr (Ar.) Deniz.

sāhil-i b. “denizin sahili”

002b/28

telāṭum-ı b.- ı fiten “fitne
denizinin dalgalanması”

031a/23

b.- ı Hind “Hind denizi”

002b/21

sāhil-i b.- ı Ḥazar “Hazar
denizi sahili” 024b/22, 037b/15

b.- ı Şirvān “Şirvan denizi”

002b/27, 022a/30

b.- ı Başra “Basra denizi”

002b/21

B.- i Ḥazar “Hazar denizi”

002b/23, 024a/21, 024b/26,
024b/29

b.- ı Gīlān “Gilan denizi”

022a/26

baħren (Ar.) Deniz yoluyla.

b. 003a/2, 027a/1

baħriyye (Ar.) → **baħr**

b. 003a/9

baħs (Ar.) Söz.

b. 030a/10

baḥṣāyiṣ (F.) Bağışlama.

b.- i ṣāhāne “ṣaha yaraşır
şekilde affetme” 019a/4

baḥt (F.) Talih.

b. 004a/26, 034b/13

bergeşte-yi b. “bahtsız”
015b/14

küşāde-yi b. “talihin açılması”
005b/29, 037a/14, 039a/13,
039a/31

müsā‘ade-yi b. “talihin izin
vermesi” 037a/8

b.+ ına 038b/1

ḳuvvet-i b. “talihin gücü”
034b/15, 041a/27

b.- ı kerīhe “kötü talih” 030a/8

b.+ ına 035b/3

b. 005a/21, 033b/10, 037b/18,
040a/17, 044a/22

b.- i ‘arīz “genişlik sebebi”
040b/24

b.- i bürüdet “soğukluk
sebebi” 044a/15, 044a/19

b.- i emniyyet “güvenlik
sebebi” 030b/29, 034a/17

b.- i ġā’ile “sıkıntılı durumun
sebebi” 017b/23

b.- i ḥarb “savaş sebebi”
039b/30

b.- i iftiḥār “övünme sebebi”
020a/18

b.- i sefer “sefer sebebi”
043b/31

b.- i te’ḥīr “erteleme sebebi”
030a/13

baḥt-küşāde (F.) Açılmış talih.

b.+ ligini 010a/7

bā’iṣ (Ar.) Sebep.

b.- i endīše “endişenin sebebi”
023b/7, 031a/31, 039a/16

b.- i tesliye “avunma sebebi”
028b/19

b. ol- “sebep olmak” 044a/7,
030a/3, 040b/16

ba’īd (Ar.) Uzak.

b. ol- “uzak olmak” 014a/16

b. 005b/5, 008a/15, 010a/13,
028a/28, 028a/30, 041a/10

mesāfe-i b. “uzak mesafe”
022b/18

b.+ dir 010a/14, 024b/26

ba’īde (Ar.) → **ba’īd**

mesāfe-i b. “uzak mesafe”

004a/1, 037a/11, 044a/11

barmaq Parmak.

b.+ dır 024b/7

bağ - Bakmak.

b.- ar 045a/15

b.- mayıp 011a/27, 018b/22,

042a/7, 043a/3

b.- ıp 024b/27

başt (Ar.) Yayma, serme.

b. 003b/1, 008b/7, 017b/6,

018b/14, 029b/15

b.- ı kelām it- “sözü yaymak”

027b/4, 029a/10

b.- ı kelām “sözün yayılması”

038a/12

bağıl - Bakılmak.

b.- mayıp 013b/23, 032b/24,

044b/1

b.- sa 049b/23

baş - Basmak.

b.- anlar 041b/31

b.- anlarıñ 042a/1

b.- dığı 012b/31

b.- madığı 002b/22

bağır Bakır.

b. 042b/15

bağıyye (Ar.) Geri kalan, artan kısım.

b. 011b/10, 025a/7

b.- i ‘asker-i ‘Acem “İran askerinin geri kalanı” 013a/30

b.- i ‘asker-i Ağvān “Agvan askerinin geri kalanı” 011a/3

b.- i bilād “beldelerin geri kalanı” 005a/9

başıl - Basılmak.

b.- mışlara 041b/31

b.- mışlarıñ 042a/1

b.- ıp 047a/30

başma Yazma.

b. 001b/2

balğa Demirden kesici alet.

b. 043a/1

baş Kafa.

b.+ a çık- “bir şeye gücü yetmek” 007b/15

b.+ ı 015b/16, 019b/11

b.+ ın 009a/20

b.+ ına 018a/26, 021a/30,
026b/27, 032b/17,
047a/8, 047a/24

b.+ ından 018a/1

b.+ ını 047a/17

b.+ ınıñ 047b/4

b.+ ları 011b/14, 025a/25

b.+ ların 041a/30

b.+ larını 029a/7

başbuğ Başkumandan.

b. ol- “başkumandan olmak”

004b/28

b. 024b/17

b.+ ına 032a/21

b.+ larını 032b/9

başka Diğer.

b. 005a/21, 012a/18, 018a/27,
019a/11

başla - Başlamak.

b.- dı 004b/1, 004b/29, 005a/1,
018a/8

başlı başına Bütün yönleriyle,
tamamen.

b. 043a/27, 020b/11

batın (Ar.) İç.

b.- ı zemîn “yerin içi” 024b/27

bayır Tepe.

b. 025a/22

bayrak Bayrak.

b.+ lar 032b/15

ba‘zı (Ar.) Birtakım, bir kısım.

b. 002a/30, 003a/28, 004a/2,
004a/8, 007b/6, 007b/8,
008a/15, 015b/23, 016b/25,
018b/1, 024a/24, 024a/30,
026a/10, 027a/3, 029b/31,
030b/16, 034b/20, 037a/9,
037a/10, 040a/9, 047b/30

b.+ lar 003a/23, 004a/17,
004a/18, 004a/19, 004a/20,
013a/1, 013a/5, 015b/31,
020b/28, 021a/7, 028a/27,
029a/15, 029a/16, 031a/9,
033a/16

b.+ ları 016a/28, 022a/8,
028a/30, 032b/19

b.+ larına 017a/30

b.+ sını 041b/1

bā (F.) “ile” anlamına gelen ön ek.
b. 005a/5, 011a/13, 012a/3,
017a/31, 018b/19, 022a/6,
026a/8, 027b/21, 029a/31,
032b/25, 034b/17, 046a/13

bāb (Ar.) 1. Kapı. 2. Konu, mesele.
b. 009b/18
fehīm-i b.- ı münākaşa
“tartışma konusunu anlamak”
022a/24
b.+ da 003b/17, 006a/27,
013a/31, 018a/14, 029a/21,
034b/4, 044b/30
b.+ ın 048b/30
b.+ ında 007a/6, 019b/3,
022a/10
b.+ ını 030b/15

bād (F.) Rüzgâr.
b.- ı girān “şiddetli rüzgâr”
028a/1
b.- ı galebe “galibiyet rüzgârı”
005b/18, 009b/19, 025b/27

bādī (Ar.) Sebep.
b. ol- “sebep olmak” 041a/17
b. 005a/22, 044a/22

bāġ (F.) Bostan.
b. 012a/4

bāġçe (F.) Bağçe.
b. 012a/4
b.- i dil-güşā “gönle ferahlık
veren bahçe” 011a/29
b.- yi merķūme “adı geçen
bağçe” 028a/29
b.+ si 038b/28
b.+ sinde 028a/29

bāġī (Ar.) Asi.
b. 004b/30, 013b/2, 013b/7,
018b/26, 020a/20, 026a/10,
031b/5, 034a/23, 036b/28,
037a/20, 038a/13, 043a/21,
048b/30
erbāb-ı b. “asi olan” 035b/15
süyül-ı fitne-i b. “asilerin fitne
seli” 027b/5
b.+ lere 015a/4
b.+ leri 026a/14

bāġīyān (Ar.) Asiler.
b. 017a/6

bā-ħuşūş (F.) Özellikle.

b. 004b/15, 007a/27, 007b/7,
008b/2, 010a/20, 013b/15,
013b/18, 014b/18, 018a/9,
020a/19, 021a/14, 022b/6,
023a/16, 024a/31, 027a/17,
028a/8, 030b/9, 030b/26,
031b/15, 038a/30, 039b/13,
042b/26, 048a/1, 048a/6,
049b/17
b.+ da 048a/5

bākire (Ar.) Kızlığı bozulmamış.
b. 012b/10

bākī (Ar.) Ebedi.

b. kal- “kalıcı olmak” 013a/6
b. 006b/7, 009b/23, 015b/19,
023a/7, 041a/18, 044b/24
ifrāz-ı b. “kesin ayrılık”
016b/14
b.+ dir 024b/31
b.+ lerini 015a/10
b.+ sin 015b/6

bākīyye (Ar.) → **bākī**

b. 035a/24
b.- yi ‘ömr “ömrün kalanı”
045a/11

bākīyyetü’s-süyûf (Ar.) Savaşta
ölümden kurtulanlar.

b. 023b/6, 042a/21, 037b/30

bāl (F.) Kol.

b.+ i 046b/16
b.+ in 047a/20

bālā (F.) Yüksek, yüce; üst,

b. 017a/17, 021b/14, 034a/3

b.- yı cibāl “dağın yüksekliği”
005b/12

b.- yı endām “boyu uzun”
049b/7

b.- yı nehr “nehirin yüksekliği”
041a/9

b.- yı pūšte “tepenin
yüksekliği” 047a/6

b.+ da 006a/29, 008a/12,
016a/6, 025a/13, 037a/21,
045a/4

b.+ sına 016a/11

b.+ ya 030a/19

bālīg (Ar.) Ulaşan, erişen.

b. ol- “ulaşmak” 008a/5,
015b/2, 023a/1, 006b/11,
028b/8, 010b/30, 026b/26,
043a/5, 043a/20

b. ol-idi 005a/16	bāride (Ar.) Hoş olmayan, sevimsiz.
b. 015a/31, 049b/7	
b.- i kemāl olun- “olgunluğa erişilmek” 020a/28	tekālīf-i b. “hoş olmayan teklifler” 029b/16
bānī (Ar.) Bir yapıyı inşa eden.	bārī (F.) Hiç olmazsa.
b.- yi binā’-yı devlet 001b/4→	b. 047a/22, 047b/12
devlet	
b.+ si 017b/16	bārūt (F.) Güherçile, kükürt ve kömür tozundan ibâret patlayıcı madde.
bār (F.) Yük.	duhān-ı b. “barut dumanı”
b. 039a/6	036a/24
b.- ı girān-ı esfār “sefer ağırlığının yükü” 017b/20	bā-taḳdīr (F.) Takdirle.
b.- ı girān-ı saltanat 033a/15,	b. 027b/4, 028b/15
033b/3→ saltanat	
b.- ı girān “ağır yük” 006a/8	bāṭıl (Ar.) Doğru olmayan.
	b. 039b/15
bārān (F.) Yağmur.	bāṭın (Ar.) Derun.
misāl-i seḥāb-ı b. 014a/30→	b.+ ına 029a/17
seḥāb	
b.- ı mūdām “sürekli yağan yağmur” 014b/18	bāṭinen (Ar.) İçten.
b.+ a 013b/22	b. 031a/4
b.+ da 013b/16	
bārgīr (F.) Beygir.	bāz (F.) Açık.
b.+ i 044b/23	b. eyle- “açmak” 034b/21
	bāzār (F.) Pazar.

b.- ı dād “yardım pazarı”

009b/18

bāzū (F.) 1. Pazu. 2. Güç kuvvet.

b. 031b/24, 040b/14

ķuvvet-i b. “kol kuvveti”

040a/8

b.- yı himmet “ķalışma gücü”

036b/26

nīrū-yı b.- yı şecā‘at “cesaret
gücü” 049b/21

b.+ ya 042a/6

be (F.) “ile, için, -e kadar, -e göre”

anlamlarındaki ön ek.

b. 002b/8, 003a/23, 005b/22,

006a/24, 007a/25, 007b/17,

008a/6, 008b/10, 008b/21,

009b/21, 011a/10, 012a/26,

015b/8, 016b/22, 017a/2,

017a/31, 018a/19, 019a/10,

019a/18, 019b/25, 020a/12,

021b/29, 022b/8, 023a/8,

023b/29, 025a/31, 025b/11,

027b/2, 028a/21, 031b/20,

033a/8, 034a/16, 036b/20,

041b/28, 042b/3, 046a/22,

046b/31, 047a/15, 049a/1,

049a/20

bed (F.) Kötü.

b. 046a/14

hāl-i b. “kötü hal” 015a/29

bidāyet (Ar.) Başlama.

b.+ i 005a/20

bed-baht (F.) Talihsiz.

b.+ ı 040a/29

ķālī‘-i b. “bahtsız talih” 030a/20

ķuvvet-i b. “talihsiz destek”

034b/15

beden (Ar.) Beden.

b. 025a/12

b.+ leri 036a/31

b.+ lerine 032b/15

b.+ lerini 033b/26

bedenen (Ar.) Beden olarak.

b. 020a/16

bed-fi‘āl (Ar.) Kötü işler yapan.

ķahmās ķulı ķan-ı b. “kötü

işlerle uğraşan Tahmas Kulu

Han” 028a/22

bedihī (Ar.) Belli, aşikar.

emr-i b. “belli olan emir” 009a/2	b.+ idir 004a/20
b. ol- “belli olmak” 049b/29	b.+ lerden 026b/16, 026b/23
b. 020a/25, 027b/18, 034b/4	b.+ leri 026b/22, 043a/27
	b.+ lerinden 004a/17
bed-kār (F.) Kötü işle uğraşan.	b.+ lerine 026b/19, 026b/26, 037b/1
b. 007a/24, 026a/2, 040b/13, 040b/27, 043b/23	b.+ leriniñ 026a/25, 026b/18, 026b/20, 043a/25
şāh-ı b.- ı merķūm “adı geçen kötü şah” 031a/16	b.+ iñ 004a/18
ğaddār-ı b. 019b/13→ ğaddār	be-ğāyet (F.) Son derece.
bed-kārān (F.) Kötü işlerle uğraşan.	b. 006b/25, 008a/15, 008b/30, 014a/11, 021a/11, 021a/15, 024a/28, 024b/2, 027a/17, 038b/26
b.+ ı 019b/5	
bed-nām (F.) Kötü namlı.	be-her (F.) Her bir.
b. ol- “namı kötü olmak” 027b/18	b. 004b/19, 022b/26, 027a/25, 030b/8, 043a/24, 048a/7
b. 036a/14	
bed-nihād (F.) Kötü yaratılışlı.	beher-ḥāl (Ar.) Her durumda.
b. 020b/7	b. 018a/2, 020b/21, 035b/29
dehān-ı b. “kötü sözler söyleyen kişi” 031a/8, 044b/7	behīyye (Ar.) Güzel.
b.+ lara 020a/3	hedāyā-yı b. “güzel hediye” 030a/31
beg Bey.	hediyye-yi b. “güzel hediye” 008b/9
b. 027a/3, 036b/23	
b.+ i 006a/11	

bekçi Bekçi.

b. 043b/15

b.+ leri 015a/12

be-kifāyet (Ar.) Yeterli.

b. 038a/28

bekiş - Sertleşmek.

b.- miş 036a/22

beķā (Ar.) Ebedilik.

b. 041b/4

beķāyā (Ar.) Geriye kalan şeyler.

b.- yı Ağvān “Agvan’dan
geride kalanlar” 006b/30,

016a/16

b.+ sı 028a/8

b.+ sını 009a/23, 017b/2

b.+ sınıñ 017a/6

belā (Ar.) Dert, gam.

b. ol- “üzüntü vermek” 015a/4

b.- yı āsmānī 039b/23 →
āsmānī

b.- yı cū‘ “bela arayan” 015a/3

b.- yı nāgehānī “ansızın gen
bela” 007a/23

b.+ da 014b/12

gird-āb-ı b. “bela girdabı”

002b/12, 032b/20, 045a/14

belāyā (Ar.) Belalar.

b. 027b/7

belde (Ar.) Kasaba.

b. 003a/9, 003a/10, 011a/1

b.- i merķūme “adı geçen
kasaba” 003a/9, 004a/15

b.+ de 004a/15

beledī (Ar.) Şehirle ilgili.

b. 021b/1, 031a/7

belki (Ar.) Muhtemelen.

b. 005a/20, 007a/10, 007b/24,
008a/13, 008a/19, 008a/23,
009a/20, 013b/26, 014b/2,
014b/24, 015a/23, 016b/9,
017a/7, 018a/1, 020b/28,
021b/24, 023b/25, 025b/8,
027b/10, 027b/11, 028b/22,
034a/6, 035b/31, 039a/20,
039a/30, 039b/27, 042b/11,
043b/26

belli Anlaşılabak ve görülecek şekilde açık olan, meydanda, aşikar, zahir.

b. 048a/25

ben Teklik birinci şahıs.

b. 019b/14, 038b/14, 044a/27, 044b/9, 045b/13

b.+ a 019b/12, 044a/26, 046a/9 (bana)

b.+ den 019b/10, 019b/11

b.+ i 012a/14, 047a/19

b.+ im 012a/13

b.+ imdir 044b/9

be-nām (F.) Namlı.

b. 018a/30, 021b/23

düzdān-ı b. “ünlü hırsızlar” 005a/15

b.- ı ḥarāmī-yi fesād “namı kötü haramiler” 005a/31

benc (F.) Uyuşturucu tohumu.

b. 013b/14

bend (F.) Bağ.

b. eyle- “bağlamak” 014b/29, 035b/13, 046b/1, 048b/31

b. it- “bağlamak” 018a/3

b. it-idi 020a/15

b. 005b/14, 009a/17, 016a/9, 019b/23, 030b/15

āyīn-i b. “bağlanma yolu” 019a/27

ḳayd-ı b. “zincirle bağlama” 015a/17

b.+ i 018a/6

bende (F.) Kul.

b.- i muḥliṣe “iki yüzlü olmayan köle” 006a/2

b.+ den 006a/4

b.+ si 003b/14

b.+ ye 006a/4

bender (F.) Ticaret limanı.

b. 009a/10

ahālī-yi b. 009a/23 → **ahālī**

b.- i meṣḥūr 008b/25 → **meṣḥūr**

bendegī (F.) Kulluk.

b. 006a/15

ber (F.) Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelerek sıfat ve zarflar yapar; Türkçe'deki “-de” ekiyle “üzeri, üzere,

üzerine, üzerinde” vb.nin karşılığıdır.

b. 006a/3, 034b/31, 040b/20,
043a/27

berāy (F.) İçin.

b. 006b/26, 022a/6, 022b/15,
024b/11, 034b/17, 040b/18,
048b/26

b.- ı tağayyür “değiştirmek
için” 027a/8

berāyā (Ar.) Halk.

b. 027b/29
b.+ ya 017b/20

berbād (F.) Kötü.

b. it- “mahvetmek” 020b/4

berc (F.) Uyuşturucu madde.

b. 013b/14

bercā (F.) Yerinde, uygun.

b. olun- “uygun olmak” 013b/3

berd (Ar.) Soğuk.

b. 013b/15

berede (Ar.) Dolu.

şavlet-i b. “dolu yağar gibi
hücum etme” 013b/22

bereket (Ar.) Bolluk.

b. ver- “Allah’a şükürler olsun”
044b/9

berf (F.) Kar.

b. 013b/22

zamān-ı b. “kar zamanı”
013b/15

bergeşte (F.) Tersine dönmüş.

b.- yi baht “talihin tersine
dönmesi” 015b/14

beriyye (Ar.) Çöl.

b. 003a/9, 008a/11

berrāş (Ar.) Çok afyon içen.

b. 013b/13

berren (Ar.) Kara yoluyla.

b. 003a/2, 027a/1

ber-ṭaraf (F.) Bir yana, şöyle dursun.

b. ol- “bir yana itip saf dışı
bırakmak” 022a/31, 022b/21,
019b/1, 036b/10

berü Beri.

b. 002a/7, 017b/14, 017b/20,
017b/30, 020b/25, 022a/20,
024b/18, 025b/17, 026a/15,
026a/30, 027a/23, 027a/28,
027b/4, 027b/27, 028b/13,
028b/22, 029a/29, 030b/12,
031b/23, 032a/8, 033b/6,
034b/14, 034b/19, 035a/21,
036b/1, 036b/25, 039a/13,
039b/13, 040a/7, 040b/14,
047b/25, 048a/28, 049b/9

ber-vech (F.) Olduğu gibi, olarak.

b. 009b/16

b.- i meşrū‘ “kanun ve
geleneklere uygun olduğu gibi”
006a/18

b.- i meşrūḥ “anlatıldığı gibi”
006b/11, 010a/14, 010b/4,
012a/20, 013a/27, 015b/31,
017a/3, 018b/10, 022b/31,
028b/2, 042a/26, 049a/24

b.- i muḥarrer “yazıldığı gibi”
006a/25, 006b/27

ber-zemīn (F.) Zemin üstünde.

b. 029a/3

beslen – Beslenmek.

b.- mek 023b/15

beste (F.) Beste.

b. 005b/25

beş Beş (5) sayısı.

b. 002a/12, 004a/13, 005a/16,
009a/13, 009a/21, 009a/30,
010b/2, 010b/30, 011a/28,
013b/28, 016a/26, 016b/15,
019b/4, 021b/9, 023a/25,
027b/4, 028a/30, 028b/4,
028b/8, 030b/3, 035a/29,
038b/25, 041a/21, 042b/15,
042b/23, 042b/25, 043a/3,
047b/19, 048a/11

beşāšet (Ar.) Güler yüzlülük.

b.- i vech “yüzün gülmesi”
032a/13

beşer (Ar.) İnsan.

ifrāt-ı b. 043b/26 → **ifrāt**
nüfūs-ı b. 047b/1, 047b/12 →
nüfūs

beşinci Beş sayısının sıra sıfatı.

b. 006b/3, 008b/11, 030a/8,
041a/18

be-tahşîş (Ar.) Tahsisle.

b. 007b/11, 022b/29, 027b/17

bey' (Ar.) Satma, satış.

b. 004b/25

ictimā'-ı b. "satışın
toplanması" 008b/28

beyābān (F.) Çöl.

b. 008a/11

meşāk-ı rāh-ı b. "çöl yolunun
zorlukları" 008b/22

beyān (Ar.) Açıklama.

b. eyale- "açıklamak" 031a/29,
036b/18

b. it- "açıklamak" 016b/4,
042a/4

b. olun- "açıklanmak" 002b/7
b. 007b/13, 014a/22, 017a/27,
017a/29, 019b/10, 034b/25,
044b/6

b.+ a 044a/1

b.+ da 005b/31

beyān-nāme (Ar.) Açıklama yazısı.

b. 018b/2

beyāz (Ar.) Ak.

b. 032b/15

beyn (Ar.) Ara.

b.+ inde 003a/31, 007b/31,
008a/29, 013b/8, 014a/4,
017a/28, 017b/6, 019b/18,
022a/7, 022b/10, 022b/11,
023a/15, 027a/11, 029b/21,
030a/3, 030a/27, 030b/8,
030b/13, 031b/27, 037b/9,
038b/4, 038b/12, 040a/11,
045b/9, 048a/23, 049a/13
b.+ lerinde 003b/3

beyt (Ar.) Ev.

b.- i Mükerrerem "hürmete layık
olan yer" 004b/9

beytütet (Ar.) Geceleme.

b.+ i 020a/9

bezl (Ar.) Bol bol verme, sarfetme.

b. it- "bol vermek" 004b/10

b. 004b/15, 004b/20, 004b/27

b.- i emvāl "malların bolluğu"
014b/22, 039b/1, 049a/15

b.- i emvāl-i firāvān “çok mal verme” 022b/30

b.- i emvāl-i keşire “çok mal verme” 004b/11

b.- i himmet “himmetin bolluğu” 014a/6

b.- i maḳdūr it- “elden geldiği kadar bolca vermek” 009a/2, 010a/16, 019b/17, 044a/17

b.- i maḳdūr kıl- “elden geldiği kadar yapmak” 030a/1

b.- i maḳdūr “elden geldiği kadar bolca verme” 039b/24, 041b/25, 045b/27

b.- i maḳdūr göster- “elden geldiği kadar bolca vermek” 033a/6

b.-i umūr-ı emvāl it- “mal mülkü bol bol vermek” 004b/20
b.+ iyle 031b/29

bıraḳ - Bırakmak.

b.- ıp 011a/31, 035b/8, 038a/28, 039a/23, 041a/16, 049b/1

bi’d-defa‘āt (Ar.) Defalarca.

b. 003b/19, 010a/7, 035b/28

bi’l-bedāhe (Ar.) Açıklıkla.

b. 022a/8, 042a/4

bi’l-beyān (Ar.) Açıklayarak.

maḳşūd-ı b. “açıklamadaki maksat” 003b/27

bi’l-cibil (Ar.) Yaratılışla.

b.+ le 016b/21

bi’l-cümle (Ar.) Bütün, hep.

b. 003b/17, 010a/3, 011a/2, 012a/18, 013a/30, 017a/17, 019a/20, 020a/13, 027a/11, 031a/12, 032b/23, 036a/10, 041a/1, 041a/15, 041a/16, 043b/10, 043b/29, 046a/27, 046b/7, 046b/19, 047b/29, 049b/16

zıkr-i b. “bütünüyle anma” 005a/22

bi’l-ḥamle (Ar.) Hamleyle.

b. 048b/19

bi’l-ḥuşūş (Ar.) Hususiyetle.

b. 034b/6, 041b/17, 042a/25

bi’l-irş (Ar.) Kalıtım yoluyla.

b. 030a/14

b. 010a/21

bi'l-istiqlāl (Ar.) Bağımsızlıkla.

b. 006a/13

bid'at (Ar.) Yeni âdet.

b. 031a/17

bi'l-küllîye (Ar.) Tamamen.

b. 005b/3, 009b/16, 021b/20,
023b/8, 030a/8, 044a/18

bidāyet (Ar.) Başlama.

b.- i emr “emre başlama”
005b/18

b.- i zuhūr “baş gösterme”
006a/19

bi'l-ḳabūl (Ar.) Kabul ederek.

b. 022a/23

telaḳḳī-yi b. “görüşü kabul
etme” 006b/21

bi-eyyi-ḥāllin (Ar.) Herhalde; mutlaka;
elbette.

b. 008b/6, 014a/24

bi'l-meclis (Ar.) Meclisle.

b. 018a/17, 028b/8, 028b/27

ḥāzır-ı b.- i ‘umūm “halk
meclisinin hazır olması”
049a/17

bil - Bilmek.

b.- di 012b/19, 020a/10,
041b/22

b.- diginden 035b/31

b.- meyip 021b/24, 029a/29

b.- mez 018b/21, 018b/31

b.- mezden 033b/8

b.- miş-idi ve 040b/30

b.- ip 010a/23, 015b/1, 018a/4,
019b/15, 031b/26

b.- ir 012b/12

bi't-ṭabi' (Ar.) Elbette.

b. 004a/24, 029a/19

bi'z-zāt (Ar.) Kendisi.

b. 004b/13, 019a/28, 023a/6,
006b/12, 036a/25, 038a/31,
038b/15, 041a/9

bilā-amān (Ar.) Amansız, yardımsız.

b. 036a/5

bi'z-zarūre (Ar.) Zaruri olarak.

bilā-‘avķ (Ar.) Geciktirmeksizin.

b. 045a/5

bilād (Ar.) Beldeler.

b. 003a/3, 005a/13, 006b/26,
013b/27, 017a/5, 017b/2,
020a/20, 024a/17, 028a/6,
034a/13, 037a/28, 037b/14,
040b/16, 041b/4

ahālī-yi b. 011a/20 → **ahālī**

sā’ir-i b. 025b/24 → **sā’ir**

terfiye-i ahvāl-i b. “beldelerin
halinin yükselmesi” 017b/25

teshīr-i b. “beldeyi ele
geçirmek” 040b/13

zābiṭān-ı b. “belde subaylar”
028a/24, 031a/21

b.- ı ‘izām-ı seb‘-i meşhūre
“yedi meşhur büyük belde”
007a/13

b.- ı **cebel** 004a/9

b.- ı Hindistān “Hindistan
beldeleri” 004a/8

b.- ı Ḥorāsān “Horasan
beldeleri” 007a/3, 005a/10

b.- ı māverā’ü’n-nehr
“Maveraünnehir beldeşi”
004a/8

b.- ı merķūme “adı geçen
belde” 006b/30

b.- ı sā’ire-yi Īrān “İran’ın
diğer beldeleri” 005a/7

b.- ı şarkıyye “doğu beldeleri”
009a/29

b.- ı Ṭūs “Tus beldeleri” 004b/4

b.- ı Īrān “İran beldeleri”
003a/10, 033a/4

b.+ a 003a/3, 022a/16, 033a/5

terakķiye-i ahvāl-i b.
“beldelerin gelişmesi” 028a/4

zābiṭān-ı b. “belde subayları”
028a/2

b.+ da 033b/19

b.+ ı 007a/8, 017a/11, 017a/22

bakıyye-i b. “beldelerin geri
kalanı” 005a/9

ser-i b. “beldenin başkanı”
041a/24

b.+ ını 006b/30

bilā-imān (Ar.) İmansız.

b. 031b/4

bilā-kıtāl (Ar.) Savaşsız.

b. 035b/22

bilā-māni‘ (Ar.) Engel olmadan.

b. 042a/22

bilā-mūcib (Ar.) Sebepsiz.

b. 045a/18

bilā-şübhe (Ar.) Şüphesiz.

b. 034a/30

bilā-ta‘ab (Ar.) Zahmetsiz.

b. 023a/12

bilā-tereddüd (Ar.) Tereddüt etmeden.

b. 021a/6, 032b/11, 040b/9

bilā-tevaḳḳuf (Ar.) Durmaksızın.

b. 006a/10, 017b/18, 025a/17,
032b/5, 032b/12, 035a/26,
039a/15, 045b/22, 046a/11

bildir - Bildirmek.

b.- di 013b/9, 021a/22, 025b/3,
028a/2, 028a/5, 045b/22

b.- diler 008b/5, 013a/26,
015a/16

b.- ip 013a/30, 034a/27

bilin - Bilinmek.

b.- meden 023a/22

b.- memek 013a/11

b.- meyip 011a/9

b.- mez 040b/17

bin (Ar.) Bir kimsenin kimin oğlu olduğunu göstermek üzere kullanılır.

‘Alī er-Rızā bin Mūsā bin Ca‘fer bin Muḥammed b. ‘Alī bin el 004b/2

Ḥüseyin b. ‘Alī bin Ebū Ṭālib 004b/3

‘Alī er-Rızā bin Mūsā bin Ca‘fer bin Muḥammed bin ‘Alī b. el 004b/3

Ḥüseyin bin ‘Alī b. Ebū Ṭālib 004b/3

‘Alī er-Rızā bin Mūsā bin Ca‘fer b. Muḥammed bin ‘Alī bin el 004b/2

‘Alī er-Rızā b. Mūsā bin Ca‘fer bin Muḥammed bin ‘Alī bin el 004b/2

b. 004b/11

‘Alī er-Rızā bin Mūsā b. Ca‘fer bin Muḥammed bin ‘Alī bin el 004b/2

b.+ i 025b/25

bin - Binmek.

b.- en 027b/20

binā' (Ar.) 1. Mimari eser, yapı. 2. İnşa etme.

b. eyle- “İNŞA etmek” 003a/9, 009a/31, 033b/28

b. it- “İNŞA etmek” 014a/12, 009a/28, 011a/30, 025b/17, 048b/4, 007a/13, 008b/12, 025a/14, 016a/11

b. olun- “İNŞA edilmek” 008a/16, 038b/30, 023a/25

b. 040b/20, 048a/31

hādīm-i b.- yı devlet-i Şafeviyye 020b/2→ **devlet**

b.- yı devlet-i Şafeviyye 016b/1→ **devlet**

bānī-yi b.- yı devlet 001b/4→

devlet

hādīm-i b.- yı devlet 008a/22→

devlet

hādīm-i b.- yı hānedān-ı şāhī

016a/2→ **şāhī**

b.- yı i'tibār “saygı oluşturma” 023b/9

b.- yı ittihād “birliği inşa etme” 036b/6

b.- yı muvālāt “dostluğu inşa etme” 008b/8

binā'en (Ar.) Dayanarak.

b. 006a/16, 006b/24, 017b/16, 028b/25, 031b/10, 040a/18, 042a/27

binā'en 'alā-zālik (Ar.) Bundan dolayı.

b. 037a/4, 041a/5

binā'en-'aleyh (Ar.) Bundan dolayı.

b. 015a/6, 027a/8, 033a/23, 033b/12, 040a/19, 041b/9, 034a/31, 010a/30, 027b/1, 010a/9, 008a/2

bi-nefsihi (Ar.) Bizzat kendisi kendisiyle.

b. 017b/12

merķūm-ı b. “kendisinin adı geçmiş olan kişi” 013b/5

biñ Bin (1000) sayısı.

b. 001b/1, 005b/4, 005b/10, 006b/1, 006b/2, 008a/6, 008b/3, 009a/30, 009a/31, 009b/23, 010b/7, 011a/5, 011a/28, 011b/7, 011b/11, 011b/19, 011b/21, 011b/28, 013a/21, 013b/28, 014a/5, 014b/13,

014b/22, 015a/9, 015b/2,
015b/13, 016b/13, 016b/15,
018a/26, 018a/29, 019b/4,
021b/9, 022b/26, 023a/2,
023a/5, 023a/27, 023b/22,
024a/15, 024b/15, 024b/19,
024b/20, 025a/15, 026a/6,
026b/25, 027a/25, 032b/26,
033a/1, 034a/28, 035a/8,
035a/29, 037b/19, 037b/20,
037b/30, 039a/11, 041a/9,
042a/20, 042b/12, 042b/13,
042b/14, 042b/15, 042b/18,
042b/23, 044b/16, 046b/29,
047a/31, 047b/12, 047b/19,
047b/20, 048a/17, 048a/25,
049a/7, 049a/31
b.+ den 005b/13, 011a/5,
034b/26, 035b/1, 043a/4
b.+ dir 044a/3, 045a/3
b.+ e 005a/16, 006b/11, 008a/5,
010b/30, 023a/1, 024b/19,
028b/8, 043a/5, 043a/20
b.+ i 008a/4, 043a/6

bir Bir.

b. it- “birleştirmek” 008b/13

b. ol- “iş birliği yapmak”
009b/18, 009b/25

b. 001b/1, 001b/21, 002a/13,
002a/18, 002b/3, 002b/5,
002b/11, 002b/17, 002b/22,
003a/1, 003a/8, 003a/9,
003a/10, 003a/14, 003a/16,
003a/21, 003a/22, 003b/2,
003b/10, 003b/22, 003b/31,
004a/18, 004a/19, 004a/20,
004a/27, 004b/16, 004b/24,
005a/20, 005a/22, 005a/27,
005b/6, 005b/12, 005b/18,
005b/23, 006a/22, 006a/30,
006b/2, 006b/23, 007b/20,
007b/30, 008a/14, 008a/16,
008a/28, 008b/2, 008b/23,
009a/3, 009a/28, 009a/31,
009b/8, 009b/9, 009b/30,
009b/31, 010a/18, 010a/20,
010a/21, 010b/8, 010b/11,
010b/17, 010b/23, 010b/29,
011a/20, 011b/6, 011b/11,
011b/17, 012a/6, 012a/9,
012a/15, 012a/24, 012b/4,
012b/8, 012b/9, 012b/10,
012b/16, 013a/12, 013b/2,
013b/27, 013b/31, 014a/12,
014a/17, 014b/10, 015a/13,
015a/14, 015a/16, 015a/29,
015b/5, 015b/18, 015b/27,

015b/30,	016a/10,	016a/14,	033b/17,	033b/23,	034a/26,
016a/19,	016a/23,	016a/27,	034b/4,	034b/21,	034b/23,
016b/9,	017a/1,	017a/13,	035a/5,	035a/7,	035a/10,
017b/11,	017b/17,	017b/18,	035a/18,	035a/21,	035a/28,
017b/21,	017b/31,	018a/18,	035b/4,	036a/3,	036a/7,
018a/23,	018a/27,	018b/12,	036b/14,	036b/26,	037a/17,
019a/9,	019a/11,	019b/11,	037b/2,	037b/3,	037b/8,
019b/18,	019b/19,	019b/28,	037b/13,	038a/16,	038b/7,
019b/30,	020a/26,	020a/30,	038b/10,	038b/23,	038b/29,
020b/7,	020b/9,	020b/11,	039a/22,	039b/10,	039a/30,
020b/23,	021a/23,	021b/9,	039b/11,	040a/2,	040a/14,
021b/10,	021b/14,	021b/17,	040a/17,	040b/17,	040b/30,
021b/22,	022a/25,	023a/24,	041a/10,	041a/11,	041b/6,
023b/10,	023b/17,	023b/18,	041b/14,	041b/19,	042a/2,
023b/21,	023b/25,	024a/8,	042a/15,	042a/24,	042b/4,
024a/28,	024b/5,	024b/6,	042b/5,	042b/11,	042b/23,
024b/7,	024b/10,	024b/13,	043a/6,	043a/13,	043a/15,
024b/30,	025a/7,	025a/9,	043a/18,	043b/2,	043b/16,
025a/20,	025a/21,	025a/27,	043b/17,	044a/4,	044a/14,
025b/4,	025b/14,	025b/19,	044a/16,	044a/28,	044b/3,
026a/4,	026b/15,	027a/5,	044b/7,	044b/22,	044b/28,
027a/10,	027a/13,	027a/25,	045a/4,	045a/14,	045a/21,
027b/12,	028a/18,	028a/28,	045a/23,	045b/10,	045b/16,
028b/29,	029b/15,	030a/9,	045b/20,	046a/7,	046a/17,
030a/16,	030a/21,	030a/23,	046a/30,	046a/31,	046b/6,
030b/9,	031a/4,	031a/8,	046b/13,	046b/16,	046b/23,
031b/16,	032a/15,	032a/16,	046b/26,	047a/8,	047a/15,
032a/17,	032a/28,	032a/31,	047a/16,	047b/9,	047b/10,
033a/9,	033a/26,	033b/12,	047b/12,	047b/13,	047b/23,

047b/28, 047b/29, 048a/15,
048a/25, 048a/28, 048a/30,
048a/31, 048b/2, 048b/4,
049a/3, 049a/23, 049b/9

b.+ ne 002b/6, 021b/16, 024b/1
b.+ ni 015a/9, 017a/14,
026b/11, 046a/30
b.+ niñ 032a/18
b.+ si 007a/14, 009a/21
b.+ sini 046b/19

birāderāne (F.) Kardeşçe.

b.+ den 003b/6

birkaç Birkaç.

birbiri Karşılıklı olarak bir diğer.

b.+ lerinden 028b/4, 037b/12
b.+ lerine 029b/28, 040b/21
b.+ leriyle 026b/23
b.+ mizi 044a/27
b.+ nden 008a/15, 010b/2,
049a/25
b.+ ne 010b/15, 044b/5,
046b/17

b. 002a/28, 005a/10, 008b/6,
012a/4, 013a/18, 013b/9,
015b/27, 017a/25, 017b/5,
019b/1, 023b/15, 025b/1,
025b/9, 027a/28, 028a/8,
029a/2, 032a/7, 035a/21,
035a/27, 038b/6, 038b/22,
042a/7, 042b/7, 044b/25,
047a/19

birden Ansızın.

b. 010b/12

birer Herkese bir.

b. 004b/18, 026b/27, 035a/28,
043a/27, 048a/21

biri Bilinmeyen bir kimse.

b. 002b/24, 007b/17, 013a/13,
028a/1, 032a/20, 046b/13,
048a/13, 048a/20

birle İle.

b. 002b/25, 003a/24, 003b/5,
004a/24, 004b/12, 004b/13,
005a/8, 005a/21, 005a/29,
005b/21, 006a/7, 006a/11,
006a/14, 006b/4, 007a/11,
007b/9, 008a/25, 008a/26,
008b/13, 009a/17, 009a/24,
009b/22, 009b/27, 010a/24,
011a/3, 011a/25, 011b/1,
012a/9, 012a/13, 012a/20,

012a/25, 012a/31, 012b/20,
013a/24, 013b/4, 013b/18,
013b/21, 013b/22, 014a/19,
014b/3, 014b/29, 015a/3,
015b/13, 018b/7, 019a/14,
019b/5, 019b/13, 019b/21,
020a/8, 022a/12, 022b/24,
023b/14, 024a/21, 026a/15,
026b/8, 028a/7, 029a/3, 029a/7,
029a/22, 029a/26, 029b/31,
030a/24, 030b/13, 030b/15,
030b/20, 030b/30, 031a/29,
032a/10, 033a/6, 033a/23,
033b/1, 033b/17, 034a/8,
034a/10, 034a/13, 035a/12,
035b/12, 035b/25, 035b/30,
036b/29, 036b/30, 037b/1,
037b/6, 038a/20, 038a/24,
039a/18, 039a/23, 039a/26,
039b/19, 040a/2, 040b/4,
040b/28, 041b/22, 041b/31,
043b/3, 044a/22, 044b/2,
045a/10, 045a/16, 045b/7,
045b/24, 046a/5, 046a/12,
047a/1, 048a/22, 048b/25,
049a/14, 049a/18, 049a/19

birün (F.) Dış.

b. 039b/12

b.+ da 017b/23

b.+ dan 046a/30

birünī (F.) Dışarıya ait.

b. 012a/22, 030a/3

bisāṭ (Ar.) Halı.

b.+ larına 048a/22

bitiş - Bitişmek.

b.- diler 009b/19

biz Çokluk birinci kişi.

b. 004b/21, 016a/17, 016b/12,
018b/22, 018b/30, 027a/26,
028b/10, 028b/21, 036b/20,
039a/3

b.+ den 018b/8

b.+ e 028b/28

b.+ i 036b/29, 038a/20

b.+ im 015b/31, 038a/19,
038b/14

bī (F.) “-siz, -mez” eklerinin
anlamalarını karşılayan ön ek.

b. 020a/16, 021a/18, 028a/18,
033a/20

bī‘at (Ar.) Tabi olmayı kabul etme.

b. 012a/21

b. it- “tabi olmayı kabul etmek”

019b/26

resm-i b. “tabi olmayı kabul etme töreni” 012a/24, 019b/30,

029a/7, 021a/28, 029a/6

b.+ ına 002a/25

b. 020b/7

bī-fā’ide (Ar.) Faydasız.

b. 025b/18

bī-gāh (Ar.) Habersiz.

b. 013b/10

bī-çāre (Ar.) Çaresiz.

b. 020a/3, 021b/8, 021b/9,
028a/10, 028a/18, 043b/27,
044b/7, 045b/28, 046a/13,
046a/25

şāh-ı b. “çaresiz şah” 018b/30,
020a/10

Şāh ‘Abbās-ı b. “çaresiz Şah
‘Abbās” 028a/17

b.+ ler 047a/13, 047b/2

b.+ leri 015a/21

b.+ lerine 027b/29

eṭfāl-i b. “çaresiz çocuklar”
033a/18

b.+ niñ 009a/19, 020b/5

Şāh Ṭahmās-ı b. “çaresiz
Tahmas Şah” 020b/1, 022a/12

Şāh Hüseyin-i b. “çaresiz Şah
Hüseyin” 012b/5

bī-gāne (Ar.) Yabancı.

b.+ yi 021a/13, 026b/21,
027b/19

bī-günāh (Ar.) Günahsız.

b. 047a/20

bī-ğaraż (Ar.) İsteksiz.

b. 029a/22

bī-ğāye (Ar.) Sonsuz.

şükr-i b. “sonsuz şükretme”
029b/13

taḥşīl-i servet-i b. “sınırsız
servet kazanma” 005a/21

bī-ḥadd (Ar.) Sınırsız.

b. 027a/26, 045a/2

bī-ḥāşıl (Ar.) Meydana gelmeden.

b. 009b/4

bī-din (Ar.) Dinsiz.

bī-ḥesāp (Ar.) Hesapsız.

b. 035b/28

bī-ḥaber (Ar.) Habersiz.

b. 009b/16

bī-ḥaṣım (Ar.) Düşman olmadan.

b. 026a/5

bī-iḥtidār (Ar.) Gücsüz.

eyādī-yi b. “iktidar sahibi olmayan kişiler” 033a/20

bī-intizām (Ar.) Düzensiz.

b. 040a/27

bī-izn (Ar.) İzinsiz.

b. 019b/7

bī-ḳarār (Ar.) Kararsız.

ḳavm-i b. “kararsız kalan halk”
035a/17

bī-ḳıyās (Ar.) Karşılaştırmadan.

b. 024b/1, 035b/23, 049a/15
b.+ ı 042a/30

bīm (F.) Korku.

b.- i cān “can korkusu”

007a/28, 015a/24, 012b/15

bī-ma‘ānī (Ar.) Manasız.

b. 045b/6

mülāḥazāt-ı b. “anlamsız düşünceler” 040a/9

bī-mānī‘ (Ar.) Engelsiz.

b. 045a/17

bī-mezāḥım (Ar.) Zahmetsiz, sıkıntısız.

b. 042a/22, 045a/18

bī-miḳdār (Ar.) Miktersiz.

b. 003b/22

bī-mu‘ānıd (Ar.) İnatlaşmadan.

mücādele-i b. “inatlaşmadan çatışma” 030a/14

bī-muḥābā (Ar.) Korkusuz.

b. 005a/28, 005b/28, 041a/19

bī-mürüvvet (Ar.) Mürüvvetsiz.

b. 026a/2

bī-nihāye (Ar.) Sonsuz.

b. ol- “sonsuz olmak” 015b/1

b. 004b/12, 013b/24, 027a/18,
035b/25

emti‘a-ı zī-kıyem-ı b. “sonsuz
kıymetli mallar” 014a/10

emvāl-i sâ’ire-i keşīre-i b.
“sonsuz fazlalıkta diğer mallar”
014a/19

hedāyā-yı celīle-yi b. “sonsuz
yücelikte armağanlar” 049a/18
b.+ dir 002b/30

bī-nizām (Ar.) Düzensiz.

b. 040a/27

bī-pāyān (F.) Sonsuz.

deşt-i pür-meşakḳat-ı b.
“sonsuz zorluklarla dolu çöl”
008a/25

bī-pervā (F.) Korkusuz.

b. 019b/7, 031a/10, 039b/22,
046b/3

bī-raḥm (Ar.) Acımasız.

b. 012b/3

bī-rāḥat (Ar.) Rahatsız.

b. 004b/24

bī-rūḥ (Ar.) Ruhsuz.

b. 047a/23

b.- ı ḥālet-i maḥmaşa “açlık
halinin verdiği ruhsuzluk”
015a/25

bī-servīn (?)

b. 040a/26

bīşe (F.) Orman.

b.+ ye 008a/24

bī-şumār (F.) Sayısız.

b. 017b/13, 022b/30

bī-tāb (F.) Güçsüz.

b. 015a/22

bīve (F.) Dul.

b. 003a/1, 012b/10, 015a/21

nisvān-ı b. “dul kadın” 015b/5

b.- i ‘avrat “dul kadın” 021b/14

b.- i merḳūme “adı geçen dul
(kadın)” 021b/26

b.+ lik 021b/23

bī-vefā (Ar.) Vefasız.

b. 012b/7

bī-zaḥmet (Ar.) Zahmetsiz

b. 009a/22

boğaz İki kara arasından geçerek iki denizi birbirine bağlayan deniz kolu.

b.+ a 005b/6, 005b/9

b.+ da 005b/15

b.+ ı 005b/14, 037b/23

b.+ lar 023a/16

b.+ ın 005b/7

boru Boru.

b.+ su 008b/24

boyun Boyun.

b.+ ları 046a/18, 048b/12

b.+ larında 048b/11

boz - Bozmak.

b.- up 039b/16, 042a/9, 042b/25

bozul - Bozulmak.

b.- maz 024b/7

b.- muş 024a/30

b.- up 002a/25, 003a/17,

005b/24, 038a/2, 039a/21

b.- ura 025b/23

bölük Parça, kısım.

b. 005a/27, 009b/8, 018a/26,
018a/27, 024b/15, 025a/9,
035a/5, 035a/27, 035a/28,
046a/30

b.+ le 009b/8, 009b/9

b.+ ler 035b/13

b.+ leri 005a/31

b.+ lerini 019a/12

b.+ üne 017b/18

b.+ ünü 017b/17, 046a/30

bölükāt Bölükler.

b.- ı Ağvān “Agvan bölükleri”
005a/13

böyle Böyle.

b. 014a/31, 020b/9, 027b/7,
031a/26, 032a/10, 040a/15,
041b/18, 044a/21, 045a/14
bundan b. 007b/1

bu Bu.

b. 001b/18, 003b/12, 003b/15,
003b/17, 003b/29, 004a/3,
004a/29, 004b/23, 004b/26,
005a/19, 005b/1, 005b/16,
006a/4, 006a/8, 006a/17,
006a/19, 006a/27, 006b/24,

007a/2,	007a/10,	007a/7,	030b/17,	030b/20,	030b/27,
007a/18,	007b/1,	008a/19,	031a/9,	031b/4,	032b/1,
008a/23,	009b/24,	009b/28,	032b/20,	033a/17,	034a/5,
010a/22,	010a/30,	010b/2,	034a/13,	034a/16,	034b/4,
010b/9,	010b/25,	011a/11,	034b/30,	035b/9,	035b/26,
011a/17,	011a/22,	011a/26,	036a/5,	036b/18,	036b/20,
011a/31,	011b/13,	011b/27,	037b/10,	037b/31,	038a/2,
012a/2,	012b/11,	012b/15,	038a/25,	038b/14,	038b/22,
012b/29,	013a/9,	013a/13,	039a/7,	039a/14,	039a/24,
013a/31,	013b/2,	013b/16,	039b/28,	040a/3,	040a/24,
014a/22,	014b/6,	014b/26,	040b/1,	040b/12,	040b/13,
015a/26,	015b/17,	016a/12,	040b/14,	040b/17,	040b/26,
016a/18,	016a/28,	016b/6,	041a/8,	041a/18,	041a/26,
016b/8,	016b/27,	017a/1,	041b/29,	041b/31,	042a/4,
018a/5,	018a/10,	018a/14,	042a/14,	042a/20,	042b/5,
018b/29,	019a/10,	019a/18,	042b/11,	042b/20,	043a/21,
019b/2,	019b/15,	020a/7,	043b/5,	044a/3,	044a/12,
020a/21,	020b/17,	020b/26,	044a/17,	044a/28,	044b/30,
020b/28,	020b/30,	021a/7,	045a/2,	045a/12,	045b/7,
021b/6,	021b/23,	022b/18,	045b/8,	045b/11,	045b/14,
022b/24,	022b/31,	023a/3,	046a/8,	046a/9,	046a/22,
023b/3, 023b/5, 023b/7, 023b/9,			046b/4,	046b/31,	047a/16,
023b/29,	024b/2,	024b/17,	047a/31,	047b/22,	048a/18,
025a/4,	025a/5,	025b/18,	048b/12,	048b/30,	049a/8,
026b/16,	027a/9,	027a/22,	049a/12,	049b/18,	049b/21
027b/4,	027b/24,	028a/22,	b.+ dur	024b/8,	044a/26
028b/12,	028b/17,	029a/10,	b.+ ndadır	016b/10,	024b/1
029a/20,	029a/21,	029b/11,	b.+ nu	024b/7	
029b/27,	030a/16,	030a/21,			

b.+ nlar 019b/23, 021b/20,
026b/22, 026b/24, 030b/24,
048b/9

b.+ nları 034a/7

b.+ nlarıñ 009b/6, 020a/14,
038b/20, 043a/6, 047a/13

b.+ nlara 026b/31, 040b/16

bu‘d (Ar.) Uzaklık.

b.- ı zamān “uzak zaman”
014b/27, 049a/14

mesāfe-i b. “uzak mesafe”
014b/14

b.+ u 028b/4

bugün İçinde bulunulan gün.

b. 011b/4, 028b/15

buġāt (Ar.) İsyan edenler.

b.- ı devlet “devlete isyan
edenler” 007b/2

buġz (Ar.) Kin, nefret.

b. 030b/26

bul - Bulmak.

b.- acağı 022a/8

vuşūl b.- “ulaşmak” 015b/29,
017b/13

imkān b.- “mümkün olmak”
011b/22, 035a/5

vaġt b.- “zaman bulmak”
041a/14

intizā‘ b.- “çekip koparmak”
027a/30

iştiḥār b.- “meşhur olmak”
003b/24, 030b/21

necāt b.- “kurtulmak” 047a/13,
047b/2

vuġū‘ b.- “olmak, meydana
gelmek” 002a/7, 002a/9,
012b/23, 013a/30, 013b/11,
017a/26, 027a/29, 028a/11

i‘ānet b.- “yardım bulmak”
030b/19

imtidād b.- “uzayıp gitmek”
044b/13

inġirāz b.- “son bulmak,
çökmek” 028b/15

isti‘dād b.- “kabiliyet bulmak”
007b/2

işti‘āl b.- “tutuşmak” 035a/26,
038a/28

rūḥ b.- “canlılık kazanmak”
043b/12

şikest b.- dı 023b/4

şöhret b.- “meşhur olmak”
009a/29

kesret b.- “çoğalmak” 005a/1,
007b/1

yol b.- “ulaşmaya fırsat ve
imkân bulmak” 024a/28,
034a/15, 034a/18, 034b/24

b.- duğı 041b/3, 041b/5

ḥalāş b.- “kurtulmak” 020a/24

b.- dukları 025b/10

b.- duńsa 019b/12

şüyü‘ b.- “herkesçe duyulmak”
004b/30, 006b/6, 011a/23,
011b/17, 018b/11

ṭarık b.- “yol bulmak” 044b/3

nihāyet b.- “sona ermek,
bitmek” 011b/31, 042a/17

eser b.- “iz bulmak” 012b/1

vefret b.- “çoğalmak” 034b/28

mecāl b.- “kuvvet bulmak”
013a/17, 013b/7

ser-rişte b.- “ipucu bulmak”
011b/12

b.- mamışlar-idi 026b/31

sühulet b.- “kolaylık bulmak”
021a/9

selāmet b.- “kurtulmak”
009a/21

metānet b.- “güçlü ve metin
olmak” 008b/31, 025b/15,
032a/17, 040b/8

b.- mış-idi 022a/2

ḥālī b.- “boş bulmak” 009a/22

iştidād b.- “şiddetlenmek”
002a/16

terakķī b.- “ilerlemek,
gelişmek” 045b/9

bulun - Bulunmak.

b.- an 003a/19, 003a/30, 004a/4,
004b/26, 006b/6, 006b/17,
007a/11, 007b/22, 011a/20,
011b/24, 012b/10, 017a/22,
022b/3, 022b/18, 023a/13,
023b/13, 025a/9, 025a/26,
025b/1, 027a/3, 029a/31,
029b/28, 037a/22, 039a/9,
046b/20

b.- anlarıñ 005b/15

b.- anlardan 039a/29

b.- anlarıñ 029a/2

b.- dı 009a/6, 021b/15, 023b/22,
028b/9

b.- dular 015a/26

b.- duğı 010b/13, 010b/14,
038a/31

b.- duklarında 026b/7

b.- madı 021b/9

b.- madıgın 045a/14

b.- madıgından 041a/11

b.- madığıyla 006a/22

b.- mağla 011a/5, 024a/25,
025b/16

b.- mağ 005a/22, 006a/24,
010a/3, 017a/30, 017b/26,
020b/12, 028b/19, 031a/27,
033b/3,
037a/11, 040a/17

b.- maları 016a/22

b.- maların 018a/28

b.- mamak 021b/11, 022a/31,
025b/2, 031b/28

b.- ması 031a/29

b.- maya 046b/6

b.- mayıp 002b/17, 004a/1,
008a/14, 013b/10,
015a/23, 039a/19, 041b/6

b.- muş 004a/19

b.- muş-idi 049a/3

b.- up 002a/13, 002a/30,
002b/7, 004a/1, 005a/20,
006a/3, 007b/6, 019b/21,
021b/19, 032b/31

b.- ur 024a/30

bunca Bunca.

b. 008a/18, 014a/14, 019a/29,
038a/14, 040b/31, 046b/17,

046b/22, 047b/26, 049a/8,
049a/9

bundan Bundan.

b. böyle 007b/1

b. sonra 009b/8, 016b/13,
036a/13

b. 007b/30, 017a/17, 018b/23,
022a/26, 040a/10, 045a/4

buña Buna.

b. 002b/26, 003a/9, 023a/19,
038b/21, 038b/28, 047b/7

buyrul - Buyrulmak

b.- mağ 019b/3

b.- ur 006a/5

buyur – Buyurmak.

teşrîf b. “gelerek şeref vermek”
020a/8

būs (F.) Öpüş.

resm-i zemîn-b. 029a/3→ **resm**

būse (F.) Öpme.

b. it- “öpmek” 029a/4

bühtân (Ar.) İftira.

töhmət-i b. “iftira suçu”
009a/19

b.+ a 047a/9

bülend (F.) Yüksek.

rütbe-i b. “yüksek rütbe”
033b/14

şavt-ı b. “yüksek ses” 020b/18,
046b/27

bünyān (Ar.) Yapı, bina.

merşūş-ı b. “binanın
sağlamlığı” 040a/11

inhidām-ı b.- ı devlet “devlet
binasını yıkma” 043b/1

bünye (Ar.) Beden.

b.+ sine 003b/16

bürüdet (Ar.) Soğukluk.

bā'is-i b. “soğukluk sebebi”
044a/15, 044a/19

b. 030b/9

b.- i havā “havanın soğukluğu”
013b/17

bürü - Bürümek.

b.- dü 036a/24

büyüt (Ar.) Evler.

büyük Büyük.

b. 003b/1, 005a/1, 005a/10,
021b/24, 030a/26

büzürg (F.) Büyük, ulu.

şāh-ı b. “ulu şah” 004b/6

Şāh ‘Abbās-ı b. “ulu Şah
‘Abbās” 003a/6, 033a/24

büzürgter (F.) En ulu, en büyük.

‘Abbās-ı b. “ulu ‘Abbās”
031b/18

Şāh ‘Abbās-ı b. “en ulu Şah
Abbas” 031a/16

b.+ i 002a/14

veled-i b. “en büyük oğul”

007a/19, 026a/25, 033a/12,
033a/23, 035a/15 049a/2

şāh-ı b. “en ulu şah” (Şah
Abbas) 034a/6

C

cā-be-cā (F.) Yer yer.

c. 040b/25

cā'iz (Ar.) Yerinde, uygun.

c. göröl- “uygun olduğunun kabul edilmesi” 031a/28, 042b/9
c. ol- “uygun olmak” 029b/25
c. 037a/6

c.- i taht-ı hükümet ol- “hükümet tahtına oturmak” 004b/17
c.- i visāde-yi vekālet “vekillik yastığına oturma” 028b/11

cādı (F.) Büyücü.
c. 016b/7

cāme (F.) Elbise.

tağyır-i c. eyle- “kılık değiştirmek” 013a/2
c. 002b/3, 003a/24, 012b/21

cāhid (Ar.) Çalışan.
c. 027a/10

cāmi‘ (Ar.) Toplayan.

c. 007b/9, 033b/28
c.+ e 029b/3
c.+ iñ 047a/24

cāhil (Ar.) Bilgisiz.
c. 020a/22, 030b/6

cālī (Ar.) Parlayan.
cālī-yi h. “öfkenin parlaması” 049b/6

cāmi‘a (Ar.) Zümre.
c. 047a/6

cālis (Ar.) Oturan kimse.
c. eyle- “oturmak” 021a/31

cān (F.) Ruh.

c. at- “bir şeyi çok istemek” 003a/17, 012a/30, 029a/30, 043a/17, 032b/20
c. 003b/14, 019b/11, 029a/7, 041a/30, 047b/4
bīm-i c. “can korkusu” 007a/28, 012b/15, 015a/24

c.- i serīr-i salṭanat ol- “saltanat tahtına oturmak” 001b/5, 020b/10
c.- i serīr-i šāhī ol- “şahın tahtına oturmak” 012a/22, 020b/6

ḥavf-ı c. “can korkusu” 002b/2,
032b/28, 039a/23, 044b/8,
046a/14
c.+ a 031b/26

fedā-yı c. “canın feda edilmesi”
014b/13

c.+ ı 031b/15

c.+ ları 011b/14, 025a/25,
037a/26

‘adū-yı c. “can düşmanı”
008a/21

c.+ larına 011b/23, 047b/15

c.+ larıyla 032b/29, 042a/28,
047b/12

cānib (Ar.) Yön, taraf.

c. 002b/8, 003a/29, 005b/22,
007a/25, 007b/17, 008a/6,
008b/10, 008b/21, 009b/21,
017a/2, 017a/19, 018a/19,
018a/30, 022b/8, 025b/11,
026a/23, 026b/29, 027a/26,
030a/6, 031b/19, 032a/7,
033a/3, 039b/7, 048b/26,
049a/20

c.- i āḥar “diğer taraf” 037a/17

c.- i cenūb “güney yönü”
004a/15, 008b/24, 038b/21,
048a/31

c.- i cenūbiyye 008a/13

c.- i ġarb “batı yönü” 043a/18

c.- i ġarbiye 040a/19, 048b/18,
049a/30

sebük-bār c.- i Hind “Hind
tarafına hızlı giden” 038a/29

c.- i ḥan “hanın olduğu taraf”
010a/10

c.- i İsfahān “İsfahan yönü”
011a/15, 018a/29

c.- i Kāndehār “Kandehar
tarafı” 015b/27

c.- i Māzenderān “Mazenderan
tarafı” 005b/27

c.- i Sicistān “Sicistan tarafı”
008a/10

c.- i şark “doğu yönü” 002b/20,
013b/30, 024a/21, 043a/18

c.- i şarkıyye 023a/19, 024a/22,
026a/21, 029b/19, 037b/22,
039a/3

rāst-ı c.- i şarkıyye “doğu
yönüne doğru” 010a/14

c.- i šāh “şah tarafı” 016b/16

c.- i şehir “şehrin yönü” 012a/16

c.- i šimāl “kuzey yönü”
002b/23, 026b/29, 035b/10,
037b/5, 038b/20, 035a/26,
024a/16

c.- i Revān “Revan tarafı”

025b/26

c.+ den 015b/27, 037a/17,
041b/22

c.+ e 003a/16, 006a/28,
034a/22, 034b/1

c.+ inde 002b/4, 040b/25

c.+ inden 003a/11, 008b/15,
008b/17, 030a/15,
030a/19, 030a/25

c.+ ine 003a/25, 007b/4,
007b/7, 008b/24,
009b/24, 011a/5, 011a/8,
013b/4, 018a/20, 023a/9,
034a/23, 034b/30, 040b/4,
041b/2, 046a/23, 048b/31,
049b/2

c.+ lerinde 017a/21

c.+ lerinden 018a/22

c.+ lerine 005a/9

cāriye (Ar.) Halayık.

c. 012b/22

c.- i ḥaḳīre “değersiz halayık”
012b/16, 012b/25

cārī 1. Geçerli. 2. Akan.

c. ol- “geçerli olmak” 027a/20

c. 017a/28

mā’-i c. “akar su” 008a/12

cāsūs (Ar.) Ajan.

c.+ lardan 019a/17, 041a/10

cāy (F.) Yer, mevki.

c. 033a/8, 040b/14

c.- i emn “güvenli yer” 003a/21

c.- i maḥūf “tehlikeli yer”
008b/2

c.- i ‘uzlet “yalnız yer” 012a/30

c.- i emīn “güvenilir yer”
003a/14, 010a/1

c.- i emniyyet “güvenli yer”
011b/6

c.- i ḥamd “şükür yeri” 029b/13

c.- i ḥālī “boş, ıssız yer”
002b/17

c.- i ma‘mūr “gelişmiş,
güzelleşmiş yer” 047a/5

c.- i şübhe “kuşku yeri”
028b/18

c.- i taḥaṣṣun “korunma yeri”
025b/2

c.- i vasaṭ “orta yer” 034a/4

sühūlet- i c. “(girilmek istenen)
yerin kolaylığı” 040b/13

cāy-gīr (F.) Yer tutan, yerleşmiş bulunan.

c.- i zāmīr “gönlünde yerleşmiş olan” 017a/18, 032a/8

c.- i zāmīr ol- “gönlünde yerleşmiş olmak” 005b/31, 026a/15
c.+ dir 031b/11

cebbān (Ar.) Zorbalar.

c. ol- “zorba olmak” 013b/14
c. 020a/17, 043b/23
c.+ larını 042a/9

cebe-hāne (F.) Mermiler.

c. 041a/15
c.+ de 035b/7

cebel (Ar.) Dağ.

c. 004a/9

cebeliyye (Ar.) → **cebel**.

c. 003a/10

cebr (Ar.) Zorlama.

c.+ iyle 032b/29

cedīd (Ar.) Yeni.

c. 023a/19

‘asker-i c. “yeni asker”
023b/17

ķānūn-ı c. “yeni kanun”
033a/28

ķāh-ı c. “yeni ķah” 029b/9,
037a/10

ķehr-i c. “yeni ķehir” 048a/31

Timur-ı c. “yeni Timur”
003b/31

Bağdād-ı c. “yeni Bağdad”
023a/23

nizām-ı c.- i devlet-i Hind
“Hint devletinin yeni düzeni”
048b/7

Dehlī-yi c.- i merķūm “adı geçen Yeni Delhi” 048b/6

Yezd-i c. “yeni Yezd” 010a/12

mādde-i c. “yeni madde”
030a/17

cedīde (Ar.) → **cedīd**

nizām-ı c. “yeni düzen” 048b/8

hükümet-i c. “yeni hükümet”
033a/6

cehālet (Ar.) Cahillik.

c. 020b/1

cehbez (Ar.) İleri görüşlü kimse.

c. 020a/30, 020b/23, 030b/7

cehd (Ar.) Çalışıp çabalama.

c. eyle- “çalışıp çabalamak”
048b/24

c. 016a/25, 027b/9, 046a/3

c.- i mālīyye “mali işlerle ilgili
çabalama” 049b/5

cehl (Ar.) Bilgisizlik.

‘aẓīm-i c. “cahilliğin
büyüklüğü” 018a/8

celādet (Ar.) Yiğitlik.

c. 010b/7, 017a/7, 027b/22,
029b/1, 048a/24

kesb-i nām-ı c. “yiğitlik şanını
kazanma” 007a/2

c.+ i 030a/18

c.+ leri 027a/10

celālet (Ar.) Büyüklük.

c. 010b/6

celālī Asi.

c.+ lere 040b/13

celb (Ar.) Kendine doğru çekme.

c. eyle- “çekmek” 031b/21

c. it- “çekmek” 008a/5, 027a/22

c. it-idi 022a/19

c. 017a/9, 020b/31, 022b/31

c.- i ḥāṭır “gönlü kendine doğru
çekme” 027b/30

c.- i kılūb “kalpleri kendine
doğru çekme” 034a/9

c.+ de 007a/9

c.+ ini 034a/15

c.+ lerine 007a/1

celī (Ar.) Açık, belli.

c. 028b/14

celīl (Ar.) Çok yüce.

sarāy-ı c. “yüce saray” 046b/10

celīl-fermān-fermāy (F.) Yüce ferman
buyuran.

emr-i c. “yüce ferman buyuran
emir” 039b/19

celīle (Ar.) → **celīl**

mürüvvet-i c. “yiğitliğin
yüceliği 045a/21

ḥidemāt-ı c. “yüce hizmetler”
019b/9

ebniye-i c.- i mülūkāne

“hükümdara yakışır yücelikte
binalar” 004b/12

hedāyā-yı c.- yi bī-nihāye
049a/18→ **bī-nihāye**

velīme-i c.- yi mülūkāne

“hükümdara yakışır yücelikte
düğün merasimi” 044b/15

‘aṭīyye-yi c. “yüce hediyeler”
030a/31

celīlū’ş-şān (Ar.) Şanı yüce.

vezīr-i c. “şanı yüce vezir”
023b/1, 023b/27

cellād (Ar.) İdam hükmünü yerine
getiren kimse.

istīnās-ı c. “öldürmeye alışkın
olma” 047a/11

cellād-nihād (Ar.) Kötü yaratışlı.

c. 021b/10

cem’ (Ar.) Toplanma.

c. it- “toplanmak” 009b/23,
011b/7, 020a/15, 024b/19,
028a/25, 032a/26, 034b/24,
035a/3, 039a/12, 041b/26,

011b/9, 018a/26, 024b/17,
002a/18

c. ol- “toplanmak” 047b/26,

041a/2, 029b/27, 023a/2,
028b/7, 035a/8, 039b/29,

042b/14, 047b/18, 047b/27,
048a/16

c. 001b/11, 001b/21, 006b/8,
008a/3, 011a/22, 011b/7,
014a/18, 014a/20, 029a/23,
046b/22, 047a/2, 047b/22

c.+ ine 024b/17

c.+ ini 036a/21

cemād (Ar.) Cansız varlık.

vefret-i c. “cansız varlıkların
çokluğu” 013b/23

cemāhīr (Ar.) Topluluklar.

eṭvār-ı c. “topluluğun
davranışları” 027a/7

cem’iyyet (Ar.) Topluluk.

c.+ ini 019a/30

cemī’ (Ar.) Bütün, hep.

c. 046a/15

cemîle (Ar.) Birinin gönlünü hoş etmek için yapılan hareket.

zıkr-i c. “güzel bir şekilde anılma” 048a/30

cenāḥ (Ar.) Kanat.

c. 010b/13

c.+ a 010b/14

c.+ larına 010b/8

c.+ larını 010a/15

cenāḥü’r-riyāḥ (Ar.) Rüzgârın geldiği kanat, yön.

c. 010a/4

ceng (F.) Savaş.

c. it- “savaşmak” 038a/21, 037b/10

c. 007b/23, 014a/4, 014b/30, 016a/14, 023b/1, 039a/20, 040b/3, 042b/15

terk-i c. “savaşı bırakma” 028a/4

c.+ ci 009a/26, 011a/28, 015a/9, 026b/24, 026b/29

‘asker-i c. “savaş askeri” 006b/5

c.+ ciden 037b/5

c.+ de 011a/4, 023b/3, 037b/10

c.+ den 010a/18, 010a/29, 042a/13, 045b/8

c.+ e 010a/2, 011a/6, 022b/18, 023b/5, 023b/10, 023b/12, 023b/23, 034a/20, 037b/7, 039a/19, 041a/29, 042a/7, 042b/21, 043b/15, 043b/24, 045b/4, 045b/7, 045b/22, 045b/27

c.+ i 021b/18

c.+ lerde 038a/14, 046a/17

c.+ lardan 036b/3

c.+ lere 027a/12, 036b/1, 038a/20

c.+ leri 017b/9

c.+ lerinde 004a/17, 010a/28

c.+ lerine 049b/19

ceng-āver (F.) Savaşçı.

c. 002b/31

ceng-cūyān (F.) Kavgaya hazır.

efrād-ı c. “kavgaya hazır kişiler” 006b/11

cenūb (Ar.) Güney.

c. 010a/13

c.+ a 007b/26, 035a/31, 037b/8

c.+ da 002b/27, 004a/10

cānib-i c. “güney tarafı”
004a/15, 008b/24, 038b/21,
048a/31
mesāfe-i c. “güney mesafesi”
005a/27
c.+ ında 023b/16

c. it- “akmak” “olmak” 035b/1
c. 008a/12, 048a/28
nehr-i c. “nehirin akışı”
008a/28
c.- ı ‘âdet “âdet olduğu üzre”
027b/20
c.+ dan 024b/27

cenūbiyye → cenūbī

cānib-i c. 008a/13 → **cenūb**
cevānib-i c. “güney tarafları”
002b/21
c.+ sine 024a/22

cerī (Ar.) Yürekli, cesur.
c. 008b/23, 041b/23

cerr (Ar.) Kendine doğru çekme.

c. eyle- “kendine doğru çekmek” 022b/31

c. it- “kendine doğru çekmek”
017a/9

c. 007a/9, 008a/5, 017b/4,
022a/19, 027a/22, 031b/21,
034a/9, 034a/15, 039b/1,
048b/28
c.+ i 020b/31

cenūbī(Ar.) Güney tarafında bulunan.

c. 026b/29

ḥadd-i c. “güney tarafında bulunan sınır” 024a/20,
025b/13, 027a/15

cerā'im (Ar.) Suçlar.

c. 036b/7

cerād (Ar.) Yağmacılar güruhu.

i'tiyād-ı c. “yağmacıların alışkanlığı” 038b/2

cerrār (Ar.) Menfaatçi.

c. 009b/17, 040a/21, 046a/23

‘asker-i c. “menfaatçi asker”
006b/29

cereyān (Ar.) 1. Bir yönden bir yöne doğru akma, akış. 2. Olma, vuku bulma.

cesāret (Ar.) Korkusuzluk.

c. it- “zor da olsa bir şeyi yapabilme gücünü göstermek”
018b/5, 021b/2, 021b/9, 031a/8,
031a/4, 047b/10, 036a/4,
040a/6

cesūr (Ar.) Korkusuz.

c. 032b/4, 041b/23, 043a/11

cevāb (Ar.) Yanıt.

c. eyle- “cevaplamak” 040a/24
redd-i c. eyle- “yanıtı kabul etmemek” 040a/3

c. it- “cevaplamak” 030a/11

c. 016b/6, 030a/6, 036a/1

c.- ı ma‘zeret “özür dilemeyle yanıt verme” 031a/29

c.- ı mūḥiş “korkutan yanıt”
044b/8

c.+ a 006a/22, 035b/30, 040a/4,
047b/24

c.+ ında 048a/5

c.+ ını 002a/23

c.+ lar 036a/6

c.+ larıyla 036a/5

cevād (Ar.) Cömert.

c. 025a/14

cevāhir (Ar.) Cevherler.

c. 011b/9, 014a/19, 015b/3,
044b/23, 045a/4, 046b/13,
046b/15, 048a/1

c.+ den 015b/5

c.+ ine 046b/20

c.+ ler 038b/9

c.+ iñ 048a/8

cevāmi‘ (Ar.) Camiler.

c. 048b/1

c.+ iñ 047a/21

cevānib (Ar.) Taraflar.

c. 037a/9

c.- i cenūbiyye “güney tarafları” 002b/21

c.- i ġarbiyye “batı tarafları”
037a/10

c.+ de 037a/15

cevārī (Ar.) Cariyeler.

c. 027a/25

c.+ si 012b/10

c.+ ye 012b/22

cevāz (Ar.) İzin.

c. 017b/11, 019b/30, 030a/10,
031a/10

c.+ ında 020b/9

c. 037b/21

cevelān (Ar.) Dolaşma.

c. it- “dolaşmak” 025a/1

cevher (Ar.) Var olan bir şeyin özü.

c. 047b/21

c.+ den 047b/3

ceyş (Ar.) Asker.

hādiyān-ı c. “hizmet eden asker” 025b/29, 029b/7, 038a/11

c.- i ‘azīm “çok olan asker” 037b/3, 037b/13

c.- i Ağvāniyān “Agvan askeri” 010b/10

şāhib-i c. “askerin sahibi” 005a/3

cezā (Ar.) Suç işleyen bir kimseye verilen acı karşılık.

c. 040b/7

c.- yı mā-yelik “ceza görmek” 014b/10

c.+ larını 016a/26

tertīb-i c. “ceza verme” 047b/7

ceziretü’l-‘Arab (Ar.) Arap adası.

cezīre (Ar.) Ada.

c. 009a/25, 009a/26, 009a/28

c.- i Hürmüz “Hürmüz adası” 009a/9

c.- i merķūme “adı geçen ada” 009a/27, 009b/3

c.+ cük 038b/29

c.+ de 009a/28

vasaṭ-ı c. “adanın ortası” 038b/30

c.+ si 008b/25

c.+ sini 008b/26

c.+ yi 009a/10, 009a/31, 009b/1

cezṁ (Ar.) Kesin karar verme.

c. 041a/4

c.+ i ol- “kesin karar vermek” 014b/16

cezmen (Ar.) Kesinlikle

c. 005a/23, 018a/4, 045b/21

cezb (Ar.) Kendine çekme.

c. it- “kendine çekmek” 039b/1

c. 017b/4, 048b/28

cibāl (Ar.) Dağlar.

c. 003a/12

‘āzim-i rāh-ı c. “dağ yolundan gitme” 015a/11

c.- i ‘aẓīm “büyük dağlar” 035a/20

c.- i ‘izām “büyük dağlar” 008a/9, 014b/17, 023a/15

c.- i merķūme “adı geçen dağlar” 024a/28, 032a/2, 035a/20, 035a/26

c.- i müselsele-yi ‘aẓīme “büyük zincirleme dağlar” 032a/2

c.- i müselsele “zincir gibi birbirine bağlı olan dağlar” 025b/8

c.- i ref‘e “yukarı doğru yükselen dağlar” 034b/6

c.- i refī‘ “yüksek dağlar” 036b/27

c.- i saġanaķ “yaġışlı olan dağlar” 011a/21

dāmen-i c. “dağın eteġi” 025b/9, 037a/22, 037b/12

miyān-ı c. “dağın ortası” 005b/1

bālā-yı c. “yüksek dağlar” 005b/12

c.+ i 013b/31

eṭrāf-ı c. “dağın yanı” 014b/29

tilāl-i c. “dağların tepeleri” 002b/29

cibilliyyetsiz Soysuz.

c. 004b/1

cibillet (Ar.) Yaratılış.

sevķ-i ḥabāset-i fūrū-māyegī-yi c. “yaratılıştan mayası bozuk, soysuz olmaya meyletme” 027b/14

cibilliyyet (Ar.) Yaratılış.

süfliyyet-i c. 018a/7 → **süfliyyet**

c.- i aṣlīyye 029a/16 → **aṣlīyye** mukteẓā-yı c.+ leri 048a/2 **mukteẓā**

cidāl (Ar.) Savaş.

c. 028a/4, 035b/22

c.+ e 027b/3

cidd (Ar.) Çabalama, gayret.

c. 016a/25, 027b/9, 030a/29, 039b/12, 046a/3, 048b/24

c.- i vūs‘ “gayret gösterme kudreti” 029b/30

cihān (Ar.) Dünya.

Hindusitān-ı memālik-i c.
“dünya ülkesi Hindistan”
047b/25

qallāş-ı c. “dünyanın
dönekliği” 008a/24

müfsid-i ‘ālem-i c. “dünya
alemi karıştıran” 004b/31

Ṭahmās Kulu Han-ı qalleş-i c.
“dünyanın hilekarı Tahmas
Kulu Han” 019a/29
c.+ da 028b/13
c.+ ın 029b/5

‘icābāt-ı c. “dünyanın
gerektirdiği şeyler” 046b/18

cihet (Ar.) Yön, taraf.

c. 021a/11, 030a/30
c.- i qarābet “yakın taraf”
028b/25
c.+ iyle 021a/15, 032b/31,
039a/26
c.+ le 013a/28

cins (Ar.) Tür.

c. 044b/22
c.+ lerine 035a/4
c.+ ın 027b/8

cism (Ar.) Beden, vücut.

āfet-i c. “büyük felaketlere
sebepe olan kişi” 039b/24

kerrār-ı āfet-i c. “felaket gibi
döne döne saldıran kişi” 038b/2

cisr (Ar.) Köprü.

c. 024b/31, 041b/1
c.- i 025a/14
c.+ den 025a/17
c.+ ler 040b/22, 041a/7
cisrhā “köprüler” 040b/18

civān (Ar.) Genç.

c. 032b/23, 047a/7
c.- ı nevres “yeni yetişen genç”
033a/13
c.+ ın 047a/14

civār (Ar.) Çevre.

c.+ da 033b/24
qurb-ı c. “yakın çevre” 038a/31
c.+ ında 005b/24, 007b/10,
009b/31, 042b/8

cizye (Ar.) Müslüman olmayanlardan
alınan vergi.

c.+ leri 048b/21

memleket-i c. “vergi ülkesi”
043a/24

cumhūr (Ar.) Topluluk, sınıf.

c.- ı müverrihīn “tarih yazan
topluluk” 029a/21

c.- ı zābiṭān “subay sınıfı”
029b/8

cumūʿ (Ar.) Toplanmalar.

c. 008b/1

c.- ı nisvān “kadınların
toplanması” 014a/15

c.+ larını 011a/10

cūʿ (Ar.) Açlık.

c. 013b/18, 036a/11, 045b/17

belā-yı c. “açlık derdi” 015a/3

derd-i c. “açlığın sıkıntısı”
043a/4, 045b/5

cūd (Ar.) Cömertlik.

izhār-ı c. “cömertliği
gösterme” 026b/2, 028a/7

cūṣān-vāri (F.) Çoşkun gibi

c. 002b/29

cülūs (Ar.) Tahta çıkma.

c. eyle- “tahta oturmak”
046a/27

c. 020a/12, 028a/21, 028a/23,
044a/5, 044a/8, 046a/22

c.+ da 028a/19

c.+ ı 020b/9, 021a/25, 023b/26,
028b/1, 029a/9

cümle (Ar.) Bütün, hep.

c. 007a/11, 008a/7, 010a/8,
011a/16, 011a/17, 011b/7,
012a/17, 013a/9, 015a/13,
015a/14, 015b/4, 015b/12,
017a/9, 018b/11, 019b/27,
020a/6, 020b/3, 021a/5,
021a/31, 023a/3, 024a/11,
026b/7, 027b/27, 028b/7,
028b/23, 028b/27, 031a/20,
032b/30, 033b/18, 033b/21,
034a/9, 034a/13, 035a/19,
036b/12, 041a/2, 042b/5,
042b/26, 043b/11, 043b/20,
044b/21, 045b/3, 045b/30,
047b/18, 049b/26, 049b/27

c.- i ʿAcemiyān “Acemlerin
hepsi” 018a/10

c.- i merām “isteğin hepsi”
011a/16

c.+ den 003b/12, 007b/10,
008a/23, 017a/13, 018b/8,
022b/27, 035b/17, 049a/12

c.+ mize 028b/16

c.+ niñ 020a/15, 020b/26,
028a/11, 028b/12, 030b/1,
031a/8, 031b/22, 033b/21,
034b/30, 037a/13, 045a/29

c.+ si 002a/13, 013a/23, 015a/4,
017b/10, 026b/26, 028b/31,
029a/5, 029b/8, 029b/19,
037b/2, 048b/18

c.+ sin 005b/15, 012b/11

c.+ sine 031a/19, 039a/2

c.+ sini 028a/25

c.+ siniñ 047b/8

c.+ siyle 015b/15

‘asker-i c. “hepsi asker”
011a/15

c.+ ye 015a/2, 020a/31,
020b/24, 021b/3, 027b/19,
028b/10, 028b/12, 028b/17,
029b/12, 031a/11, 033a/11,
035a/1, 036b/18

c.+ yi 012b/29, 035a/30

cümleten (Ar.) Hep beraber.

c. 008a/14, 010a/10, 010b/12,
018b/17, 020b/4, 021a/1,

021a/6, 021a/29, 022b/24,
027b/19, 032b/22, 037a/25,
043b/26, 048b/14

cümletü’l-mülk (Ar.) Malların bütünü.

c. 019b/14

cündi (Ar.) Asker.

c.+ lerine 029b/17

c.+ inde 033b/15

cünün (Ar.) Delilik.

c.+ a 012b/27

cürm (Ar.) Suç.

şāhib-i c. “suç sahipleri”
045b/13

c.+ leri 036a/2, 047a/21

c.+ lerini 016b/4

cüst-cū (Ar.) Araştırmak.

c. it- “araştırmak” 012a/31

c. 003a/24, 005a/9, 006b/26,
025b/7

cüyüş (Ar.) Askerler.

hādiyān-ı c. “askerin hizmet
edeni” 043b/14, 043b/26

cüz'î (Ar.) Az.

c. 005b/25, 014b/20, 015b/5,
028b/10, 030a/8, 040b/30

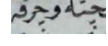
ç.+ si 022a/29, 022b/8, 022b/13

ç.+ sine 022a/22

cüz'ıyyât (Ar.) Değersiz, önemsiz.

c.- i **maķûle** “değersiz şeyler”

013b/11

çarka (F.) (?) Ordunun ileri birliklerinin düşmana karşı giriştiği hareket.

ç. 009b/18

Ç

çağır - Çağırarak.

ç.- dı 018a/11

çābuk-süvār (F.) Hızlı ata binen.

ç. 049b/1

çağırış – Çağırışmak.

ç.- dılar 012a/20, 029a/1

çābuk (F.) Süratli.

ç. 042b/30, 043a/2

çalı Odunumsu bitki.

ç. 036a/20

çāker (F.) Kul.

ç. 043a/12

çalın - Çalınmak.

ç.- dı 008b/24

çālāk (F.) Çevik.

ç. 042b/30, 043a/2

çalķalan – Çalkanlanmak.

ç.- dı 010b/21

çār (F.) Eskiden Rus hükümdarlarına verilen unvan.

ç. 022b/1, 037b/3

çar (Ar.) Büyük şal.

ç.+ ı 042b/30

çāre (F.) Çıkar yol.

ç. 020a/10, 021a/18, 022b/25,
028a/18, 039b/23, 045a/13,
045b/31

çariçe (Rus.) Kadın çar.

çār-kūşe (F.) Dört köşe.

ç. 027a/5

Şāh Nādir-i ‘alemdār-ı ç.-

“dört köşe bayrak taşıyan
taşıyan, önder Nadir Şah”
029b/6

ç.- di 028b/6

ç.- medikçe 036a/4

çend (F.) Birkaç.

ç. 005b/23, 012a/30, 015b/25

ç.+ in 044a/18

çe (F.) Ne.

ç. 020b/31, 041b/16

çendān (F.) O derece, o kadar.

ç. 014a/16, 036b/11, 041a/25

çehārgāne (F.) Dörtler.

aḫsām-ı ç. “dört kısım” 029b/5

çend-rūz (F.) Birkaç gün.

ç. 006b/27

çehre (F.) Yüz.

ç.+ sin 046a/14

çepeçevre Bütün yanları kuşatan.

ç. 032a/17

çek - Çekmek.

ser çek- “yükselmek” 002b/29,
003a/12, 008a/9, 024a/21,
024a/29, 034b/6, 047a/9

zaḫmet ç.- “sıkıntıya
katlanmak” 032a/5

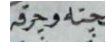
ç.- ip 016a/1, 024a/4, 037b/27

çerāġ (F.) Mum.

ç.- ı efrūhte “yanmış mum”

028a/17

ç.+ ları 048b/28

çete (?) Çete.

bāb-ı ç. 009b/18

çekil - Çekilmek.

ç.- di 015b/16, 021b/12

ç.- ip 022a/13, 023b/16

çık - Çıkmak.

ç.- an 027b/21

ç.- ar 024b/28

şāḫib ç.- ar 021b/10

ç.- dı 047a/6

çekil - Çekilmek.

ç.- dıgı 002a/23, 016a/1	ç. 036a/20
ç.- dıkdan 002a/23, 002a/27	
şāhib ç.- mağa 007a/5	çift (F.) İki.
ç.- maķ 019a/16, 045a/15	ç. 019a/7
başa ç.- maķ 007b/15	
ç.- mamaķ 004b/10, 043b/17, 046b/1	çizme Uzun ayakkabı.
ç.- mamış 033a/4, 048a/26	ç.+ leri 042b/31
ç.- mayıp 033a/25, 047b/28	çobān (F.) Hayvan sürülerini otlatan kimse.
ç.- maz 047b/30	
ç.- mış 027a/9, 049a/11	ç.- ı bī-miķdār “değersiz bir çoban” 003b/22
ç.- mışlar-idi 042b/24	ç.+ ın 004a/22
ç.- ıp 012a/9, 016a/24	
çıkār - Çıkarmak.	çobānlıķ (F.) Çobanlık.
ç.- dılar 016a/11	ç. 004a/23
ç.- ıp 021a/27, 029a/5	
ç.- ır 048a/25	çok Çok.
çıkıl - Çıkılmak.	ç. 001b/16, 009b/19, 013b/31, 018a/16, 022b/7, 022b/8, 022b/31, 023b/5, 027a/16, 027a/17, 027b/21, 031a/5, 031b/12, 032a/5, 036a/29, 037a/19, 037b/9, 038b/27, 039b/29, 043b/6
şāhib ç. “sahip çıkmak” 022a/9, 022b/11	ç.+ dur 026b/24
ç.- ıp 011a/21	
çıraķ (F.) Ustanın yanında sanat öğrenen kimse.	
ç.+ lıķ 019a/9	çöl Çöl.
çırpı Dal ve budak parçası.	ç. 004a/11, 021b/11

ç.+ dūr 004a/10

ç.+ ü 028a/31

ç.+ ler 034b/9

çözme – Çözmek.

ç.- yip 018a/15

çubuk Çubuk.

ç. 036a/20

ç.+ larına 019a/7

çüb (F.) Tahta parçası.

ç. 034b/12

çūḳā (F.) Kumaş.

ç.+ dandır 042b/30

ç.+ lar 028b/5

ç.+ lardandır 042b/31

zer-yāfte ç. “altından yapılmış kumaş” 038b/9

çü (F.) Çünkü. → **çün**

ç. 047b/13

çün (F.) Çünkü. → **çü**

ç. 011a/13, 016a/17, 017b/29,
024b/13, 025b/28, 028a/22,
040b/18, 044a/11

D

da → **de, dahı**

d. 009a/6, 010b/3, 038a/2,
041a/28

dağdağa (Ar.) Boşuna telaş.

d.- ı derūn ol- “gönlün telaşa olması” 028a/12

dahı → **da, de**

d. 001b/10, 002a/27, 002b/7,
002b/26, 003a/1, 003a/9,
003a/21, 003a/22, 003a/28,
003b/9, 003b/12, 003b/15,
004a/22, 005a/1, 005a/6,
005a/7, 005a/9, 005b/8,
005b/14, 005b/23, 006a/14,
006a/23, 006b/13, 006b/16,
006b/18, 007a/6, 007b/6,
008b/14, 008b/15, 009a/10,
009a/12, 009b/4, 009b/5,
009b/16, 010a/7, 010a/21,
010a/30, 010b/9, 010b/12,
010b/28, 010b/29, 011a/11,
011a/14, 011b/5, 012a/10,
012b/19, 013b/10, 014b/10,
015b/3, 015b/26, 016b/1,
016b/12, 016b/19, 016b/20,

017a/24, 017b/12, 017b/13,
017b/23, 018a/10, 018a/17,
018a/20, 018b/25, 019b/29,
019b/30, 021a/6, 021a/29,
021b/20, 021b/22, 022a/14,
022b/5, 023a/2, 023b/2, 023b/4,
023b/6, 023b/10, 023b/23,
023b/28, 024a/2, 024a/6,
024a/13, 024a/30, 024b/18,
025b/25, 025b/31, 026b/1,
026b/7, 026b/14, 026b/17,
026b/24, 026b/31, 027a/8,
028a/17, 028a/20, 028b/30,
030a/11, 030a/25, 030b/4,
030b/20, 030b/25, 030b/29,
031b/14, 032b/2, 032b/11,
032b/14, 034a/5, 034b/18,
036a/3, 036a/14, 036b/4,
037b/17, 038a/2, 038b/21,
038b/22, 038b/28, 039a/14,
039a/25, 040a/16, 042a/15,
042a/22, 042b/31, 043a/6,
044b/10, 044b/19, 046a/11,
047b/7, 047b/18, 047b/28,
047b/31, 048a/19, 048b/4,
048b/5, 048b/17, 049a/5,
049b/18

daḳīḳ (Ar.) Zaman konusunda ölçülü olan.

d. 004b/7, 044a/24

daḳīḳa (Ar.) 1. Nükte. 2. Zaman.

d. 003b/16, 006a/17, 016a/28,
027b/3, 029a/10, 030b/5,
033b/13, 040b/12, 041b/31,
042a/14

d.- ı fevt “ölüm zamanı”

019a/26, 041b/25

dar Dar.

d. 023a/15

ḍarb (Ar.) Vurma, vuruş.

ḍ. 018b/31, 039b/25

ḍ.+ a 005a/26, 007a/9, 017b/22,
020a/17

ḍarbe (Ar.) Vuruş.

d. 010a/17, 040b/14

da‘vā (Ar.) Mücadele.

faşl-ı d. it- “mücadeleye ara vermek” 045b/10

d. 033b/23

d.- yı istiklāl “bağımsızlık mücadelesi” 001b/19

d.- yı taht “taht mücadelesi”

028b/26

d.+ dan 026a/20

d.+ larına 016b/8

d.+ sı 017a/23

d.+ sında 020b/12

d.+ sıyla 042b/19

da‘vet (Ar.) Çağırma.

d. eyle- “çağırma” 019a/24,
019b/27, 032b/11, 043a/8,
043b/4, 044b/19, 036b/31

d. olun- “çağrılmak” 043b/12,
044b/14

d. 004b/26, 011a/12, 019a/18,
019b/24, 032a/26, 032b/4,
034b/24, 038a/11, 043b/13,
044b/18

d.+ e 019b/28, 031a/23

emr-i d. “davet emri” 028b/7

d.+ i 002a/25

davran – Davranmak.

d.- mayıp 039a/18

dā’imā (Ar.) Her zaman.

d. 040b/14

dā’imū’l-bekā (Ar.) Kalıcı olma,
bakilik.

d. ol- “ebedî olmak” 048a/30

dā’ir (Ar.) İle ilgili.

d. 029b/16, 036b/22

dā’ire (Ar.) Devlet işlerinin yönetildiği
bina.

d. 013b/3

ricāl-i d. 021a/29→ **ricāl**

d.- i devlet “devlet dairesi”
004b/10, 038a/24, 017b/23,
038a/18

dāhil-i d.- i devlet “devlet
daresine dahil olmak” 013b/2

d.- i pādīşāhī 039b/18, 041b/20,
043b/22→ **pādīşāhī**

ricāl-i d.- i pādīşāhī 045b/3→

pādīşāhī

d.- i ricāl 045a/28→ **ricāl**

d.- i saltanat 001b/17→

saltanat

d.+ si 004b/13, 012a/17,
019a/8, 019b/19, 019b/27,
032b/7, 039b/13, 043a/12,
049a/21

hāric- i ez-d. “daireden dışarı”
013b/3

dā'iren-mādār (Ar.) Çepeçevre.

d. 009b/28, 014b/18, 019a/14,
019b/3, 035b/12, 041b/27,
042b/17

dād (F.) 1. Verme. 2. Bağış.

d. ol- “vermek” 030a/25

d. 010a/17

bāzār-ı d. “bağış yeri” 009b/18

d.+ ı 028a/3

dāde (F.) → **dād**

d.- i re'y “oy verme” 045b/22

dāhil (Ar.) İçinde.

d. ol- “girmek” 032b/1, 040a/7
015b/14, 046a/25, 015b/15,
044a/10, 016a/22, 022a/27

d. ol-idi 038b/18

004b/6, 008b/21, 011b/19,
021a/24, 032b/11

d. 019b/5, 027b/23, 032b/13,
040a/22

d.- i dā'ire-i devlet “devlet
dairesine girmek” 013b/2

d.+ de 028b/22

dā'iye (Ar.) İstek.

d. 004b/23, 016b/27

d.+ sinde ol- “istemek” 005a/4,
012b/30, 016b/27, 030b/16,
029a/16

d.+ sine düş- “istemek”
023b/31, 034b/2, 040b/15

d.+ sine 037a/16

d.+ sini 026a/16

d.+ siyle 003b/7, 011a/12,
017a/4, 026a/7, 031b/18,
033a/6, 048a/30

dām (F.) Tuzak.

d. 020a/10

d.- ı tezvīr “yalan tuzağı”
015b/2

dāmen (F.) Etek, kenar, uç.

d.- 005a/7, 018a/3

d.- i cibāl “dağın kenarı”
025b/9, 037a/22, 037b/11

d.- i firār “kaçışın sınırı”
002b/12, 032b/19

d.- i han “hanın eteği” 029a/4

dānā (F.) Bilgili.

d. 004a/12, 005a/30

dāne (F.) Tohum.

d. 028b/17
d.+ si 024b/6

dāne-çīn (F.) Ufak tefek
döküntülerden faydalanıp nasiplenen.
d. 028b/17

dār (F.) Savaş, kavga, mücadele.
d. 014b/9, 047b/6
d.- i ḥarb “savaş mücadelesi”
017a/24

dārü’l-ḥarb (Ar.) Savaş alanı.
d. 014a/4

dārü’l-mülk (Ar.) Başşehir.
d.+ i 023a/26, 024a/12
d.+ i ol-idi 023a/21

de Her çeşit ve her gramer şeklindeki
kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu
kelimeyi anlam bakımından
güçlendiren, dikkati üzerine çekerek
belirten veya onu önceki veya sonraki
unsurlara bağlayan, “dahi, bile, esasen,
fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar,
hatta” vb. manalara gelen, kelimeden
ayrı yazılan takı.

d. 012a/16, 021b/7, 027a/9,
028b/15, 034b/10, 038b/23,
042a/14, 042b/20, 049a/10

dede Dede.
d.+ si 044a/4

def (Ar.) Kovma.
d. eyle- “kovmak” 040a/3
d. it- “kovmak” 012a/13
d. 005a/18, 014b/25, 016b/26,
020a/21, 020b/13, 023a/17,
026a/15, 026a/26, 029b/29,
030b/14, 030b/29, 030b/31,
039a/12, 040b/4

d.- i ḡavā’il it- “sıkıntıları
kovmak” 046b/23

d.- i ḥuşemā “düşmanı
kovmak” 003b/24

d.- i sıklet 012a/24 → **sıklet**
d.+ de 020a/19

def’a (Ar.) Defa, kez.
d. 003b/15, 004b/16, 004b/18,
004b/26, 006b/23, 007a/7,
007a/18, 010b/2, 010b/3,
010b/25, 011a/31, 013b/16,
017b/5, 018a/5, 022b/18,

023b/10, 023b/29, 024b/17,

029a/3, 038a/2, 039a/7

d.- ı sâniye “ikinci kez”

022b/19

d.+ da 042a/14

d.+ dan 023b/29

def‘aten (Ar.) Birden.

d. 005b/14, 020b/1

defn (Ar.) Gömülme

d. olun- “gömülmek” 004b/4,

028a/14

defter (Ar.) Kağıt destesi.

sırr-ı d.- i efkār “fikirlerin

bulunduğu defterdeki sırlar”

004b/23

d.- i i‘tibār “itibar defteri”

029b/4

degil Cümlelerin anlamını olumsuz hale getiren kelime.

d. 008a/13, 014b/24, 015a/23,

019b/23, 030a/10, 035b/31,

039a/20, 040a/2

d.+ dir 016b/10, 028b/18,

037b/18, 042b/12, 044a/25,

049b/13

degin Bir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösterir, -e kadar, -e dek.

d. 024b/7

dehān (F.) Ağız.

d. 043b/26

d.- ı bed-nihād “kötü yaratılışlı ağız” 031a/8, 044b/7

d.- ı hokka-yı sırr “sır hokkasının ağzı” 034b/20

d.+ ları 047a/11

dehliz (F.) Uzun koridor.

d.+ ler 033b/31

dehrī (Ar.) Dehriye doktrini benimseyen kimse.

d. 048a/15

dehşet (Ar.) Korkunçluk.

d. 025a/2, 040b/17

dehşet-füzūn (F.) Dehşet veren.

f.+ da 002b/2

dek -e kadar, e değin.

d. 009a/14, 013a/9, 013a/13,
015a/12, 017b/3, 043b/20,
049b/24

denī (Ar.) Alçak.

d. 031b/16

dekākīn (Ar.) Dükkanlar.

d.+ i 034a/12

denkli Denkli.

d. 045b/16

delīl (Ar.) Kanıt.

d. 016b/8

d.+ dir 019b/9

der (F.) Kapı.

d. 015a/17, 015b/15, 015b/23,

017a/31, 017b/15, 021b/29,

022a/1, 023b/29, 026a/8,

027b/31, 030a/23, 037a/9,

043b/26, 046b/21

dem (F.) Nefes.

d.- i muṣīq (?) دمضیق 006a/29

d.+ de 013a/25, 028a/18

d.- i ḥiṣār “kale kapısı” 032a/17

d.- meclis “meclis kapısı”

045a/16

den - Denmek.

d.- miş 038b/28

der-kār (F.) İşte, işin içinde olan.

d. 041a/2

denā’et (Ar.) Alçaklık.

d.- i ṭab’ “yaratılıştan gelen

alçaklık” 018a/7

der-‘aḳab (F.) Hemen arkasından.

d. 010b/18

denānīr (Ar.) Altın paralar.

d.- i firāvān “çok para”

029b/26

rūy-ı d. “altın paranın yüzü

029b/6, 046a/28

derbend (F.) Dar geçit.

d. 024a/18, 037b/15

sikke-yi d.- i merḳūm “adı

geçen altın para” 021b/4

derc (Ar.) Toplama.

d. 001b/21, 027b/31, 029a/23

der-ceng-i evvel (F.) İlk iş olarak.

d. 005b/29, 023b/13, 023b/29,
041b/7

derd (F.) Sıkıntı, zorluk, üzüntü.

d. 015a/3

d.- i ‘amā 022a/13 → ‘amā

d.- i cū‘ 043a/4, 045b/5,
046a/21 → cū‘

d.- i firāk “ayrılık üzüntüsü”
012b/16

d.- i intikām “intikam zorluğu”
031b/11

d.- i za’f “zayıflık, düşkünlük
derdi” 014b/24

d.+ e 023b/9

d.+ ine 003a/24

derd-mend (F.) Dertli.

d. 021a/20, 009a/16

d.+ i 045b/16

derece (Ar.) Derece.

d. 024a/9, 027a/14, 038b/25,
038b/26, 040b/1, 048b/7

d.+ den 027a/13

derende (F.) Yırtıcı.

d. 008a/20

der-hāl (F.) Hemen.

d. 005b/3, 005b/19, 005b/27,
006a/12, 009b/18, 009b/22,
009b/31, 010a/9, 010b/23,
011b/18, 012b/21, 012b/26,
013a/11, 013a/15, 015a/8,
015a/12, 015a/17, 016a/10,
017b/8, 017b/19, 018a/20,
018b/26, 019b/3, 021a/30,
025b/22, 028a/12, 028a/24,
029a/1, 029b/9, 031a/31,
031b/21, 032a/30, 032b/9,
032b/14, 032b/22, 035a/7,
035a/25, 036a/18, 036b/14,
037a/31, 038a/10, 039a/11,
041b/1, 042b/25, 043b/8,
043b/14, 044a/26, 045b/17,
046a/16, 046b/28, 047a/8

der-hāst (Ar.) İstek.

d. 017b/27

d.+ ı 030b/2

derk (Ar.) Anlama.

d. 013b/21, 023b/10

derkār (F.) Belli.

- d. ol-** “aşikar etmek” 003a/31, 008a/1
- dermān** (F.) Çare.
d. 003a/24
d.+ de 027b/28
- dermānde** (F.) Çaresiz.
d. **ḳal-** “çaresiz kalmak” 015a/25
- der-meyān** (F.) Ortada.
d. 005a/7
- dernek** Dernek.
d. 028a/6
- der- ‘uhde** (F.) Üstlenme.
d. **eyle-** “üstlenmek” 013a/30, 045a/28
d. 003a/28, 003b/15, 006a/8, 022b/27, 042b/1, 045a/24
- derūn** (F.) 1. İç. 2. Kalp, yürek.
dağdağa-ı d. ol- 028a/12 →
dağdağa
d. 036a/9, 046b/10
āyīne-i d. “gönlün aynası” 044b/25
- d.- ı ḳal‘a** “kale içi” 016a/6, 016a/11, 025b/31, 039b/6
d.- ı pūr “dolu gönül” 017a/1
d.- ı pūr-kīn “kinle dolu gönül” 008a/22
d.- ı şehir “şehrin içi” 008a/31
d.+ dan 036a/11
levḥa-ı d. “gönül levhası” 014b/4
d.+ u 012a/27, 012b/25
d.+ una 009b/22
d.+ unda 012b/18, 017a/4, 017b/30, 021a/8, 023a/10, 031b/11, 031b/13, 034b/10
pūte-yi d. “gönül potası” 038a/10
d.+ ları 037a/25
tesliye-i d. “gönlü teselli etme” 027b/29
d.+ larında 032b/2
- derūnī** (F.) 1. İçe ait. 2. Gönle ait.
d. 004a/26, 030a/3
- dervīṣān** (F.) Dervişler.
tarz-ı d. “dervişlerin tarzı” 045a/11
- deryā** (F.) Deniz.

d. 003a/11

mevc-i d. 010b/20 → **mevc**

d.- yı hayret “hayret denizi
011b/18

d.- yı muhīt 038b/25 → **muhīt**

d.+ da 031a/24

d.+ dan 009a/26

d.+ sı 023b/16

d.- i ta‘ādi “saldırma eli”

020a/18

d.- i teṭāvul-ı dīgerān 020b/22
→ **teṭāvul**

d.- i teṭāvul 002b/16, 002b/24,
024b/14 → **teṭāvul**

d.- i Nādir “Nadir’in eli”
040b/10

desīse (Ar.) Hile.

d. 009a/15

d.+ de 013a/13, 015a/12

d.+ sinden 013a/9

dest-būs (F.) El öpme.

şekil-i d. 021a/28 → **şekil**

resm-i d. “el öpme töreni”
021a/29

dest (F.) El.

zīr-i d. “elin altı” 002b/19

d.- i ġadr “haksızlık eli” 012b/6

iṭāle-i d.- i ġadr “haksızlık elini
uzatma” 004a/30

d.- i ġadr-ı Eşref “Eşref’in
haksızlık yapan eli” 002a/31

d.- i ihtiyār “seçimin eli,
tercihi” 046a/9

iṭāle-i d.- i iktidār 022a/30 →
iktidār

iṭāle-i d.- i ta‘arruż ol- “hücum
etme, saldırma elini uzatmak”
003a/15

dest-res (F.) Erişmiş.

d. ol- “erişmek” 038a/18,
045a/18

d.- i taht “tahta erişmiş olan”
020b/26

d.+ i 012b/4, 014b/30

düstüru’l-‘amel (Ar.) Gereğince
hareket edilmesi gereken kurallar.

d. ol- “kurallara göre hareket
etmek” 033b/4

d. 039b/4

ma‘mül-i b. kıl-idi “gereğince
hareket edilmesi icap eden

kanun ve kurallar yapmak”
033a/27

d.+ ler 040b/26
d.+ lerin 041a/15

deşt (F.) Çöl.

d.- i kebîr “büyük çöl” 031b/31
d.- i pür-meşakḳat-ı bî-pâyân
008a/25 → **pür**
d.+ i 008b/22

devā (Ar.) Çare.

d. 023b/10
d.+ sı 018a/4

devāb (Ar.) Yük hayvanı.

d. 025b/10
d.+ a 008a/18

devāhî (Ar.) Felaketler.

d. 027b/7

devām (Ar.) Sürüp gitme.

d.- ı endîşe “endişenin sürmesi”
018a/12
d.+ ı 027b/27, 030b/31

deve Bacakları ve boynu çok uzun
yük ve binek hayvanı.

d. 008b/9, 042b/13, 044b/29,
048a/12

düvel (Ar.) Devletler.

ḳavānîn-i d. 040a/5 → **ḳavānîn**

devlet (Ar.) Belli bir toprakta bir
hükûmet idaresi altında teşkilatlanmış
bulunan bağımsız siyasi topluluk,
milletin hukuki şahsiyet kazanmış
şekli.

buḡāt-ı d. ol- 007b/2 → **buḡāt**
d. 018a/14, 020a/7, 021a/23,
033a/22, 038b/4, 038b/12,
040b/27, 041b/13, 048b/26,
049a/13

‘aḳd-i umûr-ı d. 048b/13 →

‘aḳd

āsītāne-i d. “devletin başkenti”
043a/29

āsūdegî-yi d. 013b/3, 030b/11
→ **āsūdegî**

dā’ire-i d. “devlet dairesi”
038a/18

erkân-ı d. “devletin ileri
gelenleri” 039b/13

ḥayr-ḥāh-ı d. “devletin
iyiliğini isteyen” 010a/5-6,
018b/5, 043a/11

ḥayr-ḥāhān-ı d. “devletin iyiliğini isteyenler” 043b/10

mehām-ı d. “devletin önemli işleri” 033a/31

mu‘azzamāt-ı merātib-i d. “devletin rütbelerinin önemi” 048a/16

ricāl-i d. 012a/22, 021a/22, 029b/7, 045b/2, 048a/20 → **ricāl**

sebeb-i d. “devletin sebebi” 034a/17

tedbīr-i umūr-ı d. “devlet işlerinin yönetimi” 020a/28

umūr-ı d. “devletin işleri” 048b/23

d.- i ‘aliyye “Osmanlı Devleti” 002a/3, 002a/5, 002a/9, 013a/2, 017a/25, 017a/28, 017a/31, 017b/6, 018b/22, 018b/27, 018b/29, 019a/17, 021b/29, 021b/30, 022a/6, 022a/7, 022a/10, 022b/11, 029b/21, 030a/7, 030a/17, 034a/21

ricāl-i d.- i ‘aliyye “Osmanlı Devleti’nin adamları” 022a/13

d.- i ‘aliyye-i ‘Osmāniyye 017a/22, 024a/6, 026a/10, 027a/27, 030a/6 → **‘aliyye**

mekārim-i d.- i ‘aliyye 030b/4 → **mekārim**

ḥimāye-yi d.- i ‘aliyye 024a/14 **ṭaraf-ı d.- i ‘aliyye** 018b/27 → **‘aliyye**

memālik-i d.- i ‘Acem 040a/13 → **memālik**

d.- i ‘Osmāniyye “Osmanlı Devleti” 002b/20, 013b/4, 018b/14, 022a/1, 022a/29, 029b/18

ricāl-i d.- i ‘Osmāniyye “Osmanlı Devleti’nin adamları” 018b/3

Āṣīyane-yi d.- i ‘Osmāniyye “Osmanlı Devleti’nin başkenti” 013a/3

ṭaraf-ı d.- i ‘Osmāniyye “Osmanlı Devleti’nin tarafı” 026a/17

nizām-ı cedīd-i d.- i Hind “Hint Devleti’nin yeni düzeni” 048b/7

ricāl-i d.- i Hind “Hint Devleti’nin önde gelen adamları” 042a/18

ḥayr-ḥāh-ı d.- i recül “devletin iyiliğini isteyen erbaplar” 041b/24

d.- i Şafeviyye “Safeviye Devleti” 001b/12, 002a/20, 002b/13, 006a/2, 006a/3, 007a/16, 013b/9

‘adū-yı d.- i Şafeviyye “Safeviye Devleti’nin düşmanları” 006a/5

hādīm-i binā’-yı d.- i Şafeviyye “Safeviye Devleti’nin binasını yıkan” 020b/2

binā’-yı d.- i Şafeviyye “Safeviye Devleti’nin binası” 016b/1

‘adū-yı d.- i şāhān “şahın devletinin düşmanları” 005a/17

d.- i Īrān “İran Devleti” 016a/3
umūr-ı d.- i Īrāniyye “İran Devleti’nin işleri” 036b/24

d.+ de 030b/14, 039b/24, 039b/26

dā’ire-i d. “devlet dairesi” 017b/23, 004b/10, 038a/24

dāhīl-i dā’ire-i d. “devlet dairesine girme” 013b/2

eṭrāf-ı d. “devletin çevresi” 007b/6

inhidām-ı bünyān-ı d. 043b/1
→ **inhidām**

meyān-ı d. 040a/18 → **meyān**
retk-i müşkilāt-ı d.033b/11 → **retk**

tesviye-i müşkilāt-ı d. 019b/17
→ **müşkilāt**

huşemā-yı d. “devletin düşmanları” 013b/2, 018a/13

ricāl-i d. “devlet adamları” 018b/20, 019b/14, 020a/13

kāselīs-i d. “devletin dalkavuşu” 019b/23

d.+ e 018b/16, 028b/22, 030b/29

ḥāk-i pāy-ı d. 022a/5 → **ḥāk-i pāy**

ıslāḥ-ı mizāc-ı d. 020b/29 → **mizāc**

nāmūs-ı d. “devletin namusu” 018b/8

selāmet-i d. “devletin kurtuluşu” 041b/24

şān-ı d. “devletin itibarı” 045b/4

d.+ i 020a/23, 039b/12, 045b/7, 046a/3

d.+ iniñ 040b/31

d.+ imiz 038a/21

d.+ inde 033b/10, 035b/24, 040a/26

d.+ inden 044a/18
d.+ ine 027a/2, 037b/25, 048b/6
d.+ ini 048b/8
d.+ iniñ 033b/6
d.+ iñize 038a/16
d.+ ler 030b/8, 047b/23
d.+ leri 013b/25
bānī-yi binā’-yı d. “devlet binasını inşa ettirme” 001b/4
hādīm-i binā’-yı d. “devlet binasını yıkma” 008a/22
nizām-ı d. “devletin düzeni” 039b/17
ṭālī’-i kevkeb-i d. “devletin talihi” 005b/17
velīnī‘met-i d. “devletin velinimeti” 012a/19
d.+ iñ 018a/12, 020a/19, 033a/17
fūlk-i d. “devletin gemisi” 033a/19
īrād-ı d. “devletin geliri” 048a/21
umūr-ı d. “devletin işleri” 020b/22, 028b/18, 048b/29
vūkelā-yı d. “devletin vekilleri” 044a/22

devleteyn (Ar.) İki devlet.

d.+ iñ 030a/4

devlet-hāne (Ar.) Devlethane.

d.+ ye 027b/23

devrān (Ar.) Felek.

āyine-i d. “feleğin aynası” 003a/22

dıraḥtsitān (F.) Ağaçlık yer.

d. 027a/17

dış Dış.

d. + ı 028b/5

di - Demek.

d.- di 006a/1, 017b/22, 019b/9, 019b/14, 020b/27

d.- dikleri 037a/7

d.- diler 004a/19, 004a/20, 020b/31, 021a/7, 033a/17, 045b/5

d.- dikde 006a/8, 012a/15, 019b/12, 019b/17, 027b/20, 028b/27, 038a/26, 044a/23, 045b/14, 046a/10

d.- dikleri 024b/5

d.- mek 014a/13

d.- mekle 027b/21, 036a/1

d.- miş-idi ve 048b/1
d.- mişler 006a/24, 016b/10
d.- r 023b/3, 029a/10, 030b/21,
036b/20, 040b/12, 041b/31
d.- rler 002b/26, 003a/9,
008b/14, 023a/19, 024b/31,
038b/21, 038b/22, 049b/18
d.- yecek 036a/2, 047a/25
d.- yü 003b/31, 011b/1, 016a/4,
016b/6, 017b/7, 017b/11,
018b/9, 018b/26, 019b/23,
020a/25, 020a/31, 020b/16,
020b/24, 021b/28, 029a/1,
030a/11, 031b/4, 038b/16,
041b/13, 044a/13, 044b/3,
045a/27, 045a/31, 045b/28,
046b/6, 046b/7, 046b/27,
047b/23, 048a/4
d.- yip 044a/30, 046a/11

dik - Dikmek.

d.- diler 016a/12

dikḫat (Ar.) Dikkat.

d. 029a/21, 031a/14, 032a/14,
047b/9

dil Uzun ve hareketli organ.

d.+e düş- “hakkında dedikodu
yapılmak” 043b/16

dil (F.) Gönül.

d.- beste “gönül bağlamış, aşık”
040a/31

d.- i pür 012a/29 → **pür**

kelām-ı d.- kārīb “gönle yakın
olan söz” 044a/25

d.+ den 003b/14

d.+ e 004a/26

dil-āzür (F.) Gönölü incinmiş.

d.+ de 035b/27

dil-āver (F.) Yiğit.

d. 026b/29

dil-āverlik (F.) Yiğitlik.

d. 042a/16

dil- dūz (F.) Gönölü delen.

d. 029b/12

dile - Dilemek.

d.- digiñiz 028b/20

d.- digi 020a/9, 033b/19

d.- dikleri 032b/29

dil-gır (F.) Gönlü incinmiş.

d. ol- “incinmek” 032b/2

d. 003b/2, 011b/5, 019a/5,
027b/19, 029a/13, 031b/24

dil-güşā (F.) Gönle ferahlık veren.

d. 002b/30, 012a/4, 034a/4,
038b/27, 042b/6

bāğçe-i d. 011a/29 → **bāğçe**

dilir (F.) Yürekli.

d. 043a/11

merd-i d. “kahraman, yiğit
adam” 020b/13

dil-keş (F.) Gönül cezbedici.

d. 047a/5

dil-nevāz (F.) Gönül okşayan.

d.+ aya 044a/24

dil-nevāziş (F.) Gönül okşayan.

d.+ ler eyle- “gönül okşamak”
006a/12

dil-şād (F.) Sevinçli.

d. ol- “sevinçli olmak” 006b/26,
015a/26, 043b/11

d. 006a/9, 012a/27

dil-teşne (F.) Çok istekli.

d. ol- “istekli olmak” 029a/19,
040a/31

036b/11, 033b/14

dimā (Ar.) Kanlar.

sefk-i d. “kan dökmek” 009a/19

dimāğ (Ar.) Akıl.

d.+ ında 028a/22

dinclen – Dinçlenmek.

d.- dikde 023b/17

dinç Zinde.

d. 042b/30

dinil - Denilmek.

d.- di 029b/5

dirāyet (Ar.) Kavrayış.

d.+ lerine 048a/7

dirāz (F.) Uzun.

d. 007b/23, 007b/25, 008b/16,
008b/22, 014b/24, 024a/18,
034a/17, 036a/11

direk Sütun.

d. 046b/12

d.+ i 028b/3

d.+ ler 028b/3

d.+ leriñ 028b/4, 046b/13

diri Canlı.

d.+ si 042a/7

diyānāt (Ar.) Dinler.

d.+ da 030a/1

diyānet (Ar.) Din.

d.+ e 031a/10

d.+ leri 021a/12

diyār (Ar.) Memleket, ülke.

d. 001b/20, 017a/24, 038b/24,
039a/5, 042b/9

d.- ı ‘Acem “İran ülkesi”
022b/5, 024a/4, 039a/4

d.- ı Efrenc “Avrupalı ülkesi”
003b/30

d.- ı Hind “Hint ülkesi” 039a/4

d.- ı Ḥorāsān “Horasan ülkesi”
006b/9

d.- ı merķūme “adı geçen ülke”
027a/19

d.- ı şarkıyye “doğu ülkesi”

008a/31

d.+ a 003a/17

d.+ da 001b/14, 003a/7,
003a/15, 004a/4, 006b/6,
022a/30, 034b/25, 038b/22,

044b/22, 048a/6

d.+ dan 014b/8, 016a/12,
017a/7, 026a/26, 037a/11

d.+ ı 002b/30, 006a/26

d.+ ına 037b/31

d.+ ını 014b/9

diyebil - Diye bilmek.

d.- di 012b/18

dizdār (F.) Kale muhafızı.

d. 025b/5

dīdār (F.) Yüz.

rū’yet-i d.- ı peder 012a/29 →

peder

d.+ ına 012a/19

dīde (F.) Göz.

d.- i dūnyā-bīnīn “dünyayı
gören gözler” 021b/12

d.- i ġayret “gayretin gözü”
034b/9

dīdebān (F.) Gözcü.

d. 022b/21

dīde-düz (F.) Göz diken.

d. ol- “göz dikmek” 029a/30

d. 005b/12

d.- ı fırsat-ı intikām “intikam
fırsatını gözleyen” 037a/25-26

dīden (F.) Görmek.

d. 008a/16

dīger (F.) Başka.

d. 002b/6, 007b/24, 017a/13,
027a/31, 031b/2

nām-ı d. “diğer ismi” 010a/12,
035a/30

d.+ ini 017a/15

dīgerān (F.) Diğerleri.

d. 003a/14, 016a/29

d.+ dan 002b/16, 002b/24

dest-i teṭāvul-ı d. 020b/22 →

teṭāvul

d.+ ı 020a/19

müdāḥale-yi d. “diğerlerinin
müdahalesi” 033b/17

dīger-gün (F.) Başka türlü.

ḥāl-i d. “başka türlü hal”

020a/24

dīk (F.) Kazan.

d. 010a/25

mānend-i d.- i ḡaleyān

“kaynama kazanı gibi” 008a/14

dīn (Ar.) İnanç, iman.

d. 031a/10

ihṭilāf-ı d. “dinde anlaşmazlık”
030b/8

ittifāk-ı d. “dinde anlaşmaya
varma” 030a/29

ittihād-ı d. “dinde bir olma”
030b/14

d.+ e 026b/15

dīniyye (Ar.) Dinle ilgili.

umūr-ı d. “dinle ilgili işler”

029b/31, 030b/6

dīrīne (F.) Eski.

‘ādet-i d.- yi ‘Acemiyān

006a/16 → ‘ādet

dīvān (F.) Büyük meclis.

d.- ı ‘aḳd ü ḥall 021a/18-19
→‘aḳd
d. 028a/5

dīvāniyye → **dīvān**

ḥuḳūḳ-ı d. “meclisin hakları”
026b/1
ḥuḳūḳ-ı zātiyye-i d. “mecliste
bulunan kişilerin hakları”
026b/19

dīvār (F.) Duvar.

d. 025b/14
d.+ ı 033b/31
d.+ ları 025a/22, 046b/10

donan – Donanmak.

d.- mış 042b/15, 044b/23

donanma Donanma.

d.+ sı 009b/1
d.+ sıyla 009a/31

dost (F.) Her bakımdan kendisine
güvenilir kimse, enis.

d. ol- “aralarında yakınlık
kurulmak” 031b/29
d. 003b/14
d.+ larına 041b/2

d.+ luḳ 003b/16
d.+ una 003b/14

dostāne (F.) Dostça.

d. 002a/3, 008b/8, 044a/8

dostluḳ Dostluk.

d. 009a/14, 015a/18, 022a/28
d.+ a 003b/3, 003b/12
d.+ da 018b/27, 049a/28
d.+ ı 038b/5
d.+ ın 038b/12, 044b/12

dög - Dövmek.

d.- üp 025b/18

dök - Dökmek.

d.- ersin 047a/19
d.- üp 024b/7, 046a/6

dökül - Dökülmek.

d.- düler 011a/24, 012a/19
d.- mege 036a/28
d.- üp 011b/20

dön - Dönmek.

d.- üp 005b/14

dört Dört (4) sayısı.

d. 008b/13, 015a/8, 019b/19,
024a/9, 024b/20, 024b/27,
027a/13, 028a/30, 028b/3,
042b/12, 042b/23, 042b/25,
045a/3, 046b/25, 048b/9

döşet - Döşetmek.

d.- di 033b/26

du‘ā (Ar.) Allah’a yalvarma.

d. 029a/8

resm-i d. “dua töreni” 021a/3

d.+ lar 006b/21

d.+ ya 043b/18

duḥān (Ar.) Duman.

d.- ı bārūt “barut dumanı”

036a/24

duḥter (F.) Kız çocuk.

d. 002b/6, 021b/13

d.- i merḳūm “adı geçen kız”

021b/15, 021b/21

d.- i šāhī “şahın kızı” 002a/13

d.+ i 002b/5, 028b/24

d.+ inden 033a/9

d.+ ine 028a/8

d.+ iñ 021b/17

duḥūl (Ar.) Girme, dahil olma.

d. 012a/3, 012a/21, 012a/26,
024a/23, 029a/30, 035a/28,
046a/22

d.+ de 005b/7, 012a/29,
028a/20

d.+ e 012a/7, 014a/28, 022a/21,
038b/6

d.+ un 031b/17

d.+ u 012a/5, 035b/14

dut - Tutmak.

yüz d.- “bir şey, olmak üzere
bulunmak” 003a/4, 003a/5,
005b/17

d.- dular 045b/8

d.- up 013a/14, 021a/16

dutul - Tutulmak.

d.- du 015b/21

d.- maz 026a/2

dūd-mān (F.) Hanedan, sülale, soysop.

d.- ı Şafeviyān “Safeviler
hanedanı” 012b/9

ḍurūb (Ar.) Darplar, vurmalar,
vuruşlar.

d.+ dan 038a/17

dūr (F.) Uzak.

d. it- “uzaklaştırmak” 014b/28,
014a/21

d. 016b/1, 030a/11, 037a/7,
043a/29, 044a/18

d.+ dur 015a/27, 015b/3, 027b/7

d. 010b/29, 019b/28, 019b/30,
022a/25, 023b/21, 025a/20,
025b/14, 030a/9, 033a/26,
043b/17, 044a/4, 045a/23

dürr (F.) İnci.

d.- i āyāt 029a/23 → **āyāt**

dūr-ā-dūr (F.) Uzaktan uzağa.

d. 042b/11

dūrbīn (F.) Dürbün.

d. 030b/7, 045a/12

dūr-endīš (F.) İleriyi düşünen.

d. 30b/7, 032a/27, 040b/27

dūr-šinīd (F.) Uzaktan işitmek.

d.+ i 004a/2

dūš (F.) Omuz.

d. 033a/15

d.- ı zimmet-i ‘ubūdiyyet
006a/8 → **z**immet

dünyā-bīnīn (F.) Dünyayı görenler.

dīde-i d.+ e 021b/12 → **dīde**

dürlü Türlü.

dürüş (F.) Sert, kaba.

hükümet-i d. “sert yönetim”
021a/17

düş - Düşmek.

d.- dü 023b/4, 046a/5, 047a/18

dā‘īyesine d.- “istemek”
024a/1, 034b/3, 040b/15

ğayrete d.- “çalışmak, emek
sarfetmek” 026a/7

i‘tikādına d.- “inanmak”
036b/16

ihtilāf d.- “bir konu üzerinde
anlaşamamak” 029b/18

d.- düler 010b/27, 037b/31

havfa d.- “korkuya kapılmak”
035b/7

d.- düğü 005b/26

d.- er 027b/21

d.- meden 034b/12

d.- mek 014b/10, 018b/8

d.- üp 002b/4, 010b/14, 011a/5,
021b/22, 045a/2

dil d.- “haberdar olmak”
043b/16

vesveseye d.- “kuruntuya
kapılmak” 038b/1

düş Müptela olma.

d. ol- “düşkün olmak, alışmak”
041b/8, 041a/14, 041b/25,
013a/19
d.+ ler 005a/1

düşmen (F.) (Birine karşı) İyi duygular
beslemeyen, kötülük etmek için fırsat
kollayan kimse.

d. ol- “(birinden veya bir
şeyden) nefret etmek” 003b/14
d. 014b/10, 025a/26, 047b/14
d.+ e 043b/16
d.+ i 014b/14, 039a/12
d.+ ine 003b/14
d.+ ler 049a/10
d.+ lerimi 012a/13

düşünce Fikir.

d. 018b/16

düşür – Düşürmek.

d.- memek 018a/26

d.- müş-idi 009a/16

d.- üp 043b/23

düşvār (F.) Zor, güç.

d. 025b/8, 035b/14

emr-i d. “zor olan emir”
030a/21, 036b/26

düşvārü'l-ḥuşul (Ar.) Ortaya çıkan
zorluk.

d. 007b/15

düşvārü'l-mürur (Ar.) Geçiş zor.

d. 035b/11

düşvārü'l-'ubur (Ar.) Geçiş zor.

d. 003a/12, 049a/10

düvel (Ar.) Devletler.

d. 013b/3, 027a/7

mu'tād-ı d. 045a/25 → **mu'tād**

d.- i sā'ire “diğer devletler”
042a/26

düz Girintisi çıkıntısı olmayan.

d. 025b/14, 042b/5, 048a/26

d.+ de 032a/20

düz d (F.) Hırsız.

d. 005a/2

düz dān (F.) Hırsızlar.

d.- ı be-nām “ünlü hırsızlar”

005a/15

düz dāne (F.) Hırsız gibi.

d. 004b/28

E

eb‘adü’l-mesāfe (Ar.) En uzak mesafe.

e.+ dir 007b/17

ebkār (Ar.) Bakireler.

e. 011b/10, 015a/21, 049b/17

e.+ a 015b/5

ebniye (Ar.) Binalar.

e. 047a/9

e.- i celīle-i mülūkāne 004b/12

→ mülūkāne

ebvāb (Ar.) Kapılar.

feth-i e.- ı kal‘a “kale kapısını

açma” 014b/1

ecnās (Ar.) Cinsler, çeşitler, soylar.

e.- ı ‘aşā’ir 008b/1 → ‘aşā’ir

e.- ı erzāk “yiyecek çeşitleri”

046b/2

e.- ı muhtelīfe “farklı soy”

003a/8

eczā’ (Ar.) Parçalar, kısımlar.

efrād-ı e.- yı meclis “divanda olan bir kısım kişiler” 021a/1

e.- yı meclis “divanda olanların bir kısmı” 020b/7, 028b/30

e.- yı salṭanat “saltanatın bir kısmı” 021a/22

ḥavāş-ı e.- yı salṭanat 012a/23

→ **salṭanat**

e.+ sı ol- “parçası olmak”

040b/20

edā (Ar.) Ödeme, verme.

e. it- “ödemek” 021b/1, 048b/22, 029a/11

e. olun- “ödenmek” 044a/6

e. 031a/22, 038b/4, 040a/2

e.+ da 045a/8, 045a/23

e.+ ya 006b/25

eddā‘ī (Ar.) Dua eden.

e. 049b/30

edille (Ar.) Deliller.

e. 031a/29, 044b/6

e.- i kaṭ'ā “kesin deliller”

031a/12

edin - Edinmek.

e.- miş-idi 039a/14, 048b/2

ednā (Ar.) **1.** En adi. **2.** En küçük, en az.

e. 031a/7, 033b/23, 035a/18, 037a/11, 048a/2

e.- yı bahāne 007a/10 →

bahāne

e.- yı ferāset “anlayış kıtlığı”

027b/24

e.- yı muḥālefet “aksini

savunma alçaklığı” 031a/8

e.+ ya 006b/24

edvār (Ar.) Zamanlar.

e. 023a/22, 027a/6

ef'āl (Ar.) Eylemler.

e. 028b/14

e.- i kabīḥe-yi müsemmin

037a/3 → **müsemmin**

e.+ ine 032a/13

efendi (Yun.) Sahip.

e.+ leri 012a/18, 014b/6,

016b/2, 044a/23

e.+ m 045b/13

e.+ me 044a/15

e.+ n 046a/8

e.+ ni 040a/22

e.+ ñe 044a/26

e.+ si 031b/7, 044a/31, 044b/3,

045a/15, 045a/22, 046a/6,

046a/10, 049b/25

e.+ sinden 040a/4

e.+ sine 020a/6, 043a/21,

043a/23, 045a/23,

045a/31, 045b/26

e.+ iñ 038b/13

efkār (Ar.) Fikirler.

e. 004a/27

ser-kār-ı e.- ı i'māl “üretilen fikirlerin başı” 027b/1

ser-kār-ı e.+ ı ol-idi “üretilen fikirlerin başı olmak” 018a/4

e.+ ı 049b/15

ser-kār-ı e. “üretilen fikirler” 031b/17

sırr-ı defter-i e. “fikirlerin bulunduğu defterdeki sırlar” 004b/23

eflāk (Ar.) Felekler.

e.+ e 003a/12, 008a/9, 024a/21,
024a/29

efrād (Ar.) Kişiler.

e. 014b/20

e.- 1 ceng-cūyān 006b/11 →

ceng-cūyān

e.- 1 eczā'-yı meclis 021a/1 →

eczā'

e.- 1 mīrān 012b/7 → **mīrān**

ğayr-ı e.- 1 nās 033a/26 → **nās**

mūsta'id-i e.- 1 nās 039b/25 →

mūsta'id

e.+ 1 001b/5, 005a/15

efrūhte (F.) Yanmış.

çerāğ-ı e. “yanmış mum”

028a/17

efsāne (F.) Masal.

e. 029a/14

efvāh (Ar.) Ağızlar.

e.+ 1 004a/1

efzāyiş (F.) Artma, çoğalma.

e.+ e 007a/27

efzūn (F.) Fazla.

e. ol- “fazla olmak” 013b/26

eger (F.) Eğer.

e. 027b/12

egerçi (F.) Her ne kadar.

e. 003b/8, 004b/8, 004b/22,

007b/25, 007b/29, 012a/27,

016a/12, 016a/19, 021a/9,

022a/8, 025a/13, 025a/19,

027a/5, 027a/27, 030b/6,

030b/21, 031a/5, 033a/9,

034a/20, 034a/26, 034b/17,

036a/23, 036b/8, 038a/13,

039a/28, 042b/19, 043a/21,

047b/11, 048b/9

ehemm (Ar.) Çok (daha, en) önemli.

e.- i mehām “işlerin en

önemlisi” 007b/13, 018a/10

ehl (Ar.) Sahip.

e. 011b/9, 011b/10, 012b/3,

015b/28, 045b/19, 046a/3

e.- i 'Osmānlı “Osmanlı

Devleti'nin sahipleri” 020a/17

fesād-i‘tiyād-ı e.- i aḥbiye

005b/10 → **aḥbiye**

e.- i ḥaḳḳ “doğrunun sahibi”

043a/12

e.- i kerem “iyilik sahibi”

003a/6

e.- i vuḳūf “kavrayış sahibi”

047a/31

e.+ i 045b/30

e.+ imiz 028b/23

eshel (Ar.) En kolay.

e. ol- “kolay olmak” 039a/6

e. 040b/23

ehven (Ar.) Daha zararsız.

e. 039a/5

eḥad (Ar.) Birinci.

e. 022b/13

e.+ da 032b/16

ekābir (Ar.) Ekabir.

e. 012a/23, 016a/19, 026b/10,

045b/2, 047a/29, 047b/8,

049b/17

a‘yān-ı e.- i Hind 040b/27 →

a‘yān

a‘yān-ı e.+ den 029a/1 → **a‘yān**

e.+ ine 049a/27

e.+ leri 026b/5

e.+ lerinden 048a/20

e.+ lerini 035a/11

e.+ iñ 049a/23

ekālīm (Ar.) Memleketler.

e.- i ‘örfiyye 002b/15 →

‘örfiyye

ekāsire (Ar.) Şahlar.

e.- i Fāris “İran şahları”

026b/30

e.- i a‘cām “İran şahları”

023a/23

e.+ niñ 023a/21

ekāzīb (Ar.) Yalanlar.

e. 029a/14

ekber (Ar.) En büyük.

e. 024b/16

ekin Ekin.

e.+ ler 011a/17

ekīd (Ar.) **1.** Sağlam. **2.** Açık, kesin.

e. 021b/3, 022b/23, 028a/3,
030a/30, 031a/5, 031b/1,
035a/3, 043b/15, 047b/5

ekīde (Ar.) → **ekīd**

emr-i e. “açık ve kesin emir”
019a/2, 022b/19

eknāf (Ar.) Taraflar, yönler.

e. 047a/9

e.- ı memālik “ülkenin tarafı”
007a/29, 018b/2, 021b/31,
033b/19

e.- ı memālik-i Īrān “İran
ülkenin tarafı” 004b/20

e.- ı memleket “ülkenin yönü”
032b/23

e.- ı şarkıyye “doğu yönü”
017b/1

e.- ı Īrān “İran tarafı” 005a/8
e.+ a 021b/5

e.+ da 016b/24

e.+ dan 003a/8, 011a/24,
013b/24, 014a/10, 019a/20

ekşer (Ar.) En çok, birçok.

e. 030b/20, 040b/16, 047a/28,
048a/26

e.- i ahālī “halkın çoğunluğu”
024b/7

e.- i evkāt “vaktin çoğu”
007a/15

e.- i hālķ “halkın çoğunluğu”
003a/6

e.+ in 039a/2

e.+ ini 020a/14, 041a/6

ekseriyyā (Ar.) Çok defa.

e. 009b/20, 033b/6, 038b/31,
042a/11

ekserī (Ar.) Çok defa.

e. 002b/28, 002b/29, 003a/3,
008a/11, 008a/18, 013b/13,
011a/7, 014b/8, 025a/24,
019a/5, 024b/24, 028b/9,
030b/21, 035b/7, 039a/3,
039a/27

e.+ n 032b/19, 038a/28

ekūl (Ar.) Çok yiyen.

e. 047b/25

eķall (Ar.) Çok az.

e. 035b/29

el Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

e. vir- yardım etmek”

020b/27,025a/2

028a/24, 035b/15 036a/30,
037a/9

e. vir-idi 011a/18

e. 028b/8, 030a/6, 030a/15,
030a/19, 030a/22, 030a/23,
040b/12, 040b/13, 049b/30

e.+ de 007b/14

e.+ den git- “bir şeyi yitirmek”
041b/13

e.+ den 004b/27, 015a/14

e.+ e getir- “yakalamak”
009a/15, 015b/27, 016a/1,
016a/26, 036a/8

e.+ e viril- “yakalanmak, ihbar
edilmek” 013a/2

e.+ inde 045b/29

e.+ inden 006a/10, 009a/6,
047b/14, 049a/12

e.+ ine 007a/23, 014b/10,
015a/3, 026a/4, 041b/13,
046a/16

e.+ lerinde 043b/1

e.+ lerinden 015a/14, 020a/2,
036b/13, 038a/17

el-ān (Ar.) Şimdi.

e. 028b/18

elçi (Ar.) **1.** Bir devleti diğer bir devlet
katında temsil eden kimse, sefir. **2.**
Aracı.

e. 022a/19, 022a/21, 022b/7,
022b/9, 030a/25, 035b/21,
036a/1, 036a/5, 038b/3, 038b/8,
039b/30, 040a/3

e.- i merķūm “adı geçen elçi”
022a/22, 022a/24, 022a/27,
022b/4, 030b/4, 035b/21,
038b/3

e.+ ler 013a/21, 015a/7,
018b/13, 018b/19, 029b/15,
031b/26

e.+ lere 013a/19, 015a/8

e.+ leri 018b/26, 030a/5

e.+ lerin 030a/26

e.+ lerinde 029b/17

e.+ lerine 030a/7, 030a/13,
030a/16, 030a/17

e.+ leriniñ 030a/12

e.+ leriñ 015a/9, 018b/21

e.+ lik 030a/26, 038b/10

e.+ si 011b/1, 022b/14, 038b/5

e.+ ye 022b/2, 022b/9, 036a/2,
038b/5, 038b/13, 038b/16,
044a/9

elçiyān (Ar.) Elçiler.

e. 018b/19, 030a/6, 031b/19

elem (Ar.) İztırap, keder, gam.

mūris-i e.- i elīm “ızdırap veren
keder” 028b/18

e.- i elīme “ızdırap veren keder”
012b/1

elīm (Ar.) Çok ızdırap veren, çok acıklı,
çok üzücü.

mūris-i elem-i e. 028b/18 →

elem

ġaḏab-ı e. “ızdırap veren öfke”
047a/22

elīme (Ar.)→ **elīm**

elem-i e. 012b/1 → **elem**

elķāb (Ar.) Unvanlar.

e. 003b/24, 026b/14, 036b/23

e.+ ın 002a/24

elli Elli (50) sayısı.

e. 007b/18, 010a/14, 013b/28,
015b/28, 039a/11, 043a/4
e.+ sinde 014a/5

elmās (Ar.) Çok kıymetli parlak taş.

e.+ lar 046b/12

elsine (Ar.) Diller, lisanlar.

e.- yi nās “halkın dili” 049b/6

elvān (Ar.) Renkler.

e.+ a 046b/15

elzem (Ar.) Çok lazım.

e.- i levāzım “askerin lazım
olan ihtiyaçları” 017b/26

emān (Ar.) Yardım isteme.

e. 002b/17

e.+ da 003a/21

emek-dār (Ar.) Uzun süre aynı yerde
hizmet etmiş kimse.

e. 006b/10, 019a/6

e.+ ı 014b/12

e.+ larından 018a/28, 019a/9

emīn (Ar.) Güvenilir, inanılır, itimat
edilir (kimse).

e. ol- “inanmak” 003b/2,
009a/14, 023b/31
cāy-i e. “güvenilir yer”
003a/14, 010a/1
e.+ dir 007b/25, 026b/21

emīnen (Ar.) Emin olarak.
e. 026a/5

emirāne (Ar.) Emir verici şekilde.
e. 014b/1

emlāk (Ar.) Taşınmaz mallar.
e. 019b/24

emn (Ar.) Emniyet, güven.
cāy-ı e. “güvenli yer” 003a/21
maḥall-i e. “güvenli yer”
002b/17

emniyyet (Ar.) Güvenlik.
e. 006a/30, 007a/4, 017a/16,
034a/11, 037a/1, 038a/25,
040a/19, 041b/30, 046b/22
bā'is-i e. “güvenlik sebebi”
030b/30, 034a/17
cāy-i e. “güvenlikli yer” 011b/6
e.- i ḥudūd “sınırın güvenliği”
039a/6

e.+ i 040a/17, 040a/20
e.+ lerini 013a/29

emr (Ar.) Emir, buyruk.

e. eyle- “emretmek” 039a/18,
046a/29

e. it- “emretmek” 046a/18

e. 003b/19, 017a/31, 021b/5,
031a/1, 031a/5, 036a/19,
037a/5, 043b/19, 044a/26,
047a/27

e.- i ‘acīb 032b/17 → ‘**acīb**

e.- i ‘acīb-i nādirü'l-vuḫū'
027b/12 → ‘**acīb**

e.- i ‘aẓīm-i āḥir 036b/10 →
āḥir

e.- i ‘aẓīme 007b/1, 034b/2 →
‘aẓīme

e.- i bedīhī 009a/2 → **bedīhī**

e.- i celīl-fermān-fermāy
039b/19 → **celīl-fermān-fermāy**

e.- i da‘vet 028b/7 → **da‘vet**

e.- i düşvār 030a/21, 036b/26 →
düşvār

e.- i ekīde 019a/2, 022b/19 →
ekīde

e.- i ḥaṭīr “büyük emir”
032a/10, 043b/24

e.- i ma'hūd “adı geçen emir”

032a/29

e.- i mekrūh “kötü emir”

016a/19, 030a/11

e.- i menvī “emrin amacı”

034b/23

e.- i merķūm “adı geçen emir”

011a/18, 034b/21

e.- i muşammem 032b/3 →

muşammem

e.- i muşālaḥa 017b/7, 026a/18,

043a/8 → **muşālaḥa**

e.- i mūhim “önemli emir”

039b/24

e.- i müşkil 007b/15, 021a/13,

044b/11 → **müşkil**

e.- i sehl 004a/30, 014b/21,

039b/27 → **sehl**

e.- i şulḥ “barış emri” 029b/14,

044a/27

e.- i ticāret “ticaret emri”

034a/9

e.+ de 006a/26, 031a/14,

032a/10, 033b/4, 035b/9,

039b/31

bidāyet-i e. “emre başlama”

005b/18

ışdār-ı e. “emrin çıkartılması”

032a/28

e.+ e 004a/27, 031a/23, 031b/3,

037a/1, 046b/6

itā‘at-i e. “emre uyma”

022b/25

temşiyet-i e. “emri yürütme”

004a/28

e.+ i 006a/4, 009b/13, 028a/30,

030a/27, 030a/29

e.+ ine 006b/10, 010a/8,

014b/11, 018a/17, 023b/21,

032b/5, 038a/27, 039a/31,

043a/23

e.+ ini 003b/25, 022b/10,

028b/27

e.+ iyle- 018a/18, 028a/29,

037b/20, 037b/27

e.+ iñ 032b/5

emti‘a (Ar.) Mallar.

e. 009a/29

e.- ı keşire “çok mal” 038a/27

e.- ı zī-ķiyem-ı bī-nihāye

014a/10 → **zī-ķiyem**

emvāl (Ar.) Mallar.

bezl-i umūr-ı e. it- 004b/20 →

bezl

e. 005a/14, 009a/29, 011a/2,

011a/21, 011b/6, 014a/14,

015a/30, 015a/31, 019b/24,
022b/20, 037a/28, 038a/19,
038a/27, 042a/30, 046b/3,
047a/3, 047b/1, 047b/4, 047b/9,
047b/15, 047b/25, 048a/3,
049a/9

bezl-i e. 014b/22, 039b/1,
049a/15 → **bezl**

ġāret-i e. “malların
yağmalanması” 005a/28

izā‘at-ı e. “malların
kaybedilmesi” 007b/24

e.- i Eşref “Eşref’in malları”
015b/1

e.- i firāvān “çok mal” 031b/28
bezl-i e.- i firāvān 022b/30 →
bezl

e.- i ġanāim “savaşta
düşmandan alınan mallar”
005b/19

e.- i keşire “çok mal” 004b/10,
004b/15

bezl-i e.- i keşire 004b/11 →
bezl

e.- i lā-yuḥṣā “sayısız mallar”
047b/22

e.- i nefise 046b/22, 046b/20 →
nefise

e.- i sā‘ire-i keşire-i bī-nihāye
014a/19 → **bī-nihāye**
e.+ iniñ 047b/25

enām (Ar.) Halk.

maḡbūl-ı e. “halkın beğendiği”
027b/16

enāniyet (Ar.) Benlik, kibir.

e.+ i 005a/2

livā-yı e. “kibir sancağını
tutma” 005b/19

enbūh (Ar.) Kalabalık.

e. 008b/1

gürūh-ı e. “kalabalık topluluk”
015a/16, 020b/7, 021a/23

gürūh-ı e.- ı ‘asker “asker
topluluğu” 004b/14

encām (Ar.) Son.

resīde-i e. ol- “sona ermek”
029a/8

e. 045b/7

e.- ı kār “işin sonu” 006a/3,
012b/20, 019a/8, 021a/20

e.- ı re’y 014b/15 → **re’y**

e.+ a 016a/17

e.+ ı 045b/10

e.+ ın 015a/29

e.+ ında 003a/2, 003b/26,
004a/28, 015a/2, 016a/26,
016b/12, 019a/6, 022a/25,
024a/27, 031a/19, 031b/4,
037b/11, 041b/14

endām (Ar.) Boy bos.

bālā-yı e. “boyu uzun” 049b/7

enderūn (Ar.) İç

e. 017b/23, 039b/7

e.- ı ıkal’a “kalenin içi” 015b/14

e.- ı şehir “şehrin içi” 046b/25

e.+ dan 046a/30

enderūnī (Ar.) İç ait.

e. 012a/22, 043a/14

endişe (F.) 1. Merak, kuruntu. 2.
Kaygı, tasa, gam.

bā’is-i e. 023b/7, 031a/31,
039a/17 → **bā’is**

e. 018b/20, 011a/18, 040b/2

devām-ı e. “endişenin devamı”
018a/12

vehm-i e. “endişenin korkusu”
049a/12

e.+ de ol-idi “meraklanmak”

039a/16

e.+ siyle 014b/11

e.+ ye 007a/3, 015a/1

enf (Ar.) Gurur, kibir.

tergīm- i e. “kibrini, gururunu
kıрма” 016a/31

engüş (F.) Parmak.

e. 043b/26

enhār (Ar.) Nehirler.

e. 040b/18

e.- ı ‘arīz 036b/28 → ‘arīz

e.- ı ‘azīme-i ‘adīde 034b/5 →
‘adīde

e.- ı ‘izām-ı ‘adīde 040b/18 →
‘adīde

e.- ı cāriye “akan nehir”
038b/27

e.- ı merķūme “adı geçen
nehir” 041a/22

e.- ı saķy “akan nehir” 041a/21
e.+ ı 027a/18

e.+ ın 038b/29

enīn (Ar.) İnleme.

e.+ i 047a/14

enseb (Ar.) Çok (en, daha) uygun, yerinde.

e. 005a/19, 045b/4

envā‘ (Ar.) Çeşitler, türler.

e. 011a/25, 032a/22, 036a/9, 042b/31, 044b/17, 045b/5, 045b/20, 045b/29, 046b/2, 046b/15, 047b/20, 048a/1, 044b/17

e.- ı metā‘ib 008a/9 → **metā‘ib**

e.- ı şiddet 013b/23 → **şiddet**

e.+ ı 036a/9, 046b/15

e.+ ından 024b/4

e.+ ıyla 033b/25

er Erkek.

e.+ ı 019b/23

e.+ leri 016a/19, 018b/12, 038a/11

e.+ lerine 043b/14

e.+ lerini 034b/24

e.+ leriyle 005a/24

erācīf (Ar.) Yalanlar.

e. 029a/14

erba‘a (Ar.) Dördüncü.

fuşūl-i e. “döndüncü bölüm”

027a/20

erbāb (Ar.) Sahipler.

e.- ı bāgī 035b/15 → **bāgī**

e.- ı müdāhene 039b/18 →

müdāhene

e.+ ına 030b/26

erkān (Ar.) Bir topluluktaki ileri gelen kimseler.

e.- ı devlet 039b/13 → **devlet**

e.- ı salṭanat “saltanatın ileri gelen kimseleri” 029b/7

e.- ı vūkelā “vekillerin ileri gelenleri” 033b/17

erşed (Ar.) En olgun.

e. 024b/16

erte Erte.

e.+ si 020a/13, 046a/29

e.+ ye 044b/24

erzāk (Ar.) Yiyecekler.

e. 011a/2, 011a/25, 022b/20

ecnās-ı e. 046b/3 → **ecnās**

e.- ı nās 005a/28 → **nās**

e.+ ı 037a/28

e.+ ımızı 038a/20

e.+ ların 005a/14, 047a/3

e.+ larıñ 011a/21

erzānī (Ar.) Layık.

e. 019b/2

esāfil (Ar.) Çok aşağı ve bayağı kimseler.

e.- i nās “halkın aşağı tabakası”

021a/15

esās (Ar.) Asıl yapı, temel.

e. 003a/31, 027a/28

e.+ ı 026a/18

esbak (Ar.) Öncekinden önce olan, daha eski.

e. 040a/10

esbāb (Ar.) 1. Sebepler. 2. Vasıtalar.

e. 022b/15, 047b/17, 047b/18

aķvā-yı e. 009b/30 → **aķvā**

ifrāt-ı e. “vasıtanın çokluğu”

048a/22

e.- ı haşmet “heybetin sebebi”

044b/20, 049b/18

e.- ı hāb “uykunun sebebi”

046b/8

e.- ı muḥāfaẓa “korumanın sebebi” 036a/10

hevā-yı e.- ı mübāhāt 034b/11

→ **mübāhāt**

e.- ı müfāheret 049b/16 →

müfāheret

aķvā-yı e.- ı mütāba‘at 008a/25

→ **aķvā**

e.- ı rāhī “yolun vasıtaları”

015b/24

e.- ı rāḥat “rahatlığın sebebi”

029a/19

e.- ı sürūr “sevinçin sebebi”

049a/16

e.- ı şevket “heybetin sebebi”

041b/18

e.+ a 020a/18, 041b/24

e.+ dan 033a/18

e.+ ına 031b/19, 033a/6

e.+ ın 038a/28

es- Esmek.

e. 013a/7

eşer (Ar.) İz, işaret.

e. bul- “işaret bulmak” 012b/1

e. 013a/1

e.+ inden 013a/1

e.+ ine 038a/23

esfār (Ar.) Seferler.

e.+ a 017a/23

bār-ı girān-ı e. 017b/20 → **bār**

esīr (Ar.) Tutsak.

e. it- “düşmanı ele geçirmek”

041b/5, 023a/13, 025b/2

e. ol- “düşmanın eline düşmek”

029b/22, 011a/7

e. 016b/4, 030b/3, 037a/28

e.+ miş 047a/11

esīrlik Esirlik.

e. 015a/28

eski Kadim.

e. 023a/25, 024b/26

eşkal (Ar.) Ağırlık.

e. 014a/14, 038a/28, 041a/15,

049a/9

ifrāt-ı e. “fazla ağırlık” 041b/17

e.+ ini 049b/1

eslāf (Ar.) Bizden öncekiler.

e.+ ı 013b/9, 017b/14

eşnā (Ar.) An.

e.- yı hūrūb “savaş anı”

046b/24

e.- yı ihtilāl “karışıklık anı”

002b/7

e.- yı muḥāşara “şehri kuşatma anı” 016a/5

e.- yı rāh “yol esnası” 013b/24,

015b/28, 017a/10, 032b/7,

040b/5, 041b/3

e.- yı şohbet “sohbet anı”

044b/16

e.- yı tarīk “yol esnası”

004b/14, 013b/27, 021b/10,

026a/14

e.+ da 002a/12, 005a/5,

005a/26, 006b/29, 008a/1,

008b/7, 009a/5, 009a/11,

009a/22, 009a/25, 012b/11,

012b/23, 013a/13, 016a/2,

016a/7, 016a/18, 018a/21,

019a/10, 021b/13, 021b/16,

023a/3, 024a/15, 025a/5,

026a/9, 026a/24, 027a/3,

028a/10, 032b/25, 033a/9,

034a/16, 035a/22, 036a/21,

037a/10, 038a/30, 038b/14,

039b/29, 040a/14, 042a/4,

043a/7, 043b/4, 046a/22

e.+ larıdır 024b/21

e.+ sı 031a/30

e.+ sında 002b/3, 004b/4,
011a/30, 013a/12, 017a/20,
017b/9, 029a/27, 033a/3,
040b/22, 049a/2

e. 031a/13

e.- ı rivāyet “rivayetin en
doğrusu” 028a/28

ḳavl-i e. “en doğru söz”
004a/21

esrār (Ar.) Sırlar.

e.- ı Ḥüdā “Allah’ın sırları”
030a/23

e.+ ı 005b/31, 032a/25,
034b/19, 034b/22

es-se‘īdu-men itt‘āza bi’ ḡayrihī (Ar.)
Mutlu (olan şudur ki) başkalarından
ibret almış kimsedir.

e. 016a/13

esvāb (Ar.) Elbise.

e.- ı sā’ire “diğer elbiseler”
011b/9

esvāk (Ar.) Sokaklar.

e. 034a/12

e.- ı şehir “şehrin sokakları”
046b/28, 047a/12

e.+ a 011b/20

e.+ ı 033b/29

eşahḥ (Ar.) En doğru.

eşahḥü’r-rivāyāt (Ar.) En doğru
rivayetler.

e. 021b/12

eşbeh (Ar.) Benzer.

e.+ i 030a/26, 038a/22

e.+ lerini 035a/12

e.+ leriniñ 031b/1

eşcār (Ar.) Ağaçlar.

e. 047a/23

e.- ı ūd “ud ağacı” 038b/9

eşedd (Ar.) Çok şiddetli.

e. 012b/5, 031a/13, 042b/2

eşher (Ar.) En şöhretli.

e.- i Şafeviyān “Safevilerin en
meşhuru” 003a/6

eşḳiyā (Ar.) Haydutlar.

e.+ sı 005b/13

eşribe (Ar.) İçecekler.

e. 044b/21

eşyā (Ar.) Nesneler.

e. 038a/19, 047b/18

e.- yı zī-kıyem “kıymetli eşyalar” 011b/9

e.+ dan 047b/4, 047b/9, 047b/17

e.+ larına 046b/3

e.+ ların 019b/24

e.+ sın 011b/6, 015a/31

e.+ yı 011a/2, 046b/9

etek Dağ, tepe gibi yüksekliği olan şeylerin aşağı kısmı.

e.+ lerinde 027a/18

eṭfāl (Ar.) Çocuklar.

e. 032b/24, 033a/20, 033a/24, 047a/7, 047a/21

e.- i bī-çāre “çaresiz çocuklar” 033a/18

e.+ i 016b/3

eṭrāf (Ar.) Taraflar, yanlar.

‘āzim-i rāh-ı memālik-i e. 017a/10 → ‘āzim

e. 003a/8, 004b/18, 005a/8, 007a/29, 007b/10, 011a/24, 013b/24, 014a/10, 016b/24, 018b/2, 019a/20, 021b/5, 021b/31, 032b/23, 033b/19, 033b/24, 037a/27, 047a/8

e.- ı cibāl “dağın tarafı” 014b/28

e.- ı devlet 007b/6 → **devlet**

e.- ı memālik “ülkenin tarafı” 003a/3, 004b/30, 018b/11, 027b/30, 029b/9

e.- ı memleket “ülkenin tarafı” 016a/24

e.+ a 011a/23, 018b/9, 035b/13

e.+ da 004a/1, 006b/6

e.+ da 005a/12

e.+ dan 019a/20

e.+ ında 019b/3, 033b/30

e.+ ından 014b/17

e.+ ın 005a/30

eṭvār (Ar.) Tavırlar, davranışlar, haller.

e.- ı cemāhīr 027a/7 → **cemāhīr**

e.- ı ḥarbiyye “savaş hali” 035a/12, 039a/30

e.- ı ḳadīme “eski tavırlar” 027a/8

e.+ ı 039b/2

ev	İçinde yaşanılan yer. e.+ lerine 014b/8	e.- ı hāzar “barış zamanı” 017b/15
evā’il (Ar.) İlk zamanlar, başlangıç dönemleri.	e.- i hāli “halinin ilk zamanları” 003b/28, 003b/22, 006b/31, 029a/13, 040b/15 e.+ de 009a/27, 031b/24 e.+ inde 024b/20, 027a/21	e.- ı keşire “çok vakit” 006b/15 ekser-i e. “vaktin çoğu” 007a/15
evāhir (Ar.) Son zamanlar. e.+ inde 001b/1, 049b/3	evlā (Ar.) Daha iyi. e. 005a/19, 033a/22, 045a/12 e.+ da 014b/26 e.+ ya 027b/10	evlād (Ar.) Evlat. e. 006a/4, 026b/12, 028b/15, 033a/7 e.- ı zükūr “erkek evlat” 002a/12, 016a/27, 045b/19 e.+ a 026b/12, 026b/21 e.+ dan 026b/21 e.+ ı 029a/6 e.+ lar 047a/31 e.+ larına 020b/19
evfaḳ (Ar.) En uygun. e. 040b/23, 045b/4	evkāf (Ar.) Vakıflar. e. 004b/12	evlāyü’l-emr (Ar.) En iyi emir. e.+ e 036b/30
evḳāt (Ar.) Vakitler. e. 027a/6, 048a/6 taẓyī’-i e. 007b/24, 049b/14 → taẓyī’ e.- ı feterāt “fetret vakti” 004a/28, 007a/27 e.- ı güzār “geçen vakit” 006b/28, 012a/5, 038b/31	evleviyyet (Ar.) → evlā e.+ i 034a/21	evşāf (Ar.) Vasıflar, nitelikler.

e. 013b/30, 023a/30, 027a/8,
033a/14, 049b/4

e.- ı Cihān-ābād “Cihān-
ābād’ın nitelikleri” 048a/23

evvel (Ar.) 1. Önce. 2. İlk

e. 002a/18, 002b/15, 006a/26,
006a/30, 008a/30, 009a/3,
012b/9, 014a/17, 014a/25,
015a/28, 017a/13, 018a/31,
022b/27, 027a/28, 030a/16,
031b/1, 031b/20, 033b/4,
035b/9, 036b/30, 038b/7,
039a/13, 039b/31, 044a/1,
044a/16, 047a/16, 049a/3

e.- i ğurre “Arabî ayların
birinci günü” 011b/8

e.- i 030b/18

e.- i vaqt-i ızırāb “sıkıntı
zamanının öncesi” 045a/17

ferīḡ-i e. “ilk fırka” 023a/4

ṭarīḡ-i e. “ilk yol” 007b/28

e.+ inde 001b/3

e.+ lerine 034a/8

evvelā (Ar.) İlk önce.

e. 002a/1, 002a/15, 005b/28,
011a/28, 017a/5, 029b/18,
044a/2, 047b/24, 048a/5

evvel-be-evvel (Ar.) İlk olarak.

e. 019a/12, 041b/11

evvelī (Ar.) İlk.

tercüme-i e. “ilk çeviri”

001b/21

ḥāl-i e. “ilk hal” 006a/6

re’y-i e. “ilk düşünce” 008a/2

e.+ ne 020a/24, 036a/28

evvelki (Ar.) Daha önceki.

e. 009b/1, 023b/12, 030a/7

e.+ den 024b/28, 038a/1, 038a/3

e.+ lerden 032a/21

evzānū’r-Rūm (Ar.) Rum ülkesinin
durumu.

maḥmiyye-i e. “etrafı
surlarlarla çevrili Rum
ülkesinin durumu” 029b/15

evzā (Ar.) Durumlar.

e.+ ın 029a/17

ey Hitap edilen kimsenin dikkatini
çekmek veya anlamı güçlendirmek için
kullanılır.

e. 028b/13, 038a/13, 047a/18

eyādī (Ar.) Eller.

e. 037b/24

iṭāle-i e. 046b/4 → **iṭāle**

e.- yi ahālī “halkın eli” 035b/16

e.- yi Ağvāniyān “Agvanların eli” 001b/15

e.- yi bī-iḳtidār 033a/20 →

bī-iḳtidār

e.- yi huṣemā “düşman eli” 027a/30

e.- yi māderān “anne eli” 033a/29

e.- yi ricāl “devlet adamlarının eli” 033a/29

eyālet (Ar.) Valiler tarafından yönetilen büyük il.

e.- i Tiflīs “Tiflis ili” 026b/11

e.+ i 029b/19, 043b/8

e.+ ine 037b/13

e.+ leri 027a/15

eyle – Eylemek yardımcı fiili.

e. 012a/31

ferāḡat e. 047a/25

‘add e.- 033a/22

‘arż e.- 025a/30, 038b/11

‘aṭf-ı ‘inān-ı ḡayret e.- 005a/23

‘avdet e.- di 003b/16, 012a/1, 023b/19, 024a/5

‘azīmet e.- di 006b/12, 012a/7

āḡāh e.- di 044b/1

āḡāz e.- di 028b/13, 038a/13

bāz e.- di 034b/21

bend e.- di 014b/30, 035b/13, 046b/1, 048b/31

beyān e.- di 031a/29, 036b/18

binā’ e.- di 003a/9, 009a/31, 033b/28

cālis e.- di 021a/31

cehd e.- di 048b/24

celb e.- di 031b/21

cerr e.- di 022b/31

cevāb e.- di 040a/24

cülūs e.- di 046a/27

da‘vet e.- di 019a/24, 019b/27, 032b/11, 043a/9, 043b/4, 044b/19

der‘uhde e.- di 013a/30, 045a/28

dil-nevāzişler e.- di 006a/12

emr e.- di 039a/18, 046a/29

fermān e.- di 046b/7, 047a/8, 048b/22

firār e.- di 011a/8, 023b/7

ḡalebe e.- di 017a/2

ḡılzet e.- di 044a/30

hücüm e.- di 023b/27
habs e.- di 032b/13
hüküm e.- di 033b/12
hüsn-i mu‘āmele e.- di 003a/26
hātım-i kelām e.- di 027b/21
hıttāb e.- di 020b/24
hıttūr e.- di 009b/22
icād e.- di 004b/15
idhāl e.- di 011b/28, 042a/19,
048b/17
ifhām e.- di 013b/5, 017b/14,
033b/18, 034b/30, 044b/10
ifrāğ e.- di 048b/8
ihdā e.- di 015b/6
ihtiyār e.- di 003a/23
ikrām e.- di 015a/28
ikdām e.- di 025b/16
iktizā e.- di 039b/25
ilhāhlar e.- di 010a/4
ilhāk e.- di 043a/26
ilhāk e.- di 009b/7, 014a/7,
027a/31
imāle e.- di 006a/29, 042a/30
imtinā‘ e.- di 043b/14, 045b/13
imtinān e.- di 005b/22
imzā e.- di 048b/25
irsāl e.- di 035a/6, 040b/24
iskān e.- di 003a/8
iskāt e.- di 020b/18

isti‘ānet e.- di 018b/29
isti‘lām e.- di 039b/31
iştirāb e.- di 017b/28
izhār e.- di 026a/23, 042a/17
kabz e.- di 015b/1
kaşd e.- di 009b/31, 020b/31,
034a/9, 034a/15
kıyām e.- di 037b/7
men‘ e.- di 042b/2, 046b/31,
047a/27, 049a/22
muķāvemmet e.- di 007a/12
murād e.- di 011a/13, 049a/9
müsāra‘at e.- di 009b/24,
023a/14, 023b/13
müşādere e.- di 019b/24
naql e.- di 009b/3
naşb e.- di 007a/19
nüzül e.- di 008a/31
perākende e.- di 018b/10
peydā e.- di 004b/27
rabt-ı kalb e.- di 034b/15
redd-i cevāb e.- di 040a/3
refākat e.- di 028a/21
ri‘āyet e.- di 015a/30
ric‘at e.- di 011a/3
ricā e.- di 031b/23, 046a/7
sipāriş e.- di 033b/6, 046a/4,
048b/29
sirāyet e.- di 031a/20

sükût e.- di 045b/1

sür'at e.- di 011a/5

şarf e.- di 007b/16, 034a/23

şitâb e.- di 013a/17, 015b/12,
025b/26, 037a/31, 043b/28,
045b/12

şürû' e.- di 034b/16, 047b/7

şürû'-yı fermân e.- di 045b/25

ta'ahhüd e.- di 011b/27

ta'yîn e.- di 004b/13, 006b/11,
015a/19, 016b/31, 017a/14,
017a/16, 023a/14, 033a/13,
033b/13, 033b/20, 035a/16,
035a/29, 041b/29, 047b/10,
048b/17

ta'zîm e.- di 012a/12

tağyîr-i câme e.- di 013a/2

taḥmîl e.- di 016b/15, 036a/21

taḥrîk e.- di 032a/30

taḥrîr e.- di 042b/16

taḥrîş e.- di 023b/5

taḥşîl e.- di 036b/14

taḥliye e.- di 006b/31

taḥşîş e.- di 046b/9

taḥdîm e.- di 011a/16

taḥrîr e.- di 005b/30

tavşiye e.- di 017b/12, 037b/2,
045b/28

tavşiyeler e.- di 044b/31

teb'îd e.- di 018b/26

tecdîd e.- di 034a/12

tedbîr e.- di 009a/3

tefhîm e.- di 020a/31, 044a/14

tehdîd e.- di 014a/31

teklîd e.- di 044b/9

teklîf e.- di 020a/10

tenbîh e.- di 006a/31, 011b/1,
018a/25, 018a/28, 024b/18,
025a/9, 025a/10, 028a/14,
030a/16, 031a/5, 031b/2,
031b/4, 035a/4, 038a/6, 038b/5,
041a/7, 043b/15, 043b/18,
045b/17, 046a/20, 047b/5,
049a/8

tercîḥ e.- di 007b/28

terğîb e.- di 016a/16

tertîb e.- di 040b/7

tertîbi e.- di 019a/27

teshîr e.- di 026a/27, 031a/9

tesmiye e.- di 048b/5

tesyîr e.- di 005b/1

teşebbüs e.- di 031b/19

teşvîḳ e.- di 036b/19

teveccüh e.- di 029b/1

tevzî' e.- di 005b/19, 015b/5,
047a/2

ṭaleb e.- di 010b/23, 044b/28

vürüd e.- di 028a/10

yeksān e.- di 009b/2, 025b/6
zecr e.- di 047a/27
żabṭ e.- di 009a/22, 009a/31,
032b/14
ẓann e.- di 035b/15
ẓuhūr e.- di 046b/23
da‘vet e.- dik 036b/31
muşālaha-yı ‘aḳd e.- dik
018b/23
tefhīm e.- dik 037a/1
telḳīn e.- dik 037a/2
müşāhede e.- diklerini 040b/26
alkışlar e.- diler 006b/5
ihtihzā e.- diler 037a/4
iktidā e.- diler 021a/30
żabṭ e.- diler 008b/21
īcāb e.- diniz 036b/25
techīz e.- digi 006b/9
tedārik e.- digi 006b/8, 049a/5
ḥavāle e.- dim 028b/27
ibḳā’ e.- mek 006a/11
teslīm e.- mek 047b/5
ḥāl-i ıztırāb e.- miş 006a/20
taşaddī e.- miş 047b/24
e.- miş-idi 003b/4, 003b/15,
017b/17, 024b/16, 049a/4
idḥāl e.- mişdi 009a/11
ta‘yīn e.- mişdi 007a/21
teşaddī e.- mişlerdir 006a/22

def‘ e.- sin 040a/3
iṭā‘at e.- sin 046a/9
teslīm e.- sin 046a/10
ihtimām e.- ye 045b/28
ikṭizā e.- ye 007b/24
ẓuhūr e.- yecek 007a/8

eylül (Ar.) Yılın 30 gün çeken
dokuzuncu ayı.

māh-ı e. “eylül ayı” 023b/21,
037b/19, 049b/3

eymān (Ar.) Yeminler.

e. 018b/28

e.- ı ḡalāt “yalan yeminler”
012b/6

e.- ı ḡlāz “yalan yeminler”
009a/24, 034b/22, 041a/30,
044b/12, 049a/28
e.+ larına 040a/15

eyyām (Ar.) Günler.

e. 002a/28, 005b/23, 012a/4,
023b/15, 035a/21, 044b/25

mürür-ı e. “günlerin geçmesi”
015a/2

e.- ı şayf “yaz günleri” 038b/30

e.- ı şitā “kış günleri” 024a/2,
013b/15

e.+ ı 036a/22

e.+ ında 034a/16

e.+ unı 033a/29

ez Türkçede -den ekinin karşılığı olan ve Farsça veya Arapça kelime ve terkiplerin başına gelerek birleşik zarf yapan ön ek.

e. 003a/29, 007b/16, 008a/6,
009b/7, 009b/20, 010b/13,
011b/3, 013b/3, 015b/7,
018a/30, 020a/12, 021a/13,
021b/29, 022b/7, 024b/11,
025b/11, 029b/18, 031b/19,
035a/22, 040a/28, 042b/3,
047b/1, 048b/26

ez- kazā (Ar.) Yanlışlıkla.

e. 021b/14, 026a/3

ezmine (Ar.) Zamanlar.

mürür-ı e. “geçen zaman”
027a/6, 029b/30

ejder (F.) Büyük yılan.

āteş-i sūzān-ı e. 045b/15 →

āteş

nār-ı e. 016b/9 → **nār**

e. 047a/9

F

faķır (Ar.) Yoksul kimse.

f. 027b/26

faķırāne (Ar.) Fakir gibi.

f. 046a/25

faşl (Ar.) 1. Ayırma. 2. Çözme. 3. Mevsim.

f. it- “ayırma” 032a/2

f. ol- “ayrılmak” 033b/23

f.- ı da‘vā it- “davayı çözme”
045b/10

f.- ı ħarīf “güz mevsimi”
035a/10

f.- ı şitā “kış mevsimi” 035b/13,
036a/21

f.+ a 017b/22

fayda (Ar.) Yarar.

f. 034a/13

fażla (Ar.) Ziyade.

f. 022a/26

fā’ide (Ar.) → **fayda**

f. 041b/16, 047b/23

fāḥiṣ (Ar.) Aşırı.

ğadr-ı f. 049b/26 → **ğadr**

fānī (Ar.) Ölümlü.

‘ālem-i f. “ölümlü dünya”

028b/17

fāriğ (Ar.) Vazgeçmiş.

f. ol- “vazgeçmek” 024a/4

f. 008a/2, 010a/2, 045a/10

fārūḳ (Ar.) Ayıran.

f. 045b/10

fāsid (Ar.) Bozulmuş, kötü.

f. ol- “bozulmak” 033a/4,

039b/17

f.- i himmet “kötülük için
çalışma” 027b/8

re’y-i f. “kötü düşünce” 018b/4

fāsid’ül-menşe’ (Ar.) Yaratılışı kötü.

f. 031b/15

fāşıl (Ar.) Ayıran.

f. ol- ayrılmak” 004a/11

ḥadd-i f. 026a/20 → **ḥadd**

f. 008a/8

fātiḥ (Ar.) Fetheden.

f.- i Hindistān “Hindistan’ı
fetheden” 040a/31

fe-bi-hā (Ar.) Ne iyi.

f. 040a/21

fecāyi (Ar.) Belalar.

f.+ de 021b/7

fecr (Ar.) Tan vakti.

inficār-ı f. 043b/21 → **inficār**

ṭulū’-ı vaḳt-i f. “tan vaktinin
doğuşu” 011b/16

vaḳt-i işfırār-ı f. “tan vaktinin
sararması” 015a/11

fedā (Ar.) Uğruna verme.

f. it- “bir şeyi diğer bir şey
uğruna vermek” 041a/30

f. 029a/7

f.- yı cān “can feda etme”
014b/13

f.+ sı 047b/4

f.+ ya 015a/5, 019b/11

fedā’ı (Ar.) Ölüm eri.

f.+ lerdir 042b/27

fehīm (Ar.) İdrak sahibi, anlayışlı.

f. it- “anlamak” 033a/16

f. 020a/30

ḥadīdū’l-‘aql-ı f. 032a/27 →

ḥadīdū’l-‘aql

f.- i bāb-ı münākaşa 022a/24 →

bāb

fehīm (Ar.) Anlama.

f. it- “anlamak” 009a/12,
012b/21, 019a/7, 025b/9,
032a/24, 032b/2, 033b/9,
036b/6, 039a/14, 045a/15,
045b/25

f. ol- “anlaşılma” 030b/8

f. 002b/10, 006b/18, 009b/29,
018a/7, 022a/16, 029a/17,
031b/22

fenn (Ar.) Herhangi bir konuya ait olan
ilim.

āşinā-yı f. 036a/26 → **āşinā**

f.- i ḥarb “savaş bilgisi”
036a/15, 035a/12

f.- i ḥile “hile ilmi” 022a/15

ḥāzık-ı f.- i mekr “hile ilminde
usta” 017b/29

hezār-f. üstād 022b/31 → **hezār**

f.- i riyaşet “başkanlık ilmi”

049b/22

f.+ lerini 005a/30

fer (F.) Parlaklık.

f. 027b/23, 047b/13

ferah-fezā (Ar.) İç açıcı.

f. 038b/27, 042b/6

ferāğat (Ar.) Hakkından isteyerek
vazgeçme.

f. eyle- “hakkından vazgeçmek”

047a/25

f. 010a/10, 025b/23, 030a/14

f.+ ı 035b/24

ferāmūş (Ar.) Unutulmuş.

f. ol- “unutulmak” 013a/22

f. 005a/21, 014b/3, 015a/29,
043b/8

ferāset (Ar.) Anlayış.

f. 042a/2

ednā-yı f. 027b/24 → **ednā**

ferd (Ar.) Kişi.

f. 012a/25, 012b/4, 013b/2,
013b/27, 015a/13, 016a/14,

021b/9, 026b/16, 031a/8,
034a/26, 034b/21, 034b/23,
039a/30, 041a/11, 041b/6,
043b/17, 045b/20, 046a/31,
047b/4, 048a/25
f.+ de 046b/6
f.+ den 012b/8
f.+ e 016b/9, 026a/4, 042a/24,
047a/15, 047b/10
f.+ i 019b/11, 031a/4
f.+ iñ 018a/18, 028a/7, 032a/28

ferīd (Ar.) Eşsiz.
f. 014b/17

ferīk (Ar.) Fırka.
f.- i evvel 023a/4 → **evvel**
f.- i sālīs 023a/6 → **sālīs**
f.- i sālī 023a/5 → **sālī**
f.+ e 023a/4

ferīkeyn (Ar.) İki fırka.
f. 045b/9, 045b/10
telāķī-yi f. “iki fırkanın
buluşması” 025b/27
meyān-ı f. “iki fırkanın ortası”
009b/18
f.+ den 044b/4

fermān (Ar.) Emir, buyruk.
f. **eyle-** “emretmek” 046b/7,
047a/8, 048b/22
şürū‘-yı f. eyle- “fermanı
başlatmak” 045b/25
f. 046b/31
f.- ı **pādişāh** “padişahın
fermanı” 043b/25
f.+ ım 044a/26

fermān-fermāy (Ar.) Buyruğu geçen,
ferman buyuran.
f.- 027b/13
f.+ ı 015b/21

fersah (Ar.) 3 millik uzaklık ölçüsü.
f. 005a/27, 005b/5, 007b/20,
007b/26, 007b/27, 008a/28,
010a/13, 010a/14, 011a/27,
013b/28, 014a/15, 014b/14,
024a/19, 024b/26, 024b/27,
032a/17, 034a/3, 035a/19,
037b/8, 041a/9, 042b/4,
042b/17
f.+ dır 007b/18

feryād (F.) Çığlık.
f. **it-** “haykırmak” 047a/18,
011b/25

f.+ ı 047a/14

feryād-künān (F.) Feryat eden.

f. 041a/29

fesād (Ar.) 1. Bozukluk. 2. Kötülük.

mebnā-yı f. “kötülüğü
doğuştan gelen” 034b/1

f. ol- “kötü olmak” 048b/10

f. 023b/18, 027a/6, 043b/13

be-nām-ı ḥarāmī-yi f. 005a/31

→ **be-nām**

rü’esā’-yı f. 016b/9 → **rü’esā’**

f.- ı ‘azīme 030a/3 → **‘azīme**

f.- ı fırsat-yāb ol- “kötülüğe
fırsat bulmak” 016a/27

f.- ı iktirān “yaklaşan kötülük”
031a/27

māye-yi f.- ı müdām “devam
eden kötü yaratılış” 030b/28

f.- i ‘tiyād-ı ehl-i aḥbiye 005b/10

→ **aḥbiye**

f.+ a 035a/5, 035a/14, 037a/20,
045b/10, 047a/23

şürū’-ı f. “kötülüğün
başlaması” 004b/26

f.+ da 022a/17, 034a/27,
036b/18

maẓmūn-ı f. “kötülüğün
anlamı” 017b/30

şürekā-yı f.+ ı 015b/19 →

şürekā

yār-ı ġār-ı f. “dostun kötülüğü”
010a/23

f.+ ına 017a/2

f.+ ını 028a/22

re’y-i f. “kötü düşünce”
020a/14

ser-i f. 031a/2 → **ser**

f.+ ın 020a/21

fesād-nihād (Ar.) Kötü yaratılışlı.

f. 008a/20

fesh (Ar.) Hükümsüz bırakma.

f. olun- “hükümü bozulmak”
029b/22

feterāt (Ar.) İki olay arasındaki zaman.

evḳāt-ı f. 004a/28, 007a/27 →

evḳāt

f.+ ı 016b/24, 017b/8, 022a/26

feth (Ar.) Açma.

f. olun- “açılmak” 013b/1

f. 002b/14, 002b/31, 005a/6,
005a/7, 006b/12, 009a/1,

009a/3, 013a/31, 017a/22,
023a/28, 025b/24, 026a/26,
032a/5, 034b/3, 034b/29,
037a/6, 037b/28, 038a/30,
043a/25, 049b/21

f.- i ebvāb-ı al‘a “kale
kapısının açılması” 014b/1
f.+ e 034b/28

daıa-ı f. “ölüm anı” 019a/26,
041b/25

f. ol- “ölmek” 004b/4, 040b/2
f.+ i 031b/12
f.+ iyle 031b/14

fıra (Ar.) Fırkalar.

f.- ı ‘adīde 030b/21 → ‘adīde

feth-yāb (Ar.) Fetih bulan.

f. it- “fethetmek” 017a/23
f. 013b/3

fıra (Ar.) Bölük.

f. 045b/3
f.- yı sānī 045b/5 → sānī
f.- yı ūlā “birinci bölüm” 045b/3

fet (Ar.) Ayrılma, ayırma, çatlama.

f. ū ret “onarma, düzeltme, iyi
yönetip yoluna koyma”
033b/11, 033a/30

meclis-i f. ū ret “iyi yönetilen
meclis” 021a/19

zamān-ı f. ū ret-i mehām-ı
salanat “saltanatın önemli
işlerini düzeltme vakti” 043a/30

fırat (Ar.) Fırsat.

f. göster- “imkân tanımak,
uygun şartı sağlamak” 010a/25

vat-i f. “fırsat vakti” 045b/23
mütarekkib-i f. 005b/24 →

mütarekkib

f. ol-idi 010a/27

müteraıd-ı f. 004a/28 →

müteraıd

f. 004a/29, 020b/27, 036a/30

f.- ı āır “son fırsat” 021a/16

f.- ı anīmet 005a/26, 031b/25
→ anīmet

dīde-düz-ı f.- ı intikām 037a/25

→ dīde-düz

feānet (Ar.) Anlayış.

āib-i f. “anlayış sahibi”
004b/7

fevt (Ar.) Ölüm.

f.+ a 016a/21

f.+ ı 005a/29, 028a/24, 040b/1

fırsat-cūy (Ar.) Fırsat arayan.

f. ol- “fırsat aramak” 043a/15

f. 026a/9

fırsat-yāb (Ar.) Fırsat bulan.

f. ol- 006b/25, 013a/11, 022a/21

fesād-ı f. ol- 016a/27 → **fesād**

fısk (Ar.) Ahlaksızlık.

f. 021a/10

fıtrat (Ar.) Yaratılış.

f.- ı aşlıye 004a/31 → **aşl**

fi'l (Ar.) Eylem.

f.+ e gelmek “işlemek,
yapmak, gerçekleştirmek”
017b/31, 026a/16, 032a/9

f.+ i 031a/15

f.+ inde 016b/19

f.+ ine 019b/13

fi'l-aşl (Ar.) Aslında.

f. 025a/24, 026a/21

fi'l-cümle (Ar.) Genellikle.

f. 003a/5, 037a/31, 039a/30

fi'len (Ar.) Gerçekten yaparak.

f. 023b/11

fi'l-ḥaḳīka (Ar.) Gerçekten.

f. 022b/10, 043a/10

fi'l-ḥāl (Ar.) O anda.

f. 005a/30, 005b/13, 010a/2,
014b/31, 015a/13, 041a/11,
046a/10, 046b/27

fi'l-vāḳi' (Ar.) Gerçekten, hakikaten.

f. 005b/2, 005b/17, 006a/22,
006b/31, 010a/27, 011b/1,
022b/5, 025a/19, 026a/29,
030a/31, 031a/17, 033b/22,
034a/24, 039b/17, 042a/24,
042b/26, 046b/17, 047b/26,
049a/9

fikr (Ar.) Düşünce.

f. 009a/3, 021a/15, 023b/8,
026a/4, 036a/14, 039a/16,
040b/15

f.- i 'āşık “aşığın fikri” 027a/31

f.- i ṭama' “açgözlülüğün
düşüncesi” 042a/29

f.+ in 005a/16
f.+ inde 020a/3, 034b/4
f.+ iyle 034b/14, 037a/18

fīl (Ar.) Fil.

f. 038b/10
re's-i f. “filin başı” 044b/24
f.+ leri 042b/14, 042b/15

firāk (Ar.) Ayrılık.

derd-i f. 012b/16 → **derd**
nār-ı f.- ı ḥasret 012b/24 → **nār**
nār-ı f.- ı ḥasret-i pederī
012a/27 → **nār**

firār (Ar.) Kaçma.

f. eyle- “kaçmak” 011a/8,
023b/7
f. it- “kaçmak” 009a/13,
025b/6, 025a/16, 025a/25,
041a/16, 042a/22, 043a/5,
043a/16
‘āzim-i rāh-ı f. ol- 011b/11 →
‘āzim
f. 003a/3, 014a/14, 014a/15,
014b/10, 015b/24, 016b/28,
019a/17, 035b/5, 037b/11,
037b/31, 039a/10, 039a/21

f.+ a 011b/22, 019a/13, 036b/3,
042a/11

dāmen-i f. 002b/13, 032b/19 →

dāmen

rāh-ı f. “kaçış yolu” 006b/19

f.+ dan 002b/11

f.+ ı 002a/25, 002a/31, 002b/8,
005b/25, 011b/17, 013a/12,
017a/21, 023b/2

f.+ ından 011b/2, 012b/8

f.+ ını 012b/26

f.+ ıyla 016a/23

firārī (Ar.) Kaçmış olan.

şekil-i f. “kaçış yolu” 010b/26

f. 011b/3

f.+ ler 005b/9, 005b/14

firāş (Ar.) Yatak.

f.+ lar 033b/25

firāvān (F.) Bol, çok, aşırı.

f. 002b/30, 046a/19

‘asker-i f. 014a/20 → **‘asker**

bezl-i emvāl-i f. 022b/30 →

bezl

denānīr-i f. 029b/26 →

denānīr

emvāl-i f. 031b/29 → **emvāl**

māl-ı f. “çok mal” 005b/30
zeḥā’ir-i f. 042a/31 → **zeḥā’ir**

firīfte (F.) Aldatılmış.

f. ol- “aldanmak” 032a/28
f. 026b/5

fişenk Fişek.

f.+ ler 044b/17

fiten (Ar.) Fitneler.

f. 027a/29, 037a/9
telāṭum-ı baḥr-ı f. 031a/23 →
baḥr
iṭfā’-yı nār-ı f. 037a/15 → **nār**

fitil (Ar.) Fitol.

f.+ esine 022b/12

fitne (Ar.) Karışıklık, kargaşa.

f. 026a/8, 026a/10, 037a/17,
046b/21, 046b/23

gird-āb-ı f. “karışıklık girdabı”
033a/19

nār-ı f. 032b/17 → **nār**

f.- i ‘ālem-gīr 016b/9 →

‘ālem-gīr

tūfān-ı f.- i Ağvān “Agvan
fitnesinin fazlalığı” 020b/13

süyül-ı f.- i bāḡī 027b/5 → **bāḡī**

f.- i ḥurūb “savaşın verdiği
karışıklık” 022b/12

f.- i müdām 033b/10 → **müdām**

f.+ ler 033b/24, 037a/10

nā’ire-i f.+ leri 016a/30,
032b/22, 037a/11 → **nā’ire**

ḡā’ile-i f. “kargaşa, sıkıntı
veren durum” 026a/15

f.+ leriñ 027b/27

f.+ ye 016b/9

filmān (Ar.) Eğitimi çok olan.

f. +i 049b/7

fuşul (Ar.) Fasıllar.

f.- i erba’a “dört bölüm”
027a/19

fuṭār (Ar.) Kesmez kılıç.

f. 003a/25

fuzul (Ar.) Gereksiz fazla şey.

f. 040b/13

fuzulī (Ar.) Fazla.

f. 018b/4, 019b/7, 021b/26

füc’eten (Ar.) Birdenbire.

f. 010a/27

fücür (Ar.) Sefahat.

f. 021a/10

fülk (Ar.) Gemi.

f.- i devlet “devletin gemisi”

033a/19

fünün (Ar.) Fenler.

f.- ı harbiyye “savaş ilimleri”

022b/29, 039b/1, 039b/27

fürūht (F.) Satma.

f. olun- “satılmak” 029b/23

fürū-māye (F.) Soysuz.

f. 006a/18, 021a/15, 027b/8,
030a/21, 031b/15

fürū-māyegān (F.) Soysuzlar.

kār-ı f. “soysuzların işi”
045a/20

fürū-māyegī (F.) Soysuzluk.

sevķ-i ħabāset-i f.- yi cibillet
027b/14 → **cibillet**

fütūr (Ar.) Usanç.

f. gel- “bıkmak” 036b/2, 045b/6

f. göster- “bıkmak” 034b/12,
037a/16

f. 024a/2, 036a/12

G

gāh (F.) Bazı zaman.

g. 002a/3, 010b/20, 013b/10,
038a/12, 045a/15, 045a/16,
048a/28, 049b/11

gebr (F.) Ateşperest.

g. 048a/15

geç - Geçmek.

g.- di 035b/4, 041a/11, 041b/6
g.- diler 024b/9, 025a/2,
041a/19, 049a/10
g.- digi 025a/18
g.- dikçe 045b/9
g.- dikde 041a/20, 049a/30
g.- diklerinden 041a/26
g.- dikten 013a/5
g.- ecek 014b/20
g.- er 007b/25
g.- erken 042a/11
g.- meden 045a/31
g.- mege 024a/26

g.- mek 024a/28, 024b/23,
025a/8, 034b/8, 041a/8, 049a/7
g.- meyip 001b/16, 022b/8,
031b/12, 037b/17, 043b/6
g.- ip 009a/26, 024b/9, 042a/21

geçid Geçiş yeri.

g. 041a/11
g.+ e 040b/23, 041a/10
g.+ ler 036b/28
g.+ leri 034b/6

geçil - Geçilmek.

g.- ip 008b/13

geçin - Geçinmek.

g.- ip 031a/15
g.- ir 049b/11

geçir - Geçirmek.

g.- di 009b/7, 025a/18, 039a/2
g.- en 005b/6
g.- ir 047a/24
g.- mege 045a/11

geh (F.) → **gah**

g. 045a/15

gel - Gelmek.

g.- di 005b/19, 016b/12, 025a/7,
025a/11, 041b/20
fütür g.- di 045b/6
girān g.- di 031a/6
g.- digi 002b/5
rāst g.- digi 012b/13
ķabza-ı teşhīre g.- di 037a/8
g.- dikde 004b/6, 008a/31,
016a/10, 025a/7, 037b/2
g.- dikleri 006b/6, 034a/29
ala g.- dikleri 026b/3
ġālib ola g.- dikleri 041b/31
g.- dim 045b/14
hoş g.- diñ 012b/18
g.- ecegin 041b/9
g.- elim 004b/21, 016b/13,
018b/30, 027a/26, 039a/4
g.- en 032b/8, 040b/30, 048a/10
vuķū‘a g.- en 002a/4, 038a/4
zuhūra g.- en 027b/6
g.- enleri 008a/30
g.- enlerinden 019a/12
ħaberi g.- ıcek 049a/6
g.- ince 001b/4, 002b/16,
002b/24, 003a/7, 007b/26,
010b/25, 014b/15, 024a/11,
029b/27, 036a/28
g.- mege 010b/16, 036a/4,
044a/12

g.- mek 006a/31, 014a/20,
016a/8
fi'le g.- mek 017b/31
ma'yyetine g.- mek 049a/7
g.- mekden 022b/20
ma'yyetine g.- melerin 037b/2
g.- memiş olmağla 018a/10
fi'le g.- mesinde 032a/9
g.- meyip 010b/3
hoş g.- meyip 018a/6
hesāba g.- mez 015b/3, 044b/27
kaleme g.- mez 015b/1, 047b/6
ide g.- miş 040b/13
kuvvet-i karībeye g.- miş
001b/12, 017b/7
uşan g.- miş 030b/1
g.- miş-idi 031b/9
olun-a g.- mişdir 007a/17
ide g.- mişlerdir 026b/23,
039a/7
tavā'if ide g.- mişlerdir 004b/21
g.- sin 044a/26
g.- ip 008a/3, 008b/9, 010a/16,
010b/12, 011a/25, 012a/23,
013a/23, 013a/25, 019a/11,
021b/1, 022b/27, 029a/5,
029b/15, 031a/21, 032b/26,
033a/2, 034b/27, 036a/19,

041a/29, 041b/29, 046a/9,
046a/14, 047b/27
āsān g.- ip 036b/25
fütūr g.- ip 036b/2
girān g.- ip 030a/7
gücüne g.- ip 031b/16
haber g.- ip 025b/20
karşı g.- ip 044b/5
g.- ir 048a/11
g.- irse 036a/3

gerek Bağlaç göreviyle cümlede aynı görevi yapan kelimelerin her birinin başına ayrı ayrı getirildiğinde “ister” anlamında kullanılır ve bunlardan birinin tercih edilebileceğini gösterir.
g. 046b/19

gerek Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey), lazım.

g.+ dir 002b/8, 020b/16,
020b/24
g.+ i 014a/23

germiyetli (F.) Sıcaklık.

g. 010a/4, 010b/2

germiyyet (F.) Sıcaklık.

g. 010a/31, 016a/25, 045b/24

geri Geri.

g. kal- “arkada kalmak” 036a/1

g. 005b/14, 024a/4, 036a/4,
036a/3, 036a/5

g.+ si 008a/30

g.+ ye 025a/2

geşt (F.) Geçme.

g. 005a/8, 005a/28, 006b/30,
007a/10, 012b/13, 016b/22,
016b/28, 017a/5, 024a/11,
035b/10, 037a/27, 040b/23,
047a/12, 048a/5

getir - Getirmek.

g.- ip 003a/19, 006b/5, 009a/10,
024a/13, 038a/14, 042a/6,
047b/5

ķabza-ı taşarrufa g.- di 032a/15

yerine g.- di 019b/31

g.- digi 047b/22

g.- diler 039a/22

yerine g.- diler 011b/21,

012a/24, 021a/7, 029a/6,

032b/22, 046a/28

ķabza-ı taşarrufuna g.- digi

036b/12

taşarrufa g.- dikde 006b/27

ele g.- dikten 016a/1

ķabza-ı teřķire g.- eceklerinde
041a/28

ķāķat g.- emeyip 010a/29

ele g.- mege 015b/27

ķabza-ı teřķire g.- mege
036a/17

ķaleme g.- mege 029a/20

g.- mek 016b/26, 030a/11,
032a/31

ele g.- mek 009a/15, 036a/8

fi’le g.- mek 026a/16

ķabza-ı taşarrufa g.- mek
026a/7

ķabza-ı teřķire g.- mek 007b/11,
040a/10

yerine g.- mek 015b/10

g.- meleriyle 005a/6

g.- meye 004b/1

g.- miş-idi 003b/8

ele g.- ip 016a/26

ķabza-ı taşarrufa g.- ip 040b/6

yerine g.- ip 006b/21, 038b/11

getiril – Getirilmek.

ittiķād g.- ip 029b/29

gevşek Gevşek.

g. 039b/15

gibi Gibi.

g. 006a/18, 009a/7, 011a/4,
013b/17, 014a/23, 015b/4,
016a/31, 019a/16, 025a/26,
026b/17, 027b/8, 031b/15,
033b/7, 033b/14, 033b/16,
036b/12, 038b/1, 039a/17,
039b/6, 043b/30

gice Gece.

g. 043b/16, 043b/20, 047a/28
g.+ leri 013b/19
g.+ niñ 011b/11
g.+ sinde 002a/31

gir - Girmek.

g.- di 015a/16, 019b/7, 021b/26
g.- diler 015a/13
g.- ecek 042b/22
g.- mek 019b/2, 024a/18
g.- memek 046a/31
g.- ip 005b/2, 012b/22, 025b/7,
029a/4, 032a/15, 039a/28,
046a/27, 047a/6

girān (F.) Ağır.

g. gel- “ağır gelmek” 030a/7,
031a/5

g. gel-idi 031b/9

g. 009b/4, 014b/21, 017b/13

‘asker-i g. 003a/13, 013b/5,
044a/10 → ‘asker

bād-ı g. 028a/1 → **bād**

‘asker-i g.- ı ‘Osmāniyān
025b/20 → ‘asker

bār-ı g.- ı esfār 017b/20 → **bār**

bār-ı g.- ı salṭanat 033a/15,
033b/3 → **salṭanat**

bār-ı g. “ağır yük” 006a/8

gird-āb (F.) İçinde çıkılmaz zor
durum.

g.- ı belā “bela girdabı”

002b/12, 032b/20, 045a/14

g.- ı fitne 033a/19 → **fitne**

g.- ı helāk 009b/28, 042a/12

g.- ı mehālik “tehlikeli durum”

025a/28

g.+ ı 047b/26

g.+ ına 045b/8

girde (F.) Bir çeşit pide.

g. 024b/7

giriftār (F.) Tutulmuş, yakalanmış.

g. ol- “tutulmak” 002a/14,
009b/29, 007a/23, 014b/25,
016b/25, 017b/20, 025a/29,
026a/4
042a/10, 042a/12, 039b/9,
041b/13, 043a/6, 047b/14
g.- ı kazā “kazaya uğrama”
015a/4

giriş - Girişmek.

g. 010b/3
g.- ip 035b/5, 037b/30

giriḅān (F.) Elbise yakası.

taḥliş-i g. it- “yakayı
kurtarmak” 042a/28

girīve (F.) Sarp boğaz.

g. 024a/29
g.+ ler 023a/16
g.+ lerde 034b/7
g.+ leri 014b/18

giryān (F.) Ağlayan.

g. 002b/19, 012b/13

git - Gitmek.

g.- di 009a/26, 009b/10,
023b/17, 038b/17

g.- dikleri 008b/4, 011a/31

g.- diler 014b/8

g.- digi 013a/11, 016a/7

g.- diginden 012b/31

g.- digini 013a/26

g.- elim 016a/18

g.- en 035a/23

g.- er 047b/28

elden g.- er 041b/13

g.- erek 004b/19, 008b/30,
009a/29, 036a/31, 042a/8

g.- ilirse 007b/22

g.- iñ 018b/22

g.- mek 007b/14, 008b/5,
012a/26, 017a/4, 018a/20,
024a/16, 025a/8, 025a/9

g.- melerine 029b/24, 032b/29

g.- ip 015b/30, 018a/27, 019a/7,
024a/18

giy - Giymek.

g.- mek 028a/23

g.- miş 012b/15

g.- ip 021a/30

giydiril - Giydirilmek.

g.- di 029b/4

göç Göç.

g. it- “göçmek” 041b/1	g.- mek 003b/20
g. 008b/11, 008b/24, 018a/25	g.- mezden 015a/28
göç - Göçmek.	g.- miş-idi 025a/15
g.- düler 011a/27	g.- ip 007a/4, 010a/2, 011b/23, 015a/7, 017b/19, 021a/20, 021b/10, 025a/8, 025a/28, 030a/13, 031b/23, 037b/1, 039b/30, 042b/25, 044b/29, 045b/18, 045b/31, 049a/3
göçebe Göçebe.	
g. 008b/1	
göl Göl.	gönderil – Gönderilmek.
g. 035a/26	g.- di 015b/17, 030a/26, 036a/5, 045a/8, 046a/26
g.+ üne 008a/13	g.- ildi 009a/18
göm - Gömmek.	g.- ilmek 002a/18
g.- erler 048a/3	g.- ilmiş-idi 002a/22
gönder – Göndermek.	g.- mege 030a/25
g. 044a/26	g.- mekde 041b/12
g.- di 007a/24, 013a/15, 015a/18, 015b/7, 016a/4, 016a/28, 022a/22, 022b/9, 025a/28, 035b/21, 038b/3, 041a/6	g.- memek 038a/4
g.- digi 008b/8, 009b/17, 044a/1, 044a/9	gör - Görmek
g.- digin 027a/5	g. 045b/14
g.- diler 036b/8	g.- dü 012a/6, 041b/30, 045a/12
g.- enler 018b/24	g.- düğü 012a/9, 039a/17
g.- enlere 018b/22	g.- düğüm 012a/13
	g.- dük 037a/6
	g.- dükçe 043a/13
	g.- dükde 042b/25
	g.- düklerinde 015a/26, 039a/9

g.- elim 044a/28, 044b/24

g.- ücek 012b/17, 025a/16,
036a/7, 036b/5, 041b/1,
042b/20, 045a/29

g.- ülüp 002a/19

g.- medi 042b/22

revā g.- medi 043a/21

g.- mediñiz 038a/16

g.- medikleri 039b/4

g.- mege 005a/1, 020b/22

g.- mek 018b/18, 032b/10,
044a/25

g.- memek 014b/11

g.- memiş olsa 012b/27

g.- meyip 005a/3, 010a/20,
014a/17, 033a/21, 035b/27,
045b/8

g.- müş 047a/11

g.- üp 003a/20, 003a/21,
005a/19, 031b/17, 035b/28,
046a/14

göre Uygun şekilde.

g. 002a/8, 033a/5, 033b/3

görül - Görülmek.

g.- dü 024a/7, 028b/1, 030b/4

g.- mek 022b/23

tedārik g.- mek 039b/25

g.- meye 044a/20

g.- meyip 008b/11

g.- mez ol- 033b/23

g.- müş 042b/11

g.- ürse 006a/2

cā'iz g.- ürse 042b/10

görün - Görünmek

g.- dü 009b/20, 030a/22, 042b/8

g.- düğü 020b/27

g.- düğünü 013a/15

g.- en 022b/21

g.- erek 044a/15

g.- mek 018a/25

g.- memek 022b/13

g.- üp 037b/11, 039b/24

g.- ür 020a/25, 034b/10,
044a/23, 049b/9, 049b/22,
049b/24

g.- ürdü 021a/13

görüş - Görüşmek.

g.- düler 044b/5

görül - Görülmek.

cā'iz görül- 031a/28

görüş - Görüşmek.

g.- mege 019a/19, 038b/14,
044b/3
g.- mek 010a/9

göster – Göstermek.

g.- di 041a/8
bezl-i maḳdūrlar g.- di 033a/7
ḳaşdın g.- di 010a/19
medār g.- di 023b/15
meyl g.- di 045a/2
mu‘āmele g.- di 043b/31
mübāşeret g.- di 024a/1
mürā‘āt g.- di 005b/21, 021a/28
mürāyīlik g.- di 018a/16
şūretin g.- di 025b/11
taḳayyüdler g.- di 028a/9
va‘īdler g.- di 035b/26
mübāşeret g.- dikleri 039b/5
g.- düğü 028a/16
şūret g.- ir 044b/25
oyunlar g.- irken 015b/27
fütür g.- medi 034b/12, 037a/16
rağbet g.- medi 003b/10
su‘ūbet g.- medi 036b/12
sūret-i istiḳlāl g.- medi 003b/9
g.- medigin 028b/30
g.- mek 003a/22, 016a/10
encāmın g.- mek 015a/30
mu‘āmeleler g.- mek 017a/8

müsā‘ade g.- mek 020a/11
rağbet g.- mek 021b/2
vicāha g.- mek 020b/30
ra‘ş g.- mekle 010a/25
g.- meyip 029a/26

i‘tibār g.- meyip 019b/7
fırşat g.- ip 010a/25
icābet g.- ip 019b/29
ihtimām g.- ip 028a/16
istimāletler g.- ip 016a/15
ḳaşdın g.- ip 019b/26
li-maşlahat mümāşāt g.- ip
031a/16
ri‘āyet g.- ip 015a/27
şūretin g.- ip 009a/7

gösteril – Gösterilmek.

g.- mek 015b/18
g.- meye 017b/11
g.- miş-idi 022a/11

götür - Götürmek.

g.- dü 049a/24
g.- düğü 014a/18, 015a/21
g.- dükleri 029b/26
g.- müş 012b/11
g.- ülüp 012a/16, 029b/3,
038b/8, 046a/5

götürebil – Götürebilmek.

g.- diği 011b/8

gövde Vücut.

g.+ sinden 044a/29

göz Görme organı.

g.+ ü 032a/12

g.+ üne 016a/12, 034b/12,
039b/24

g.+ ünden 005b/12

g.+ üñ 028b/23, 028b/27

g.+ leri 012b/17

g.+ lerinde 042b/7, 042b/28

g.+ lerine 016a/1, 022a/13

gözyaşı Ağlarken gözlerden akan
berrak sıvı.

g.+ n 046a/6

gün (F.) Tür.

g.+ e 006a/19, 008a/19, 014b/6,
014b/26, 016a/12, 019b/15,
020b/30, 027b/20, 027b/22,
040a/24, 041a/26, 046b/13

gün-ā-gün (F.) Türlü türlü.

g. 044b/17

güş (F.) Kulak.

g. 017b/7

g.- ı Nādir “Nadir’in kulağı”

005a/29, 005b/26

gūyā (F.) Sanki.

g. 003b/30, 009b/11, 015a/25,
018a/21, 018b/12, 020a/1,
020a/6, 021a/28, 024b/28,
026b/9, 027b/29, 028a/18,
032b/4, 033b/20, 043b/11,
048a/14, 048a/25

güç Güç.

g. 012b/18, 015a/11, 037b/31

g.+ üne gel- “onuruna
dokunmak” 031b/16

g.+ üyle 005b/6

g.+ le 011a/8

g.+ lere 049b/9

güçlü Güçlü.

g. 009b/6

güçsüz Güçsüz.

g. 039b/14, 041a/1

güft-gü (F.) Karşılıklı söyleşme,
konuşma.

g. 003b/31, 013a/9

gümiş Ziynet ve kıymetli süs eşyası imaline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim.

g. 011b/9, 015b/4, 044b/29, 047b/16, 047b/20, 047b/27, 048a/11

g.+ den 046b/11

güm-rāh (F.) Yolunu kaybetmiş.

g. 031a/24

gün Dünyânın kendi yörüngesi etrafında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası.

g. 004b/24, 005b/5, 008b/6, 011b/16, 012b/9, 013b/28, 014a/17, 014a/26, 015b/27, 018a/27, 020a/3, 020a/4, 020a/8, 020a/13, 029a/31, 038b/6, 038b/7, 042b/7, 043a/3, 044b/3, 044b/7, 046a/7, 046b/26, 047a/16, 047a/28, 047b/19, 049a/3

g.+ de 014a/15, 039b/6

g.+ den 021b/9

g.+ e 041b/19

g.+ ü 002a/31, 023a/9, 028b/16, 046a/29

g.+ ünde 006b/3, 008a/26, 008b/11, 011b/29, 011b/31, 023a/18, 025b/27, 041a/18, 046a/24

g.+ lük 004a/15

gün-be-gün (F.) Günden güne.

g. 005a/1, 013b/26

gündüz Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün.

g.+ lere 013b/19

gür Fıskırırcasına çıkmış olan, çok bol olan.

g. 024b/9

gürizān (F.) Kaçan.

g. 010a/30

gürūh (F.) Topluluk.

g. 005a/8, 010b/23, 013b/25, 015b/30, 008b/1, 010b/17, 025b/7, 035a/7, 048a/21

g.- ı ‘azīm 012a/9 → ‘azīm

g.- ı āḥar 018b/6 → āḥar

g.- ı enbūh 015a/16, 020b/7,
021a/23 → **enbūh**

g.- ı enbūh-ı ‘asker 004b/14 →
enbūh

g.- ı kilāb 047a/12 → **kilāb**

g.+ a 048b/17

g.+ u 026a/28

g.+ undan 018b/26

g.+ uyla 029b/1, 049b/2

g.+ ları 008a/20

g.+ ların 041b/26

g.+ larına 009b/7

g.+ larını 019a/1, 035a/3

g.+ larının 019a/12

g.+ larıyla 035a/10

güzīde (F.) Seçilmiş.

g. 006b/13, 019b/4, 035a/29

g.+ si 027a/9

güzār (F.) Geçme, geçiş.

g. it- “geçmek” 008a/10,
024a/11, 016b/28, 047a/12

g. 005a/8, 005a/28, 007a/10,
012b/13, 017a/5, 023a/15,
035b/10, 037a/27,

040b/18, 048a/5

g.- ı müsāra‘at 006b/30 →

müsāra‘at

ḥarac-ı g. 048a/15, 048b/21 →

ḥarac

g.- ı maḥal “geçiş yeri”
014b/29

g.+ a 041a/11, 041b/6

g.+ ı 016b/22

ḡaddār (Ar.) Zalim, merhametsiz.

ḡ. 003b/24, 012b/2, 015a/29,
016a/20, 016a/29

ḡan-ı ḡ. “merhametsiz han”
027b/24, 028a/17

Ṭahmās Kulu ḡan-ı ḡ. “zalim
Tahmas Kulu Han” 022a/9

ḡ.- ı bed-kār “kötülük yapan
zalim” 019b/13

ḡ.- ı merḡūm “adı geçen zalim
kişi” 003b/28

ḡ.+ in 028a/19

ḡadīr (Ar.) Sellerden, yağmur
sularından meydana gelen gölcük,
durgun su birikintisi.

ḡ.- ı kebīr “büyük su
birikintisi” 007b/20

ḡ.- ı merḡūm “adı geçen su
birikintisi” 007b/19

ḡ.+ in 007b/19

ğadr (Ar.) Haksızlık.

ğ. 003b/27, 007a/22, 047a/31
dest-i ğ. 012b/6 → **dest**
itāle-i dest-i ğ. 004a/30 → **dest**
ğ.- ı Ağvān “Agvan’ın yaptığı
haksızlık” 005b/21
dest-i ğ.- ı Eşref 002a/31 →
dest
ğ.- ı fāhiş “çok fazla yapılan
haksızlık” 049b/26
ğ.+ ı 047b/3
şemsîr-i ğ. “haksızlık kılıcı”
047a/13
ğ.+ ından 028a/20
ğ.+ ıyla 028a/11

ğaflet (Ar.) Gafillik.

ğ. 044a/19
ğ.- i medīde “uzayap süren
gafillik” 040a/26
hāb-ı ğ. “gaflet uykusu”
013b/21

ğalā (Ar.) Pahalılık.

ğ. 046a/21
ğ.+ dan 043a/4

ğalāt (Ar.) Yanlış.

eymān-ı ğ. 012b/6 → **eymān**

ğalebe (Ar.) Galip gelme, yenme.

ğ. eyle- “yenmek” 017a/2
ğ. it- “yenmek” 017a/4, 041a/27
ğ. 012a/27, 012b/1, 015a/31,
027b/22, 029a/29, 035b/2,
038b/2, 049a/11
aḥvāl-i ğ. “yenme durumu”
027b/31
bād-ı ğ. 005b/18, 009b/19,
025b/27 → **bād**
ğurūr-ı ğ. “yenmenin verdiği
gurur” 026a/2
tebrīk-i ğ. “zafer tebriği”
027b/25
ğ.- i i’tiyād “alışılmış galibiyet”
017b/13
ğ.+ de 037b/11, 049b/5
ğ.+ den 035b/9
ğ.+ ler 038b/4
ğ.+ leri 007a/30
ğ.+ si 001b/12, 005b/30,
011a/22
ğ.+ sini 049b/4
ğ.+ siyle 034b/11

ğaleyān (Ar.) 1. Kaynama.

2. Coşkunluk, taşkınlık.

mānend-i dīk-i ğ. 008a/14 →
dīk

ġalibāne (Ar.) Galip olana yakışır bir tarzda.

ṭavr-ı ğ. “galip olana yakışır tarzda bir tavır” 046a/24

ġalṭān (Ar.) Yuvarlanan.

ġ. it- “yuvarlamak” 044a/29

ġ. ol- “yuvarlanmak” 015b/16

ġam (Ar.) Keder.

ġ. 012b/2

ġanāim (Ar.) Ganimetler.

emvāl-i ğ. 005b/19 → **emvāl**

ġanī (Ar.) Zengin.

ġ. 027b/27

ġanīmet (Ar.) Savaşta düşmandan alınna eserler, mallar.

ġ. 005a/29, 015b/1, 042a/28, 042a/29

fırşat-ı ğ. “ganimet fırsatı”

005a/26, 031b/25

ġ.+ in 019a/15

ġaraż (Ar.) İstek.

ġ.+ lar 029a/26

ġarā’ib (Ar.) Şaşılacak tuhaf şeyler.

ġ. 016b/10, 024b/1

ġarb (Ar.) Batı.

ġ. 017a/21

ġ.+ a 002b/28, 007b/27, 008a/12

ġ.+ da 004a/9

cānib-i ğ. 043a/18 → **cānib**

ġ.+ dan 024a/19

ġarbiyye (Ar.) Batıya ait olan.

ġ. 037a/9

cānib-i ġ. 040a/20, 048b/18, 049a/30 → **cānib**

cevānib-i ġ. 037a/10 → **cevānib**

ḥadd-i ğ. “batı sınırı” 007b/19, 027a/16

ḥudūd-ı ğ. “batı sınırı” 035a/6

sāḥil-i ğ. “batı sahili” 037b/23

sevāḥil-i ğ. “batı sahilleri” 040a/13

ġarīb (Ar.) 1. Tuhaf 2. Kimsesiz.

ġ. 021b/6, 040b/26, 040b/31, 042b/28, 046b/15, 047a/14

taḳrīb-i ğ. “tuhaf şekilde
yaklaşma” 002b/3
ğ.+ e 013b/9

ġarḳ (Ar.) Boğulma, batma.
ğ. ol- “boğulmak” 011b/18,
042a/20

ġaṣb (Ar.) Ele geçirme.
ğ. 004b/25, 005a/14, 005a/28,
008a/21, 046b/5
ḳabḏa-ı ğ. “ele geçirme”
016b/25

ġavā'il (Ar.) Dertler.
def'-i ğ. it- “derdi ortadan
kaldırmak” 046b/23
ğ.- i 'Acem “İran'ın derdi”
022a/31

ġavġā (F.) Kavgā.
ğ. 030b/27
ğ.+ s1 036b/10

ġaybet (Ar.) Meydanda bulunmama.
ğ. 015b/27

ġayret (Ar.) İçten gelerek çalışma,
belli bir şey için çabalama, didinme.

'atf-ı 'inān-ı ğ. eyle- “dizgini
çevirmek için çabalamak”
005a/23

ğ. 023a/17, 038a/22
dīde-i ğ. 034b/9 → **dīde**
kemāl-i ğ. 010b/20, 018b/12,
038a/13, 042a/6 → **kemāl**
nār-ı ğ. “gayret ateşi” 038a/10

ğ.+ e düş- “çalışmak, emek
sarfetmek” 026a/7
ğ.+ i 027b/9
ğ.+ ine 036b/19
ğ.+ iyle 036a/26

ġayret-āmīz (Ar.) Gayretli.
ğ. 046b/18

ġayret-keş (Ar.) Gayretli.
ğ. 018a/12
ğ.- i nāmūs-ı salṭanat 020a/29
→ **nāmūs**
ğ.+ leri 043b/11
ğ.+ lerinden 021b/18

ġayret-nümā (Ar.) Gayret gösteren.
ğ. 027b/11

ġayretsiz (Ar.) Gayreti olmayan.
ğ. 038a/23, 040a/27

ġayr (Ar.) Başka bir kimse, başkası.

ġ. 012a/22

ġ.- ı efrād-ı nās 033a/25 → **nās**

ġayrı (Ar.) Başka.

ġ. 002b/11, 003a/15, 006b/17,
007b/21, 008a/12, 012a/22,
013b/2, 017a/20, 017b/31,
018a/18, 019b/11, 019b/18,
025a/20, 026a/20, 026b/1,
026b/23, 026b/30, 028b/7,
029a/15, 029a/28, 030b/4,
034b/21, 039a/27, 040a/28,
043a/24, 044a/9, 044b/21,
045a/13

nuḳūd-ı ġ. “başka paralar”

047b/9

ġ.+ lar 006a/20

ġ.+ lara 020b/10, 030b/28,
035a/5

ġ.+ ları 034a/7

ġ.+ larıñ 016b/24

ġ.+ ya 006b/23

ġayru (Ar.) → **ġayrı**

ġ. 028b/29

ġayūr (Ar.) Çok gayretli.

ġ. 041b/23

kemāl-i ġ. “gayreti fazla olma”

044a/30

merd-i ġ. “çok gayretli yiğit”

019b/16, 033b/12

ġayz (Ar.) Öfke.

ġ. 029b/31, 030b/26, 037a/25

ġ.+ ı 012b/29

ġazab (Ar.) Öfke.

ġ. 012b/29, 037a/6, 037a/25,
045b/15

ġ.- ı elīm 047a/22 → **elīm**

nā’ire-i ġ. 035a/25, 044a/28 →

nā’ire

ġ.+ ından 018b/20, 023b/20

ġ.+ ıyla 047a/1

ġazab-dār (Ar.) Öfkeli.

ġ. ol- idi “öfkelenmek” 036b/9

ġazübāne (Ar.) Çok öfkeli bir şekilde.

ġ. 038b/16

ġā’ib (Ar.) Göz önünde olmayan.

ġ. 012b/31, 037a/11, 048a/19

ġā’ile (Ar.) Sıkıntı veren durum.

bā'is-i ğ. 017b/23 → **bā'is**
ğ.- i fitne 026a/14 → **fitne**
ğ.+ si 019b/1

ġā'iye (Ar.) Gayecilik.

ğ.+ siyle 038a/18

ġādir (Ar.) Gadreden, haksızlık yapan,
zulmeden (kimse).

Nādir-i ğ. “zulmeden Nadir”
029b/9

ġāfil (Ar.) Gaflet içinde bulunan.

ğ. 005b/3, 009b/16, 015a/6,
023b/24

ġālib (Ar.) Yenen.

ğ. ola gel- “yenmek” 041b/31
ğ. ol- “yenmek” 003a/2,
008b/30, 006b/17, 030b/13,
034b/18, 042a/2
ğ. 004a/25, 009b/27, 016a/20,
032a/19, 037b/9, 048b/31
ħaşm-ı ğ. 026a/1 → **ħaşm**
ğ.+ dir 026a/29, 042b/26
ğ.+ e 026a/5

ġālibā (Ar.) Görünüşe göre.

ğ. 002a/28, 013a/13, 028a/31,
037b/10

ġālibāne (Ar.) Galip olana yakışır bir
tarzda.

ğ. 012a/20

vaż'-ı ğ. “galip olana yakışır bir
tarz ortaya koyma” 015b/13

ġārāt (Ar.) Yağmalar.

ğ.+ a 005a/14

ġāret (Ar.) Yağma.

ğ. it- “yağmalamak” 037a/29,
047a/10
ğ. 008a/21, 016b/25, 024b/11,
037a/23
ğ.- i emvāl 005a/28 → **emvāl**
ğ.- i mu'tād-ı Terākime-i 'aşā'ir
008a/20 → **'aşā'ir**
ğ.+ de 004b/25
ğ.+ den 025a/4, 046b/5
ğ.+ e 024b/22, 037a/29, 047a/3

ġāretger (Ar.) Yağmacı.

ğ.+ leri 004b/30

ġāretkār (Ar.) Yağmacı.

ğ. 047a/29

‘asker-i ğ. “yağmacı asker”

038b/2

ġāşiyet (Ar.) Çok etkili.

heyecān-ı ğ.- i ħalb “kalbinin
çok yüksek heyecanı” 012b/18

ġāyāt (Ar.) Gayeler.

ġ. 024b/25

ġāyet (Ar.) Pek çok, son derece.

ġ. 003a/10, 006b/31, 007b/29,
010b/17, 010b/19, 012a/11,
013b/30, 015a/8, 021b/14,
024a/30, 024b/4, 025a/20,
030a/7, 031b/9, 032a/14,
032a/16, 032b/31, 034b/7,
036b/9, 036b/11, 039a/26,
043b/10, 044b/28, 048a/26,
048b/5, 049b/16
ġ.+ e 049a/19

ġılāz (Ar.) Yoğunluk.

eymān-ı ğ. “şiddetli yeminler”
009a/25, 034b/22, 041a/30,
044b/12, 049a/28

ġıll (Ar.) Düşmanlık.

ġ. 014b/3, 029b/31

ġılzet (Ar.) Kabalık, çirkinlik.

ġ. eyle- “kabalık yapmak”

044a/30

ġ. 044a/31

ġ.+ ine 044b/1

ġınā’ (Ar.) Zenginlik.

ġ. 011a/26

ġırīv (Ar.) Feryat.

ġ. it- “feryat etmek” 020b/16

ġ. 011b/25

ġırre (Ar.) Gururlu, kibirli.

ġ.+ li 005b/17

ġışş (Ar.) Kin.

ġ.+ ı 014b/3, 029b/31

ġıyābında (Ar.) Arkasından.

ġ.+ etinde 043b/12

ġ.+ 031a/25, 032b/9, 033b/5,
035a/13

ġıyābī (Ar.) Bir kimsenin gıyabında
olan.

ġ. 037a/18

ġubār (Ar.) Toz.

ġ.- ı **intikām** “intikam tozu”
014b/4

ġ.- ı **kūdūret** “kaygının
parçası” 044a/21

ġulām (Ar.) Köle.

ġ. 027a/25

ġulgūle (Ar.) Velvele.

ġ.+ sini 046b/31

ġumūm (Ar.) Gamlar.

ġ. 029b/12

ġurre (Ar.) Arabi ayların birinci günü.

ġ.+ sinde 049a/24
evvel-i ġ. 011b/8 → **evvel**

ġuruş (Ar.) Kuruş.

ġ. 044a/3, 045a/3
ġ.+ dan 046b/6
ġ.+ dur 016b/16
ġ.+ ı 044b/16

ġurūb (Ar.) Güneşin batması.

vaġt-i ġ. “güneşin batma vakti”
015a/10

ġurūr (Ar.) Benlik, kibir.

ġ. 005b/18, 027b/22
ġ.- ı ġalebe 026a/1 → **ġalebe**
ġ.+ ı 023b/31
ġ.+ ıyla 035b/2

ġurūr-āmīz (Ar.) Gururlu.

ġ. 044b/1

H

haşeme (Ar.) Bir kimsenin yanında
bulunan adamları.

h.+ den 046a/25

havā (Ar.) Hava.

h. 013b/23
bürüdet-i h. 013b/17 →
bürüdet
h.+ sı 002b/30, 004a/12,
004a/25, 009b/4, 012a/4,
017a/1, 017a/17, 027a/19,
027b/25, 038b/26
h.+ sı 048b/3
h.+ sina 022b/6
h.+ yı 036a/24

havādis (Ar.) Hadiseler.

h. 017a/28

hayvān (Ar.) İnsan dışındaki canlı yaratık.

h.+ dan 046a/21

hādīm (Ar.) Yıkan, yıkıcı.

h.- i binā'-yı devlet-i Şafeviyye
020b/2 → **binā'**

h.- i binā'-yı devletleri 008a/22
→ **binā'**

h.- i binā'-yı hānedān-ı şāhī
016a/2 → **binā'**

hādiyān (Ar.) 1. Hizmet eden. 2. Doğru yolu gösterenler.

h. 039b/27

h.- ı 'asākir 028a/24, 045b/2 →
'asākir

h.- ı 'asker 012a/8 → **'asker**

h.- ı ceyş 025b/28, 029b/7,
038a/10 → **ceyş**

h.- ı cüyüş 043b/14, 043b/26 →
cüyüş

hecme (Ar.) Şiddet.

h. 036b/2

h.- yi şedīde 037b/29, 039a/18
→ **şedīde**

hedāyā (Ar.) Hediye.

h. 038b/3

h.- yı behīyye 030a/31 →

behīyye

h.- yı celīle-yi bī-nihāye
049a/18 → **bī-nihāye**

h.+ ya 026b/4

hedef (Ar.) Amaç, maksat.

h.- i ta'n "ayıplamanın amacı"
027b/19

hediyye (Ar.) Hediye.

h. 027a/5, 038b/10

h.- yi behīyye 008b/9 →

behīyye

h.+ sin 038b/15

hedm (Ar.) Yıkma.

h. it- "yıkma" 040a/12,
048a/31

h. 009b/2, 011b/24, 025b/3,
025b/5, 037a/21, 041b/3

h.+ e 016b/2, 045b/24

helāk (Ar.) Mahvolma, perişan olma.

h. ol- "mahvolmak" 012b/27

gird-āb-ı h. 009b/28, 042a/12
→ **gird-āb**

hele (F.) Bilhassa, özellikle.

h. 014b/26, 022b/23

hel min mezīd (Ar.) Daha var mı?

h. 047b/13

hem (Ar.) Üstelik, bir de.

h. 013a/8

hem-civār (Ar.) Aynı yerde oturan kimse.

h.-ı memālik “ülkenin aynı yerinde oturan (halkı)” 030b/8

h.+ ımız 038a/19

h.+ lar ile 030b/15

hemān (F.) Hemen, derhal.

h. 005b/29, 013a/24, 028a/17

hemānā (F.) Tam, tamamen.

h. 039b/11

hendeḡ (Ar.) Çukur.

h.+ ler 042b/17

hengāme (F.) Savaş.

h.- i kıyāmet-āsā “kıyamete benzer savaş” 047a/16

henūz (F.) Daha şimdi.

h. 001b/18, 002b/23, 003a/15, 003a/16, 005a/25, 006b/7, 009b/15, 017b/2, 020a/24, 020b/8, 021a/2, 021a/26, 021b/29, 022a/3, 027a/28, 028b/17, 031a/30, 033a/14, 033b/7, 034a/21, 034a/22, 034a/23, 034b/16, 038a/18, 039a/19, 040b/30, 041a/14, 043b/4, 044a/1

her (F.) Her.

h. 003b/13, 003b/18, 010a/6, 012a/25, 012a/30, 015b/2, 016b/15, 017b/12, 018a/17, 018a/27, 019a/15, 020b/31, 026b/16, 028a/5, 028a/7, 028b/3, 029a/21, 031a/14, 034b/20, 035a/28, 036a/4, 036a/8, 036b/26, 037a/8, 039a/6, 039b/3, 041a/28, 044a/2, 045a/3, 046a/2, 046b/13, 047b/4, 047b/13, 048a/11, 048a/13, 048a/20

herc (Ar.) Karışıklık.

h. 003a/22, 027a/29, 027b/6

hevā (Ar.) İstek, arzu.

h.- yı esbāb-ı mübāhāt 034b/11

→ **mübāhāt**

h.- yı saltanat “saltanat arzusu”

020b/29, 020b/25

h.- yı ta‘aẓẓum “büyüklük taslama isteği” 029a/29

h.- yı taht “taht arzusu” 027b/1

hevādār (Ar.) Hevesli.

h. 028b/28

h. 022a/17

h.- ı ihtisām “gösteriş isteği”

026b/5

h.+ ı 004b/25, 017a/12,

018a/28, 020a/2, 028b/9,

029a/31, 034b/19

h.+ larınıñ 029a/27

hevām (Ar.) Zararlı böcekler.

h. 029b/13

hey’et (Ar.) Bir işi yapmak veya yönetmekle görevlendirilmiş kimselerden meydana gelen topluluk, kurul.

h.- i mevķi‘-i zemīn “ülkenin etrafında bulunan topluluk”

010a/21

h.+ inde 012b/16

heyecān (Ar.) Ruhani coşkunluk.

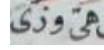
h. ol- “heyecanlanmak”

038a/10

h.- ı ġāşiyet-i ķalb 012b/18 →

ġāşiyet

h.+ la 008a/23

heyū zeyy (Ar.) (?)

h. 039b/3

hezār (F.) Bin.

h. 020a/24, 032b/19, 037b/31,

043b/5, 046a/3, 046b/14,

047a/17

h.- fenn üstād “bin tane hünere sahip usta” 022b/30

hicret (Ar.) Göç etme.

tārīḥ-i h.- i nebeviyye-i ‘alā

001b/1→ **nebeviyye**

h.+ iñ 004b/3, 024b/20

tārīḥ-i h. “hicretin tarihi”

006b/2

hīç (F.) Asla.

h. 048b/23

himmet (Ar.) 1. Yardım. 2. Çalışma, gayret.

şarf-ı h. it- 007b/13 → **şarf**

şarf-ı h. olun- 030a/5 → **şarf**

h. 038a/14

‘alev-i h. 034b/13 → **‘alev**

‘ayn-ı h. 034b/9 → **‘ayn**

bāzū-yı h. 036b/26 → **bāzū**

bezl-i h. 014a/6 → **bezl**

fāsīd-i h. 027b/9 → **fāsīd**

h.- i şāhāne “şahın yardımı”

004b/11

ulüvv- h. it- “büyük yardım

yapmak” 006a/28

h.+ leriyle 046b/18

hirās (F.) Korku.

h. 011b/14, 025a/19

hiss (Ar.) His.

h. 002b/10, 045b/25

hizmit-kār (F.) Hizmetçi.

h.+ larınıñ 046b/26

huşyār (F.) Akıllı.

h. 049b/13

hücūm (Ar.) Saldırı.

h. eyle- “saldırmak” 023b/27

h. it- “saldırmak” 005b/2,

005b/14, 010a/31, 027b/5,

032b/14, 037a/27, 041a/13,

037b/13, 042a/6 043a/3,

045b/23, 046b/28, 049a/11

h.- ı ‘ale’l-ğafle 010b/8,

041a/13 → **‘ale’l-ğafle**

h.- ı ‘āmme 029a/18 → **‘āmme**

h.- ı ‘umūm “halkın saldırısı”

016a/16

h.- ı müdām 020a/20 →

müdām

h.+ a 010a/27, 024a/3

h.+ dan 011b/25

h.+ ı 039a/15

h.+ larda 036b/4

h.+ larınıñ 018a/23

h.+ larıyla 047a/30

hücūme (Ar.) → **hücūm**

h.- yi serī‘ 010a/28 → **serī‘**

hümūm (Ar.) Kederler, gamlar.

mūris-i h. 029b/12 → **mūris**

hüner (F.) Maharet.

h. 030a/19, 043b/29

h.+ i 033a/11

h.+ leri 033a/14

h.+ lerine 049b/19

habbe (Ar.) Buğday.

h. 024b/6

habs (Ar.) Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapama.

h. eyle- “habsetmek” 032b/13

h. it- “habsetmek” 046a/16

h. olun- “hapsolunmak”

021b/11, 031b/4

h. 045b/16, 026a/14

h.+ de 002a/30

h.+ lerine 032b/3

hacc (Ar.) Hac.

h. it- “hac yapmak” 029b/25, 030a/9

h. 029b/26

tarîk-i h. “hac yolu” 004b/10

h.+ a 029b/25

hacet (Ar.) İhtiyaç.

h. 047b/16

hadd (Ar.) Sınır.

h. 043a/20, 047b/21

h.- ı ğarbiye 007b/19, 027a/16

→ **ġarbiye**

h.- i cenübī 024a/20, 025b/13, 027a/15 → **cenübī**

h.- i fāşıl “iki bölgeyi birbirinden ayıran sınır” 026a/20

h.- i imkân “mümkün olabilme derecesi” 019a/24, 014b/25, 014b/28, 016b/1, 019a/24, 027b/7, 036a/7

h.- i Kirmān “Kirman sınırı” 007b/26

h.- i şarkıyye “doğu sınırı” 004a/7, 024b/25, 027a/14

h.- i şimālī “kuzey sınırı” 007b/19, 024a/20, 024b/25, 027a/14

h.- i ta‘bīr “ifade sınırı” 015a/27

h.- i vaşf “niteliğin sınırı” 042b/10

h.+ ini 031b/7

hadīdū’l-‘aql (Ar.) Aklı keskin.

h.- ı fehīm “anlayışta zeki olan” 032a/26

h.- ı reşīd “doğru idraka sahip”

004a/25

ḥadīdū’l-ḥükümet (Ar.) Hükûmetin
sertliği.

h. 031a/6

ḥadīdū’l-lisān (Ar.) Dili sert.

h. 031a/3

ḥafr (Ar.) Kazma.

h. olun- “kazılmak” 036a/22

ḥakīm (Ar.) Hakim.

üslüb-ı h. “üslup sahibi”
027a/23, 035b/22

ḥakk (Ar.) Bir şey üstündeki yazı vb.
şeyi kazıma.

h. olun- “kazınmak” 006a/15

ḥakārāt (Ar.) Hakaretler.

h. 045b/29

ḥakāret (Ar.) Küçük düşürücü söz
veya davranış.

h. 012b/11

h.+ ler 032b/19

h.+ lardan 037a/24

ḥaḳīkat (Ar.) Gerçek.

h.+ de 029a/18, 035a/13

āsār-ı şüret-i h. 007a/8 → **āsār**

h.+ ın 029a/21

h.+ i 040b/17

ḥaḳīkat-şinās (Ar.) Gerçeği bilenler.

h.+ ını 029a/26

ḥaḳīr (Ar.) Değersiz, itibarsız.

h. 012b/15, 015a/22, 029a/20

ḥaḳīrāne (Ar.) Değersiz bir şekilde.

h. 012b/22, 046a/26

ḥaḳīre (Ar.) → **ḥaḳīr**

cāriye-i h. 012b/16, 012b/25 →
cāriye

ḥaḳḳ (Ar.) Doğru, gerçek.

h. 029a/12, 029a/26

‘ināyet-i h. 036b/25 → **‘ināyet**

ehl-i h. 043a/12 → **ehl**

şüret-i h. “gerçeğin yüzü”
029a/17

h.+ ı 043a/14

h.+ ımız 044a/13

h.+ ına 012b/29

h.+ ını 044b/10

h.+ larında 016b/7, 026b/2,
030b/22

hakķında Üzerine, için, hususunda.

h. 003b/31, 009a/14, 009b/22,
016a/3, 021b/25, 026a/30,
031b/9, 031b/11, 032a/25,
037a/6

hall (Ar.) İdare etme, çekip çevirme.

h. 004b/7, 006a/25, 016b/18,
018b/7, 020a/16, 020a/29,
020b/11, 021a/19, 021b/25,
033a/21, 033b/5, 033b/8,
033b/21, 048b/13

h.- i umūr-ı memleket “ülke
işlerini idare etme” 026b/18

hamd (Ar.) Kulun Allah’ın yüceliğini,
sonsuz lütuf ve ihsanı karşısında
yaratana şükran duygularını
bildirmesi.

cāy-i h. 029b/13 → cāy

hamiyyetsiz Millî veya ailevî
haysiyetini koruma gayreti taşımayan,
bunlara karşı lakayt olan.

h. 040a/27

hamīde (Ar.) Övülmeye layık,
methedilecek sıfatlara sahip olan.

ahlāk h.- i merdān “yiğitlerin
övülmeye layık ahlakı” 033a/31

haml (Ar.) Taşıma.

h. olun- “taşınmak” 044a/20

h. 035b/27

hamle (Ar.) 1. Atılış. 2. Düşmana karşı
saldırma.

h. 010b/2

h.- i serī’e 039a/18 → **serī’e**

h.- i şedīd 010a/29, 035b/4,
036a/24 → **şedīd**

h.+ lerine 036b/3

harām (Ar.) Dinin kesin bir dille
yasakladığı hareketler.

h. it- “hayrını görmemesini
dilemek” 018a/16

h. 031a/12

harāmiyān (Ar.) Haydutlar.

ser-i kāfile-i h. “haydut
topluluğunun başı” 006a/23

harāmī (Ar.) Haydut.

h. 004b/27

be-nām-ı h.- yi fesād 005a/31

→ **be-nām**

h.+ ler 005b/8

h.+ lere 005b/3

h.+ leri 005b/4

ḥarāmikār (Ar.) Haydutluk.

h.+ a 006a/19

ḥarāret (Ar.) Sıcaklık.

h. 013b/17

ḥ.- i şems “güneşin sıcaklığı”

008a/14, 034b/9

h.+ ine 048b/6

ḥarb (Ar.) Savaş.

h. 005a/3, 005a/4, 005a/26,

007a/9, 016a/14, 017b/22,

018b/31, 020a/17, 031b/30,

034a/20, 039b/25

bā‘is-i h. 039b/30 → **bā‘is**

dār-ı h. 017a/24 → **dār**

fenn-i h. 035a/12, 036a/15 →

fenn

mühimmāt-ı h. 043b/21 →

mühimmāt

h.+ e 010a/17

ḥarbe (Ar.) Süngü.

h. 039a/19

ḥarbeli Süngülü

h. 042b/12

ḥarbiyye (Ar.) Bir devletin askeri işleri.

fünün-ı h. 022b/29, 039b/27,

039b/2 → **fünün**

ḥud‘a-ı h. “askerin hilesi”

010a/24, 042a/15

mühimmāt-ı h. 025b/15,

032a/22, 041a/15 →

mühimmāt

mühimmāt-ı h.- yi sā‘ire 035b/7

→ **sā‘ire**

eṭvār-ı h.+ de 035a/12, 039a/30

→ **eṭvār**

umūr-ı h. “askeri işler”

022b/28

ḥidemāt-ı h. “asker hizmeti”

026a/31, 027a/24

ālāt-ı h. 038a/17 → **ālāt**

ḥarekāt (Ar.) Hareketler.

h. 028b/14

h.+ ı 017a/17

hareket (Ar.) Davranış, davranma.

h. it- “davranmak” 034a/22,
018a/31, 041b/19

h. 002a/24, 005a/19, 006b/1,
007b/9, 008a/6, 008a/7, 009b/7,
009b/20, 012a/7, 018b/4,
018b/13, 025a/6, 025b/11,
029a/17, 031b/8, 032a/12,
034b/1, 040b/4, 042b/3,
049a/20

h.- i tadbīr “hazırlıklı
davranma” 005a/17

h.+ de 041a/3

h.+ e 005b/23, 010b/12,
011a/26, 041a/31, 041b/15,
049a/28

h.+ i 022a/2, 032a/10, 040a/5,
044b/26, 049a/2

h.+ inden 038b/7

h.+ ine 006a/18

h.+ iniñ 023a/9

h.+ leri 038a/19

h.+ lerini 035a/18, 043a/13

yevm-i h. “hareket günü”
008a/26

harems (Ar.) Müslüman saray ve
konaklarda yabancı erkeklerin
giremediği, sadece kadınlara ait bölüm.

h. 012a/26, 012b/13

h.- i sarāy-ı şāhī “şaha ait
sarayın haremsi” 012a/30

h.- i şāhī “şahın haremsi”
033a/24

h.+ e 021b/26

haremsiyye (Ar.) → **harems**

tedārik-i ‘azīme-i h. 034b/29 →
‘azīme

harīf (Ar.) Sonbahar.

faşl-ı h.+ de 035a/10 → **faşl**

harīş (Ar.) Hırslı.

h. 004a/26, 009a/19, 011b/25

hasb (Ar.) Gereğince, göre.

h.- i hāl “haline göre” 005a/19

hasbü’l-iḳtiḳā (Ar.) İhtiyaca göre.

h. 034b/20

hasab (Ar.) Asalet.

h. 021a/14, 030b/23

h.+ iyle 021a/11

hased (Ar.) Çekememe.

h. 025b/29

h.- i sâbık 014b/3 → **sâbık**

hasret (Ar.) Özlem.

h. 012b/16

nâr-ı firâk-ı h.- i peder 012a/28

→ **nâr**

nâr-ı firâk-ı h. “ayrılık
özleminin ateşi” 012b/25

hastalık Sağlık durumunun bozuk
olma hali.

h. 036a/12

haşânât (Ar.) Sağlam, kuvvetli.

h. 033b/27, 040b/8

h.+ ı 011a/31

haşānet (Ar.) → **haşānât**

h. 008b/2, 014a/8, 022b/12,
035b/16

h.+ den 041a/25

h.+ i ol- “sağlam olmak”
025a/20

h.+ i 032a/18

haşât (Ar.) Ekin biçme.

h. 008b/31

haşîn (Ar.) Sağlam, kuvvetli.

h.- i tedbîr “sağlam tedbir
alma” 039b/20

hışn-ı h. “sağlam kale”
002b/17, 007b/14

h. 003a/11, 008b/30

metānet-i hışn-ı h. 037a/2 →

hışn

haşem (Ar.) Bir kimsenin yanında
bulunan adamları.

h.+ esine 048b/15

h. + e 048a/22

haşmet (Ar.) Heybet.

h. 017a/7, 027b/22, 029b/1

h.- i şāhāne “şaha yakışır tarzda
ululuk” 021a/24

esbāb-ı h. 044b/21, 049b/18 →

esbāb

hattā (Ar.) Bile, dahi, üstelik.

h. 004a/18, 012b/26, 016a/4,
016b/7, 022a/29, 023b/4,

029a/18, 034a/18

havā’ic (Ar.) İhtiyaçlar.

h. 047b/29

h.+ de 041a/1

h.+ lerinde 026b/6

ḥavādiṣ (Ar.) Hadiseler.

ḥ. 002a/4, 002a/8

ḥ.- i sâ'ire “diğer olaylar”
036a/13

ḥavāle (Ar.) Bir işi, bir şeyi başkasına devretme.

ḥ. eyle- “bir işi, bir şeyi başkasına devretmek” 028b/27

ḥ. olun- 002a/10, 028b/21, 018b/30, 023a/7

ḥ. 016a/4, 042a/29, 046b/30

ḥ.+ si 025b/14

ḥavālī (Ar.) Çevre.

ḥ. 004b/29

ḥ.+ de 007b/8

ḥ.+ lerinde 005a/15

ḥ.+ sinde 005a/28, 013a/15, 024a/24, 022b/16

ḥayāt (Ar.) **1.** Canlı olma, dirilik. **2.** Ömür.

ḥ. 012b/12, 012b/14, 028a/19

zamān-ı ḥ. “yaşama süresi”
046a/9

ḥ.+ da ḳal- “yaşamak” 016a/14

ḥ.+ da 002a/13, 031b/11, 033a/25

ḥ.+ dan 045b/29

ḥ.+ ı 011a/9, 045b/26

ḥ.+ ında 003b/8

ḥāl-i ḥ. “canlı hali” 007a/18

ḥayrān (Ar.) Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan.

ḥ. ol- “çok beğenmek” 022b/25

h. 012b/19

ḥayret (Ar.) Şaşırma.

ḥ. 011a/18

vādī-yi ḥ.+ de ḳal- 043b/27 →

vādī

ḥ.+ de ḳāl- 014b/5

deryā-yı ḥ.+ e 011b/18 →

deryā

ḥ.+ i 043b/26

ḥayvānāt (Ar.) Hayvanlar.

ḥ.+ ı 024b/3

ḥ.+ ın 037a/23

ḥayyiz (Ar.) Mevki, mekân, saha.

ḥ.- i imkân “gerçekleşme sahası” 017b/31

ḥazīrān (Ar.) Yaz aylarının ilki, yılın altıncı ayı.

māh-ı ḥ. “haziran ayı” 025b/27, 049a/24

ḥazar (Ar.) Barış.

ḥ. 013b/12

evḳāt-ı ḥ. “barış zamanı” 017b/15

ḥācet (Ar.) İhtiyaç.

ḥ. 006a/21

vaḳt-i ḥ. “ihtiyaç zamanı” 026b/26, 033b/2

ḥāciz (Ar.) İki şeyi ayıran.

ḥ. 018a/5

ḥākim (Ar.) Hakimiyet kurmuş olan.

ḥ. 009a/6, 024a/14, 026b/17, 031a/7, 033b/20, 049a/31

ḥ.+ dir 026b/24

ḥ.+ i ol- “hükmü altına almak” 043a/16

ḥ.+ i 007a/20, 008b/7, 009a/17, 014a/27, 015b/9, 027a/3

ḥ.+ ine 009a/27

ḥ.+ ini 027a/21

ḥ.+ ler 017a/12

ḥākimāne (Ar.) Hükmeder tarzda, hükmeden kimseye yakışır şekilde.

üslüb-ı ḥ. “hükmeder gibi konuşma tarzı” 026a/30

ḥāl (Ar.) Durum.

ḥ. 002b/10, 003b/2, 008a/26, 011b/13, 012b/15, 015b/17, 015b/23, 017a/1, 023b/5, 023b/7, 024b/2, 024b/8, 028a/22, 030b/8, 033a/5, 036a/25, 039b/28, 041b/29, 043a/21, 045a/16, 045b/7, 045b/8

iktizā-yı ḥ. “durumun gerektirdiği” 010a/22

mukteżā-yı ḥ. 008b/7, 012b/28, 011a/14, 018b/23, 020a/11 →

mukteżā

ḥ.- i bed 015a/29 → **bed**

ḥ.- i diğer-gün 020a/24

ḥ.- i evvelī 006a/6 → **evvelī**

ḥ.- i ḥayāt 007a/18 → **ḥayāt**

ḥ.- i ḥānedān-ı Şafeviyye “Safevi hanedanının durumu”

006a/6

ḥ.- i ıztırāb “zahmet çekme durumu” 006a/20

h.- i perīṣān 014a/31, 027b/9 →

perīṣān

h.- i perīṣānī 033b/6 → **perīṣānī**

h.+ de 003b/13, 010a/6, 015a/3,
017b/12, 034b/20, 037a/8,
039b/3

h.+ den 039a/10, 043b/16,
045b/26

h.+ i 015a/15, 018b/27,
021a/21, 029a/25, 034a/16,
034a/25, 036b/21, 040a/28,
041b/14, 046a/25

‘avākīb-i h. 002b/7 → **‘avākīb**

h.+ in 012b/22, 012b/25

evā’il-i h. 003b/22, 003b/28,
006b/31, 029a/13, 040b/15 →

evā’il

h.+ inden 009b/14, 023b/24

h.+ ine 009b/12, 028a/7

hasb-i h. 005a/19 → **hasb**

sū‘-i h. 020b/4 → **sū‘**

h.+ ler 015a/26

h.+ lerine 039b/22

h.+ de 003b/18, 018a/17

hālā (Ar.) Bu zamana kadar.

h. 003a/10, 007a/15, 020a/25,
020b/19, 023a/19, 023a/29,

024b/31, 028b/23, 030b/12,

032a/3, 040a/7

hāle (Ar.) Ay ağılı.

h. 008b/31, 036a/13

hālet (Ar.) Hal, nitelik.

h. 037a/30

bī-rūḥ-ı h.- i maḥmaşa 015a/25

→ **bī-rūḥ**

h.- i ye’s “üzüntü hali” 014b/7

hāniṣ (Ar.) Yeminini bozan.

h. 012b/7

hāsīd (Ar.) Hasetçi.

h.+ leri 018a/2

hāşıl (Ar.) Olan, meydana çıkan.

h. it- “peyda etmek, elde etmek” 017a/16, 038a/26,
040a/28, 041b/30

h. it-idi 039a/28, 043b/30

h. ol- “meydana gelmek, ortaya çıkmak” 011a/26

hāvī (Ar.) İçine alan, içeren.

h. ol- “içine alınmak” 002b/14

h. 008a/10, 019a/23, 020b/3,
045a/6

hāzır (Ar.) Bir işi yapmak için gerekli
her türlü şeyini tamamlamış olan.

h. ol- “hazır durumda bulunmak
013a/16, 038a/29, 043b/8,
041b/11, 049a/1, 049a/21

h. 005b/3, 005b/27, 010a/11,
010a/26, 015a/16, 018a/17,
028b/8, 028b/27, 029a/31,
032b/16, 039b/29, 041a/2,
041b/10, 043b/15, 045b/22,
046a/23

recül-i kāmīl-i h. 028b/19 →
kāmīl

h.- ı bi'l-meclis-i 'umūm
049a/17 → **bi'l-meclis**

hāzık (Ar.) Usta.

h. 020a/29, 020b/23, 028b/19,
030b/7, 031a/15, 034b/18,
036a/27, 039a/30

h.- ı fenn-i mekr 017b/29 →
fenn

h.+ ları 039b/2

h.+ larından 022b/30

helāl (Ar.) Dinin yasaklamadığı
hareket ve davranış.

h.- i i'tikād “inançlı olmanın
verdiği helal davranış” 021b/25
h.+ i 030a/19

hesāb (Ar.) Bir iş için önceden plan
kurma.

h.+ a gel- “uygun düşmek”
015b/3, 044b/27

h.+ ı 043a/20, 047b/21

hıfz (Ar.) Koruma.

h. 003a/13, 020b/23, 026a/31,
029a/7, 033a/21

hırş (Ar.) Önüne geçilmez derecede
kuvvetli istek.

h. 034b/10

kemāl-i h. “hırsın son dereceye
ulaşması” 020b/29, 029a/29

sevķ-i tāziyāne-yi h. 008a/21
→ **sevķ**

h.+ ını 021a/8

hışn (Ar.) Kale.

h. 008b/15

h.- ı hāşīn 002b/17, 007b/14 →

hāşīn

metānet-i h.- ı haşīn “sağlam
kalenin dayanıklılığı” 037a/2

hiddet (Ar.) Öfke.

cālī-yi h. 049b/6 → **cālī**
kemāl-i h. “şiddetli öfke”
010b/19

hikmet (Ar.) Bilgelik.

h.- i hafīye “gizli bilgelik”
040b/17

hikmete (Ar.) → **hikmet**

subhān ‘Allāhü’l ‘aẓīm vele’l
‘aẓamete ve’l-kibriyā ve’l h.
029b/11

himāye (Ar.) Koruma.

h. it- “korumak” 029a/7
h.- yi devlet-i ‘aliyye “Osmanlı
Devleti’ni koruma” 024a/14
h.+ lerindedir 023a/30

hirāset (Ar.) Koruma.

h.- i mülk “malı koruma”
033a/21
h.+ e 020b/23
h.+ i 003a/14

hiss (Ar.) Duygu.

h. 009a/12, 009b/28, 033a/16,
033b/9

hişār (Ar.) Küçük kale.

h. 032b/8, 032b/12
der-i h. 032a/17 → **der**

h.- ı merķūm “adı geçen kale”
032a/15

h.+ a 011b/7, 032a/15, 032b/11,
032b/13

h.+ da 011b/22, 032b/7

h.+ dan 046b/30

h.+ ı 006b/16, 011b/23,
011b/24, 011b/26, 011b/27,
025b/2, 025b/4, 025b/5,
025b/14

h.+ ını 025a/12

h.+ ın 032a/18, 032a/20,
032b/15

hişşe-yāb (Ar.) Payı olan.

h. ol- “payı olmak” 003b/6,
028a/20

hiṭāb (Ar.) Sözü veya yazıyı bir
kimseye yöneltme.

h. it- “söz söylemek” 023b/14

ẖile (Ar.) Bir kimseyi aldatmak için yapılan tertib.

ẖ. 004b/9, 008a/4, 015a/10,
017b/29, 022a/2
fenn-i ẖ. 022a/15 → **fenn**
ẖ.+ ler 009a/14

ẖile-āmiz (Ar.) Hile yapan.

ẖ. 015b/26

ẖin (Ar.) Zaman.

ẖ.+ de 028a/17
ẖ.- i müsül 019b/22 → **müsül**

hubūbāt (Ar.) Buğday.

ẖ.+ dan 024b/4

hubūr (Ar.) Aşırı sevinç

ẖ. 012b/2

hudūd (Ar.) Sınır.

emniyyet-i ẖ. 039a/6 →
emniyyet
ẖ.- ı ‘Acem “İran ülkesi”
025a/6
ẖ.- ı ğarbiyye “Batı sınırı”
035a/6
ẖ.- ı Hind “Hint sınırı” 001b/7,
014b/9

aķşā-yı ẖ.- ı Hindistān 040a/23

→ **aķşā**

ẖ.- ı Kāndehār “Kandehar sınırı” 035a/31, 035a/23,
035a/28

ķurb-ı ẖ.- ı Kāndehār
“Kandehar sınırının yakını”
015b/29

aķşā-yı ẖ.- ı memālik-i Īrān
013b/6 → **aķşā**

ẖ.- ı semt “semtin sınırı”
005b/5

ẖ.- ı seyyit 049b/7 → **seyyit**

ẖ.- ı şark “doğu sınırı” 002b/27

ẖ.- ı şarkıyye “doğu sınırı”
014a/1

ẖ.- ı Gīlān “Gilan sınırı”
024b/26

ẖ.+ u 008a/8

ẖ.+ umuzu 038a/24

ẖ.+ una 032b/27, 039a/8

ẖ.+ unu 024b/14, 038a/5,
039b/8

ẖ.+ uyla 038b/19

ẖ.+ una 006a/31

hudūs (Ar.) Ortaya çıkma.

ẖ. it- “meydana çıkmak”
002b/9

h. 036a/13

h.+ i 043b/13

hukūk (Ar.) Haklar.

h.- ı dīvāniyye 026b/1 →

dīvāniyye

h.- ı zātiyye-i dīvāniyye

026b/19 → **dīvāniyye**

pezīrā-yı h. ol- 030a/29 →

pezīrā

h.- i merām “isteğin ortaya çıkması” 049a/19

h.- pezīr ol- “meydana gelmek” 007a/10

h.+ ü 036b/15

h.+ üne 030a/5

hukūkī (Ar.) Hukuka ait.

h. 031a/22

hulūl (Ar.) Bir şeyin içine girme.

h. 036a/22

hurūb (Ar.) Savaşlar.

h. 001b/14, 013b/11, 013b/13,

017a/23, 017b/30, 027b/28,

030b/11, 031b/5, 033b/15,

034a/19, 034a/29, 038a/17

esnā-yı h. “savaş anı” 046b/24

fitne-i h. 022b/12 → **fitne**

nā’ire-i h. “savaşın alevlenmesi” 022a/7

terk-i h. “savaşı terk etme” 027b/3

huşūn (Ar.) Kaleler.

h. 006b/7, 037b/14

h.+ u 041b/3

hużūr (Ar.) İç rahatlığı.

h. 028a/12, 047a/15

h.- ı şāh “şahın huzuru” 019b/2, 005b/28

h.- ı Nādir “Nadir’in huzuru” 048b/11

h.+ una 018b/21, 038a/11, 038b/10, 039a/22, 046a/4

hużzār (Ar.) Bir yerde hazır bulunan.

h.- ı meclis “mecliste hazır bulunan” 020b/1

hużūz (Ar.) Hazlar.

izhār-ı h. “hazların ortaya çıkması” 009a/23

huşūl (Ar.) Hasıl olma.

h.- ı lezīze “lezzet veren hazlar”

012b/2

hükkām (Ar.) Hakimler.

h. 028a/24, 028b/6

h.- ı memālik “ülkenin hakimleri” 028a/2

h. 018b/12

h.+ ı 031a/21

hüküm (Ar.) 1. Hüküm, karar, yargı.

2. Hakimiyet. 3. Emir, buyruk.

h. eyle- “hükmetmek” 033b/12

h. 033b/18, 039b/20

tarīk-i h. “hakimiyet yolu” 033b/8

zīr-i h. “hakimiyeti altı” 023a/30, 031b/17

zīr-i h. ol- “hakimiyet altında olmak” 039a/11

h.- i mezkūr “adı geçen karar” 031a/5

h.- i taqdīr “uygun görülen karar” 046a/12

h. ol- “hakimiyetinde olmak” 033b/28, 046b/29

h.+ ü 027a/20

h.+ ünde 032a/17

h.+ üyle 018a/18

hükūmāt (Ar.) Hükûmetler.

h.+ da 049b/23

tarz-ı h. “hükûmetin tarzı” 026a/27

memālik-i ‘azīme-i h. 033b/5
→ ‘azīme

hükümet (Ar.) Devlet.

cālis-i taht-ı h. olan 004b/17 →

cālis

qalem-rev-i h. “devletin hükmünü yürüttüğü yer” 001b/5

h. 006a/25, 026b/21, 033b/8, 049b/8

ma‘rifet-i h. “devletin iş yapma husûsundaki ustalığı” 033a/30

maḳarr-ı h. “devletin merkezi” 032a/6

şandalī-yi h. 032b/21 →

şandalī

tarz-ı h. “devletin tarzı” 033b/1

zamān-ı h. “devletin zamanı” 001b/6

zimām-ı h. 003b/7, 033a/20 →

zimām

müddet-i h.- i Ağvān 011b/31
→ müddet

h.- i cedīde “yeni yönetim”

033a/6

h.- i dürüş 021a/17 → **dürüş**

h.- i Kāndehār “Kandehar devleti” 016b/17

h.- i müstaķille ol-idi 009a/27

→ **müstaķille**

maḥkūm-ı h.- i müstaķille

“bağımsız hükümet olmak için zorunluluk hali” 014a/2

h.+ de 009a/7

h.+ e 039b/20

h.+ i 007a/16, 008b/26, 032b/21, 033b/18

istiklāl-i h. “devletin bağımsızlığı” 026b/12

ḳā‘ide-i h. 041a/24 → **ḳā‘ide**

h.+ ini 009a/10, 026b/16

zīr-i h. 006b/7 → **zīr**

hükümet-rān (Ar.) Devlete hükmeden.

memālik-i h. “devletin hükmettiği ülke” 015b/21

hükümdār (F.) Bir devletin başkanı olan ve hükmetme, emretme hakkını elinde bulunduran kimse, padişah, hakan, kral.

h.+ ı 029b/5

hürmet (Ar.) Saygı.

h. 021b/25

hüsn (Ar.) Güzellik

h. 032a/13

h.- i hitām vir- “güzel son vermek” 017b/24

h.- i mu‘āmele eyle- 003a/26 →

mu‘āmele

h.- i mu‘āmele 019a/25 →

mu‘āmele

h.- i mu‘āşeret “karşılıklı iyi ve güzel ilişkiler kurma” 028a/3

h.- i zindegāne 030b/30 →

zindegāne

hüsnā (Ar.) En güzel.

h. 027a/10

h.+ larıyla 049b/17

hüzn (Ar.) Üzüntü.

h.+ e 012b/2

ḥabāset (Ar.) Kötülük.

sevḳ-i h.- i fūrū-māyegī-yi cibillet 027b/14 → **cibillet**

kemāl-i h. “kötülüğün fazla olması” 049b/25

ḥabāset-nihād (Ar.) Kötü yaratılışlı.

‘asker-i ḥ. “kötü huylu asker”
019b/4

ḥaber (Ar.) Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

ḥ. al- “bir şey hakkında kendisine bilgi ulaşmış olmak”
013a/26

ḥ. gel- “bilgi erişmek” 025b/20,
049a/6

ḥ. uḥur- “acele ve gizli haber göndermek” 045b/26

ḥ. 010a/2, 011b/2, 011b/22,
012b/12, 012b/14, 012b/31,
013a/15, 013a/20, 018b/6,
019a/17, 024a/4, 025a/8,
028a/9, 030a/13, 033b/22,
035a/22, 035a/25, 035b/15,
037b/1, 041a/10, 044a/26,
045b/18, 045b/31, 046a/31,
049a/3

ḥ.- i mūḥiş “korkunç haber”
023b/18

ḥ.+ i ol- “bir şeyi duymuş olmak” 026a/28

ḥ.+ i 005a/29, 005b/26, 006b/6,
009b/21, 011a/23, 011b/17,
018a/6, 023b/26, 024b/12,
025a/18, 026a/11, 028a/10,
031b/13, 039a/7

ḥ.+ in 021a/26, 037b/4

ḥ.+ inden 038a/30

ḥ.+ ini 007a/30

ḥ.+ iyle 020b/8

ḥabîr (Ar.) Haberdar.

ḥ. ol- “bilmek” 009b/14

ḥ. 022a/14, 041a/5

ḥabîs (Ar.) Kötü, soysuz kimse.

ḥ.+ i 004b/27

ḥacle (Ar.) Gelin odası.

ḥ. 046b/8

ḥademe (Ar.) Hizmet edenler.

keşret-i ḥ. “hizmet edenlerin çokluğu” 048a/22

ḥ. 041a/3, 043a/14, 043b/22,
046a/25, 048b/14

ḥ.- i ḥāvās “seçkin sınıftan olan hizmetçiler” 019b/1, 019b/31

ḥafî (Ar.) Gizli.

h. ol- “gizlenmek” 002a/1	h.+ i 002a/2
sırr-ı h. “gizli sır” 030a/23	h.+ iyle 049a/21
hafıyyen (Ar.) Gizlice.	h.+ leri 030b/19, 034a/6, 038a/23
h. 031b/20	
hafif (Ar.) Tartıda ağırlığı az olan.	halel (Ar.) Bozukluk, eksiklik.
h. 043a/2	h. 033a/17
h.+ dir 043a/1	
hafıyye (Ar.)→ hafı	halıç (Ar.) Körfez.
hikmet-i h. 040b/17 → hikmet	h.+ iñ 037b/23
hal‘ (Ar.) Hükümdarı tahttan indirme.	halk (Ar.) Bir milleti meydana getiren insan topluluğu.
h. 001b/16, 020a/23	h. 003a/8, 027b/27
h.+ ı 021a/25, 031b/12	kesret-i h. “halkın kalabalıklığı” 032a/6
h.+ ına 020b/5	h.+ a 015b/18, 017a/8, 018a/11, 018a/12, 020b/30
h.+ ını 021a/4	h.+ ı 002a/25, 003a/5, 004a/12, 004b/9, 005a/11, 006b/14, 012a/17, 014a/11, 015a/6, 015b/15, 039b/12, 041a/24
halāş (Ar.) Kurtulma.	ekser-i h. “halkın çoğu” 003a/6
h. bul- “kurtulmak” 020a/24	h.+ ına 032b/7, 047b/23
h. 011a/8	h.+ ından 004a/5
h.+ ına 047b/12	h.+ ını 037a/28, 038b/24
halef (Ar.) Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse.	h.+ ınıñ 019a/8
h. ol- “birinin yerine geçmek”	h.+ ıyla 004b/13, 005b/12, 015b/10
003b/11, 003b/10, 020b/6	
h. 003b/31	

h.+ 1ñ 019a/30

ḥalkū'l-berāyā (Ar.) Vergi vermeyen halk.

h. 047a/22

ḥalūḳ (Ar.) İyi huylu kimse.

h. 043a/10

ḥalvet (Ar.) Tenhaya çekilme.

h. 012a/31

ḥalvet-gāh (Ar.) Halvet yeri.

h.+ larını 012b/13

ḥamr (Ar.) Şarap.

şürb-i ḥ. “şarap içme” 031a/12

ḥamra (Ar.) Kırmızı.

ibtidā-yı şürb-i ḥ. 031a/18 →

şürb

işrāb-ı ḥ. “kırmızı (şarap) içme” 031a/10

ḥan Osmanlı padişahlarının ve Türk beylerinin isimlerinin sonuna getirilen unvan.

h. 006a/31, 008a/7, 010b/12,
012a/16, 012a/20, 017a/15,

017b/25, 019b/17, 020a/4,
020b/25, 039a/25

h.- ı ḡaddār 027b/24, 028a/17
→ **ḡaddār**

h.- ı ḥanān “hanların hanı”
017a/15

h.- ı ḥā'in “kötü han” 020a/5,
028a/19

h.- ı maḡrūr “kibirli han”
026a/19

h.- ı merḥūm “vefat eden han”
010a/8

h.- ı merḳūm “adı geçen han”
006a/30, 007a/7, 007a/4,
009a/6, 009a/13, 009a/13,
010a/5, 010a/22, 012a/11,
013a/10, 015b/3, 017b/12,
019b/25, 021a/27, 010a/7,
011a/8, 012a/10, 012a/12,
019a/23, 019a/24, 016b/7,
018a/20, 021a/29, 021a/17,
021b/31, 022a/3, 027b/22,
023b/20, 029a/3, 029a/12,
031a/29, 037b/4, 021a/30,
021b/17, 022a/21, 023b/22,
023b/26, 024b/13, 025b/11,
027b/12, 028a/12, 031b/3,
031b/20, 035b/30, 031b/9,
028b/12, 030b/2

cānib-i ḥ. 010a/10 → **cānib**
ḥaymegāh-ı ḥ. 019b/20 →
ḥaymegāh
ḥ.+ dan 018a/18, 019b/22
ḥ.+ ı 010b/7, 017a/13, 017a/14,
019a/29, 026b/11
dāmen-i ḥ. 029a/4 → **dāmen**
ḥ.+ ını 023a/4
ḥ.+ lardan 002b/6, 021b/16
ḥ.+ larından 010b/6
ḥ.+ ına 037b/1
ḥ.+ ın 004a/7, 006b/5, 007a/30,
010a/7, 012a/16, 018a/17,
019a/26, 019a/27, 019b/29,
020a/11, 029a/2, 032b/11

ḥanādīk (Ar.) Hendekler.

ḥ.- i ‘amīke “derin hendekler”
036a/16

ḥanān (Ar.) Hanlar.

ḥan-ı ḥ. 017a/15 → **ḥan**

ḥanāzīr (Ar.) Domuzlar.

ḥ. 047a/12

ḥannās (Ar.) Şeytan.

Ṭahmās Kulu-yı ḥ. “şeytan gibi
olan Tahmas Kulu” 020b/16,
021a/22, 022a/14

ḥarac (Ar.) Zorbalıkla alınan para.

ḥ. 048b/21

ḥ.- ı gūzār “geçiş haracı”
048a/15, 048b/21

ḥarāb (Ar.) Yıkık dökük.

ḥ. it- “yıkımak” 011a/31

ḥ. ol- “yıkılmak” 023a/22,
025a/21

ḥ. 003a/4, 009b/2, 011a/17,
020b/4, 025b/3, 033b/24,
037a/21, 041b/4, 047a/30

ḥ.+ a 011b/24, 034a/7

ḥarābāt (Ar.) Viranlar.

ḥ. 011a/26

ḥarābe (Ar.) Yıkılmaya yüz tutmuş
bina.

ḥ.+ siyle 023a/25

ḥarc (Ar.) Masraf.

ḥ. 007a/1, 018b/17, 026b/6

harman (Ar.) Dövülmek için hazırlanmış ekin yığını.

h.- ı İskenderiyye
“İskenderiye’nin harmanı”
007a/14

h.- ı kāmīyāb (?) 028b/16

haşm (Ar.) Düşman.

h. kal- “düşman kalmak”
017b/23

h.- ı gālib “zafer kazanan düşman” 026a/1
h. 016a/20

h.- ı kavī “güçlü düşman”
013b/10

h.+ a 007a/30, 011a/22,
012a/20, 035b/27, 049b/3

h.+ ına 039a/15

h.+ ıyla 010a/8

h.+ ın 007a/23, 015a/3,
019a/20, 023b/24, 026a/3,
041a/13, 041b/13, 042a/3,
042b/19, 043a/2, 045b/29

haşmen (Ar.) Düşmanca.

h. 011a/2

hatm (Ar.) Bitirme.

h. eyle-idi “bitirmek” 017b/17

h.- i kelām eyle- “sözü sonlandırmak” 027b/21

hatun (F.) Kadın.

h. 012b/16, 012b/20

haṭā (Ar.) Yanlış.

h.- yı ‘aẓīm it- “büyük hata yapmak” 046a/1

haṭṭ (Ar.) Yazı.

h. 043b/25

h.+ ıyla 001b/2

h.+ ı 043a/15

haṭve (Ar.) Adım.

h. 012a/14, 033b/30

havāric (Ar.) Hariciler.

menşe’-i h. ol- “kökü Harici mezhebi olmak” 030b/12

havāşş (Ar.) 1. Seçkin sınıf. 2. Nitelikler.

h. 006b/23, 027b/26, 034a/8,
047b/8

h.- ı eczā’-yı saltanat 012a/23
→ **saltanat**

h.- ı hademe 019b/31 →

hademe

havf (Ar.) Korku.

h. 007a/3, 007a/28, 010a/17,

011b/14, 025a/19, 045b/30,

047a/25, 047a/23

mūris-i h. “korkuya sebep
olan” 018b/20

ṭareyān-ı h. “korkunun ortaya
çıkması” 039b/6

h.- ı ‘azīm 041a/13, 041a/17,
045b/28 → ‘azīm

h.- ı cān 002b/2, 032b/28,
039a/23, 044b/8, 046a/14 →

cān

h.+ a düş- “korkuya kapılmak”
035b/7

h.+ a 043b/23

h.+ ı 040b/2

h.+ ından 010b/31, 011a/19,
013a/2, 023b/30, 043b/13

h.+ ıyla 016a/23, 019a/16,
021a/18, 025a/25, 030a/13,
032a/25, 040b/9

hayālāt (Ar.) Hayaller.

h.+ ıyla 004a/27

h.+ ı 034a/19

hayır (Ar.) Herkesin katında iyi ve
makbul olan hal.

h. 046a/12

haylī (F.) Oldukça fazla.

h. 030a/17

haymegāh (Ar.) Çadır kurulan yer.

h.- ı han “hanın çadırı” 019b/20

h.+ ına 019b/20

hayrāt (Ar.) İyilikler.

h. 006b/15

hayret (Ar.) Şaşırp kalma.

h.+ e 040b/16

hayır-ḥāh (Ar.) Herkesin iyiliğini
isteyen kimse.

h.- ı devlet “devletin iyiliğini
isteyen” 018b/5, 043a/11

h. 004b/15, 010a/5, 012b/1,
018a/12, 023b/10

h.- ḥāh-ı devlet-i recül 041b/23

hayır-ḥāhān (Ar.) Herkesin iyiliğini
isteyen kimseler.

h.- ı devlet “devletin iyiliğini isteyenler” 043b/10

hayırhāhāne (Ar.) Hayrhah olan kimseye yakışacak tarzda.
h. 045b/31

hazīne (Ar.) Hazine.

h. 046b/22

h.- i šāhī “şaha ait hazine”
029b/27

h.- yi mu‘tedile “orta derecede doluluğu olan hazine” 048a/10

h.- yi pādīšāhī 045a/27 →
pādīšāhī

h.- yi vāfir “çok hazine”
036b/16

h.+ si 048a/9

h.+ sine 026b/19, 045a/4,
047b/5, 048a/11

hā’if (Ar.) Korkak.

h. 013b/14, 020a/18

hā’in (Ar.) Hıyanet eden.

h. 012b/7, 019b/13

han-ı h. “hıyanet eden han”
020a/5, 028a/19

h.+ in 018b/31

h.+ ler 040b/28

hāb (Ar.) Uyku.

h. 018a/16

esbāb-ı h. “uyku sebepleri”
046b/8

h.- ı ğaflet “gaflet uykusu”
013b/21

terk-i h.- ı rāhat “rahat uykuyu terk etmek” 013b/18

hāce (Ar.) Hoca.

h.- yi rafz 031a/3 → **rafz**

mezāhib- i r. “Rafz mezhebi”
030b/18

hādīm (Ar.) Hizmet eden.

h. 012b/14, 012b/21, 018a/2

hāhiş (F.) İstek, arzu.

h. 003b/10, 030b/1, 034b/10,
038a/26, 039b/19, 041a/29,
045b/6

kemāl-i h. “şiddetli arzu”
010a/9, 023a/17

nā’ire-yi h. 008a/23 → **nā’ire**

kāmīl-i h. “isteğin tamamı”
041b/1

ḥāh nā-ḥāh (Ar.) İster istemez.

ḥ. 019b/28, 021b/27, 022b/27

ḥ. 013b/10, 023a/24, 031a/27,
041b/5

cāy-i ḥ. “boş yer” 002b/17

ḥāki (Ar.) Toprakla ilgili.

ḥ. -i mezellet “akçaklık
toprağı” 044a/29

ḥām (Ar.) Yeterince olgunlaşmamış.

ḥ. 027b/18

ḥākim (Ar.) Hükmeden.

ḥ. 009a/4

ḥāmisen (Ar.) Beşinci olarak.

ḥ. 029b/24, 044a/10

ḥākister (Ar.) Kül.

ḥ. 047a/28

ḥ.+ ini 020b/4

ḥāne (F.) Ev.

ḥ. 026b/25, 026b/26

ḥ.+ ye 026b/26

ḥāk-i pāy (Ar.) Bir kimsenin huzuru.

ḥ.- ı devlet “devletin huzuru”
022a/5

ḥ.+ iñe 045b/13

ḥānedān (F.) Köklü, asil ve büyük aile,
tarihteki tanınmış bir kimseye dayanan
şey.

ḥ.- ı Şafeviyye “Safeviye
hanedanı” 001b/15, 003a/16,
002b/24, 005a/20, 009a/5,
009a/18, 020b/19, 021a/11,
021a/13, 028a/7, 028b/15,
028b/23, 049b/25

ḥāliş (Ar.) Saf.

ḥ. 003b/14, 019b/14

ḥ.- ı şāhī “şahın hanedanı”
015b/5, 016b/2, 027b/14

ḥ. 002b/6, 021a/13, 028b/24

ḥālī (Ar.) Boş.

ḥ. bul- “kimsesiz bulmak”
009a/22

ḥ. ḳal- “boş kalmak” 037b/5

ḥ. ḳal-idi 003a/4, 011a/17

ḥ. ol- “boşalmak” 009a/15,
030b/27, 040b/28

ḥ.- ı i'tibār “saygı gösterilen
hanedan” 026b/22

h.- ı kadīm-i Şafeviyye

“Şafeviye’nin eski hanedanı”

003b/25

h.- ı nübüvvet 021a/12, 030b/23

→ **nübüvvet**

h.- ı rāsihü’l-bünyān 013a/4 →

rāsihü’l-bünyān

işgüzār-ı h.- ı Şafeviyye

“Şafevi hanedanının

becerikliliği” 021b/18

hāl-i h.- ı Şafeviyye “Şafevi

hanedanının durumu” 006a/6

te‘allukāt-ı h.- ı Şafeviyye

“Şafevi hanedanının

akrabaları” 002a/29

h.- ı şāhān 012b/3 → **şāhān**

h.- ı şāhāne “şaha ait hanedan”

012b/9

velīni‘met-i h.- ı şāhāne “şaha

ait hanedanın velinimet-i”

016b/11

hādīm-i binā’-yı h.- ı şāhī

016a/2 → **binā’**

h.- ı zādegān 007a/17 →

zādegān

h.+ ı 045b/20

h.+ lıkla 021a/14

h. 044b/17

hār (F.) Değersiz.

h. 036a/20

hāric (Ar.) Dış, dışarı.

h. 021a/12

h.- i ez-dā’ire “daireden dışarı”

013b/3

h.+ de 028b/22

hāriciyye (Ar.) Dış işleri.

umūr-ı h. “dış işleri” 030b/6,

031a/15, 034b/18

hāşş (Ar.) Seçkin sınıf.

h.+ a 004b/16

h.+ ı 004b/18

hāşşān (Ar.) Mahsus bir şekilde.

h. 045a/21

hāşāk (Ar.) Çöp.

h. 036a/20

hātem (Ar.) Mühür.

h. 036b/23

hānende (F.) Şarkıcı.

hātar (Ar.) Tehlike.

h. 008b/2

hāṭır (Ar.) 1. Gönül, duygu. 2. Hafıza, akılda tutma yeteneği. 3. İtibar.

der-h. it- “hatırlamak” 017b/15

c.- i hāṭır “gönlü kendine doğru çekme” 027b/30

rencīde-i h. ol- 011b/5 →

rencīde

h. 030a/23, 032a/10, 043b/24

rencīde-i h. 022b/25, 032b/2,

036b/9 → **rencīde**

şafā-yı h. 013b/12 → **şafā**

tefrīh-i h. “gönül rahatlığı”

012a/25

h.+ ına 028a/11

āyine-i h. 044a/20 → **āyine**

h.+ ını 044b/11

ṭayyīb-i h. “gönlün güzelliği”

044a/16

nevāziş-i h. 005b/20, 017b/21,

019a/25, 019b/14, 026b/2,

026b/8, 028a/9 → **nevāziş**

tesellī-yı h. 015a/27, 015a/30 →

tesellī

h.+ larını 017b/3

mürā‘at-ı h. “hatır sayma”

003a/20

hāṭır-nāk (Ar.) Akılda tutma yeteneğine sahip.

h. 036b/31

hāṭıra (Ar.) Yaşanmış şeylerden zihinde kalan her türlü iz.

h. 043b/5

haṭır (Ar.) Büyük, ulu, yüce.

emr-i h. → **emr**

hāvī (Ar.) İçine alan.

h. 004a/2

hendez (Ar.)

h.+ le 025b/15

h.+ ler 041b/28

h.+ leri 036a/19

hışım (Ar.) Akkraba.

h.+ dan 012b/1

hıyānet (Ar.) İhanet etme.

h. 015a/10, 015a/18, 016b/3,

016b/12, 023a/11, 027b/14,

048b/10, 049b/25

h.+ leriyle 007a/22

hidemāt (Ar.) Hizmetler.

h.- ı ‘azīme 028b/23 → ‘azīme

h.- ı celīle 019b/9 → celīle

h.- ı harbiyye 027a/24, 026a/31

→ harbiyye

h.- ı mebrūre “beğenilen hizmetler” 006a/3

h.- ı sābıka 028b/24 → sābıka

h.+ a 012b/23

h.+ ı 027b/15

hidmet (Ar.) Birinin işini görmek.

h. it- “iş görmek” 013a/24, 032b/8

h. 047b/11

h.- i mebrūre “iyi olan, beğenilen hizmet” 005a/20, 038a/16

h.- i merķūme “adı geçen hizmet” 045a/27, 047b/11

h.+ ine 047b/10

h.+ lerine 042a/23, 049b/19

hilāf (Ar.) Aykırılık.

h.- ı ‘āde “âdete uymayan, âdet dışı” 040a/5

h.- ı mu’tād 044a/9 → mu’tād

h.- ı re’y 031a/27 → re’y

h.- ı şūrūt-ı ‘ahd 040a/14 → ‘ahd

semt-i h. 031a/26 → semt

hilāl (Ar.) Aralık, ara.

h.+ de 001b/11, 005a/14, 010b/16, 011a/22, 040b/2

h.+ inde 002b/9, 049a/5

hişār (Ar.) Kale.

h.+ ı 025a/22

hitām (Ar.) Son.

resīde-i h. ol- “sona ulaşmak” 004b/13, 005a/25, 021a/19

h. ol- “sona ermek” 034b/16

h. 017b/7, 030a/16

hüsn-i h. 017b/24 → hüsn

h.+ a 044b/18

hitāb (Ar.) Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltmek.

h. eyle- “söz söylemek” 020b/24

h. it- “söz söylemek” 012a/12, 038b/13, 046a/8

h. 019b/8, 020b/17, 038a/12, 038b/16, 044a/24

h.+ ıyla 043b/25

h.+ lar 006a/12

ḥiṭāben (Ar.) Hitap ederek.

ḥ. 018b/1, 022a/4, 028b/12,
031a/11, 035a/2

ḥizā (Ar.) Aynı seviyede bulunma durumu.

ḥ.+ sina 028b/6

ḥiṣ (F.) Akraba.

ḥ. 012b/1
ṭab‘-ı muḥabbet-fermāy-ı ḥ.
014b/3 → ṭab‘

ḥizān (F.) Kalkan.

ḥ. 005b/25, 007a/30, 024b/8

ḥoş (F.) Güzel, iyi.

ḥ. **gel-** “hoş gelmek” 012b/18,
018a/6
ḥ. 047b/21
ḥ.- **güvār** “lezzetli, tatlı”
027a/18

ḥoş-bū (F.) Güzel kokulu.

ḥ. 038b/10

ḥoşāmedi (F.) Hoş geldine gitme.

ḥ. 043a/31

ḥud‘a (Ar.) Hile.

ḥ. 008a/4, 022a/2
ḥ.- ı ḥarbiyye 010a/24, 042a/15
→ **ḥarbiyye**
ḥ.+ da 022a/15
ṭarīḳ-i ḥ. “hile yolu” 010b/6

ḥulefā (Ar.) Halifeler.

ḥ. 030b/22
rābi‘-i ḥ. 030b/21 → **rābi‘**
zamān-ı ḥ.- yı ‘**Abbāsiye**
“Abbasiye halifelerinin
zamanı” 023a/26

ḥulūş (Ar.) Samimiyet, kalp temizliği.

ḥ. 002b/25, 003a/16, 003b/17,
003b/20, 005b/21, 006a/14,
009a/24, 015b/11, 016b/16,
016b/29, 018a/12, 018b/28,
019b/9, 019b/16, 020a/6,
038b/11, 049a/28

izhār-ı ḥ. it- “samimiyeti
göstermek” 006b/22

izhār-ı ‘alā’im-i ḥ. 006b/4 →
‘alā’im

ḥ.- ı muḥabbet “sevginin
samimiyeti” 015b/4

ḥ.+ u 006b/17, 027a/4

ḥ.+ umda 019b/9

h.+ un 043a/23

h.+ e 044a/17

hulūş-āmīz (F.) Samimiyet gösteren.

h. 019b/18

huşūş (Ar.) Konu, iş.

temtīn-i h. “iş sağlamaştırma”

018a/24

humbara (F.) Elle düşmana atılan savaş aleti.

h.+ lar 036a/16

h.+ u 028a/26

h.+ unda 028b/10

hurūb (Ar.) Savaşlar.

h. 013b/4, 027b/6

huşk (F.) Kaba.

h. 024b/24

hurūc (Ar.) Çıkış.

h. 031a/26, 037a/5, 037a/20,
037b/29

huşūnet (Ar.) Kabalık.

h. 026a/23, 044a/30

huşemā (Ar.) Düşmanlar.

def'-i h. 003b/24 → **def'**

h.- yı devlet 013b/2, 018a/13 →

devlet

h.- yı melik 005a/17 → **melik**

h.+ dan 024b/14

eyādī-yi h. 027a/30 → **eyādī**

h.+ sı 039a/14

h.+ ya 039a/16

huṭbe (Ar.) Konuşma.

h.- i mu'tāde 021b/4 → **mu'tād**

huṭūr (Ar.) Hatıra gelme.

h. eyle- “hatıra gelmek”

009b/22

h. it- “hatıra gelmek” 043b/5

huşūl (Ar.) Meydana gelme.

h.- i merām “isteğin ortaya çıkması” 020a/11

hūb (F.) Güzel.

h. 004a/12

hūd (F.) Miğfer.

h. 015b/3

hūn (F.) Kan.

h.- ı Eşref “Eşref’in kanı”

012b/30

h.+ un 047a/19

hūnī-ḥarāmī (F.) Kan döken harami.

h. 004b/30

hūn-rīz-kār (F.) Zalim

Mīr Maḥmūd-ı h. “zalim olan

Mir Mahmut” 012b/3

hülāṣa (Ar.) Sözüün kıyası.

h. 004a/6, 023a/8, 028b/8

h.- yı müfād 036b/22 → **müfād**

I

ılḡar (Ar.) Hücum.

1. 009b/15, 013a/17, 013b/19,

042b/6

ırak (Ar.) Uzak.

1.+ dan 019a/8

irḡāt (Ar.) İşçi.

1. 032a/31

‘ırk (Ar.) Zürriyet, nesil, sülale.

‘1.- ı ‘ālem “dünyanın nesli”

016b/8

‘1.- ı Şafeviyyāt “Safevilerin
soyu” 027b/14

‘1.- ı şāhī “şah soyundan olan”

009a/4, 011b/10, 015a/20,

016b/3, 020a/25, 020b/20

mücerrid-i ‘1.- ı şāhī 009a/20 →

mücerrid

‘1.+ ını 009a/18, 017a/6,

045b/21

ırmak Denize dökülen büyük akarsu.

1.+ ı 040b/10, 040b/11

1.+ ıyla 041a/7

‘ırz (Ar.) Namus, şeref.

‘1. 018a/9, 045b/4

muşālaḥa-ı ‘1. “şeref

anlaşması” 018b/16

ıṣdār (Ar.) Çıkarma.

emr-i 1. “çıkarılan emir” 031a/1

1. olun- “çıkarılmak” 022b/19

1. 019a/2, 021b/5, 032a/28,

035a/2

ıřfırār (Ar.) Sararma, sarı olma.

vaşt-i 1.- 1 fecr 015a/11 → **fecr**

ıřlāh (Ar.) İyi duruma koyma,
düzeltme, iyileştirme.

1. -1 mizāc-1 devlet 020b/29 →

mizāc

1.- 035b/20, 044b/2

ızřırāb (Ar.) Zahmet, eziyet.

hāl-i 1. eyle- 006a/20 → **hāl**

1. 030a/17, 039b/12

evvel-i vaşt-i 1. 045a/17 →

evvel

1.+ da 006a/21

vaşt-i 1. “eziyet çekme zamanı”

014b/7

ıřrār (Ar.) Üsteleme.

1. 016a/9

1.+ larından 036b/9

ıřlāk (Ar.) Bırakma.

1. **it**-idi “bırakmak” 047a/16

1. 029b/24, 030b/3

i‘āde (Ar.) Alınan bir şeyi geri verme.

i. 003b/25, 006a/6, 034a/8,
038a/24

i‘āne (Ar.) Yardım.

i. it- “yardım etmek” 042b/2

ıřřılā‘ (Ar.) Bilme, öğrenme.

1. 003b/28, 033b/2, 040a/28,
043b/30

1.+ a 041a/14

i‘ānet (Ar.) Yardım.

i. 003b/19, 009b/13, 018b/9,
031b/23, 034a/28

i.+ de 025a/29, 044a/7

i.+ den 019a/20, 022b/20,
034a/25

i.+ e 009a/2, 031b/30, 032b/4,
035b/30

i.+ i 003a/28, 007a/5, 007a/7,
018b/18, 022b/14, 031b/27

i.+ iyle 009b/1

‘ıyāl (Ar.)→ **‘ayal**

‘1. 015b/28

‘1.- 1 řāhān “şahların eşi”
012b/4

‘1.+ i 011b/10

‘1.+ inde 049b/10

i.+ leriyle 026a/25, 030b/19, 037b/29, 046b/26	‘i.- yi kifāyet “yeterli ibare” 008a/18
ibā’ (Ar.) Çekinme, kaçınma. i. 005a/12, 010a/18, 018b/24	‘i.- yi meşhūre “meşhur ibare” 008a/17
‘ibād (Ar.) Kullar. aḥvāl-i ‘i. “kulların hali” 033a/5 tanẓīm-i umūr-ı ‘i. “kulların işlerini düzenleme” 028a/6 ‘i.+ a 028a/4 ‘i.+ da 034a/14	‘ibāret (Ar.) Oluşan, meydana gelen. ‘i. 008a/15, 023a/6, 027b/23, 036a/16 ‘i.+ dir 007b/25, 048a/13
‘ibādet (Ar.) İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah’a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma. ‘i.- i Meşhed “Meşhed’de ibādet” 006b/13	ibhām (Ar.) Gizli tutma. i. 020b/30
ibādullāh (Ar.) Allah’ın kulları. i.+ ı 047a/25	ibkā’ (Ar.) Sürekli ve daimi kılma. i. it- “sürekli kılmak” 029a/12, 031a/17, 031a/22 i. eyle- “sürekli kılmak” 006a/11 i. olun- idi “sürekli kılınmak” 024a/15 i. 001b/16, 003b/25, 006a/7, 009a/8, 016b/17, 026b/15, 028a/23, 031b/18, 034a/11, 042a/18, 045a/20
‘ibāre (Ar.) Anlatımı meydana getiren bir veya birkaç cümlelik yazılı söz. ‘i.- yi ‘amīk “derin anlam” 008a/16	ibrā (Ar.) Borçtan kurtarma. i. 028b/26

ibrām (Ar.) Can sıkacak derecede ısrar etme.

i. 010a/4, 041b/12

ibret (Ar.) Kötü bir olaydan alınması gereken ders.

i. 015b/22

ibtidā (Ar.) Başlama, başlangıç.

i. 024a/20, 028b/1

i.- yı ƙal‘a “kalenin başlangıcı”
014a/12

i.- yı ʃürb-i ƣamra 031a/18 →
ʃürb

i.- yı umūr “işe başlama”
003b/30

i.- yı zuhūr 001b/3, 002b/15,
020b/25, 026a/15, 029a/29,
034b/14 → **zuhūr**
i.+ sında 008a/7

ibṭāl (Ar.) Bozma.

i.+ e 019a/15

i‘cāb (Ar.) Hayrete düşme.

i. 047b/2

icābet (Ar.) Kabul etme.

i. göster- “kabul etmek”

019b/28

i. 031a/23

i.+ inden 043b/13

icād (Ar.) Yeni bir şey ortaya çıkarma.

i. eyle- “yeni bir şey ortaya çıkarmak” 004b/15

icāle (Ar.) Gezdirip dolaştırma.

i. 006a/27

‘icālet (Ar.) Acele.

‘i. it- “acele etmek” 028b/7

‘i.+ imizde 017a/29

‘icāleten (Ar.) Acele ile.

‘i. 005b/11, 011b/26, 013a/28,
014b/22, 015a/15, 018b/13,
019a/2, 030a/13, 034b/1,
035a/2, 035a/8, 036a/17,
036b/13, 036b/15, 040a/2,
041b/12

iclāl (Ar.) Saygı gösterme.

i.+ dir 049b/15

iclās (Ar.) Tahta çıkarma.

i. it- “tahta çıkarmak” 028a/15,
029a/5

i. olun- “tahta çıkartmak”
020a/27, 022a/9
i.+ ı 001b/18, 020b/21

034a/26, 037a/22, 042a/7,
042b/7, 043a/3, 047b/8

i.+ inden 007b/25, 014b/19,
024a/17

i.+ ine 025b/7, 032b/8

i.+ i 028b/5

icmālen (Ar.) Özetleyerek.

i. 001b/7, 001b/11, 002a/9,
017a/30

iç - İçmek.

i.- diler 029a/7

i.- ip 018a/16

icrā (Ar.) Yapma.

i. olun- “yaptırmak” 028b/2

i.- yı merāsım it- “tören
yapmak” 029b/25

içecek Serinlemek veya zevk almak
için içilen sıvıların ortak adı.

i. 045b/16

ictimā‘ (Ar.) Toplanma.

i. 024a/11

i.- ı bey‘ “satış toplanması”
008b/28

i.+ a 010b/28

i.+ ında 038b/29

içerü İçeri.

i.+ den 036a/24

i.+ lerine 040a/22

i.+ ye 015a/7

iç Bir şeyin kendi sınırları arasında
kalan kısmı.

i. 003a/16, 023b/18, 025a/22,
032a/15, 032a/17, 045a/10,
046b/29

i.+ inde 011b/24, 013a/8,
017a/25, 018a/27, 023a/12,

içil - İçilmek.

i.- dikde 012a/15

içün Sebep bildirir; sebebiyle, -den
ötürü, -den dolayı.

i. 002a/18, 003b/19, 005b/11,
006a/21, 006a/30, 008b/8,
008b/28, 010a/3, 011b/12,
011b/18, 012a/11, 013a/10,

013a/12, 013a/17, 013a/19,
015a/28, 015a/29, 015b/4,
015b/7, 015b/11, 015b/18,
015b/25, 016a/10, 016a/27,
017a/30, 017b/26, 018a/11,
018a/23, 018a/26, 018b/8,
019a/2, 019a/28, 019a/31,
020a/9, 021a/26, 021b/5,
021b/11, 021b/12, 022a/21,
022a/31, 023b/15, 023b/19,
024b/14, 025a/6, 025a/15,
025b/2, 026b/13, 026b/26,
027a/4, 027b/2, 028a/1,
029b/26, 031b/28, 032a/23,
032b/1, 032b/6, 032b/8,
032b/10, 032b/26, 033b/4,
033b/28, 034a/18, 034a/28,
034b/24, 035a/5, 035a/14,
035a/28, 035b/19, 035b/20,
036b/10, 036b/21, 038a/20,
038b/3, 039a/6, 039a/17,
040a/19, 040a/21, 040b/3,
040b/6, 040b/22, 040b/24,
041b/4, 041b/12, 041b/17,
042b/15, 042b/23, 042b/24,
043a/8, 043a/24, 043b/17,
044a/5, 044a/8, 044a/11,
045a/7, 045a/25, 045b/19,
046a/19, 047a/1, 047b/14,

047b/16, 047b/19, 047b/31,
048b/10, 048b/16, 048b/28,
049b/8, 049b/10, 049b/11,
049b/23
i.+ dūr 038a/20

i‘dām (Ar.) Öldürme.

i. it- öldürmek” 005b/15,
012b/4, 013a/7, 013a/8

i. olun- “öldürülmek” 002a/30,
046b/29

i. 009a/23, 012b/9, 018a/3,
027b/15, 030b/16, 032b/19,
037a/22

i.+ ı 018b/24

i.+ ına 043a/15

idbār (Ar.) Talihsizlik.

i. 010b/20

i.+ a 005b/16, 010b/21

rāh-ı i. “bahtsızlık yolu”
010a/29, 035b/5

i.+ ı 010a/31

i.+ ları 010b/25

iddi‘ā (Ar.) İleri sürülen ve savunulan
düşünce.

i.+ sıyla 017a/7, 026a/22

iddihār (Ar.) Toplama.

i. it- “toplamak” 011a/22

i. 014a/18, 047b/22

i. 018a/11, 020a/8, 043a/8

i.+ dan 035a/1

idhāl (Ar.) İçeri koyma.

i. eyle- “içeri koymak” 009a/11,

011b/28, 042a/19, 048b/17

i. 021a/13, 024a/14

i.+ e 005a/7

ḳabẓa-ı i. “içeride olan el”

007b/12

idin - Edinmek.

i.- ip 048b/5

idmān (Ar.) Talim.

i. 013b/20, 035a/13

idrāk (Ar.) Anlayış.

i. it- “anlamak” 009b/29,

029a/17

ifāde (Ar.) Söyleme, bildirme.

i. 015b/11, 035b/25, 046a/11

ifhām (Ar.) Anlatma, bildirme.

i. eyle- “anlatmak” 013b/5,

017b/14, 033b/18, 034b/30,

044b/10

ifnā (Ar.) Yok etme.

i.- yı vüçüd “vücudun yok

olması” 014b/13

ifrāğ (Ar.) Şekillendirme.

i. eyle- “bir şekilden başka bir
şekle sokmak” 048b/8

i. it- “şekillendirmek” 017a/4

i. olun- “şekillenmek” 016b/23

i. 023a/4

ifrāt (Ar.) Aşırı gitme, ölçüyü kaçıрма.

i. 029a/15, 025a/1, 029a/25,
030b/26, 034b/29, 042b/20

i.- ı esbāb “sebeplerin çokluğu”
48a/22

i.- ı ikrām “ikramın fazlalığı”
022a/23

i.- ı muḥabbet “muhabbetin
fazlalığı” 030b/22

i.- ı sürūr “aşırı sevinme”
012b/26

i.- ı şiddet “şiddetin fazlalığı”
030b/28

i.- ı ṭama‘ “aşırı açgözlülük”
021a/8

i.+ ı 034b/26

i.- ı beşer “insanların fazlalığı”
043b/26

i.- ı eşķāl “malların fazlalığı”
041b/17

ifrāz (Ar.) Ayırma.

i. it- “ayırma” 005a/31

i. 011a/28, 015a/9, 025a/7

i.- ı bākī “kalanların ayrılması”
016b/14

ifsād (Ar.) Bozma.

i. olun- “bozulmak” 008b/18

i. 011a/3

ifşā (Ar.) Gizli bir şeyi ortaya çıkarma.

i. 013a/12

iftihār (Ar.) Övünç.

bā'is-i i. ol- “övünme sebebi
olmak” 020a/18

i. 027b/16, 040b/1

i.+ a 005a/22, 038a/18

iftihār-yāb (Ar.) Övünç elde eden.

i. ol- “övünç elde eden olmak”
003b/6

iğfāl (Ar.) Kandırma.

i. it- “kandırmak” 032a/14

i. 013a/10, 015b/26, 043a/15,
043b/23

i.+ lerinden 041a/3

iğmāz (Ar.) Görmezlikten gelme.

i.- ı ‘ayn 011b/13, 016b/10,
019b/12→ ‘ayn

iğnā' (Ar.) Zenginleştirme.

i. it- “zenginleştirmek”
011a/25, 038b/24

iğtinām (Ar.) Yağma.

i. 038a/20, 042a/24

ihdā (Ar.) Hediye verme.

i. eyle- “hediye vermek” 015b/6

i. it- “hediye vermek” 045a/20

i. olun- “hediye verilmek”
044b/24

ihmāl (Ar.) Üstüne düşeni zamanında
yapmama.

i. 020a/21, 020a/23, 032a/11,
034a/13

i.+ lerinden 044a/23

iẖtimām (Ar.) Özenme.

i. eyle- “özenmek” 045b/28

i. göster- “özen göstermek”
028a/16

i. olun- “özen gösterilmek”
020a/28, 026b/9

i. 014a/23, 018a/3, 019a/25,
026b/3, 029b/31, 031a/14,
032a/11, 032a/14, 033a/5,
033b/25, 035a/18, 035b/10,
036a/25, 045a/31
kemāl- i i. 033b/25 → **kemāl**

i.+ ı 028a/3, 030a/30, 046a/3

i.+ ıyla 027b/9

i.+ ları 039a/7

i.+ larından 034a/7

i.+ larıyla 002b/13

iẖtitām (Ar.) Bitme, sona erme.

i.+ ı 017b/7

iẖhāṭa (Ar.) Kuşatma.

i. it- “kuşatmak” 035a/23

i. olun-idi “kuşatılmak”
042b/17

i. 014b/29, 019a/14, 035b/13,
046b/21

i.+ ya 009b/28

iẖrāz (Ar.) Elde etme, kazanma.

i.- ı māl “mal kazanma”
004b/23

i.- ı rütbe “derece kazanma”
004a/25

iẖsān (Ar.) Bağışlama.

i.+ ı 026b/9

iẖtimāl (Ar.) Mümkün olma.

i. ol- “mümkün olmak” 031a/26

i.+ iyle 015a/10, 019a/1,
019a/14, 019a/30, 022a/3,
037a/12

i.+ i 043b/13

iẖtimālāt (Ar.) İhtimaller.

i.+ ın 036a/13

iẖtişām (Ar.) Debdebe.

i. 019a/31, 012a/6

i.+ dan 043b/20

i.+ larına 048a/22

hevādār-ı i. “gösteriş isteği”
026b/5

iẖtişāmāt (Ar.) Debdebeler.

i.- ı ‘abes 032a/9 → ‘**abes**

i.- ı ‘azīm 041b/16 → ‘**azīm**

iḥtiyāc (Ar.) Gerekli olan.

i. ḳal- “ihtiyaç kalmak” 007a/9

i. 037a/19

i.+ ı 040b/19

iḥtiyāt (Ar.) Sakınma.

i. it- “sakınmak” 043a/22

i. 005b/7, 023b/18

iḥzār (Ar.) **1.** Hazır etme. **2.** Huzura getirme, davet etme.

i. olun- “hazır olmak” 048b/11

i. 028a/25, 047b/8

i.- ı tedārīk “hazırlığın huzura getirilmesi” 005b/11

i.+ a 043a/22

i.+ ın 036a/19

iḥbār (Ar.) Haber verme.

i. 029a/9, 029b/10

i.+ ın 027b/31

iḥfā (Ar.) Gizleme

i. it-idi “gizlemek” 031b/12

i.+ da 032a/14, 047b/6

i.+ ya 047b/10

iḥlāṣ (Ar.) Çok samimi bağlılık.

i. 049b/18

iḥtifā (Ar.) Saklanma.

i. 032b/19

iḥtilāf (Ar.) Anlaşmazlık.

i. düş- “bir konu üzerinde anlaşamamak” 029b/18

i. it- “anlaşamamak” 028a/27

i. 013a/9, 025b/29, 027a/29, 027b/6, 042a/10, 045b/9

i.- ı dīn 030b/8 → **dīn**

i.+ dan 029b/28

i.+ ı 002b/10, 020b/6, 030a/28

iḥtilāfāt (Ar.) Anlaşmazlıklar.

i. 029b/29

i.+ ı 030b/14

iḥtilāl (Ar.) Devrim.

i. 002b/10, 010b/8, 025b/29, 027a/29, 027b/6, 030b/27, 033a/19, 042a/10, 045b/9

i.- i mūdām 030b/15 → **mūdām**
esnā-yı i. 002b/7 → **esnā**

vakt-i i. “karışıklık, düzensizlik zamanı” 020b/10

i.+ i 045b/23

i.+ imiz 038a/19

iḥtilāṭ (Ar.) Karşılaşıp görüşme.

i. 033a/26

iḥtiyār (Ar.) Seçme.

i. eyle- “seçmek” 003a/23

i. it-idi “seçmek” 008a/3,
016a/25, 021b/23

i. 016a/14, 033a/15

dest-i i. 046a/10 → **dest**

i.+ ina 028b/27

iken İken.

i. 001b/12, 003a/1, 005a/25,
005b/7, 005b/24, 007a/3,
007b/9, 008a/19, 008b/17,
009b/16, 010a/27, 010b/25,
012b/6, 012b/25, 013b/16,
014a/8, 015a/6, 015b/21,
015b/28, 016a/5, 016a/30,
017b/4, 018a/10, 020a/3,
020b/14, 020b/27, 024b/23,
025b/20, 027b/7, 027b/18,
030b/10, 031a/13, 031b/11,
033a/25, 035b/28, 038b/13,
039a/8, 040a/8, 040a/13,
040b/1, 040b/8, 042b/17,
045a/18, 047b/2, 048a/18

iki İki (2) sayısı.

i. 002b/1, 004a/16, 004b/3,
005b/4, 007b/17, 007b/26,
008a/5, 008a/28, 008b/3,
008b/9, 008b/13, 009b/1,
009b/8, 009b/25, 010a/15,
010a/16, 010b/7, 011a/27,
011b/11, 011b/28, 013b/31,
014b/20, 014b/22, 015b/27,
018b/17, 019b/22, 021b/9,
021b/16, 022a/13, 023b/4,
023b/23, 024a/19, 024b/6,
025b/4, 025b/13, 025b/14,
025b/17, 025b/25, 026b/25,
028b/13, 031b/22, 033b/27,
034a/4, 037b/20, 038b/4,
038b/12, 042a/19, 042b/14,
042b/15, 044a/27, 044b/4,
044b/23, 045a/26, 045b/3,
046a/30, 046b/12, 047a/16,
047b/19, 048a/12, 049a/13
i.+ de 001b/2
i.+ dir 026b/22
i.+ si 012a/16, 034a/5
i.+ sini 034a/5

ikinci İkinci.

i. 004b/2, 023a/9, 023a/25,
025b/27

ikiz İkiz.

i.+ i ol- “çok benzeri olmak”
048a/21

ikrām (Ar.) Ağır lama.

i. eyle- “ağırlamak” 015a/28

i. olun- “ağırlanmak” 022b/5,
029b/8, 030a/31, 049a/19

i. 011b/21, 015a/8, 019a/23,
020a/5, 026b/2, 028a/9, 039b/7,
042a/16

ifrāt-ı i. “fazla ikramlar”
022a/23

i.+ ı 003a/18, 006b/5

i.+ ında 019b/29

i.+ lar 028a/14, 035b/25

ikrāmen (Ar.) İkrām olarak.

i. 012a/10

iktifā (Ar.) Kafi görme, fazlasını
istememe, yetinme.

i. it- “yetinmek” 022b/29,
025a/4, 048b/13

i. olun- “yetinilmek” 002a/9,
017a/30

i. 037a/14

ikāmet (Ar.) Bir yerde yerleşip oturma.

i. it- “bir yerde yerleşip
oturmak” 037b/28, 048a/16

i. 035a/21, 048a/6

i.+ den 030b/2

i.+ ine 008b/28

ikbāl (Ar.) Mutluluk.

i. 010b/20

i.+ leri 005b/16

ikdām (Ar.) Bir şeyi elde etmek için
sebatla ve gayretle çalışma.

i. eyle- “çaba göstermek”
025b/16

i. 036a/31, 045b/7

iklīm (Ar.) Ülke.

i. 027a/13

i.- i Asyā “Asya ülkesi”
007a/13

i.- i Ḥorāsān “Horasan ülkesi”
001b/13, 002b/20, 004b/4,
004b/5, 004a/7, 006a/26,
006b/29, 007b/5, 018a/21

pāy-ı taht-ı i.- i Ḥorāsān
“Horasan ülkesinin başkenti”
018a/21

i.- i merķūm “adı geķen ūlke”

004a/14, 004a/21, 008a/13

ma‘dūd-ı i.- i merķūm 037b/21

→ **ma‘dūd**

i.- i Sicistān “Sicistan ūlkesi”

007b/24, 008a/27

i.+ de 004a/11

i.+ dir 004a/11, 027a/16,

027a/20

i.+ i 002b/23, 002b/26, 042b/26

i.+ inde 037b/21

iķrār (Ar.) Karar verme.

i. 042a/3, 045a/9

iķtidā (Ar.) Tabi olma.

i. eyle- “tabi olmak” 021a/30

i.+ ya 006b/25

iķtidār (Ar.) 1. Kuvvet, kudret, güç.

2. Ūlke yönetimini elinde

bulunduranlar, hükûmet.

i. 020a/17, 041b/30, 048a/18

iķāle-i dest-i i. “kuvvet elini

uzatma” 022a/30

şāhib-i i. “kuvvet sahibi”

033b/12

i.- ı tām “tam kuvvet” 039a/28

taṭyībe-i i. ol- “hükûmetin

gönlünü hoş etmek” 019a/5

i.+ ı 019b/28, 040b/8

i.+ ımız 036b/26

i.+ ları 023b/21, 025a/24

iķtifā’ (Ar.) Arkasından gitme.

i. 013b/22

iķtirān(Ar.) Yaklaşma.

fesād-ı i. 031a/27 → **fesād**

iķtizā (Ar.) Gerekme, gerektirme.

i. eyle- “gerektirmek” 007b/24,

039b/25

i. it- “gerektirmek” 009b/13,

041b/28

i.- yı hāl 010a/22 → **hāl**

i.- yı sefer 039b/15 → **sefer**

vaķt-i i. “gerekten zaman”

048a/25

i.+ sı 037a/19

i.+ sına 033a/5

i.+ sıyla 010a/21, 011a/13,

018a/2, 020b/28, 040a/30,

045a/16

il Şehir.

i.+ lerde 023b/18, 045a/10

ilā (Ar.) -e kadar, -e değin.

i. 004b/20

i'lā (Ar.) Yükseltme.

i. 017a/17, 048a/2

ilāhiye (Ar.) Allah'la ilgili, Allah'a ait.

aḥkām-ı i. 037a/5 → **aḥkām**

i'lām (Ar.) Bildirme.

i. it- "bildirmek" 040b/26

i. 014a/22, 017b/24, 018b/27,

021a/26

i.+ dan 034a/25

i'lān (Ar.) Açıklama.

i. it- "açıklamak" 021a/4

i. 021a/26, 036b/18

ile 1. İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar. 2. İsimlerin sonuna gelerek beraberlik, refakat, vasıta, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar.

i. 001b/7, 001b/10, 001b/11,

001b/14, 001b/18, 001b/20,

002a/3, 002a/4, 002a/7, 002a/9,

002a/13, 002a/15, 002a/17,

002a/23, 002a/31, 002b/1,

002b/2, 002b/3, 002b/9,

002b/10, 002b/11, 002b/28,

003a/1, 003a/3, 003a/10,

003a/12, 003a/13, 003a/19,

003a/25, 003a/27, 003a/30,

003b/2, 003b/3, 003b/11,

003b/15, 003b/17, 003b/20,

003b/23, 003b/27, 004a/2,

004a/9, 004a/10, 004a/11,

004a/23, 004a/29, 004b/5,

004b/9, 004b/14, 004b/22,

004b/23, 004b/27, 005a/2,

005a/3, 005a/7, 005a/17,

005a/18, 005a/19, 005a/22,

005a/26, 005a/28, 005a/30,

005b/1, 005b/4, 005b/5, 005b/9,

005b/15, 005b/18, 005b/20,

005b/25, 005b/30, 006a/6,

006a/8, 006a/9, 006a/12,

006a/16, 006a/21, 006a/30,

006b/6, 006b/11, 006b/16,

006b/21, 006b/28, 006b/29,

006b/31, 007a/2, 007a/7,

007a/9, 007a/10, 007a/12,

007a/28, 007b/3, 007b/7,

007b/8, 007b/15, 007b/22,

007b/23, 007b/25, 007b/27,

007b/28, 007b/29, 007b/31,

008a/4,	008a/8,	008a/12,	013b/30,	014a/6,	014a/8,
008a/14,	008a/21,	008a/29,	014a/11,	014a/15,	014a/17,
008b/7,	008b/9,	008b/16,	014a/18,	014a/22,	014a/24,
008b/18,	008b/19,	008b/31,	014a/29,	014a/30,	014b/2,
009a/2,	009a/11,	009a/13,	014b/4,	014b/5,	014b/6,
009a/14,	009a/15,	009a/16,	014b/7,	014b/9,	014b/10,
009a/17,	009a/18,	009a/19,	014b/12,	014b/13,	014b/17,
009a/20,	009a/23,	009a/25,	014b/20,	014b/22,	014b/23,
009b/2,	009b/5,	009b/6,	014b/30,	014b/31,	015a/1,
009b/15,	009b/16,	009b/17,	015a/2,	015a/6,	015a/7,
009b/24,	009b/25,	010a/2,	015a/11,	015a/17,	015a/20,
010a/10,	010a/25,	010a/26,	015a/22,	015a/24,	015a/26,
010a/28,	010a/30,	010a/31,	015a/28,	015a/30,	015b/11,
010b/2,	010b/5,	010b/7,	015b/17,	015b/24,	015b/26,
010b/8,	010b/12,	010b/14,	016a/8,	016a/9,	016a/13,
010b/15,	010b/19,	010b/20,	016a/14,	016a/15,	016a/16,
010b/29,	011a/2,	011a/3,	016a/21,	016a/25,	016a/26,
011a/11,	011a/21,	011a/25,	016a/31,	016b/3,	016b/4,
011b/2,	011b/6,	011b/11,	016b/5,	016b/10,	016b/19,
011b/16,	011b/21,	011b/30,	016b/26,	016b/27,	016b/28,
012a/5,	012a/7,	012a/9,	016b/29,	016b/30,	017a/7,
012a/10,	012a/11,	012a/21,	017a/9,	017a/22,	017a/25,
012a/26,	012a/27,	012a/28,	017a/30,	017b/3,	017b/6,
012b/2,	012b/6,	012b/11,	017b/9,	017b/11,	017b/13,
012b/15,	012b/18,	012b/25,	017b/16,	017b/17,	017b/20,
012b/26,	012b/30,	013a/3,	017b/22,	017b/25,	017b/31,
013a/14,	013a/17,	013a/22,	018a/8,	018a/12,	018a/13,
013a/31,	013b/3,	013b/5,	018a/24,	018a/27,	018a/29,
013b/8,	013b/13,	013b/23,	018b/12,	018b/14,	018b/18,
013b/25,			018b/22,		

018b/24,	018b/25,	018b/28,	025a/21,	025a/30,	025b/3,
018b/31,	019a/4,	019a/11,	025b/5,	025b/12,	025b/21,
019a/22,	019a/25,	019a/27,	025b/25,	026a/2,	026a/5,
019b/4,	019b/10,	019b/12,	026a/10,	026a/13,	026a/14,
019b/14,	019b/15,	019b/16,	026a/23,	026b/3,	026b/9,
019b/23,	020a/5,	020a/17,	026b/14,	026b/23,	027a/1,
020a/20,	020a/21,	020a/24,	027a/4,	027a/6,	027a/7,
020b/2,	020b/3,	020b/5,	027a/22,	027a/26,	027a/28,
020b/17,	020b/18,	020b/25,	027b/5,	027b/10,	027b/14,
020b/30,	021a/3,	021a/6,	027b/15,	027b/22,	027b/23,
021a/8,	021a/10,	021a/12,	027b/24,	028a/4,	028a/6,
021a/18,	021a/24,	021a/29,	028a/9,	028a/12,	028a/14,
021b/2,	021b/3,	021b/10,	028a/22,	028b/5,	028b/22,
021b/22,	021b/23,	021b/25,	028b/26,	028b/29,	029a/12,
021b/30,	022a/7,	022a/16,	029a/14,	029a/15,	029a/18,
022a/19,	022a/23,	022a/25,	029a/21,	029b/1,	029b/17,
022a/30,	022b/2,	022b/4,	029b/21,	029b/30,	029b/31,
022b/9,	022b/10,	022b/14,	030a/7,	030a/10,	030a/26,
022b/20,	022b/29,	022b/30,	030a/30,	030a/31,	030b/1,
023a/6,	023a/11,	023a/16,	030b/15,	030b/18,	030b/21,
023a/17,	023a/18,	023a/28,	030b/22,	030b/24,	030b/25,
023b/1,	023b/2,	023b/5,	030b/26,	030b/27,	030b/29,
023b/9,	023b/10,	023b/12,	030b/30,	030b/31,	031a/9,
023b/17,	023b/18,	023b/23,	031a/12,	031a/13,	031a/14,
023b/26,	023b/31,	024a/11,	031a/24,	031b/1,	031b/7,
024a/18,	024a/26,	024a/27,	031b/8,	031b/13,	031b/19,
024a/30,	024b/2,	024b/9,	031b/24,	031b/27,	031b/30,
024b/22,	024b/28,	024b/29,	032a/2,	032a/6,	032a/11,
025a/4,	025a/12,	025a/14,	032a/13,	032a/14,	032a/15,

032a/18,	032a/22,	032a/30,	038a/6,	038a/9,	038a/14,
032b/1,	032b/3,	032b/6,	038a/16,	038a/27,	038a/29,
032b/14,	032b/19,	032b/20,	038b/2,	038b/3,	038b/7, 038b/9,
032b/28,	032b/30,	033a/2,	038b/12,	038b/14,	038b/16,
033a/11,	033a/26,	033a/31,	038b/20,	038b/24,	039a/1,
033b/1,	033b/25,	033b/27,	039a/5,	039a/7,	039a/10,
033b/29,	034a/14,	034a/15,	039a/13,	039a/15,	039a/20,
034a/27,	034a/29,	034a/30,	039a/21,	039a/23,	039a/28,
034b/3,	034b/9,	034b/13,	039b/1,	039b/2,	039b/5, 039b/6,
034b/22,	034b/23,	034b/27,	039b/7,	039b/14,	039b/16,
035a/3,	035a/7,	035a/9,	039b/17,	039b/24,	039b/27,
035a/13,	035a/18,	035a/19,	039b/28,	040a/4,	040a/7,
035a/21,	035a/30,	035a/31,	040a/8,	040a/14,	040a/22,
035b/4,	035b/5,	035b/6,	040b/7,	040b/8,	040b/28,
035b/10,	035b/14,	035b/16,	041a/3,	041a/9,	041a/11,
035b/20,	035b/23,	035b/25,	041a/12,	041a/19,	041a/26,
035b/26,	035b/28,	036a/7,	041a/29,	041a/30,	041b/10,
036a/8,	036a/11,	036a/12,	041b/15,	041b/26,	041b/28,
036a/16,	036a/17,	036a/24,	041b/29,	042a/2,	042a/5,
036a/29,	036a/31,	036b/1,	042a/6,	042a/10,	042a/14,
036b/2,	036b/9,	036b/11,	042a/16,	042a/21,	042a/29,
036b/18,	036b/25,	036b/29,	042b/2,	042b/16,	042b/17,
037a/2,	037a/3,	037a/5, 037a/6,	042b/21,	042b/28,	043a/3,
037a/8,	037a/13,	037a/19,	043a/4,	043a/14,	043a/15,
037a/20,	037a/23,	037a/25,	043a/21,	043b/4,	043b/5,
037b/7,	037b/8,	037b/11,	043b/7,	043b/8,	043b/15,
037b/13,	037b/20,	037b/27,	043b/16,	043b/17,	043b/29,
037b/28,	037b/29,	037b/31,	044a/10,	044a/20,	044a/21,
038a/1,	038b/10,	038a/3,	044a/24,	044a/28,	044a/30,

044b/3, 044b/8, 044b/11,
044b/12, 044b/14, 044b/18,
044b/23, 044b/29, 044a/25,
044a/25, 045a/1, 045a/2,
045a/4, 045a/7, 045a/9,
045a/14, 045a/22, 045a/23,
045a/31, 045b/1, 045b/7,
045b/8, 045b/9, 045b/11,
045b/17, 045b/20, 045b/21,
045b/24, 045b/25, 045b/27,
045b/28, 045b/30, 046a/1,
046a/2, 046a/3, 046a/4, 046a/6,
046a/7, 046a/14, 046a/19,
046a/21, 046a/23, 046a/26,
046b/2, 046b/4, 046b/11,
046b/12, 046b/13, 046b/15,
046b/16, 046b/21, 046b/22,
046b/27, 047a/17, 047a/23,
047a/25, 047a/27, 047a/28,
047a/30, 047a/31, 047b/6,
047b/7, 047b/9, 047b/20,
047b/21, 047b/22, 047b/31,
048a/5, 048a/6, 048a/24,
048a/26, 048b/2, 048b/3,
048b/10, 049a/5, 049a/7,
049a/8, 049a/10, 049a/11,
049a/13, 049a/28, 049a/29,
049b/1, 049b/5, 049b/6, 049b/9,

049b/11, 049b/17, 049b/21,
049b/24, 049b/25, 049b/26

ile'l-ān (Ar.) Şimdiye kadar.

i. 036b/30

'ilel (Ar.) Sebepler.

'i.- i mevādd “maddelerin
sebepleri” 043b/31

ileri (Ar.) İleri.

i.+ den 005b/14

i.+ ye 010a/21, 036a/31,
040b/14, 041a/6

ilgā (Ar.) Ortadan kaldırma.

i.+ ya 019a/15

ilhād (Ar.) Gerçek inançtan dönme.

i. 031a/3

i.+ da 030b/18

ilhāh (Ar.) Üstüne düşme, can sıkacak
tarzda ısrar etme.

i.- 041b/12

i. eyle- “baskıyla üstüne
düşmek” 010a/4

ilhāk (Ar.) Bir yere katma, ekleme.

i. eyle- “eklemek” 009b/7,
014a/7, 027a/30, 043a/26
i. it- “eklemek” 016b/27
i. it-idi 027a/3, 037b/26
i. 023a/29

ilḳā (Ar.) Atma.

i. olun- “atılmak” 004a/31
i.- yı re’y “oy atma” 045b/8
i.+ dan 034b/11

illā (Ar.) Mutlaka.

i. 006a/2, 040a/21, 044a/28

‘illet (Ar.) Bir şeyin var olmasını
sağlayan sebep.

‘i. 016b/11, 038a/18
‘i.- i meṣaḳḳat “zorluğun
sebebi” 013b/20
‘i.- i müstaḳille 016b/5,
040a/30 → **müstaḳille**

‘ilm (Ar.) Bilme, biliş.

‘i. 033a/30, 033b/7, 033b/22,
036a/26, 046a/31

ilticā (Ar.) Sığınma.

i. 014b/14
i.+ ya 014a/28

iltifāt (Ar.) İlgiilenme.

i. it- “ilgiilenmek” 031a/10
i. 015a/8, 022a/23, 026b/2,
042a/16
‘adem-i i. 045a/1 → **‘adem**
i.+ lar 028a/9, 030a/30

iltihāb (Ar.) Alevlenme.

i.- ı nā’ire-i ‘adāvet 029b/17 →
nā’ire

iltimās (Ar.) Kayırma.

i.+ ı 014b/1

iltizām (Ar.) Birinin veya bir şeyin
tarafını tutma.

i. eyle- idi “bir şeyin tarafını
tutmak” 003b/15
i. 006a/8
i.+ a 044a/22
i.+ ımız 036b/24

i’ māl (Ar.) 1. Yapma. 2. Üretme,
meydana getirme.

i. 047b/16

ser-kār-ı efkār-ı i. “üretilen
fikirlerin başı” 027b/1

imāle (Ar.) Bir tarafa doğru eğme.

- i. **eyle-** “bir tarafa doğru eğmek” 006a/29, 042a/30
i. 005a/23, 007b/7, 017a/9, 017b/4, 020a/14

imām (Ar.) Namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.

- i. 004a/16, 004b/2, 004b/11
qabr-i i.- ı sāmīn-i ‘Alī er-Rıżā 006b/22 → **sāmīn**
i.+ ın 004a/16, 004b/2

imān (Ar.) Allah’a inanma.

- i.+ ları 047a/11

‘imārāt (Ar.) İmarlar.

- ‘i.- ı ‘adīde 006b/15 → **‘adīde**
‘i.- ı ‘azīme 032a/5 → **‘azīme**

‘imāret (Ar.) Bir yeri bayındır ve mamur etme.

- ‘i. 034a/8
‘i.- i merķūme “adı geçen imaret” 004b/13
‘i.+ e 003a/4, 003a/5
‘i.+ i 011a/29, 034a/6, 047a/28
‘i.+ in 003a/7
‘i.+ ler 048b/2

imdād (Ar.) Çaresiz durumda olan birine yapılan yardım.

- i. 002a/17, 003a/28, 003b/19, 007a/5, 007a/7, 009a/2, 009b/13, 010b/23, 018b/9, 018b/18, 019a/20, 022b/14, 022b/20, 025a/29, 026a/1, 026a/25, 030b/19, 031b/23, 031b/27, 031b/30, 032b/25, 032b/26, 034a/28, 035b/29, 037b/15, 044a/7
ķuvā-yı i. 014a/24 → **ķuvā ricā-yı i.** “yardım isteēi” 034a/25
i.+ a 023a/3
i.+ ı 041b/15
i.+ ına 009b/25, 025a/27, 035a/3, 035a/23
i.+ larına 016a/8

imdi Şimdi.

- i. 045a/30

imhāl (Ar.) Bir müddet sonraya bırakma.

- i.- i niyāz ol- 025b/4 → **niyāz**
i.+ e 019a/21

imkān (Ar.) 1. Mümkün olma, olabilirlik, olanak. 2. Kullanılabilecek uygun şart.

i. bul- “kullanılabilecek uygun şart bulmak” 011b/22, 035a/5

i. bul-idi 026b/31

i. 019a/21, 022a/31, 037a/6

ḥadd-i i. 014b/25, 014b/28, 016b/1, 019a/24, 027b/7, 019a/24, 036a/7 → **ḥadd**

ḥayyiz-i i.+ da ol- 017b/31 → **ḥayyiz**

‘adem-i i. 025b/9 → **‘adem**

i.+ dan 015b/3, 030a/11

i.+ ı ol- “uygun şartın olması” 022b/18

i.+ ı 007a/10, 018b/8, 032b/5, 035b/2, 036b/10, 041b/12

i.+ ına 035b/29

i.+ larına 042a/23

imrār (Ar.) Geçirme.

i. 048a/6

imtidād (Ar.) Uzama, uzanma, uzayıp gitme.

i. bul- “uzamak” 044b/13

i. 002a/16, 027b/28, 045b/9

imtinā‘ (Ar.) Çekinme, kaçınma.

i. eyle- “çekinmek, kaçınmak” 043b/13, 045b/13

i. it- “çekinmek, kaçınmak” 005a/12, 018b/24, 029a/28, 045a/1

i. it-idi 043b/6

i. 010a/19, 018b/7, 021a/8, 022b/20, 045a/8

şüret-i i. “kaçınma yolu” 020b/27, 028b/30

i.+ dan 029a/18

i.+ ı 018b/15

imtinān (Ar.) İyiliği başa kakma.

i. eyle- “iyiliği başa kakmak” 005b/22

i. 022b/2

imtisāl (Ar.) Örnek alıp ayak uydurma.

i. 014b/11, 016b/19, 036b/30

i.+ i 038a/27

imtiyāz (Ar.) Ayrıcalık.

i. it- “ayrıcalık yapmak” 015a/9

i. olun- “ayrıcalık yapılmak” 010a/12

i. 005a/31, 033a/15

imtizāc (Ar.) İyi geçinme, anlaşma.

i.+ ı 030b/30

imzā (Ar.) İmza.

i. eyle- “ bir yere imzasını
atmak” 048b/25

i. olun- “imzalatmak” 045a/7

i. 048b/20

i.+ dan 045a/8

i.+ yı 017b/17

in - İnmek.

i.- er 027b/20

i.- ip 012a/15

inanıl – İnanılmak.

i.- 047b/15

‘inād (Ar.) Ayak direme.

‘i. 036b/31

‘inān (Ar.) Dizgin.

‘atf-ı ‘i. “dizgini çevirmek”
005a/23, 007b/4

‘atf-ı ‘i.-ı gayret eyle- 005a/23

→ ‘atf

inās (Ar.) Kızlar.

i.+ a 032b/24

‘ināyet (Ar.) İyilik, lütuf.

şāyeste-i ‘i. “iyiliğe layık”

006a/2

‘i.- i ḥaḳḳ “Allah’ın lutfu”

036b/25

inbisāt(Ar.) İçi açılıp ferahlama, iç
açılması.

i.- ı izhār “ortaya çıkan
ferahlık” 006a/9

inci İnci.

i. 011b/9, 015b/3, 046b/13,
047b/3, 047b/20, 048a/1

‘ind (Ar.) Yan, kat, nezd.

‘i.+ imizde 004a/3, 044a/24

‘i.+ inde 027a/10, 027b/11,
030a/18, 031a/28, 034a/20,
046b/14

indifā‘ (Ar.) Ortadan kaldırma.

i. 030b/28

‘indü’l-‘aḳl (Ar.) Aklın yanında.

‘i. 048a/4

infiḳār (Ar.) Şafak sökme.

i. 024b/28

i.- ı fecr “tan vaktinin ağarması” 043b/21

inhā (Ar.) Bildirme.

i. olun- “bildirilmek” 036b/24

inhiḍām (Ar.) Harap ve viran olma.

i. ol- “harap ve viran olmak” 023b/9

i.- ı būnyān-ı devlet “devlet binasının harap olması” 043b/1

inhimāk (Ar.) Fazla düşkünlük.

i. 013b/13, 039b/14

i.+ ları 021a/10

inhirāf (Ar.) Bozulma, değişme.

i.+ ıyla 048a/28

inhizām (Ar.) Yenilme, hezimete uğrama.

i. 023b/2, 023b/13, 023b/18, 035b/5, 038a/3

şüret-i i. 010b/4, 010b/22 → şüret

i.- ı ‘aẓīme 041a/14 → ‘aẓīme

i.+ a 041b/8, 041b/25

i.+ dan 017b/5, 023b/11, 023b/30

i.+ ı 039b/9

i.+ ında 021b/19

i.+ ıyla 011b/15

in‘ikād (Ar.) Meclisin bir araya gelip toplanması.

i. 030b/31

inkār (Ar.) Kabul etmeme.

i. 018b/7

inkılāb (Ar.) Bir durumdan başka bir duruma dönüşme.

i. ol- “bir durumdan başka bir duruma dönüşmek” 031a/25

i. 023b/9

inkırāz (Ar.) Son bulma, yıkılma.

i. bul- “son bulmak” 028b/15

inkıyād (Ar.) İtaat etme.

i. it- “itaat etmek” 009a/9

i.+ ı 003a/27, 026a/28

insān (Ar.) İki ayaklı, iki elli, aklı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.

i. 046a/21

inşāf (Ar.) Merhametli davranma.

i. 031b/7

i.+ a 026b/20, 029a/12

intibāh (Ar.) Uyanma.

i. 013b/21

intifā (Ar.) Faydalanma.

i.+ lar it- “faydalanmak”
027a/26

intihā (Ar.) Son bulma.

i.- yı ser-ḥad “sınırın son
bulması” 039a/8

intihāb (Ar.) Seçme.

i. olun- “seçilmek” 036b/7

i. 016b/13, 018b/13, 028a/26,
028a/30, 028b/20

maḥall-i i. “seçilen yer”
028a/26, 028a/27

meclis-i i. “seçilen meclis”
029a/31

vaḳt-i i. “seçilen vakit” 028b/8

i.+ ı 028b/10, 028b/26

intikāl (Ar.) Geçme.

i. it- “geçmek” 026b/21

i. 026b/12

i.+ i 028b/17, 040a/8

intikām (Ar.) Öç alma.

dāde-düz-ı fırsat-ı i. 037a/26 →

dāde-düz

i. 006a/6, 018a/13

aḥz-i i. “öç almak” 008a/22,
025b/10, 026a/9, 032b/18,
036b/19, 044a/11, 046a/6,
047a/1

mūcib-i i. 047a/21 → **mūcib**

vaḳt-i i. “intikam zamanı”
031b/14

ṭarīḳ-i i. “intikam şekli”
031b/17

derd-i i. 031b/11 → **derd**

ḡubār-ı i. 014b/4 → **ḡubār**

nā’ire-i i. 031b/13 → **nā’ire**

‘aṭş-ı i. 012b/30 → **‘aṭş**

intisāb(Ar.) Bir topluluğun içinde yer
alma.

i.+ ıyla 003b/23

intişār (Ar.) Yayılma.

i. 004b/29, 011a/23

intizā’ (Ar.) Çekip koparma.

i. 027a/30

intizām (Ar.) Düzen.

i. 006b/11, 010b/24, 039a/29

i.- ı umūr-ı memālik “ülke işlerinin düzeni” 017b/24

i.+ ı 027b/11

intizār (Ar.) Bekleme.

i. 032b/3

i.+ ıyla 003a/22

inzivā (Ar.) Köşeye çekilme.

maḥall-i i. “insanlardan uzaklaşma yeri” 012a/31

zevāyā-yı i. 039b/21 → **zevāyā**

i.+ yı 016a/24

inzimām (Ar.) İlave etme.

i. 013b/25, 032b/3

iñ Kovuk.

i.+ i 014b/20

ip İp.

i.+ de 015b/27

iptidā (Ar.) Başlama.

i. 041a/20

ir - Ermek.

i.- di 044b/18, 049a/19

irā’e (Ar.) Gösterme.

i. 018a/13, 020b/30

irāde (Ar.) Bir şeyi yapıp yapmama konusunda karar verebilme.

i. 011a/14

irādet (Ar.) İrade.

i. 028b/27, 046a/12

i.+ lerine 026b/20, 039b/20

i’rāz (Ar.) Yüz çevirme.

i. 018b/15, 018b/24, 045b/8

şūret-i i. “yüz çevirme”
020b/17

ircā’ (Ar.) Döndürme, çevirme.

i. 003b/25, 006a/6, 038a/24

i.+ ı 029b/30

iri Kocaman.

i. 042b/29

iriş - Erişmek.

i.- ip 032b/21

irsāl (Ar.) Gönderme.

i. eyle- “göndermek” 035a/6,
040b/24

i. olun- “gönderilmek”
013a/19, 022a/2, 045a/5

i. 006a/31, 018b/13, 019a/11,
022a/19, 022b/7, 023a/5,
031a/31, 031b/19, 035a/7,
035b/15, 038b/4
i.+ de 043a/24

irtesi Ertesi.

i. 029a/31, 044b/3

irti‘āş (Ar.) Titreme.

i. 010a/24

irtikā (Ar.) Yükselme.

i. it- “yükselmek” 029a/14

irtikāb (Ar.) Bir kötülüğü yapma.

i. 012b/8

i.+ ından 008b/22

irtiyāḥ (Ar.) Genişleme, ferahlama.

i. 049a/16

ise İse.

i. 002b/2, 002b/20, 003a/12,
003b/12, 004a/19, 004a/20,
005a/13, 005b/9, 005b/18,
006a/5, 006a/20, 007a/8,
008a/21, 008a/26, 009b/14,
010a/13, 010a/26, 010b/31,
012b/5, 012b/31, 013a/6,
014a/31, 014b/15, 015b/31,
017b/14, 018a/28, 018b/20,
019a/29, 019b/10, 019b/11,
022b/28, 023a/23, 023b/24,
024b/8, 025a/3, 026a/1,
026a/19, 026a/29, 026b/20,
026b/25, 027a/9, 028a/5,
028a/12, 029a/20, 030b/12,
032a/2, 032a/11, 032a/13,
036a/25, 036b/1, 037a/2,
037a/13, 037a/15, 037b/3,
038b/17, 040a/2, 040b/11,
042b/18, 043a/20, 045b/14,
045b/27, 046b/2, 047b/8,
048b/22

iskān (Ar.) Sürekli oturmak üzere bir
yere yerleştirme, yerleştirilme.

i. eyle- “yerleştirmek” 003a/8

iskāt (Ar.) Susturma.

i. eyle- “susturmak” 020b/18

i. 016a/30, 036a/2, 038b/17

i.+ leri 028b/29

iskele (Ar.) Deniz taşıtlarının
yanaşması için yapılmış yer.

i. 008b/25, 008b/30

ism (Ar.) Ad.

i.- i kādīmī “eski ismi” 026b/27

i.+ i 004a/22, 048a/23

i.+ ine 021b/5

isnād (Ar.) Atfetme.

i. it- “atfetmek” 023b/14

iste - İstemek.

i.- 003b/12

isti‘ānet (Ar.) Yardım isteme.

i. eyle- “yardım istemek”
018b/29

i. 022a/10, 037b/13

isti‘cāl (Ar.) Acele etme.

i.+ de 041b/18

isticlāb (Ar.) Cezbetme.

i. olun- “cezbetmeye sebep
olmak” 004a/6

isti‘dād (Ar.) Kabiliyet.

i. bul- “kabiliyet bulmak”
007b/2

i. 011a/26, 028b/25, 033a/11,
033b/3

i.- ı māder-zād “anadan doğma
kabiliyetli” 004a/23

i.+ ın 033a/16

istidlāl (Ar.) Delillere dayanarak
hükme varmak.

i. it-idi “delillere dayanarak
hükme varmak” 034a/31

i. 004a/2, 033a/16, 044b/2,
045b/25

istidrāc (Ar.) Derece derece arttırma.

i. 004a/25

i. ol- “derece derece
arttırılmak” 049b/28

i.+ ı 030a/19

istiğāse (Ar.) Yardım isteme.

i. 022a/10

istiğnā (Ar.) Gönül tokluğu.

i. 033b/17

istigrāb (Ar.) Garip bulma.

i. it- “garip bulmak” 010b/5

i. olun- “garip bulunmak”

009b/14, 031a/14

i.+ a 012b/26

i.+ dır 040b/14

maḥall-i i. “hayret veren yer”

020b/27

istihzā (Ar.) Biriyle ince ince alay etme.

i. eyle- “alay etmek” 037a/4

i.+ dan 040a/4

istihkām (Ar.) Düşmana karşı savunmak için yapılan yer.

i. 003b/26, 008b/16, 008b/31,

033b/27

istihkāk (Ar.) Hakkı olma.

i. 028b/25, 033a/11, 038a/26

i.+ ımız 028b/25

istiṣhāb (Ar.) Sahip çıkma.

i.+ ın 041b/17

i. 019b/5

istiḥdām (Ar.) Bir işte çalıştırma.

i. it- “bir işte çalıştırmak”

014a/9, 027a/24

i. 022b/28, 049b/11

i.+ dan 026b/1

istiḳbāl (Ar.) Karşılama.

i. it- “karşılama” 044a/27

i. 003a/18, 006b/4, 006b/20, 012a/9

i.+ e 019a/29

i.+ ine 015b/11, 029b/2

istiḳlāl (Ar.) Bağımsızlık.

sūret-i i. göster- 003b/9 →

sūret

i. vir- “bağımsızlık vermek”

019b/15

i. 019b/15, 020a/31

i.- i hükümet 026b/12 →

hükümet

i.- i tām “tam bağımsızlık”

006a/23, 021a/5

i.+ i 020b/12

da‘vā-yı i. 001b/19 → **da‘vā**

istiḳrār (Ar.) Belli bir noktada karar kılma.

i. 003b/25, 006a/7, 031b/18, 033a/7

isti‘lām (Ar.) Kesin bilgi isteme.

i. **eyle-** “kesin bilgi istemek”
039b/31

isti‘māl (Ar.) Kullanma.

i. 047b/16

istimālet (Ar.) Gönül alma, cezbetme.

i. 026a/31, 035b/19
i.+ ler 008b/18, 009b/6,
016a/15, 027a/21

istimdād (Ar.) Yardım isteme.

i. 018b/29, 022a/10

istimrār (Ar.) Sürüp gitme, bir düziye devam etme.

i. 027b/5, 033a/7
i.+ ı 027b/28

istinād (Ar.) Yürüyüp gitme.

i. 026a/10, 030b/25, 037a/3
i.+ ı 021a/12

istirāhat (Ar.) Dinlenme.

i. 012a/25, 017b/21, 023b/15
i.+ ı 008b/6, 035a/21

istirdād (Ar.) Geri alma.

i. **olun-** “geri alınmak” 018b/17
i.+ a 031b/25
i.+ ı 026a/22

istizhār (Ar.) Yardım isteme.

i. 016b/18

istī‘āb (Ar.) İçine alma.

i. **it-** “içine almak” 042b/17

istilā (Ar.) Bir yeri kuvvet kullanarak ele geçirme.

i. **it-** “ele geçirmek” 011b/14,
012b/20, 023a/26, 027b/5,
043a/25

i. 002b/14, 009a/31, 015a/2,
017a/18, 031b/24

yed-i i. “ele geçirme” 039b/9

i.+ ları 001b/9, 001b/12,
002a/2, 011a/12, 017a/25

i.+ larına 016b/25

i.+ larından 037b/25

i.+ sı 012a/2, 040a/14

i.+ sında 002b/19

i.+ sından 006b/30

i.+ sıyla 045b/5

istīmān (Ar.) Aman dileme.

i. 008b/19, 016a/15	‘i.+ a 013b/7, 026a/11, 031b/5, 035a/14, 035b/15
istīnās (Ar.) Alışma.	‘i.+ da 015b/19, 016a/22
i. 009b/26	‘i.+ ı 034a/23, 043a/21
i.- ı cellād 047a/11 → cellād	‘i.+ ları 034a/24, 048b/30
i.+ ñ 001b/14	
mekāyid-i i.- ı memālik-i iş	Çalışma.
‘Acem “İran’ın alıştığı hileler”	i. 005a/24, 007b/9, 016a/19, 018b/12, 019b/23, 030a/16, 033b/23, 034a/5, 034b/24, 038a/11, 041b/21, 043b/14, 045a/12, 045a/31
017b/1	i.+ de 005a/22
istīşāl (Ar.) Kökünü kazıma.	i.+ den 045a/31
i. 002a/29, 010b/23, 045b/21	i.+ e 015a/14, 022b/31
i.+ a 011b/24	i.+ ler 002a/24, 004b/15
i.+ i 027b/15	
i.+ in 016b/4	
i.+ larına 009a/18	
işābet (Ar.) Yerini bulma.	işā’a (Ar.) Bir haberi yayıp herkese duyurma.
i.+ ine 019a/30	i. it- idi “şayi etmek” 013a/12
iş’ād (Ar.) Yükseltme.	i. kıl- “şayi kılmak” 018b/2
i. 018a/15	
‘ișyān (Ar.) Baş kaldırma.	ișāret (Ar.) Bir şeyi anlatılmak istenen bir manayı gösterme.
‘i. 009a/19, 020a/20, 027b/5, 034b/25, 036b/8, 036b/17, 036b/29, 037a/20, 037b/18	i. it- “göstermek” 046a/16
‘i.- ı tuğyān “serkeşlik isyanı”	i. ol- “gösterilmek” 009b/2, 016a/6, 045a/4
033a/3	i. 002a/9, 017a/30, 021a/29

işbu İşte bu.

i. 038a/7, 044b/15

işcār (Ar.) Ağaç yetiştirme.

i. - ı **sebz** “yeşil ağaç” 034a/1

iş-güzār (F.) Becerikli.

i.- ı **hānedān-ı** Şafeviyye

021b/17 → **hānedān**

i.+ larından 006b/10

işidil - İşitilmek.

i.- memiş 012b/8

i.- miş 042b/11, 044b/27

işit - İşitmek.

i.- digi 009a/7

i.- dikde 012b/26, 041b/8

i.- ıcek 007a/30, 015b/26

i.- medikleri 039b/5

işkence (Ar.) İşkence.

i.+ siyle 047b/13

işle - İşlemek.

i.- r 022b/21, 036b/25

i.- sin 043b/27

i.- ye 045b/14

i.- yeceğini 018b/21

işlen - İşlenmek.

i.- digine 040b/29

işrāb (Ar.) İçirme.

i. **eyle-** “içirmek” 017b/28

i. 008a/13, 026a/19, 035a/1,
038b/13

i.- ı **hamra** 031a/10 → **hamra**

‘işret (Ar.) İçki içme.

‘i. it- “içki içmek” 046b/26

‘i. 026b/6, 043a/31, 049b/10

‘i.+ e 013b/12, 047b/17

işsiz Bir işle meşgul olmayan.

i. 039b/14, 041a/1

işsizlik İşsiz olma.

i. 036a/12

işte İşte.

i. 020a/25, 020b/13, 028b/21,
038b/14, 045b/13, 045b/14

işti‘āl (Ar.) Tutuşma.

i. 035a/25, 038a/28

iştibāh(Ar.) Şüphe etme.

i.+ n̄ 019b/10	i.- ı ārām “dinlenme arzusu” 017b/15
iṣtidād (Ar.) Şiddetlenme. i. 002a/16 i.+ ı 027b/28	it - Etmek yardımcı fiili. i.- di 036a/8 ‘āzim-i rāh i.- di 041b/3 cüstcū i.- di 012a/31 emr i.- di 046a/18 feth-yāb i.- di 017a/23 göç i.- di 041b/1 ğalebe i.- di 017a/5 iğfāl i.- di 032a/15 ihtiyār i.- di 008a/3 izāle i.- di 014b/4 kaşd i.- di 019a/15 maḥv i.- di 049b/27 me’mūr i.- di 028a/26, 035a/14, 046a/31 murād i.- di 016a/26, 021a/18 mülāhazasın i.- di 010b/9 naqş-ı ‘ahd i.- di 038b/14 perākende i.- di 019a/2 taḥvīl i.- di 012b/2 tecāvüz i.- di 008a/4, 043a/6 terğīb i.- di 044b/3 tevzī‘ i.- di 020a/3 zuhūr i.- di 003b/31 ‘add i.- diler 030a/8 ‘aḳd-i meclis i.- diler 044b/7
iṣtigāl (Ar.) Uğraşma. i. it- “uğraşmak” 018a/24 ḳarīn-i i. ol- “uğraşmaya yakın olma” 022b/11 i. 022a/7, 028a/5, 032b/6, 036b/1 i.+ de 007a/3, 028a/6 i.+ den 017b/31 i.+ e 037a/18 i.+ i 017a/20 i.+ inden 032a/9	
iṣtiḥār (Ar.) Meşhur olma. i. bul- “şöhret bulmak” 003b/24, 030b/20	
iṣtimāl (Ar.) İçine alma. i. 014b/6 i.+ de 047a/17	
iṣtiyāk (Ar.) Özleme, arzu. i. 012a/28	

‘arż i.- diler 013a/24
āgāh i.- diler 039a/10
bezl-i maḳdūr i.- diler 010a/16
būse i.- diler 029a/4
ceng i.- diler 037b/10
cevāb i.- diler 030a/11
edā i.- diler 021b/1
esīr i.- diler 025b/2
feryād i.- diler 011b/25
firār i.- diler 025a/16, 025a/25,
041a/16, 042a/22, 043a/5
gūzār i.- diler 008a/10
ġāret i.- diler 037a/29
ġırīv i.- diler 020b/16
hücūm i.- diler 010a/31, 042a/7
ḥabs i.- diler 046a/16
i‘dām i.- diler 005b/16
i‘lām i.- diler 040b/26
i‘lān i.- diler 021a/4
ibḳā’ i.- diler 031a/22
iclās i.- diler 029a/5
iġnā’ i.- diler 011a/25
ihṭilāf i.- diler 028a/27
irtikā i.- diler 029a/14
iṭā‘at i.- diler 037b/14
izhār-ı ḥulūş i.- diler 006b/22
ḳabūl i.- diler 003a/19, 039a/24
ḳatli‘ām i.- diler 016a/17
ḳıyām i.- diler 010b/13, 033a/2

muḥāfaẓa i.- diler 019a/14
muḥalefet i.- diler 033a/1
murād i.- diler 024a/18,
024a/23, 042a/24
mübāşeret i.- diler 022b/26
müfāraḳat i.- diler 049a/26
münāḳaşa i.- diler 020b/7
müsāra‘at i.- diler 010a/10
naḳl i.- diler 016a/4
nādīm i.- diler 043b/24
nüzüḷ i.- diler 012a/21
ric‘at i.- diler 010b/4
rivāyet i.- diler 015b/31,
028a/28
sevḳ i.- diler 016b/8
sükūt i.- diler 011b/13
şitāb i.- diler 029b/2, 035b/6,
035b/9, 039a/21, 041a/16
şürū’ i.- diler 037a/20
ta‘ahhüd i.- diler 015a/7
taḥmīl i.- diler 047b/1
taḥrīk i.- diler 041a/31
taḥsīn i.- diler 006b/8
taḥlīş-i girībān i.- diler 042a/28
taḳayyüd i.- diler 003a/20
te’kīd i.- diler 009a/25, 038a/27
tedārik i.- diler 008a/31
teslīm i.- diler 025b/1, 032b/30,
039b/7, 040b/10

teşebbüs i.- diler 037b/12
tevâtür i.- diler 013a/9
zabt i.- diler 015a/15, 037b/14,
042a/23, 043a/3
i.- digi 016a/2, 031b/9, 031b/13,
032b/18, 037a/24, 047a/22
‘aks i.- digi 009b/21
‘akd i.- digi 018a/8, 021b/30
‘avdet i.- digi 035a/25
‘azîmet i.- digi 025b/21
ârzû i.- digi 030a/12
bezl i.- digi 004b/10
binâ’ i.- digi 007a/13, 008b/12,
025a/14
celb i.- digi 008a/5
cem‘ i.- digi 011b/9, 018a/26,
024b/17
cezb i.- digi 039b/1
i‘tikâd i.- digi 017a/12, 020a/3
iclâs i.- digi 028a/15
ihdâ i.- digi 045a/20
istîlâ i.- digi 012b/20, 043a/25
izhâr i.- digi 044b/2
îrâd i.- digi 016b/11
ketm i.- digi 012b/25
kıyâm i.- digi 040b/6
mülâhaza i.- digi 012a/31
naql i.- digi 044a/3, 048a/3
naşb i.- digi 021b/16

rağbet i.- digi 013a/3
ricâ i.- digi 019b/22
ta‘ahhüd i.- digi 032a/10,
044a/6
ta‘yîn i.- digi 035a/15
tahrîb i.- digi 034a/12
taḡarrüb i.- digi 006b/19,
009a/12
tecāvüz i.- digi 039b/8, 044b/16
teklîf i.- digi 048b/25
temhîd i.- digi 008b/8
tesyîr i.- digi 019a/12
teşebbüs i.- digi 013a/5
vürüd i.- digi 018a/21
zuhûr i.- digi 025a/26
aḡz i.- digi 015b/30
i‘dâm i.- digi 013a/9
taḡşîş i.- digi 033b/18
ḡâsıl i.- diginden 040a/28
i‘tiyâd i.- diginden 039a/16
ḡatl i.- diginden 003b/2
sîret i.- diginden 041a/21
ḡatâ-yı ‘azîm i.- digine 046a/1
murâd i.- digini 020a/7
i‘tikâd i.- diginiz 028b/20
kesb i.- diginiz 038a/14
fehîm i.- digiyle 033a/16
i.- digim 019b/9
ta‘ahhüd i.- digim 045b/12

i.- digimiz 028b/23
i.- digiñ 047a/23
def' i.- digiñ 012a/13
hātır i.- dikçe 017b/15
iḳtiżā i.- dikçe 009b/13
i.- dikde 046b/22
ifrāğ i.- dikde 017a/4
muşālaḥa i.- dikde 027a/4
mürūr i.- dikde 017a/1
ta'zīm i.- dikde 029a/3
vezin i.- dikde 036a/15
hāşıl i.- dikden 017a/16
i.- dikleri 003b/21, 015a/18
hānedān-ı i'tibār i.- dikleri
026b/22
i'tiyād i.- dikleri 010a/30,
041b/17
kaşd i.- dikleri 016b/4
katl i.- dikleri 016b/2
kıyām i.- dikleri 015a/1
şirket i.- dikleri 034a/29
şürū' i.- dikleri 024a/3
ta'bīr i.- dikleri 043a/26
taḥaşşun i.- dikleri 025b/6
zabt i.- dikleri 031b/25
cevelān i.- diklerin 025a/1
naşb i.- diklerinde 026b/11
tekmīl i.- diklerinde 033a/29
i'tiḳād i.- diklerinden 010a/8

yād i.- diklerine 016a/29
cesāret i.- diklerini 018b/5
vesvese i.- diklerini 022a/18
'azīmet i.- dim 038b/15
def'-i ḡavā'il i.- dim 046b/23
kaṭ'-i 'alāḳa i.- dim 028b/26
mūsā'ade i.- dim 046a/8
tavā'if i.- e gelmişlerdir
004b/21
'avdet i.- ecegi 020a/25
berbād i.- ecegi 020b/4
bezl-i maḳdūr i.- ecegi 009a/2
hareket i.- ecegi 034a/22
yeksān i.- ecegi 045b/21
ḥarām i.- eceğine 018a/16
i.- eceğini 018b/31
ta'ḳīb i.- eceğimiz 040a/23
hāşıl i.- ecek 041b/30
taḳarrüb i.- ecek 014a/29
teşebbüs i.- ecek 006a/22
ḡalebe i.- eceklerinde 041a/27
kıyām i.- eceklerinden 042a/5
ḥimāye i.- eceklerine 029a/7
fedā i.- eceklerini 041a/30
ḥizmet i.- eceklerini 013a/24
şarf-ı maḳdūr i.- eceklerini
018a/4
hücüm i.- eler 005b/2
zabt i.- eler 011a/31

ceng i.- elim 038a/21

hāşıl i.- elim 038a/26

mümāşāt i.- elim 038a/23

tevsi' i.- elim 038a/25

mübādele i.- ememişlerdir
048a/1

muķāvemmet i.- emeyeceğini
002b/11

taḥammül i.- emeyip 043a/13

cesāret i.- emeyip 031a/8

taḥammül i.- emeyip 022b/6,
048b/3, 048b/6

'add i.- en 037a/5

binā' i.- en 014a/12

cem' i.- en 042b/14

firār i.- en 025b/6

ḥudūs i.- en 002b/10

i'tibār i.- en 031a/18

ikāmet i.- en 037b/28

iktizā i.- en 041b/28

istilā i.- en 027b/5

ref' i.- en 020b/13

şüd i.- en 014a/11, 046a/19

ta'ķīb i.- en 042a/19

taḥrīk i.- en 038a/21

teşyī' i.- en 019b/21

tevārüd i.- en 006b/14

'udül i.- enler 029b/30

muvāfaķat i.- enleri 018a/14

imtinā' i.- enleriñ 018b/24

şikest i.- enleriñ 038b/15

'add i.- er 049b/18

'avdet i.- er 038a/8

başt-ı kelām i.- er 027b/4

cereyān i.- er 035b/1

faşl i.- er 032a/2

ignā' i.- er 038b/25

intikāl i.- er 026b/21

ķaţ' i.- er 014a/1

mürür i.- er 007b/19, 034a/4

raḥm i.- er 047a/15

saký i.- er 034a/5

vefā i.- er 026b/4

zuhūr i.- er 014b/15

beyān i.- erek 016b/5

bezl-i umūr-ı emvāl i.- erek
004b/20

bir i.- erek 008b/13

esir i.- erek 041b/5

ta'yin i.- erek 019a/13

taḥşil i.- erek 033b/2

te'ākub i.- erek 039b/10

ġaltān i.- erim 044a/29

taḥrīr i.- eriz 036b/23

'işret i.- erken 046b/26

muķāvemmet i.- erken 007a/22

'adāvet i.- erler 030b/27

girde i.- erler 024b/7

güzār i.- erler 024a/11
i'tikād i.- erler 030b/24
ikāmet i.- erler 048a/16
intifālar i.- erler 027a/26
istiḥdām i.- erler 027a/25
iṭā'at i.- erler 036a/2
mu'āmele i.- erler 030b/22
rivāyet i.- erler 003a/23
taḥrīr i.- erler 027a/5, 031a/9
tefvīz i.- erler 026b/13, 026b/16
terfī' i.- erler 026b/14
teslīḥ i.- erler 026b/27
cesāret i.- erse 036a/4
tehyīç i.- erse 044a/29
tevaḳḳuf i.- ersin 047a/19
taḥmīl i.- ersiñ 047a/20
istikbāl i.- erüm 044a/27
bezl-i maḳdūr i.- eyim 044a/17
vefā i.- eyim 012a/15
'aks i.- ıcek 025a/19
āgāz i.- ıcek 012b/12
cesāret i.- ıcek 040a/6
fehm i.- ıcek 032a/24, 045b/26
idrāk i.- ıcek 009b/29
imtinā' i.- ıcek 045a/1
iz'ān i.- ıcek 013b/21
müṣāhede i.- ıcek 010b/22,
014b/28, 025a/1, 028b/31,
042a/11

taḥliye i.- ıcek 035b/11
tecāvüz i.- ıcek 025b/25
zuhūr i.- ıcek 014b/5, 041a/18
cesāret i.- ıci 021b/9
faşl-ı da'vā i.- ıci 045b/10
ğāret i.- ıci 047a/10
i.- igün 012b/19, 042b/16
dūr i.- igün 014b/28
i.- igünü 009b/28
'avdet i.- ince 038a/5
i.- ince 036a/11
i'dām i.- ince 013a/7
müṣāhede i.- ince 007b/2
daḳīka-ı fevt i.- medi 041b/25
i'tirāz i.- medi 026b/31
men' i.- medi 004b/9
'ār i.- mediler 029a/20
ibkā' i.- mediler 029a/12
müdāḥale i.- mediler 016a/20
ta'arruż i.- mediler 037b/17
'ibāre-yi kifāyet i.- medigi
008a/18
ḳabūl i.- medigi 033b/16
taḳrīb i.- medigi 007b/3
vefā i.- medigi 045b/19
taḳşīr i.- mediginden 043a/24
vefā i.- medigiyle 044a/7
īşāl i.- medikçe 018a/15
ḳıyām i.- megi 042b/21

neş'et i.- megle 025a/24
'arż i.- mek 017a/8
'avdet i.- mek 019a/2
cem' i.- mek 002a/18
cerr i.- mek 017a/9
dūr i.- mek 014a/21
edā i.- mek 048b/22
ḥac i.- mek 029b/25
ḥidmet i.- mek 032b/8
icrā-yı merāsım i.- mek 029b/25
ilhāk i.- mek 016b/27
kaṭ'-ı ümīd i.- mek 021b/12
kıyām i.- mek 017b/26
men' i.- mek 046b/5
naşb i.- mek 028b/21
nāmzed i.- mek 049a/14
şarf i.- mek 007a/6
şarf-ı himmet i.- mek 007b/13
şitāb i.- mek 025a/10
ta'arruż i.- mek 018b/31
taḥaşşun i.- mek 042a/2
taḥşıl i.- mek 020a/7
taḫayyüd i.- mek 038a/5
techīz i.- mek 014a/20
temāşā i.- mek 047a/7
terk i.- mek 036a/14
tertīb i.- mek 016a/26, 020a/5
teslīm i.- mek 011b/26, 042a/14
tevaḫḫuf i.- mek 042a/3

vefā i.- mek 044b/27
yekşān i.- mek 025a/12
i'āne i.- mekden 042b/2
bezl-i maḫdūr i.- mekdir
019b/17
kıyām i.- mekdir 045b/4
iz'ān i.- mekle 023b/11
yaḫīn i.- mekle 011b/6
ḥacc i.- melerine 030a/9
iz'ān i.- meleriyle 015a/5
īḳāz i.- meleriyle 018b/6
ḳabūl i.- mem 038b/16
te'addī i.- memegi 012b/6
cesāret i.- memek 021b/3
münāza'a i.- memek 031a/4
nüzūl i.- memek 012a/11
tertīb i.- memek 011b/23
keff-i yed i.- memeye 016a/15
ketm i.- memiş olsa 021a/8
i.- memiş 027b/15
'icālet i.- memiş 028b/7
sebḳat i.- memiş 012b/7
taḫayyüd i.- memiş 025a/22
i.- memiş-idi velākin 033a/9
i'tiyād i.- memişler 013b/16
raḥm i.- meyecegi 026a/4
ḳabūl i.- meyen 005a/13
itā'at i.- meyenler 046b/6
'udūl i.- meyip 037a/16

edā i.- meyip 029a/11
ḥiṭāb i.- meyip 023b/14
ḥuṭūr i.- meyip 043b/5
idrāk i.- meyip 029a/17
iktifā i.- meyip 022b/29
iltifāt i.- meyip 031a/10
imtinā' i.- meyip 029a/28
inkıyād i.- meyip 009a/9
iṭā'at i.- meyip 031a/23
izhār i.- meyip 003b/9, 023b/12
ketm i.- meyip 043a/14
kifāyet i.- meyip 025b/22
ḡabūl i.- meyip 033b/17,
033b/20
ḡanā'at i.- meyip 040a/4,
047b/7
men' i.- meyip 030a/8
raġbet i.- meyip 021b/22
raḡm i.- meyip 012b/4
şübhe i.- meyip 011b/5
taḡammül i.- meyip 047a/24
taşaddī i.- meyip 049a/28
tercīḡ i.- meyip 034a/22
tevaḡḡuf i.- meyip 013a/26,
023a/14, 035b/3
i.- mez 009b/16, 026b/4
taḡammül i.- mez 021a/17
teḡāşī i.- mez 049b/12
fehm i.- mezden 033b/9

ḡareket i.- mezden 018a/31,
041b/19
taḡşīl i.- mezden 033b/8
te'kīd i.- mezden 027a/28
teḡāşī i.- mezler 042b/19
ibḡā' i.- miş ola 031a/17
evḡāt i.- miş 048a/7
i'dām i.- miş 012b/4
istī'āb i.- miş 042b/17
mūdāfa'a i.- miş 035b/28
i.- miş-idi 003a/2, 013a/13,
016b/5, 017b/18, 020a/15
021a/9, 021b/16, 021b/23,
022a/19, 024b/17, 027a/3,
031b/12, 034a/3, 037b/26,
037b/28, 040a/25, 043b/6,
043b/30, 047a/16, 048b/11
iştīġāl i.- mişdi 018a/24
taḡammül i.- mişdi 025b/19
tevellüd i.- mişdir 004a/15
īcāb i.- mişimdir 012a/14
i.- mişler-idi 016a/25, 025b/18,
039a/29
i.- mişler-imiş 011a/22
taḡşīn i.- mişlerdir 014a/9
i.- igi 004a/30, 012b/28,
020b/20, 032a/27, 033a/31,
034b/28, 036a/10, 037b/18,
048a/4

beyān i.- igi 042a/4
emr-i bedīhī i.- igi 009a/2
ġālib i.- igi 042a/2
kaşdıyla i.- igi 022b/2
mevķūf i.- igi 031a/1
muħaķķaķ i.- igi 026a/4
muħtāc i.- igi 034b/30
murād i.- igi 021b/25
mūris-i elem-i elīm i.- igi
028b/18
mūrūvvat-i celīle i.- igi 045a/21
mūsā‘adesiyle i.- igi 030a/20
sā‘ī i.- igi 043b/7
teşebbūs i.- igi 029a/20
i.- igin 007b/13, 007b/15,
013b/21, 019a/17, 020a/23,
021a/15, 027b/31, 030a/23,
032b/1, 033a/11, 033b/8,
037a/1, 039a/13
‘adem-i imkāndan i.- igin
025b/9
bā‘is i.- igin 033b/10
cā-be-cā mehdūm i.- igin
040b/25
düşvār i.- igin 035b/14
ġālib i.- igin 006b/17, 030b/13
karīb i.- igin 032a/23
kaşdında i.- igin 025b/3
ulūvv-himmet idigin 006a/28

mecbūr i.- igin 029a/19
muħtāc i.- igin 035b/18
mühlik i.- igin 036b/31
sūiķaşdı i.- igin 013b/5
şān i.- igin 036a/14
tedbīri i.- igin 014a/21
‘askeri i.- igin 041a/5
i.- igin 040a/18
i.- igin 013b/4, 017b/27,
018a/11, 018a/12, 020b/30,
039b/31, 040b/30
gird-ābı i.- igiyle 047b/26
kaşdında i.- igiyle 035b/31
maṭlūb i.- ügün 038b/12
kaşdında i.- üklerini 008b/5
i.- ip 002b/3, 003a/25, 012b/21,
029a/4, 043b/27
‘add i.- ip 005a/29
‘afv i.- ip 015a/19
‘aks i.- ip 024b/12
‘arz i.- ip 043b/18
‘asker i.- ip 005b/4
āġāh i.- ip 031b/21
āġāz i.- ip 006a/1, 019b/8,
020b/18, 045b/12
āmāde i.- ip 019b/4
āteş i.- ip 014a/30
başt-ı kelām i.- ip 029a/10
bend i.- ip 018a/3

binā' i.- ip 009a/28, 011a/30,
025b/17, 048b/4
bölük i.- ip 018a/27, 035a/5,
035a/27, 046a/30
celb i.- ip 027a/22
cem' i.- ip 009b/23, 011b/7,
020a/15, 024b/19,
028a/25, 032a/26, 034b/25,
035a/3, 039a/12, 041b/26
dernek i.- ip 028a/6
emr-i ısdār i.- ip 031a/1
esr i.- ip 023a/13
farīza-ı zimmet-i i'tikād i.- ip
004b/19
fehm i.- ip 009a/13, 012b/21,
019a/7, 025b/9, 032b/2, 036b/6,
039a/14, 045a/15
feryād i.- ip 047a/18
firār i.- ip 009a/13, 043a/16
güzār i.- ip 016b/28, 047a/13
hedm i.- ip 040a/12, 048a/31
hücüm i.- ip 005b/14, 037b/13
ḥarāb i.- ip 011a/31
ḥiṭāb i.- ip 012a/12, 038b/13,
046a/8
i'tirāz i.- ip 016a/29
ifrāz i.- ip 005a/31
ihāṭa i.- ip 035a/23
ihṭiyāt i.- ip 043a/22

iktifā i.- ip 025a/4, 048b/13
imtinā' i.- ip 005a/13
imtiyāz i.- ip 015a/9
isnād i.- ip 023b/14
istiḡrāb i.- ip 010b/5
istiḥdām i.- ip 014a/9
istilā i.- ip 011b/14, 023a/27
işāret i.- ip 046a/16
itlāf i.- ip 011a/3
īrāt i.- ip 036b/15
īz'ān i.- ip 002b/12
kesr-i ümīd i.- ip 042a/13
keşf i.- ip 034b/20
ketm-i nām i.- ip 007a/29
ḳabūl i.- ip 021a/6
ḳabz i.- ip 011b/30
ḳanā'at i.- ip 027b/13
ḳaṭ' i.- ip 013b/28
ḳā'im-i maḳām naşb i.- ip
035a/16
men' i.- ip 042a/24
metānet i.- ip 037b/15
muḥāşara i.- ip 023a/10
muḥālefet i.- ip 020b/9, 021b/31
murād i.- ip 003a/7, 016a/4,
046b/5
muvāfaḳat i.- ip 015b/31
mülāḥaza i.- ip 021a/16,
033b/10

mürā‘at i.- ip 026a/31
mürāca‘at i.- ip 010a/1
mürūr i.- ip 013b/31
müṣādefet i.- ip 016a/6
müṣāhede i.- ip 024a/2
naṣb i.- ip 023a/4, 023a/14
nāsb i.- ip 049a/31
nez‘ i.- ip 014a/6
ref‘ i.- ip 023a/17
saḳy i.- ip 038b/24
sedd i.- ip 032b/13
sedd-i mūmāna‘at i.- ip 007b/23
sefer i.- ip 027a/2
setr i.- ip 012b/22
sirāyet i.- ip 032b/23
ṣarf i.- ip 005a/17, 034b/30
ṣu‘ūd i.- ip 032b/21
ṣitāb i.- ip 013b/24, 037b/6
ta‘ahhüd i.- ip 041a/31
ta‘biye i.- ip 025b/17
ta‘kīb i.- ip 039a/22
ta‘mīr i.- ip 008b/27
ta‘yīn i.- ip 015a/9, 021a/3,
021a/5, 025b/7
taḥammül i.- ip 033a/1
taḥmīl i.- ip 041b/2
taḥlīṣ i.- ip 037b/25
taḥaddüm i.- ip 035a/30
taḫrīr i.- ip 034a/11

tecāvüz i.- ip 010b/15
techīz i.- ip 022a/22, 022b/9
tedārik i.- ip 023b/23
tefhīm i.- ip 007b/15, 032a/29
tefvīz i.- ip 018a/24
tehiyye i.- ip 045b/30
teḥāṣī i.- ip 006b/7
tekāsül i.- ip 014b/26
tercīḥ i.- ip 039a/2
tertīb i.- ip 035b/13, 043b/16,
044b/19
teshīr i.- ip 017a/22, 023a/29,
043a/26
teshīre i.- ip 005a/6
tevārüd i.- ip 005b/26
tezyīn i.- ip 029b/2, 048b/2
ṭard i.- ip 024a/13, 026a/26
ṭuḡyān i.- ip 038b/23
vaż‘ i.- ip 033a/27, 033a/28
vefā i.- ip 045a/27
vefāt i.- ip 028a/17
vürüd i.- ip 043b/25
yakīn i.- ip 002b/11
yād i.- ip 032b/18, 044a/2
yoḳlama i.- ip 008a/4
zacr i.- ip 036a/3
zincīr i.- ip 015a/17
żabt i.- ip 041b/27, 042a/8
żamm i.- ip 006b/9

zuhūr i.- ip 004b/5, 012b/17,
037a/10

‘itāb (Ar.) Azarlama.

‘i. 020b/17, 023b/14, 036a/2,
038a/12, 038b/16

‘i.- āmiz kelām “azarlayıcı
söz” 019b/8

‘i.+ ıyla 044b/10

‘itāb-āmiz (F.) Azarlamayla karışık.

‘i.- 019b/8

‘i.- ā. kelām 019b/8 → **‘itāb**

‘itābāne (Ar.) Azarlar bir şekilde.

‘i. 045b/1

itdir - Ettirmek yardımcı fiili.

i.- di 016b/30, 021a/21,
021a/26, 021b/6, 021b/27,
025b/7, 032b/15, 032b/16,
033b/29, 033b/30, 034b/23,
040b/20, 042b/1, 042b/25,
048a/31

zabt i.- di 046a/17

i.- digi 013b/20

i.- medi 042a/24

i.- medikçe 018a/14

i.- mek 020a/6

bī‘at i.- mek 019b/26

cesāret i.- memek 031a/4,
047b/10

i‘tibār i.- memek 034a/18

i.- ip 048b/20

binā’ i.- ip 016a/11

itdiril – Ettirilmek.

i.- di 022b/5

i.- ip 038b/7

i‘tibār (Ar.) Saygı gösterme.

i. göster- “saygı göstermek”
019b/7

i. it- “hürmet etmek” 031a/18,
034a/18

ḥānedān-ı i. it- 026b/22 → →

ḥānedān

i. olun- “saygı gösterilmek”
002b/26

i. 006a/2, 038a/16, 048a/18

ālā- i. “saygı üzerine” 035b/25

mezīd-i i. 002a/19, 019a/28,
026b/13 → **mezīd**

şāḥib-i i. 027b/16 → **şāḥib**

şāyeste-i i. 027b/11 → **şāyeste**

i.+ a 041a/25

defter-i i.+ da 029b/4 → **defter**

levha-ı i. “saygı görünüşü”

006a/15, 040a/15

i.+ dır 004a/26

i.+ ı 007a/27, 048b/14

‘unvān-ı i. “saygı gösterilen

unvan” 020b/15

binā’-yı i. 023b/9 → **binā’**

i.+ ın 030a/21

i.+ ına 031b/10

i.+ ınıza 038a/15

i.+ ları 026a/29

i’tifa (Ar.) Bağış dileme.

i.+ ı 032a/19

i’tikād (Ar.) İnanma, inanç.

i. it- “inanmak” 010a/8,

017a/12, 020a/2, 028b/20,

030b/24

farīza-ı zimmet-i i. it- 004b/19

→ **zimmet**

i. 008a/24, 013b/25, 021a/12,

040a/15, 041a/3

helāl-i i. 021b/25 → **helāl**

i.- ı ‘Acemiyān “İranlıların

inancı” 006b/22

i.+ ı 010a/6

i.+ ımızda 029a/26

i.+ ına düş- 036b/16 → **düşmek**

i.+ ında 004b/16

i’timād (Ar.) Güvenme.

i. 008a/24, 010a/7, 013a/23,

013a/28, 019b/15, 040a/15,

041a/25, 042b/9

şāyeste-i i. 029a/23 → **şāyeste**

i.+ ı 010a/6, 035b/27

i.+ mıdır 048a/4

i’timādü’-d-devle (Ar.) Devletin güveni.

i. 006a/4, 020b/15, 021a/5

mes’ul-ı muvāfık-ı i. “devletin

güvendiği uygun olan sorumlu

kişi” 006a/13

i.+ ler 031a/18

i’tirāf (Ar.) Bir kimsenin başkalarına söylemek istemediği bir gerçeği veya suçu artık saklamaktan vazgeçip açıklaması.

i. 030a/15, 042a/3, 045a/9

i’tirāz (Ar.) Karşı çıkma.

i. it- “karşı çıkmak” 016a/29,

026b/31

i. olun- “karşı çıkılmak” 002a/5

i. 006a/19, 018b/7

i.+ 1 005a/2

i. 031a/28, 043b/5

i.+ a 032a/28

i'tirāz-nāme (Ar.) İtiraz bildirisi.

i. 018a/30

itiş - İtişmek.

i.- diler 009b/19

i'tiyād (Ar.) Alışmaktan dolayı âdet edinme, alışkanlık.

i. it- “alışkanlık yapmak”

010a/30, 013b/16, 041b/17,

039a/16

i. 013b/20

ğalebe-i i. 017b/13 → **ğalebe**

i.- 1 cerād 038b/2 → **cerād**

i.+ ımız 040a/22

sür‘at-i i. 039a/17 → **sür‘at**

i'tizāl (Ar.) Uzlet etme.

i. 030b/17

i'tizār (Ar.) Özür dileme.

‘azīm-i i. 046a/2 → **‘azīm**

i.+ 1 018b/1

i. 045a/9

itlāf (Ar.) Öldürme.

i. it- “öldürmek” 011a/3

i.- 1 nüfūs 007b/24 → **nüfūs**

i.- 1 nüfūs-ı keşire 035a/24 →

nüfūs

i.+ ına 035b/17

itmām (Ar.) Bitirme.

resīde-yi i. 034b/16 → **resīde**

i.- 1 merāsīm “töreni bitirme”

012a/24

ittibā‘ (Ar.) Tabi olma.

i. 013b/22

ittifāk (Ar.) Anlaşmaya varma.

i. 005a/25, 010b/13, 026b/22,

029b/22, 029b/29, 032b/3,

034a/30, 034b/27, 039b/18,

040a/28

rabṭ-ı i. 008a/1 → **rabṭ**

i.- 1 ‘umūm “halkın anlaşması”

032a/30

i.- 1 ārā 021a/3 → **ārā**

i.- 1 ārā-yı şāh 002a/15, 002a/17

→ **ārā**

ķarār-dāde-i i.- 1 ārā ol- 032a/8

→ **ārā**

i.- 1 dīn 030a/29 → **dīn**

i.+ ina 016a/22

ittifāḡan (Ar.) Rastgele.

i. 014b/23

ittifāḡī (Ar.) İttifakla ilgili.

ḡavī-yi i. “İttifakı güçlü”

007b/9

ittifāḡīyye (Ar.) → **ittifāḡī**

ḡazāyā-yı i. “anlaşmaya
varılan kaza” 041a/17

ittihād (Ar.) Birleşme.

i. getir- “birleşmek” 029b/29

i. 024a/16, 025b/25, 026b/22

i.- ı dīn 030b/14 → **dīn**

i.- ı ḡulūbe “kalplerin
birleşmesi” 049a/13

i.- ı mezāhib 030a/29 →
mezāhib

i.+ a 008a/1, 029b/31

i.+ dan 024b/29

i.+ ı 034b/27

binā’-yı i. 036b/6 → **binā’**

i.+ larına 034a/30

ittihāden (Ar.) Birleşerek.

i. 014b/24

ittiḡāz (Ar.) Kabul etme.

i. it-idi “kabul etmek” 016b/5

melce’-yi i. “kabul edilen
sığınacak yer” 011a/30

i.+ ina 013a/4

ittiḡāl (Ar.) Bitişme, ulaşma.

i. 014a/1

i.+ i 021a/12, 038b/25

i.+ inde 011a/28

iḡā’at (Ar.) Söz dinleme, emre uyma.

i. eyle- “emre uymak” 046a/9

i. it- “emre uymak” 031a/23,
036a/1, 037b/14, 046b/6

i. 003a/27, 005a/11, 009a/7,
009a/9,

013a/19, 018a/17, 026a/28,
036b/30, 039a/23

‘adem-i i. 018b/25 → ‘**adem**

iḡhār-ı i. “İtaat gösterme”
011b/18

‘arż-ı i. 025a/26 → ‘**arż**

i.- i emr 022b/25 → **emr**

i.+ de 006b/10, 018a/25,
031b/3, 037a/1

i.+ den 005a/12, 024a/12,
037a/5

i.+ e 005b/21, 009a/10, 038a/14
i.+ inde 002b/25, 009a/24,
016b/30
i.+ inden 002b/18, 037a/20
i.+ ine 007a/9
i.+ leri 013a/22
i.+ lerin 013a/27
i.+ lerine 027a/22

iṭāle (Ar.) Uzatma.

i.- i dest-i ḡadr 004a/30 → dest
i.- i dest-i iḳtidār 022a/30 →
iḳtidār
i.- i dest-i ta'arruḡ ol- 003a/15
→ **dest**
i.- i eyādī "elini uzatma" 046b/4

iṭfā' (Ar.) Söndürme, söndürülme.

i. 012b/30, 016a/30
i.- yı nār-ı fiten 037a/15 → **fiten**
i.+ sında 037a/12

i'timād (Ar.) Güvenme.

i.+ ı 007a/27

iṭlāf (Ar.) Öldürme.

i.+ ı 018a/10

iyice İyice.

i. 020a/1

izāle (Ar.) Ortadan kaldırma.

i. it- "ortadan kaldırmak"
014b/4
i. olun- "ortadan kaldırılmak"
015b/20
i. 009a/23, 012b/4, 025b/5,
029b/31, 030b/16
i.+ sine 018a/3

iz'ān (Ar.) Anlayış, kavrayış.

i. 006b/18

izdiḥām (Ar.) Yığılma.

i. 019a/31

izdivāc (Ar.) Evlenme.

i. olun- "evlendirilmek"
049a/16
ṭarīḳ-i i. "evlendirme yolu"
049a/12

'izz (Ar.) Yücelik, şeref.

'i. 049b/15

'izzet (Ar.) Hürmek, saygı.

'i. 030a/30, 039b/7, 040a/31

lezzet-i ‘i. “saygının verdiği
haz” 003b/6

izā‘at (Ar.) Kaybetme.

i. 004b/25

i.- ı emvāl 007b/24 → **emvāl**

‘izām (Ar.) Büyükler, ulular, seçkin
kimseler.

cibāl-i ‘i. 008a/9, 014b/17,
023a/15 → **cibāl**

enhār-ı ‘i.- ı ‘adīde 040b/18 →
‘adīde

bilād-ı ‘i.- ı seb‘-i meşhūre
007a/13 → **bilād**

umūr-ı ‘i. “büyük işler”
004a/24, 049b/19

‘i.+ ı 043a/17

izhār (Ar.) Meydana çıkarma.

i. eyle- “meydana çıkarmak”
026a/23, 042a/17

i. it- “meydana çıkarmak”
003b/9, 023b/12, 044b/2

i. ol- “meydana çıkarılmak”
028b/29, 049b/4

i. 005b/31, 009a/14, 032a/14,
032b/12, 042a/4

inbisāt-ı i. 006a/9 → **inbisāt**

i.- ı ‘alā‘im-i hūlūş 006b/4 →
‘alā‘im

i.- ı ‘ubūdiyyet “kulluk
gösterme” 006a/15

i.- ı cūd 026b/2, 028a/7 → **cūd**

i.- ı hūlūş it- 006b/22 → **hūlūş**

i.- ı hūzūz 009a/23 → **hūzūz**

i.- ı itā‘at 011b/18 → **itā‘at**

i.- ı meyl 021b/2 → **meyl**

i.- ı sürūr 011a/24, 011b/20,
029a/5 → **sürūr**

i.- ı şevk 038a/26 → **şevk**

i.- i meyl-i muḥabbet 006a/10
→ **muḥabbet**

i.+ ıyla 019a/26

iz‘ān (Ar.) Anlayış, kavrayış.

i. it- “anlamak” 002b/12,
013b/21, 015a/5, 023b/11

izn (Ar.) Müsaade.

i. viril- “müsaade verilmek”
020a/1, 029b/24, 038b/8

i. 031a/11, 047a/4, 049a/29

i. 014a/28, 019b/2, 026b/8,
043b/24, 046a/4, 046a/31

i. 008b/29, 012a/25

ricāmend-i i. 005b/31 →

ricāmend

īcāb (Ar.) Gerek.

ī. **eyle-** “gerekmek” 036b/25

ī. **it-** “gerekmek” 012a/14

ī. 028b/21

īfā’ (Ar.) Bir işi yerine getirme.

ī. 016a/2

ī.- yı ‘āhd 009a/16 → ‘āhd

īḳāb (Ar.) Azap.

ī.+ ı 047a/22

īḳāz (Ar.) Uyandırma.

ī. **it-** “uyandırmak” 018b/6

ī. 026a/10, 041b/21

ī.+ da 044a/23

ī.+ ın 045a/22

īmā (Ar.) Dokundurma.

ī. 021a/29

īn (Ar.) Bu.

ī. 031a/24

īnās (Ar.) Kızlar.

ī. 039b/18, 045b/19

ī.+ ı 011b/20, 012a/18, 016b/3

īrād (Ar.) Gelir, vâridat.

ī. 002b/6, 005b/22, 005b/30,
016b/11, 016b/4, 016b/8,
017a/28, 020a/21, 030a/5,
034b/25, 036b/15, 043a/8,
044a/4, 048b/15

ī.- ı devlet 048a/21 → **devlet**

ī.+ ıyla 048a/20

īṣāl (Ar.) Ulaştırma.

ī. **it-** “ulaştırmak” 018a/15

ī. 020a/20, 026a/5

ī.+ imizden 038a/21

ītibāriyye (Ar.) Saygı gösterme.

a‘zam-ı merātib-i ī. 002a/21 →

a‘zam

īzā (Ar.) Eziyet verme.

ī.+ larını 031a/2

K

kabāil (Ar.) Kabileler.

k.+ inden 005b/11

kābīn (Ar.) Nikahta geline verilmesi
taahhüt edilen para.

k. 049a/15

kāffe (Ar.) Hep, bütün.

k. 029a/13

kāfil (Ar.) Bir işi üzerine alan.

k. 028b/19

kāfile (Ar.) Topluluk.

k. 004b/20

kāfi (Ar.) Yeterli.

k. 009b/28, 019b/9

kāhil (Ar.) Erişkin

k. 020a/18, 020a/22, 039b/15,
041a/24

kāmil (Ar.) Noksansız, tam, bütün.

merd-i k. “tam bir yiğit olan”
021b/18

recül-i k.- i hāzır “hazırlanmış
bütün erkekler” 028b/19

k.- i hāhiş 041b/1 → **hāhiş**

ricāl-i k. idi “olgun erkek”
043a/12

kāmran (Ar.) Bahtiyar.

k. 016a/20

kām-yāb (Ar.) İsteğine erişmiş.

k. 015b/13

harman-ı k. 028b/16 → **harman**

kān (Ar.) Maden.

k.+ ıdır 048a/2

kān mā kān (Ar.) Eskisi gibi.

k. 049a/15

kār (Ar.) **1.** Bir işin sonunda elde
edilen fayda, çıkar. **2.** İş, fiil.

k.- ı āzmūde 039b/28 →

āzmūde

k.- ı fūrū-māyegān 045a/20 →

fūrū-māyegān

encām-ı k. 006a/3, 012b/20,

019a/8, 021a/20 → **encām**

k.+ ıyla 024b/15

kāselis (Ar.) Dalkavuk.

k.- i devlet “devletin soytarısı”
019b/23

kāsil (Ar.) Tembel.

k. 020a/19

kāşif (Ar.) Keşfeden kimse.

k.+ ler 040b/24

kāzibe (Ar.) Yalan söyleyen.

muşāfāt-ı k.+ yi 044b/5 →

muşāfāt

kebīr (Ar.) Büyük, ulu.

k. 018a/24, 048a/2

deşt-i k. 031b/31 → **deşt**

mejdān-ı k. “büyük meydan”

033b/29

Şāh ‘Abbās-ı K. “ulu Abbas

Şah” 007a/17, 024b/30,

025a/13

ğadīr-i k.+ dir 007b/20 → **ğadīr**

k.+ i 020b/1

keder (Ar.) Gam, tasa.

k. 023b/11, 036a/6, 045a/24

k.- i ‘aẓīm 012b/2 → **‘aẓīm**

k.+ iyle 012b/16

kefāf (Ar.) Yaşamaya yetecek kadar rızık.

miqdār-ı k. “az rızık” 015a/23

k.+ larına 015a/28

keff (Ar.) Kendi isteğiyle vazgeçme, feragat etme.

k.- i yed it- “el çekmek”

016a/14

kelām (Ar.) Söz.

ḥatm-i k. eyle- 027b/21 →

ḥatm

başt-ı k. it- 027b/4, 029a/10,

038a/12 → **başt**

k. 045b/1

mīr-i k. “sözün başı” 022a/24

k.- ı dil-kārīb 044a/25 → **dil**

k.+ a 020b/18, 028b/12,

045b/12

‘itāb-āmiz k. 019b/8 → **‘itāb**

k.+ da 044a/30

k.+ dan 019b/18

k.+ ı 044b/1

mebdī-yi k. 044b/1 → **mebdī**

k.+ ından 044a/31

k.+ ıyla 040a/24

kelle (F.) Baş.

k.+ sini 044a/29

kem (Ar.) Kötü.

k. 021b/20

kemā-fi’l-evvel (Ar.) Önceki gibi.

k. 016b/17, 034a/8

kemāl (Ar.) Olgunluk, en olgun.

bālīg-i k. olun- 020a/28 → **bālīg**

k. 048a/24

k.- i ġayret “tamamen çalışma çabalama” 010b/20, 018b/12, 038a/13, 042a/6

k.- i ġayūr 044a/30 → **ġayūr**

k.- i ħırş 020b/29, 029a/29 →

ħırş

k.- i ħiddet 010b/19 → **ħiddet**

k.- i ħabāset 049b/24 →

ħabāset

k.- i ħāhiş 010a/9, 023a/17 →

ħāhiş

k.- i ihtimām “aşırı özen gösterme” 033b/25

k.- i mertebe “son kademe” 023b/20

k.- i neşāt 006a/9 → **neşāt**

k.- i rāhat 046b/22 → **rāhat**

k.- i sür‘at 011b/2, 039a/13 →

sür‘at

k.- i şevķ 038a/9 → **şevķ**

k.- i ta‘azzum “kibir fazlalığı” 049b/6

aķşā-yı k. “fazlalığın son sınırı” 046b/18

kemān-keş (F.) Okçu.

k. 042b/12

kemīn-gāh (Ar.) Pusu kurulan yer.

k.+ lardan 049a/10

kenār (Ar.) Bir şeyin bitiş kısmı.

k.+ ıyla 035a/26

k.+ ları 040b/25

k.+ larının 033b/31

kend Şehir.

k. 011a/1

kendi Kişinin öz varlığı, zatı.

k. 009b/27, 010a/5, 011b/9,

011b/14, 013a/1, 015a/5,

015b/4, 018a/2, 018b/4,

019a/22, 020a/2, 021b/31,

023b/8, 024a/1, 025a/10,

026b/9, 026b/16, 026b/24,

028a/8, 031a/15, 031b/16,

033a/11, 033b/4, 033b/5,

033b/15, 033b/18, 033b/19,

035b/24,

038a/21, 042a/4, 045a/18,

046a/3

k.+ leri 043a/2

k.+ lerinde 047b/31

k.+ lerine 005a/12, 007a/4,
010a/17, 011a/30, 011b/15,
013a/23, 025a/1, 025b/31,
026b/9, 026b/16, 031b/23,
033a/31, 036b/31, 037a/1,
042b/27, 048a/19

k.+ lerini 026a/5

k.+ si 001b/18, 004a/22,
004b/13, 004b/28, 010a/26,
014a/24, 015b/28, 017b/12,
017b/18, 018a/28, 019a/28,
019b/1, 019b/4, 023b/4, 024a/5,
025a/7, 026a/13, 028a/5,
031a/28, 033b/20, 035a/29,
037a/15, 038a/5, 041a/9,
045b/19, 045b/30, 047a/4,
047a/6, 048b/31, 049b/1,
049b/10

k.+ sin 015b/30, 035a/9,
039b/7, 045b/27

k.+ sinde 006a/23

k.+ sinden 003b/13, 011b/5,
016b/12, 021b/24, 023b/30,
029a/28, 044a/11, 044a/13

k.+ sine 010a/19, 015a/19,
026a/25, 026b/11, 026b/12,
030b/29, 033b/22, 042b/23,
045b/26, 046b/9

k.+ sini 017a/7, 042a/13

k.+ siyle 038b/14

k.+ ye 003a/21, 003a/26,
003a/27, 004a/25, 004b/27,
005a/3, 009a/10, 009a/28,
009b/29, 010a/22, 011a/18,
011b/5, 013a/4, 013a/8,
013a/16, 013b/19, 014a/17,
014b/11, 015a/18, 015a/31,
017a/9, 017a/11, 017b/4,
018a/6, 018a/14, 018a/16,
019a/30, 019b/13, 020a/10,
020a/14, 021a/21, 021b/2,
021b/25, 021b/27, 022a/16,
027b/16, 029b/3, 030a/15,
030a/31, 030b/3, 033a/12,
033a/23, 034a/15, 035a/14,
035a/15, 035b/25, 038b/1,
039a/31, 040b/2, 042a/18,
045a/11, 045a/29, 047a/4,
048a/30, 048b/28, 049a/4,
049b/1, 049b/13

k.+ yi 003a/19, 019b/21,
020b/21, 027b/19

kerāste (F.) Kereste.

k. 036a/21

k.+ ler 040b/20

kerden (F.) Yapmak.

k. 017a/2, 017a/30, 018a/19,
019a/18, 019b/24, 022a/6,
022b/15, 024b/11, 034b/17,
040b/18, 048b/26

kere (Ar.) Defa, kez.

k. 015b/2

kerem (Ar.) Lütuf, iyilik.

k. 003b/13, 026b/2, 028a/7

tāziyāne-yi ümīd-i k. “iyilik
arzusu sebebiyle” 020b/8

ümīd-i k. “iyilik beklentisi”
009a/16

ehl-i k. 003a/6 → **ehl**

memnūn-ı k. “iyilikten
memnun” 027b/18

kerem-dīde (Ar.) Kendisine ikram
edilmiş.

k. 020b/14

kerem-nihād (Ar.) Cömert yaratılışı.

k. 049b/8

kerhen (Ar.) İstemeyerek.

k. 005a/11

kerīh (Ar.) İğrenç.

k. 031b/17

kerīhe (Ar.) → **kerīh**

baht-ı k. 030a/8 → **baht**

kerrār (Ar.) Savaşta düşmana
defalarca saldıran kimse.

k. 009b/17, 040a/21

k.- ı āfet-i cism 038b/2 → **cism**

kerre (Ar.) Kere.

k. 044a/3, 045a/3, 047a/31

kes - Kesmek.

k.- di 009a/20

kesālet (Ar.) Tembellik.

k.+ inden 040b/31

kesb (Ar.) Kazanma.

k. it- “kazanmak” 038a/14

k.- i nām-ı celādet 007a/2 →

celādet

kesbī (Ar.) Sonradan kazanılan.

k. 033a/11

kesel (Ar.) Gevşeklik.

k. 036a/12, 045b/6

kesil - Kesilmek.

k.- ip 015b/16

keşir (Ar.) Çok, bol.

k. 042b/11

‘asker-i k. 039a/7 → ‘asker

nüfus-ı k. 046a/21 → **nüfus**

‘asker-i k.- i ‘Acem 025a/30 →
‘asker

keşire (Ar.) → **keşir**

k. 035b/17

bezl-i emvāl-i k. 004b/11 →

bezl

emti‘a-ı k. 038a/27 → **emti‘a**

emvāl-i k. 004b/15, 004b/10 →

emvāl

evkāt-ı k. 006b/15 → **evkāt**

nüfus-ı k. 036a/25 → **nüfus**

emvāl-i sā’ire-i k.- i bī-nihāye

014a/19 → **bī-nihāye**

itlāf-ı nüfus-ı k. 035a/24 →

nüfus

k.+ leri 024b/3

münāza‘āt-ı k.+ ye 030b/11 →

münāza‘āt

keşirü’l-ahālī (Ar.) Halkın çoğu.

k. 008b/15

keşirü’l-efrād (Ar.) Fertlerin çoğu.

k. 026b/29, 045a/24, 037b/2

keşirü’l-halk (Ar.) Halkın çoğu.

k.+ dır 027a/19

kesme Kesme işi.

k. 025a/23

kesr (Ar.) Kıрма.

k.- i ümūd it- “ümit kırmak”

042a/13

keşret (Ar.) Bolluk.

k. bul- “bolluk bulmak” 005a/1,
007b/1

k. 034b/5, 034b/27, 034b/29, 0
38a/1, 042b/20

‘asker-i k. 007b/3 → ‘asker

k.- i hademe 048a/22 →

hademe

k.- i halk 032a/6 → **halk**

k.- i maḥşulāt 007a/14 →

maḥşulāt

k.- i nās 048a/24 → **nās**

k.- i nebātāt 038b/24 → **nebātāt**

k.+ de 006b/14, 009b/27,
024b/4, 036a/10, 041a/28,
046b/3

k.+ i 007b/2, 039b/26, 042b/10

k.+ in 025a/16

k.+ inden 042b/19

k.+ ine 043a/2

k.+ iyle 009a/29, 030b/13

ifrāt-ı k. “bolluğun fazlalığı”
025a/1

keşf (Ar.) Keşfetme.

k. it- “keşfetmek” 034b/20

k. 043b/18

k.+ e 027b/2

ketm (Ar.) Saklama.

k. it- “saklamak” 012b/25,
021a/8, 043a/14

k. 012b/22, 020b/29, 031b/12,
032a/14, 047b/6, 047b/9

k.- i nām it- “adını gizlemek”
007a/29

k.+ ini 034b/23

kevkeb (Ar.) Yıldız.

ṭālī‘-i k.- i devlet 005b/17 →
devlet

kevneyne (?) (Ar.) İki alem:
Dünya ve ahiret.

k.+ e 036a/13

keyd (Ar.) Hile.

k. 003b/23, 007a/22, 009b/25

k.- i ā‘dā “düşmanın hilesi”
005b/2

k.+ i 020a/10

keyfiyyāt (Ar.) Keyfiyetler.

k.- ı merķūm “adı geçen
durumlar” 033b/12

k.+ dan 033a/19

keyfiyyet (Ar.) 1. Durum, vasıf. 2. İş,
mesele.

k. 001b/19, 002b/6, 006a/24,
011a/17, 015b/23, 018a/30,
020b/28, 023a/7, 034a/29,
046b/4

k.- i aḥvāl 002a/7, 004b/29,
043b/29 → **aḥvāl**

k.- i Ağvāniyān “Agvanların
hali” 006b/19

k.- i melālet “bıkılan durum”
014b/6

k.- i merķūme “adı geçen durum” 021b/27, 023b/7, 030a/22, 031a/13, 037a/29		k. 002a/2, 002a/6, 012b/24, 021a/4, 017a/27, 017b/9, 048a/20
k.- i ūenī‘a 021b/6 → ūenī‘a		
k.- i temūiyet “ilerletme hali” 013b/20	ki	(F.) Ki.
k.+ den 037b/6, 038a/31		k. 002a/1, 002b/26, 003a/9, 003a/23, 004a/3, 004a/6, 005a/25, 005b/1, 006a/1, 006b/2, 007b/18, 007b/22, 008b/14, 009a/4, 009b/12, 009b/24, 010a/12, 010a/22, 010b/16, 011b/13, 012a/1, 012a/30, 012b/1, 015b/2, 015b/27, 016a/20, 016b/10, 016b/15, 019a/30, 019b/9, 019b/14, 020a/14, 020a/27, 020b/21, 021a/7, 021b/6, 022a/14, 023a/19, 023b/3, 024b/1, 024b/20, 027a/11, 027b/4, 028b/11, 028b/13, 029a/10, 030b/17, 030b/21, 031a/9, 031a/18, 033a/17, 034a/4, 036b/20, 036b/24, 038b/21, 038b/22, 040b/12, 040b/13, 040b/20, 040b/26, 041b/31, 042b/3, 042b/8, 044a/2, 044a/26, 044b/2, 045a/2, 045a/3, 046a/8, 046b/23, 047a/15, 047a/24,
k.+ e 021b/23		
k.+ i 002a/25, 027b/11, 034b/14, 039a/14, 039b/15, 045a/21, 045b/11, 045b/25, 046a/11, 049b/18		
k.+ in 034a/24		
k.+ ine 036b/22, 038a/9, 041a/14		
k.+ ini 018b/15		
k.+ leri 005b/30		
k.+ leri 002a/4, 034b/28		
k.+ lerini 017a/26		
k.+ leriñ 040b/17		
keyf (Ar.) Sağlık, afiyet.		
k.+ lerini 039b/15		
keyyāl (Ar.) Kile ile tahıl ölçen kimse.		
k.+ leri 013a/21		
kezālīk (Ar.) Bu da öyle, yine öyle, kezâ.		

048a/23, 048b/9, 048b/12,
049a/2

kibār (Ar.) Nazik kimse.
k. 028b/31

kifāf (Ar.) → **keffāf**
k.+ larını 009b/5

kifāye (Ar.) Yeterli miktarda olma.
k.+ lerine 033a/21

kifāyet (Ar.) → **kifāye**
‘ibāre-yi k. “yeterli söz”
008a/18
k. it- “yeterli olmak” 025b/22
k. 036a/20, 046a/19
yed-i k. “yeterli güç” 006a/26,
020b/12, 021a/5, 033b/6,
048b/14
k.+ ine 033a/15

kilāb (Ar.) Köpekler.
gürūh-ı k. “köpekler
topluluğu” 047a/12

kiler (F.) Erzak ve yiyecekleri
saklamaya mahsus oda.
k.+ i 041a/23

kilid (Yun.) Kilit.
k.+ i 018a/23

kim Kimse.
k. 036a/4, 047b/8

kimesne Kimse.
k. 004a/26, 019b/11, 020b/23,
021b/10, 025a/21, 029a/28,
036a/3, 036b/7, 048b/17
k.+ ler 021a/21, 029a/22
k.+ lere 031a/5
k.+ leri 033b/19
k.+ ni 043a/23
k.+ niñ 033b/15, 033b/19,
047a/19
k.+ ye 043a/28
k.+ yi 028b/20, 031b/22

kimi Bahsedilen kimse veya
şeylerden yalnız bir kısmını kastetmek
için tekrar edilerek kullanılır.
k.+ ni 023a/13, 025b/1,
029a/13, 032b/28, 041a/16,
048a/17
k.+ i 025a/2

kimse Kimse.

k. 003a/5, 019a/3, 021b/24

k.+ lerden 017a/12

kināye (Ar.) Söylenmek isteneni
dolaylı olarak anlatan söz.

k. 007a/14, 040a/4

kisve (Ar.) Elbise.

k. 042b/28

tağyīr-i k. “elbise değiştirme”

045a/10

k.- hā-yı ‘Acemiyān

“İranlıların elbisesi” 039b/2

k.+ leri 030b/4

kişi-zāde (F.) Soylu.

k. 048b/20

kişniş (Ar.) Otsu bitki.

k. 024b/5

kizb (Ar.) Yalan.

k.+ i 022a/3

k.+ in 029a/22

kizbiyāt (Ar.) Yalanlar.

k.+ ı 029a/20

kīn (Ar.) Garaz.

k. 036b/9, 045b/15

nār-ı k. 012b/29, 037a/25 →

nār

köhne (F.) Eskimiş.

k. 012b/15

köprü Aralarında doğrudan doğruya
geçişi önleyen bir engel bulunan iki
yeri birbirine bağlayan veya bir trafik
akımının diğerini kesmeden üstten
geçmesini sağlayan yapı.

k.+ den 008b/13

kör (F.) Görmeyen.

k. 035b/3

körfez (Yun.) Kara içine girmiş deniz
parçası.

k.+ i 037b/23

köstek Engel.

k.+ lerini 040b/27

köy (F.) Köy.

k. 011a/1

kūh (F.) Dağ.

k. 024a/28

k.- ı Elburz “Elburz dağı”
027a/14, 024a/26, 024b/9,
024a/21, 027a/18
k.- ı merķūm “adı geçen dağ”
024a/27, 024a/22, 0 27a/14

014b/5, 014b/25, 016a/13,
016b/5, 018a/25, 019b/15,
020b/12, 020b/27, 023b/26,
030a/7, 035b/6, 035b/8,
035b/13, 045a/9, 045a/29,
045b/6, 045b/8, 045b/11

kūşış (Ar.) Çabalama.

k.- i ‘azīm 037a/7 → ‘azīm
k.+ leriyle 036a/28

kürsī (Ar.) 1. Taht. 2. Kalabalığa karşı
konuşanların üstüne çıktığı yüksekçe
yer.

kübrā (Ar.) En büyük.

velīme-i k. “en büyük düğün
merasimi” 044b/15, 049a/16

k.- yi memālik-i Cihān-ābād
“Cihān-ābād ülkesinin tahtı”
048a/14

kūdūret (Ar.) Tasa, gam, kaygı, gussa.
ğubār-ı k. 044a/21 → ğubār

k.- yi memālik-i Gürcistān
“Gürcistan ülkesinin tahtı”
027a/21

kühūf (Ar.) Mağaralar.

k. 014b/19

k.- yi memālik-i Īrān “İran
ülkesinin tahtı” 005a/5

kühūlet (Ar.) Orta yaşlılık.

k. 040b/31

k.- yi memleket “ülkenin
kürsüsü” 014a/7, 017b/26
k.+ si 025b/30

kül Kül.

k. 033b/21

kürūr (Ar.) Gelip geçme.

k. 023a/22

a‘şār-ı k. 027a/6 → a‘şār

küllī (Ar.) Bütün.

k. 006a/5, 006a/19, 007a/22,
010a/6, 010a/8, 011b/16,

küstāḥ (F.) Haddini bilmez kimse.

k.+ lar 037a/2

küstāḥāne (F.) Küstahça.

k. 045b/1

küşāde (Ar.) Açılmış.

k. 005b/19, 009b/18, 046b/16

k.- yi baht 039a/31 → **baht**

küşādegī (Ar.) Açıklık.

k.- yi baht 005b/29,

037a/14, 039a/13 → **baht**

k.- yi ṭālī “şansın açılması”
040a/29

kütüb (Ar.) Kitaplar.

k.- i ḳadīme 023a/20 →

ḳadīme

k.- i tevārīḥ-i mu‘tebere-i

İslāmiyet 001b/6 → **mu‘tebere**

ḳa’il (Ar.) Razı olma.

ḳ. ol- “razı olmak” 049a/22

ḳabā’il (Ar.) Kabileler.

ḳ. 006b/9

ḳ.+ den 008b/1

ḳ.+ inde 008a/20

ḳ.+ inden 004a/22

ḳ.+ iñ 008b/1

ḳabāḥat (Ar.) Suç.

ḳ. 009a/20, 044a/19

ḳ.+ den 023b/14

ḳ.+ leri 013a/22

ḳabīḥe (Ar.) → **ḳabīḥ**

ef‘āl-i ḳ.- yi müsemmime

037a/3 → **müsemmin**

ḳabr (Ar.) Mezarlık.

ḳ.- i imām-ı sāmin-i ‘Alī er-
Rızā 006b/22 → **sāmin**

ḳ.- i merḳūm “adı geçen
mezarlık” 004b/14

ḳ.+ e 028a/20

ḳ.+ i 004a/16, 004b/11

ḳabūl (Ar.) Kabul etme.

ḳ. it- “kabul etmek” 003a/19,
005a/13, 021a/6, 033b/16,
039a/24, 038b/16, 033b/17,
033b/20, 033b/16, 038b/16,
031b/26, 036a/4, 040a/25,
036a/4, 040a/24

ḳ. 013a/22, 013a/27, 017b/17,
021a/2, 030a/15, 030a/30,
039b/7, 048b/25

ḳ.+ de 020a/14, 029a/18,
029a/19

ķ.+ den 018b/7, 029a/27,
043b/6, 045a/1, 045b/12
ķ.+ e 045a/2

ķabūlen (Ar.) Kabul ederek.

ķ. 044b/9

ķabẓ (Ar.) Teslim alma.

ķ. eyle- “teslim etmek” 015b/1
ķ. it- “teslim etmek” 011b/30
ķ. 046b/22

ķabẓa (Ar.) 1. Avuç, tutam. 2. Pençe.

ķ.- ı ġaṣb 016b/25 → **ġaṣb**
ķ.- ı idḥāl 007b/12 → **idḥāl**

ķ.- ı taṣarrufa getir-
“idaresinde tutmak” 003b/8,
004b/6, 005a/6, 005a/7,
009a/11, 011b/27, 012a/1,
017a/21, 024a/13, 032a/15,
026a/7, 036b/12, 040b/5,
040a/7

ķ.- ı teṣhīre gel- “idaresinde
girmek” 007b/11, 037a/8,
040a/10

ķ.- ı teṣhīre getir- “idaresinde
tutmak” 036a/17, 007b/11,
040a/10, 041a/27

ķ.- ı teṣhīr “emri altına alma”
016b/26

ķ.- ı ẓabt “ele geçirme”
006b/27, 007b/6

ķaç - Kaçmak.

ķ.- ın 010b/21

ķaçır - Kaçırnak.

ķ.- dı 035b/11

ķ.- dılar 042a/9

ķadar (Ar.) Kadar.

ķ. 044a/3

ķadem (Ar.) Ayak.

sebāt-ı ķ. ol- 015b/11, 016b/29
016b/30 → **sebāt**
ķ. 024b/6, 028b/3, 034a/1,
034a/3
ķ.+ dir 028b/4, 028b/5

ķader (Ar.) Kader.

ķ. 014b/12, 030a/21

ķadīm (Ar.) Eski.

Baġdād-ı ķ. “eski Baġdad”
023a/20

Yezd-i ķ. “eski Yezd” 010a/13

hānedān-ı k.- i Şafeviyyeye
003b/25 → **hānedān**
k.+ de 006b/3, 007a/14,
008b/29, 014a/2, 032a/3
k.+ i 012a/18, 038b/4, 038b/12
ṭavr-ı k. “eski tavır” 033b/29
mu‘tād-ı k. 010b/6 → **mu‘tād**

ḳadīme (Ar.) → **ḳadīme**

aḳvām-ı k. 008a/17, 026b/28 →
aḳvām
kütüb-i k. “eski kitaplar”
023a/20
mülūk-ı k. 026b/30 → **mülūk**
eṭvār-ı k. 027a/8 → **eṭvār**

ḳadīmī (Ar.) Eski.

ism-i k. “eski isim” 026b/27

ḳadr (Ar.) Değer, kıymet.

vālā-ḳ ol- “değeri yüksek
olmak” 020b/12
k. 006a/12
k.+ i 002a/22
k.+ in 026b/14

ḳafā (Ar.) Baş.

ḳ.- yı alay “alayın başı”
015b/15

k.+ dan 005b/13, 028b/29

k.+ sına 010b/8

ḳafā-dār (Ar.) Kafa dengi.

ḳ. ol- “kafa dengi olmak”
046a/26

ḳahr (Ar.) Sıkıntı, keder.

k. 018b/31, 040b/9

ḳahren (Ar.) Zorla.

k. 005a/9, 011b/30, 034b/3,
036a/17

ḳahve (Ar.) Kahve.

k. 012a/15

ḳaḥṭ (Ar.) Kıtlık.

k. 014b/30, 015a/2, 037b/27,
043a/4, 045b/5, 046a/21
ḳ.- ı ‘aẓīme 046b/2 → ‘**aẓīme**

ḳal‘ (Ar.) Yok etme.

k.+ ı 001b/17, 020a/23

ḳal - Kalmak.

ğayret k.- alım 038a/22
k.- an 006a/30, 032b/7
bākī k.- an 013a/6

ķ.- dı 019a/9, 027a/11, 044b/24
hālī ķ.- dı 037b/5
levm ķ.- dı 027b/20
yalñız ķ.- dı 042a/13
ķ.- dılar 011b/22, 025a/27
vādī-yi hayretde ķ.- dılar
043b/27
ķ.- dırıp 029a/4
hayātda ķ.-ınca 016a/14
mecālī ķ.-madı 046a/15
şüheleri ķ.-madı 041a/28
ķ.-madıgın 011b/6
mecbūr ķ.-mağā 038a/22
haşm ķ.-mağla 017b/23
ķ.-maķ 047b/31
ķ.-mamağla 040a/17
ķ.-mamış 023a/22
ķ.-mamış-idi 003a/5
geri ķ.-masın 036a/1
ķ.-mayıp 002b/23, 013b/2
ihtiyāc ķ.-mayıp 007a/9
ķuvvet ķ.-mayıp 045b/6
mecālī ķ.-mayıp 045a/30
ķ.-mış 023a/23
ķ.-mış-idi 003a/4, 010b/16,
011a/17, 043b/1
dermānde ķ.-mışlar 015a/25
ķ.-mışlar-idi 002b/26, 027a/23,
039b/22

ķ.-ıp 029b/17
ķ.-ır 047b/28, 047b/30

ķal‘a (Ar.) Kale.

ķ. 008b/25, 009a/31, 014a/7,
014a/23, 014b/16, 015a/6,
015a/14, 015a/18, 015b/7,
016b/20, 020a/12, 025b/19,
026a/3, 032a/17, 035b/16,
035b/17, 035b/19, 036a/5,
036a/10, 036a/28, 036b/13,
039a/26, 040b/10
ahālī-yi ķ. 036b/6 → **ahālī**
muḥāfızīn-i ķ. 014b/31 →
muḥāfızīn
ķ.- ı ‘Acem “İran kalesi”
031b/2
ķ.- ı Kābil “Kabil kalesi”
039b/9
ķ.- ı Kāndehār “Kandehar
kalesi” 016b/22, 035b/22,
035b/27
ķ.- ı Lengür “Lengür kalesi”
014b/16, 014b/30
ķ.- ı ma‘müre “gelişmiş kale”
023a/20
ķ.- ı merķūme “adı geçe kale”
008b/19, 040b/7, 040b/10,
014b/21, 034a/25

ķ.- 1 metīne 006b/7, 007b/13,
036b/26, 037a/7 → **metīne**
ķ.- 1 mūtesāvī 013b/31 →
mūtesāvī
ķ.- 1 Šīrāz “Šīraz kalesi” 016a/8
ķ.- kūb “kaleye vuran” 036a/18
ķ.+ da 014b/21, 014b/23,
016a/10, 036a/9
derūn-ı ķ. “kalenin içi” 016a/6,
016a/11, 025b/31, 039b/6
feth-i ebvāb-ı ķ. 014b/1 →
ebvāb
ķ.+ dır 003a/11, 007a/15,
008b/15, 014a/8
ķ.+ lardır 007b/21
ķ.+ ları 037b/15
ķ.+ nıñ 014b/22, 035b/16,
036a/9, 036a/15, 036a/29
ķ.+ sı 007b/31, 014a/27,
025a/22, 025b/30, 032b/30,
034a/24, 034b/28, 035a/3,
035a/23, 040b/9, 046b/29
ķ.+ sın 039b/7
ķ.+ sina 014b/14, 035b/9
ķ.+ sından 016a/23
ķ.+ sını 023a/28, 025a/8,
037a/21, 040b/5
ķ.+ sınıñ 024a/1

ķ.+ ya 014a/28, 014a/29,
014b/28, 015a/11, 015a/13,
015a/16, 015a/19, 015b/15,
026a/5, 036a/16, 039a/21,
039a/27, 039b/7, 040b/7
enderūn-ı ķ. 015b/14 →
enderūn
ķ.+ yı 009b/2, 014a/25,
014b/24, 015a/3, 015a/15,
016a/15, 026a/3, 032b/10,
036a/8, 036a/13, 036a/17,
036b/7, 036b/12, 036b/29,
039b/5
ibtidā-yı ķ. 014a/12 → **ibtidā**

ķalb (Ar.) Kalp.

rabṭ-ı ķ. eyle- 034b/15 → **rabṭ**
ķ. 047a/25
ķuvvet-i ķ. “kalbin gücü”
010b/5, 013b/23, 016a/9,
023b/31, 042a/1, 042a/2
ķ.- i ķuvvet “kalp kuvveti”
010a/30
heyecān-ı ġāṣiyet-i ķ. 012b/18
→ **ġāṣiyet**
rabṭ-ı ķ. 015b/4 → **rabṭ**
ķasvet-i ķ. 037a/2 → **ķasvet**
ķavī-yı ķ. 037a/13 → **ķavī**

kalb-gāh (F.) Can evi.

ķ. ol- “can evi olmak” 004b/8

ķ.- 1p 004b/14, 008b/4, 013a/28,
015b/9, 023b/19, 024b/21,
025a/11, 025b/12, 037a/31

ķalem (Ar.) Yazı yazmaya mahsus alet.

ķ.+ e gelme- “yazılması mümkün olmamak” 015b/1, 047b/6, 029a/20
ķ.+ iniñ 042b/14
ķ.+ iyle 019a/22

ķalkān Siper.

ķ.+ dır 043a/1

ķallāş (F.) Sözünde durmaz, iki yüzlü.

ķ.- 1 cihān 008a/24 → **cihān**
ķ.+ lıgı 020b/28

ķalem-rev (Ar.) Bir devletin hükmünü yürüttüğü yer.

ķ.- i hükümet 001b/5 →
hükümet

ķalleş (F.) → **ķallāş**

Ṭahmās Ḳulı Ḥan-ı ķ.- i cihān
019a/29 → **cihān**

ķalınlıķ Kalın olma durumu.

ķ.+ ı 024b/6

ķamer (Ar.) Ay.

ķ. 011a/19

ķalıl (Ar.) Az.

ķ. 026b/19
zamān-ı ķ. “az zaman”
011b/27, 038a/30, 039b/26
‘asker-i ķ. 003a/13, 003a/20 →
‘asker
şey-i ķ. “az şey” 015b/5

ķamiş Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş, yüzü boğumlu bitki.

ķ. 024b/6

ķamrān (Ar.) Muradına ermiş.

‘asker-i ķ. 015b/13 → ‘asker

ķalk - Kalkmak.

ķanā‘at (Ar.) Kendisine verilene razı olma.

ķ. it- “yetinmek” 027b/13,
040a/4, 047b/7

ķap - Karmak.
ķ.- mak 049a/12

ķapıl - Kapılmak.
ķ.- maz 026a/2

ķaplı Kaplanmış.
ķ. 042b/30, 046b/11

ķapı Kapı.
ķ. 015a/12
ķ.+ larını 011b/19, 023a/12,
025a/31, 040b/10
ķ.+ sı 015b/9, 015b/15, 036a/5
ķ.+ sın 032b/12
ķ.+ yı 015a/13

ķapudane (İtal.) Osmanlı bahriyesinde
kapanideryadan sonra gelen amirane
verilen unvan.

ķ. 009a/30

ķar Havadaki su buharının
donmasından meydana gelen hafif
beyaz taneler.

ķ. 024b/1

ķa‘r (Ar.) 1. Dip. 2. Derinlik.
ķ.- ı zemīn 024b/27 → **zemīn**
ķ.+ ınıñ 047b/25

ķara Toprak.
ķ. 003a/11, 032b/7
ķ.+ da 042a/20

ķarābet (Ar.) Akrabalık.
‘alāķa-yı ķ. 009a/5 → ‘**alāķa**
cihet-i ķ. 028b/25 → **cihet**
rābıta-ı ķ. 049a/14 → **rābıta**
peyvend-i ķ. 012b/10 →
peyvend
ķ.+ imize 028b/24

ķarābī (Ar.) (?)
ķ. 016b/26

ķarār (Ar.) Bir iş veya mesele
hakkında verilen kesin hüküm.

ķ. vir- “bir meseleyi hükme
bağlamak” 002b/13, 007b/4,
010a/11, 019a/29, 016a/15,
020b/5, 023b/23, 024b/13,
025b/26, 027b/3, 034b/2,
036a/18, 041b/16, 045b/31

ķarār-dāde (Ar.) Karar verilmiş.

ķ. 034a/22, 045b/21

ķ.- i ‘azim 014b/16 → ‘**azim**

ķ.- i ittifāk-ı ārā ol- 032a/8 →
ārā

ķ.- i re’y 014a/21 → **re’y**

ķarār-gāh (F.) Savaş esnasında
ordunun kumanda heyetleriyle birlikte
konakladığı yer.

ķ. 048b/5

ķarāvulçı Süvari askeri, nöbetçi,
gözcü.

ķ.+ ları 043b/15

ķarın Mide.

ķ.+ ı 015b/17

ķarındaş Kardeş.

ķ.+ a 033a/22

ķ.+ ı 003b/1

ķ.+ ı 003b/4, 003b/5, 003b/8,
003b/11, 035a/17, 037a/30,
037b/10

ķ.+ larının 017a/14

ķarış - Karışmak.

ķ.- dı 008b/20, 039a/20

ķ.- ıp 004a/19

ķarīb (Ar.) Yakın.

ķ. it- “yaklaşmak” 032a/23

ķ. ol- “yakın olmak” 035b/14

ķ. 004a/4, 019a/11, 022b/16,
024b/10, 024b/19

ķ.- i İsfahān “İsfahan’ın
yakını” 012a/3

ķ.+ den 036a/15

ķ.+ esi 009a/5

ķ.+ inde 048b/4

ķarībe (Ar.) → **ķarīb**

ķuvvet-i ķ. gel- “yakın kuvvete
gelmek” 001b/12, 017b/7,
045b/10

ķarīben (Ar.) Çok zaman geçmeden.

ķ. 016a/7, 017b/13, 020a/24,
020b/4, 023b/25, 025a/29,
041b/8

ķarīha (Ar.) Kendiliğinden doğan
fikir.

ķ.+ larına 026b/18

ķ.+ sından 045a/18

ķ.+ sundan 033b/19

ķarīn (Ar.) Yakın.

ķ. 002b/9, 026b/20, 031b/26

ķ.- i iştiġāl ol- 022b/11 →

iştiġāl

ķ.- i tevāzu‘-ı ricāmendāne ol-

014b/2 → **ricāmendāne**

ķ.+ i 031a/29

ķarīne (Ar.) → **ķarīn**

muktezā-yı ķ. 023b/25 → **ķarīn**

ķ.+ lerden 013a/3, 045b/25

ķarşı Karşı.

ķ. gel- “başkaldırmak” 044b/5

ķ. 009b/6, 009b/10, 010b/14,

015b/30, 016a/12, 019b/8,

036b/27, 037b/22, 041a/19,

041b/6, 041b/27, 042a/21,

044a/6, 047a/5

ķ.+ suna 014a/27, 029a/2

ķ.+ sunda 008b/25, 008b/26

ķarşıla – Karşılamak.

ķ.- yalım 044a/27

ķarye (Ar.) Köy.

ķ.+ de 004b/4

ķastel (Ar.) Kale.

ķ. 032a/18

ķ.+ lere 032b/14

ķasvet (Ar.) Gam, keder.

ķ.- i ķalb “kalbin sıkıntısı”

037a/2

ķaşaba (Ar.) Küçük şehir.

ķ.+ ları 004a/13

ķaşabāt (Ar.) Kasabalar.

ķ. 005a/13, 024b/3, 025b/9,

037a/23

ķ.+ ı 037a/28

ķ.+ ñ 037b/14

ķaşd (Ar.) Niyet, amaç, istek.

ķ. eyle- “niyet etmek” 009b/31,

020b/31, 034a/9, 034a/15

ķ. it- “niyet etmek” 019a/15,

016b/4

ķ. 005a/8, 014a/23, 019a/15,

027b/8, 031b/20, 034a/20

ķ.+ ı 002a/29, 017a/18, 019a/14

ķ.+ ın 007b/16, 010a/19,

019b/26, 036a/8

ķ.+ ında 008b/5, 025b/3,

035b/31

ķ.+ ında ol- “niyette olmak”

022a/29, 028a/5, 041a/8

ķ.+ ında 013a/12

ķ.+ ını 034b/19

ķ.+ ıyla 010b/23, 010b/27,

012b/3, 017a/9, 022b/2, 023a/3,

025a/12, 035a/13, 038a/8,

038b/2, 039a/12

037b/10, 038a/3, 046b/27,

046b/29, 046b/7

ķ. 002a/30, 003b/11, 005b/15,

011b/24, 013a/7, 013a/8,

015b/20, 016a/26, 016b/4,

018b/24, 023a/13, 025b/1,

025b/5, 026a/14, 032b/19,

037a/22, 037a/28, 037b/20,

041b/5, 046b/27, 047a/27

zehr-i ķ. 047b/14

ķ.- i nūfūs 047a/26 → **nūfūs**

ķ.+ de 047a/19

ķ.+ e 047a/3

ķ.+ ine 016b/11

ķat - Katmak.

ķ.- ıp 013b/19

ķat (Ar.) Huzur, yan.

ķ. 023b/31, 025b/14, 025b/15,

041b/28, 045a/26

ķat‘an (Ar.) Asla, hiçbir zaman.

ķ. 037a/16

ķatı Pek çok.

ķ. 012b/23, 014b/20, 018a/16,

022b/7, 036a/29

ķatl-i ‘ām (Ar.) Kılıçtan geçirme.

ķ. it- “kılıçtan geçirmek”

016a/16

ķ. olun- “kılıçtan geçirilmek”

003a/5

ķ. 045b/18, 046b/31

ķ.+ a 011b/12, 047a/8

ķatl (Ar.) Öldürme.

ķ. it- “öldürmek” 003b/2,

016b/2

ķ. olun- “öldürölmek” 002b/1,

009a/8, 015b/22, 036b/4,

ķat‘ (Ar.) Kesme.

ķ. it- “kesmek” 014a/1, 013b/28

ķ. olun- “kesilmek” 014b/31

ķ. 009a/18, 017a/7, 027b/15,

040a/24, 042b/23, 045b/21

ķ.- ı nazar “hesaba katmama”

007b/30

ķ.- ı ıarık “yol kesmek”

005a/30

ķ.- ı ümîd it- “ümidi kesmek”

021b/12

ķ.- i ‘alāķa it- “ilgiyi kesmek”

028b/26, 026a/17

ķ.- i züvvār “ziyaretçi kafilesi”

004b/28, 005a/2, 006b/14

ķavānîn (Ar.) Kanunlar.

ķ. 033a/30

ķ.- i düvel “devletin kanunları”

040a/5

ķ.- i şer‘iyye 026b/17→

şer‘iyye

ķat‘an (Ar.) Asla.

ķ. 019b/7, 045b/21

ķat‘ā (Ar.) → **ķat‘an**

ķ. 023b/11, 023b/14, 046a/15,

031a/12

ķatır Hayvan.

ķ. 048a/12

ķavaķ Ağaç türü.

ķ. 034a/3

ķavāfil (Ar.) Kafileler.

ķ. 007a/1

şüd-i ķ. “kafilenin gidişi”

004a/29

ķ.- i tüccār “tüccar kafileleri”

014a/11

ķavî (Ar.) Güçlü, kuvvetli, sağlam.

ķ. ol- “güçlü olmak” 025a/23

ķ. 004a/12, 008b/15, 009b/25,

018a/5, 025b/15, 032b/31,

041b/28

ķ.- yi ‘askeriyle 006b/18

ķ.- yi ittifākî 007b/9 → **ittifākî**

ķ.- yi ķalb “kalb kuvveti”

037a/13

ķ.- yi mizāc-ı tendürüst 049b/8

→ **mizāc**

ķ.- yi zabt “güçlü tutma”

042a/25

ķaşm-ı ķ. “güçlü düşmanlar”

013b/10

ķavîyyü’l-ıktidār (Ar.) İktidarı sağlam olan.

‘asker-i ķ.+ a 016a/7 → **‘asker**

ḳavīyyü'l-ḳalb (Ar.) Kalbi güvenilir olan.

ḳ. 038b/1, 039a/31, 040a/21, 041b/23

ḳavīyyü'l-mizāc (Ar.) Yaratılıştan güçlü olan.

ḳ. 004a/12, 004a/24

ḳavl (Ar.) Söz.

ḳ.- i esahḥ “en doğru söz”
004a/21

ḳ.+ inde 016b/19

ḳ.+ ine 019b/13

ḳavm (Ar.) Aynı soydan gelen, dil, töre ve kültürleri ortak insan topluluğu, budun.

ḳ. 003a/1, 026b/30, 027a/10
rü'esā'-yı ḳ. 012a/8, 019b/5,
021a/23, 021a/31, 037a/4 →
rü'esā'

ḳ.- i 'Acem “İran halkı”
013b/11, 028b/13, 038a/13,
022b/28, 013b/21

rü'esā'-yı ḳ.- i a'yān 026b/5,
028a/25 → **rü'esā'**

ḳ.- i Ağvān “Agvan kavmi”

001b/14, 005a/5, 005a/18,
013b/7, 006a/5, 012b/29,
016a/29, 016b/21, 011a/10,
020a/19, 031b/15

rü'esā'-yı ḳ.- i Ağvān 031b/1 →

rü'esā'

ḳ.- i bī-ḳarār “kararsız topluluk” 035a/17

ḳ.- i Ḥazar “Hazar kavmi”
002b/31, 003a/2

ḳ.- i merḳūm “adı geçen kavim” 003a/1, 024a/8

ḳ.+ dir 024a/8

ḳ.+ i 008a/14, 016b/14,
026a/30, 027a/8, 027a/11,
035a/11

ḳ.+ imūñ 047a/18

ḳ.+ inden 010a/22, 013a/1

ḳ.+ ine 011b/14, 032b/18

ḳ.+ ini 038a/13

ḳ.+ inin 026a/28

ḳ.+ iniñ 026b/22, 031b/16

ḳavmiye (Ar.) Kavimle ilgili, etnik.

ḳ.+ ler 010a/4

ḳavurğa Yenmek için kavrulmuş buğday ve mısır taneleri.

ķ.+ ları 015a/23

ķaya Sert taş kütlesi.

ķ.+ dan 025a/23

ķ.+ lar 014b/19, 032a/18

ķayd (Ar.) Bağlayıcı husus, bağ, bağlama.

ķ. 009a/17, 016a/9, 019b/23

ķ.- ı bend 015a/17 → **ķayd**

ķ.+ ı 028b/1

ķ.+ ında 014b/31, 017b/4, 018a/20, 028b/30, 043b/3

ķ.+ ından 034b/2

ķ.+ ıyla 011b/15

ķayna – Kaynamak.

ķ.- r 008a/14, 034b/9

ķayřer (Ar.) (Ar.) Hükümdar.

ķ. 027a/1

ķ.+ e 027a/4

ķ.+ i 027a/4

ķayu Kaygı, endişe.

ķ.+ ları 021b/26

ķazā (Ar.) Kimsenin kastı olmadan meydana gelen, zarara sebep olabilen olay.

ķ. 014b/12, 039b/23

giriftār-ı ķ. 015a/4 → **giriftār**

ķ.- yı mübrem 043b/2 →

mübrem

ķ.+ ya 019a/16, 046a/11

ķ.- yı ittifākīyye 041a/17 →

ittifākīyye

ķāziyye (Ar.) İleri sürülen iddia, mesele, dava, husus.

ķ. 005b/3

‘aks-i ķ. “iddianın aksi” 014b/5

mebādī-yi ķ. “iddianın

başlangıcı” 022a/15

ķ.+ yi 010a/31

ķā’il (Ar.) Razı olmuş.

ķ. ol- “razı olmak” 046a/13,

043a/23

ķ. 019b/11

ķā’im (Ar.) Ayağa kalkmış.

ķ. 010a/26

ķā’im-maķām (Ar.) Vekil olarak birinin yerine geçen kimse

ķ.+ 1 emr 037b/27 → **emr**

ķ.- naşb it- “kaymakam
atamak” 035a/15
ķ. 003b/5

ķāġıd (F.) İnce yaprak.
ķ. 044a/15
ķ.+ 1 022a/4

ķābil (Ar.) Kabul eden.

ķ. ol- “kabul olunmak” 015a/5
ķ. 039b/27, 046b/21

ķāhire (Ar.) Kahreden.

ķuvvet-i ķ. “kahreden kuvvet”
003a/27, 007a/9, 023a/28,
040a/7

ķābiliyyet (Ar.) Yetenek.

ķ. 033b/3

ķā‘ide (Ar.) Kural.

ķ.- i ħūķūmet “devletin kuralı”
041a/24

ķābilū‘l-naķl (Ar.) Nakl etmede
yetenekli.

ķ. 046b/9

ķ.- i memleket “ülkenin kuralı”
008a/27, 038b/28

ķadd (Ar.) Boy.

ķ. 034a/3

ķā‘ide-mend (Ar.) Kurallı.

ķ. ol- “kurallı olmak” 010b/9

ķādir (Ar.) Kudret ve kuvvet sahibi.

ķ. ol- “gücü yetmek” 041b/26
ķ. 004b/7, 010a/5, 020a/29,
020b/11, 020b/22, 033a/21,
039b/27

ķāl - Kalmak.

ķ.- dı 014b/5

ķāl (Ar.) Söz.

ķ.+ den 028b/10

ķāfile (Ar.) Topluluk.

ķ. 004b/20

ķāmet (Ar.) Boy.

ķ. 021b/14

ser-i ķ.- i ħarāmiyān “harami
topluluġunun başı” 006a/23

ķānūn (Ar.) Yasa.

ķ.- ı cedīd “yeni yasa” 033a/28

ķ.- ı merķūm “adı geķen yasa”
033b/4

ķ.+ a 018b/22

ķ.+ una 033a/28

ķ.+ ları 026b/10

ķ.+ larında 002a/21, 031a/12

ķ.+ larını 034a/11

me’mūr ķ.- dı 035a/18

mecbūr ķ.- dı 016b/28, 044a/12

nāmzed ķ.- dı 033a/24

perākende ķ.- dı 027b/31

tavŗiye ķ.- dı 013b/1

tehiyye ķ.- dı 043b/21

perākende ķ.- dıķda 011a/11

perākende ķ.- mamaķ 034a/17

ķ.- mıŗ-idi 033a/27

ķānūnen (Ar.) Yasaya gōre.

ķ. 033a/27

ķıl (Ar.) Sōz.

ķ.+ ina 028b/10, 043a/15

ķārbān (Ar.) Kervan.

ķ.- ı zūvvār “ziyaretķi kervanı”

007a/1

ķılā‘ (Ar.) Kaleler.

ķ. 013b/27, 016b/25, 032b/28,
040b/16

ķātil (Ar.) Ŗldüren.

zehr-i ķ. “ōldüren zehir”

045b/30

ķ.+ lerine 016b/5

muķāŗara-yı ķ. 039b/2 →

muķāŗara

ķ.- ı ŗarkıyye “doķu kaleleri”

014a/7

ķ.- yı ‘Acem “İran’ın kaleleri”

025b/18

ķ.- yı memleket “ūlkenin

kaleleri” 018b/13

ķ.- yı merķūme “adı geķen

kale” 007b/22

ķ.- yı Gürcistān “Gürcistan

kalesi” 025b/24, 027a/22

ķ.+ da 040b/13

ķātibeten (Ar.) Bütünüyle, bütün
olarak.

ķ. 020b/1

ķıl - Kılmak.

āmāde ķ.- dı 031b/30, 045b/23,

047a/2

iŗā‘a ķ.- dı 018b/2

ķ.+ ı 014b/16, 031a/21,
032b/28, 032b/30, 037b/14

ķılāl (Ar.) Kale.

ķ. 024a/31, 034b/6, 036b/27

ķılıç Uzun kesici silah.

ķ. 045b/14

ķ.+ dan 047b/2

ķılın - Kılınmak, edilmek, yapılmak.

bezl-i maķdūr ķ.- a 030a/1

āmāde ķ.- dı 041a/2

nāmzed ķ.- dı 006a/14

perākende ķ.- dı 029b/10

tehiyye ķ.- dı 029b/8

küşāde ķ.- dıgını 009b/18

resīde ķ.- ıp 046b/18

tehiyye ķ.- ıp 049a/17

yeksān ķ.- ıp 036a/29

ķillet (Ar.) Azlık.

ķ.- i ‘aķl ‘aklı kıt’ 018a/7

ķ.+ i 041a/14

ķırıl - Kırılmak.

ķ.- mış-idi 022b/7

ķırķ Kırk (40) sayısı.

ķ. 001b/1, 001b/2, 006b/2,
007b/19, 015b/28, 024a/9,
024b/19, 024b/20, 026a/6,
027a/13, 033a/1, 033b/30,
035a/8, 043a/20, 046b/6

ķismet (Ar.) Bölme, pay etme.

ķ. **olun**-idi ‘bölünmek’ 014a/5,
034a/4

ķış - Kısmak.

ķ.- araķ 042b/31

ķışla Askerlerin barınması için
yapılan büyük bina.

ķ. 017b/18

ķışlık Kış mevsimine mahsus.

ķ.+ lara 024a/5

ķitāl (Ar.) Savaş.

ķ. 005a/4, 013b/4, 017a/24,
022a/7, 022b/12, 027b/3,
033b/15, 034a/19, 039b/30

ķ.- ı mūdām 027b/6 → **mūdām**

ķ.- ı **şedīde** ‘şiddetli savaş’
031b/5

ķ.+ a 005a/3, 017a/23, 017b/31,
030b/11, 031b/30, 043b/24

ķ.+ da 034a/29, 046b/24
ķ.+ dan 013b/13, 016a/14
ķ.+ ı 001b/14, 043b/21
ķ.+ ları 013b/11
ķ.+ ın 027b/28

ķıķ'a (Ar.) Ülke.

ķ. 015b/8, 032a/18

ķ. 007a/11, 010b/4, 010b/27,
011a/6, 014b/15, 019a/25,
023b/12, 026a/3, 037b/16,
045a/31, 045b/7, 045b/27
ķ.+ a 023b/23, 041a/29
ķ.+ da 010a/2
ķ.+ dan 023b/10
ķ.+ larını 003b/20

ķıķmır (Ar.) En küçük şey.

ķ. 044a/31

ķıyāmet (Ar.) Gürültülü karışıklık.

ķ. 032b/17, 047a/8

ķıy - Kıymak.

ķ.- dılar 047b/15

ķıyāmet-āsā (Ar.) Kıyamet gibi.

hengāme-i ķ. 047a/16→

hengāme

ķıyāfet (Ar.) Üste giyilen her şeyin
bütünü.

ķ.+ ine 049b/8

tebdıl-i ķ. “kıyafet değıştirme”
032a/30

ķıyās (Ar.) Mukayese etme.

ķ. olun- “kıyaslanmak”
039b/26, 042a/26, 048a/10
ķ. 010a/31
ķ.+ a 034a/14

ķıyām (Ar.) Ayağa kalkma.

ķ. eyle- “ayağa kalkmak”
037b/7

ķ. it- “ayağa kalkmak” 010b/13,
015a/1, 017b/25, 033a/2,
040b/6, 042a/5, 042b/21, 045b/4
ķ. it-idi 003a/2, 037b/28

ķıymet (Ar.) Değer.

ķ. 046b/20

ķ.- i taķdır “beğenilen değer”
015b/3

ķız Dişı cinsten olan evlat.

ķ.+ ı 021b/20

ķ.+ ını 003a/28
ķ.+ ları 011b/11
ķ.+ larından 021b/13

ķ.- du 042b/23
ķ.- up 008a/30, 009b/11,
011a/27

ķızılbaş Nadir Şah ile birlikte
Afganistan fethine katılan ve daha
sonra Hindistan'da yerleşen, İmamiye
mezhebine mensup, bâtinî inançlarla
ilgisi olmayan bir Türkmen boyu.

ķ. 009b/7, 047a/10
ķ.+ dır 004a/20
ķ.+ lar 005a/18

ķo - Koymak.
ķ. 012a/14
yol ķ.- madı 034b/31
ķ.- mayıp 011a/1, 012b/10,
045b/20

ķol Kol.
ķ.+ undan 023b/5

ķollan – Kollanmak.
ķ.- mağa 039b/27

ķoltuķ Büyük sandalye.
ķ.+ larına 029a/4

ķon - Konmak.

ķonak Büyük, gösterişli ev.
ķ. 008b/13, 025b/13, 028a/30,
037b/8
ķ.+ ı 008b/13
ķ.+ tan 013a/18

ķondur – Kondurmak.
ķ.- uldu 038b/6
ķ.- up 003a/20

ķonsolos (Yun.) Yabancı bir ülkede,
kendi hükûmetine siyasi ve ticari
bilgiler vermekle ve orada bulunan
yurttaşlarının hak ve çıkarlarını
korumakla görevli dış işleri görevlisi.
ķ.+ larıñ 008b/28

ķop - Kopmak.
ķ. 022b/31
ķ.- du 032b/17, 047a/8

ķopar – Koparmak.
ķ.- ıp 044a/29

ķovul - Kovulmak.

ķ.- du 015b/21

ķoy - Koymak.

ķ.- araķ 041b/5

ķ.- up 009b/23

ķoyul - Koyulmak.

ķ.- dular 005b/9, 010b/24

ķubh (Ar.) Ćirkinlik.

ķ.+ ı 033b/9

ķucaķ Vücutun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı.

ķ.+ ından 033b/7

ķudemā (Ar.) Eskiler.

ķ.+ larından ol- “eskilerden olmak” 031b/31

ķudret(Ar.) Kuvvet, güç.

ķ. 030a/18

ķudretli Güçlü.

ķ. 030a/22

ķudur – Kudurmak.

ķ.- muş 047a/11

ķudūm (Ar.) Bir yere ayak basma.

merāsım-i ķ. “karşılama töreni” 011b/21, 027b/25

tebrīk-i ķ. “ayak basmayı tebrik etme” 006b/20, 012a/24

ķ.- ı şāh “şahın gelmesi” 009a/23

ķ.+ ünü 006b/5, 049b/3

ķ.+ ünden 043b/9

ķul Allah tarafından yaratılmış olan insan.

ķ.+ larına 006a/2

ķ.+ uñ 045b/13

ķ.+ uñuz 044a/17

ķ.+ uñuza 044a/20

ķulak Başın iki yanında bulunan işitme organı.

ķ. aş- “önem vermek, dinlemek” 037a/3

ķ.+ ı 032a/12

ķulluķcuyān (Ar.) Güvenlik görevini üstlenen yeniķeriler.

ķ. 032b/7

ķulūb (Ar.) Kalpler.

ķ.- ı nās 017a/9, 020b/31 → nās

ķ.+ üne 041b/4
ķ.+ ünü 034a/15, 048b/27
celb-i ķ. 034a/9 → **celb**
te’lif-i ķ. “kalplerin uyuşmasını
sağlama” 021a/18
ķ.+ larını 017b/4

ķulūbe (Ar.)→ **ķulūb**

ittihād-ı ķ. 049a/13 → **ittihād**

ķum Küçük ve sert tanecikler ve
bunlardan oluşan kütle.
ķ.+ ları 034b/9

ķundak Yeni doğmuş çocuğun
sarıldığı büyük bez.

ķ.+ da 001b/18, 020b/9,
020b/20
ķ.+ da-idi 021a/2
ķ.+ ıyla 021a/27

ķur - Kurmak.

ķ.- du 039a/12, 041b/27,
041b/28
ķ.- dular 008a/30, 011a/28
ķ.- mak 041a/6
ķ.- muşdu 009b/11
ķ.- up 015b/27

ķurā (Ar.) Köyler.

ķ. 037a/28, 041b/4
ķ.+ dan 011a/20
ķ.+ ları 003a/4
aşhāb-ı ķ. “köy sahipleri”
026b/24
ķ.+ larını 025b/9, 037a/23
ķ.+ sını 024a/17
ķ.+ yı 005a/13, 024b/3

ķurb (Ar.) Yakın.

ķ. 009b/31, 011a/28, 019a/10
ķ.- ı civār 038a/31 → **civār**
ķ.- ı Hamedān “Hamedan’ın
yakını” 022b/27
ķ.- ı hūdūd-ı Kāndehār 015b/29
→ **hūdūd**
ķ.- ı Ġsfahān “Ġsfahan’ın
yakını” 028a/28
ķ.- ı serīr 028b/11, 029a/2 →
serīr

ķ.- ı şehir “şehirin yakını”
040b/31
ķ.+ ında 008b/14, 023a/2,
024b/9, 039a/12, 042b/8,
043b/8

ķuru Nemi, suyu olmayan.

ķ. 047b/12, 049b/11

ķurul - (Ar.) Kurulmak.

ķ.- an 020a/9, 020a/10
ķ.- du 009b/19, 028a/30
ķ.- muş 042b/16
ķ.- muş-idi 024b/31
ķ.- up 012a/3, 028b/6
ķ.- ur 028b/3

ķuşūr (Ar.) Eksiklik.

ķ.+ u 033b/25

ķuş Kuş.

ķ.+ u 046b/16

ķu‘ūd (Ar.) Oturma.

ķ.+ u 029b/10

ķuvā (Ar.) Kuvvetler.

ķ.- yı imdād “yardım
kuvvetleri” 014a/24

ķuvvet(Ar.) 1. Sağlamlık. 2. Manevi
güç. 3. Dayanıklılık.

ķ. ķalma- “gücü yitmek”
045b/6
ķalb-i ķ. idi 010a/30 → **ķalb**
ķ. 030b/19, 038a/1

ķ.- i baħt 034b/15, 041a/27 →

baħt

ķ.- i bāzū 040a/8 → **bāzū**

ķ.- i ķalb 010b/5, 013b/23,
016a/9, 023b/31, 042a/1 →

ķalb

ķ.- i ķarībe gel- 001b/12,
017b/7, 045b/10 → **ķuvvet**

ķ.- i ķāhire 003a/27, 007a/9,
023a/28, 040a/7 → **ķāhire**

ķ.- i mālīye “maliyesi güçlü”
048a/14

ķ.+ den 017b/31, 026a/16,
032a/9

rābıta-ı ķ. 030a/28 → **rābıta**

ķ.+ i 034b/26, 042b/20

ķ.+ ini 010a/25, 042a/3

ķ.+ leri 034b/28

ķ.+ lerini 042a/6

ķuvvetli Güçlü.

ķ.+ lerine 010a/22

ķuyūd (Ar.) Kayıtlar.

ķ. 008b/18

şurūt u ķ.- ı muhādene
“yakınlık şartları” 017b/6

ķ.+ u 007b/9

L

lafz (Ar.) Ağzıdan çıkan veya yazılan söz.

l.+ ı 014a/13

l.+ ınıñ 014a/13

lağv (Ar.) Ortadan kaldırma.

l. ol- “ortadan kaldırmak”

031b/14

l. 049b/27

lağviyyāt (Ar.) Boş ve faydasız sözler.

l. 004a/3

la‘n (Ar.) Lanet etme.

l. 027b/19

laṭīf (Ar.) Hoş, nazik.

l. 002b/30, 012a/4, 027a/18,

038b/27

lā-yenḳaṭī‘ (Ar.) Devamlı olarak.

l. 006b/14, 014a/4, 020a/20,

046b/30

lā-yezāl (Ar.) Bitmez, ebedi.

l.+ dan 047a/23

lā-büdd (Ar.) Gerekli, lazım.

l. 040a/17

lāf (F.) Söz, lakırdı.

l. 041a/29

l.+ lar 018a/19

lāḥik (Ar.) Yetişen.

l. ol- “yetişmek” 005b/26,

005a/29, 017b/8, 025a/3,

035a/25

l. 005b/13

lā-iḥtiyāṭ (Ar.) İhtiyatsız.

l. 032b/11

lākin (Ar.) Ama, fakat.

l. 007b/4, 031b/12

lāme (Ar.) Kumaş.

l.+ leri 042b/31

lā-şey’ (Ar.) Çok önemsiz

l. 034b/10

lā-ubālī (Ar.) Ciddiyetsiz, saygısız.

l. 025a/12

lāyık (Ar.) Uygun, yaraşır.

l. 015a/28, 028a/7, 028b/28

vech-i l. 003a/19 → **vech**

l.- ı saltanat “saltanata yaraşır”

028b/20

l.- ı şân “şöhrete layık” 003a/26

l.- ı taht “tahta layık” 020b/21,

029a/28

tarîk-i l. “uygun yol” 044a/15

l. 005b/7, 040a/17, 045b/27

l.+ dır 020b/21

lâzıme (Ar.) → **lâzım**

l.- i maḥşûşa “birine lazım olan” 045a/21

l.- i zîmmet “sahip çıkma gerekliliği” 006a/28

l.- i zîmmet 029a/24 → **zîmmet**

lâ-yü‘ad (Ar.) Sayısız.

l. 024b/6, 040b/25, 041b/15,
046b/20

lâzımü’l-isti‘cāl (Ar.) Acele edilmesi gereken.

l.+ de 032a/10

lâ-yuḥşā (Ar.) Sayısız.

l. 040b/25, 046b/20

emvāl-i l. 047b/23 → **emvāl**

lehv (Ar.) Faydasız iş, oyun.

l. 047b/17

lâ-yuṭaḥ (Ar.) Güç getirilemez, dayanılmaz.

miḥnet-i l.- ı maḥşûriyyet

“mahsur olmanın dayanılmaz sıkıntısı” 002a/14

lerzān (F.) Titreyen.

l. 046a/15

lerze (F.) Titreme.

l. 010a/24

lâ-yüs’el ‘ammā yef’al (Ar.) Yaptığından sual olunmaz. (Allah için kullanılır.)

l. 029b/14

leşker (F.) Asker.

l. 009b/7

l.- i İskender “İskender’in askeri” 003a/2

lâzım (Ar.) Gerekli.

levāzım (Ar.) Silahlı kuvvetlerin yiyecek, giyecek maddeleri, çeşitli alet ve araç gibi ihtiyaçları.

l. 041a/1

elzem-i l. “ihtiyaçların gerekliliği” 017b/27

l.+ ında 047b/29

levḥa (Ar.) Üzerinde yazı veya resim olan taşınabilir düz nesne.

l.- ı derūn 014b/4 → **derūn**

l.- ı i‘tibār 006a/15, 040a/15 →

i‘tibār

levm (Ar.) Kınama.

l. 006a/19, 027b/19

l.+ lerini 047b/14

levṣ (Ar.) Pislik.

l.- i şerr 006a/27 → **şerr**

l.- i tağallüb “zorbalığın kötülüğü” 011a/12

leyl (Ar.) Gece.

l. 004a/27, 004b/22, 014a/15, 027a/31, 034a/19, 049b/14

tesāvī-yi l. ü nehār “gece gündüz eşitliği” 035a/10

lezīze (Ar.) Zevk veren.

ḥuzūz-ı l. 012b/2 → **ḥuzūz**

lezzet (Ar.) Haz.

l.- i ‘izzet 003b/6 → **‘izzet**

l.- i nefṣāniyye 021a/10 →

nefsāniyye

l. 013b/12, 040a/31

li-maṣlahat (Ar.) İş için.

l. 031a/16

libās (Ar.) Elbise.

l. 021a/30

tebdīl-i l. 007a/29 → **tebdīl**

lisān (Ar.) Dil.

l.- ı Latin “Latin dili” 001b/1

l.- ı Türkī “Türk dili” 001b/2

l.+ a 018a/10, 030a/11, 047b/6

l.+ ında 014a/13

lisānen (Ar.) Söylemek suretiyle.

l. 023b/11

livā’ (Ar.) Bayrak, sancak.

l.- yı baht-ı Ağvāniyān “Agvanların talihli bayrağı” 005b/16

l.- yı enāniyet 005b/19 →
enāniyet

liyākat (Ar.) Layık olma, uygunluk.
‘adem-i l. 020b/2 → ‘**adem**

lu‘b (Ar.) Oyun.
l.+ e 047b/17
l.+ lar 044b/17

luṭf (Ar.) İyilik, hoşluk.
l. 003b/13
maḥcūb-ı l. “iyiliğin
mahcubiyeti” 027b/17
l.+ ından 028a/20
l.+ la 016b/7
l.+ le 012a/12

lūle-endāz (Ar.) Lüle atan.
l. 036a/23

lūḥūḳ (Ar.) Ulaşma.
l. 013b/25
l.+ ına 044a/21

lüzūm (Ar.) Gerekliklik.
l.+ un 009a/3
l.+ unu 031a/29, 033b/3

M

ma‘ahāzā (Ar.) Bununla birlikte.
m. 022a/14, 027a/17, 030a/22,
048b/25

ma‘lūmū’l-miḳdār (Ar.) Bilinen
miktar.
m. 048b/15

ma‘an (Ar.) Birlikte, beraber.
m. 002a/31, 004a/19, 007a/23,
049a/24

ma‘ārif (Ar.) İlim ve tekniğin
öğrenilmesiyle elde edilip insanlığın
yararına kullanılan hüner, sanat ve
bilgiler.

m. 043b/29

ma‘bed (Ar.) Tapınak.
m. 033b/28

ma‘ber (Ar.) Geçit.
m. 008b/2, 024a/24, 039a/5
m.+ i 011a/19, 014a/11

ma‘dūd (Ar.) Sayısı belli olan, sayılı.
m. 002a/21, 008a/19, 016a/30

m.- ı iklim-i merķūm “adı geçen űlkenin sayısı” 037b/21

mağāra (Ar.) Kovuk, in, gar.
m. 008a/11

mağāza (İtal.) Dükkan.
m. 021b/11

mağlūb (Ar.) Yenilmiş.

m. ol- “yenilmek” 019a/7,
025b/30, 023b/27
m. 003a/3, 011b/13, 013b/15,
037b/9

mağlūbāne (Ar.) Mağlup olan bir kimseye yakışır tarzda.

şūret-i m. 017b/11 → **şūret**

mağlūbiyyet (Ar.) Mağlup olma.
m. 023b/30

mağrūr (Ar.) Gururlu.

m. 037a/14, 038b/1, 049b/16
han-ı m. “gururlu han” 026a/19

mağrūrāne (Ar.) Gururlu, kibirli bir tarzda.

m. 035b/30, 038b/16

mağrūren (Ar.) Mağrur olarak, güvenerek.

m. 016a/8, 034b/15, 035b/3

mağzūb (Ar.) Kendisine gazap edilmiş, kızılmış olan.

m.+ ı 017b/10

ma‘hūd (Ar.) Bilinen, adı geçen.

m. 015a/12

tarīķ-i m. “adı geçen yol”
035a/29

emr-i m. 032a/29 → **emr**

yevm-i m. 012a/6 → **yevm**

m.+ uñ 032b/3

maḥall (Ar.) Yer.

m. 008a/14, 010a/19, 016b/30,
040b/21, 041b/18

m.- i emn 002b/17 → **emn**

m.- i intiḥāb 028a/26, 028a/27
→ **intiḥāb**

m.- i inzivā 012a/30 → **inzivā**

m.- i 020b/27 → **istiḡrāb**

m.- i merḥamet 015a/22, 047b/2
→ **merḥamet**

m.- i metīn “sağlam, dayanıklı yer” 009b/31, 010a/20

m.- i mezbür “adı geçen yer”

004b/15, 008a/31, 008b/24,
008b/10, 008b/23, 008b/27,
008b/4, 028b/1, 009b/12,
024b/27, 047a/6

m.- i mu‘āreke “savaş
meydanı” 011a/16

m.- i 015b/18 → **mürtefi‘**

m.- i müşādeme “savaş yeri”
010a/12

m.- i şübhe 019b/10 → **şübhe**

m.- i taḥaṣṣun “sığınma yeri”
011a/30, 042a/3

m.+ de 003b/29, 004a/3,
005b/5, 006a/17, 008b/28,
010a/13, 014b/15, 016a/28,
016b/6, 016b/8, 016b/9,
020b/26, 021a/7, 023b/3,
024b/10, 027b/4, 027b/24,
028a/28, 028a/31, 029a/10,
029b/12, 030b/17, 031a/9,
033a/17, 035a/21, 036a/2,
036b/20, 040b/12, 041a/10,
041b/31, 047b/22

m.+ den 005b/12, 010b/31,
044b/26

m.+ dir 004a/17

m.+ inde 010a/17, 021b/22,
023b/28

m.+ ini 040b/23

m.+ lerde 016a/24

m.+ lerdən 034b/8

m.+ lerdir 042b/6

m.+ lere 011a/20, 024b/15,
032b/29, 041b/28

m.+ leri 012a/31, 025a/21,
031b/25, 034a/2

m.+ lerinde 011a/20

m.+ lerinden 024a/22

m.+ lerine 019a/13, 036a/27,
047a/2

m.+ line 011b/1, 024a/11

m.+ iñ 007a/20, 016b/28,
018b/29

güzār-ı m. 014b/29 → **güzār**

maḥallāt (Ar.) Yerler.

m.+ ı 048a/26

maḥalle (Ar.) Mahalle.

m. 005b/23, 019a/11, 042a/2,
042b/23, 044b/26

m.- i taḥaṣṣune “sığınma yeri”
009b/31

maḥcüb (Ar.) Utanmış.

m.- ı luṭf 027b/17 → **luṭf**

maḥdūd (Ar.) Sınırlı.

m. 004a/11

maḥfī (Ar.) Gizli.

m. 045b/26

maḥfūz (Ar.) Saklanmış.

m. 002b/16, 014b/18

maḥkūm (Ar.) 1. Hükümlü. 2. Bir şeyi yapmaya mecbur olan, mecbur.

m. ol- “mecbur olmak”

035b/31, 018a/18, 043a/28

m. 043a/20, 045b/17

m.- ı ḥükümet-i müstakille

014a/2 → **ḥükümet**

maḥmiyye (Ar.) Etrafı surlarla çevrilerek düşmana karşı korunan büyük şehir.

m.- i evzānū’r-Rūm 029b/15 →

evzānū’r-Rūm

maḥrem (Ar.) Başkalarından saklanan.

m. 034b/19, 034b/22

m.+ i 032a/25

maḥrūse (Ar.) Korunmuş belde.

memālik-i m.- i ‘Osmāniyān

“Osmanlıların korunan ülkesi”

023a/29

memālik-i m. “korunan ülke”

002b/4

maḥrūs (Ar.) Korunan.

m. 002b/16

maḥşūlāt (Ar.) Ürünler.

m. 024b/4, 038b/24

keşret-i m. “ürünlerin bolluğu”

007a/14

maḥşūl-dār (Ar.) Mahsulü bol olan.

m. 002b/28, 024b/3, 027a/19,
042b/5

m.+ ı 041a/22

maḥşūn (Ar.) Sağlam, dayanıklı hale getirilmiş.

m. 006b/16

maḥşūr (Ar.) Etrafı kuşatılmış.

m. ol- “kuşatılmak” 002a/12

m. 002a/23, 016a/6, 016a/10,
016a/11, 023a/10, 039b/6

m.+ unu 036a/31

maḥşūriyyet (Ar.) Mahsur olma durumu.

miḥnet-i lā-yuṭaḳ-ı m. 002a/14
→ **lā-yuṭaḳ**

maḥşūrīn (Ar.) Kuşatılmış kimseler.
m. 002a/16

maḥv (Ar.) Yok etme.

m. it- “yok etmek” 049b/27
m. 014b/4, 040a/16

maḥzūz (Ar.) Haz ve zevk almış.

m. ol- “zevk almak” 015a/8,
043b/10
m. 040a/2

maḥbūs (Ar.) Hapsedilmiş.
m. 046a/4

maḥcūb (Ar.) Utanmış.
m.+ u 020b/14

maḥfi (Ar.) Gizlenmiş.

m. 005b/1, 007b/8, 010b/8,
015a/6, 015a/7, 022b/13,
034b/21, 040b/28

maḥfūz (Ar.) Gizlenmiş.

m. ol- “gizlenmek” 006b/16

maḥlū (Ar.) Tahtından indirilmiş.

şāh-ı m. “tahtından indirilmiş
şah” 020b/5

maḥmaşa (Ar.) Açlık.

bī-rūḥ-ı ḥālet-i m. 015a/25 →

bī-rūḥ

maḥşūş (Ar.) Has, özgü.

m. 010a/23, 012b/22, 013a/16,
020a/9, 021a/21, 026a/13,
033b/22, 035a/9, 038b/30,
039a/27, 042b/28, 047a/4,
047b/17, 047b/21, 049b/1

mu‘ayyen-i m. 006b/29 →

mu‘ayyen

m.+ dur 020b/19, 032a/20,
032a/21

maḥşūşa (Ar.) → **maḥşūş**

lāzıme-i m. 045a/21 → **lāzıme**

maḥūf (Ar.) Korkunç.

m. 003a/11, 024a/30, 024b/15

cāy-ı m. 008b/2 → **cāy**

m.+ lardır 042b/29

maḥzūn (Ar.) Gamlı, üzüntülü.

m. ol- “üzülmek” 016a/13

ma‘iyyet (Ar.) Birlikte bulunma, beraberlik.

m. 010a/3, 017b/25, 031b/23

m.+ inde ol- “birlikte bulunmak” 049a/27

m.+ inde 003a/19, 004b/31, 014b/11, 021b/19, 023b/13

m.+ ine gel- “yanına gelmek” 037b/2, 049a/7

m.+ ine 002a/19, 004b/26, 005b/11, 005b/27, 007a/31, 008a/5, 009b/26, 010a/3, 011b/7, 013b/24, 014a/18, 016b/14, 016b/17, 022a/19, 025b/25, 032a/26, 035a/16, 035a/28, 039b/1, 041b/26, 043a/8, 043b/27, 048b/16, 049a/23

vaḳt-i m. “bir araya gelme zamanı” 038b/23

m.+ iyle 011b/21, 021a/24, 027a/12, 032b/6, 035a/14

ma‘kūs (Ar.) Tersine dönmüş.

m. 005b/16

maḳarr (Ar.) Merkez.

m.- ı ḥükümet 032a/6 →

ḥükümet

m.- ı salṭanat “saltanatın merkezi” 048b/6

maḳāl (Ar.) Söz, laf.

m.+ i 036b/21

maḳām (Ar.) Durulacak yer, durak, mekân.

m.- ı müdāfa‘a 010b/4 →

müdāfa‘a

m.+ ına 006a/11

m.+ ında 019a/21

maḳāmāt (Ar.) Makamlar, mevkiler.

ziyāret-i m.- ı mu‘tebere-i sā’ire 006b/28 → **sā’ire**

maḳāşıd (Ar.) Maksatlar.

‘umde-i m. “prensibin maksadı” 009a/1

maḳbūl (Ar.) 1. Kabul edilen. 2. Beğenilen.

m. 027a/11, 039b/4, 046b/14

m.- ı enām 027b/16 → **enām**

maḳbūz (Ar.) Alınmış.

m.+ dur 048a/16

m.+ u 017b/10

maḳdūr (Ar.) Elden gelen şey; güç, kuvvet.

bezl-i m. it- 009a/2, 010a/16,
018a/4, 019b/17, 044a/17 →

bezl

bezl-i m. kılın- 030a/1 → **bezl**

bezl-i m. 039b/24, 041b/25,
045b/27 → **bezl**

şarf-ı m. 005a/3, 014a/24 →

şarf

m.+ unu 005a/22

bezl-i m.+ lar göster- 033a/6 →

bezl

maḳhūr (Ar.) Yenilmiş.

m. 003a/3, 011a/23

maḳşūd (Ar.) Kastedilen.

m. 039b/31

m.- ı bi'l-beyān 003b/27 →

bi'l-beyān

maḳşūr (Ar.) Kısaltılmış.

m. 020b/30

maḳtel (Ar.) Öldürülme yeri.

m.- i vaḥşet-nümün “vaḥşet
gösteren öldürülme yeri”
002b/1

maḳtū' (Ar.) Kesilmiş.

re's-i m. “kesilmiş baş”
007a/24

m. 026b/19

m.+ u 005a/24

maḳtūl (Ar.) Öldürülmüş.

m. ol- “öldürülmek” 036b/5
m. 004a/17

ma'ḳūl (Ar.) Akla uygun.

m. 008b/11, 020a/26, 033a/21,
043a/8

maḳūle (Ar.) → **ma'ḳūl**

m. 040b/12

m.- i nā-dān 020a/21 →

nā-dān

m.+ ler 022b/31

cüz'ıyyāt-i m. 013b/11 →

cüz'ıyyāt

ma'lūm (Ar.) Herkes tarafından bilinen.

m. ol- “bilinmek” 006b/19,
011a/9, 027b/24, 037b/9,
040a/23, 044a/19
m. 037b/18, 039a/14
m.+ dur 042a/2
m.+ u 028b/23

ma‘mūl (Ar.) Yapılmış.

m.- i be-düstūru’l-‘amel kıl-idi
033a/27 → **düstūru’l-‘amel**

ma‘mūr (Ar.) Gelişip güzelleşmiş,
bayındır duruma gelmiş.

m. 006b/13, 008b/15, 008b/29,
014a/11, 025b/14, 037b/21,
037b/23, 048b/2
cāy-i m. 047a/5 → **cāy**
şehir-i m. “gelişmiş şehir”
008b/25
m.+ dur 026b/25

ma‘mūre (Ar.)→ **ma‘mūr**

memālik-i ‘azīme-i m. 014a/10
→ **‘azīme**
ḳal‘a-ı m. 023a/20 → **ḳal‘a**

ma‘nā (Ar.) Mana.

m.+ da 038a/15
m.+ sına 029b/5

m.+ sını 030a/24

ma‘nen (Ar.) Mana yönünden.

m. 017b/3, 018b/28, 032a/15

manşıb (Ar.) Devlet hizmetinde büyük
memurluk.

m. ol- “terfi edilmek” 024b/29,
038b/22, 040b/11, 048a/29

m. 006a/2

m.+ ına 040a/18

manşūb (Ar.) Dikilmiş, konmuş.

m. 046b/13

maraz (Ar.) Hastalık.

m.- ı mekr 031a/19 → **mekr**

m. 014b/25

ma‘reke (Ar.) Savaş alanı.

m.- yi ‘azīme 047a/31 →

‘azīme

m.+ de 039a/24

ma‘rifet (Ar.) Beceriklilik, hüner.

m. 033b/7

m.- i ḥükūmet 033a/30 →

ḥükūmet

m.+ i 030a/19

m.+ leriyle 036a/26

mart (Yun.) Yılın 31 çeken üçüncü ayı.

māh-ı m. “mart ayı” 008a/7, 008b/11, 015b/8, 036a/28, 036b/21, 046a/24

ma‘rūf (Ar.) Bilinen.

m. 003b/30, 004a/23, 039a/5, 048a/24

maskaṭ (Ar.) Bir şeyin düştüğü yer.

m.- ı re’s “başın düşmesi” 003a/7

maşālih (Ar.) İşler.

m. 028a/6

maşlahat (Ar.) 1. İş, mesele. 2. Fayda sağlayan şey.

m. 032b/1, 044a/25

ticāret-i m. “fayda getiren ticaret” 008b/28

m.- ı merķūme “adı geçen ticaret” 005b/11

mevādd-ı m. “fayda getiren şeyin maddeleri” 045b/12

maşnū‘ (Ar.) Sanatla yapılmış.

m. 046b/11

maşraf (Ar.) Sarfedilen.

m.+ ıyla 044a/3

maşrūf (Ar.) Sarfedilmiş şey.

m. 031b/17

m. idi 032a/13

ma‘şūm (Ar.) Suçsuz.

ṭıfl-ı m. “masum çocuk” 020a/26, 028b/16

maşūn (Ar.) Korunmuş.

m. 002b/16

mātem (Ar.) Yas.

m. 028b/16

maṭlūb (Ar.) İstenilen, talep edilen şey.

m. it- “talep etmek” 038b/12

m. 008b/18

m.+ umuzdur 044a/13

m.+ una 019a/22, 045a/13

maṭmaḥ (Ar.) Göz dikilen yer.

m.- ı nazar ol-idi 028b/12 →

nazar

ma‘zeret-künān (Ar.) Özür dileyerek.
m.- 007a/31

mażanne (Ar.) Ne olduđu kesin olarak
bilinmeyen.

m.+ si 047b/6

mażarrat (Ar.) Zarar.

m.+ ı 044a/13

m.+ lar 038a/21

mażbüť (Ar.) Zaptedilmiş.

m. ol- “zaptedilmek” 002a/5

mażmūn (Ar.) Kastedilen asıl mana.

m.- ı fesād 017b/30 → **fesād**

m.+ u 016a/13

m.+ unda 017b/8, 017b/19,
018b/2, 027b/31, 029b/10,
031b/2

mażmūn-nāme (Ar.) Mazmun
mektubu.

m. 036b/23

mażhar (Ar.) Erişmek.

m. 043b/18

ma‘zeret (Ar.) Özür.

cevāb-ı m.- 031a/29 → **cevāb**

ma‘zeret-cūyān (Ar.) Özür arayan.

m.+ a 026a/2

ma‘zeret-ĥāh (Ar.) Özür dileyen.

şāh-ı m. “özür dileyen şah”

018b/8

mā-neĥnu fihī (Ar.) İçinde bulunulan
durum.

m. mizden 017a/27

m. mize 004b/21, 018b/30,
027a/26, 039a/4

m. 016b/12, 036a/26 047b/4,
047b/9, 047b/13

mā-fevķ (Ar.) Üst taraf, üst

m.- f.-i serīr “tahtın üstü”
046b/14

mā-fi’d-derūn (Ar.) Gönüldeki şey,
yürekte yatan şey.

m.+ unu 032b/12

mā-hüve’l-merām (Ar.) Niyeti olan
şey.

m. 036b/26

mā-lā-yuṭāk (Ar.) Takat getirilmez.

teklīf-i m. “takat getirilmez
teklif” 040a/29, 026a/22

mā-yelik (Ar.) Görülen şey.

cezā-yı m. 014b/10 → **cezā**

mā' (Ar.) Su.

m.- i cārī “akan su” 008a/12

mā'il (Ar.) Meyletmiş.

m. ol- “meyletmek” 003a/17,
037b/5
m. 024a/22

mā-'adā (Ar.) -den başka.

m. 045a/4, 047b/17

mā-bāḳī (Ar.) Geriye kalan.

m.+ si 044b/30

mā-beyn (Ar.) İki şeyin arası, ara.

m.+ e 029b/31
m.+ i 030b/15, 035a/19
m.+ inde 008a/8, 009b/11,
026a/20, 030a/28, 032a/3,
032a/5, 034a/2, 038b/19,
040a/17, 043a/19

mesāfe-i m. “aradaki uzaklık”

007b/21, 011a/1

m.+ ini 004a/10

m.+ lerinde 002a/7, 017a/26,
022a/28

m.+ lerini 032a/1

mādde (Ar.) Madde.

m. 030a/7

m.- i cedīde “yeni madde”
030a/16

m.- i merḳūme “adı geçen
madde” 030a/7

m.- i ūlā “birinci madde”
030a/10

m.+ niñ 029a/21, 032a/8

m.+ si 018b/19

m.+ sinde 048b/24

m.+ yi 030a/8, 035a/1

mā'den (Ar.) Maden.

m.+ i 048a/1

māder (F.) Anne.

m. 012a/29, 012b/19

m.- i šāh “şahın annesi”
012b/24

m.+ den 012a/31

māderān (F.) Anneler.

eyādī-yi m. 033a/29 → eyādī
eyādī

māderāne (F.) Anneye yakışır şekilde.

nār-ı şefkat-ı m. 012b/17 → nār

māderī (F.) Anneye ait.

m. 009a/4, 012a/28

māder-zād (F.) Anadan doğma.

isti'dād-ı m. “doğuştan gelen
yetenek” 004a/23

māfāt (Ar.) Elden çıkan, kaybolan.

m.+ ı 010b/29

tedārik-i m. “kaybedilen
hazırlık” 014b/27

mā-fi'z-zamīr (Ar.) Gönüldeki şey.

temşiyet-i ‘umde-i m.
“gönülde yatan ilkeyi yürütme”
027b/2

m.+ i 027b/25

m.+ in 032a/14, 043b/18

temşiyet-i m. “gönüldekini
uygulama” 018a/5

m.+ ini 003b/8, 005a/24

m.+ iñ 020a/31

māh (F.) Ay, kamer.

m.- ı ağustos “ağustos ayı”
021b/27

m.- ı eylül “eylül ayı” 023b/21,
037b/19, 049b/3

m.- ı hāzīrān “haziran ayı”
025b/27, 049a/24

m.- ı kânūn “aralık ve ocak
ayı” 011b/8

m.- ı kânūn-ı evvel “aralık ayı”
011b/30, 013b/16

m.- ı mart “mart ayı” 008a/7,
015b/8, 046a/24, 008b/11,
036a/28, 036b/21

m.- ı niyār 036a/22, 041a/18 →
niyār

m.- ı nīsān “nisan ayı” 023a/18

m.- ı şubāt “şubat ayı” 013b/29

m.- ı teşrīn-i evvel “ekim ayı”
030b/5

m.- ı teşrīn-i sâni “kasım ayı”
011b/29

m.- ı yigirmi “yirmi ay” 006b/2

māhir (Ar.) Becerikli.

m. ol- “becerikli olmak”
022a/24

m. 036a/27, 039a/30

m.+ leri 039b/2

m.+ lerinden 022b/29

mākdem (Ar.) Gelme, geliş, kudüm.

m. 032a/28

māl (Ar.) Varlık.

ihrāz-ı m. 004b/23 → **ihrāz**

re's-i m. 004b/27 → **re's**

taḥṣīl-i m. “mal kazanma”

004a/30

taḥṣīl-i re's-i m. 004b/25 →

re's

m.- ı firāvān 005b/30 →

firāvān

m.- ı Kārūn “Karun’un malı”

015a/31

m.+ ı 015b/4

m.+ ların 025a/25, 048a/2

m.+ larından 026b/9

m.+ larıyla 032b/29, 042a/28

mālāmāl (Ar.) Dopdulu.

m. 047b/20

m.+ dır 032a/22, 049b/18

mā-lā-yutaḥammül (Ar.) Tahammül edilemez.

m. 029b/17

mālik (Ar.) Sahip.

m.- i ‘aḳıl-dār 049b/13 → **‘aḳıl-dār**

m.- i re'y-i rezīn 041b/23,
043a/10 → **rezīn**

māliyye (Ar.) Maliye.

ḳuvvet-i m. “maliyesi güçlü”
048a/14

cehd-i m. 049b/5 → **cehd**

mā-meżā (Ar.) Geçen şey.

m. 013a/22

m.+ yı 043b/8

mā‘mül (Ar.) Yapılmış.

m. 047b/23

m.+ üyle 037b/5

mānend (F.) Benzer, misal.

m. 036b/27, 037a/26

m.- i dīk-i ğaleyān 008a/14 →
dīk

m.+ e 029b/13

m.+ i 003b/7, 012b/10, 031a/24,
047a/12

māni‘ (Ar.) Engel.

m. ol- “engel olmak” 020b/20,
032a/11, 035b/19
m. 018a/5, 030b/11, 041a/11,
041b/6
m.- ı ārām 030b/14 → **ārām**

mār (F.) Yılan.
m. 014b/29

mā-sebaḳ (Ar.) Geçmiş.
m. 008a/2

māverā (Ar.) Bir şeyin ötesinde.
m.+ sında 026a/21

māverā’ü’n-nehr (Ar.) İki nehrin
ötesinde.
bilād-ı m. “iki nehrin ötesinde
olan şehir” 004a/8

māye (F.) Yaratılış.
m.- yi fesād-ı müdām 030b/28
→ **müdām**

māyi’ (Ar.) Akıcı olan, su gibi akan
şey.
meydān-ı mükeyyifāt-ı m. “su
gibi akan keyif verici meydan”
049b/12

me’ḥūz (Ar.) Alınmış.
m. 029a/23

me’kūlāt (Ar.) Yiyecekler.
m. 047b/28

me’lūf (Ar.) Alışmış.

m. ol- “alışmak” 015a/22,
026b/7, 049b/9
m. 039b/16

me’men (Ar.) Emniyetli yer.
m. 035b/8

me’mūl (Ar.) Umulan.
m.+ ü 028b/19
m.+ üyle 003b/13, 033b/13

me’mūr (Ar.) Görevli.

m. it- “görevlendirmek”
028a/26, 035a/14, 046a/31
m. it-idi 024b/17

m. kıl- “görevlendirmek”
035a/18

m. ol- “görevlendirilmek”
022b/4, 025a/24, 043b/19
m. ol-idi 024a/17

m. 018a/18, 029b/15, 030a/25,
041a/4, 041a/12, 046b/27
şavb-ı m. 032b/5 → **şavb**
şulha-yı m.- ı ricāl-i merķūm
018b/6 → **şulh**

me'mūriyyet (Ar.) Memurluk.

m. 022a/19, 040a/4
m.+ i 032a/23

me'vā (Ar.) Sığınacak yer.

m. 016a/24

me'yūs (Ar.) Ümitsiz.

m. ol- “karamsar duruma
düşmek” 026a/1
m. 019a/21, 041b/22, 045b/29

me'zūn (Ar.) İzinli.

m. 018b/4, 043b/19

mebādī (Ar.) Başlangıçlar.

m.- yi kelām “sözün
başlangıcı” 044b/1
m.- yi kaziyye 022a/15 →
kaziyye
m.- yi vuşul “ulaşmanın ilk
zamanları” 043b/30

mebde' (Ar.) Başlangıç.

m. ol- “başlamak” 031b/5
m. 044b/26
m.- i sefer 017a/23 → **sefer**
m.- i zuhūr 007a/1, 017b/30 →
zuhūr
m.+ inde 004a/3

mebhūt (Ar.) Şaşırmış.

m. 046a/15

meblağ (Ar.) Para.

m. 036b/14, 044b/28, 045a/23
m.- ı 'aẓīm “büyük para”
045a/4, 044a/5
m.- ı merķūme “adı geçen
para” 044b/31, 036b/15

mebnā (Ar.) Temel.

m.- yı fesād 034b/1 →
fesād

mebrūre (Ar.) Beğenilen.

hidmet-i m. “beğenilen
hizmet” 038a/16
hidemāt-ı m.+ de 006a/3 →
hidemāt
hizmet-i m. “beğenilen hizmet”
005a/20

mebsūt (Ar.) Açılmış.

m. 003b/15

mecāl (Ar.) Güç, kuvvet.

m. bul- “güç bulmak” 013a/17,

013b/7

m. 010b/29, 015a/15, 047b/10

m. kalma- “gücü yitmek”

046a/15, 045a/30

mecālis (Ar.) Toplantılar.

m.- i ricāl “devlet adamlarının

toplantısı” 033b/1

mecbūr (Ar.) Bir şeyi yapmak zorunda olmak.

m. it- “zorla yaptırmak”

029a/19

m. kal- “bir şeyi yapmak zorunda kalmak” 038a/22

m. kıl- “zorla yaptırmak”

016b/28, 044a/12

m. ol- “bir şeyi yapmak zorunda

olmak” 010b/30, 014b/10,

015a/3, 019b/14, 014b/7,

026a/5, 019a/22, 042a/14,

044b/11, 045b/1, 048b/3,

036b/29

m. 024a/26

mecbūren (Ar.) Zoraki.

m. 015b/25, 022b/25, 035a/24

meccānen (Ar.) Parasız.

m. 027a/12, 027a/24

mecd (Ar.) Büyüklük, ululuk.

m. 049b/15

mechūl (Ar.) Bilinmeyen.

m. 004a/22

mechūlū'l-ḥāl (Ar.) Bilinmeyen hal.

m. 045a/11

m.+ iñ 030a/21

meclis (Ar.) Toplantı.

‘aḳd-i m. it- 044b/7 → ‘aḳd

‘aḳd-i m. 029b/15 → ‘aḳd

efrād-ı eczā’-yı m. 021a/1 →

eczā’

m.-i fetk ü retḳ “iyi yönetilen

meclis” 021a/19

m.- i intihāb 029a/31 → **intihāb**

m.- i şoḥbet “sohbet toplantısı”

044b/13

şudūr-ı m.- idi 028b/11 →

şudūr

m.+ den 036a/3

eczā'-yı m. 020b/7, 028b/30 →

eczā'

huzẓār-ı m. 020b/1 → **huzẓār**

mecma' (Ar.) Toplanılan yer.

m.+ ı 008b/2, 014a/11, 048a/14

mecmā'ü'n-nehreyn (Ar.) İki nehrin
birleştiği yer.

m.+ in 024b/30

mecmū'a (Ar.) Dergi.

m.- yı muhtaşar 001b/3 →

muhtaşar

mecrā (Ar.) Su yatağı.

m. 024b/29

mecrūḥ (Ar.) Yaralanmış.

m. ol- "yaralanmak" 023b/5

mecūs (Ar.) Ateşe tapanlar.

m. 048a/15

meczūm (Ar.) Bilinen.

m. 034a/20

m.+ ı 005a/24

medār (Ar.) 1. Dönme, dönüş. 2.
Sebep, vasıta.

m. 023b/15

m.- ı necāt 009b/29 → **necāt**

m.- ı sühūlet 004a/29 →

sühūlet

meddāḥ (Ar.) Çok öven kimse.

m.+ larına 020b/17

meded-res (Ar.) İmdada yetişen.

m. ol- "yardıma yetişmek"

002a/18

medhūş (Ar.) Şaşkınlık içinde kalmış.

mest-i m. "şaşkınlık sarhoşu"

049b/13

medḥ (Ar.) Övgü, övme.

m.+ e 026b/5, 027a/20

medḥal (Ar.) Giriş.

m.+ in 033b/16

medīd (Ar.) Uzayıp giden, çok süren,
uzun.

'ahd-i m. 014a/4 → **'ahd**

‘uhde-i m.-i sefer “seferin uzun süren sorumluluğu” 013b/10

sefer-i m. 015a/21 → **sefer**

zamān-ı m. “uzun süre”
023a/21

medīde (Ar.) → **medīd**

zamān-ı m. “uzun süre”
035b/18

ġaflet-i m. 040a/26 → **ġaflet**
müddet-i m. 017b/19, 027b/27,
039b/13, 043a/29, 047b/24,
048a/6 → **müddet**

medīne (Ar.) Şehir.

m. 007a/12, 039a/25

m.- i Herāt “Herat şehri”
007a/11, 007a/13, 015b/7,
018a/21, 018a/23

m.- i Kābil “Kabil şehri”
039a/12, 039a/26

m.- i Lāhor “Lahor şehri”
041a/23, 042b/3

m.- i Semerkānd “Semerkand şehri” 032a/5

m.- i Şīrāz “Şiraz şehri” 009a/1,
017a/20

mefāsīd (Ar.) Kötülükler.

meşālih-i m. “kötülük işleri”
033b/9

mefāze (Ar.) Çöl.

m. 004a/10, 004a/11, 034b/8

m.- yi merķūme “adı geçen çöl” 008a/17

m.+ niñ 008a/15

mefhūm (Ar.) Anlam.

m.+ ınca 027a/31

mefķūd (Ar.) Mevcut olmayan.

m. 012b/31

mefrūş (Ar.) Döşeli.

m. 028b/5

mefţūn (Ar.) Aşık.

m. 004a/26

meger (F.) Meğer.

m. 005a/26, 012b/2, 012b/19,
021b/21, 031a/14, 033a/14,
037b/18, 043b/21, 046b/23,
011a/18

mehābet (Ar.) Ululuk, yücelik.

m. 030a/18

mehālik (Ar.) Tehlikeli yerler.

m. 045b/7, 047a/17

‘azīm-i m. 042a/10 → ‘azīm

gird-āb-ı m. 025a/28 → **gird-āb**

mehām (Ar.) Önemli işler.

m.- ı devlet 033a/31 → **devlet**

m.- ı memleket “ülkenin önemli işleri” 032b/10

zamān-ı fetḫ ü retḫ-i m.- ı saltanat 043a/30 → **retḫ**

m.+ dan 014b/26

ehemm-i m. 007b/13, 018a/10

→ **ehemm**

m.+ ına 017b/24

m.+ ını 012a/5

mehcūr (Ar.) Uzaklaşma.

m. ol- “uzaklaşmak” 044a/18, 043a/30

m. 039b/21

mehdūm (Ar.) Harap olmuş.

m. 014b/19, 040b/25

mehīb (Ar.) Mehabetli.

m. 042b/29

mehmā-emken (Ar.) Mümkün olduğu kadar.

m. 001b/21, 007a/7, 011a/21, 011b/6

mehālik (Ar.) Tehlikeli yerler.

m. 034b/5

mekān(Ar.) Yer.

m. 025a/4

tebdīl-i m. “yer değiştirme” 009b/31

mekārim (Ar.) Cömertlik.

m.- i devlet-i ‘aliyye “Osmanlı Devleti’nin cömertliği” 030b/4

mekātibe (Ar.)

m.+ den 040b/28

mekātīb (Ar.) Mektuplar.

m. 004a/2, 008b/8, 018b/9

m.- i meżāmīn 004a/5 → **meżāmīn**

mekātibe (Ar.) → **mekātīb**

m. 003a/31

mekāyid (Ar.) Aldatmalar.

m.- i istinās-ı memālik-i ‘Acem
017b/1 → **istinās**

mekīde (Ar.) Aldatma.
m. 008a/24

mekīdet (Ar.) → **mekīde**
m. 001b/13, 009b/26, 022a/14,
030a/19

mekīdet-kār (Ar.) Hileli.
m. 027b/25

mekr (Ar.) Hile.
m. 003b/23, 005b/2, 017b/3,
049b/24
ḥāzıķ-ı fenn-i m. 017b/29 →
fenn
marāż-ı m. “hile illeti” 031a/19

mekrūh (Ar.) İğrenç.
emr-i m. 016a/19, 030a/11 →
emr
m.+ a 047b/11

mekrūhen (Ar.) İğrenç bir şekilde.
m. 022b/25

meks (Ar.) Bekleme.

m. 005b/23, 006b/28, 007b/23,
008b/10, 012a/4, 014a/16,
015b/25, 030b/2, 036a/11,
037b/28, 038b/7, 045b/7,
048a/16

pābend-i m. 037a/19 →
pābend

mektüb (Ar.) Mektup.

m. 017b/8
zeyl-i m.013b/1 → **zeyl**

mektūm (Ar.) Saklanan.

m. 021a/8, 034b/21, 034b/23

mektūmāne (Ar.) Gizli bir şekilde.
m. 003a/25

mektūmen (Ar.) Gizlice.
m. 010b/16

melāl (Ar.) Hüzün, keder.
m. 012a/28
m.+ in 012a/29

melālet (Ar.) Bıkma.

keyfiyyet-i m. 014b/6 →
keyfiyyet

melbūsāt (Ar.) Elbiseler.

m. 047b/29

melce' (Ar.) Sığınacak yer.

m. 007b/14, 013a/4

m.- yi āhīr 035b/8 → **āhīr**

m.- yi ittiḥāz 011a/30 → **ittiḥāz**

melḥūz (Ar.) Beklenen.

m.+ ı ol-idi “beklemek”

037a/13

melīk (Ar.) Hükümdar.

ḥuşemā-yı m. “hükümdarın

düşmanları” 005a/17

memālik (Ar.) Memleketler.

m. 007b/6, 017a/5, 017a/11,

017b/3, 017b/10, 018b/17,

020a/13, 022a/16, 022b/18,

026a/8, 026a/21, 028b/6,

029b/19, 030b/13, 033a/4,

038b/18, 038b/23, 041b/3,

048b/18, 048b/21

eknāf-ı m. 018b/2,

021b/31, 033b/19 → **eknāf**

eṭrāf-ı m. 003a/3, 004b/30,

018b/11, 027b/30, 029b/9 →

eṭrāf

hem-civār-ı m. 030b/8 →

hem-civār

hükkām-ı m. “ülkenin

hakimleri” 028a/2

intizām-ı umūr-ı m. 017b/24 →

intizām

sükkān-ı m. 020b/14, 027b/26

→ **sükkān**

şāhān-ı m. “ülkenin şahları”

002b/20

tanzīm-i umūr-ı m. “ülke

işlerinin düzenlenmesi” 017b/2

vükelā-yı m. “ülkenin

vekilleri” 021a/23, 021a/31

m.- i ‘adīde 002b/21 → **‘adīde**

m.- i ‘aẓīme-i hükūmāt 033b/5

→ **‘aẓīme**

m.- i ‘aẓīme-i ma‘mūre 014a/10

→ **‘aẓīme**

m.- i ‘Acem “İran ülkesi”

014a/1, 026a/9, 030b/27,

026a/21, 027a/23, 030b/12,

038b/19, 040a/8, 024a/3,

027b/5, 037b/22, 018b/16,

024a/16, 030b/20, 037a/10,

040a/16, 040a/20

mekāyid-i istinās-ı m.- i ‘Acem

017b/1 → **istinās**

m.- i ‘Acem “İran ülkesi”
035a/6

m.- i ‘ālem 047b/30 → ‘ālem

m.- i ‘Osmāniyye “Osmanlı
ülkesi” 004a/5

Hindusitān-ı m.- i cihān
047b/25 → **cihān**

m.- i devlet-i ‘Acem “İran
ülkesi” 040a/13

‘āzim-i rāh-ı m.- i etrāf ol-
017a/10 → ‘āzim

m.- i Efrenç “Avrupalıların
ülkesi” 048a/13

m.- i Hind “Hint ülkesi”
041a/17, 048a/1, 039b/25,
039a/2, 040b/2, 041a/22,
044a/10, 048a/5

m.- i hükümet-rān 015b/20 →
hükümet-rān

m.- i maḥrūse-i ‘Osmāniyyān
023a/29 → **maḥrūse**

m.- i maḥrūse 002b/4 →
maḥrūse

m.- i merķūme “adı geçen
ülke” 048a/13

m.- i pādişāhī “padişahın
ülkesi” 043a/26

m.- i saltanat “saltanatın
ülkesi” 020b/22

m.- i Şafeviyān “Safevilerin
ülkesi” 014a/6

m.- i şarkıyye “doğu ülkesi”
001b/7

kürsī-yi m.- i Cihān-ābād
048a/14 → **kürsī**

kürsī-yi m.- i Gürcistān 027a/21
→ **kürsī**

aķşā-yı hudūd-ı m.- i Īrān
013b/6 → **aķşā**

kürsī-yi m.- i Īrān 005a/5 →
kürsī

m.- i Īrān “İran ülkesi”
027a/30, 031a/1, 033a/12

eknāf-ı m.- i Īrān 004b/20,
017a/5, 031a/20 → **eknāf**

m.- i Rus “Rus ülkesi” 004a/5
teshīr-i m. 049b/21 → **teshīr**

vasaṭ-ı m. “ülkenin ortası”
014a/9

m.+ e 007a/29, 040a/14,
049a/31

m.+ i 027a/30, 038a/24

memāt (Ar.) Ölüm.

m.+ da 028a/19

m.+ ı 011a/9

m.+ ın 046a/9

m.+ ında 003b/9

m.+ ından 012b/12, 012b/14

memdūḥ (Ar.) Övülmüş.

m. 006b/13, 014a/3, 027b/16,
038b/27, 043a/10, 043a/19

memerr (Ar.) Geçit.

m. 008b/2, 014a/11, 024a/24,
039a/5

memleket (Ar.) Ülke.

m. 002b/22, 016b/22, 024b/11,
026b/20, 028a/24, 031a/27,
034b/28, 037b/21, 041a/19,
043b/9

ahālī-yi m. “ülke halkı”
003a/18, 005a/18

‘aḳd-i umūr-ı m. 006a/25 →
‘aḳd

ḥall-i umūr-ı m. “ülke işlerinin
yönetilmesi” 026b/18

kürsī-yi m. 014a/7 → **kürsī**

ḳılā‘-ı m. 018b/13 → **ḳılā‘**

müdebbir-i umūr-ı m. 003a/1
→ **müdebbir**

ricāl-i m. “ülkenin ileri
gelenleri” 028b/6

serbestiyyet-i m. 031b/18 →
serbestiyyet

m.- i cizye 043a/24 → **cizye**

m.- i Kaşmīr “Kaşmir ülkesi”
038b/26, 038b/26

m.- i Ḳandehār “Kandehar
ülkesi” 031a/23

m.- i merḳūm “adı geçen ülke”
032a/4

m.- i merḳūme “adı geçen
ülke” 003a/8, 003a/14, 024b/2,
041a/21, 043a/19, 048a/10,
041a/24, 041a/20

m.- i Māzenderān
“Mazenderan ülkesi” 002b/26

kürsī-yi m.- 017b/26 → **kürsī**

m.- i Şirvān “Şirvan ülkesi”
024a/12

m.- i Belḥ “Belh ülkesi” 032a/2
eṭrāf-ı m. “ülkenin etrafı”
016a/24

m.+ den 020a/18, 031a/28,
048a/12

m.+ dir 002b/29, 037b/22,
038b/28, 043a/18, 043a/19

m.+ e 016b/27, 023a/13,
035a/28, 043a/27

eknāf-ı m. 032b/23 → **eknāf**

ḳā‘ide-i m. 008a/27, 038b/28 →
ḳā‘ide

vālī-yi m. “ülkenin valisi”

032a/19, 039a/7

m.+ i 007a/16, 016b/27,
017a/23, 035b/10, 035b/11,
037b/25

mehām-ı m.+ i 032b/10 →

mehām

nevāhī-yi m. “ülkenin etrafı”

016b/23

m.+ idir 041a/20

m.+ inden 048a/9

m.+ iniñ 025b/30, 026b/17

m.+ ler 022b/17, 048a/19

m.+ lerde 017a/11

m.+ lerdir 038b/19

m.+ lere 022b/21

m.+ leri 008a/10, 043a/18,

043a/25

m.+ lerimize 038a/25

m.+ lerine 029b/20, 037b/17,
038a/21

m.+ lerini 026b/14

m.+ leriniñ 043a/17

m.+ leriñ 039a/3

m.+ iñ 030b/9

memlū (Ar.) Dolu.

m. 047b/21

memnu‘āt (Ar.) Yasaklanan şeyler.

m.+ dan 031a/13

m. 016a/20

memnūn (Ar.) Hoşnut olan (kimse).

m. 043b/10

m.- ı kerem 027b/18 → **kerem**

m.+ u 020b/14

men‘ (Ar.) Engelleme.

m. eyle- “engellemek” 042b/2,
046b/31, 047a/27, 049a/22

m. it-“ engellemek” 042a/24,
004b/9, 046b/5, 030a/8

m. 011b/25, 031a/2, 031a/9,
048b/30

menāfi‘ (Ar.) Yararlar.

m. 034a/13

m.- i ‘aẓīme “büyük yarar”
020a/7

m.- i ‘āmme 026b/23 → **‘āmme**
m.+ ne 030a/4

menākīb (Ar.) Menkıbeler.

m.+ ına 043b/29

menāşīb (Ar.) Makamlar.

m.+ ı 048b/28

menba‘ (Ar.) Kaynak.

m. 048b/10

m.+ ı 038b/26

m.+ ından 026a/20, 040a/18

menbit (Ar.) Otlak.

m. 042b/5, 048a/26

menbüť (Ar.) → **menbit**

m. 042b/29

menderes (Ar.) Bir akarsu yatağının ova çukurlarında meydana getirdiğı “S” şeklindeki dolambaçlı kıvrım.

m. 014b/19

menfūr (Ar.) Nefret edilen.

m. ol- “nefret edilmek” 047b/11

m.+ dur 030a/11

m.+ u 026a/28, 049b/14

m.+ udur 021a/11

menfūru’t-tab‘ (Ar.) Mizacından nefret edilen.

m. 029a/24

menkūb (Ar.) Felakete uğramış.

m. 023b/24

menķūl (Ar.) Taşınabilir.

m.+ dur 031a/18

menşe’ (Ar.) Kaynak.

m. 004a/3, 031b/5

m.- i ĥavāric ol- 030b/12 →

ĥavāric

m.+ i 004a/7

menşūr (Ar.) Yayılmış, dağıtılmış.

m. 026b/13, 028b/14

m.- ı sipeh-sālār “dağıtılmış ordu” 006a/12

menūť (Ar.) Bağlı.

m. ol- “bağlı olmak” 033b/22

m.+ dur 026b/20

menvī (Ar.) Amaç.

m. 043b/19

emr-i m. 034b/23 → **emr**

menzil (Ar.) Konak.

m.+ ini 010b/15

m.+ ler 041b/9

menzū‘ (Ar.) Söküp çıkarılmış.

m. 038a/24

mer‘ā (Ar.) Otlak.

m. 024b/3

merām (Ar.) İstek, niyet.

m. -ı der-āgūş 027b/31 → **āgūş**

huşūl-i m. 020a/11, 049a/19 →

huşūl

vefk-i m. “isteğin uygunluğu”

006a/3

temhīd-i m. “isteğini

söylemeye başlama” 006a/1,

038a/12

aķşā-yı m. 040a/25 → **aķşā**

m.+ ı 018a/5

‘umde-i m. “esas istek”

020b/29, 035b/19, 044b/10,

049a/15

neyl-i m. 017b/30, 021a/9 →

neyl

şavb-ı m. 023a/9, 037a/15 →

şavb

m.+ ına 013b/20, 034b/12

cümle-i m. “herkesin istediği”

011a/16

m.+ larına 018a/15

merāsım (Ar.) Tören.

icrā-yı m. it- 029b/25 → **icrā**

m. 003a/18, 046a/28

m.- i kudūm 011b/21, 027b/25

→ **kudūm**

m.- i mu‘tād 028a/13, 028b/2 →

mu‘tād

m.- i ta‘zīm “saygı gösterme

merasimi” 006b/4, 006b/20

m.- i tebrīk-i zafer 015b/10 →

zafer

m.- i tebrīk “kutlama töreni”

031a/22

itmām-ı m. 012a/24 → **itmām**

m.+ i 049b/4

m.+ ine 005b/20

m.+ ini 038b/11

merāti‘ (Ar.) Otlaklar.

m.+ leri 024b/3

merātīb (Ar.) Rütbeler.

m. 048b/28

m.- i ‘ulyā “çok yüksek rütbe”

004a/25

mu‘azzamāt-ı m.- i devlet

048a/16 → **devlet**

a‘zam-ı m.- i itibāriyye 002a/21

→ **a‘zam**

m.- i vālā “yüksek rütbe”

018a/14

m.+ leri 029a/1

m. 027a/10, 029a/24

merc (Ar.) Karmakarışık.

m. 027a/29, 027b/6

herc ü m.- i umūr-ı Īrān “İran işlerinin karışıklığı” 003a/22

merḥamet (Ar.) Acıma.

maḥall-i m. “merhamet yeri”
015a/22, 047b/2

merci‘ (Ar.) Dönülecek yer.

m.+ idir 048a/14

merḥūm (Ar.) Rahmetli.

ḥan-ı m. “rahmetli han” 010a/8

merd (Ar.) 1. Yiğit, cesur, kahraman.

2. Adam.

m.- i dilr 020b/13 → **dilr**

m.- i ġayūr 019b/16, 033b/12 →

ġayūr

m.- i kāmīl 021b/18 → **kāmīl**

merḳūm (Ar.) Adı geçen.

m. 016a/31, 024b/18, 045a/19

duḡter-i m. 021b/21

elçi-i m. 022a/22, 022a/24,
022a/28, 030b/4, 035b/21,
038b/3

emr-i m. 034b/21

ġadīr-i m. 007b/19

ḥiṣār-ı m. 032a/16

ḥan-ı m. 006a/30, 007a/4,
007a/7, 009a/6, 009a/13,
010a/5, 010a/22, 012a/11,
013a/10, 015b/3, 017b/12,

019b/25, 021a/27, 021a/30,
021b/17, 022a/21, 023b/22,
023b/26, 011a/8, 016b/7,

021a/17, 021b/31, 022a/3,
027b/22, 031a/29, 037b/4,
024b/13, 025b/11, 027b/12,

028a/12, 028b/12, 029a/13,

merdān (Ar.) Yiğitler.

m. 039b/18, 043b/22

aḥlāk-ı ḥamīde-i m. 033a/31 →

ḥamīde

merdāne (Ar.) Mertçe.

m. 016a/14, 045b/27

merfū‘ (Ar.) Yükseltilmiş.

m. ol- “yükseltmek” 040a/16

merġūb (Ar.) Arzu edilen.

030b/2, 031b/3, 031b/4,
031b/10, 031b/20, 035b/30
kūh-ı m. 027a/14, 024a/22,
024a/27
k̄ānūn-ı m. 033b/4
memleket-i m. 032a/4
mīr-i m. 003b/15, 014a/29,
014b/2, 016a/21, 016b/18
mīrzā-yı m. 002a/29, 043a/9,
043b/12, 043b/19,
044b/30, 045a/7, 045a/28
mīrzā-yı mülk-i m. 043a/28,
044b/29 → **mīrzā**
nehr-i m. 008a/12, 035a/31,
038b/23, 040a/19, 040b/24
serīr-i m. 046b/17, 046b/19
şahrā'-yı m. 022b/17 ,037b/7
şāh-ı m. 001b/16, 004b/7,
030b/18, 008b/26, 024a/13,
037b/24, 043b/31, 049a/4,
049a/2
şehir-i m. 038b/29, 048a/15,
048b/6
tarīk-i m. 007b/22, 007b/26,
007b/28
tıfl-ı m. 020a/27
vālī-yi m. 003b/17, 035a/2,
039a/10, 041b/22, 043a/21

Dehlī-yi cedīd-i m. 048b/6 →
cedīd
Nādir-i m. 004a/14, 004a/17,
004a/23
m.- ı bi-nefsihi 013b/5
seyyāh-ı m.- ı tefe‘‘ül 027b/20
→ **seyyāh**
iklīm-i m. 004a/14, 004a/21,
008a/13
sarāy-ı m. 038b/31
kavm-i m. 003a/1, 024a/8
mīr-i m. 014a/28
mīrzā-yı m. 043b/28, 046a/2
vālī-yi m. 042a/15
‘asker-i m. 024b/15
duḡter-i m. 021b/15
kabr-i m. 004b/14
mīrzā-yı melik-i m. 043b/4 →
mīrzā
nevcivān-ı m. 033a/15
oğlu-yı m. 026a/12
zāt-ı m. 049a/30
m.+ ına 034b/22
şulḡa-yı me’mūr-ı ricāl-i m.+
ınıñ 018b/6 → **şulḡ**
m.+ uñ 013a/21, 032b/11,
038b/25, 048a/7
cibāl-i m. 035a/20, 035a/26
ḡaddār-ı m. 003b/28

ma‘dūd-ı iklīm-i m. 037b/21 →

ma‘dūd

meblağ-ı m. 036b/15

otağ-ı m. 028b/2

pādişāh-ı m. 040a/13

seyyāh-ı m. 001b/10

sikke-yi denānīr-i m. 021b/5 →

denānīr

şāh-ı bed-kār-ı m. 031a/17 →

bed-kār

şāh-ı m. 003a/7, 012a/1,
028a/11, 033b/22, 034a/10,
038a/23

vālī-yi m. 042a/27

velī-‘ahd-ı m. 033a/13

Nādir-i m. 003b/29, 004a/3

merķūme (Ar.)→ merķūm

m. 026a/13

‘imāret-i m. 004b/13

belde-i m. 003a/9, 004a/15

bīve-i m. 021b/26

cezīre-i m. 009a/27, 009b/3

cibāl-i m. 024a/28, 032a/2

elçi-i m. 022b/4

emr-i m. 011a/18

enhār-ı m. 041a/22

han-ı m. 010a/7, 018a/20,
021a/29, 023b/20

hidmet-i m. 047b/11

keyfiyyāt-ı m. 033b/13

keyfiyyet-i m. 021b/27,
023b/7, 030a/23, 031a/13,
037a/29

kal‘a-ı m. 008b/19, 014b/21,
034a/25, 040b/7, 040b/10

kılā‘-ı m. 007b/22

maşlahat-ı m. 005b/11

meblağ-ı m. 044b/31

memleket-i m. 024b/2, 041a/22

mīr-i m. 016b/19

mīrzā-yı m. 002a/19

mīrzā-yı mülk-i m. 044a/13 →

mīrzā

şāh-ı m. 012b/19, 031b/10

tavā’if-i m. 031b/31

ṭā’ife-i m. 024a/10

vaḳāyi‘-i m. 007a/25

bāğçe-yi m. 028a/29

diyār-ı m. 027a/19

mefāze-yi m. 008a/17

memleket-i m. 003a/8, 003a/14,
041a/20, 041a/24, 043a/19,
048a/10, 048a/13

mādde-i m. 030a/7

şanādīd-i m. 048a/17

ülke-yi m. 014a/1

bilād-ı m. 006b/30

h idmet-i m.+ yi 045a/28

 ur  -ı m.+ yi 045a/6

tekl f-i m. 045a/8

mer    (Ar.) Sağlam, metin.

m.- ı b ny n “sağlam yapı”

040a/11

mertebe (Ar.) Kademe, derece.

m. 003b/29, 036a/20

m.+ de 019a/25, 025b/18,

027b/23, 032a/26, 041a/28,

041b/30

kem l-i m. 023b/20 → **kem l**

m.+ si 014b/29

merv  (Ar.) Rivayet edilen.

m.+ dir 044b/16

mes’ l (Ar.) Sorumlu.

m.- ı muv f  -ı i’tim d ’d-

devle 006a/13 → **i’tim d ’d-**

devle

m.+ u 002a/1

mes’ l t (Ar.) Sorumlular.

m. 006a/2

m.+ ına 006a/9

mes ’il (Ar.) Meseleler.

m. 029b/29

mes ’ile (Ar.) → **mes ’il**

m. 047b/21

mes besinde (Ar.) Değerinde,
h km nde, kar ılığında.

m. 038a/15

m. ol- “değerinde olmak”

033b/21

mes cid (Ar.) Mescitler.

m. 047a/21, 048b/1

mes fe (Ar.) Uzaklık.

m. 014a/16, 024b/26, 035a/19

m.- i ba’ d “uzak mesafe”

022b/17, 004a/1, 037a/11,

044a/11

m.- i 014b/14 → **bu’d**

m.- i cen b 005a/27 → **cen b**

m.- i m -beyn 007b/21, 011a/1

→ **m -beyn**

m.+ de 025b/13, 037b/8

m.+ den 007b/25, 008a/28,

010a/14, 041a/9

m.+ dir 007b/27, 024a/20,

042b/4

m.+ yi 042b/17	m. ol- “ışitilmek” 003b/6, 009a/12, 024a/4, 026a/11, 038a/4, 040b/4, 033a/14, 037a/30, 043b/7, 046b/4
mesālik (Ar.) Benimsenen yollar. m. 020b/3, 039a/5 m.+ de 034b/5	mesrūr (Ar.) Sevinçli. m. 006a/9, 006b/26
mesāvī (Ar.) Kötülükler. m. 035b/31	mess (Ar.) Ortaya çıkma. m.- i żarūret “ihtiyacın ortaya çıkması” 014b/9
meselā (Ar.) Örnek olarak. m. 045a/24	mest (Ar.) Sarhoş. m.- i medhūş 049b/12 → medhūş
mesīre-gāh (Ar.) Gezinti yeri. m. 034a/4 m.+ in 034a/5	mestūr (Ar.) Gizli. m. 005b/1, 015a/6, 015a/7
mesken (Ar.) İkamet edilen yer. m. ol- idi “ikamet edilmek” 032a/6 m.+ leri 024a/8 m.+ lerini 016a/24	mestūre (Ar.) → mestūr m. ol- “gizli olmak” 021b/26
meskūk (Ar.) Sikke vurulmuş. m. 015b/2	mestūren (Ar.) Gizlice. m. 010b/16
meskūn (Ar.) Yerleşip yurt edinilmiş. m.+ dur 024b/2	meşāf (Ar.) Asker saflarının dizildiği savaş meydanı. m. 009b/30
mesmū‘ (Ar.) İşıtilmek.	

meşālih (Ar.) İşler.

m.- i ‘Acem “İran’ın işleri”
005a/23
m.- i mefāsīd 033b/9 →
mefāsīd

m.+ a 008a/10, 017b/20

m.- ı müsāferet “yolculuk
sıkıntıları” 044a/21
m.- ı seferiyye “sefer
zorlukları” 035a/13

meşārīf (Ar.) Masraflar.

m.- i ‘azīme-i seferiyye “büyük
sefer masrafları” 026a/19
m.- i rāhi “yol masrafları”
040a/2
m.- i seferiyye 016b/14,
040a/20, 044b/27, 044a/12→
seferiyye
m.+ ine 026b/4
m.+ i 022b/22
m.+ lerin 018b/18

meşāri‘ (Ar.) Yol.

m. 014b/18, 014b/29
m.+ i 003a/12

meşārib (Ar.) Meşrebler.

m.+ de 030b/10

meşe-zār (F.) Ormanlık yer.

m. 002b/28

meştūr (Ar.) Yazılmış, çizilmiş.

m. + dur 023a/31

meşgūl (Ar.) Bir işle uğraşan.

m. ol- “vaktini vermek,
uğraşmak” 005a/29
m. ol-imiş 012b/23
m. ol-idi 005a/14, 011b/15
m. 010a/26, 016a/5, 047b/19

meşākḫat (Ar.) Güçlük, zorluk.

‘illet-i m. 013b/20 → **‘illet**
m.+ in 015a/29

meşhūd (Ar.) Şahit olunan.

m. ol- “şahit olmak” 042a/15
m.+ ı 034b/14

meşākḫ (Ar.) Sıkıntılar, zorluklar.

m. 002a/16, 004a/24
m.- ı rāh-ı beyābān “çöl
yolunun zorlukları” 008b/22

meşhūr (Ar.) Ünlü.

m. 004b/16, 007a/15, 010b/7,
014a/8, 014b/17, 026b/22,
030a/18, 030a/20, 039a/5,
045a/5, 049b/6

m.+ dur 004a/23, 023a/21,
032a/6, 042b/4, 047b/26,
048a/24

bender-i m. “ünlü liman”
008b/26

m.+ larıdır 038b/20

meşhûre (Ar.) → meşhûr

‘ibāre-yi m. “meşhur anlam”
008a/17

bilād-ı ‘izām-ı seb‘-i m. “ünlü
yedi büyük belde” 007a/14

meşk (Ar.) Tulumdan yapılan su kabı.
m. 035a/13

meşreb (Ar.) Huy, yaratılış.

zındık-ı m. ol- 004b/8 → **zındık**

meşrübāt (Ar.) İçecekler.

m.+ ı 047b/28

meşrûh (Ar.) Açıklanmış.

m. 006a/25

ber-vech-i m. 006b/11, 010a/14,
010b/4, 012a/20, 013a/27,
015b/31, 017a/3, 018b/10,
022b/31, 028b/2, 042a/26,
049a/24 → **ber-vech**
vech-i m. “anlatıldığı gibi”
026b/15, 030a/6, 035a/1,
043a/28

meşrûṭ (Ar.) Şartlı.

m.+ a 048a/19

meşveret (Ar.) Müşavere etme, fikir
alma.

m. 032b/10, 034b/17

metā‘ (Ar.) Mal.

m. 047b/31

m.+ ın 047b/31

m.+ ı 047b/30

metā‘ib (Ar.) Zahmetler.

m. 002a/16, 004a/24, 017b/20,
035a/13, 036b/1, 044a/21

envā‘-ı m. “zorluğun türleri”
008a/9

taḥammül-i m. “zorluğa
katlanma” 008b/22

m.+ inde 035a/12

metānāt (Ar.) Sağlamlık, dayanıklılık.

m. 011a/31

m.+ dan 035b/8

m.+ ı 036a/9

m. 003a/11, 007a/15, 008b/30,
009a/28, 009a/31, 010b/1,
032b/31

maḥall-i m. 009b/31, 010a/20
→ **maḥall**

metānet (Ar.) → **metānāt**

m. bul- “güç bulmak” 008b/31,
032a/17, 040b/8, 025b/15

m. it- “güçlü olmak” 037b/15

m. 014a/8, 014b/17, 024a/1,
033b/27

m.- i ḥışn-ı ḥaṣīn 037a/2 → **ḥışn**
m.+ de 039a/26

m. ol- “dayanıklı olmak”
008b/2

m.+ i 003b/17, 032a/19,
035b/16

m.+ in 037b/4

metīne(Ar.) → **metīn**

ḳal‘a-ı m. “sağlam kale”
006b/7, 007b/13, 036b/27,
037a/7

metrūk (Ar.) Terk edilmiş.

m. ḳal-idi “terk edilmek”
039b/21

meṭālib (Ar.) Talepler.

m. 030a/6

meṭārid (Ar.) Mızraklar.

m.+ e 016a/8

meters (F.) Savaşta korunmak
amacıyla yapılan siper.

m.+ ler 036a/22, 036a/30,
041b/28

m.+ lerden 036a/16, 043b/17

m.+ lere 036a/19

m.+ lerini 042a/8

me‘unet (Ar.) Birisinin ölmeyecek
kadar yiyip içeceği.

m.+ lerinden 030b/4

m.+ leri 003a/20

mevādd (Ar.) Cisimler, maddeler.

m.- ı maṣlaḥat 045b/12 →

maṣlaḥat

metīn (Ar.) Sağlam, kuvvetli, güçlü.

‘ilel-i m. “maddelerin sebepleri” 043b/31
m.+ da 029b/29
m.+ ın 044a/15

mevā‘id (Ar.) Vaatler.

m.- i ‘arkubiye 009a/15 →
‘arkubiye

m. 002a/13, 005b/4, 013a/21,
014b/11, 014b/23, 018a/28,
023b/22, 025b/31, 028b/19,
029a/8, 031a/28, 032a/12,
035a/4, 038a/31, 039b/3,
039b/30, 046b/19

m.+ a 026b/15

m.+ ınızda 048b/20

mevārid (Ar.) Varılacak yerler.

m.+ i 014b/31, 042b/22
m. 003a/12, 014b/18

meveddet (Ar.) Sevgi.

m. 006a/14, 019a/26, 038b/11
m.+ inde 002b/25, 014b/12

mevāšī (Ar.) Yük hayvanı olarak kullanılan veya etleri, sütleri için beslenen deve, sığır, koyun, keçi gibi hayvanlar.

m.+ yi 025b/10

mevķi‘ (Ar.) Yer, mahal.

m. 003a/10, 032a/16, 032b/30
hey’et-i m.- i zemīn 010a/21 →
hey’et
m.- i zemīn 005a/30, 039a/26
→ **zemīn**

mevc (Ar.) Dalga.

m.- i deryā “denizin dalgası”
010b/20

mevķūf (Ar.) Alıkonmuş.

m. it- “alıkoymak” 030b/31
m. ol-idi “alıkonmak” 039b/20
m.+ dur 026b/18

mevcūd (Ar.) Var olan şey veya, kimse.

m. olun- “var olunmak”
014b/22
m. ol- “var olmak” 033b/13

mevlud (Ar.) Doğmuş.

m. 049b/9

mevķil (Ar.) Kavuşma yeri.

m. 018a/5, 042b/22

m.+ da 010a/9, 033b/31

mevt (Ar.) Ölüm.

m.+ i 028a/11

meyān (Ar.) 1. Ara. 2. Bir şeyin ortası.

m.- ı cānib “ tarafların arası”
018a/3

m.- ı devlet “devletin arasında”
040a/18

m.- ı ferīkeyn “iki fırka arası”
009b/18

m.- ı nisvān “kadınların arası”
033a/24

m.+ ında 009a/29, 014a/7,
014b/17

m.+ ından 018a/15

meydān (Ar.) Alan, saha.

m.- ı kebīr “büyük alan”
033b/29

m.- ı mu‘āreke “savaş alanı”
010a/11, 042a/12

m.-ı mükeyyifāt-ı māyi‘ “su
gibi akan keyif verici meydan”
049b/12

m.- ı siyāset “siyaset meydanı”
015b/16

m.+ a 036b/29

meyl (Ar.) Bir yöne doğru yönelmek.

m. göster- “meyl göstermek”
045a/2

m. 002b/25, 006b/17, 007b/27,
008a/25, 017b/11, 019a/26,
020b/31, 021b/12, 026a/25,
026a/29, 031a/25, 031b/10,
034a/15, 049b/14

izhār-ı m. “meyl göstermek”
021b/2

izhār-i m.- i muḥabbet “sevgi
eğilimi göstermek” 006a/10

mezbūr (Ar.) Adı geçen.

maḥall-i m. “adı geçen yer”
008a/31, 008b/24, 004b/15,
008b/10, 008b/23, 008b/27,
009b/12, 024b/27, 047a/6

şehir-i m. “adı geçen şehir”
008a/28, 025b/12

sene-yi m. “adı geçen sene”
015b/8

mezbūre (Ar.) → **mezbūr**

maḥall-i m. “adı geçen yer”
008b/4, 028b/1

sene-i m. 023a/18, 025b/26,
026a/6, 046a/24 → **sene**

mezīd (Ar.) Artma, çoğalma.

m. 020b/31

m.- i i'tibār “itibarın artması”

002a/19, 019a/28, 026b/13

m.- i şevk “isteğin artması”

041a/29

mezḳūru'l-evşāf (Ar.) Adı geçen yerin
vasıfları.

m. 006a/29

me'zūn (Ar.) İzinli.

m. 006a/1

mezāmīn (Ar.) Asıl manayı dolaylı
olarak anlatan güzel sözler.

mekātīb-i m. “güzel sözlerle
süslü mektup” 004a/6

mezālim-kār (Ar.) Haksızlıklar yapan.

Ṭahmās Ḳulı Ḥan-ı m.

“haksızlıklar yapan Tahmas
Kulu Han” 013b/17

mezāhib (Ar.) Mezhepler.

m. 033b/27

ittiḥād-ı m. “mezheplerin
birleşmesi” 030a/29

m.- i Rafz “Rafz mezhebi”
030b/18

m.- i sā'ire “diğer mezhepler”
030b/25

m.+ de 029b/27, 030b/10,
030b/14

m.+ e 030a/3, 030a/27

m.+ inden 030b/17

mezāḳ (Ar.) Lezzet.

m.+ larına 026b/8

mezellet (Ar.) Alçalma.

m.+ de 044a/29

zemīn-i m. “alçalma yeri”
015b/16, 015b/19

mezemmet (Ar.) Kınama.

m. 029a/14

m.+ e 018a/8

mezheb (Ar.) Bir dinde belirli bir
görüş ve anlayış farklılıklarından
doğan kollardan her biri.

m.- i Şī'ī “Şii mezhebi” 003a/15

m. 030b/24

m.+ de 031a/4

mezkūr (Ar.) Adı geçen.

m. 008a/12, 025a/13

hük-m-i m. “adı geçen hüküm”

031a/5

m.+ dur 023b/28

mezkūrāt (Ar.) Adı geçen yerler.

m.+ ı 049b/27

mısrā (Ar.) Dize.

m.- yı ordu “orduların
dizilmesi” 010b/28

mızrāklı Mızraklı.

m. 042b/12

midḥat (Ar.) Övme.

m. 029a/13

miftāḥ (Ar.) Anahtar.

m.+ ları 029b/3

mihmān (Ar.) Misafir.

m. ol- “misafir olmak” 020a/4

m.- i šāhī “şahın misafiri”

020a/8

m.+ ı 020a/4

mihmāndār (Ar.) Misafir ağırlayan kimse.

m.+ ını 020a/8

miḥnet (Ar.) Sıkıntı, zorluk.

m.- i lā-yuṭaḥ-ı maḥşūriyyet
002a/14→ **lā-yuṭaḥ**

miknet (Ar.) Güç, kuvvet.

şarf-ı m. olun- “güç sarf
etmek” 009a/3

m. 007a/5

şarf-ı m. “güç sarf etme”
006a/27

m.+ i 030b/19

miḥdār (Ar.) 1. Bir şeyin ölçüsü. 2.
Değer, kıymet.

m. 002b/15, 010a/21, 011b/8,
012a/15, 012a/24, 015a/29,
023b/17, 024b/30, 025a/7,
025a/27, 032a/31, 035a/10,
046a/7

m.- ı keḫāf 015a/23 → **keḫāf**

m.+ ı 004a/13, 011a/5, 011b/22,
012a/2, 018a/26, 019a/9,
024b/6, 035a/8, 038a/28,
042a/20, 042a/21, 042b/12,
043a/27, 046a/19

m.+ ına 048a/8	m. 004b/17, 005a/2, 005b/21,
m.+ ından 048a/10	006a/11, 006a/15, 008b/10,
m.+ ını 016a/26	009a/7, 009a/24, 009a/28,
	011a/9, 011b/5, 012b/27,
milel (Ar.) Milletler.	013a/7, 013a/22, 013a/26,
m. 027a/7	013b/1, 013b/7, 014b/30,
m.- i neşārā “Hristiyan milleti”	015a/28, 016a/13, 016a/27,
022b/29	016b/29, 018a/13, 018b/16,
	018b/25, 020b/14, 021b/1,
millet (Ar.) Ulus.	021b/4, 021b/11, 022a/7,
m. 006a/24, 020a/28	023b/9, 023b/23, 025a/4,
a‘yān-ı m. “milletin ileri	025b/2, 025b/31, 027b/12,
gelenleri” 012a/23	027b/17, 028a/1, 028a/4,
m.- i ‘Acemiyān “Acemlerin	029a/19, 029b/4, 029b/23,
halkı” 005a/17	029b/28, 031a/3, 031b/16,
	035b/24, 035b/30, 036a/30,
milyon (Fr.) Bin tane bine eşit sayı.	036b/6, 038a/4, 038a/8, 042b/1,
m. 015b/2, 044a/2, 045a/3	045a/9, 045b/1, 045b/16,
m.+ a 015b/2	045b/18, 046a/28, 048b/6,
m.+ u 044a/2	048b/21, 049a/27
mi‘mār (Ar.) Binaların yapılması için	minnet (Ar.) Yapılan iyiliğe karşı
gerekli her türlü işi yapan kimse.	teşekkür etme, şükran.
m.+ larını 014a/9	m. 031b/26
min-küllî’l-vücūh (Ar.) Her yönden.	misāl (Ar.) Benzer, gibi.
m. 028b/26	m.- i seḫāb-ı bārān “yağmur
min-ba‘d (Ar.) Bundan sonra.	bulutu gibi” 014a/30

m.- i Yezīd “Yezid gibi”
027b/19
m.+ i 010b/20, 024b/5, 032a/18,
038b/23, 047b/16, 048a/12

misillü Gibi, benzer.

m. 022b/17, 032b/8, 040b/14

misk (Ar.) Güzel koku.

m. 038b/9

misl (Ar.) Eş, benzer.

m.+ i 012b/7, 013b/14

miyāh (Ar.) Sular

m. 008a/18

miyāhī (Ar.) Sulara ait.

m. 049b/16

miyān (Ar.) 1. Ara. 2. Orta.

m.- ı cibāl “dağın ortası”
005b/1

m.- ı rü’esā’ “ileri gelenlerin
arası” 025b/28

mizāc (Ar.) Yaratılış, huy.

ışlāh-ı m.- ı devlet “devletin
tabiatını düzeltme” 020b/29

ķavī-yi m.- ı tendürüst
“sağlıklı yaratılışta olan”
049b/8

mizāc-gīr (Ar.) Nabza göre şerbet
veren kimse.

m. 044a/14

mīl (Ar.) Uzaklık ölçüsü birimi.

m. 016a/1, 022a/13, 042b/5

m.+ dir 042b/4

mīlād (Ar.) Doğum zamanı.

m.+ da 009b/1

m.+ iñ 009a/30, 013b/28,
023a/24, 023a/27, 024b/19,
037b/19

tārīḫ-i m. “miladın tarihi”
006b/1, 008a/6, 011b/7,
011b/28, 011b/30, 014a/5

mīr (Ar.) Bey.

ṭaraf-ı m. “bey tarafından”
029b/23

mīrān (F.) Beyler.

m. 012a/8

efrād-ı m. “beylerden olan
kişiler” 012b/7

mīrzā (Ar.) “Beyzade, bey oğlu”
demek olan asalet unvanı.

m. 045b/16, 046a/4

m.- yı melik “padişahın oğlu”
045a/12, 045b/25

m.- yı melik-i merķūm “adı
geçen padişahın oğlu” 043b/3

m.- yı merķūm “adı geçen
beyzade” 002a/19, 002a/29,
043a/9, 043b/12, 043b/19,
044b/30, 045a/7, 045a/28,
046a/2, 043b/28

m.- yı mūmā-ileyh “adı geçen
bey” 002a/22

m.- yı mülk “memleketin
beyzadesi” 043b/27, 044a/30,
044b/31, 045a/1, 045a/28,
045b/31, 047b/11, 047b/15,
048b/9, 047b/7, 048b/14,
045a/6, 045a/29, 045b/11,
046a/10, 047a/15, 048b/10,
048b/15, 048b/23

m.- yı mülk-i merķūm “adı
geçen memleketin beyzadesi”
043a/28, 044a/13, 044b/29

m.- yı mülk-i nā-çār “çaresiz
memleketin beyzadesi”
044a/14

m.+ ları 046b/25

m.+ nıñ 021a/25

m.+ ya 044a/24, 046a/8

melik-i m. “beyzadenin
padişahı” 043a/7

mīrzāgān (Ar.) Beyzadeler.

m.+ da 033a/18

mīşāk (Ar.) Anlaşma.

m. 003b/3, 040a/12, 040a/15

m.+ dır 040a/14

m.+ ı 031b/8, 038b/15, 044b/12

m.+ ları 005a/25

mīzān (Ar.) Ölçü

m.- ı ‘aql “aklın ölçüsü”
036a/14

mu’ahḥar (Ar.) Sonradan olmuş,
geriye bırakılmış.

m. 010b/10

mu’āheze (Ar.) Azarlama.

m. olun- “azarlanmak” 013a/23

m. 015a/4, 016a/22

mu’allā (Ar.) 1. Yüce 2. Değeri
yüksek.

Meşhed-i m. “yüce Meşhed
004b/1, 004b/12, 004b/28,
004a/29, 004b/17, 006b/12,
006b/22
ṭavāf-ı Meşhed-i m. “değeri
yüksek Meşhed’in ziyareti”
006b/28
m.+ yı 004b/16

mu‘ammer (Ar.) Yaşayan.

m. ol- “yaşamak” 039a/1

mu‘ayyen (Ar.) Belirli.

m. 016b/9

m.- i maḥṣūṣ “kişiye özel olan”
006b/29

mu‘aẓẓam (Ar.) Çok büyük.

şehir-i m. “büyük şehir” 006b/4
m. 004a/14

mu‘aẓẓamāt (Ar.) Sıradan olmayan,
alışılmışın dışında, çok önemli işler.

m.- ı merātib-i devlet “devletin
rütbelerinin önemi” 048a/16

mu‘āf (Ar.) Serbest, hür.

m. 028a/1

mu‘āmele (Ar.) Davranış.

ḥüsn-i m. eyle- “güzel
davranmak” 003a/26

m. it- “davranmak” 030b/22

m. 005b/20, 007b/31, 014a/29,
017b/28, 026a/30, 027a/23,
028a/7, 032a/13, 040a/6,
040b/28, 042a/16, 043b/31

nā-şāyeste m. “hoş olmayan
davranışlar” 039b/23

m.+ ler 017a/8

m.+ leri 002a/4

m.+ si 007b/8, 014b/1

m.+ sin 016b/8

m.+ sinden 022b/24

m.+ sine 006a/19

ḥüsn-i m. “güzel davranış”
019a/25

m.+ yı 035b/26, 037a/6

mu‘ānedet (Ar.) İnatlaşma.

m. 030a/12

mu‘āreke (Ar.) Savaş.

m. 002b/9

mejdān-ı m. “savaş yeri”
010a/12, 042a/12

m.- yi ‘aẓīme “büyük savaş”
010b/30

m.+ de 042a/20

maḥall-i m. “savaş yeri”
011a/16

mu‘āşeret (Ar.) Birlikte yaşayıp hoş
geçinme.

ḥüsn- i m.028a/3 → **ḥüsn**

mu‘ātebāne (Ar.) Azarlar bir şekilde.
m. 040a/6

mu‘āvenet (Ar.) Yardım.
m. 048b/16

mufāraḳat (Ar.) Ayrılma.
m. 030b/10

muḡāyir (Ar.) Aykırı, zıt.
m. 031b/8, 049a/27

muḡtenem (Ar.) Zahmetsizce elde
edilmiş ganimet.
m. 005b/30

muhādene (Ar.) Yakınlık, dostluk.
m. 017a/26, 029b/16
şurūṭ u ḳuyūd- ı m. “yakınlık
şartları” 017b/6

muḥabbet (Ar.) Sevgi.

m. 019b/15, 019b/21, 035a/5,
042a/17

ifrāt-ı m. “sevginin fazlalığı”
030b/22

izhār-i meyl-i m. “sevgiye
meyil gösterme” 006a/11
m.+ e 020b/31, 034a/15

m.+ i 007a/26

m.+ ine 017a/9

ḥulūş-ı m. “sevginin ortaya
çıkması” 015b/4

ṭab‘- ı m-fermāy-ı ḥiṣ
“akrabaların dostluğu buyuran
huyları” 014b/3
m.+ ini 020a/6
m.+ leri 008a/25

muḥabbet-engīz (Ar.) Sevgi gösteren.
m. 019b/18

muḥaddis (Ar.) Hadisçi.

m.+ i ol- “hadisçi olmak”
031a/15

muḥakḳak (Ar.) Doğru, gerçek.

m. ol- “doğru olmak” 036a/10
m. 026a/4, 037a/1

muḥarref (Ar.) Bozulmuş, tahrif edilmiş.

m.+ idir 014a/13

muḥarrer (Ar.) Yazılmış.

ber-vech-i m. “yukarıda yazılmış olan” 006a/25, 006b/27

muḥarrik (Ar.) Tahrik eden, kışkırtan.

m. 033b/21

muḥāfaẓa (Ar.) Saklama.

m. it- “saklamak” 019a/14

m. olun- “saklanmak, korunmak” 032b/27

m. 008b/16, 014b/24, 015b/6, 022b/2, 024b/11, 024b/14, 025a/6, 025a/13, 032a/11, 041b/11

esbāb-ı m. “koruma sebepleri” 036a/10

m.+ da 008b/19

m.+ da 016a/8, 039a/7

m.+ dan 010a/2

m.+ larına 046b/24, 046b/26

m.+ larında 007b/22

m.+ sı 019a/13

m.+ sina 014a/23, 016a/5

m.+ sında 005b/3, 006b/17, 007a/11, 009b/23, 013a/21

intihā-yı ser-ḥad m. “koruma sınırının son bulması” 039a/9

m.+ ya 021a/21, 035a/9, 038a/5, 041a/12, 045b/28, 046a/30

muḥāfazacı Korumacı.

m. 005a/12, 005a/13

m.+ ları 025a/23

muḥāfız (Ar.) Koruyan.

m. 007a/21, 015a/19

m.+ ı 007b/30, 015a/14, 025a/27

m.+ ın 031b/2, 040b/8

m.+ ına 032b/7

m.+ lar 023a/13, 032a/21

m.+ ları 013a/18, 016b/20, 025b/15, 026b/4, 032b/31

m.+ larına 014a/22, 023a/11, 035a/6

m.+ larından 032b/28, 039a/27

m.+ larını 023a/17, 024a/13, 025b/5

m.+ larıñ 032b/9

muḥāfızın (Ar.) Muhafızlar.

m. 025b/31

m.- i al‘a “kale muhafızları”
014b/31

muālāt (Ar.) Olmayacak, imkansız
şeyler.

m.+ dan 008a/19

muārebe (Ar.) Savaş.

m. 001b/10, 017a/26

muāşara (Ar.) Kuşatma.

m. it- “kuşatmak” 023a/10

m. it-idi 025b/18

m. olun- “kuşatılmak” 011b/4,
025a/30

m. 002b/3, 002a/16, 011a/30,
019a/14, 023a/8, 023b/29,
023b/31, 025b/5, 033b/26,
035b/14, 036a/11

m.- yı lā‘ “kalelerin
kuşatılması” 039b/2

m.+ dan 010a/9

m.+ lar 035b/28

m.+ lara 036a/29

m.+ sı 007a/28, 009b/21,
023a/3, 023b/1, 035b/18

m.+ sına 009b/9, 013a/31,
025a/10, 025b/19, 033a/1,
036a/15

m.+ sında 004a/18

m.+ sından 024a/4, 025b/23

m.+ sını 011a/15

m.+ ya 008b/17, 014a/23,
025a/8, 025b/18, 032b/28,
036b/30, 039b/5

esnā-yı m. “kuşatma sırası”
016a/5

muāt (Ar.) Etrafı sarılmış.

m. 003a/12, 014b/18, 015b/13,
019a/20

m.+ dır 032a/18

muāab (Ar.) Kendisine hitap edilen
kimse.

m. 023a/16

muib (Ar.) Dost.

m.+ leri 043b/11

muill (Ar.) İhlal eden.

m. 018a/9

muit (Ar.) Etrafını çeviren.

baħr-ı m. “etrafı kuşatılmış
deniz” 008b/25, 038b/21
m.+ e 038b/22
deryā-yı m. “etrafı çevrilmiş
deniz” 038b/25

muħkem (Ar.) Sağlam, kuvvetli.
m. 008a/1, 031b/4, 037a/15,
043b/18, 046a/16, 046b/1

muħtaşar (Ar.) Kısa, öz, derli toplu.
mecmū‘a-yı m. “kısa dergi”
001b/3

muħtāc (Ar.) İhtiyaç duyan.
m. it- “bir kimseye, bir şeye
ihtiyaç duyar hale gelmek”
034b/30, 035b/18
m. ol- “ihtiyaç duymak”
009b/5, 020b/11, 024a/26,
047b/29
m.+ dır 040a/19
m.+ ım 038b/14
m. 035b/17

muħtemel (Ar.) İhtimal dahilinde olan.
m. 034b/4

muħadderāt (Ar.) İffetli kadınlar.

m.+ ından 028b/24

muħaddere (Ar.) İffetli kadın.
m. 021b/13

muħābere (Ar.) Haberleşme.
m. 040b/28

muħālefet (Ar.) Karşı çıkma.

m. it- “karşı çıkmak” 020b/9,
021b/31, 033a/1
m. 007a/21, 017a/30, 023a/11,
031b/8, 033a/28, 036b/31,
043a/13

ednā-yı m. “karşı çıkmanın
adiliği” 031a/8
m.+ e 021b/2, 021b/8, 023b/21,
032a/29, 045a/29
m.+ in 045a/29
m.+ ine 019b/28
m.+ leriniñ 043a/22

muħālif (Ar.) Uygun olmayan.
m. 016b/21, 040a/5
m.+ ine 007a/11

muħāṭara (Ar.) Tehlikeli.
m. 003a/11, 024b/15
m.+ lar 034b/5

m.+ lı 024a/31

muḥliş (Ar.) Dostluğu içten ve samimi olan.

m. 003b/14, 019b/14

muḥlişe (Ar.) → **muḥliş**

bende-i m. 006a/2 → **bende**

muḥtelif (Ar.) Çeşit çeşit.

ecnās-ı m. “çeşitli türler”
003a/8

m.+ e 015b/22

muḥtelife (Ar.) → **muḥtelif**

ümme-i m. “çeşitli ümmetler”
030b/10

muḥtelifü’ṭ-ṭabāyi’ (Ar.) Çeşitli huylar.

m. 030b/10

muḥtell (Ar.) Bozulan, bozuk.

m. 023b/8

mu‘īn (Ar.) Yardım eden.

m. ol- “yardımcı olmak”
036b/18, 030b/25
m. 019a/3

muḥaddem (Ar.) Önce, evvel.

m. 008b/3, 008b/12, 010b/10,
016a/23, 024b/13, 044b/7,
048b/8

m.+ ce 005b/10, 010b/16,
011a/6, 013a/2,

014a/26, 019a/1, 020b/8

m.+ e 011b/1

muḥaddemā (Ar.) Bundan önce, eskiden.

m. 003a/31, 003b/4, 004b/25,
006b/9, 007a/8, 008b/7, 009a/6,
016a/7, 018b/14, 021b/29,
031b/6, 033b/26, 043a/9

muḥaddemāt (Ar.) Girişler, sunuşlar, başlangıçlar.

m. 034a/13

temhīd- i m. 029b/16 → **temhīd**

muḥaddimü’l-ceş (Ar.) Ordunun öncü birliği.

m.+ i 008a/27, 038b/17,
039a/20

muḥarreb (Ar.) Yakın.

m. 018a/2

m.+ leri 019b/31	m. 014b/21, 015a/1, 035b/23, 031b/19
muḳarrebān (Ar.) Yakınlar, dostlar. m. 043b/22	m.+ den 006b/7, 010a/23, 036b/2
m.- ı salṭanat “saltanatın dostları” 044a/22	m.+ e 003a/2, 008b/16, 009a/12, 010b/4, 014b/15, 025a/23, 025b/16, 025b/21, 033a/2, 039a/28
muḳarrer (Ar.) Kararlaştırılmış. m. 015a/2, 044a/10	tanẓīm-i alay-ı m. “direniş gösteren alayın düzenlenmesi” 010b/27
muḳayyed (Ar.) Bağlı, kayıtlı. m. ol- “bağlanmak” 015a/28 m. 004b/22	m.+ i 005b/29
muḳābele (Ar.) Karşılık. m.+ sinde 015a/18, 016b/16 m.+ ye 025b/26, 045a/31	muḳırr (Ar.) Suçunu itiraf eden. m. 020b/4, 046a/1
muḳābile (Ar.) Karşılık. m.+ ye 009b/30	muḳtedā (Ar.) Örnek alınan kimse. m.- yı nās “halktan örnek alınan insanlar” 031a/2
muḳātele (Ar.) Savaş. m. 001b/10, 010a/10, 010b/12	muḳtedir (Ar.) Gücü yeten. m. 020b/23, 033a/22
muḳāvemmet (Ar.) Karşı koyma. m. eyle- “karşı koymak” 007a/12 m. it- “karşı koymak” 002b/11, 007a/22	muḳtezā (Ar.) Gerek, icap. m.- yı cibilliyet “yaratılışının gereği” 048a/2 m.- yı ḥāl “durumun gerektirdiği” 008b/6, 011a/14, 012b/28, 018b/23, 020a/11

m.- yı qarın “gerekli olan yakınlık” 023b/25

m.+ sı 036a/15

m.+ sinca 004b/22, 006a/16, 010b/10, 021a/12, 029a/1, 029a/24, 040a/12, 048b/18, 049a/31

munşab (Ar.) Denize, göl veya ırmağa dökülen, karışan.

m. ol- “karışmak” 008a/13

muntazır (Ar.) Bekleyen, gözleyen.

m. ol- “beklemek” 037b/16

m. 032b/5

munzamm (Ar.) Ek.

m. ol- “eklenmek” 007a/31

m. 002b/20

muraḥḥaş (Ar.) İzinli.

m. ol- “izinli olmak”

006a/1018b/5

murād (Ar.) İstek, dilek, amaç.

m. eyle- “istemek” 011a/13,

049a/9

m. it- “istemek” 003a/7,

016a/4, 021b/25, 016a/26,

020a/7, 021a/18, 024a/18,

024a/23, 042a/24, 046b/5

m. ol- “amacına ulaşmak”

012a/25, 017a/29, 035a/22

m. 039b/31, 045a/22

m.+ ı 013b/4, 022b/22

m.+ ımızdır 040a/1

m.+ ına 048b/27

m.+ ıma 046b/23

murāfa‘a (Ar.) Mahkemeye verme.

m.+ ya 038b/15

murdār (Ar.) Kirli, pis.

m.+ a 019b/12, 045a/12

musallaṭ (Ar.) Birini bir kimsenin başına sarmak.

m. 010b/28

muşammem (Ar.) Kesin karara bağlanmış.

m. 022b/18

emr-i m. “kesin karar verilmiş emir” 032b/3

m.+ e 034b/23, 043b/19

muşāberet (Ar.) Sabretme.

m.+ i 013b/18

muşāfāt (Ar.) Saf dostluk.

m.- ı kâzibe “yalan dostluk”
044b/5

muşālaḥa (Ar.) Barış yapma.

m. it- “barış yapmak” 027a/4
m. 017a/31, 019a/4, 040a/9,
048b/18

emr-i m. “barış emri” 017b/7,
026a/18, 043a/8

m.- ı ‘ırz “namus için barış
yapma” 018b/16

m.- ı şān “şeref için barış”
018b/7

m.+ da 031b/28

m.+ dan 018b/15

m.+ ya 013a/3, 035b/22,
049a/13

şürûṭ-ı m. “barış şartları”
030a/27, 049a/27, 049a/31

m.- yı ‘aḳd eyle- “barış
anlaşması yapmak” 018b/23

muşırr (Ar.) Israr eden.

m. ol- “ısrar etmek” 018b/25,
020b/12, 037a/4, 042a/7,
047a/27

muşībet (Ar.) Felaket.

peyām-ı m. “felaket haberi”
029b/11

muşliḥīn (Ar.) Ara bulucular.

m. 029b/14

mutaşarrıf (Ar.) Bir işi dilediği gibi
yöneten kimse.

m.+ ı 026b/17

m.+ lar 043a/28

muntazamm (Ar.) Düzgün, düzenli.

m.+ ın 018b/1

mu‘tād (Ar.) 1. Alışılmış. 2. Âdet,
akışkanlık.

m. 010a/28, 012a/23, 013b/16,
019b/6, 026b/19, 048a/8

ḫilāf-ı m. “alışılmış olana
aykırı” 044a/9

merām-ı m. “alışılmış olan
istek” 028a/13, 028b/2

merāsım-i m. “âdet haline
gelmiş tören” 028b/2, 028a/13

resm-i m. “âdet haline gelmiş
tören” 012a/12

senā-yı m. “alışılmış övgü”
029a/8

m.- ı ‘Acemiyān “İranlıların âdeti” 029a/2

m.- ı düvel “devletlerin âdeti” 045a/25

m.- ı kādīm “eski âdet” 010b/6

m.- ı şāhāne “şaha ait âdet” 049a/25

ġāret-i m.- ı Terākime-i ‘aşā’ir “Türkmen kabilesinin âdeti olan yağmalama” 008a/20
ḥuṭbe-i m. “âdet olan konuşma” 021b/4

m. ol- “alışmak” 042b/21

m.+ ı 005a/31

m.+ ları 021b/3, 041b/16

mu‘teber (Ar.) İnanılır, güvenilir.

m. 014a/3, 033b/4, 038b/28, 039b/3, 044b/22, 046b/14

m.+ dir 027a/11

m.+ lerinde 036b/6

m.+ lerinden 031b/21

m.+ lerine 007a/17

mu‘tebere (Ar.) → **mu‘teber**

kütüb-i tevārīḥ-i m.- yi İslāmiyet “İslamiyetin saygın tarih kitapları” 001b/6

ziyāret-i maḳāmāt-ı m.- yi sā’ire “diğer saygın makamların ziyareti” 006b/28

mu‘tedil (Ar.) Orta kararda olan.

m. 027a/19, 038b/27

mu‘tedile (Ar.) → **mu‘tedil**

ḥazīne-yi m. “orta derecede dolu olan hazine” 048a/10

mu‘teḳad (Ar.) İnanılan.

m. 023b/20

mu‘teḳid (Ar.) İnanan.

m. 038b/1

m.- i ‘avāmm “halkın inandığı” 031a/3

mu‘temed (Ar.) İnanılır.

m. 007a/20, 039b/3

m.+ i olan 019a/12

m.+ i 006b/10, 010a/23, 018a/29, 019b/5, 034b/20

m.+ ler 029b/25

m.+ lerinden 023a/13

m.+ leriyle 019b/1

m.+ leriñ 045a/30

mu‘temed-‘aleyh (Ar.) Kendisine
güvenilen kimse.

m. 007a/16

m. + üm 015b/6, 016b/18,
016b/31, 021a/21, 029a/22

mu‘terif (Ar.) İtiraf eden.

m. ol- “itiraf etmek” 020b/4,
044a/10
m. 046a/1

mu‘tezile (Ar.) H.II. – M.VIII. yüzyıl
başlarında Basra’da Vasıl bin Ata ile
Amr bin Ubeyd’in fikirleri etrafında
gelişen ve Allah’ın sıfatları, büyük
günah vb. konularda Ehlisünnet’ten
ayrılan akılcı mezhep.

m. 030b/13, 030b/19

mutazarrır (Ar.) Zarar görmüş olan.

m. ol- “zarar görmek” 010b/18

muttaşıl (Ar.) Aralıksız ve yan yana
olan, bitişmiş durumda bulunan.

m. 024a/21, 032a/4

m.+ dır 038b/21

muṭabaşşır (Ar.) Bitişik.

m. 022a/15

muṭābık (Ar.) Uygun, münasip.

m. 018b/23, 029a/17

muṭāla‘a (Ar.) İnceleme.

m. 029a/21

muṭālebāt (Ar.) Talep etme.

m.- ı ‘Acem “İran’ın talebi”
029b/18

muṭī‘ (Ar.) İtaat eden.

m. 039a/31

muṭlak (Ar.) Kesin, tam, eksiksiz.

m. 033b/10

vekīl-i m. “tam vekil” 020b/24,
021a/4, 021b/1

muṭṭali‘ (Ar.) Bilen.

m. 039b/22, 040b/29

muṭvaffak (Ar.) Başarmış.

m. ol- “başarmak” 036b/26

muṭvācehe (Ar.) Yüz yüze gelme.

m.+ sinde 020a/15

m.+ ye 010a/16

muvāfaḳat (Ar.) Uyma.

m. it- “uygun görmek”
015b/31, 018a/14
m. 003b/18, 044a/14

muvāfiḳ (Ar.) Uygun.

m. 010a/20, 018b/8, 018b/16,
042b/23, 044a/16, 045a/13,
048b/27
mes’ûl-ı m.-ı i’timādü’d-devle
006a/13 → **i’timādü’d-devle**

muvalāt (Ar.) Dostluk.

m. 003a/31, 044b/5
binā’-yı m. “dostluk binası”
008b/8

muzaḳāt (Ar.) (?) مضافات

m. 003b/1

muḳāyaḳa (Ar.) Sıkıntı, darlık.

m. 036a/11
m.+ dan 015a/28

muḳırr (Ar.) Zarar veren.

m. 018a/11, 036b/31

muḳıḳ (Ar.) Sıkan.

m.+ a 005b/7, 006a/29

muḳmer (Ar.) Gizlenmiş.

m. 028a/22, 031b/13

muḳtaribü’l-hāl (Ar.) Sıkıntılı
durumda olma.

m. 004b/23, 015a/25

muḳaffer (Ar.) Galip.

m. 048b/31

muḳafferāne (Ar.) Zafer kazananlara
yakışır bir şekilde.

m. 012a/20

ṭarz-ı m. “zafer kazananlara
uygun üslup” 046a/24

mūcib (Ar.) Sebep.

m.- i intiḳām “intikam sebebi”
047a/21

m.- i sefer “sefer sebebi”
035a/1

m.- i sūrūr “sevinç sebebi”
029b/13

mūcid (Ar.) İcat eden kimse.

m.+ lerine 030a/2

mūḫiṣ (Ar.) Korkutan.

m. 024b/25, 029a/24

haber-i m. “dehşete düşüren
haber” 023b/18

cevāb-ı m. “korkutan cevap”
044b/8

mūḥiṣe (Ar.) → **mūḥiṣ**

aḥbār-ı m.- yi sāmi‘a-ḥirāṣ
“kulak tırmalayan korkunç
haberler” 039b/10

mūmā-ileyh (Ar.) Adı geçen.

vālī-yi m. “adı geçen vali”
003b/1, 003b/4, 007a/21,
007a/22

mīrzā-yı m. “adı geçen
beyzade” 002a/22

ṣāh-ı m. “adı geçen şah” 017b/6

mīr-i m. “adı geçen bey”
003b/18, 003b/19, 016b/17
m.+ in 002a/20

mūnis (Ar.) Cana yakın.

m. 039a/31

mūr (Ar.) Karınca.

m.+ a 014b/29

mūriṣ (Ar.) Veren, kazandıran,
gerektiren.

m. 028a/12, 028b/17

m. -i ṣūbhe “şüphe veren”
031a/31

m.- i ḥümūm “gam veren”
029b/12

m.- i ḥavf “korku veren”
018b/20

mūsīqiyye (Ar.) Musikiyle ilgili.

ālāt-ı m. “müzik aletleri”
044b/17

mū‘eddeb (Ar.) Edepli.

m.+ e 021b/14

mū‘eddī (Ar.) Sebebiyet veren.

m. ol- “sebep olmak” 019a/30,
030a/4, 030b/12, 043b/2
m. 030b/11, 041b/19

mū‘ekked (Ar.) Kuvvetlendirilmiş.

m. 040a/20

mū‘ekkid (Ar.) Kuvvetlendiren.

m. 049a/28

mū‘esses (Ar.) Kurulmuş.

m. 040a/11

mü'eyyed (Ar.) Kuvvetlendirilmiş.

m. 013b/25

mübādele (Ar.) Değiş tokuş.

m. it- “değişmek” 048a/1

m. olun- “değişilmek” 016b/20

mübāhāt (Ar.) Övünme.

hevā-yı esbāb-ı m. “övünme isteği” 034b/11

şāyeste-i m. “övünmeye layık” 027b/16

m.+ a 040b/1

mübāhī (Ar.) Övünen.

m. 048b/31

mübālağa (Ar.) Abartma.

m. 027a/17, 039b/26, 044b/28

m.+ lar 029a/15

mübārek-bād (Ar.) Mübarek olsun.

m. 021a/4

mübārek (Ar.) Hayırlı.

şulh-ı m. “hayırlı barış” 017b/24

mübāşeret (Ar.) Bir işe başlama.

m. göster- “başlamak” 024a/1, 039b/5

m. it- “başlamak” 022b/26

m. ol- “başlamak” 032b/28

m. olun- “başlanmak” 018b/15 022a/23, 036a/28, 043b/25, 049b/19

m. 006a/24, 007b/9

m.+ de 026a/11

m.+ e 007b/1, 032a/30

mübāşir (Ar.) Bir işe başlayan.

m. 002b/31, 014b/27, 016b/2

mübāyenet (Ar.) Farklılık.

m. 030b/10

mübeddel (Ar.) Değiştirilmiş.

m. ol- “değiştirilmek” 010b/26

mübrem (Ar.) Kaçınılmaz.

ķazā-yı m. “kaçınılmaz kaza” 043b/2

mübtelā (Ar.) Düşkün.

m. ol- “düşkün olmak” 012b/27, 022a/13

m. 046b/2

m.- yı ‘ayş “içkiye düşkünlük”

026b/6, 043a/31

mücādele (Ar.) Savaş, çatışma.

m. 030a/13

m.+ leri 030a/13, 045b/9

mücāvebe (Ar.) Karşılıklı olarak birbirine cevap verme.

m. 047b/22

mücāz (Ar.) Kendisine icazet verilmiş olan.

m.+ ı 007a/8

mücāzāt (Ar.) Cezalandırma.

m.+ ı 042a/29

mücedded (Ar.) Yenilenmiş.

m. 013b/25

müceddeden (Ar.) Yeni olarak.

m. 023a/25, 033b/28, 034b/28

mücellā (Ar.) Parlatılmış.

m. 046b/12, 047a/29, 048b/1

mücerrebü’l-eṭvār (Ar.) Parlatılmış tavırlar.

m. 016b/31

şahş-ı m. “parlatılmış tavırlara sahip şahıs” 020a/30

mücerred (Ar.) Yalnız.

m. 004a/1, 007a/10, 011b/14, 012b/22, 017a/29, 019b/1, 020b/29, 022a/29, 022b/28, 026a/28, 028a/4, 030a/19, 030b/30, 033a/10, 033b/15, 038a/5, 040a/8, 043a/4, 045a/18, 048b/12

mücerrid (Ar.) Ayıran.

m.- i ‘ırķ-ı şāhī “şaha ait ırķı ayıran” 009a/20

mücid (Ar.) Gayretle ve ciddiyetle çalışan.

m. 043b/7

müctemi‘ (Ar.) Toplanmış.

m. ol- “toplanmak” 022b/17

m. 008a/20

müdāfa‘a (Ar.) **1.** Düşman hücumuna karşı koyma. **2.** Korunma, koruma.

m. it- “karşı koymak” 035b/28
m. 019a/1, 025a/23, 025b/16,
035b/29, 039a/28
m.+ da 016a/9
maḳām-ı m. “korunan makam”
010b/4
m.+ ya 015a/1, 026a/3,
037b/16, 040b/6, 040b/8,
041b/30, 042a/5

müdāhene (Ar.) İki yüzlülük.

m. 017b/6, 027a/24
erbāb-ı m. “iki yüzlü sahipler”
039b/18
m.+ ci 043a/31
m.+ ye 026b/5

müdāḥale (Ar.) Karışma.

m. it- “karışmak” 016a/20
m.- yi diğērān “diğerlerine
karışma” 033b/16
m.- yi umūr-ı saltanat
“saltanat işlerine karışma”
044a/18
m.- yi umūr “işlere karışma”
039b/21
m.+ den 043a/30
m.+ sin 048b/30

müdām (Ar.) Devamlı.

iḥtilāl-i m. “sürekli karışıklık”
030b/15
māye-yi fesād-ı m. “özünde
sürekli kötü olan” 030b/28
seyr-i m. “sürekli gidiş
014a/15, 015a/11
m.- ı pāydār “sürekli var olma”
049b/13
fitne-i m. “devam eden
kargaşa” 033b/10
bārān-ı m. “devamlı yağmur”
014b/19
ḳıtāl-ı m. “sürekli savaş”
027b/6
hücūm-ı m. “sürekli olan
hücum” 020a/20

müdārā (Ar.) Görünüşte dost gibi
davranma.

m. 019b/12, 027a/24

müdāvet (Ar.) Devamlı yapma.

m. 017b/31, 033b/1
m.+ leri 027a/12

müdāvim (Ar.) Bir işi devamlı yapan.

m. ol- “sürekli yapmak”
004b/18

müdde'i'z-zuhûr (Ar.) Ortaya çıkma süresi.

m. 038b/1

müddet (Ar.) Süre.

m. 003a/21, 017b/21, 025b/4, 048a/28

m.- i 'ömr “ömrün zamanı” 006b/23

m.- i hükûmet-i Ağvân “Agvan hükûmetinin süresi” 011b/31

m.- i medîde “uzun vakit” 017b/19, 027b/27, 039b/13, 047b/24, 043a/29, 048a/6

m.- i saltanat “saltanat süresi” 001b/6

m.- i vâfir “bol vakit” 007a/12
m.+ de 013b/28, 022b/7, 037a/8, 039b/29
m.+ den 028b/13

m.+ i 012a/2

m.+ inde 002a/2, 017a/25

müdebbir (Ar.) Tedbirli kimse.

m.- i umûr-ı memleket “memleket işlerinde tedbirli olan” 003a/1

m.+ leriñ 045a/31

müdemmer (Ar.) Yok edilmiş.

m. 011a/23

müdün (Ar.) Şehirler.

m.- i şarkıyye “doğu şehirleri” 032a/5

mü'eddî (Ar.) Sebebiyet veren.

m. 033a/19, 043b/2

müfâd (Ar.) Mana.

m.+ ı 004a/6

hülâşa-yı m. “mananın özeti” 036b/22

müfâheret (Ar.) Karşılıklı övünme.

m.+ den 049b/18

esbâb-ı m. “karşılıklı övünmenin sebepleri” 049b/16

müfârağat (Ar.) Ayrılma.

m. it- “ayrılmak” 049a/26

müfennen (Ar.) İlim haline gelmiş olan.

m. 035a/12

müferrih (Ar.) Ferahlık veren.

m. 029a/24

müfid (Ar.) Faydalı

m. ol- “faydalı olmak” 023b/6,
025b/4

müfriṭ (Ar.) Aşırıya kaçan kimse.

m.+ lerdir 026b/6

müfsid(Ar.) Ara bozan, karıştırıcı.

m.- i ‘ālem-i cihān “dünya
alemi karıştıran” 004b/31
m.+ leri 004b/26
m.+ lerin 048b/30

müft (Ar.) Bedava.

m. 027a/12

müftehîr (Ar.) Övünen.

m. 048b/31

mühimm (Ar.) Önemli.

m. 019a/13, 020a/27
emr-i m. “önemli emir”
039b/24

mühimmât (Ar.) Savaş için gerekli
olan şeyler.

m. 038a/29

m.- ı ḥarb “gerekli savaş
malzemeleri” 043b/20

m.- ı ḥarbiyye “gerekli savaş
malzemeleri” 025b/15,
032a/22, 041a/15

m.- ı ḥarbiyye-yi sâ’ire “diğer
gerekli savaş malzemeleri”
035b/7

m.- ı sâ’ire “diğer malzemeler”
036a/10
m.+ ı 041a/7
m.+ ının 041b/1

mühimme (Ar.) Önemli.

m. 034b/30
m.+ sin 038b/5

umûr-ı m. “önemli işler”
015b/6

mühlik (Ar.) Helak edici.

m. it- “helak etmek” 036b/31

mühr (Ar.) Kaşe.

m.+ i 027b/2

mühürlet – Mühürletmek.

m.- di 048b/20

mükāfāt (Ar.) Güzel bir davranışın karşılığı olan şey.

m. 042a/23

mükāleme (Ar.) Karşılıklı konuşma, söyleşme.

m. 029b/15, 044b/13

m.- yi umūr “işlerin karşılıklı konuşulması” 022a/23

m.+ ye 030a/25

mükellef (Ar.) Yükümlü.

m. 015b/9, 038b/30

mükerrem (Ar.) Saygı değer.

m. 042a/17

mükeyyifāt (Ar.) Sarhoş eden şeyler.

meydān-ı mükeyyifāt-ı māyi‘

049b/12 → **meydān**

m.+ a 013b/15

mülāhaza (Ar.) Düşünce.

m. it- “düşünmek” 012a/31, 021a/15, 033b/10

m. olun- “düşünülmek” 040b/16

m. 009a/3, 023b/8, 030a/24, 030b/13, 035b/14, 036a/14, 037b/4

m.- idi 033b/3

m.+ dan 035b/18

m.+ sın 010b/9

m.+ sında 026a/16

m.+ sıyla 002a/20, 004b/10, 005a/22, 016a/13, 025b/24, 026a/4, 027b/26, 031b/25, 037a/19

mülāhazāt (Ar.) Düşünceler.

m.- ı bī-ma‘ānī “anlamsız düşünceler” 040a/9

mülākāt (Ar.) Görüşme.

m. 013b/8

m.+ ından 009b/27

mülākī (Ar.) Kavuşan.

m. ol- “kavuşmak” 008a/29, 009b/25, 024b/10, 024b/29

m. 007a/31

mülātefe (Ar.) Latife etme.

m. 019a/23, 039b/31, 040a/3

mülāyemet (Ar.) Yumuşak huyluluk.

m. 005b/20, 036a/7, 040a/1
m.+ den 044b/2

mülebbes (Ar.) (Elbise için) Giyilmiş.
m. 012a/17, 039b/3
m.+ ler 042b/28

mülemma‘ (Ar.) Parlak.
m. 046b/12

mülhak (Ar.) İlave edilmiş.
m. 002b/20

mülhakāt (Ar.) Ekler.
m.+ ından 040a/8

mülhid (Ar.) Dinsiz.
m. 004b/7, 048a/15

mülk (Ar.) 1. Memleket. 2. Mal.
m. 006a/24, 016b/26, 018b/11,
020a/18, 020b/22

hırāset-i m. “ülkenin
korunması” 033a/22

Mīrzā-yı M. 043b/27, 044a/30,
044b/31, 045a/1, 045a/6,
045a/28, 045b/31, 047b/11,
047b/15, 048b/9, 045a/29,
045b/11, 046a/10, 047a/15,

047b/7, 048b/10, 048b/14,
048b/16, 048b/23

Şāh Nādir Melikü’l M. 046a/29

tanzīm-i umūr-ı m. “ülke
işlerinin düzenlenmesi”
020a/28

Mīrzā-yı M.- i merķūm “adı
geçen Mirza-yı Mülk 043a/28,
044a/13, 044b/29

Mīrzā-yı M.- i nāçār “çaresiz
Mirza-yı Mülk” 044a/14

m.- i Īrān “İran ülkesi” 001b/5,
001b/14, 027b/9

m.+ e 020a/20
m.+ i 026b/13, 026b/17
m.+ in 047b/4, 047b/9
m.+ lerin 047b/13

mültefet (Ar.) İltifat edilmiş.
m. 027a/10, 039b/3

mülūk (Ar.) Hükümdarlar.
m. 030a/17, 030a/23, 031a/12

m.- ı Hind “Hint hükümdarları”
014a/3

m.- ı kadīme “eski
hükümdarlar” 023a/23, 026b/30

m.- ı Yūnān “Yunan
hükümdarları” 026b/30

m.+ dan 012b/8

mülūkāne (Ar.) Hükümdarlara yakışır tarzda.

m. 017a/8, 026b/4

ebniye-i celile-i m.

“hükümdarlara yakışan yüce binalar” 004b/12

resm-i m. “hükümdarlara yakışan tören” 049a/25

velime-i celile-yi m.

“hükümdarlara yakışan yüce ziyafet” 044b/15

ziynet-i m. “hükümdarlara yakışan kıymetli ziynetler” 021a/24

mümāna‘at (Ar.) Engel olma.

sedd-i m. it- “engel olmak”

007b/23, 007b/30

m. olun- “engel olunmak”

030a/9, 031a/10

m. 013b/27, 025a/15, 025a/16, 035b/2

m.+ a 041a/4

mümāṣāt (Ar.) Yoldaş olma.

m. it- “yoldaş olmak” 038a/23

m. 005a/4, 029a/26, 031a/16, 034a/10, 034b/3, 037a/14

m.+ dan 045a/13

mümehhed (Ar.) Yayılmış.

m. 003b/16

mümkin (Ar.) Olabilir, muhtemel.

m. ol- “olabilmek” 003b/28, 007b/12, 014b/30, 036a/8, 046a/2, 040b/21

m.+ dir 046b/21

mümsik (Ar.) Cimri.

m. 049b/10

mümted (Ar.) Uzanmış, yayılmış.

m. ol- “uzamak, sürmek” 027a/14

m. 002b/28, 024a/9, 024a/21, 037b/8

münādī (Ar.) Tellal.

m. 032b/15

m.+ ler 021a/26, 046b/28

münākaṣa (Ar.) Çekişme.

m. it- “çekişmek” 020b/7

m. 030a/12, 022a/24, 045b/9

münāsib (Ar.) Uygun.

m. 002a/19, 005a/3, 010a/20,
014a/17, 018b/23, 020a/27,
024b/3, 035b/27, 040b/23,
042b/21, 045b/8

vaqt-i m.- i āḥar “başka uygun
zaman” 036a/7

m.- i vasī “genişliğe uygun”
042b/16

münāsibe (Ar.) → **münāsib**

vaqt-i m. “uygun vakit”
011a/15

münāza‘a (Ar.) Çekişme.

m. it- “çekişmek” 031a/4

münāza‘āt (Ar.) Çekişmeler.

m.- ı keşīre “kavgaların
çokluğu” 030b/11

münāzara (Ar.) Karşılıklı konuşma.

m.+ da 022a/24

münbit (Ar.) Bol ürün veren.

m. 002b/28, 024b/2, 027a/19

müncerr (Ar.) Sürüklenen.

m. ol- “sürüklenmek” 012b/20,
022a/15, 045a/12

mündefi‘ (Ar.) (Hastalık, sıkıntı vb.
için) Savulmuş, savuşturulmuş.

m. ol- “savuşturmak” 027b/9

münderic (Ar.) Bir şeyin içinde yer
alan.

m. 001b/21

münderis (Ar.) Tamamen yok olmuş.

m. 033b/26

münfek (Ar.) Ayrılmış.

m. ol- “ayrılmak” 010b/1,
016a/19, 024b/1, 031a/28,
033b/7, 048a/19
m. 038a/24

münhedim (Ar.) Yıkılmış.

m. 033b/26, 034a/2

münhemik (Ar.) Bir işin üzerine çok
düşen.

m. 043b/1

münhezim (Ar.) Yenilmiş.

m. ol- “yenilmek” 039a/27

m. 011a/7, 011b/13, 037b/30

münhezimen (Ar.) Hezimete uğrayarak.

m. 011b/3

münkeşif (Ar.) Açılmış.

m. 032a/24

münkaṭı (Ar.) Kesilmiş.

m. ol- “kesilmek” 002a/17, 040a/29

münkād (Ar.) Boyun eğmiş.

m. 010a/8, 039b/1

münlā (Ar.) Hoca.

m.+ ları 031a/2

münşa‘ib (Ar.) Dallanan, budaklanan.

m. 027a/15

müntefi (Ar.) Faydalanan.

m. ol- “faydalanmak” 011a/2

müntehī (Ar.) Bir yere varıp ulaşan.

m. 019b/11

m.+ dir 027a/16

müntehāb (Ar.) Seçilmiş.

m. 019b/4

müraselāt (Ar.) Mektuplaşmalar.

m. 017a/26

mürā‘āt (Ar.) Saygı.

m. it- “saygı göstermek” 026a/31

m.- ı ḥāṭır “hatrı saygıyla gözetme” 003a/20

m. göster- “saygı göstermek” 005b/21, 021a/28

mürāca‘at (Ar.) Başvuru.

m. it- “başvurmak” 010a/1

m. olun- “başvurulmak” 048a/7

m. 014a/27

m.+ larına 011b/26

mürāsele (Ar.) Mektuplaşma.

m. 003a/31, 040b/28

mürālik İki yüzlülük

m. göster- “iki yüzlülük göstermek” 018a/16

müretteb (Ar.) Sıralanmış.

m. 012a/7, 033b/31, 044b/4

m. 006a/11, 045a/21

mürtefi‘ (Ar.) Yükselmiş, yüce.

m. 008a/15, 032a/16, 032b/15,
047a/5

maḥall-i m. “yüksek yer”
015b/18

mürūr (Ar.) Geçiş

m. it- “geçmek” 007b/19,
013b/31, 017a/1, 034a/4

şa‘b-ı m. ol- “geçişi zor olan”
003a/13

m. 006a/30, 024b/1, 034b/7,
040b/19

m.- ı eyyām “günlerin
geçmesi” 015a/2

m.- ı ezmine “zamanların
geçmesi” 027a/6, 029b/30

m.- ı zamān “zamanın
geçmesi” 004b/5, 009b/4,
023a/21, 025a/21, 034a/6,
039b/17

m.+ da 041a/4

m.+ ına 007b/23, 007b/29,
024a/25, 025a/15, 035b/2

m.+ ında 002a/28, 044b/25

mürüvvet-āmīz (F.) İçinde yiğitlik
bulunan.

müsā‘ade (Ar.) İzin.

m. göster- “izin vermek”
020a/11

m. it- “izin vermek” 046a/8

m. 006a/2, 006a/10, 019a/22,
026a/25, 026b/8, 030a/2,
040a/29, 046a/5, 048b/24

m.- yi baht “talihin müsadesi”
037a/8

m.- yi şāh “şahın izni” 006a/16

m.- yi ṭālī‘ “şansının verdiği
izin” 034b/13

m.+ de 036b/11

şüret-i m. “izin yoluyla”
015b/27

m.+ siyle 030a/20

m.+ yi 011b/26, 031b/26

müsāferet (Ar.) Yolculuk.

m. 008b/22

m.+ i 013b/16

meşāḳḳ-ı m. “yolculuğun
zorluğu” 044a/21

müsāmaḥa (Ar.) Hoşgörü.

m. olun- “hoşgörülü
davranılmak” 020a/23, 037a/12

m. 044a/22
m.+ ları 041b/21

müsāra‘at (Ar.) Acele etme, çabukluk,
sûrat.

m. eyle- “acele etmek”
009b/24, 023a/14, 023b/13
m. it- “acele etmek” 010a/10
m. 013b/8, 032b/5, 032b/18,
045b/24, 046a/12
güzār-ı m. “acele geçiş”
006b/30
şûret-i m. “acele yoluyla”
022a/11
m.+ ı 013a/31, 037a/13
m.+ ıyla 049b/2

müsāvī (Ar.) Eşit.
m. 023b/12
m.+ dir 048a/13

müsellem (Ar.) Verilmiş, teslim
edilmiş.

m. ol- “verilmek” 006a/26,
020b/26, 028a/1, 030a/18,
048b/14

müselsele (Ar.) Zincirleme.

cibāl-i m.- yi ‘azīme “büyük
sıralanmış dağlar” 032a/2

cibāl-i m. “sıralanmış dağ”
025b/8
m.+ niñ 034b/6

müsemmime (Ar.) Zehirleyici, zehirli.

ef‘āl-i kabīḥe-yi m.
“zehirleyici çirkin davranışlar”
037a/3

müslimīn (Ar.) Müslümanlar.

‘āme-i m. “Müslüman halk”
004b/8

müstağrebe (Ar.) Garip, tuhaf.

umūr-ı m. “tuhaf bulunan
işler” 003b/21, 012b/24,
027a/12, 049b/22

müstaḥaḳ (Ar.) Hak etmiş.

m. ol- “hak etmiş olmak”
039b/21

müsta‘id (Ar.) Yetenekli.

m. 004a/24, 020a/26, 039b/21
m.- i efrād-ı nās “halkın
yetenekli kişileri” 039b/25

müstaķill (Ar.) Bağımsız.

m. 040a/30

m.-i şanādīde “bağımsız
büyükler” 014a/2

müstaķille (Ar.) → **müstaķill**

‘illet-i m. “bağımsızlık sebebi”
016b/5

hükümet-i m. ol-idi “bağımsız
hükümet olmak” 009a/27,
014a/2
mahkūm-ı hükümet- i m.
014a/2 → **hükümet**

müstaķillen (Ar.) Bağımsız olarak.

m. 033b/18, 033b/22

müstaķşī (Ar.) Dikkatli araştıran.

m. 032a/27

müstedil (Ar.) Delille ispatlanmış.

m. 042b/6

müstenid (Ar.) Dayanan, yaslanan, bir
şey üzerine kurulmuş olan.

m. 037a/14

m.+ i 019b/5

müstevfā (Ar.) Eksiksiz ve tam olarak
almış.

m. 022b/22

müstevfī (Ar.) Eksiksiz ve tam olarak
alan kimse.

m. 045a/26

müstevī (Ar.) Düz.

m. ol- “düz olmak” 042b/7

müstevlī (Ar.) Zapt eden.

m. ol- “zapt etmek” 039b/19

müsül (Ar.) Ayakta durma merasimi.

m.+ a 019b/2

hīn-i m. “ayakta durma
merasiminin zamanı” 019b/22
m.+ e 038b/8, 046a/4, 046a/5
m.+ ına 018b/21

müşādefe (Ar.) Rast gelme.

m. 010a/22

müşādefet (Ar.) → **müşādefe**

m. it- “tesadüf etmek” 016a/6

müşādeme (Ar.) Silahlı çatışma,
çarpışma, muharebe.

maḥall-i m. “savaş yeri”
010a/12
m.+ ye 009b/30, 010a/11,
010b/13

müşādere (Ar.) El koyma, zorla alma.
m. eyle- “el koymak” 019b/24

müşāheret (Ar.) Evlenen iki insanın
aileleri arasında ortaya çıkan akrabalık.
m. 049a/14
neyl-i m. “evlenen iki insanın
aileleri arasında ortaya çıkan
akrabalık isteğine ulaşma”
033a/10

müşāhede (Ar.) Gözle görmek.
m. eyle- “görmek” 040b/26
m. it- “görmek” 007b/2,
010b/22, 014b/28, 024a/2,
025a/1, 028b/31, 042a/11
m. 020a/6, 035a/12
m.+ den 010a/7, 012b/29,
014b/6, 045b/11
m.+ lerinden 029a/22

müşāreve (Ar.) Danışma, istişare.
m. 005a/25

müşārün-ileyh (Ar.) Adı geçen.
vālī-yi m. “adı geçen vali”
022a/4

müşebbehütü’l-me’āl (Ar.) Anlamı
benzetilen.
m. 004a/2

müşerref (Ar.) Şerefli.
m. ol- “şereflenmek” 034a/7

müşevveş (Ar.) Düzensiz.
m. ol- “düzensiz olmak” 023b/8

müşfik (Ar.) Şefkatli.
peder-i m. “şefkatli anne”
006a/11
peder-i m. “şefkatli baba”
028a/21

müşkil (Ar.) Zor.
m. 035b/17, 036b/25
emr-i m. “zor emir” 007b/15,
021a/13, 044b/11
m.+ i 034b/8

müşkilāt (Ar.) Zorluklar.
m. 008a/19

retk-i m.- ı devlet “devletin zor durumunu düzeltme” 033b/11	m. 017a/11
tesviye-i m.- ı devlet “devletin zor durumunun düzeltilmesi” 019b/17	müte‘annid (Ar.) İnat eden.
m.+ in 034b/4	m. 036a/6
müşrif (Ar.) Yükselen, yücelen.	müte‘ayyin (Ar.) Meydanda olan.
m. 031a/25	m. 007a/16
m.- i sarāy “sarayın yüceliği” 033b/24	müte‘ayyinān (Ar.) Tanınmış, itibarlı.
müştehāt (Ar.) İstenilen.	m.- ı nās “halkın tanınmış olanları” 021b/1
m.- ı nefsāniyye “benlik arzusu” 039b/14	m.- ı şehir “şehrin tanınmış kimseleri” 045b/3
mütāba‘at (Ar.) Tabi olma.	müte‘ayyināt (Ar.) Meydanda olan.
m.+ ları 003b/18	m.+ dan 006b/10
aqvā-yı esbāb-ı m. “tabi olma sebeplerinin kuvvetliliği” 008a/25	müte‘ārif (Ar.) Meşhur.
müte‘ahhid (Ar.) Bir işi üzerine alan.	m. 047b/26
m. ol- “üzerine almak” 003a/27, 011b/24, 012b/6, 018b/19, 022b/14, 031b/27	mütebaşşır (Ar.) Etraflıca düşünerek hareket eden.
m. ol-idi 003a/28, 007a/7	m. 039b/22, 040b/27, 017b/29, 030b/7, 032a/27, 043a/11, 045a/12
müte‘allik (Ar.) Ait, dair.	müteğāvirān (Ar.) Birbirinin malını yağma edenler.

m.-ı tarafeyn 009b/19 → tarafeyn	mütekāsil (Ar.) Tembel. m. 020a/22
mütecāviz (Ar.) Saldıran. m. 005b/13, 011a/5, 034b/26, 035b/1	mütemekkin (Ar.) Yerleşmiş. m. 005b/10 m.- i Terākime “Türkmenlerin yerleşmesi” 004a/21
mütecessis (Ar.) Meraklı. m. 032a/27	mütemerrid (Ar.) İnatçı. m.+ ler 037a/2
müteferris (Ar.) Ferasetli. m. 017b/29	mütemevvil (Ar.) Zengin. m. 006b/15, 014a/12, 048b/31
müteheyi’ (Ar.) Hazırlanmış. m. ol- “hazırlanmak” 032b/4 m. 010a/11	mütenebbih (Ar.) Aklını başına toplayan. m. 014b/27
müteḥammil (Ar.) Tahammül eden. m. ol- “katlanmak” 006a/8 m. 004a/25, 008b/17	müteraḳḳıḅ (Ar.) Gözeten, bekleyen. m. ol- “gözetmek, beklemek” 019a/8, 021a/16, 025a/5, 043b/21 m. ol-idi 023a/3 m. 021a/20, 023b/26
müteḥayyir (Ar.) Şaşırmış. m. ol- “şaşırmak” 010b/5 m. 018b/30, 046a/15	
müteḥāṣī (Ar.) Sakınan. m. ol- “sakınmak” 034b/12 m. 013b/13, 020a/17, 033a/19	müteraṣṣıd (Ar.) Gözetleyen, gözleyen. m. 010a/27

m.- ı fırsat “fırsat gözleyen”
004a/27

mütarekkib (Ar.) Birleşen, birleşmiş.
m.- i fırsat “fırsatın birleşmesi”
005b/24

mütesāvī (Ar.) Eşit.
ķal‘a-ı m. “eşit kale” 013b/31

mütesāvīyen (Ar.) Eşit olarak.
m. 014a/4

mütevātir (Ar.) Ağızdan ağıza yayılan.
m. 030a/20

müteveccih (Ar.) Yönelen.
m. ol- “yönelmek” 015b/9

mütevellid (Ar.) Doğan, doğmuş.
m. 011b/10

müteyakķız (Ar.) Gözü açık.
m. ol- “gözü açık olmak”
041b/15
m. 014b/27

mütezāyid (Ar.) Artan.
m. ol- “artmak” 023b/31

müttehem (Ar.) Suçlanan.
m. ol- “suçlamak” 048b/10
m. 018b/25

müverriķ (Ar.) Tarihçi.
m. 029a/23, 041b/31
m.+ ler 027a/3, 029a/10,
030b/16
m.+ iñ 029a/11

müverriķīn (Ar.) Tarihçiler.
cumhūr-ı m. “tarihçiler topluluķu” 029a/21

müyesser (Ar.) Kolaylıkla olan.
m. ol- “kolay olmak” 002b/12,
013a/8, 023b/10, 045a/15

müzeyyen (Ar.) Süslenmiş.
m. 012a/7, 012a/17, 019a/28,
028b/5, 044b/14, 047a/29

müzāyaka (Ar.) Darlık, sıkıntı.
m. 015a/2, 032b/29, 037b/27,
045b/5, 046b/2
m.- yı ‘aķīme “büyük sıkıntı”
041a/2

müzākere (Ar.) Fikir alışverişinde bulunma.

m. 022a/23

m.+ ye 029b/14

fī-mā-beynehüm m. “fikir alışverişinin arasında” 028a/26

naḳş (Ar.) Eksiklik.

şūret-i n. “eksiklik biçimi” 031b/28

n.- ı ‘ahd it- “eksik yemin etmek” 038b/14

n.+ ıyla 048b/4

N

naḥīf (Ar.) Zayıf.

n. 012b/16, 015a/22

naḥīfū’l- ebdān (Ar.) Zayıf bedenler.

n. 013b/14

naḳīr (Ar.) Pek küçük ve önemsiz şey.

n. 044a/31

naḳl (Ar.) Anlatma, söyleme.

n. eyle- “anlatmak, rivayet etmek” 009b/3

n. it- “rivayet etmek” 016a/4, 044a/3, 048a/3

n. olun- “rivayet edilmek, söylenmek” 048a/8

n. 001b/7, 001b/11, 001b/20, 002a/8, 011a/21, 011b/7, 015b/31, 036b/23, 048a/3
n.+ inde 047b/19

naşb (Ar.) Tayin etme.

n. eyle- “tayin etmek” 007a/19

n. it- “tayin etmek” 021b/16, 023a/4, 023a/14, 026b/11, 035a/16

n. olun- “tayin edilmek” 002a/28, 024a/7, 024a/14

n. 006b/10, 016b/31, 017a/12, 017a/14, 017a/16, 021a/3, 021a/5, 022a/17, 024b/17, 026a/12, 032b/15, 033a/13, 033a/23, 033b/13, 033b/20, 048b/26

n.+ ı 028a/26

na‘ş (Ar.) Ölü.

n.+ ı 028a/13

naẓar (Ar.) Bakış, görme.

n. olun- “nazar olunmak” 049b/8, 049b/20

n. 006a/21

kaṭ'-ı n. “bakışı kesmek”
007b/30

maṭmaḥ-ı n.+ ı ol-idi “gözünü
dikmek” 028b/12

nā'il (Ar.) İsteddiği şeye erişen.
n. 046b/23

nā'ire (Ar.) Ateş, alev.

iltihāb-ı n.- i 'adāvet
“düşmanlık ateşinin
alevlenmesi” 029b/17

n.- i fitne “fitne ateşi” 016a/30,
032b/22, 037a/11

n.- i ğaḏab “öfkenin alevi”
035a/25, 044a/28

n.- i ḥurūb “savaşın
alevlenmesi” 022a/7

n.- i intikām “intikam ateşi”
031b/13

n.- i ṭama' “açgözlülük ateşi”
038a/28

n.- yi ḥāhiṣ “arzunun ateşi”
008a/22

nā-bedīd (Ar.) Meydanda olmayan.
n. 023b/24

nābız-gīrlık (Ar.) Nabza göre şerbet
veren kimse.

n. 026a/18

nā-būd (Ar.) Yok olan, yok.

n. ol- “yok olmak” 021b/21

n. 012b/31, 023b/24, 039b/28

nā-ṣār (Ar.) Çaresiz.

n. 010b/29, 011b/13, 015a/5,
015a/23, 019a/6, 019a/21,
019b/12, 025a/27, 036a/6,
037b/14, 042a/13, 044b/11,
047b/12

Mīrzā-yı Mülk-i n. 044a/14 →

mīrzā

nār-ı n. “çaresizlik ateşi”
012a/20

n.+ ına 010b/26

nā-dān (Ar.) Cahil.

maḳūle-i n. “cahil tabakası”
020a/22

n.+ dır 030b/6

n.+ lar 043b/23

nā-dāniyyet (Ar.) → **nādānī**

n.+ ine 020b/2

nā-dānī (Ar.) Cahillik.

n. 018a/8

nādim (Ar.) Pişman olan.

n. it- “pişman etmek” 043b/24

n. ol- “pişman olmak” 046a/2

nādirü'l-vuḫū' (Ar.) Meydana gelen nadir olay.

emr-i 'acīb-i n. “meydana gelen şaşırtıcı emir” 027b/12

nā-ehl (Ar.) Bir işin ehli olmayan.

n. 020a/22

n.+ leri 043b/1

nā-ehliyyet (Ar.) Ehliyetsiz.

n. 020b/2

nā-gehānī (Ar.) Ansızın.

n. 021b/6, 027b/8

belā-yı n. “ansızın gelen bela”
007a/23

nā-hemvār (Ar.) Uygun olmayan.

n. 043a/13

vaż'-ı n. “uygun olmayan tavır”
021b/6

nāhiye (Ar.) Çevre, bölge, civar.

n.+ sinde 023b/16

n.+ sine 024a/27

nāḫabil (Ar.) İmkansız.

n. 009b/30

nāḫıd (Ar.) Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran kimse.

n. 020a/29, 020b/23, 028b/19,
030b/7, 031a/15, 034b/18

nāḫış (Ar.) Eksik.

n. 012b/7

nālān (Ar.) İnleyen.

n. 002b/19, 012a/28, 012b/13

nām (Ar.) 1. İsim. 2. Ün, şöhret.

ketm-i n. it- “ismini gizlemek”
007a/29

n. 001b/3, 002a/22, 004a/15,
004a/26, 004b/4, 005b/6,
006a/13, 007a/20, 007b/18,
008a/11, 008a/27, 009a/27,
009a/30, 011a/9, 011a/29,
012b/31, 017a/7, 021b/20,
022b/1, 023a/22, 024a/27,
026b/13, 027a/1, 028a/31,

034a/4, 034b/19, 035a/20,
035a/21, 035a/26, 037b/7,
038a/14, 038b/19, 040a/31,
040b/7, 047a/5, 048a/26,
048a/29, 048b/13

nîk-n. “şanı yüce” 005a/22

taḥsîl-i n. “şöhret toplama”
005a/4, 0 07a/2

tebdîl-i n. “adını değiştirme”
002b/3, 003a/24, 012b/21,
013a/2, 045a/10

ṭama‘-ı n. “şöhret hırsı”
034b/10

kesb-i n.- ı celâdet “yiğitlik
şöhretini kazanma” 007a/2

n.- ı dîğēr “diğēr ismi”
010a/12, 035a/30

n.+ ı 006a/15, 006a/17,
028b/13, 029b/4

n.+ ına 004b/12, 006a/4,
006a/17, 021b/4, 029b/5,
029b/9, 031a/2, 048b/1

n.+ ında 001b/17, 003a/9,
013b/31, 021a/2, 030b/26,
032a/12, 040a/10

n.+ ını 005a/2

şāḥib-i zuhūr-ı n. “ismin
ortaya çıkış sahibi” 049b/15

n.+ ıyla 003b/22, 003b/23,
004a/23, 006a/14, 008b/30,
012b/25, 016a/29, 016b/15,
020b/15, 020b/16, 023a/21,
026b/1, 038b/10, 043a/9

nām-dār (Ar.) Ünlü.

n. 045a/5

şehir-i n. “ünlü şehir” 040a/1

nāme (Ar.) Mektup.

n. 017b/19, 018b/27, 019a/23,
036b/20

n.+ niñ 036b/22

n.+ si 018a/21

nā-mesbūk (Ar.) Daha önce
geçmeyen.

n. 043b/2

nāmūs (Ar.) Irz, iffet, hayâ.

n. 018a/14, 045b/4

n.- ı devlet “devletin namusu”
018b/7

ğayret-keş-i n.- ı saltanat
“saltanatın namusu için
çalalama” 020a/29

n.- ı saltanat “saltanatın
namusu” 006a/7

n.- ı şāh “şahın namusu” 018a/9

n.+ ı 018b/16

nā-müsta‘id (Ar.) Kabiliyetsiz.

n. 009b/30, 020a/17

nām-zed (F.) Aday.

n. it- “aday göstermek” 049a/14

n. kııl- “aday kılmak” 006a/14,
033a/24

n.+ i 004b/26

nān (F.) Ekmek.

n. 015a/20

nā-pāyidār (F.) Devamlı, kalıcı olmayan.

taht-ı n.- ı Īrān “İran’ın kalıcı olmayan tahtı” 030a/14

nā-peydā (F.) Görünmeyen.

n. ol- “görünmemek” 023b/25

n.+ dır 039b/28

nār (Ar.) Ateş.

n. 012a/20, 045b/24, 047a/9

n.- ı ejder “ejderin ateşi”
016b/9

n.- ı firāk-ı ḥasret “ayrılık hasretinin ateşi” 012b/24

n.- ı firāk-ı ḥasret-i peder
“babanın ayrılık hasretinin ateşi” 012a/27

itfā’-yı n.- ı fiten “fitne ateşini söndürme” 037a/15

n.- ı fitne “fitne ateşi” 032b/16

n.- ı ḡayret “gayret ateşi”
038a/10

n.- ı kīn “kin ateşi” 012b/29,
037a/25

n.- ı şefkat-ı māderāne
“anneye yakışır tarzda şefkatin sıcaklığı” 012b/17

n.- ı ṭama’ “açgözlülük hırsının ateşi” 047b/3

nārān (Ar.) Ateşler.

n. 047a/30

nās (Ar.) Halk.

erzāk-ı n. “halkın erzakı”
005a/28

keşret-i n. “halkın çoğunluğu”
048a/24

muḳtedā-yı n. “halkın örnek alınan kimseleri” 031a/3

müte‘ayyinān-ı n. “halkın itibarlıları” 021b/1
‘aḳde-i umūr-ı n. “halkın işlerinin düzenlenmesi” 020a/16
elsine-yi n. “halkın dili” 049b/6
esāfil-i n. “halkın sefil olanları” 021a/15
gayr-ı efrād-ı n. “halkın diğer fertleri” 033a/26
ḳulūb-ı n. “halkın kalbi” 017a/9, 020b/31
müsta‘id-i efrād-ı n. “halkın yetenekli kişileri” 039b/25
n.+ iñ 034a/9

nāsb (Ar.) Tayin etme.

n. it- “tayin etmek” 049a/31

nā-şāyeste (Ar.) Uygun olmayan.

n. 030b/22, 039b/23

nā-şinīde (F.) Duyulmamış, işitilmemiş.

n. 043b/1

nāşī (Ar.) –den, dolayı, sebebiyle.

n. 003b/12, 010a/7, 010a/8, 010a/20, 010b/31, 013a/2, 013a/10, 014a/3, 014b/3, 014b/9, 017b/5, 017b/16, 023b/30, 024a/2, 025b/29, 027b/6, 027b/29, 028a/6, 029a/29, 029b/17, 029b/28, 032a/9, 034a/7, 035b/8, 037a/24, 037b/20, 038a/22, 038a/24, 040a/26, 040b/31, 041a/3, 043a/4, 043b/13, 044a/23, 049b/25

nā-tüvān (Ar.) Kuvvetsiz, güçsüz.

n. 015a/22

nā-tüvāniye (Ar.) → **nā-tüvān**

n. 036b/2

nāṭıḳ (Ar.) Konuşan, söz söyleyen.

‘āmmi-yi n. “konuşan halk”

031a/11

nāṭıḳa (Ar.) → **nāṭıḳ**

n. 031b/22

nāz (F.) Cilve.

n.- perverāne ra‘şe “nazlı titreme” 039b/16

nāzır (Ar.) Bakan.

n. 039a/25

n.+ dır 032a/19

ne Ne.

n. 002a/23, 002a/24, 007b/12,

008a/26, 012b/31, 013a/11,

013a/25, 015a/26, 018b/20,

018b/30, 020a/10, 022b/25,

023a/22, 024b/8, 027b/22,

032a/26, 032b/1, 033a/31,

033b/8, 034a/22, 036a/8,

036a/25, 037b/18, 038a/20,

038b/3, 039b/23, 039b/30,

039b/31, 040b/29, 041a/28,

043b/27, 044b/25, 045b/14,

045b/31, 046a/2, 046b/20,

046b/21, 047b/17

n.+ ye 022a/15, 041b/21

nebāt (Ar.) Bitki.

n.+ dır 024b/6

nebātāt (Ar.) Bitkiler.

keşret-i n. “bitkilerin çokluğu”

038b/24

nebeviyye (Ar.) Peygamberle ilgili.

tārīḫ-i hicret-i n.- yi ‘alā “yüce

peygamberlerinin hicretinin

tarihi” 001b/1

necādet (Ar.) Kahramanlık, yiğitlik.

n.+ i 049b/20

necāt (Ar.) Kurtulma.

n. bul “kurtulmak” 047a/13,

047b/2

n. 013a/8

medār-ı n. “kurtulma sebebi”

009b/29

sāḫil-i n. “kurtuluş sahili”

002b/12

nech (Ar.) Men etmek.

n.+ e 030b/20

nedāmet (Ar.) Pişmanlık.

n. 035b/15, 047a/26

nedīm (Ar.) Sohbet arkadaşı.

n. 012b/21, 018a/2

n.- i nisvān “kadınların sohbet

arkadaşı” 012b/14

nefer (Ar.) Asker.

n. 002a/12, 002a/13, 002b/1,
002b/5, 005b/27, 009a/26,
010b/7, 011a/8, 011b/22,
013a/21, 014b/20, 019b/1,
019b/22, 025b/1, 028a/8,
030b/3, 031a/7, 031b/22,
036b/7, 046b/25, 048b/9,
048b/16

n.- i bahadır “yiğit asker”
005a/31
n.+ dir 005b/8
n.+ e 032b/24

neferāt (Ar.) Neferler.
n.+ ı 038a/11

nefise (Ar.) Hoşa giden güzel şey.

emvāl-i n. “iyi mallar”
046b/20, 046b/22
zehā’ir-i n. “iyi erzaklar”
008b/9
aṭ’ime-yi n. “güzel yiyecekler”
015a/23

nefret (Ar.) Nefret.

n.- i ‘adāvet-i ‘ādi “aşağılık
düşmanın nefreti” 030b/16

nefs (Ar.) **1.** Bir kimsenin kendi öz
varlığı. **2.** Bir şeyin merkezi.

n.- i İsfahān “İsfahan’ın
merkezi” 033b/24
n.+ e 014b/15
n.+ ini 013a/8, 034b/11,
046a/12
n.+ ine 033b/18

nefsāniyye (Ar.) İnsanda nefse ait arzu,
istek ve zaaflarda meydana gelen
benlik.

müşteḥāt-ı n. 039b/14 →
müşteḥāt
lezzet-i n. “nefsin arzuları”
021a/10

nefsü’l-emr (Ar.) İşin aslı, hakikati.

n.+ e 006a/20
n.+ i 029a/12, 029a/25

nefy (Ar.) Sürgün etme.

n. olun- “sürülmek” 021b/11,
022a/12
n. 019b/23

nehār (Ar.) Gündüz.

n. 004a/27, 004b/23, 014a/15,
027a/31, 034a/19, 035a/10,
049b/15

nehb (Ar.) Yağma.

n. 024b/22, 025a/4, 037a/23,
037a/29, 047a/3, 047a/10

nehr (Ar.) Akarsu, büyük ırmak.

n. 008a/29, 013b/31, 032a/3
034a/4, 038b/19

sāhil-i n. “nehrin sahili”
040b/30, 041a/6, 041a/12

n.- i Aras “Aras nehri” 024a/10,
024b/15, 024b/23, 024b/25,
024b/27, 025a/1, 025a/8

n.- i cereyān “akan nehir”
008a/28

n.- i Hind “Hind nehri”
038b/22, 039a/3, 040a/12,
040a/18, 040b/22, 041a/8,
041a/11, 048b/17, 049a/30

n.- i Kūbān “Kuban nehri”
024a/20

n.- i merķūm “adı geçen nehir”
008a/12, 035a/31, 038b/23,
040a/19, 040b/24

n.- i Sin “Sin nehri” 023a/16,
038b/22

n.- i Tigris “Dicle nehri”
023a/19

n.- i Fırāt “Fırat nehri”
026a/20, 029b/19

n.- i Ger “Ger nehri” 024a/10,
024b/25, 024b/29, 026b/28,
037b/8

n.- i Nīl “Nil nehri” 038b/23

bālā-yı n. “nehrin üstü” 041a/9
n.+ den 008a/11, 024a/28,
025a/2, 035b/2, 041a/4,
041a/20, 042a/11, 049a/7

n.+ e 035a/31, 042a/20, 049a/6
n.+ i 008b/12, 035b/4, 037b/9,
038b/25, 040b/4, 041a/12,
048a/27, 048b/3, 049a/29

n.+ ine 008a/29, 040b/11,
041b/6, 048a/29, 049a/6,
049a/23, 049a/26

n.+ ini 041a/26, 041b/11

n.+ iniñ 049a/30

n.+ iñ 026a/21, 035b/1,
040b/25, 041b/26, 048a/26

nemnāk (F.) Nemli.

n. 008a/14

neseben (Ar.) Soy bakımından.

n. 030a/20

neseb (Ar.) Soy.

n. 021a/11, 021a/14

n.+ leri 030b/23

netīce (Ar.) Sonuç.

n.- i tedbīr “tedbirlerin sonucu”

010b/10

nesīb (Ar.) Baba tarafından asil olan kimse.

n. 024a/29

nev‘ (Ar.) Cins, tür.

n. 024b/5

nesl (Ar.) Soy, sülale.

n.+ i 004a/1

n.+ inde 004a/4

n.+ ini 003b/28

n.+ leri 040b/15

nev’an(Ar.) Cins ve çeşit bakımından.

n. 002a/20, 005b/20, 015a/30,

015b/31, 044b/2, 047a/26

nevād (Ar.) Zarar, ziyan.

n.+ a 030a/28

n.+ ina 030a/1

neşārā(Ar.) Hristiyanlar.

N. 025a/26

milel-i n. 022b/29 → **milel**

nevāhī(Ar.) Etraflar, civardaki yerler.

n. 016b/22

n.- yi memleket 016b/23→

memleket

n.- yi Meşhed “Meşhed’in etrafı” 006b/12

n.- yi Sicistān “Sicistan’ın etrafı” 004a/8

n.+ de 004b/29

n.+ sinde 001b/8, 004a/14

n.+ sinden 035a/8

bā-meyān-ı n. “civardaki yerlerin arasında” 008b/4

neş’et (Ar.) Çıkma.

n. it- “çıkma” 025a/24

neşāt (Ar.) Sevinç.

n. 011a/24, 011b/20, 012b/2

kemāl-i n. “sevincin çokluğu”

006a/9

neşr (Ar.) Yayma.

n. 018b/2, 021b/5, 029b/9

n.+ siñ 037a/27

n.+ i 001b/15, 035b/17

nevāziş (F.) Gönül alma, iltifat etme.

n.- i hātır “gönül okşama”
005b/20, 019b/13, 017b/21,
019a/25, 026b/2, 026b/8, 028a/9
n.+ e 031b/6

nezāket (Ar.) Kibarlık.

n. 038b/12
n.+ leriyle 026a/31

nezāret (Ar.) Bakma, bakış.

n. 009b/12, 035a/17

nevcivān (F.) Genç.

n.- ı merķūm “adı geçen genç”
033a/14

nışf (Ar.) Yarı, yarım.

n. 034a/3

n.- ı āhar “diğer yarı” 045a/27

n.+ ı 045a/26

nevres (F.) Yeni yetişen.

n. 043a/30

nice 1. Çok, pek çok. 2. Nasıl.

n. 003a/8, 003b/31, 004a/3,
004a/13, 004b/15, 008a/10,
008b/17, 009a/15, 012b/12,
013a/12, 019b/18, 025a/21,
027a/25, 027a/26, 028b/29,
030b/11, 032b/23, 034b/4,
038b/23, 038b/29, 044b/6,
046a/17, 047b/11, 048a/15
n.+ leri 011a/20, 016a/23,
036b/4, 043a/6, 047b/13

nev-resīde (F.) Yeni yetişmiş.

civān-ı n. “yeni yetişmiş genç”
033a/13

neyl (Ar.) Ulaşma.

n.- i merām “isteğine ulaşma”
017b/30, 021a/9
n. 033a/10
n.+ i 049b/24

nez‘ (Ar.) Çekip çıkarma, koparma.

n. it- “koparmak” 014a/6
n. olun- “koparılmak” 009a/6
n. 011b/30, 033a/29, 037b/25

n.+ leriñ 048b/27

n.+ si 011a/7, 045b/6

n.+ sin 041b/2, 049a/23

niçün Niçin.

n. 047a/19

nidā (Ar.) Seslenme.

n. 021a/26, 032b/16

nihād (Ar.) Huy, yaratılış.

n. 013b/20

n.- ı şekāvet “kötü yaratılışlı”

005b/10

nihānī (Ar.) Gizli, gizlice.

n. 003a/31, 007b/8, 007b/31,

015a/6, 022a/10, 022b/13,

040b/28

şübhe-i n. “gizli şüphe”

028a/12

nihāyet (Ar.) Son.

n. bul- “sona ermek” 011b/31,

042a/17

selāmet-i n. “son kurtuluş”

005a/21

n.+ i 027a/16, 047b/25

n.+ ine 026a/20

ni‘met (Ar.) İhsan, bağış.

n. 015a/20

nisbet (Ar.) Bağ, ilgi.

n. 009a/28

nisvān (Ar.) Kadınlar.

n. 030b/3, 039b/18, 043b/22,
047a/14

‘acze-i n. “kadınların acizliği”

047a/20

cumu‘-ı n. “kadınların
toplanması” 014a/15

n.- ı bīve 015b/5 → **bīve**

n.+ a 028a/8

meyān-ı n. “kadınların ortası”
033a/25

n.+ dan 012b/9, 012b/21,
049b/17

nedīm-i n. 012b/14 → **nedīm**

n.+ ı 027a/9, 028b/23, 047a/7

n.+ in 046b/19

nişān (Ar.) İz, işaret.

n. 005a/4, 015a/12, 021b/23,
034b/10, 038a/14, 040a/31

n.+ ı 011a/9, 012b/31, 023a/22

nişāne (Ar.) → **nişān**

n. 007a/2

niyār (Ar.) (?) Ateşler.

māh-ı n. 036a/22, 041a/18

niyāz (Ar.) Yalvarma.

n. 045a/16, 046a/6

imhāl-i n. “yalvarmayı erteleme” 025b/4

n.+ dan 045a/2

niyāz-mend (F.) Yalvarmalı halde olmak.

n. ol- “yalvarmak” 044b/30, 046a/5

n. ol-idi 007a/6

niyāz-nāme (Ar.) Birinden yardım istemek üzere yazılan yazı.

n.+ ler 041b/10

niyyet (Ar.) Niyet.

n. 006b/12, 009b/24, 017a/2

n.+ i 034a/21

n.+ inde 019a/17

n.+ iyle 023b/12

nizā' (Ar.) Kavga.

n. 030b/27

nizām (Ar.) Düzen.

n. 006b/11, 010b/24, 017b/24, 033a/17, 034a/10, 036a/26, 039a/29

pezīrā-yı n. “kabul edilen düzen” 027b/10

n.- ı cedīd-i devlet-i Hind “Hint devletinin yeni düzeni” 048b/7

n.- ı cedīde “yeni düzen” 048b/8

n.- ı devlet “devletin düzeni” 039b/17

n.+ a 016b/23

şūret-ı n. “düzen yoluyla” 017a/4, 048b/27

n.+ ı 048b/13

n.+ larıñ 042a/8

nīk-nām (F.) Namı iyi olan.

n. 005a/21

nīm (F.) Yarı.

n. 045b/14

nīm-mürde (Ar.) Yarı ölü.

n. ol- “yarı ölü halde olmak” 013b/15, 015a/24

nīrū (Ar.) Güç, kuvvet.

n.- yı bāzū-yı şecā‘at “yiğitlik kuvveti” 049b/21

n. 047b/15, 048a/8

n.- ı ğayrı “diğer paralar” 047b/9

nīsān (Ar.) Yılın dördüncü ayı.

māh-ı n.+ iñ 023a/18 → **māh**

nuşh (Ar.) Öğüt.

n. 035b/24, 038a/12, 046a/1

n.+ a 037a/3

noķşān (Ar.) Eksiklik.

n. 036a/14

n.+ ların 013b/26

nūş (Ar.) İçme.

n. 012b/30

noķta (Ar.) Belli bir yer.

n. 046a/15

nūz (Ar.) Bakanlar.

n. 044a/5

nöbet (Ar.) Sıra.

n. 010a/30

nübüvvet (Ar.) Peygamberlik.

n.- i salţanat “saltanat sırası”

004b/6

n.+ i 003a/6

ḥānedān-ı n. “peygamberlik soyu” 021a/12, 030b/24

nöbet-be-nöbet (Ar.) Nöbetten nöbete.

n. 001b/4

nüdemā (Ar.) Dostlar.

n. 043a/14, 043b/22, 048b/14

n.+ sı 041a/3

nöbetçi Nöbetçi.

n. 043b/15

nüfūs (Ar.) 1. Nüfus. 2. Kişi.

n. 008a/18, 042a/21

nuḥūst (F.) Birinci.

veled-i n. “ilk oğul” 049a/30

itlāf-ı n. “nüfusun öldürülmesi” 007b/24

n.- ı beşer “insanların tamamı” 047b/1, 047b/12

nuķūd (Ar.) Paralar.

n.- ı keşir “çoğu kişi” 036a/25,
046a/21

itlâf-ı n.- ı keşire “çoğu kişinin
öldürülmesi” 035a/24

n.- ı vâfire “çok kişi” 035b/17

katl-i n. “nüfusun öldürülmesi”
047a/26

nükte (Ar.) Nükte.

n. 020b/24, 021a/7, 023b/3

nükûl (Ar.) Vazgeçme.

n.+ da 020b/17

nümāyān (Ar.) Görünen.

n. ol- “görünmek” 049b/20

n.- idi 040b/19

nüşha (Ar.) Tıpkısı, eşi.

n.+ sı 001b/2

nüzûl (Ar.) İnme.

n. eyle- “inmek” 008a/31

n. it- “inmek” 012a/11, 012a/21

n. olun- “inilmek” 008b/14

n.+ de 028a/19

n.+ üne 040b/23

o İşaret zamiri.

o. 001b/11, 005a/14, 019a/2,
020a/12, 021b/5, 022b/19,
031a/1, 034b/7, 037a/5, 038b/4,
047b/14

ocağ Asil ve büyük aile, hanedan.

o.+ ın 012b/3

o.+ lık 026b/11, 026b/15,
043a/27

oda Oda.

o.+ larını 012b/13

oğul Cinsiyeti erkek olan evlat.

o.+ u 001b/9, 001b/15, 012a/1,
012b/27, 020a/26, 020b/19,
021a/2, 021a/25, 021b/17,
021b/20, 026a/11, 033a/14
o.+ udur 004a/18, 004a/22

o.+ um 012b/18

o.+ una 018a/24, 025a/8,
038a/6, 038a/7, 048b/22,
048b/23

o.+ unda 033b/13

o.+ unu 017a/13, 017a/14,
024b/16, 025b/24, 049a/14

o.+ unuñ 049a/6

O

oķun - Okunmak.

o.- maķ 021b/4

oķu - Okumak.

o.- yup 036b/29

ol - Olmak yardımcı fiili.

ķālib o.- a geldikleri 041b/31

o.- a 037b/20

‘ā’id o.- a 029b/27

cā’iz o.- a 029b/25

ibķā’ itmiş o.- a 031a/17

menūť o.- a 033b/22

mū’eddī o.- a 019a/30

mūmkin o.- a 040b/21

mūsellem o.- a 048b/14

sūhūletli o.- a 009b/13

ķāmin o.- a 029b/21

giriftār o.- acaķın 009b/29

ikrāmlar o.- acaķın 035b/25

maķlūb o.- acaķın 019a/7

mūncerr o.- acaķın 012b/20,

022a/16, 045a/12

mūķevveķ o.- acaķın 023b/8

rāsiķū’ddem o.- acaķın 018b/28

inhidām o.- acaķını 023b/9

sebāt-ı ķadem o.- acaklarını

016b/30

o.- acaķ 018a/6, 029b/12

giriftār o.- acaķ 041b/13

ma‘ber o.- acaķ 024a/24

mūsā‘ade o.- acaķ 040a/29

rāhī o.- acaķ 032b/6

tāb-āver o.- acaķları 025a/29

belā o.- acaķların 015a/4

sābit-ķadem o.- acaķlarını

009a/24

tāb-āver o.- amayacaķın

009a/12

emīn o.- amayıp 003b/3

tāb-āver o.- amayıp 010b/21,

036b/3

mūnfek o.- amazlar 048a/19

o.- an 004b/20, 005a/6,

005a/18, 006a/5, 007b/11,

008a/22, 013b/6, 018a/21,

019a/21, 019b/16, 020a/5,

025a/22, 027a/21, 030a/29,

032a/25, 041a/23, 043b/31,

044b/26, 047b/17

‘umde-i merāmı o.- an 035b/19

‘umde’l-maķāķıd o.- an 038a/18

‘umdetū’l-merām o.- an 028b/9

aķlīyyesi o.- an 014a/17

ba‘īd o.- an 014a/16

bā‘is-i būrūdet o.- an 044a/15,

044a/19

bā'is-i emniyyeti o.- an 034a/17
bā'is-i endīşe o.- an 039a/17
buġāt-ı devlet o.- an 007b/3
cālis-i taht-ı hükümet o.- an
004b/17
cāy-gīr-i zāmīri o.- an 005b/31,
026a/16
cem' o.- an 047b/26
dāhıl o.- an 032b/1, 040a/7
dārū'l-mülkü o.- an 024a/12
dost o.- an 031b/29
eczā'sı o.- an 040b/20
enseb o.- an 045b/4
esrārı o.- an 032a/25
fāşıl o.- an 004a/11
hem-civārımız o.- an 038a/19
hadd-i cenūbīsi o.- an 025b/13
hükümünde o.- an 033b/28,
046b/29
halefleri o.- an 030b/19
kürsīsi o.- an 025b/30
kalbgāh o.- an 004b/8
kalem-rev-i hükümet o.- an
001b/5
karār-dāde-i ittifāk-ı ārāları o.-
an 032a/8
karīn-i iştiğāl o.- an 022b/11
ma'iyyetinde o.- an 049a/27
maḳbūzı o.- an 017b/10

maḳtū'ı o.- an 005a/24
māfi'z-zāmīri o.- an 027b/25
mebnā-yı fesād o.- an 034b/1
mesābesinde o.- an 038a/16
meskenleri o.- an 024a/8
meşhūdu o.- an 042a/16
mihmānı o.- an 020a/4
mu'tādı o.- an 042b/21
mu'tādları o.- an 041b/16
mu'temed o.- an 019a/12
muḥāfazada o.- an 008b/19
mūcib-i sefer o.- an 035a/1
münhezim o.- an 039a/27
penāhgāhları o.- an 035b/8
perākende o.- an 007a/29
rāst o.- an 007b/18
re'āyāsı o.- an 045a/24
sedd-i sedīdi o.- an 007b/31
ser-'asker o.- an 042a/12
ser-kārda o.- an 032b/9
sipeh-sālār-ı 'asker o.- an
007b/4
sipeh-sālārı o.- an 023b/20
şadır o.- an 032a/23, 038a/7,
044b/8
şöhret-şi'ār o.- an 039a/1
telef o.- an 046b/31
tevābi' o.- an 009a/20
tevābi'-i 'Acem o.- an 037a/28

umūr-ı müstağrebeden o.- an
049b/22
velī-‘ahdı o.- an 038a/6
vezīri o.- an 019a/6
zīr-i hükümünde o.- an 039a/11
žāyi‘ātı o.- an 018b/17
o.- anlar 018a/17
bi’l-meclis o.- anlar 028b/8
esīr o.- anlar 029b/23
evvel-be-evvel hāzır o.- anlar
041b/11
hevādār o.- anlar 028b/28
müstaḥaḳ o.- anlar 039b/21
zuhūr o.- anlar 042b/19
ricāl-i vilāyet o.- anlarıñ
028a/25
sākin o.- anlarıñ 037a/22
ümīdinde o.- anlarıñ 019a/9
mažannesı o.- anlara 047b/6
nażar-kerdesi o.- anlara
019b/31
nāmına o.- anlara 031a/2
nāmında o.- anlara 030b/26
bi’l-meclis o.- anlardan 028b/27
zī-ḳudret o.- anlardan 022a/18
dest-resi o.- anları 012b/4
mūşir o.- anları 047a/27
o.- araḳ 004b/20
āşinā o.- araḳ 033b/1

ziyāde o.- araḳ 005a/2
o.- du 017a/24, 026a/17,
035a/11, 040b/5, 048b/6
‘āzim o.- du 035b/12, 046a/23
‘āzim-i rāh o.- du 004b/14,
023a/7
‘āzim-i rāh-ı ‘avdet o.- du
030b/5
‘āzim-i rāh-ı firār o.- du
011b/12
‘āzim-i rāh-ı memālik-i eṭrāf o.-
du 017a/10
‘āzim-i rāhī o.- du 003a/25,
005b/28, 018a/29
bā‘is o.- du 044a/7
bā‘is-i endīşe o.- du 023b/7
bālīg o.- du 008a/5, 015b/2,
023a/2
bedīhī o.- du 049b/29
bed-nām o.- du 027b/18
bir o.- du 009b/18
cem‘ o.- du 041a/2
cezmi o.- du 014b/16
dağdağa-ı derūn o.- du 028a/12
dā‘iyesinde o.- du 005a/4,
012b/30, 016b/27, 030b/16
dād o.- du 030a/25
dāhil o.- du 015b/14, 046a/25
dilşād o.- du 006b/26

endiſe o.- du 018b/20
fikrinde o.- du 034b/4
giriſtār o.- du 043a/6
görülmaz o.- du 033b/23
güftgü o.- du 003b/31
ğaltān o.- du 015b/17
ğarķ o.- du 011b/18, 042a/20
ğālib o.- du 008b/30
hāzır o.- du 049a/1, 049a/21
ķabūl o.- du 031b/26
ķafā-dār o.- du 046a/26
ķaydında o.- du 014b/31,
018a/20
ķā'il o.- du 046a/13
lāhiķ o.- du 005b/26, 035a/25
lūle-endāz o.- du 036a/23
mağlūb o.- du 025b/30
maḥzūz o.- du 043b/10
mālāmāl o.- du 047b/20
māni' o.- du 032a/11
me'mūr o.- du 022b/4, 043b/19
mebde' o.- du 031b/6
mecbūr o.- du 019a/22,
042a/14, 044b/12, 045b/1,
048b/3
mecrūḥ o.- du 023b/5
menfūra o.- du 047b/11
mu'terif o.- du 044a/10
muḥtāc o.- du 024a/26

muķayyed o.- du 015a/28
muteżarrır o.- du 010b/18
mū'eddī o.- du 043b/2
müctemi' o.- du 022b/17
müte'ahhid o.- du 022b/14,
031b/27
müterakķıb o.- du 021a/17,
043b/21
müteveccih o.- du 015b/9
müteżāyid o.- du 023b/31
nā-peydā o.- du 023b/25
niyāz-mend o.- du 044b/30
rāci' o.- du 025b/31
rāhī o.- du 025b/12, 026a/14
resīde o.- du 016a/17
ricāmend o.- du 014a/28,
019b/3
rū-nümā-yı zuhūr o.- du
005a/26, 031b/15
ſehīd o.- du 023b/28
ſükr-i bī-ğāye o.- du 029b/13
ta'dāda o.- du 046b/4
tedāriginde o.- du 033a/8
tehyīç o.- du 031b/13
telef o.- du 009a/21, 036a/25,
042a/21, 043a/5, 045b/7,
046a/21
ta'me o.- du 015b/22
tālīb o.- du 019a/20

ṭārī o.- du 025a/19
vāḫī' o.- du 021b/28
vāṣıl o.- du 012a/11, 014a/16,
014a/26, 019b/6, 023a/18,
024b/21, 024b/23, 025a/13,
026a/15, 035a/27, 035a/31,
039b/11, 041b/6, 043b/9,
049a/6, 049b/3
veṣīle o.- du 047b/12
vezān o.- du 025b/28
yeksān o.- du 047a/28, 047a/31
ziyāde o.- du 044b/20
zāhir o.- du 007a/10, 022a/5,
022a/8
zāhib o.- du 035b/20, 039b/23,
045a/29
āgāh o.- duğu 037b/6
mübāşeret o.- duğu 049b/19
şabāḥ o.- duğu 047a/1
'azīmeti o.- duğun 045b/22
düş o.- duğun 041b/8
telef o.- duğun 047b/1
o.- duğundan 049b/26
cüz'ıyyāt-i maḫūlesi o.-
duğundan 013b/11
o.- dular 008a/8
'asker o.- dular 013b/24
'āzim o.- dular 006b/20,
012a/17, 035a/9

'āzim-i rāh o.- dular 008a/26
alay o.- dular 012a/18
āmāde o.- dular 037b/3
bādī o.- dular 041a/17
ceyş-i 'azīm o.- dular 037b/3,
037b/13
dā'ıyesinde o.- dular 029a/16
düş o.- dular 041a/14
efzūn o.- dular 013b/26
fırka o.- dular 045b/3
firāra o.- dular 036b/4
gıřiftār o.- dular 007a/23,
042a/12
ḫayrān o.- dular 022b/25
ḫāzır o.- dular 038a/29
imḫāl-i niyāzda o.- dular 025b/4
ḫābil o.- dular 015a/5
lāḫıḳ o.- dular 025a/3
maḫzūn o.- dular 016a/13
mā'il o.- dular 037b/5
mecbūr o.- dular 010b/30,
014b/7, 026a/5
muntazır o.- dular 037b/16
munzamm o.- dular 007a/31
muşırır o.- dular 020b/12,
037a/4, 042a/7
mübāşeret o.- dular 032b/28
müdāvim o.- dular 004b/18
mülākī o.- dular 024b/10

müte‘ahhid o.- dular 011b/24,
018b/19
müteheyi’ o.- dular 032b/4
mütehayyir o.- dular 010b/5
müteraqqıb o.- dular 019a/8,
025a/5
perīṣān o.- dular 023b/6
perīṣānū’l-ḥāl o.- dular 038a/3
raḥne-dār o.- dular 042a/10
şadedinde o.- dular 016b/7
şikār o.- dular 005b/3
tābi‘ o.- dular 004b/31
tedāriginde o.- dular 038a/9
telef o.- dular 002b/2, 010b/30
tu‘me-yi şimşīr-i Ağvāniyān o.-
dular 032b/25
vāşıl o.- dular 006b/3, 008a/27,
013b/29, 015a/12, 022b/28,
032b/27, 039a/8
zāhib o.- dular 030a/9, 030b/20
o.- duğu 004a/17, 009a/20,
019a/25, 023a/22, 041a/4
āgāh o.- duğu 009b/27, 043b/3
bānisi o.- duğu 017b/16
dil-teşne o.- duğu 029a/19,
040a/31
dil-teşnesi o.- duğu 033b/14
dīde-dūz o.- duğu 029a/30
evkāt-ı güzār o.- duğu 006b/29

ferīhte o.- duğu 020b/28
fitne-i ‘ālem-gīr o.- duğu
016b/9
giriftār o.- duğu 039b/9
ḥākimi o.- duğu 043a/16
ḥāvī o.- duğu 002b/14
iftihār-yāb o.- duğu 003b/6
işāret o.- duğu 009b/3
kādīr o.- duğu 041b/26
lāḥik o.- duğu 005a/29
maḥşūr o.- duğu 002a/12
mehcūr o.- duğu 044a/19
mestūre o.- duğu 021b/26
muğtenem o.- duğu 005b/30
mümkin o.- duğu 003b/28
mündeḥfi‘u027b/9
resīde-i ḥitām o.- duğu 004b/13
şīftesi o.- duğu 028a/23
şūrīde-ḥāl o.- duğu 020b/26
vāki‘ o.- duğu 031a/13
vāşıl o.- duğu 009a/17, 011b/1,
019b/20, 022a/12,
027b/24, 033b/14, 035b/12
vekīli o.- duğu 013a/28
vezān o.- duğu 005b/18
o.- duğudur 028a/29
zafer-yāb o.- duğumuz 002a/8
o.- duğun 017b/27, 028a/28,
042a/10

‘āciz o.- duğun 010a/23
beyninde o.- duğun 013b/9
esāfil-i nāsdan o.- duğun
021a/15
ḫalef o.- duğun 003b/11
ḫāṭara o.- duğun 008b/2
ḫaṣḫında o.- duğun 028a/5
ṣitāb o.- duğun 015b/26
vāḫi‘ o.- duğun 028a/31
o.- duğuna 010a/6
farīza-ı zımmet o.- duğuna
006b/24
‘azīm o.- duğundan 023b/20
fırṣat-yāb o.- duğundan 006b/25
maḥall-i metīn o.- duğundan
010a/20
mecma‘ı o.- duğundan 014a/11
mübtelā o.- duğundan 022a/13
ṣa‘b-ı mürūr o.- duğundan
003a/13
saḫīl o.- duğundan 009b/4
teṣne o.- duğundan 017b/16
zī-ye’s o.- duğundan 031a/7
o.- duğunu 012b/12, 039b/31
ḫaṣḫında o.- duğunu 041a/8
maḫtūl o.- duğunu 036b/5
ṣāyān o.- duğuyla 033b/12
mu‘īn o.- duğun 036b/18
mecbūr o.- duğ 036b/29

muvaḫḫak o.- duğ 036b/26
o.- duğça 042a/31
o.- duğda 040a/15
ber-ṭaraf o.- duğda 022a/31
cālis-i serīr-i ṣāhī o.- duğda
012a/22
dāḫil o.- duğda 015b/15
mesmū‘ o.- duğda 024a/4
mesmū‘ı o.- duğda 003b/6
mübāṣir o.- duğda 002b/31,
014b/27
mülākī o.- duğda 009b/25
resīde o.- duğda 003b/30
resīde-i encām o.- duğda 029a/8
ṭu‘me-yi ṣimṣir o.- duğda
037b/30
vāṣıl o.- duğda 011b/4, 022a/22,
025a/31, 038b/6
āmāde o.- duğları 037a/30
dil-ṣād o.- duğları 015a/26
fesād o.- duğları 048b/10
me‘lūf o.- duğları 015a/22,
026b/7
mecbūr o.- duğları 015a/3
meṣṣūl o.- duğları 005a/29
mübāṣeretde o.- duğları
026a/11
münfek o.- duğları 033b/7
zafer-yāb o.- duğları 034b/14

müsellem o.- duğların 028a/2
hamiyyetsiz o.- duğlarına
040a/27
yekcihet o.- duğlarına 034a/30
dîlgîr o.- duğlarından 032b/2
fırşat-cûy o.- duğlarından
043a/16
kaydında o.- duğlarından
043b/3
yek-cihet o.- duğlarını 034a/27
âgâh o.- ıcağ 042a/6, 043a/16
âhîr o.- ıcağ 021a/19
bâ'is-i gâ'ile o.- ıcağ 017b/23
bâ'is-i iftiğâr o.- ıcağ 020a/18
bâliğ o.- ıcağ 006b/12
câlis-i serîr-i saltanat o.- ıcağ
020b/10
câlis-i serîr-i şâhî o.- ıcağ
020b/6
izhâr o.- ıcağ 028b/29
lâhîk o.- ıcağ 017b/8
ma'lûmu o.- ıcağ 006b/19
mesmû'ı o.- ıcağ 026a/11,
037a/30, 038a/4, 040b/4,
043b/7, 046b/4
murağğâş o.- ıcağ 006a/1
münkaţı' o.- ıcağ 002a/17
müntefi'e o.- ıcağ 011a/2
müsellem o.- ıcağ 006a/26

niyâz-mend o.- ıcağ 046a/5
vâkıf o.- ıcağ 021b/24, 038a/10,
039b/22
sebeb o.- ıcı 033a/18
istidlâl o.- ına 033a/16
teslîm o.- ına 045a/4, 045a/6
âgâh o.- madan 015a/13
ğanîmet o.- madan 042a/28
kâ'ide-mend o.- madı 010b/9
ma'lûm o.- madı 011a/9
mesmû' o.- madı 033a/14
müfid o.- madı 025b/4
rağne-pezir o.- madı 010b/2
râm o.- madı 043a/23
dest-res o.- madıñız 038a/18
rızası o.- madığı 018b/3
hadd-i imkânda o.- madığın
036a/7
hayyiz-i imkânda o.- madığın
018a/1
kaydında o.- madığın 028b/30
metâneti o.- madığın 008b/3
müyesser o.- madığın 002b/12,
023b/10, 045a/15
zehresi o.- madığın 032a/29
tenaşşuğ o.- madığında 046a/1
iğtidârları o.- madığından
023b/21
imkânı o.- madığından 022b/19

maḥfūz o.- madıǵından 006b/16
taṭyībe-yi iktidārı o.-
madıǵından 019a/5
‘alākası o.- madıǵını 044a/4
Ġazvīn’de o.- madıǵını 013a/20
ḥaṣāneti o.- madıǵından
025a/20
dāḥil o.- madıǵı 044a/10
elde o.- madıǵı 007b/14
izni o.- madıǵı 046a/31
tenbīhi o.- madıǵı 033b/23
muraḥḥaṣ o.- madıǵları 018b/5
mā’il o.- madıǵlarından
003a/17
āmāde o.- maǵa 041b/11
o.- maǵa 030b/31
ṣāh o.- maǵa 028b/28
ta’yīn o.- maǵa 040a/19
ber-ṭaraf o.- maǵı 019b/1
düşmen o.- maǵı 003b/14
o.- maǵla 002b/7, 003a/7,
008b/16, 017a/27, 023a/11,
028b/24, 031a/30, 036a/22
bā’is o.- maǵla 030a/3
cārī o.- maǵla 027a/20
ehsel o.- maǵla 039a/6
farīza-ı zimmet o.- maǵla
004b/17
fehm o.- maǵla 030b/8

gelmemiş o.- maǵla 018a/10
ġālib o.- maǵla 034b/18
ḳavī o.- maǵla 025a/23
ma’lūm o.- maǵla 027b/24
maḳṣūd-ı bi’l-beyān o.- maǵla
003b/27
mażbūtı o.- maǵla 002a/5
māhir o.- maǵla 022a/24
merfū’ o.- maǵla 040a/16
muḥaḳḳaḳ o.- maǵla 036a/10
müstevī o.- maǵla 042b/7
pezīrā-yı ḥuṣūl o.- maǵla
030a/29
saḳīl o.- maǵla 048b/3
ihtimāl o.- maǵla 031a/26
tāmmü’l-‘aḳl o.- maǵla 041b/24
tembel o.- maǵla 041a/25
vaḳt-i firsat o.- maǵla 045b/23
vāḳi’ o.- maǵla 004a/12
vāris-i saltanat o.- maǵla
020a/26
virilmiş o.- maǵla 008b/31
zāhir o.- maǵla 003a/17, 030a/4
o.- maḳ 014b/30, 018a/31,
018b/10, 021b/31, 030a/5,
034a/21, 044a/23, 048b/19
‘asker o.- maḳ 016b/13
‘ā’id o.- maḳ 026a/18
a’ḳābından o.- maḳ 030b/23

aşhâb-ı zuhûrdan o.- mak
049b/22
âfâk-gîr o.- mak 037a/12
dâ'imü'l-bekâ o.- mak 048a/30
destûru'l-'amel o.- mak 033b/4
fevt o.- mak 040b/2
güzârî o.- mak 048b/21
helâk o.- mak 012b/27
hadd-i fâsıl o.- mak 026a/20
hışse-yâb o.- mak 003b/6
huşûl-pezir o.- mak 007a/10
hud'a o.- mak 022a/2
istidrâcî o.- mak 049b/28
ma'bed o.- mak 033b/28
mahkûm o.- mak 035b/31
mecbûr o.- mak 014b/10
mededres o.- mak 002a/18
mesâvî o.- mak 035b/31
mevcûd o.- mak 033b/13
mihmân o.- mak 020a/4
mü'eddî o.- mak 030a/4
mübtelâ o.- mak 012b/27
münkaatî' o.- mak 040a/30
peyveste o.- mak 030b/24
pîşrev o.- mak 013b/6
rû-gerdân o.- mak 023b/30
senâkârî o.- mak 027b/18
tahkîk o.- mak 013a/15
tesdîd o.- mak 018a/23

tevâbi'nde o.- mak 026a/22
tarafdâr o.- mak 048b/28
târî o.- mak 010a/18
vâlâ-kadr o.- mak 020b/12
vesîle o.- mak 002a/20, 027b/2
vesîle-i sühûlet o.- mak 027b/26
zeyl o.- mak 001b/21
zîbinde o.- mak 020b/16
zâmin o.- mak 040a/21
ber-taraf o.- makda 036b/10
halef o.- makda 003b/10
âmâde o.- maların 043b/15
o.- malarıyla 014b/8, 026b/30
çâbük o.- malarıyla 043a/2
dîde-düz-ı fırsat-ı intikâm o.-
malarıyla 037a/26
kâhil o.- malarıyla 039b/15
mezheb o.- malarıyla 030b/24
muhtâc o.- malarıyla 009b/5
müşerref o.- malarıyla 034a/7
âgâh o.- mamağ 043b/17
daķıķa-ı fevt o.- mamağ
019a/26
fırsat-yâb o.- mamağ 013a/11,
022a/21
giriftâr o.- mamağ 047b/14
mâni' o.- mamağ 035b/19
muḥaddisi o.- mamağ 031a/15
müyesser o.- mamağ 013a/8

reh-yāb o.- mamaķ 035a/14
vāķıf o.- mamaķ 034b/22
zāhib o.- mamaķ 038b/3
fesād-ı fırşatyāb o.- mamaları
016a/27
resīde-yi ĥitām o.- mamış
005a/25
şādır o.- mamış 012b/8
re'yi o.- mamışken 034a/22
ĥafı o.- maya 002a/1
tāb-āver o.- mayacağı 025b/22
firīfte o.- mayacağın 032a/28
pāyidār o.- mayacağın 036b/6
ķabūl o.- mayacağını 040a/25
maĥkūm o.- mayacaķlarına
018a/18
o.- mayıp 014b/2, 019b/28,
026b/18, 034a/26, 037b/14,
040a/8
belli o.- mayıp 048a/25
emīn o.- mayıp 009a/14
ĥālī o.- mayıp 009a/15, 040b/28
kār-ı fūrū-māyegān o.- mayıp
045a/20
ķa'il o.- mayıp 049a/22
ķaşdıyla o.- mayıp 022a/29
ķā'il o.- mayıp 043a/23
ma'lūm o.- mayıp 037b/9
mā'-ı cārīsi o.- mayıp 008a/12

māni' o.- mayıp 020b/20
muĥtāc o.- mayıp 020b/11,
047b/29
müfīd o.- mayıp 023b/6
mümkin o.- mayıp 014b/30
münfek o.- mayıp 010b/1,
016a/19, 024b/1, 031a/28
müteĥāşī o.- mayıp 034b/12
reh-yāb o.- mayıp 033a/27
şadedinde o.- mayıp 013b/27,
025a/16
şāyeste o.- mayıp 020a/22
şöhreti o.- mayıp 021a/14
tāb-āver o.- mayıp 035b/5
tarīķiyle o.- mayıp 033a/10
vazīfeleri o.- mayıp 018b/4
ĥālī o.- maz 030b/28
olur o.- maz 032a/28
ĥitām o.- mazdan 034b/16
resīde o.- mazdan 028b/17
maĥkūm o.- mazlar 043a/28
o.- mazsa 048b/23
o.- muş olur 012a/2
o.- muş olurlar 018b/26
o.- muş 037b/20, 046b/19
'asker o.- muş 019a/5
āfāķ-gīr o.- muş 047a/14
dāĥil o.- muş 016a/22, 022a/27
dest-res o.- muş 045a/18

düş o.- muş 041b/25
fāsīd o.- muş 033a/4
gīriftār o.- muş 014b/25,
016b/25
gūmrāh o.- muş 031a/24
ḥarāb o.- muş 023a/22
me'lūf o.- muş 049b/10
mūtehīd o.- muş 012b/6
mūterekkib-i fīrṣat o.- muş
005b/24
nā-būd o.- muş 021b/21
rāci' o.- muş 040a/13
sāyedār o.- muş 046b/16
telef o.- muş 049a/8
ṭalebinde o.- muş 018b/9
ṭārī o.- muş 049a/8
vāḳi' o.- muş 037b/22
zelīl o.- muş 012b/15
o.- muş-idi 003a/28, 004a/28,
005a/16, 007a/18, 008b/7,
009a/27, 010a/27, 010a/30,
011b/16, 014b/26, 016b/1,
017a/18, 018a/5, 020a/11,
021b/19, 023a/3, 023a/21,
027b/1, 028b/12, 030b/2,
032a/6, 034a/19, 036b/9,
036b/11, 037a/13, 038b/18,
039b/20, 040a/25, 041a/5,

041b/14, 043a/10, 043a/14,
049a/15
o.- muş-imiş 012b/23
o.- muşdur 014a/12, 040a/9
ḍārū'l-mülküñ o.- muşdur
023a/26
tafṣīl o.- muşdur 023b/2
vāḳi' o.- muşdur 004a/16,
038b/21, 048a/27, 048b/7
nīm-mürde o.- muşlar 013b/15
o.- muşlar-idi 002a/14, 005a/9,
005a/14, 007a/6, 007a/7,
011b/15, 016a/9, 022a/14,
024a/17, 035b/2, 039a/16
o.- muş-idi 034a/20
o.- sa 014b/23, 027b/15
görmemiş o.- sa 012b/27
ketm itmemiş o.- sa 021a/9
ma'lūmu o.- sun 040a/23
me'mūr o.- unurdu 025a/24
o.- up 003a/1, 003a/10,
007a/14, 008a/11, 013a/10,
014b/4, 015a/11, 017b/22,
020b/3, 021b/20, 025a/23,
027a/10, 028b/16, 038b/22,
039a/27, 048a/14
'alev-gīr o.- up 012b/30,
032b/17, 045b/15, 047b/3
'āciz o.- up 010b/24

‘āzim o.- up 049a/21	fāsid o.- up 039b/17
‘āzim-i rāh o.- up 006b/18	fevt o.- up 004b/4
‘ırķ-ı şāhīden o.- up 020b/20	ġālib o.- up 003a/2
‘illet-i müstakille o.- up 040a/30	heyecān o.- up 038a/10
āsārından o.- up 034a/6	hāsıl o.- up 011a/26
ba‘is-i endīşe o.- up 031a/31	hāzır o.- up 013a/16, 043b/8
bahāne-cūy o.- up 004a/27, 016a/21	hısn-ı haşn o.- up 007b/14
başbuġ o.- up 004b/28	haberi o.- up 026a/28
bālīg o.- up 028b/8	habīr o.- up 009b/14
bir o.- up 009b/25	halef o.- up 020b/6
bī-nihāye o.- up 015b/1	harāb o.- up 025a/21
bölük o.- up 009b/8	hişşe-yāb o.- up 028a/20
cem‘ o.- up 023a/2, 028b/7, 035a/8, 039b/29, 047b/18, 047b/27, 048a/16	i‘timādü’-d-devleler o.- up 031a/18
da‘vāsı o.- up 017a/24	ikizi o.- up 048a/21
dāhil o.- up 004b/6, 008b/21, 011b/19, 021a/24, 032b/11	inkılāb o.- up 031a/25
dārü’l-harb o.- up 014a/4	iştigālde o.- up 028a/7
derkār o.- up 003a/31, 008a/1	keşirü’l-i‘vicāc o.- up 048a/27
dil-şād o.- up 043b/11	keyyālleri o.- up 013a/22
düş o.- up 013a/20	ķarındaşı o.- up 003b/2
emīn o.- up 023b/31	ķarīb o.- up 035b/14
esīr o.- up 011a/7	ķarīn-i tevāzu‘-ı ricāmendāne o.- up 014b/2
evķāt-ı güzār o.- up 012a/5	ķudemālarından o.- up 031b/31
evvel-i şāhān o.- up 030b/18	laġv o.- up 031b/14
fāriġ o.- up 024a/4	ma‘lūmuñuz o.- up 044a/19
	maġlūb o.- up 023b/27
	maħzūz o.- up 015a/8
	me’yūs o.- up 026a/1

mecbūr o.- up 019b/14
mehcūr o.- up 043a/30
memerr o.- up 039a/5
menşe'-i havāric o.- up 030b/12
merd-i kāmīl o.- up 021b/18
mesābesinde o.- up 033b/21
mesmū'ı o.- up 009a/12
mu'ammer o.- up 039a/1
mutaşarrıflar o.- up 043a/28
mü'eddī o.- up 030b/12
mübeddel o.- up 010b/26
mülākī o.- up 024b/29
mülebbesler o.- up 042b/28
mümted o.- up 027a/14
müsellemi o.- up 020b/26
müstevlī o.- up 039b/19
müteyakķız o.- up 041b/15
müttehem o.- up 048b/10
nādim o.- up 046a/2
perākende o.- up 015b/28
perverde o.- up 015a/20
rāhī o.- up 023a/9
rencīde-i hātır o.- up 011b/5
resīde-i hitām o.- up 021a/19
ruḥṣat o.- up 005b/31
sākin o.- up 026b/29
sebeb o.- up 025b/30
ser-'asker o.- up 009b/10
serī'ü'z-zevāl o.- up 005b/17

serkeşler o.- up 037a/3
süvārī o.- up 008a/18
şādmānī o.- up 029b/13
şehir-i mu'azẓam o.- up 006b/4
ta'yīn o.- up 026a/12
tamām o.- up 044b/24
tedbīriyle o.- up 033b/15
telef o.- up 036b/4
tenbīh o.- up 046b/1
teshīr-kerdeleri o.- up 006b/7
tīresi o.- up 014b/20
tārī o.- up 041a/13
tıfl-ı ma'şūm o.- up 020a/26
vāķi' o.- up 014a/9, 025b/27,
033b/31, 034a/2, 035a/20,
038b/25, 043a/19
vālīsī o.- up 035a/17
vāşıl o.- up 022a/5
yek-cihet o.- up 036b/17
yekşān o.- up 021b/25
zāhib o.- up 007b/5
zındīķ-ı meşreb o.- up 004b/8
zafer-yāb o.- up 027a/2
o.- ur olmaz 032a/27
o.- ur 014a/14, 025b/24,
048a/26, 049b/11
bā'is o.- ur 040b/16
bā'is-i te'hīr o.- ur 030a/13

bāliġ o.- ur 010b/30, 026b/26,
043a/5, 043a/20
cebbān o.- ur 013b/14
ḥaḳḳa-yı sırr-ı ser-be-müħr
münkeşif o.- ur 032a/24
manşıb o.- ur 024b/29, 038b/22,
040b/11, 048a/29
mu‘terif o.- ur 020b/5
munşab o.- ur 008a/13
mülākī o.- ur 008a/29
nümāyān o.- ur 049b/20
olmuş o.- ur 012a/3
peydā o.- ur 038b/30
rāci‘ o.- ur 045a/27
sedd-i mümāna‘at o.- ur
007b/30
şadedinde o.- ur 016a/22
tüvānā o.- ur 004a/12
vāḳıf o.- ur 032a/25
vāḳi‘ o.- ur 049b/12
veşile o.- ur 041b/24
yār-ı ġār o.- ur 017a/12
zāhire o.- ur 019a/3
evḳāt-ı güzār o.- urlar 038b/31
mu‘in o.- urlar 030b/25
olmuş o.- urlar 018b/26
sākin o.- urlar 032a/1
tābi‘ o.- urlar 040b/17
o.- urlarsa 041a/28

muşırr o.- urlarsa 018b/25
o.- ursa 006a/23, 014a/29,
040a/29, 041b/13
giriftār o.- ursa 026a/4
mümkin o.- ursa 007b/12,
036a/8, 046a/2
müte‘ahhid o.- ursa 003a/27
vāḳi‘ o.- ursa 035a/18
zāhib o.- ursa 031b/3
müteḥammil o.- urum 006a/8

ol Teklik 3. şahıs zamiri ve işaret
sıfatı, “o”nun eski şekli.

o. 001b/14, 001b/19, 002a/4,
002b/1, 002b/10, 002b/12,
002b/24, 002b/25, 002b/30,
002b/31, 003a/7, 003a/15,
003a/17, 003a/21, 003a/30,
004a/4, 005a/5, 005a/26,
005a/30, 005b/9, 006a/21,
006a/26, 006a/28, 006b/6,
007a/6, 007a/8, 007b/8, 007b/9,
007b/16, 008a/1, 008a/25,
008b/7, 008b/28, 009a/5,
009a/11, 009a/22, 009a/25,
009b/15, 010b/25, 010b/16,
010b/31, 011a/18, 013a/4,
013a/17, 013a/20, 013a/25,
014b/7, 014b/8, 014b/15,

015b/26, 016a/31, 017a/6,
017a/24, 017b/13, 021a/6,
021b/13, 021b/16, 022a/30,
022b/1, 022b/22, 024a/10,
024a/15, 024a/25, 026a/8,
026a/12, 026a/24, 026a/26,
027a/3, 027a/23, 028a/10,
028a/17, 032b/25, 033a/9,
034b/1, 034b/25, 035a/22,
036a/21, 037a/2, 037a/10,
037a/11, 037a/15, 037a/19,
037b/5, 038a/5, 038a/30,
038b/17, 038b/24, 039a/5,
039b/29, 040a/14, 040b/2,
041a/10, 041b/22, 042a/30,
042b/9, 042b/12, 043a/6,
043b/4, 043b/16, 043b/19,
044b/19, 044b/22, 044b/26,
048a/6, 048b/5, 048b/17,
048b/19, 048b/21, 049a/2
o.+ dur 020a/27, 020b/21

olun- Olunmak.

o.- a gelmişdir 007a/17
fesh o.- a 029b/22
ḥabs o.- a 031b/4
iclās o.- a 020a/27
ḳatlı o.- a 046b/7
redd o.- a 029b/20

şarf-ı himmet o.- a 030a/5
ta‘yīn o.- a 048b/15
muḥāşara o.- acağına 011b/4
taẕyīḳ o.- acağını 014a/30
muḥāşara o.- acağların 025a/30
imtiyāz o.- an 010a/12
irsāl o.- an 013a/19
isticlāb o.- an 004a/6
işāret o.- an 045a/5
īrād o.- an 030a/6
ḳıyās o.- an 042a/26
muḥāfaẓa o.- an 032b/27
mübāşeret o.- an 018b/15
naḳl o.- an 048a/8
ta‘yīn o.- an 022b/2
teklīd o.- an 045a/23
teslīm o.- an 047b/15
tevfīr o.- an 001b/2
te’kīd o.- araḳ 044b/13
teşyī‘ o.- araḳ 029b/1
bālīg-i kemāl o.- ca 020a/28
ber-ṭaraf o.- ca 022b/22
i‘dām o.- ca 046b/29
ḳaṭ‘ o.- ca 014b/31
o.- du 026a/19
‘azl o.- du 002a/28
aḥẓ o.- du 039a/25
ḥabs o.- du 021b/11
ḥavāle o.- du 002a/10, 028b/21

ıřdār o.- du 022b/19
i‘dām o.- du 002a/30
icrā o.- du 028b/2
ihdā o.- du 044b/24
ihbār o.- du 029a/9, 029b/10
ikrām o.- du 029b/8, 030a/31,
049a/19
izāle o.- du 015b/20
izhār o.- du 049b/4
katl o.- du 002b/1, 015b/22,
036b/4, 046b/27, 046b/29
murād o.- du 035a/22
nisbet o.- du 009a/28
nüzül o.- du 008b/14
şürü‘ o.- du 002a/1, 003b/29
ta‘mīr o.- du 034a/2
ta‘yīn o.- du 016b/21
takrīr o.- du 016b/17
te’kīd o.- du 022a/28
tebdīl o.- du 006a/17
tebhīr o.- du 015b/17
tecdīd o.- du 033b/31
tehiyye o.- du 044b/15
tenbīh o.- du 008b/11, 012a/26,
016b/20, 022b/23, 028b/10,
029b/6, 030a/30
terk o.- du 017a/27, 027b/24
tertīb o.- du 036a/27, 049a/17

teslīm o.- du 008b/10, 029b/3,
047b/18, 048b/12
teşebbüs o.- du 032a/31
teşyī‘ o.- du 019b/20
vaż‘ o.- du 015b/19
işāret o.- duğu 016a/6
taḥrīr o.- duğu 002a/27,
037a/21, 042a/18, 048a/4
teşebbüs o.- duğu 040b/3
tezvīc o.- duğu 002b/5
ta‘yīn o.- duğun 021a/22
tedbīr o.- duğuna 040b/29
aḥz o.- duğunu 013a/6
nez‘ o.- duğunu 009a/7
te’dīb o.- duğundan 037b/20
ber-cā o.- duḡda 013b/3
da‘vet o.- duḡda 043b/12
ifrāğ o.- duḡda 016b/23
su’āl o.- duḡda 047b/23
taḥliye o.- duḡda 008b/20
katl o.- duḡtan 009a/8
istirdād o.- mca 018b/17
edā o.- madı 044a/6
i‘tirāz o.- madı 002a/6
müsā‘ade o.- madı 048b/24
iṭāle-i dest-i ta‘arruż o.-
madıḡından 003a/15
redd o.- madıḡca 017b/10
defn o.- maḡı 028a/14

tefvīz o.- mağı 033a/22
tevzī‘ o.- mağı 046a/20
‘afv o.- mağ 036b/7
ḥakk o.- mağ 006a/16
ḥaml o.- mağ 044a/20
iclās o.- mağ 022a/9
imzā o.- mağ 045a/7
ḳaṭ‘-i ‘alāḳa o.- mağ 026a/17
rabṭ o.- mağ 040b/21
redd o.- mağ 022a/27, 022b/1
ref‘ o.- mağ 030a/4
sipāriş o.- mağ 048b/22
şarf-ı miknet o.- mağ 009a/3
ta‘yīn olun-ur o.- mağ 020b/24
teb‘īd o.- mağ 022a/10
tefvīz o.- mağ 048b/24
teslīm o.- mağ 036b/13
mümāna‘at o.- mamak 031a/11
ḳabūl o.- mamak 040a/25
mu‘āheze o.- mamak 013a/23
fūrūht o.- maya 029b/23
mübāşeret o.- maya 043b/25
‘afv o.- mayağı 044b/30
ḳıyās o.- mayıp 039b/26
murād o.- mayıp 017a/29
faşl o.- maz 033b/23
ḳabūl o.- maz 036a/4
mümāna‘at o.- maz 030a/9
‘arz o.- muş 025b/22

aḥz o.- muş 046a/17, 046b/24
binā’ o.- muş 008a/16, 038b/30
su‘āl o.- muş 048a/5
ta‘biye o.- muş 010b/17
ta‘yīn o.- muş 046b/25
taḥrīr o.- muş 021b/28
taḳlīd o.- muş 046b/16
taşnī‘ o.- muş 046b/15
tedārik o.- muş 014b/23
temhīd o.- muş 017b/7
tesmiye o.- muş 038b/29, 041a/21
tezvīc o.- muş 002b/6
tezyīn o.- muş 038b/9, 046b/14
o.- muş-idi 001b/11, 002a/16, 002a/26, 003b/1, 009a/8, 014a/5, 024a/15, 042b/18, 042b/13
defn o.- muşdur 004b/5
fūrūht o.- muşları 029b/23
beyān o.- sa 002b/8
mülāḥaza o.- sa 040b/16
terk o.- sa 009a/1
‘aḳd o.- up 008b/18
aḥz o.- up 009a/17
binā’ o.- up 023a/25
cem‘ o.- up 029b/27
da‘vet o.- up 044b/14
ferāmūş o.- up 013a/22

ḥafr o.- up 036a/22
ḥavāle o.- up 018b/30
i‘tibār o.- up 002b/27
ifsād o.- up 008b/18
ihtimām o.- up 020a/28, 026b/9
ihzār o.- up 048b/11
ikrām o.- up 022b/5
iktifā o.- up 002a/9
ilkā o.- up 004a/31
irsāl o.- up 022a/2, 045a/5
istidlāl o.- up 004a/2
izdivāc o.- up 049a/16
ḫatl o.- up 038a/3
ḫatl-i ‘am o.- up 003a/5
ḫismet o.- up 034a/5
mevcūd o.- up 014b/22
murād o.- up 012a/25
mübādele o.- up 016b/20
mübāṣeret o.- up 022a/24,
036a/28
naṣb o.- up 002a/28, 024a/7,
024a/14
nefy o.- up 021b/11, 022a/12
sipāriş o.- up 020a/30
şakḫ o.- up 015b/17
ta‘yīn o.- up 003b/5, 016b/18,
022b/16, 022b/21, 029b/26
taḥmīl o.- up 040b/21
tebhīr o.- up 028a/13

tecessüs o.- up 013a/1
tefsīr o.- up 022b/3
tefvīz o.- up 033a/29
temhīd o.- up 018b/14
tercüme o.- up 001b/2
terfī‘ o.- up 002a/22
terḫīn o.- up 029b/5
teslīm o.- up 030b/3
tesyīr o.- up 005a/10
ta‘yīn o.- ur olun-maḫ 020b/24
‘add o.- ur 037b/21
‘afv o.- ur 036a/2
ḥavāle o.- ur 023a/7
iktifā o.- ur 017a/30
inhā o.- ur 036b/24
intiḥāb o.- ur 036b/7
istiḡrāb o.- ur 009b/14, 031a/14
ḫatl o.- ur 037b/10
ḫıyās o.- ur 048a/10
mürāca‘at o.- ur 048a/7
rivāyet o.- ur 002b/5, 012b/28
şarf o.- ur 048a/22
şulb o.- ur 036a/5
ta‘bīr o.- ur 023a/19, 024b/5,
032a/2, 032a/4, 033b/29,
037b/23, 039b/11, 041a/23,
046b/10
ta‘dād o.- ur 035a/19
taḫsīm o.- ur 047b/27

tesmiye o.- ur 032a/3, 035a/31,
043a/25

‘add o.- urdu 014a/3

tesmiye o.- urken 008b/29

tetebbu‘ o.- urken 022a/3

tesmiye o.- urlardı 026b/28

tesmiye o.- urmuş 007a/15

feth o.- ursa 013b/1

kıyām o.- ursa 026a/3

müsāmaḥa o.- ursa 020a/23,
037a/12

naẓar o.- ursa 049b/8, 049b/20

redd o.- ursa 040a/21

şürū‘ o.- ursa 014a/23

teslīm o.- ursa 030a/15

tevaḳḳuf o.- ursa 025a/29

on On (10) sayısı.

o. 004a/16, 004b/2, 005b/13,
006b/11, 007b/20, 008a/5,
008b/9, 008b/11, 008b/13,
010b/30, 011a/5, 011b/11,
011b/19, 014b/14, 015b/2,
015b/13, 021b/16, 022b/26,
023a/2, 024b/6, 024b/26,
026b/22, 028b/3, 028b/4,
028b/8, 035a/29, 036b/7,
037b/20, 039a/11, 042b/13,
043a/3, 043b/28, 044a/3,

045a/3, 046b/12, 047a/31,
049a/7

onuncu On sayısının sıra sıfatı.

o. 008a/26

onlar Çokluk 3. şahıs.

o. 009b/5

ordu Bir devletin silahlı
kuvvetlerinin bütünü.

o. 008a/30, 010a/1, 011a/10,
011a/27, 011b/1, 012a/3,
039b/11

o.- yı şāhī “şahın ordusu”
011a/12, 011a/25, 013a/29,
013b/8

o.+ da 020a/4, 038b/7, 041a/1,
043b/20

o.+ dan 042b/22, 043a/5

o.+ ların 041a/6

o.+ larına 010b/27, 035b/6

mıṣrā-yı o. 010b/28→ **mıṣrā**

o.+ larını 010b/29

o.+ su 042b/16

o.+ sun 009b/11

o.+ suna 015a/6, 015a/17,
019b/27, 019b/29, 043b/28,
046a/18

o.+ sunda 015a/10, 046a/20
o.+ sundan 009b/14, 025b/20,
046a/18
o.+ sunu 039a/12, 041b/27
o.+ suyla 015b/8
o.+ suna 009b/17, 011a/24,
024b/10, 025a/3, 044b/18
o.+ ya 038b/6

orman Ağaçlarla kaplı alan.

o.+ dan 023a/17
o.+ lardan 034b/7

ormanān (Ar.) Ormanlar.

dıraḥt-sitān o.+ ı 027a/17→
dıraḥt-sitān

ormanāt (Ar.) Ormanlar.

o.+ dır 024b/25

orta Orta.

o.+ ya 005b/15

ot Ot.

o.+ lar 011a/17
o.+ lu 023b/16, 024b/2

otağ Çadır.

o. 028b/2, 046a/13

o.- ı merķūm “adı geçen çadır”

028b/2

o.- ı şāhī “şaha ait çadır”

028a/30, 044b/14

o.+ a 046a/5, 046a/14

o.+ da 021a/20

o.+ ına 038b/8

o.+ larda 020a/9

o.+ ın 028b/5

otur - Oturmak.

o.- du 019b/8

otuz Otuz (30) sayısı.

o. 008b/3, 010a/13, 013b/29,
014a/26, 018a/27, 023a/1,
023a/27, 024a/15, 024b/14,
024b/20, 032b/26, 034a/1,
034a/28, 034b/26, 035b/1,
037b/19, 038b/26, 041a/9,
042a/20, 042b/13, 046b/6,
048a/11, 048a/12, 048a/17

oyna - Oynamak.

o.- r 008a/15

oyun Hile.

o.+ lar göster- “hile yapmak”

015b/27

ö.- üp 006a/10

Ö

öküz Sığır.

ö.+ lere 048a/12

öl - Ölmek.

ö.- dükden 017a/28

ö.- megi 016a/14

ö.- mek 016a/31

ölü Ölü.

ö.+ süne 042a/7

‘ömr (Ar.) Hayat.

müddet-i ‘ö. “hayatlarının süresi” 006b/23

bāḳīyye-yi ‘ö. “ömrünün geri kalanı” 045a/11

‘ö.+ ün 039a/2

‘ö.+ lerinde 004b/18

ṭayy-ı tomār-ı ‘ö. “ömrünü aşma” 033a/18

öñ Ön.

ö.+ ünde 012a/13, 036a/5, 039a/23

öp - Öpmek.

ör - Örmek.

ö.- düler 018a/19

‘örf (Ar.) Âdet, gelenek.

‘ö.- i ‘âlem “dünya âdeti” 040a/5

‘örfi (Ar.) Örfle ilgili.

teklif-i ‘ö. “örfle ilgili teklif” 016b/15

‘örfiyye (Ar.) → **‘örfi**

ekālīm-i ‘ö. “geleneğin uygulandığı ülke” 002b/15

öşr (Ar.) Vergi.

ö. 026b/26

öte Öte.

ö. 005b/7, 035b/1, 035b/4, 040b/25, 048a/28

ö.+ den 026a/30, 030b/12, 031b/23, 033b/6, 034b/19, 040a/7, 040b/14

P

palās (F.) Aba ve çul gibi kaba yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların eskileri.

p.+ lar 012b/15

pābend (F.) Engel.

p.- i mekş “beklemeye engel olan” 037a/19

pādiṣāh (F.) 1. Büyük hükümdar. 2. Sultan.

p. 030a/15, 030a/19, 030a/22, 031b/20, 038a/29, 038b/8, 039b/7, 039b/12, 039b/13, 040a/2, 041b/29, 043a/7, 043b/9, 043b/10, . 043a/12, 043b/22, 044a/1, 044b/22, 044a/31, 044b/4, 044b/14, 044b/18, 045a/7, 045b/13, 045b/18, 046a/27, 046b/10, 048a/11, 048b/5

fermān-ı p. “padişah fermarı” 043b/25

p.- ı Hind “Hint padişahı” 041b/19

p.- ı merķūm “adı geçen padişah” 040a/13

p.- ı sāde-dil “saf padişah” 043b/23

p.+ a 038b/3, 043a/12, 043b/18

p.+ ı 003a/25, 003a/26, 031b/23, 036b/16, 036b/17,

038a/30, 038b/11, 039b/30, 040a/10, 040a/22, 041a/3,

041b/14, 041b/21, 042b/1, 043a/15, 044b/26, 048a/29

p.+ ına 003a/27, 031b/22

p.+ ınıñ 032a/9

p.+ ları 014a/8, 029b/21, 039a/6, 040a/27

p.+ larına 038b/30, 048a/15

p.+ larından 038b/31

p.+ larınıñ 041b/16, 048a/9

p.+ larıyla 040a/11

p.+ lık 048b/13

p.+ ım 045a/30

p.+ ıñ 044b/20, 048b/14

pādiṣāhān (F.) Padişahlar.

p. 045a/20, 046b/17

pādiṣāhāne (F.) Padişaha yakışacak şekilde.

p. 030a/31, 044b/19

pādiṣāhī (F.) Padişaha ait.

dā'ire-i p. “padişahın hükmünü yürüttüğü alan” 039b/18, 043b/22, 041b/20

ricāl-i dā'ire-i p. “padişahın adamları” 045b/3

serīr-i p. “padişahın tahtı” 046b/12

sarāy-ı p. “padişahın sarayı” 046b/19, 048a/8
p.+ den 043a/29

hazīne-yi p. “padişahın hazinesi” 045a/27

memālik-i p. “padişahın ülkesi” 043a/26

pādişāhlık Padişah olma durumu.

p.+ ı 044b/8, 048a/12

p.+ ını 045a/19

pādişāh-zāde (F.) Padişahın oğlu.

p.+ ler 048a/18, 048a/19

pāre (F.) Parça.

p. 008a/16, 023b/23, 025b/9

pāy (F.) 1. Ayak. 2. Kök, temel.

p.- ı sebāt “ayak diremek” 010b/3, 022a/31

p.- ı taht “tahtın bulunduğu yer” 041a/22

pāydār (F.) Kalıcı, devamlı.

p. ol- “kalıcı olmak” 036b/6

mūdām-ı p. “devamlı olan” 049b/13

pāye (F.) Rütbe, derece.

p. 047b/27

p.- yi sipeh-sālār “seraskerin rütbesi” 028b/21

p.- yi šāhī “şaha ait rütbe” 033b/14

pāy-i taht (F.) Başkent.

p.- ı Hind “Hint’in başkenti” 039b/10

p.- ı Ḥorāsān “Horasan’ın başkenti” 006b/3, 007a/15

p.- ı iqlīm-i Ḥorāsān “Horasan ülkesinin başkenti” 018a/21

p.- ı saltanat “saltanatın başkenti” 017b/26

p.- ı šāhān “şahların başkenti” 007b/3, 011a/11

p.- ı šāhān-ı Şafeviyān “Safevi şahlarının başkenti” 005a/5

p.+ ı 007b/11

p. 041a/23

peder (F.) Baba.

p. 012a/31

rü'yet-i dīdār-ı p. “babanın yüzünü görme” 012a/29

p.- i müşfik “şefkatli baba” 006a/11, 028a/21

p.+ i 002a/15, 002a/31, 004b/22, 004b/24, 007a/18, 011a/29, 012b/5, 017b/14, 019a/16, 028a/19, 033a/14

Şāh İsmā‘īl-Erdebilī p. “Erdebilli Şah İsmail’in babası” 030b/17

p.+ leri 003b/7, 033a/25

pedereş “onun babası”

p. 033a/8

nār-ı firāk-ı ḥasret-i p. 012a/28

→ **nār**

pederāne (F.) Babaca, baba gibi.

p. 045b/31

pehlevānī (F.) Kuvvetli, yiğit.

p. 010b/25

peksimāt (F.) Ktır ekmek.

p. 049b/11

penāh (F.) Sığınacak yer.

p. 013a/4

penāh-gāh (F.) Sığınacak yer.

p.+ ları 035b/8

pend (F.) Öğüt.

p. 035b/24, 037a/3, 038a/12

p.+ e 043a/12

per (F.) Kanat.

p. 046b/16

perākende (F.) Dağınık.

p. eyle- “dağılmak” 018b/10

p. it- “dağılmak” 019a/2

p. kıl- “dağılmak” 011a/11, 027b/31, 029b/9, 034a/17

p. ol- “dağılmak” 007a/29, 015b/28

p. 003a/3, 018b/2, 021b/5, 039a/9, 042b/25

p.+ leri 005a/13, 017a/6

‘asker-i p. “dağılmış asker” 041b/25

perde (F.) Perde.

p. 046b/8

perhāş (F.) Savaş.

p.+ a 014a/4

perīşān (F.) Dağınık, karmakarışık.

p. ol- “dağılmak” 023b/6

p. 011a/11, 015b/30, 023b/8

hāl-i p. “perişan durum”

014a/31, 027b/10

perīşānī (F.) Perişanlık.

hāl-i p. “perişan durum” 033b/6

şüret-i p. “perişan yüz”

010b/26

perīşānlık Perişan olma durumu,
dağınıklık.

p. 042a/9

p.+ ları 011a/23

perīşānū’l-hāl (Ar.) Perişan hal.

p. ol- 038a/3

perverde (F.) Beslenmiş, büyütülmüş.

p. ol- “beslemek” 015a/20

perveriş (F.) Beslenme.

p. 028a/16

pes (F.) Şu halde, öyleyse, şimdi.

p. 010a/15, 010b/5, 011a/14,
012a/6, 022a/20, 034b/2,
036b/11, 037a/6, 046b/7

p.+ den 015b/12

pesendīde (F.) Seçilmiş, beğenilmiş.

p. 027a/11

aķvāl-i p. “beğenilmiş sözler”
028b/14

peşrev (F.) Öncü.

p.- i rehber “rehberin
öncülüğü” 015a/9

p. ol- “öncü olmak” 013b/6

peyām (F.) Haber.

p. 006a/31

p.- ı muşibet-encām “felaketler
gösteren haber” 029b/11

peydā (F.) Aşık.

p. eyle- “elde etmek” 004b/27

p. ol- “ortaya çıkmak,
görünmek” 038b/29

p. 046b/28

peyderpey (F.) Art arda.

p. 006b/14, 041b/9, 046b/30

p.+ i 034a/24

peyrev (F.) Birinin izinden giden kimse.

p.+ lerine 034b/20

peyvend (F.) Ulaşma, erişme.

p.- i qarābet “yakınlığa ulaşma” 012b/10

peyveste (F.) Ulaşmış.

p. ol- “ulaşmak” 030b/24

pezīrā (F.) Kabul eden.

p.- yı huşūl ol- “ortaya çıkını kabul etmek” 030a/29

p.- yı niżām “düzene uyma” 027b/10

pişir - Pişirmek.

p.- irlər 024b/7

piyāde (F.) Asker.

p. 014b/20, 025a/15, 034b/8, 039a/11, 042b/18

p.+ niñ 043a/20

p.+ si 023a/1, 035b/3

piyāde-gān (F.) Askerler.

p. 035a/29

p.+ ı 042a/9

p.+ ına 025a/17

pīr (F.) Yaşlı.

p. 012a/18, 016b/3, 032b/23, 047a/7, 047a/14

pīrān “yaşlılar” 011b/20, 047a/20

pīş (F.) Ön.

p. 010a/15, 015b/12

pīşe (F.) Huy, tabiat.

p. 022a/15

pīşin (F.) Önceki, evvelki.

p. 022a/16, 035a/6

portakāl Taifenin adı.

p. 008b/27, 009a/30, 037b/24

pösteki (F.) Tüylü hayvan postu.

p. 042b/30

pusu (F.) Birine ansızın saldırmak üzere saklanılıp beklenen yer.

p.+ ya 005b/2

pūte (F.) Pota.

p.- yi derūn “gönül potası”
038a/10

p.+ de 047a/5

R

pūr (F.) Dolu.

p. 012a/28
derūn-ı p. “dolu gönül” 017a/2
dil-i p. “dolu gönül” 012a/29
deşt-i p.- meşakḳat-ı bī-pāyān
“sonsuz sıkıntılarla dolu çöl”
008a/25

pūr-iḥtilāl (F.) Karışıklıkla dolu.

vaḳt-i p. “karmaşıklık zamanı”
011a/19

pūr-kīn (F.) Kin dolu.

derūn-ı p. 008a/22 → **derūn**

pūr-melāl (F.) Üzüntü dolu.

vaḳt-i p. “çok üzüntülü geçen
zaman” 002b/16

pūser (F.) Oğul.

p. 049a/1

pūšte (F.) Tepe.

bālā-yı p. “tepenin yüksekliği”
047a/6

rabṭ (F.) Bağlama.

r. olun- “bağlanmak” 040b/21

r. 042a/26

r.- ı ittifāk “anlaşmanın
bağlanması” 008a/1

r.- ı ḳalb eyle- “kalbi
bağlamak” 034b/15

r.- ı ḳalb “kalbi bağlama”
015b/4

r.+ ı 042a/25

rafz (Ar.) Rafzi olma.

ḥāce-yi r. “Rafzi hocası”
031a/3

mezāhib-i r. “Rafzi mezhebi”
030b/18

rafza (Ar.) → **rafz**

r.- 030b/19

rağbet (Ar.) İstek, arzu, meylil.

r. göster- “meyletmek”
003b/10, 021b/2

r. it- “meyletmek” 013a/3,
021b/22

r. 002a/19, 007a/27, 017b/5
r.+ de 038a/22
r.+ i 049b/14
r.+ le 020b/3

raḥīmāne (Ar.) Merhametli.

r. 037a/3

raḥm (Ar.) Merhamet, acıma.

r. it- “acımak” 012b/4, 026a/4,
047a/15
r. 027b/29

raḥmet (Ar.) Acıma.

r. 037b/31

raḥne-dār (Ar.) Zarara uğramış.

r. ol- “zarara uğramak” 042a/10
r. 010b/18, 033b/24

raḥne-pezir (F.) Zararı kabul eden.

r. ol- “zararı kabul etmek”
010b/1

raḥt (F.) Yol malzemesi.

r. 048a/21

ra‘iyyet (Ar.) Vergi veren ve devlet
tarafından korunan halk.

r.+ i 039a/24

r.+ inde 016b/29

raḡabe (Ar.) Köle.

r.+ lerine 016b/14, 036a/21,
047a/20

raḡam (Ar.) Yazı yazma.

r. 031a/11, 031b/2, 031b/5,
035a/2, 038a/6
r.+ lar 027b/30, 029b/9,
031a/31
r.+ ın 032a/23

raḡin (Ar.) Sağlam, dayanıklı.

r. 008b/15

ra‘še (Ar.) Titreme.

r. göster- “titremek” 010a/24

nāz-perverāne **r.** “nazlı
titreme” 039b/17

ra‘še-dār (Ar.) Titreyen.

r. 046a/15

ra‘y (Ar.) Rey, fikir.

r. 004b/22

raḍıyallāhu-‘anhu (Ar.) “Allah ondan razı olsun” anlamında kullanılan dua sözü.

r.+ m 004b/3

r.+ yu 006b/23

rābiṭa (Ar.) Bağ.

r. 017a/29

r.- ı qarābet “yakın bağ”
049a/14

r.- ı kuvvet “kuvvetli bağ”
030a/28

rābi‘ (Ar.) Dördüncü.

r. 023a/28

r.- i ḥulefā “halifelerin dördüncüsü” 030b/21

rābi‘an (Ar.) Dördüncü olarak.

r.+ 029b/22, 044a/8

rāci‘ (Ar.) Dönen.

r. ol- “dönmek” 025b/31,
040a/13, 045a/27

rāḡıb (Ar.) İstekli.

r. 003b/3, 003b/13

rāh (F.) Yol.

‘āzim-i r. it- “yola gitmek”
041b/3

‘āzim-i r. ol- “yola gitmek”
003a/25, 004b/14, 005b/27,
006b/18, 008a/26, 018a/29,
023a/6

r. 024a/28

‘āzim-i r. “yola giden” 008a/8,
015b/25, 040b/5

‘āzim-i r.- ı ‘avdet ol- “dönüş yolu için gitmek” 030b/5

r.- ı ‘avdet “geri dönüş yolu”
049a/20

meşāk-ı r.- ı beyābān “çöl yolunun zorluğu” 008b/22

‘āzim-i r.- ı cibāl “dağ yoluna gidiş” 015a/11

‘āzim-i r.- ı firār ol- “kaçış yoluna gitmek” 011b/11

r.- ı firār “kaçış yolu” 006b/19
r.- ı idbār “bahtsızlık yolu”
010a/29, 035b/5

‘āzim-i r.- ı Kāndehār
“Kandehar yoluna gidiş”
035a/11

‘āzim-i r.- ı memālik-i eṭrāf ol- “etraftaki ülkelere gitmek”
017a/10

r.- ı rāst “doğru yol” 031a/26

r.- ı sefer “sefer yolu” 035a/8
r.- ı Cihān-ābād “Cihan-abad
yolu” 040b/18, 043b/6
esnā-yı r. “yol esnasında”
013b/24, 015b/28, 017a/10,
032b/7, 040b/5, 041b/3

rāhiye (F.) Yolluk.

meşārif-i r. “yolluk masrafları”
040a/2

rāhī (Ar.) 1. Yolcu. 2. Yolla ilgili.

r. ol- “yolcu olmak” 023a/9,
025b/12, 026a/13, 032b/6
r. 009b/9

esbāb-ı r. “yolla ilgili sebepler”
015b/24

rāḥat (Ar.) Huzur.

r. 008b/23, 020a/9, 030b/1,
030b/11, 039b/16030b/15,
034a/13

esbāb-ı r. “huzurun sebepleri”
029a/19

kemāl-i r. “huzura erişme”
046b/22

sebeb-i r. “huzur sebebi”
030b/29

terk-i ḥāb-ı r. “rahat uykuyu
terk etme” 013b/18

zamān-ı r. “huzurlu zaman”
017b/14
r.+ ı 018a/16

rāḥat-perest (F.) Rahata düşkün.

r. 013b/12

rām (Ar.) Boyun eğen.

r. ol- “boyun eğmek” 043a/23

rāsiḥü'd-dem (Ar.) Sözünde duran.

r. ol- “sözünde durmak”
018b/28
r. 002b/25, 014b/12

rāsiḥü'l-bünyān (Ar.) Temeli sağlam.

ḥānedān-ı r. “temeli sağlam
olan hanedan” 013a/4

rāst (Ar.) Doğru.

r. gel- “doğru gelmek” 012b/13

r. ol- “doğru olmak” 007b/18

ṭarīḳ-i r. “doğru yol” 015b/24,
025a/12

r.- ı cānib-i şarḳıyye “doğu
bölgesinin sağ tarafı” 010a/14

rāh-ı r. “doğru yol” 031a/26

rāvī (Ar.) Rivayet eden.

r.+ ler 028a/27

rāzī (Ar.) Kabul eden.

r. 014b/13, 046a/12

re'isü'l-aḳlām (Ar.) Resmi dairenin başındaki.

r. 043a/9

re's (Ar.) 1. Baş. 2. Koyun, keçi gibi hayvanların her biri, baş.

r.- i fil “filin başı” 044b/23

r.- i maḳtū' “kesilmiş baş”
007a/24

r.- i māl “malın başı” “004b/27

taḥşīl-i r.- i māl “hayvanın başını alma” 004b/25

maşḳaṭ-ı r. “başın düştüğü yer”
003a/7

re'y (Ar.) 1. Fikir, görüş, düşünce. 2. Oy.

r. 007b/5, 008a/2, 009a/3,
017b/25, 020b/10, 021a/1,
033b/15, 033b/16, 033b/17,
033b/21, 033b/23, 039b/19

dāde-i r. “fikrin verilmesi”
045b/22

encām-ı r. “fikrin sonu”
014b/15

ḫilāf-ı r. “aykırı düşünce”
031a/27

ḳarār-dāde-i r.
“kararlaştırılmış fikir” 014a/21

r.- i evvel “önceki düşünce”
008a/2

r.- i fāsīd “kötü düşünce”
018b/4

r.- i fesād “kötü düşünce”
020a/14

r.- i rezīn “sağlam fikir”
039b/20

mālīk-i r.- i rezīn “sağlam düşünce sahibi” 041b/23,
043a/11

şāḫib-i r.- i rezīn “sağlam fikir sahibi” 010a/5, 020a/29,
045a/30

r.- i tedbīr-i umūr “işleri yönetmedeki görüş” 049b/23

r.- i tedbīr “önlem alma düşüncesi” 039b/4

r.+ i ol- “fikri olmak” 034a/22
r.+ in 033b/20

r.+ ine 021b/8

ilkā-yı r. 045b/8 → **ilkā**

re‘āyā (Ar.) Halk.

r. 027b/29

‘acze-i r. “halkın acizliği”

017b/20

r.+ larından 016a/30

r.+ nın 007a/26

r.+ sı olan 045a/24

tevābi‘-i r. “halktan tabi olanlar” 020a/19

recül (Ar.) İşin ehli kimse.

ḥayr-ḥāh-ı devlet-i r. 041b/24

→ **devlet**

r.- i kāmīl-i ḥāzır 028b/19 →

kāmīl

redd (Ar.) Kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme.

r. olun- “geri döndürülmek”

017b/10, 022a/27, 022b/1,

029b/20, 040a/21

r. 030a/11, 035b/23, 048b/12

r.- i cevāb eyle- “soruya cevap vermek” 040a/3

ref‘ (Ar.) 1. Ortadan kaldırma 2.

Yukarı kaldırma, yükseltme.

r. it- “ortadan kaldırmak”

020b/13, 023a/17

r. olun- “ortadan kaldırılmak”

030a/4

r. 029b/30, 030b/14, 030b/29,

030b/31

r.+ de 005a/18, 020a/21

cibāl-i r. “yükselen dağ”

034b/6

refākat (Ar.) Arkadaşlık.

r. eyle- “arkadaşlık etmek”

028a/21

refī‘ (Ar.) Yüce, yüksek.

cibāl-i r. “yüksek dağ” 036b/27

refīk (Ar.) Arkadaş, yoldaş.

r. 005b/20, 035b/31

r.+ lerini 015a/17

r.- i ġār “yol arkadaşı” 005a/15

reften (F.) Gitmek.

r. 003a/23, 005b/22, 007a/25

rehber (Ar.) Yol gösteren.

peşrev-i r. 015a/9 → **peşrev**

rehī (Ar.) → **rāhī**

r. 049a/23	r.- i encām ol- “sona ulaşmak” 029a/8
rehīn (Ar.) Rehin olarak verilmiş. r. 040a/20	r.- i hītām ol- “sona ulaşmak” 004b/13, 005a/25, 021a/19
reh-yāb (Ar.) Yol bulan. r. ol- “yol bulmak” 033a/26, 035a/14 r.+ ı 040b/1	r.- yi itmām “sona ulaşma” 034b/16 r.+ sine 045b/15
rehāvet (Ar.) Gevşeklik. r. 024a/2	resm (Ar.) Tören. r. 046a/24
rencīde (Ar.) İncinmiş. r.- i hāṭır “gönlü kırılmış” 022b/25, 032b/2, 036b/9 r.- i h. ol- “gönlü kırılmak” 011b/5 r.- i mu’tād “alışılmış olan tören” 012a/12 r.- i mülūkāne “şaha yakışır tören” 049a/25 r.- i tebā’iyyet “tabi olmayı kabul etme töreni” 032b/22 r.- i tebrīk “tebrik töreni” 021a/6, 021b/1 r.- i zemīn-būs “yer öpme töreni” 029a/3	r.- i dest-būs “el öpme töreni” 021a/29 r.- i du‘ā “dua töreni” 021a/3 r.- i mu’tād “alışılmış olan tören” 012a/12 r.- i mülūkāne “şaha yakışır tören” 049a/25 r.- i tebā’iyyet “tabi olmayı kabul etme töreni” 032b/22 r.- i tebrīk “tebrik töreni” 021a/6, 021b/1 r.- i zemīn-būs “yer öpme töreni” 029a/3
rencīde-dil “gönlü kırılmış” 026a/9 r.+ lerine 030a/10	
renk-āmīz (Ar.) Renk renk. r. 046b/15	
resīde (Ar.) Erişmiş, yetişmiş, ulaşmış. r. kılın- “erişilmek” 046b/18 r. ol- “erişmek” 003b/30, 016a/17, 028b/17	reşānet (Ar.) Sağlamlık. r. 014b/17

reşīd (Ar.) Doğru yolu bulan.

r. 020a/30, 030b/7, 031b/22,
039a/1, 043a/11

ḥadīdū'l-‘aql-ı r. 004a/25 →

ḥadīdū'l-‘aql

r.+ i 020b/28

revān (F.) Akan.

r. 012b/17

āb-ı r. 002b/29 → **āb**

revīšnāk (Ar.) Gidişli (?)

r.+ lar 012a/21

reşk-engīz (Ar.) Hasete sebep olan.

r. 046b/17

revnāk (Ar.) Tazelik.

r. 034a/8

retķ (Ar.) Onarma, düzeltme.

r. 021a/19, 033a/30

zamān-ı fetķ ü retķ- i mehām-

ı saltanat “saltanatın önemli işlerini düzeltme vakti” 043a/30

r.- i müşkilāt-ı devlet “devletin zor durumunu düzeltmesi” 033b/11

meclis-i fetķ ü r. “iyi yönetilen meclis” 021a/19

reyb (Ar.) Şüphe.

r. 019b/10

rezīn (Ar.) Sağlam.

r. 031a/27

mālik-i re’y-i r. “sağlam düşünce sahibi” 041b/23, 043a/11

re’y-i r. “sağlam fikir” 039b/20

şāhib-i re’y-i r. “sağlam düşünce sahibi” 010a/5, 020a/29, 045a/30

revā (Ar.) Layık, uygun.

r. gör- “uygun görmek” 043a/21

r. 029a/25

rızā (Ar.) Razı olma.

r. 030a/25, 046a/11

r.+ s1 018b/3

r.+ sına 031b/7

revāc (Ar.) İtibar, değer.

r. 029a/15, 030b/18

ri‘āyet (Ar.) Uyuma, itaat etme.

r. eyle- “uymak” 015a/30

r. göster- “uymak” 015a/27

r. 028a/3, 029a/12

ri‘āyeten (Ar.) Saygı göstererek.

r. 017b/22

ric‘at (Ar.) 1. Geri dönme. 2. Geri çekilme.

r. eyle- “geri dönmek” 011a/3

r. it- “geri dönmek” 010b/4

r. 010b/25, 035a/24, 049a/1

ricā (Ar.) İstek, dilek.

r. eyle- “dilemek” 031b/23,
046a/7

r. it- “dilemek” 019b/22

r. 020a/8, 046a/8

r.- yı imdād “yardım isteği”
034a/25

r.+ ları 007a/8, 031b/26

r.+ larına 022a/11, 036b/11

r.+ sına 006a/16, 031b/26,
042a/27

r.+ sıyla 036b/7

ricāl (Ar.) 1. Büyük mevkilerde bulunanlar, ileri gelen devlet adamları.

2. Erkekler.

şadr-ı a‘zam-ı r. “devlet adamlarının veziri” 043a/10

r. 002a/15, 002a/17, 012a/25,
016b/18, 019b/27, 021a/31,
033a/25, 033b/17, 034b/24,
047a/7

şüyūf-ı r. “erkeklerin kılıcı”
039a/19

r.- i ‘Acem “İran ülkesinin devlet adamları” 018a/2,
022a/13

r.- i dā’ire “devlet dairesinin ileri gelen adamları” 021a/29

r.- i dā’ire-i pādişāhī 045b/3→

pādişāhī

r.- i devlet “devletin ileri gelen adamları” 012a/22, 018b/20,
019b/14, 020a/13, 021a/22,
029b/7, 045b/2, 048a/20

r.- i devlet-i ‘aliyye “Osmanlı Devleti’nin adamları” 022a/13

r.- i devlet-i ‘Osmāniyye “Osmanlı Devleti’nin adamları” 018b/3

r.- i devlet-i Hind “Hint Devleti’nin adamları” 042a/18

r.- i kāmīl-idi 043a/12→ **kāmīl**

r.- i memleket “ülkenin devlet adamları” 028b/6

şulha-yı me’mūr-ı r.- i merķūm 018b/6 → **şulha**

r.- i vilāyet “ülkenin devlet adamları” 028a/25

r.+ den 018b/5

r.+ e 016b/19, 019b/21, 037a/15, 0 39b/12, 048b/19

eyādī-yi r. 033a/29→ **eyādī**

mecālis-i r. 033b/1→ **mecālis**

r.+ i 019b/22, 027a/9, 039b/13

dā’ire-i r. 045a/28→ **dā’ire**

r.+ inden 007a/16, 018b/1, 019b/19, 022a/8

r.+ ine 018b/3

r.+ iniñ 041b/20, 043a/13

ricāmend (Ar.) Rica etme.

r. ol- “rica etmek” 014a/28, 019b/3

r.- i ızın “izin için rica etme” 005b/31

ricāmendāne (Ar.) Rica eder tarzda.

ķarīn-i tevāzu’-ı r. ol- “rica edercesine tevazuya yakın olmak” 014b/2

rimāh (Ar.) Süngüler.

aşhāb-ı r. “süngü sahipleri” 010b/18

rivāyāt (Ar.) Rivayetler.

r. 029a/23

r.+ ı 004b/21

r.+ ına 042b/9

rivāyet (Ar.) Bir haberi, söz veya olayı nakletme.

r. it- “nakletmek” 003a/23, 015b/30, 028a/28

r. olun- “nakledilmek” 002b/5, 012b/28

r. 001b/20, 002a/8, 015b/22, 048a/3, 048a/7

eşahh-ı r. “en doğru rivayet” 028a/28

r.+ de 002a/30

r.+ i 002a/11, 003b/29

r.+ imize 015b/31

riyāset(Ar.) Başkanlık, reislik.

fenn-i r. “başkanlık hüneryi” 049b/22

rīk-istān (Ar.) Kumluk, çöl.

r.+ dan 008a/15	r. bul- “canlılık kazanmak” 043b/12 r.+ ı 033b/21
rīṣ-ḥand (Ar.) Bıyık altından gülme. r. 043a/31	rū-nümā (F.) Yüz gösteren, ortaya çıkan.
ru‘b (Ar.) Korku, dehşet. r. 010a/17, 041b/4	r.-yī ḡuhūr ol- “yüz göstermek, ortaya çıkmak” 005a/26, 031b/14
ruḥṣat (Ar.) İzin. r. ol- “izin almak” 005b/31 r. vir- “izin vermek” 018b/21 r. 008b/29, 019b/2, 024a/25, 026b/8, 030a/2, 038b/6 r.+ a 046a/4 r.+ ı 014a/28, 030a/4	rūy (F.) 1. Yüz. 2. Yüzey. r.- ı denānīr “dinarların yüzü” 029b/6, 046a/28 r.- ı zemīn “zeminin yüzeyi” 024b/28
rū-be-rū (F.) Yüz yüze. r. 038b/15	rūz (Ar.) Gün. r. 015b/25
rūd (F.) Irmak. r. 034a/4	rūzgār (F.) Zaman. r. 031a/24 r.+ da 019a/3
rū-gerdān (F.) Yüz çeviren. r. ol- “uzak durmak, çekinmek” 023b/30 r. 002b/18, 010a/29, 024a/12, 036b/3	rū’esā’ (Ar.) Reisler, başkanlar. r. 006b/10, 015b/12016b/31, 046a/17 miyān-ı r. “başkanların arası” 025b/28 r.- yı ‘asākīr 028b/7→‘asākīr
rūḥ (Ar.) Can.	

r.- yı ‘asākir-i zābiṭān 043b/14

→ ‘asākir

r.- yı ‘asker 019b/30, 046b/25→

‘asker

r.- yı aḳvām “kavimlerin başkanı” 017a/11, 031a/21, 038a/11, 045b/2, 049a/22

r.- yı aḳvām-ı vülāt “valiler kavminin başkanı” 028a/2

r.- yı fesād “kötü başkanlar” 016b/9

r.- yı ḳavm “kavmin başkanları” 012a/8, 019b/5, 021a/23, 021a/31, 037a/4

r.- yı ḳavm-i a‘yān “ileri gelen kavmin reisleri” 026b/4, 028a/25

r.- yı ḳavm-i Ağvān “Agvan kavminin başkanları” 031b/1

rü’yet (Ar.) Görme, görüş.

r. 048b/29

r.- i dīdār-ı peder “babanın yüzünü görme” 012a/29

r.+ de 028a/6

r.+ i 048b/23

r.+ ini 036b/24

rüfekā’ (Ar.) Dostlar.

r. 015b/14

r.+ sı 005a/24

rüsüm (Ar.) Merasim.

r.- ı ta‘zīme “saygı gösterme merasimi” 019b/6

r.+ u 012a/6

r.+ unu 019a/23, 038b/4

rüşd (Ar.) Doğru yolu bulma.

r. 033a/16

rüşvet (Ar.) Bir görevliye kanunen yasa dışı bir kolaylık sağlaması için verilen para.

r.+ e 020b/8

rütbe (Ar.) Derece

r. 015a/26, 027b/13, 033b/10, 035b/24, 043b/5

iḥrāz-ı r. “rütbe kazanma” 004a/25

r.- i ‘acz “acizlik derecesi” 036b/2

r.- i ‘asker “askerin rütbesi” 042b/11

r.- i bülend “yüksek rütbe” 033b/14

r.- i vālā-yı sipeh-sālār

“seraskerin yüksek rütbesi”

002a/21

r.- i vekālet “bakanlık rütbesi”

028b/22

r.- i vüçüb “gerekli mertebe”

020a/23

r.+ de 048a/4, 048a/18

r.+ lerine 036b/14

r.+ ye 017a/17, 047b/16

S

safīha (Ar.) Yassı ve düz bir levha
halindeki şey.

s. 046b/11

sağanak Şiddetli yağmur.

cibāl-i s. “yağmurlu dağlar”

011a/21

sağīrū’s-sinn (Ar.) Yaşı küçük.

şehzādegān-ı s. “yaşı küçük
şehzade” 002b/1

saḥīf (Ar.) Zayıf, yetersiz.

s. 020a/16

saḥt (Ar.) Sert, katı.

s. 002b/19

saḳīl (Ar.) Sıkıntı veren, bunaltan.

s. ol- “sıkıntı vermek” 009b/4,
048b/3

saḳy (Ar.) Tarla, bağçe vb. yeri
sulama.

s. it- “sulamak” 034a/5,
038b/24

enhār-ı s. “sulanan nehir”
041a/21

sal Nehir, göl veya deniz taşıtı.

s.+ lar 025a/14, 040b/19,
040b/22, 041a/7, 041a/18

salābet (Ar.) Katılık, sertlik.

s. 049b/20

salṭanat (Ar.) Hükümdarlık, sultanlık.

cālis-i serīr-i s. ol-
“hükümdarlık tahtına oturmak”
020b/10

vāris-i s. ol- “saltanat mirasçısı
olmak” 020a/26

s. 027b/15, 029a/28, 033a/20,
033a/30, 033b/16, 043b/11,
049b/23

cālis-i taht-ı s. “hükümdarlık tahtına oturma” 001b/5

eczā'-yı s. “hükümdarlığın kısımları” 021a/23

erkān-ı s. “saltanatın ileri gelen kimseleri” 029b/7

ğayret-keş-i nāmūs-ı s. 020a/29
→ **nāmūs**

havāş-ı eczā'-yı s. saltanatın ileri gelenleri” 012a/23

pāy-ı taht-ı s. “hükümdarlığın merkezi” 017b/26

lāyık-ı s. “saltanata layık” 028b/20

maḳarr-ı s. “saltanatın merkezi” 048b/6

muḳarrebān-ı s. “saltanatın yakın dostları” 044a/22

nöbet-i s. “saltanat sırası” 004b/6

retḳ-i mehām-ı s. 043a/30 →
retḳ

şerik-i umūr-ı s. “hükümdarlık işlerinin ortağı” 019b/16

tāc-ı s.- ı Hind “Hint hükümdarlığının tacı” 045a/17

s.- ı tağallübiyye “zorla hükmedilen saltanat” 033a/7

s.+ a 018a/9, 020a/7, 020a/17

taht-ı s. “hükümdarlık tahtı” 049b/24

hevā-yı s. “hükümdarlık arzusu” 020b/29, 020b/25

umūr-ı s. “saltanat işleri” 048b/16

vaḳt-i s. “hükümdarlık vakti” 021b/15

s.+ dan 021b/12

dā'ire-i s. “saltanat dairesi” 001b/17

müdāḫale-yi umūr-ı s. “saltanat işlerine karışma” 044a/18

s.+ ı 045a/9

'aḳd-i umūr-ı s. “saltanat işlerini düzenleme” 033b/5

bār-ı girān-ı s. “hükümdarlığın ağır yükü” 033a/15, 033b/3

memālik-i s. “saltanatın ülkesi” 020b/22

nāmūs-ı s. “saltanatın namusu” 006a/7

müddet-i s. “hükümdarlık süresi” 001b/6

tarīḳ-i tedābīr-i umūr-ı s. 033a/30 → **tedābīr**

sancaḳ (Ar.) Bayrak.

s. 043a/27

sarāy (Ar.) 1. Hükümdarın çevresi. 2. İçinde kamu işlerinin yürütüldüğü büyük yapı.

s. 012a/26, 012b/12, 019a/18, 038b/30, 046b/9

s.- ı celīl “yüce saray” 046b/10

s.- ı merķūm “adı geçen saray” 038b/31

s.- ı pādīṣāhī “padişaha ait saray” 046b/19, 048a/8

s.- ı ṣāhī “şahın sarayı” 002a/13, 012a/21, 015a/20, 019a/24, 019b/6, 027b/23, 029b/2, 029b/7

ḥārem-i s.- ı ṣāhī “şaha ait sarayın haremi” 012a/29, 012a/30

s.+ a 019b/6

s.+ da 046b/20

s.+ ı 046b/10, 049b/17

s.+ ına 046a/27

s.+ lar 048b/1

s.+ ları 047a/29

müşrif-i s. 033b/24 → **müşrif**

sa‘y (Ar.) Çalışıp çabalama.

s. 002b/13, 036a/28, 037a/7

sā’ir (Ar.) Diğer, başka.

s. 001b/19, 011a/4, 026a/12, 026b/14, 027a/22, 028b/30, 029b/19, 030b/22, 032b/9, 036a/20, 037a/22, 037b/1, 047b/3, 047b/29

s.- i ‘asker “askerin geri kalanı” 022b/20

s.- i bilād “beldelerin geri kalanı” 025b/23

s.+ lere 032a/19

aḥvāl-i s. “diğer haller” 001b/10, 003b/27, 023a/30

tekālīf-i s. “diğer teklifler” 026b/20

s.+ lerinden 039a/5

s.+ leriyle 002a/30

sā’ire (Ar.) → **sā’ir**

esvāb-ı s. “diğer sebepler” 011b/9

ḥavādis-i s. “diğer haberler” 036a/13

ḥaṣānet-ı s. “diğer sağlam yapılar” 006b/16

mezāhib-i s. “diğer mezhepler” 030b/25

mühimmāt-ı s. “diğer
cephaneler” 036a/10

ziyāret-i **maḳāmāt-ı**
mu‘tebere-i s. “diğer kutsal
makamları ziyaret etme”
006b/28

emvāl-i s.- i keşīre-i bī-nihāye
“sınırsız bollukta diğer mallar”
014a/19

s.- yi serḥadd “sınırın geriye
kalını” 023b/22

bilād-ı s.- yi Īrān “İran’ın diğer
beldeleri” 005a/7

mühimmāt-ı ḥarbiyye-yi s.
“diğer savaş malzemeleri”
035b/7

düvel-i s. “diğer devletler”
042a/26

sā‘at (Ar.) Saat.
s. 005b/6, 042a/7, 044b/13,
046a/9
s.+ dir 042b/5

sābıḳ (Ar.) Eski.
s. 005b/13
s.+ da 016a/21
ḥased-i s. “eski kıskançlık”
014b/3

sābıḳa (Ar.) → **sābıḳ**

s.+ ları 036b/7

ḥidemāt-ı s. “önceki hizmetler”
028b/24
s.+ yı 010a/31

ṣābit (Ar.) Yerinde duran.

s. 010b/1

s.+ dir 042a/1

ṣābit-ḳadem (Ar.) Verdiği sözden,
karardan dönmeyen.

s. **ol-** “verilen karardan
dönmemek” 009a/24
s. 002b/25, 014b/12, 018b/28

sāde-dil (Ar.) Temiz kalpli, saf.

pādişāh-ı s. 043b/23 → **pādişāh**

sādisen (Ar.) Altıncı olarak.

s. 029b/27

sāḫil (Ar.) Deniz, nehir veya göl
kenarı, kıyı.

s.- i baḥr “denizin kıyısı”
002b/27

s.- i baħr-ı H̱azar “Hazar
denizinin kıyısı” 024b/22,
037b/15

s.- i ğarbiye “batı kenarı”
037b/23

s.- i necāt 002b/12 → **necāt**

s.- i nehr 040b/30, 041a/6,
041a/12 → **nehr**

s.- i selāmet “kurtuluş sahili”
032b/20, 045a/14

s.+ inde 002b/23, 008b/25,
023a/20, 024a/20, 025a/1,
035b/1, 040b/23

s.+ ine 024b/23, 032a/4,
038b/21

s.+ ini 041b/27

sālīfe (Ar.) Geçmiş.

şāhān-ı s. “geçmiş şahlar”
006b/25

şālīs (Ar.) Üçüncü.

‘Abbās-ı s. “üçüncü ‘Abbās”
021a/2, 021a/25, 021b/4

ferīk-i s. “üçüncü fırka” 023a/6

Şāh ‘Abbās-ı s. “üçüncü Şah
‘Abbās” 022a/21

Şāh Tahmās-ı s. “üçüncü Şah
Tahmas” 001b/17

şālisen (Ar.) Üçüncü olarak.

s. 029b/21, 044a/6, 048a/3,
048a/13

sāhte (Ar.) Gerçek olmayan.

s. 018a/30, 018b/9, 018b/11,
044b/6

sā‘ī (Ar.) Çalışan kimse.

s. it- “çalışmak” 043b/7

sākin (Ar.) Durgun, dingin.

s. ol- “sakinleşmek” 026b/29,
032a/1, 037a/22

s. 024a/8

sāmi‘a (Ar.) İşitme gücü.

aħbār-ı mūḥiše-yi s.- ḥirāş
039b/10 → **aħbār**

sāmi‘a-ḥirāş (Ar.) Kulak tırmayan.

s. 023b/18, 029b/11

aħbār-ı mūḥiše- yi s. “kulak
tırmalayan korkunç haberler”
039b/10

sāmin (Ar.) sekizinci.

ḳabr-i imām-ı s.- i ‘Alī er-Rızā “sekinci imam Ali er-Rıza’nın kabri” 006b/22	s. ol- “gölgesi olmak” 046b/16 s. 034a/3
sānī (Ar.) İkinci. s. 041b/8 Ḳārūnī-yi s. “ikinci Karun” 049b/5 Şāh ‘Abbās-ı s. “ikinci Şah ‘Abbās” 014a/6 fırka-yı s. “ikinci fırka” 045b/5 ferīḳ-i s. “ikinci fırka” 023a/5 ṭarīḳ-i s. “ikinci yol” 008a/3 tercūme-i s. “ikinci çeviri” 002a/6 def‘a-ı s. 022b/19, 023b/29→ def‘a	sāzende (Ar.) Çalgıcı. s.+ ler 044b/18 seb‘ (Ar.) Yedi. bilād-ı ‘izām-ı s.- i meşhūre “meşhur yedi büyük belde” 007a/13 sebāk (Ar.) Ders. s. 038a/7 sebāt (Ar.) Kararından dönmeme, kararlılık. s. 003b/17, 003b/20 s.- ı aḳdem “önceki kararlılık” 033a/2 s.- ı ḳadem ol- “kararından dönmemek” 016b/30 s.- ı ḳadem “kararından dönmeme” 015b/11, 016b/29, 016b/30 pāy-ı s. 010b/3, 022a/31→ pāy s.+ larını 010b/5, 049a/28 sebb (Ar.) Sövüp sayma. s. 030b/31, 031a/4
sānīyen (Ar.) İkinci olarak. s. 029b/20, 044a/4, 047b/28	
sāriḳ (Ar.) Hırsız. s. 005a/2	
sārī (Ar.) Nüfuz eden, yayılan. s.- yi tefṭīn “fitnenin yayılması” 032a/28	
sāyedār (Ar.) Gölgesi olan.	

sebeb (Ar.) 1. Bir şeyin olmasına yol
açan şey. 2. Gerekçe.

s. ol- “bir şeyin olmasına yol
açmak” 025b/30, 033a/18

s. 002b/8, 006a/22

s.- i devlet “devletin gerekçesi”
034a/17

s.- i rāḥat “rahatlığın sebebi”
030b/29

s.+ inden 040a/6

s.+ ini 023b/13

s.+ iyle 027a/29, 041a/22,
041b/21

sebeb-kār (Ar.) Sebebe sahip olan.

s. 049b/2

sebḳat (Ar.) Geçme.

s. eyle-idi “geçmek” 003b/4

s. it- “geçmek” 012b/7

sebük-bar (Ar.) Yüğü hafif.

s.038a/29

seby (Ar.) Savaşta esir alma.

s. 016b/4

sebz (Ar.) Yeşil.

işcār-ı s. 034a/1→ **işcār**

seç - Seçmek.

s.- ip 009a/26, 009b/6

sedd (Ar.) Engel.

s. it- “engellemek” 032b/12

s. 005b/14, 007b/23, 007b/29,
014b/29, 018a/6, 030b/15,
035b/13, 040a/18, 040a/19,
046b/1, 048b/31

s.- i sedīd ol- “kesin engel
olmak” 007b/31

sedīd (Ar.) Doğru.

s. 040a/17

sedd-i s. ol- 007b/31→ **sedd**

sefāhat (Ar.) Aşırı derecede eğlenceye
düşkün olma.

s.+ larıyla 049b/14

sefer (Ar.) Yolculuk.

s. it- “yolculuğa çıkmak”
027a/1

mūcib-i s. “yolculuk sebebi”
035a/1

s. 022a/6, 024a/7, 026b/26,
029b/22, 034a/16, 034b/17,

034b/19, 038a/8, 039b/30,
040a/29, 040b/3

iktizā-yı s. “yolculuğun
gereklikleri” 039b/15

s.- i medīd “uzun süren
yolculuk” 015a/21

s.- i Şirāz “Şiraz yolculuğu”
008a/8

s.+ den 020a/17, 034a/16

s.+ e 022a/18, 024b/13,
034a/20, 034b/1, 035a/14,
044a/12

rāh-ı s. “sefer yolu” 035a/9

s.+ i 035b/19, 037a/16

bā'is-i s. “yolculuk sebebi”
043b/31

mebde'-i s. “yolculuk
başlangıcı” 017a/23

‘uhde-i medīd-i s. 013b/10 →

medīd

s.+ ine 037a/9, 040a/30

s.+ ini 036a/7

s.+ ler 028a/1, 033a/4, 041b/17

s.+ lerden 013b/10, 013b/13,
017b/30, 030b/1, 038a/17

s.+ lere 027a/12

s.+ leri 013b/11

s.+ leriyle 034a/18, 037a/18

s.+ lerin 027b/27

seferiyye (Ar.) → **sefer**

s. 022b/15

maşārif-i s. “yolculuk
masrafları” 016b/14, 040a/20,
044a/12, 044b/27

meşāḳḳ-ı s. “yolculuk
zorlukları” 035a/13

tedārik-i s. “sefer hazırlıkları”
034b/16

meşārif-i ‘aẓīme-i s. “büyük
sefer masrafları” 026a/19

sefīne (Ar.) Gemi.

s. 031a/24

s.+ ler 042a/21

s.+ lerinin 008b/27

sefk (Ar.) Dökme.

s.- i dimā “kan dökme” 009a/19

segird – Koşmak.

s.- ip 012a/11

segirt- → **segird**

s.- mek 040b/15

s.- ip 041a/10

sehl (Ar.) Kolay.

emr-i s. “kolay verilen emir”

004a/30, 014b/21, 039b/27

sehlü'l-huşûl (Ar.) Kolay ortaya çıkan.

s. 003a/14

seḥāb (Ar.) Bulut.

misāl-i s.- ı bārān 014a/30→

misāl

seḥer (Ar.) Tan yerinin ağarmasından biraz önceki vakit.

vaḳt- i s. “seher vakti” 043b/24

sekenāt (Ar.) Durma.

s. 028b/14, 032a/12

s.+ ı 017a/17

sekiz Sekiz (8) sayısı.

s. 002b/15, 004b/3, 005b/5,

009b/23, 016b/13, 026b/25,

028b/22, 047a/28, 047b/20

s.+ inde 036b/21

sekizinci Sekiz sayısının sıra sıfatı.

s. 023a/27, 024b/20, 039b/6

s.+ si 004a/16, 004b/2

seksen Seksen (80) sayısı.

s. 023b/21, 025b/25, 033b/30,

035a/19

selām (Ar.) Selam.

s. **vir-** “birini selamlamak”

021a/28

selāmet (Ar.) 1. Kurtuluş. 2. Güvenlik.

s. **bul-** “kurtulmak” 009a/21

s. 024b/9, 037a/1

ümīd-i s. “kurtuluş ümidi”

014b/9

s.- i **‘āmmē** “halkın güvenliği”

045a/25

s.- i **devlet** “devletin güvenliği”

041b/24

s.- i **nihāyet** “son kurtuluş”

005a/21

s.+ e 046a/3

sāḥil-i s.+ e 032b/20, 045a/14→

sāḥil

s.+ in 035b/24

s.+ leri 015a/5

s.+ lerini 032b/29

selāmet-cū (Ar.) Kurtuluş arayan.

s.- yı **Eşref Han** “Eşref Han’ın

kurtuluş araması” 013a/14

selāṭīn (Ar.) Sultanlar.

s.- i ‘**izāmü**’l- ‘**Osmān**
“Osmanlı Devleti’nin büyük
sultanları” 023a/27

s.- i ‘**Osmāniyye** “Osmanlı
Devleti’nin sultanları” 023a/29

s.- i ‘**İslāmiyye** “İslam’ın
sultanları” 031a/12

s.- i **zī-ṣān** “şanlı sultanlar”
030a/17

selef (Ar.) Bir mevkide daha önce
bulunan kimse.

s.+ de 003b/30, 026b/28
s.+ leri 034a/14

selḥ (Ar.) Her Arabi ayının son
günü.

s. 024a/31
s.+ inde 021b/28, 030b/5

sem‘ (Ar.) Kulak.

s.- i **Nādir Ṣāh** “Nadir Şah’ın
kulağı” 035a/25

semā’ (Ar.) Gökyüzü.

s. 043b/29

semt (Ar.) 1. Taraf, cihet. 2. Bölge.

s.- i **āḥir** “son taraf” 034b/31

s.- i **ḥilāf** “ters taraf” 031a/26

s.+ in 042a/15

s.+ inde 007a/19

ḥudūd-ı s. “bölgenin sınırı”
005b/5

s.+ ine 005a/19, 031a/8, 031b/3

sen Teklik 2. şahıs.

s. 044b/10

s.+ a 019b/9, 019b/15, 044a/26,
044b/9, 047a/21 (sana)

s.+ i 012a/13, 019b/14, 047a/24

s.+ in 044a/18

s.+ iñ 012a/13, 038b/13

senā (Ar.) Övme.

s.- yı mu‘tād 029a/8 → **mu‘tād**

s.+ lar 006b/21

senā-kār (Ar.) Daima öven.

s. **ol-** “daima övmek” 027b/18

sene (Ar.) Yıl.

s. 004b/19, 008b/12, 012a/2,
012b/24, 017a/1, 017a/25,
018b/17, 022b/26, 023a/26,
024b/7, 024b/13, 027a/25,

038b/31, 043a/24, 048a/7, 048a/11	seneviyye (Ar.) → senevī s. 048a/10
s.- i ātiye “gelecek sene” 026a/6, 035b/18, 037b/12	
s.- i mezbūre “adı geçen sene” 015b/8, 023a/18, 025b/26, 026a/6, 046a/24	senevī (Ar.) Seneye ait s. 048b/15, 048b/21
s.+ de 045a/3	seng (F.) Taş. s. 034a/1
s.+ den 027a/28, 027b/4, 028b/13, 028b/22, 032a/8	
s.+ si 001b/1, 008a/7, 011b/8, 011b/28, 011b/30, 013b/29, 024b/20, 024b/21	sepet (F.) Kap. s.+ lerine 036a/20
s.+ sidir 006b/2	ser (F.) 1. Baş. 2. Önder. 3. Başlangıç.
s.+ sinde 006b/2, 009a/30, 023a/25, 023a/27	s. çek- “yükselmek” 002b/29, 003a/12, 008a/9, 024a/21, 024a/29, 034b/6, 047a/9
s.+ siniñ 026a/6	s. 027b/2
sene-be-sene (Ar.) Seneden seneye. s. 026b/3	s.- i bilād “beldelerin başı, merkezi” 041a/24
sened (Ar.) Güvence. s. 016b/11	s.- i fesād “kötülüğün başı” 031a/2
senelik (Ar.) Bir yılda verilen ücret. s. 040a/2	s.- i kāfile-i ḥarāmiyān “harami kafilesinin önderi” 006a/23
senet (Ar.) → sened s. 013a/28	ser-‘asker (F.) Ordu kumandanı.

s. ol- “ordu kumandanı olmak”

009b/10, 042a/12

s. 023a/4, 023a/31, 024a/5,

024a/7, 025b/20, 026a/23

s.+ i 009b/9, 009b/24, 009b/26,

031b/11, 038a/1, 039a/24

s.+ leri 038a/2

ṭā’ife-i s. “kumandanlar

bölüğü” 031b/2

serdārān (F.) Kumandanlar.

s. 039b/28

ser-efkār (F.) Düşünceli.

s. 034a/19

ser-‘askerlik Serasker olma durumu.

s.+ i 031b/6

ser-be-mühr (F.) Mühürlü.

s.+ i 034b/21

serḥadd (F.) Sınır.

s. 023b/21

sā’ire-yi s. 023b/22→ **sā’ire**

serbestiyyet (Ar.) Serbestlik.

s. 034a/11

serī’ (Ar.) Hızlı.

hücūme-i s. “hızlı saldırı”

010a/29

s.- i memleket “ülkenin

sertbestliğı” 031b/18

s.+ leri 048a/18

ḥamle-i s. “hızlı hamle”

039a/18

serdār (F.) Kumandan.

s. 006a/23, 007b/31, 008a/23

s.- ı ‘asākir 023b/27, 043b/26→

‘asākir

s.- ı Ağvāniyān “Agvan

kumandanı” 001b/9, 008b/17

s.+ ı 007a/11, 010a/5

s.+ ına 005b/4

s.+ ları 036b/5

serī’an (Ar.) Süratle.

s. 035a/3, 037b/1, 043a/3,

049b/2

serīr (Ar.) Taht.

s. 027a/5

s.- i merḳūm “adı geçen taht”

046b/17, 046b/19

s.- i pādīshāhī 046b/12→

pādīshāhī

cālis-i s.- i saltanat ol- 020b/10→ salṭanat	s.+ da 019b/21, 039a/29
cālis-i s.- i šāhī ol- 012a/22, 020b/6→ salṭanat	serkeş (F.) İsyankar. s. 036a/6 s.+ ler 037a/3 s.+ iñ 016a/31
s.- i šāhī 021a/27, 021a/30, 019b/8, 020b/9, 029a/5, 029a/30→ šāhī	
kurb-ı s. “tahta yakın olma” 028b/11, 029a/2	sermāye (F.) Söz edilen şeye ait elde bulunan değer.
mā-fevķ-i s. “tahtın üstü” 046b/14 s.+ e 046b/16	s.- yi şecā‘at “yiğitliğin değeri” 007a/1
serī‘ü’l-intikāl (Ar.) Çabuk kavrayan. s. 032a/27	ser-rişte (F.) İp ucu. s. bul- “ip ucu bulmak” 011b/12 s. 013a/10
serī‘ü’z-zevāl (Ar.) Çabuk kaybolan. s. ol- “çabuk kaybolmak” 005b/17	servet (Ar.) Zenginlik. s. 004a/30, 004b/23 taḥşīl-i s. “servet kazanma” 007a/2, 038a/20, 004a/26 taḥşīl-i s.- i bī-gāye 005a/2 → bī-gāye
ser-kār (F.) Bir işin başında bulunan kimse. s. 013b/19, 049b/15 s. -ı efkār-ı i‘māl “üretilen fikirlerin başı” 027b/1 s.- ı efkār ol-idi 018a/4 → efkār s.- ı efkār 031b/17 → efkār s. ol- “bir işin başında olmak” 032b/9	ses Ses. s.+ inden 012b/19 setr (Ar.) Gizleme. s. it- “gizlemek” 012b/22 s. 020b/29

sev - Sevmek.

s.- mem 038b/16

sevāb (Ar.) İyi davranışlar karşılığın
Allah tarafından verilen mükafat.

s. 017b/22

sevād (Ar.) Karalık.

s. 004a/31

sevāhil (Ar.) Sahiller.

s.- **i ġarbiyye** “batı sahilleri”

040a/12

s.+ inde 022a/26

s.+ ine 022a/30, 027a/16

sevdā (Ar.) Kuvvetli sevgi.

s.- **yı yār** “dostun sevgisi”

027a/31

s.+ sından 035b/24

sevķ (Ar.) Gönderme.

s. **it-** “göndermek” 016b/8

s. 009a/16, 012a/10, 027b/14

s.- **i tāziyāne-i żarūret**

“zorunluluk sebebiyle
gönderme” 007a/28

s.- **i tāziyāne-yi ħırş** “hırs

sebebiyle gönderme” 008a/21

s.+ iyle 020b/8, 044b/6

seyāhat (Ar.) Yolculuk.

s. 048a/5

seyf (Ar.) Kılıç.

s. 045b/23

seyl (Ar.) Sel.

s.- **i tuġyān-ı Aġvāniyān**

“Aġvanların azgınlık seli”

002b/22

seyr (Ar.) 1. Gidiş. 2. Gezme.

s. 040a/1

s.- **i müdām** “sürekli gezme”

014a/15, 015a/11

zamān-ı s. “giden zaman”

027b/10

s.+ den 048a/29

seyrān-gāh (F.) Gezme yeri.

s.+ ı 033b/30

seyyāh (Ar.) Gezgini.

s. 036b/20

şāhib-i taḥrīrāt-ı s. “seyyah yazanların sahibi” 023b/3

şāhib-i tāriḥ-i s. “seyyah tarihi sahipleri” 004a/3, 029a/10, 047b/24

tāriḥ-i s. “seyyah tarihi” 001b/3

s.- ı merķūm-ı tefe“ül “adı geçmiş olan olayı hayra yoran seyyah” 027b/20

s.- ı merķūm “adı geçen seyyah” 001b/10

s.- ı şāhib-i taḥrīrāt “yazı sahibi seyyah” 027b/3

s.+ ı 042b/14

s.+ lar 002a/11, 003b/29

s.+ lardan 002a/8

s.+ larından 004a/20

s.+ larının 001b/20, 042b/9

s.+ ların 004a/4, 004b/21, 015b/23, 016a/28, 048a/7

seyyit (Ar.) Hz. Hüseyin’in soyundan gelen kimse.

ḥudūd-ı s. “soyun sonu” 049b/7

sezā (F.) Uygun.

s. 027a/20, 041a/25

sık Aralıksız, bitişik.

s. 027a/17

sıklet (Ar.) Ağırılık.

s.+ i 019a/31

s.+ imizi 040a/3

def‘-i s. “ağırlığı ortadan kaldırma” 012a/24

sırr (Ar.) Gizli tutulan şey.

dehān-ı ḥoḳḳa-yı s. “sır hokkasının ağzı” 034b/21

ḥoḳḳa-yı s. “sırrın hokkası” 027b/1

s.- ı defter-i efkār “düşüncelerin bulunduğu defterin sırları” 004b/23

s.- ı ḥafī “gizli sır” 030a/23

sırrāne (Ar.) Gizli bir şekilde.

s. 003a/25

sırren (Ar.) Gizli olarak.

s. 031a/4, 031b/20

sibāk (Ar.) İfadede tutarlılık.

s. 017a/29

sikke (Ar.) Madeni para.

s. 046a/29

s.- yi denānīr-i merķūm 021b/4

→ **denānīr**

s.+ si 029b/6

s. eyle- “ısmarlamak” 033b/6,

046a/4, 048b/29

s. olun- “ısmarlanmak”

020a/30, 048b/2

s. 022b/10

silahlan - Silahlanmak.

s.- 1p 046b/28

sipehsālār (F.) Başkomutan, serasker.

s. 006a/23, 008a/24, 026a/12

s.- ı ‘asker ol- “başkomutanın askeri olmak” 007b/4

s.+ ı 006a/2, 013a/27, 019a/28, 023b/19, 043a/7

silāh (Ar.) Silah.

s.+ ları 043a/2

silāhlandır - Silahlanmak.

s.- 1p 047a/2

pāye-yi s. “seraskerlik rütbesi” 028b/21

rütbe-i vālā-yı s. “seraskerin yüksek rütbesi” 002a/21

silsile (Ar.) Dizi, sıra.

s.+ sine 021a/13

menşūr-ı s. 006a/12 → **menşūr**

sinīn (Ar.) Seneler.

s. 033b/15

sipehsālārılık Başkomutanlık.

s. 043b/4

sinnen (Ar.) Yaşça.

s. 017a/13

siper (Ar.) Kalkan.

s.+ ler 025b/17

s.+ leri 036a/20

sipāhī (F.) Süvari askeri.

s. 026b/24

sirāyet(Ar.) Yayılma.

s. eyle- “yayılmak” 031a/20

s. it- “yayılmak” 032b/23, 041a/21

sipāriş(Ar.) İsmarlama.

	s. 047a/10
sitād (F.) Alış.	
s. 009b/19	
s.+ e 010a/17	
sitem-dīde (F.) Zulüm görmüş.	
şāh-ı s. “zulüm görmüş şah”	siyeh-rūz (F.) Yüzü kara, utanmaz.
019a/3	Eşref-i s. “utanmaz Eşref”
	015b/14
siyāk (Ar.) İfadede tutarlılık.	
s.+ da 038a/7	siz Çokluk 2. şahıs.
s.+ ında 001b/7, 017a/29	s. 038a/20
	s.+ i 018b/22, 018b/24
siyāset (Ar.) İdam etme, cezalandırma.	
s. 016a/3, 016b/5, 037b/20,	sīm (Ar.) Gümüş.
045b/20, 047b/6	s. 014a/18, 038b/9, 044b/23,
s.- i şedīd “şiddetli	047b/3, 047b/18
cezalandırma” 040b/6042a/25	‘alīkā-yı s. 046b/8 → ‘alīkā
s.+ e 047b/14	sīnī (F.) Yuvarlak tepsi.
meydān-ı s. “cezalandırma	s. 027a/5, 046b/7
meydanı” 015b/16	
s.+ i 045b/17	sīret (Ar.) Karakter.
s.+ lerine 042a/26	s. 004b/1, 029a/16, 041a/21
s.+ den 045b/29	
siyāset-gāh (F.) Cezalandırma yeri.	söyle - Söylemek.
s. 015b/20	s. 019b/12
	s.- diler 013a/6
siyāset-kār (Ar.) Öldüren.	söylen – Söylenmek.
	s.- di 004a/3
	söyün – Sönmek.

s.- dü 028a/18

s. 037a/5

söyündür - Söndürmek.

s.- mek 012b/3

su‘übet (Ar.) Zorluk, zahmet.

s. göster- “zahmet göstermek”
036b/12

su’āl (Ar.) Soru.

s. olun- “soru sorulmak”

047b/23, 048a/4

s. 012b/14

s.+ e 040a/6

s. 049b/10

sū (F.) Taraf.

s. 031a/24

sühület (Ar.) Kolaylık.

s. bul- “kolaylık bulmak”

021a/9

vesile-i s. ol- “kolaylıkla
olmak” 027b/26

s. 006a/30, 006b/31, 023b/17,
036a/30, 037a/9, 041a/26,
047b/19

s.+ e 036b/26

medār-ı s. “kolay dönüş”

004a/29

s.- i cāy “(girilmek istenen)
yerin kolaylığı” 040b/13

sū’ (Ar.) Kötü.

s. 017b/28

s.- ı tefe‘ül “kötüye yorma”
009b/22

s.- i hāl “halinin kötülüğü”
020b/4

sū-i kaçd (Ar.) Önceden planlayarak
öldürme.

s. 009a/11

s.+ a 043b/3

s. it- “planlayarak öldürmek”
013b/4

s.+ larına 032a/25

s.+ larından 043a/22

sühületli Kolay.

s. 009b/13, 025b/24

sūr (Ar.) Kale duvarı.

s.+ u 006b/16, 025a/20

suḥriyye (Ar.) Maskaralık etme.

sūret (Ar.) Yüz.

s.- i **istiklāl** göster-
“bağımsızlık yüzü göstermek”
003b/9

s.- ı **şehir** “şehrin sakinleri”

012a/18, 020a/6, 047a/20

s.+ ı 009b/4, 011b/20

s.+ ına 026b/24

sūzān (Ar.) Yakıcı

s. 012a/28, 012b/25, 037a/25

āteş-i s.- ı ejder “ejderin yakıcı
ateşi 045b/15

süknā (Ar.) Oturulan yer.

s.+ sı 032a/19, 032a/20

sü Ordu, asker.

s. 012a/21, 035a/18

sükūt (Ar.) Susma.

s. **eyle-** “susmak” 045b/1

s. **it-** “susmak” 011b/13

s. 028b/10

süfliyyet (Ar.) Bayağılık.

s.- i **cibilliyyet** “yaratılışın
adiliği” 018a/7

sülūk (Ar.) Girme, katılma.

s. 030a/2, 031a/26

s.- i **ṭīnet** “yaratılışın adiliği”
027b/13

sünbül (Ar.) Otsu süs bitkisi.

s.+ e 036b/27

süflī (Ar.) Aşağılık, adi.

s. 031b/16

süpürge otu (Ar.) Bitki.

s.+ ndan 024b/25

sükkān (Ar.) Bir yerde oturanlar.

s. 021b/7, 022a/18, 030b/9

s.- ı **İşfahān** “İsfahan sakinleri”
029a/9

sür - Sürmek.

s.- mekle 025b/10

s.- ı **memālik** “ülkenin
sakinleri” 020b/14, 027b/26

sür‘at (Ar.) Hız, hızlılık.

s. **eyle-** “hızlı olmak” 011a/5

s. 006a/28, 009b/15, 010b/19,
011a/3, 012a/11, 013b/19,

039a/14, 042b/21, 043b/7,
049a/7

s.- i i'tiyād “alışılmış hız”
039a/17

kemāl-i s. “son hız” 011b/2,
039a/13

s.+ ine 042b/6

sürür (Ar.) Sevinç.

s. 005b/18, 012a/10, 012a/19,
012b/1, 049b/4, 012a/27

esbāb-ı s. “sevinç sebebi”
049a/16

ifrāt-ı s. “sevincin fazlalığı”
012b/26

izhār-ı s. “sevinç gösterme”
011a/24, 011b/20, 029a/5

mūcib-i s. “sevinç sebebi”
029b/13

sürü Çobanın yönetimindeki
hayvanların tamamı.

s. 004b/24

süvār (F.) Ata binmiş kimse.

s. 012a/16

süvāri (F.) Atlı asker.

s. 005b/4

süvāriyān (Ar.) Süvariler.

s. 035a/16, 035a/30, 042a/11

s.+ ı 025a/17

süvārī (F.) Atlı.

s. 008a/18, 010b/19, 022b/26,
025a/15, 035a/10, 036a/21,
039a/11

s.+ si 023a/1, 042b/18

s.+ sine 035b/4

süyūf (Ar.) Kılıçlar.

s. 010b/18

ş.- ı ricāl “erkeklerin kılıcı”
039a/19

süyūl (Ar.) Seller.

s. 037a/26

s.- ı fitne-i bāğī 027b/5 → **bāğī**

şa‘b (Ar.) Zor.

ş.- ı mūrūr “geçiş zor”
003a/13

s.+ dır 035a/20

ş. 009b/31

şabāh (Ar.) Günün başlangıcı.

ş. ol- “güneş doğup ortalık
aydınmak” 047a/1
ş.+ a 043b/20

şabāvet (Ar.) Çocukluk.
ş.+ inden 049b/9

şabr (Ar.) Sabır, tahammül gösterme.
ş. 015a/23
ş.+ a 045a/30

şa‘bü’l-mürür (Ar.) Geçiş zor.
ş. 008a/9, 013b/30, 024a/29
ş.+ a 010a/1

şadākat (Ar.) Sadakat.
ş. 013a/24, 019b/16, 027b/12
ş.+ i 016b/16
ş.+ ime 019b/9
ş.+ inde 003b/20
ş.+ leri 003a/16

şadākatkār (Ar.) Sadakatli.
ş.+ ları 021b/18

şadāret (Ar.) Osmanlı Devleti’nde
sadrazamlık makamı.
ş.+ e 043b/4

şaded (Ar.) Kasıt, niyet, meram.

ş. ol- “niyetinde olmak”
013b/27, 016b/6, 016a/22,
025a/16
ş.+ inde 038b/13

şadr-ı a‘zam (Ar.) Osmanlı
Devleti’nde padişahın vekili olarak
yönetimi elinde tutan, başbakan.

ş.-ı ricāl ol-idi “(devletin) ileri
gelenlerinin veziri azamı”
043a/10

şafā (Ar.) Huzur.
ş. 017b/15

ş.- yı hātır “gönlün huzuru”
013b/12
ş.+ da 014b/12, 039b/16
ş.+ lara 039b/14
ş.+ ya 029a/20, 043a/31,
049b/14

şafha (Ar.) Evre, merhale.
ş.+ lar 046b/11

şag Sağ, diri, canlı.
ş. 023b/5, 042b/29

şagā’ir (Ar.) Küçük günahlar.

ş.+ i 014b/22

şagîr (Ar.) Küçük.

ş. 020b/1, 048a/2

Şāh ‘Abbās-ı ş. “küçük Şah

‘Abbās” 028a/14, 028b/16

tıfl-ı ş. “küçük çocuk” 028a/16

şahrā’ (Ar.) Çöl.

ş.- yı hāzır “var olan çöl”

010a/11

ş.- yı merķūm “adı geçen çöl”

022b/17, 037b/7

ş.- yı vāsi’ “geniş çöl” 008a/29

ş.+ da 022b/16, 025b/14,

025b/17, 037b/7, 048a/26

ş.+ dır 005b/7, 037b/9

ş.+ lar 042b/5

ş.+ lara 023b/16

ş.+ ları 027a/18, 041b/4

ş.+ larından 023b/19, 048a/28

şalabet (Ar.) Katılık.

ş. 030a/18

şalace Nehir, göl veya deniz taşıtı.

ş.+ ler 024b/30, 040b/19,

040b/22, 041a/19

ş.+ lerin 040b/20

şalāh (Ar.) İyi duruma gelme.

ş. 018a/1, 030b/1

ş.+ ı 018a/6, 027a/28, 029b/14,

040a/11

ş.+ ın 030b/31

şalb (Ar.) Asarak idam edilme.

ş. 047b/6

şalıvir - Salıvermek, bırakmak.

ş.- digi 019a/1, 019a/4

ş.- ip 017b/17

şalıviril – Salıverilmek, bırakılmak.

ş.- dikde 048b/23

şan - Sanmak.

ş.- dılar 029a/18

ş.- ıp 005b/8, 023b/25, 035b/7

ş.- ırken 046b/23

ş.- ırlardı 021b/21

şan‘at (Ar.) Duyguları etkili ve göze gönle hitap edecek şekilde söz, yazı vb. ile ifade etme konusundaki yaratıcılık.

ş. 003a/10, 046b/13

ş.+ ı 022b/30

ş.+ lar 046b/14

ş.+ larıyla 032a/16

şanādīd (Ar.) İleri gelenler, büyükler.

ş.- **i merķūme** “adı geçen büyükler” 048a/17

ş.+ i 048a/16

şanādīde → **şanādīd**

müstakill-i ş. 014a/2

→ **müstakill**

şanāyi‘ (Ar.) Sanatlar.

ş. 039a/26

ş.- yi āteş-bāziyye 044b/16→

āteş-bāziyye

şandalī (Ar.) Avrupa hükümdarlarının

sandal ağacından yapılmış olan tahtı.

ş.- **yi hükümet** “hükûmetin tahtı” 032b/21

şandūka (Ar.) Küçük sandık.

ş. 047b/20

ş.+ larıñ 047b/21

şap Bitkilerde yerden yukarıya doğru başak veya çiçeğe kadar uzayan düz ve dik kısım.

ş.+ ı 024b/6

şarar - Sararmak.

ş.- mış 015a/24

şarāhaten (Ar.) Apaçık bir şekilde.

ş. 031b/28

şarb (Ar.) Güç, zor.

ş. 009b/30, 011a/20, 013b/30, 014b/19, 023a/16, 024a/28, 035a/20, 035b/11, 049a/10

şarf (Ar.) Harcama.

ş. **eyle-** “harcamak” 007b/16, 034a/23

ş. **it-** “harcamak” 005a/17, 007a/5, 034b/30

ş. **olun-** “harcanmak” 048a/22

ş. 004b/9, 005a/23, 007a/2, 007a/4, 010a/26, 015b/7, 026b/6, 042a/30

ş.- **ı himmet it-** “emek harcamak” 007b/12, 030a/5

ş.- **ı maķdūr** “güç harcama” 005a/3, 014a/23, 018a/4

ş.- **ı miknet** “güç harcama” 006a/27, 009a/3

şarık (Ar.) Fes gibi başa giyilen
şeyler üzerine sarılan tülbent.
ş.+ lar 032b/14

şat - Satmak.
ş.- un 027a/25, 029b/23,
047b/31

şavb (Ar.) Yön, yan, taraf.
ş. 034b/12
ş.- ı **me'mūr** “memur tarafı”
032b/5
ş.- ı **merām** “istenilen yön”
023a/9, 037a/15

şavlet (Ar.) Şiddetli saldırı.
ş. 013b/22

şavt (Ar.) Ses.
ş.- ı **bülend** “yüksek ses”
020b/18, 046b/27

şayd-gāh (Ar.) Av yeri.
ş.+ ı 023a/24

şayf (Ar.) Yaz mevsimi.
ş. 024a/31
eyyām-ı ş. “yaz günleri”
038b/31

şābir (Ar.) Sabreden.
ş. 010b/1

şādık (Ar.) Sadakatli kimse.
ş. 014b/11, 019b/10, 043b/21

şādır (Ar.) Meydana çıkan.
ş. **ol-** “meydana çıkmak”
012b/8, 032a/23, 038a/7,
044b/7

şāfi (Ar.) Temiz.
ş. 044b/21

şāhib (Ar.) Malik.
ş. **çık-** “sahip çıkmak” 007a/5,
021b/10

ş. **çıkıl-** “sahip çıkılmak”
022a/9, 022b/11
ş. 031b/22, 032a/6, 042b/19,
049b/7

ş.- **i ceş** “ordunun sahibi”
005a/3

ş.- **i cürm** “suçun sahibi”
045b/13

ş.- **i feṭānet** “kavrayış sahibi”
004b/7

ş.- i i'tibār “itibar sahibi”

027b/16

ş.- i iktidār “iktidar sahibi”

033b/12

ş.- i re'y-i rezīn “sağlam

düşünce sahibi” 010a/5,

020a/29, 045a/30

şahş-ı ş.- i şān “şöhret sahibi

şahıs” 020b/11

ş.- i taḥrīrāt “yazıların sahibi”

036b/20

seyyāḥ-ı ş.- i taḥrīrāt

“yazıların sahibi seyyah”

027b/3

ş.- i tāriḥ-i seyyāḥ “seyyah

tarihi sahibi” 004a/3, 029a/10,

047b/24

ş.- i tāriḥ “tarih sahibi” 040b/12

ş.- i tedbīr “tedbir sahibi”

041b/23, 043a/11

Nādir-i ş.- i tedbīr “tedbir

sahibi Nadir” 030b/28

ş.- i zuhūr-ı nām “şöhretin

ortaya çıkış sahibi” 049b/15

şedā (Ar.) Ses.

ş. 028b/29

ş.- yı top “top sesi” 036a/23

şıbyān (Ar.) Çocuk.

ş.+ ı 012a/18, 047a/8

ş.+ ıñ 047a/14, 047a/21

şıçra - Sıçramak.

ş.- yıp 012a/10, 038b/17

şıdk (Ar.) Doğruluk.

ş. 003b/17, 004a/4, 009a/24,

015b/10, 018b/28, 029a/22

ş.+ ı 022a/3, 022a/5

şığār (Ar.) Küçükler.

ş. 028b/31

şığa - Sıvamak.

ş.- yıp 006a/10

şıḥḥat (Ar.) Sağlık.

ş.+ e 004a/4

ş.+ i 002a/5, 002a/10

şıķ Sık.

ş. 034b/7

ş.+ ça 036a/24

şıra Dizi, saf.

ş. 028b/3

ş.+ da 028b/3

şırıķ (Ar.) Değnekten daha uzun ve kalın ağaç.

ş. 015b/18

ş.+ ı 016a/12

şıyānet (Ar.) Koruma.

ş. 015a/28, 025a/4

ş.+ e 021b/8

şofra Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşıķ, atal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde dzenlenmiş masa, sini vb.

ş. 046b/7

şoķbet (Ar.) Konuşma.

ş. 044b/24, 049a/19

meclis-i ş. “konuşma meclisi”

044b/13

esnā-yı ş. “konuşma anı”

044b/16

şolunma - Dinlenmek.

ş.- s1 008b/6

şoñra Sonra.

ş. 002a/23, 002a/27, 005b/16,

006a/4, 007a/25, 008a/28,

008b/22, 009a/8, 011b/15,

012a/24, 012a/25, 012b/29,

013a/5, 013a/18, 013b/8,

014a/25, 014b/6, 016a/1,

017a/17, 017a/28, 017b/5,

019a/19, 019b/18, 021b/9,

021b/21, 023a/24, 023b/29,

024b/27, 024b/29, 025a/10,

028b/10, 029a/18, 030b/2,

035a/2, 035a/24, 035b/9,

035b/18, 037b/31, 045a/2,

045b/11, 046a/7, 047b/13,

048a/29

bundan ş. 009b/8, 016b/13,

036a/13

şoy - Soymak.

ş.- mağa 004b/29

şoyul - Soyulmak.

ş.- up 047a/30

şu Su.

ş.+ da 042a/20

ş.+ dan 025a/17

ş.+ larını 008a/30

ş.+ lu 023b/16, 024b/2

ş.+ yu 025a/18, 027a/18,

037b/17

ş.+ yuna 005a/23

ş.+ yundan 024b/9, 025b/13

şudūr (Ar.) Büyük zatlar, sadrazamlar ve bilhassa kazaskerler.

ş. 046b/31

ş.- ı meclis-idi “meclisin sadrazamı” 028b/11

ş.+ u 031b/5

şulh (Ar.) Barış.

ş. 018a/1, 018a/6, 018a/10, 027a/28, 030b/1, 030b/30, 040a/11

emr-i ş. “barış emri” 029b/14, 044a/27

ş.- ı mübārek 017b/23 →

mübārek

ş.- ı vüçūh “memleketin ileri gelenlerinin barışı” 018a/8

ş.+ a 017b/11, 017b/17, 020b/3, 021b/30, 030a/16, 038a/22

ş.+ a-yı me’mūr-ı ricāl-i merķūm “adı geçen erkek görevlilerin barışı” 018b/6

ş.+ da 030a/12

şusuz Susuz.

ş. 008a/11, 034b/8, 039a/3

şu‘ūbet (Ar.) Zorluk.

ş.+ leri 034b/7

şu‘ūd (Ar.) Yukarı çıkma.

ş. it- “yukarı çıkmak” 032b/21

ş.+ a 029a/30

ş.+ ları 033b/9

ş. 029b/10

şūret (Ar.) **1.** Yüz, surat. **2.** Tarz, yol, şekil.

ş. göster- “yüz göstermek” 009a/7, 025b/10, 044b/25

ş. 003a/22

ş.- ı nıẓām “düzenin şekli” 017a/4, 048b/27

ş.- i āḥir “son yol” 023b/8, 042a/14

āsār-ı ş.- i ḥaḳīḳat “gerçek yüzünü gösterme” 007a/8

ş.- i ḥaḳḳ “gerçeğin yüzü” 029a/17

ş.- i i‘rāz “yüz çevirme” 020b/17

ş.- i imtinā‘ “kaçınma yolu” 020b/27, 028b/30

ş.- i inhizām “yenilme tarzı” 010b/3, 010b/22

ş.- i mağlūbāne “yenilmiş olma” 017b/10

ş.- i mūsāra‘at “başlama şekli” 022a/11

ş.- i naḳş “eksikliğin yüzü” 031b/28

ş.- i perīṣānī “perişan surat” 010b/26

ş.- i te’essūf “üzüntüye uğrayan yüz” 023b/11

ş.- i ūlā “birinci yüzü” 027b/10

ş.+ de 015a/2, 018a/10, 020b/17, 041a/8

ş.+ den 027a/7

ş.+ e 027a/7

ş.+ inde 010a/18, 019b/26, 029a/14, 044a/14

şūretā (Ar.) Görünüşte.

ş. 003b/24, 010a/24, 017b/2, 022b/9, 028a/16, 035a/12

şūbyān (Ar.) Çocuklar.

ş. 033a/24

ş.+ a 032b/24

ş.+ ı 011b/20, 016b/3

ş.+ ñ 033a/20

şahş (Ar.) Kişi.

ş. 020b/10, 030a/21, 049b/9

ş.- ı şāhib-i şān 020b/11→

şāhib

ş.+ ı 020b/6

ş.+ ñ 031b/16

şaka Şaka.

ş.+ dan 031a/17

şakī (Ar.) Haydut.

ş.+ leri 004b/31

ş.+ leriñ 037a/6

şakīye (Ar.) → **şakī**

ş. 017a/31

şakḳ (Ar.) Yarıлма.

ş. olun- “yarılmak” 015b/17

şark (Ar.) Doğı.

ş. 017a/20, 024a/23

ş.+ a 024a/19

cānib-i ş. “doğu yönü”

002b/20, 013b/30, 024a/21,

043a/18

hudūd-ı ş. “doğu sınırı”

002b/27, 004a/7

ş.+ dan 002b/28, 007b/27,
008a/12
ş.+ ında 010a/13

şarkıyye (Ar.) → şark

aķvām-ı ş. “doğu kavimleri”
014a/13
bilād-ı ş. “doğu beldeleri”
009a/29
ķılā‘-ı ş. “doğu kaleleri” 014a/7
müdüñ-i ş. “doğu şehirleri”
032a/5
diyār-ı ş. “doğu diyarı” 008b/1
ümem-i ş. “doğu milleti”
027a/9
cāñib-i ş. “doğu yönü” 023a/20,
024a/22, 026a/21, 029b/19,
037b/22, 039a/3
ħadd-i ş. “doğu sınırı” 024b/26,
027a/14
ħudūd-ı ş. “doğu sınırı” 014a/1
ekñāf-ı ş. “doğu tarafı” 017b/1
rāst-ı cāñib-i ş. “doğu tarafına
ulaşma” 010a/14
memālik-i ş. “doğu ülkeleri”
001b/7

şarķ (Ar.) Koşul.

ş. 005b/1, 045a/2

ş.- ı ‘aķīm “büyük koşul”
006a/24
ş.+ ıyla 011b/23, 011b/26,
022a/27, 026a/5, 026b/12,
046a/8

şaşır - Şaşırmak.

ş.- mak 013a/10

şaşķñlık Şaşķñlık.

ş. 039a/20

şādmāñi (F.) Sevinç.

ş. ol- “sevinçli olmak” 029b/13
ş. 012a/10, 012a/19, 049b/4
ş.- yi zafer “galibiyet sevinci”
012b/1
ş. 029a/6

şāh (F.) Hükümdar, padişah.

Ş. ‘Abbās 021a/26, 031b/17
Ş. Muħammed 041b/14
ş. ol- “şah olmak” 028b/28
Ş. Tahmās 021b/1, 028a/9
ş. 003a/20, 003b/12, 005b/22,
006a/29, 006a/31, 006b/5,
006b/20, 007a/30, 007b/2,
007b/7, 007b/16, 007b/22,
007b/29, 008a/7, 008b/10,

008b/17, 008b/19, 008b/20,
009a/8, 010a/10, 010b/12,
011a/13, 011a/24, 011a/28,
011b/4, 011b/26, 012a/4,
012a/6, 012a/10, 012a/12,
012a/15, 012a/16, 012a/17,
012a/20, 012a/22, 012b/19,
014a/22, 016a/10, 016a/15,
017b/25, 017b/28, 018a/30,
018b/1, 018b/6, 018b/10,
018b/13, 018b/20, 019a/20,
019a/22, 019a/28, 019b/17,
019b/19, 020a/3, 020a/9,
021a/3, 021b/29, 021b/31,
028a/26, 028b/10, 028b/20,
028b/26, 031b/10, 046a/4,
046a/7, 046b/10, 047a/18

ittifāk-ı ārā-yı ş. “şahın fikirlerine uyma” 002a/15, 002a/17

müsā‘ade-yi ş. “şahın izni” 006a/16

nāmūs-ı ş. “şahın namusu” 018a/9

ş.- ı ‘Acem “İran şahı” 028b/31

Ş.- ı ‘Ālem “kainatın şahı” 046a/29

ş.- ı bed-kār-ı merķūm “adı geçen kötü şah” 031a/16

ş.- ı bīçāre “çaresiz şah” 018b/30, 020a/10

ş.- ı būzürg “ulu şah” 004b/6

ş.- ı būzürgter “en ulu şah” 034a/5

ş.- ı cedīd “yeni şah” 029b/9, 037a/10

ş.- ı ma‘zeret-ḥāh “mazeret isteyen şah” 018b/8

ş.- ı maḥlū‘ “tahtından indirilmiş şah” 020b/5

ş.- ı merķūm “adı geçen şah” 001b/16, 003a/7, 004b/7, 012a/1, 012b/19, 028a/11, 033b/22, 034a/10, 038a/23, 030b/18, 031b/10, 043b/31, 049a/2

ş.- ı mūmā-ileyh “adı geçen şah” 017b/6

ş.- ı sitem-dīde “haksızlığa uğramış şah” 019a/3

ş.- ı Īrān “İran şahı” 003b/23

ş.+ a 003a/18, 005b/21, 006a/14, 006a/28, 006b/4, 006b/17, 006b/23, 007a/5, 007b/13, 007b/15, 008b/3, 008b/5, 008b/9, 008b/19, 010a/2, 011a/17, 011b/2, 011b/18, 011b/22, 012a/9,

012a/11, 012a/12, 013a/18,
013a/24, 013a/29, 013a/30,
013b/5, 015a/28, 016a/2,
016a/4, 016b/13, 017b/8,
018a/2, 018b/6, 018b/18,
019a/3, 019a/19, 019a/30,
019b/8, 019b/25, 019b/26,
020a/4, 020a/7, 027b/12,
041a/29, 041a/31

cānib-i ş. “şah tarafı” 016b/16
ḥuẓūr-ı ş. “şahın yanı”
005b/28, 019b/2

ma‘zeret-künān ş. “şahın
mazereti” 007a/31

şān-ı ş. “şahın şöhreti” 020a/5
ş.+ dan 005b/31, 010b/23,
018a/7, 046a/7

ḳudūm-ı ş. “şahın yanına
varma” 009a/23

ş.+ ı 006a/28, 006b/21, 012a/9,
012b/27, 013a/30, 014a/20,
018a/7, 018a/25, 019b/27,
020a/5, 029a/6, 039b/30

şübhe-i ş. “şahın şüphesi”
018a/3

ş.+ ımızdır 029a/1

ş.+ ma 029b/24, 035b/30

ş.+ la 019a/19

ş.+ lar 004b/17, 013b/9, 026b/3,
033b/7

ş.+ lara 019b/6, 030b/24,
030b/25, 031a/19, 034a/14

ş.+ ları 026a/29, 040a/11

ş.+ larının 021a/9, 037a/8

ş.+ ların 002b/18, 016a/29,
017b/14, 026b/18, 030b/24,
034a/6, 038a/23, 041a/26

‘ubeyd-i ş. “şahın kulları”
026b/9

ş.+ larınızn 038a/22

ş.+ lığa 020a/22

ş.+ lık 002a/24, 003a/6,
020b/16, 026a/16, 028a/23,
038b/4

ş.+ lıkda 030b/18

ş.+ um 006a/7, 045b/12

ş.+ ın 002b/5, 003a/18,
003b/13, 007a/5, 007a/9,
007a/18, 007a/26, 007a/31,
007b/1, 007b/7, 007b/16,
009a/24, 009b/12, 011a/22,
011a/25, 011b/1, 012a/5,
012a/16, 012a/19, 012b/5,
012b/17, 013a/27, 016b/29,
017b/9, 018a/8, 018a/20,
018b/3, 018b/15, 018b/19,
019a/8, 019a/13, 019a/15,

019b/7, 019b/21, 019b/28,
019b/29, 019b/31, 020a/1,
020a/13, 021b/8, 021b/19,
022a/2, 031b/7, 031b/12,
031b/14, 037a/12, 038a/27,
038a/31, 038b/7, 044a/20,
045a/1, 046a/5

feryād-künān ş. “şahın
feryadı” 041a/30

māder-i ş. “şahın annesi”
012b/24

şāhān (F.) Şahlar.

evvel-i ş. “şahların öncesi”
030b/18

ş. 030b/20, 045a/20

‘adū-yı devlet-i ş. “şahın
devletinin düşmanları” 005a/17

hānedān-ı ş. “şahların
hanedanı” 012b/3

pāy-ı taht-ı ş. “şahların
(bulunduğu) başkent” 007b/3,
011a/11

ş.- ı ‘Acem “İran şahları”
014a/3

ş.- ı memālik “ülkenin şahları”
002b/20

ş.- ı sālīfe “geçmiş şahlar”
006b/25

ş.- ı Şafeviyān “Safevilerin
şahları” 001b/3, 002b/13,
004b/5, 023a/26, 026b/10,
027a/20, 027b/17, 030b/22

pāy-ı taht-ı ş.- ı Şafeviyān
“Safevi şahlarının başkenti”
005a/5

ş.- ı ucmān “İran şahları”
001b/5

‘ıyāl-ı ş. “şahların eşleri”
012b/4

şāhāne (F.) Şaha ait.

ş. 014b/1, 017a/8, 019a/27,
020a/4, 020a/27, 021a/30,
023a/10, 028a/14, 028a/15,
033b/25, 037a/5, 049a/18

baḥşāyiş-i ş. 019a/4 →

baḥşāyiş

himmet-i ş. 004b/11 → **himmet**

haşmet-i ş. 021a/24 → **haşmet**

hānedān-ı ş. 012b/9 →

hānedān

mu‘tād-ı ş. 049a/25 → **mu‘tād**

velīme-i ş. “şahın düğün
merasimi” 029b/8

velīni‘met-i hānedān-ı ş.
016b/12 → **hānedān**

şāhī (F.) Şaha ait

cālis-i serīr-i ş. ol- “şahın tahtına oturmak” 012a/22, 020b/6

ş. 011a/10, 012a/26, 019a/18, 020a/12, 028a/21, 028b/2

duḡter-i ş. “şahın kızı” 002a/13

hādīm-i binā'-yı ḥānedān-ı ş. “şahın hanedan binasını yıkan” 016a/2

ḥānedān-ı ş. “şahın hanedanı” 015b/5, 016b/3, 027b/14

menşūr-ı ş. “şahın fermarı” 026b/13

mihmān-i ş. “şahın misafiri” 020a/8

otağ-ı ş. “şahın çadırı” 028a/30, 044b/14

serīr-i ş. “şahın çadırı” 021a/27, 021a/31, 019b/8, 020b/9, 029a/5, 029a/30

ḥarem-i sarāy-ı ş. “şah sarayının haremi” 012a/29, 012a/30

ḥarem-i ş. “şahın haremi” 033a/24

sarāy-ı ş. “şahın sarayı” 002a/13, 012a/21, 015a/21,

019a/24, 019b/6, 027b/23, 029b/2, 029b/7

taht-ı ş. “şahın tahtı” 001b/16, 022a/9, 021a/16, 021a/25, 028b/25, 029a/6, 029a/9, 031b/16

‘ırq-ı ş. “şah ırkından olan” 009a/4, 011b/10, 015a/20, 016b/3, 020b/20, 020a/25

mücerrid-i ‘ırq-ı ş. “şah ırkını ayıran” 009a/20

ṭaraf-ı ş. “şahın tarafı” 006a/2, 018a/25, 026b/7

ş.+ leri 017b/22

alay-ı ş. “şahın alayı” 033b/11
ş.+ ye 020b/26

ḥazīne-i ş. “şahın hazinesi” 029b/27

ordu-yı ş. “şahın ordusu” 011a/12, 011a/25, 013a/29, 013b/8

pāye-yi ş. “şahın rütbesi” 033b/14

şāhlık Şah olma durumu.

ş. 003b/24

ş.+ ı 002a/3, 021b/29, 030a/15, 031a/30

ş.+ ina 044a/10

şāh-rāh (F.) Ana yol.

ş. 033b/28

şān (F.) Ün, şöret, itibar.

ş. 004a/26, 017a/7, 036a/14

lāyık-ı ş. “şöhrete layık”
003a/26

muşālahā-ı ş. “itibar barışı”
018b/7

şahş-ı şāhib-i ş. 020b/12→
şāhib

taḥşīl-i ş. “şöhret kazanma”
004b/23

ş.- ı devlet “devletin itibarı”
045b/4

ş.- ı şāh 020a/5 → **şāh**

ş.+ da 034b/19

ş.+ dan 047b/13

ş.+ ı 006a/12, 028b/14

ş.+ ına 019a/26, 019a/27,
045b/14

şāyān (F.) Yakışır, layık.

ş. ol- “yakışmak” 033b/12

ş. 005a/3, 020a/5, 045b/14

ş.+ dır 012b/26

şāyed (F.) Eğer.

ş. 007b/22, 016a/20, 019a/30,
044b/2

şāyeste (F.) Uygun, yaraşır.

ş. ol- “uygun olmak” 020a/22

ş. 006a/2, 019a/23, 029a/25,
031b/7, 033a/13, 038a/16,
044a/20, 044a/25, 048a/4

ş.- i ‘ināyet “yardıma uygun”
006a/2

ş.- i i‘tibār “itibara yaraşır”
027b/11

ş.- i i‘timād “güvene uygun”
029a/23

ş.- i mübāhāt “övünmeye
layık” 027b/16

şāyi‘ (Ar.) Herkesçe duyulmuş.

ş. 028b/14

şecā‘ (Ar.) Yiğitlik.

ş. 020b/11

şecā‘at (Ar.) Yiğitlik.

ş. 042a/16

nīrū-yı bāzū-yı ş. 049b/21→

nīrū

sermāye-yi ş.+ i 007a/1→

sermāye

ş.+ in 007a/5

şedîd (F.) Şiddetli.

ş. 022b/23, 026a/2, 031a/5,
047a/22, 047b/5

hamle-i ş. “şiddetli hamle”
010a/29, 035b/4, 036a/24

şehvât (Ar.) Şehvetler.

ş. 021a/10

şehîd (Ar.) Kutsal bir amaç uğrunda
ölen kimse.

ş. ol- “kutsal bir amaç uğrunda
ölmek” 023b/28

şedîde (F.) → **şedîd**

hecme-yi ş. “şiddetli hücum”
037b/29, 039a/18
siyâset-i ş. 040b/6, 042a/25 →
siyâset
kıtâl-ı ş. 031b/5 → **kıtâl**

şedîdü'l-cereyân (Ar.) Şiddetli akış.

ş. 040b/24

şedîdü's-siyâset (Ar.) Keskin ceza.

ş. 031a/6

şedîdü't-tavr (Ar.) Şiddetli tavır.

ş. 002b/31

şefkât (Ar.) Sevgi.

nâr-ı ş.- ı maderâne “anne
sevgisinin sıcaklığı” 012b/17
ş.+ den 027b/29

şehr (F.) Şehir.

ş. 003a/11, 007a/15, 008a/29,
008b/15, 008b/30, 009a/28,
009b/23, 014a/12, 019a/27,
025a/31, 029b/3, 039a/26,
041a/25, 042a/22, 046a/22,
046b/2, 046b/21, 047a/3,
047a/8, 047b/1, 047b/8, 048b/4
a'yân-ı ş. “şehrin ileri
gelenleri” 029b/7

ahālî-yi ş. “şehir ahalisi”
005b/20, 006b/20, 007a/22,
008b/3, 011b/5, 011b/13,
025b/4, 029b/2, 032b/16,
036b/12, 046a/28

müte'ayyinân-ı ş. 045b/3 →

müte'ayyinân

sükkân-ı ş. 012a/18, 020a/6,
047a/20 → **sükkân**
ş.- i Ağvân “Ağvan şehri”
008b/20

ş.- i **cedīd** “yeni şehir” 048a/31
ş.- i **İşfahān** “İshafan şehri”
002a/11, 002a/23, 005a/6,
007a/28, 007b/4, 009b/22,
010a/13, 011a/11, 011b/4,
011b/31, 013a/8, 012b/20,
017a/25, 017b/18, 017b/26,
018b/31, 021a/24
ş.- i **Lāhor** “Lahor şehri”
042a/27
ş.- i **ma‘mūr** “gelişmiş şehir”
008b/25
ş.- i **merķūm** “adı geçen şehir”
008b/26, 024a/13, 037b/24,
038b/29, 048a/15, 048b/6
ş.- i **mezbūr** “adı geçen şehir”
008a/27, 025b/12
ş.- i **mu‘azzam** “büyük şehir”
006b/4
ş.- i **Meşhed** “Meşhed şehri”
006b/27
ş.- i **nām-dār** “ünlü şehir”
040a/1
ş.- i **Şamāhı** “Şamahı şehri”
025a/19
ş.- i **Şīrāz** “Şiraz şehri”
007b/11, 007b/13, 009b/21,
013b/1

ş.- i **Cihān-ābād** “Cihan-abad
şehri” 046a/23
ş.- i **Feraḥ-ābād** “Fereh-abad
şehri” 006b/1
ş.- i **Nīsābūr** “Nisabur şehri”
006b/3
ş.+ de 019a/24, 021b/7,
021b/24, 025a/26, 025a/27,
025b/1, 037b/28, 041a/1,
047a/9
derūn-ı ş. “şehrin içi” 008a/31
enderūn-ı ş. “şehrin içi”
046b/25
esvāk-ı ş. “şehrin sokakları”
046b/28, 047a/12
ķurb-ı ş. “şehrin yakını”
040b/31
ş.+ den 012a/9, 012a/13,
025b/6, 037b/29, 046b/1,
048a/18, 048a/25
ş.+ dir 025b/14, 037b/24
ş.+ e 002a/17, 006b/14,
006b/19, 007a/18, 007a/19,
008a/27, 008b/21, 009a/11,
011b/19, 012a/5, 012a/7,
012a/21, 019b/2, 019b/5,
023a/13, 027b/23, 032a/19,
032a/30, 032b/1, 032b/8,
038b/6, 039b/11, 041b/26,

042b/22, 042b/24, 045b/23,
046a/25, 046a/31, 046b/30,
047a/5, 047a/7

cānib-i ş. “şehrin tarafı”
012a/17

ş.+ i 005a/28, 006b/13,
006b/19, 008b/14, 009b/8,
011b/12, 011b/27, 016a/16,
019a/14, 023a/10, 023a/12,
025a/12, 025b/1, 025b/2,
029b/2, 037b/22, 037b/25,
037b/27, 042b/3, 045b/21,
045b/27, 046a/30, 046b/1,
047a/3, 047a/27, 048b/1

umūr-ı ş. “şehrin işleri”
032b/10

ş.+ inden 024a/13

ş.+ ine 005b/26, 014a/16,
025a/18

ş.+ ini 009a/22, 037a/29,
042a/23, 048a/31, 048b/5

ş.+ lerdir 004a/14

ş.+ leri 004a/13, 005a/11

ş.+ leriyle 034a/2

ş.+ iñ 011b/18, 011b/20,
019a/28, 019b/3, 021b/22,
023a/11, 025b/19, 033b/26,
034a/5, 041a/24, 046b/29,
046b/30, 047a/2

şehrli Şehir halkından olan kimse.

ş. 032b/2, 046b/28

ş.+ den 011b/14

şehzāde (F.) Padişah oğlu.

ş. 002a/3, 002b/1

şehzādegān (F.) Şehzadeler.

ş. 013a/7, 033a/17, 033a/24,
033a/28

ş.- ı saġirü’s-sinn 002b/1→

saġirü’s-sinn

ş.+ da 033b/2

ş.+ iñ 002a/14

şekil (Ar.) Olma biçimi, durum, hal.

ş.- i dest-būs “el öpme biçimi”
021a/28

ş.- i firār “kaçma durumu”
010b/26

ş.+ inde 010a/18, 021a/8,
022b/13, 022b/21, 026b/24,
027b/30, 029a/13, 032a/31,
035b/13, 038a/12, 040a/3,
044a/2, 049a/23

ş.+ ine 012b/22

şekīme (Ar.) Kolay teslim olmama.

ş. 031a/9	şer‘iyye (Ar.) Şeriatla ilgili işlerle uğraşan resmî teşkilat.
şekāvet (Ar.) Eşkiyalık. ş. 004b/25 nihād-ı şekāvet 005b/10 → nihād	şavānīn-i ş. “şeriatın kanunları” 026b/17
şem‘dān (F.) Mumluk. ş.+ lar 046b/9	şeri‘at (Ar.) Açık ve doğru yol. ş.- ı İslāmiyye “İslam’ın doğru yolu” 031a/11
şems (Ar.) Güneş. ḥarāret-i ş. “güneşin sıcaklığı” 008a/14, 034b/9	şerīk (Ar.) Ortak. ş. 035b/31, 036b/18 ş.- i umūr-ı saltanat 019b/16→ saltanat ş.+ i 013a/13
şemşīr (Ar.) Kılıç. ş. 043a/1 ş.- i ğadr “haksızlık kılıcı” 047a/13 ş.+ in 018a/15	şerr (Ar.) Kötülük. ş. 020a/20, 023b/20, 040a/16, 046a/12 levs-i ş. “kötülüğün pisliği” 006a/27 ş.+ inden 015a/24 ş.+ ini 007a/4
şenī‘a (Ar.) Kötü. keyfiyyet-i ş. “kötü durumlar” 021b/6 ş.+ sın 031a/17 ş.+ yı 012b/8	settā (Ar.) Ayır ayrı, değişik. vücūh-ı ş.- yı āḥar “başka değişik yüzler” 036a/17 ṭuruk-ı ş. “değişik yollar” 030a/1, 030a/3
şer‘ (Ar.) Şeriat. ş.+ a 018b/22	

şevket (Ar.) Haşmet.

ş. 003a/26, 030a/18, 048a/24

esbāb-ı ş. “haşmetin sebebi”

041b/18

ş.+ i 042b/10

ş.+ li 030a/22

şevk (Ar.) Arzu, istek.

izhār-ı ş. “arzunun ortaya çıkması” 038a/26

kemāl-i ş. “şiddetli istek” 038a/9

mezīd-i ş. “isteğin artması” 041a/29

ş. 045b/6

şey‘ (Ar.) Şey.

ş. 045b/16

ş.- i kalīl “az şey” 015b/5

ş.+ i 047b/9

ş.+ ini 047b/5

şeydā (F.) Meczup.

ş.+ sı 049b/16

şeyh (Ar.) Bir tarikata girip seyr ü sülukunu tamamladıktan sonra o tarikatın başı durumundaki en yüksek mertebeye çıkan bulunan ve kendisine

derviş yetiştirme (irşat) izni verilen kimse.

ş. 030b/17, 49b/31

Ş. Necdîler 031a/3

şeytānet (Ar.) Şeytanlık.

ş. 047a/11

şeytāniyye (Ar.) Şeytana yaraşır.

tesvilāt-ı ş. “şeytanca aldatma” 004a/31

şiddet (Ar.) Şiddet.

ş. 010a/31, 013b/15, 022b/24, 031b/9, 040b/9

ifrāt-ı ş. “şiddetin fazlalığı” 030b/29

ş.+ i 032b/18

ş.+ lerden 013b/26

envā‘-ı ş. “şiddetin çeşitleri” 013b/23

ş.+ lerine 004a/24, 013b/18

ş.+ leriyle 031a/23, 037a/24

ş. + li 010b/2

şikāf (F.) Yarık.

ş. 011a/21

ş.+ lar 014b/19

şikār (F.) Av.

ş. ol- “av olmak” 005b/3

ş.+ ın 005b/1, 049a/11

şikāyet (Ar.) Bir dertten sızlanma.

ş.+ e 018a/7

şikence (F.) İşkence.

ş. 016a/3

ş.+ ler 047b/7

şikest (Ar.) Kırma.

ş. it- “kırmak” 038b/15

ş. 023b/4, 031b/28

şikeste (Ar.) Kırık, kırılmış.

ş. 005b/25, 010b/25

şikāk (Ar.) Anlaşmazlık.

ş. 011a/20, 025b/8

şimāl (Ar.) Kuzey.

ş. 032a/20

ş.+ de 002b/27, 004a/8

cānib-i ş. “kuzey tarafı”

002b/23, 035b/10, 035a/26,

037b/5, 038b/20

ş.+ den 007b/26, 035a/31,

037b/8

şimālī (Ar.) Kuzeye ait.

cānib-i ş. “kuzey tarafı”

024a/16, 026b/29

ḥadd-i ş. “kuzey sınırı”

007b/19, 024a/20, 024b/25,

027a/14

ṭaraf-ı ş. “kuzey tarafı” 032a/1

şimşīr (F.) Kılıç.

ṭu‘me-yi ş. ol- “kılıca yem olmak” 037b/30

ṭu‘me-yi ş.- i Ağvāniyān ol-
“Ağvanların kılıcına yem olmak” 032b/24

şirā’ (Ar.) Satın alma.

ş.+ larına 008b/28

şirket (Ar.) Ortaklık.

ş. it- “ortak olmak” 034a/29

ş.- i tōhmet “suç ortaklığı”

015a/4

ş.+ in 033b/16

şitā’ (Ar.) Kış.

eyyām-ı ş. “kış günleri”

013b/15, 024a/2

faşl-ı ş. “kış mevsimi” 035b/14,
036a/21
vasaṭ-ı ş. “kışın ortası” 013b/17
ş.+ da 024a/31

şitāb (Ar.) Acele.

ş. eyle- “acele etmek” 013a/17,
015b/12, 025b/26, 037a/31,
043b/28, 045b/11
ş. it- “acele etmek” 013b/24,
025a/10, 029b/2, 035b/6,
035b/9, 037b/6, 039a/21,
041a/16
ş. 013a/4, 014a/26, 015b/26,
025a/2, 029a/2, 039a/10,
039a/14, 043b/7
ş.+ a 010a/4, 038a/29
ş.+ ı 024b/18
ş.+ ların 031b/1
ş.+ larına 002a/20

şitābān (Ar.) Koşan.

ş. 005b/8, 007a/31, 010b/27,
011a/24, 011b/2

şifte (F.) Aşırı derecede tutkun.

ş. 026b/5, 040a/31
ş. ol- “tutkun olmak” 028a/23
ş.+ si 049b/15

şifte-dil (F.) Tutkun.

ş. 020b/25

şoden (F.) Olmak.

ş. 020a/12, 022a/19, 022b/7,
031b/19, 033a/8, 035b/15

şöhret (Ar.) Meşhur, ün, nam.

ş. bul- “meşhur olmak”
009a/29, 021a/14
ş. 004b/23
ş.+ i 008b/30, 030b/13

şöhret-dār (Ar.) Şöhrete sahip.

ş. 034a/3

şöhret-şi‘ār (Ar.) Ünlü, şöhretli.

ş. 003b/23, 039a/1

şubāṭ (Süry.) Senenin ocak ve mart ayları arasındaki 28, dört yılda bir 29 gün çeken ikinci ayı.

māh-ı ş. “şubat ayı” 013b/29

şu‘būb (Ar.) (?) Hiddetli ve şiddetli olan.

ş. 025b/8

ş.- ı tūvānā “kuvvetin şiddeti”
042b/27

ş. ol- “perişan halde olmak”
020b/25

şurūt (Ar.) Şartlar.

ş.- ı merķūme “adı geçen
şartlar” 045a/6

ş.- ı muşalaḥa “barışın şartları”
030a/27, 049a/27, 049a/30

ş.+ u 018b/14, 036a/15,
031b/14, 048b/25

ş.+ una 028a/3, 029a/12, 031b/8

ş.+ unu 026a/30

ş.+ uyla 048b/12

ş. 003a/28, 007b/8, 008b/18,
017b/6, 048b/18

ḥilāf-ı ş.- ı ‘ahd “sözleşme
şartlarına aykırılık” 040a/14

ş.- ı ‘aḳd “sözleşme şartları”
032b/30, 040a/12

ş.+ a 029b/16

şüre (F.) Verimsiz toprak.

ş. 009b/3

şūrīde (F.) Perişan.

ş. 049b/16

şūrīde-ḥāl (F.) Hali perişan olan.

şübhe (Ar.) Kuşku.

ş. it- “şüphe duymak” 011b/4

ş. 031a/31, 036b/15

cāy-i ş. “kuşku yeri” 028b/18

ş.- i nihānī “gizli şüphe”
028a/12

ş.- i şāh “şahın şüphesi” 018a/3

ş.+ leri 041a/28

maḥall-i ş. “kuşku yeri”
019b/10

şüd (Ar.) Gitme.

ş. 004b/28, 014a/11, 046a/19

ş. 004b/28

ş.- i kavāfil “kafilenin gitmesi”
004a/29

ş.+ lerine 008b/27

ş.+ ü 006b/14

şükr (Ar.) Allah’a karşı minneti dile
getirme.

ş. 029b/13

şümül (Ar.) Kapsama, içine alma.

ş.+ lerin 017b/15

şürb (Ar.) İçme.

ş. 031a/19

ş.- i hamr “şarap içme” 031a/12

ibtidā-yı ş.- i hamra “şarap içmeye başlama” 031a/18

ş. 006a/27

şütüm (Ar.) Küfürler.

ş.+ a 031a/4

ş.+ u 030b/31

şürekā(Ar.) Ortaklar.

ş.- yı fesād “kötülüğün ortakları” 015b/19

ş.+ sıyla 015b/14

şüyū‘ (Ar.) Herkesçe duyulma.

ş. bul- “herkesçe duyulmak”

004b/29, 006b/6, 011a/23, 011b/17, 018b/11

ş. 023b/18, 030b/20

şürū‘ (Ar.) Başlama.

ş. eyle- “başlamak” 034b/16, 047b/7

ş. it- “başlamak” 024a/3, 037a/20

ş. olun- “başlanmak” 002a/1, 003b/29, 014a/23

ş. 005a/4, 015a/15, 036a/17, 036b/10, 039b/5, 045b/24

ş.- ı fesād “kötülüğe başlama” 004b/26

ş.+ a 035a/5

ş.+ da 004a/27, 011a/18, 029b/16

ş.+ dan 036b/30

ş.+ ı 031a/30

T

ta‘ab (Ar.) Zahmet, sıkıntı.

t. 024a/2

t.- ı tarîk “yolun sıkıntısı” 015a/21

ta‘addī (Ar.) Zulmetme.

t. 011a/19, 031a/2

t. it- “zulmetmek” 012b/6

ta‘addüd (Ar.) Birden fazla olma.

t. 047a/2

ta‘ahhüd (Ar.) Yapmak üzere üstüne alma.

şürūr (Ar.) Kötülükler.

t. eyle- “üzerine almak”
011b/27

t. it- “üzerine almak” 015a/7,
032a/10, 041a/30, 044a/6,
045b/12

t. 044b/11

t.+ ü 003b/25

ta‘aḳḳul (Ar.) Akıl erdirmе.

t. 041b/22

ta‘arruḏ (Ar.) 1. Sataşma, tecavüz
etme. 2. Saldırma.

t. it- “saldırmak” 018b/31,
037b/17

iṭāle-i dest-i t. ol- 003a/15 →

dest

t. 004a/29, 011b/25, 022a/29

t.+ undan 026b/21

ta‘azzum (Ar.) Büyüklük taslama,
kibirlenme.

t. 005a/1

hevā-yı t. 029a/29 → **hevā**

kemāl-i t. 049b/6 → **kemāl**

ta‘ādi (Ar.) Saldırma, zulmetme.

dest-i t. 020a/18 → **dest**

ta‘biye (Ar.) Yerli yerine koyup
hazırlama.

t. it- “hazırlamak” 025b/17

t. olun- “hazırlanmak” 010b/17

ta‘bīr (Ar.) İfade, anlatım.

t. it- “anlatmak” 043a/26

t. olun- “anlatılmak” 023a/19,
024b/5, 032a/1, 032a/3,
039b/11 033b/29, 037b/23,
041a/23, 046b/10

t. 027b/7

t.+ den 039b/12, 042b/10

ḥadd-i t. 015a/27 → **ḥadd**

tabūt (Ar.) İçine ölü konulan sandık.

t. 028a/14

ta‘cīl (Ar.) Acele ettirme.

t.+ de 041b/21

ta‘cīlen (Ar.) Aceleyle.

t. 032a/29, 041a/31

ta‘cīz (Ar.) Rahatsız etme.

t. 030a/10

ta‘dād (Ar.) Sayma.

t. olun- “sayılmak” 035a/19

t. olun- idi 042b/13

t. 001b/7

t.+ a 046b/4

taḥakküm (Ar.) Baskı yaparak hükmetme.

t. 014b/1

ta‘dīl (Ar.) Değiştirme, değişiklik.

t. 019b/17, 030a/8, 030a/28,
031a/30, 044a/16

taḥakkümāne (Ar.) Baskıyla hükmedercesine.

t. 022a/4

tafşīl (Ar.) Ayrıntıyla açıklama.

t. ol- “açıklamak” 023b/2

t.+ den 027b/7

t.+ e 023a/31

t.+ i 002a/10, 018b/29, 027b/24

taḥammül (Ar.) Zor şeylere dayanma gücü.

t. it- “dayanmak, katlamak”

021a/17, 022b/6, 025b/19,
033a/1, 043a/13, 047a/23,
048b/3, 048b/6

t. 015a/24, 017b/20, 019b/13,
047a/17, 049b/9

t.- i metā‘ib 008b/22 → **metā‘ib**

t.+ de 013b/23

t.+ e 033b/3

t.+ ü 013b/16, 013b/18, 035a/13

tağallüb (Ar.) Zorbalık etme.

levs-i t. 011a/12 → **levs**

tağallübiyye (Ar.) → **tağallüb**

salṭanat-ı t. 033a/7 → **salṭanat**

tağayyür (Ar.) Değişme, başkalaşma.

t. 027a/8

taḥammül-künān (Ar.) Tahammül eden, katlanan.

t. 008a/10

tağlīt (Ar.) Yanıltma.

t. 013a/10

taḥarrī (Ar.) Arama, aranma, araştırılma.

t. 029a/22

tağyīr (Ar.) Değiştirme.

t.- i cāme eyle- 013a/2 → **cāme**

t.- i kisve 045a/10 → **kisve**

taḥaṣṣun (Ar.) Korunmak için kale ve hisara kapanma.

t. it- “korunma için kapanmak”
025b/6, 042a/2

t. 014b/14

cāy-i t. “sığınma yeri” 025b/2

maḥall-i t. “sığınma yeri”
011a/30, 042a/3

t.+ a 013a/17, 037b/12, 039a/21

maḥalle-i t. “sığınma yeri”
009b/31

taḥkīk (Ar.) Soruşturma.

t. ol- “soruşturmak” 013a/15

t. 040b/23

taḥkīr (Ar.) Hakaret etme.

t. 013b/7

taḥmīl (Ar.) Bir işi birinin üzerine bırakma.

t. eyle- “yüklemek” 016b/15,
036a/21

t. it- “yüklemek” 041b/2,
047b/1, 047a/20

t. olun- “yüklenmek” 040b/21

t. 036b/14

t.+ i 033a/16

taḥrīk (Ar.) Kışkırtma.

t. eyle- “kışkırtmak” 032a/30

t. it- “kışkırtmak” 038a/21,
041a/31

t. 018a/3, 031b/29, 023b/5,
044a/28, 036b/19, 041b/11

taḥrīk (Ar.) Yakma.

t. 011a/1, 011b/12, 025b/10,
037a/23, 037a/28, 047a/3,
047a/26

taḥrīr (Ar.) Kaydetme, deftere geçirme.

t. eyle- “yazmak” 042b/16

t. it- “yazmak” 027a/5, 031a/9,
036b/23

t. olun- “yazılmak” 002a/27,
021b/28, 037a/21, 042a/18,
048a/3

t. olun-idi 002a/26

t. 001b/7, 002b/7, 006b/8,
006b/9, 015b/30, 017a/27,
031b/2

t.+ de 029a/11

t.+ e 002a/8, 033a/13

t.+ lerine 002a/10

taḥrīrāt (Ar.) Yazışmalar.

seyyāḥ-ı şāḥib-i t. 027b/3 →

şāḥib

şāḥib-i t. 036b/20 → **şāḥib**

şāḥib-i t.- ı seyyāḥ 023b/3 →

şāḥib

t.+ ı 015b/23, 042b/9

t.+ ına 018b/30, 023a/7

t.+ ında 023b/2

t.+ ını 029a/21

t.+ ından 001b/20, 004a/4

taḥrīṣ (Ar.) Hırsa düşürme,
hırslandırma.

t. eyle- “hırslandırmak” 023b/5,

036b/19

t. 013a/31

taḥşīl (Ar.) 1. Toplama, alma. 2. Ele
geçirme, kazanma.

t. eyle- “kazanmak” 036b/14

t. it- “kazanmak” 020a/7,

033b/2, 033b/7

t. 009b/5, 034b/19, 038a/25,

047b/1

t.- i māl 004a/30 → **māl**

t.- i nām 007a/2, 005a/4

t.- i re’s-i māl 004b/25 → **re’s**

t.- i servet 004a/26, 007a/2,

038a/20 → servet

t.- i servet-i bī-ğāye 005a/21 →

bī-ğāye

t.- i şān “şöhret kazanma”

004b/23

taḥsīn (Ar.) Güzel bulup takdir etme,
övme, alkışlama.

t. it- “takdir etmek” 006b/8,

014a/9

t. 018a/24

t. 018b/15, 021a/2

t.+ dir 044a/25

taḥvīl (Ar.) Değiştirme.

t. it- “değiştirmek” 012b/2

t. 023b/9

taḥalluḳ (Ar.) Huy edinme.

t. 033a/31

taḥliye(Ar.) Boşaltma.

t. eyle- “boşaltmak” 006b/31

t. it- “boşaltmak” 035b/11

t. olun- “boşaltılmak” 008b/20

t. 006a/27

taḥlīṣ (Ar.) Kurtarma, kurtarılma.

t. it- “kurtarmak” 037b/25
t. 006b/31, 027a/30
t.- i girībān it- 042a/28 →
girībān
t.+ lerini 005b/22

taḥmīn (Ar.) Yaklaşık olarak
değerlendirme.

t. 002b/5, 013a/5

taḥrīb (Ar.) Harap etme.

t. it- “harap etmek” 034a/12
t. 011a/1, 025b/10, 037a/23,
037a/28, 041b/3
t.+ e 011b/12, 024a/17,
045b/24, 047a/4
t.+ inden 047a/26

taḥrīm (Ar.) Haram kılma, yasaklama.

t. 036a/29

taḥṣīṣ (Ar.) Ayırma.

t. eyle- “ayırma” 046b/9
t. it- “ayırma” 033b/18
t. 006a/5, 009a/10, 026b/12

taḥt (F.) 1. Hükümdarlık. 2.
Hükümdarların üzerine oturdukları
koltuk.

t. 003b/5, 003b/11, 009a/6,
014a/21, 017a/17, 020a/12,
021a/7, 027b/15, 028a/21,
028b/5, 029a/18, 029a/27,
033a/10, 033a/23, 045a/9,
046a/22, 046b/10, 048b/2,
049a/1, 049b/23

dest-res-i t. 020b/26 →

dest-res

hevā-yı t. 027b/1 → **hevā**

lāyık-ı t. 020b/21, 029a/28 →

lāyık

cālis-i t.- ı hükümet ol- 004b/17
→ **cālis**

t.- ı nā-pāyidār-ı Īrānī 030a/14
→ **nā-pāyidār**

cālis-i t.- ı saltanat 001b/5 →

cālis

t.- ı saltanat “saltanat tahtı”
049b/24

t.- ı šāhī 001b/16, 021a/16,
021a/25, 022a/9, 028b/25,
029a/6, 029a/9, 031b/16 → **šāhī**

t.- ı Īrān “İran hükümdarlığı”
001b/19, 002a/1, 003b/9,
003b/26, 004b/17, 006a/7,
017a/25, 020b/18, 020b/2,
0023b/25, 028a/15, 028a/31,
029b/10, 044a/8, 28a/23

t.+ a 001b/18, 003b/27,
020a/27, 020b/21, 028a/19,
033b/9
t.+ da 044a/4
t.+ dan 020a/22
da‘vā-yı t. 028b/26 → **da‘vā**
t.+ ı 045a/5, 048b/12
t.+ ına 044a/5, 046a/27
t.+ ından 031b/12

taḥvīf (Ar.) Korkutma.
t. 014a/31
t.+ den 041b/14

taḥvīf-āmiz (Ar.) Korkutmayla karışık.
t. 017b/12

taḫaddüm (Ar.) İleri geçme.
t. **it-** “ileri geçmek” 035a/30

taḫarrüb (Ar.) Yaklaşma.
t. **it-** “yaklaşmak” 006b/19,
014a/29, 009a/12
t. 003b/22, 010b/15, 036a/16

taḫayyüd (Ar.) Bağlı olma.
t. **it-** “bağlı olmak” 003a/20,
025a/21, 038a/5
t. 028a/16, 032b/6

‘adem-i t. 020a/21, 032a/11,
034a/7, 034a/14 → **‘adem**
t.+ de 044a/17
t.+ ler 028a/9

taḫdīm (Ar.) Sunma.
t. **eyle-** “sunmak” 011a/16
t. 038b/10

taḫdīr (Ar.) Beğenme.
t.+ ce 007a/6, 012a/2, 031a/14,
049b/21
t.+ i 046b/20
kıymet-i t.+ i 015b/3 → **kıymet**
hüküm-i t. 046a/12 → **hüküm**

ta‘kīb (Ar.) Arkasına düşme, izleme.
t. **it-** “izlemek” 039a/21,
040a/23, 042a/19
t. 005b/5, 010b/28, 013b/7,
025b/8
t.+ e 013b/21, 025b/6, 035b/10,
037b/6
t.+ i 010b/31
t.+ ine 013a/11, 015b/25

taḫlīd (Ar.) Belli bir şeye benzemeye
veya benzetmeye çalışma.
t. **olun-** “benzetilmek” 046b/16

t. 007a/17

taḳrīb (Ar.) Yaklaştırma.

t. it- “yaklaştırmak” 007b/3

t. 001b/18, 002a/4, 002a/23,
005a/19, 009b/16, 021b/10,
021b/22, 032a/15, 032b/1,
034b/23, 040a/14, 043a/15,
043b/16

t.- i ḡarīb 002b/3 → **ḡarīb**

t.+ e 034b/31

t.+ iyle 006b/15, 006b/24,
019a/4, 020a/7, 025a/4,
027a/22, 027b/28, 029b/22,
030b/14, 031a/25, 033a/4,
033b/24, 033b/26, 037a/11,
038a/7, 038a/19, 040a/9,
044a/12
t.+ le 030b/27

taḳrīben (Ar.) Tahminen.

t. 005a/16, 006b/2, 007b/27,
024b/20

taḳrīr (Ar.) Sözle anlatma, ifade ve beyan etme.

t. eyle- “anlatmak” 005b/30

t. it- “anlatmak” 034a/11

t. olun- “anlatılmak” 016b/17

t. olun-idi 009a/8

t. 007b/13, 020a/25, 026b/16,
032a/29, 045a/27

t.+ i 001b/16, 020a/21

taḳsīm (Ar.) Bölme, bölüştürme.

t. olun- “bölünmek” 047b/27

taḳşīr (Ar.) Bir işte kusurlu davranma, kusur etme.

t. it- “kusur etmek” 043a/24

taḳşīrāt (Ar.) Kusurlar, suçlar.

t. 044a/20

t.+ a 019b/30

taḳviye (Ar.) Güçlendirme.

t. vir-idi “güçlendirmek”
042b/20

t. 003b/16, 003b/26, 010a/16,
014a/22, 019b/25, 025b/19,
033a/6, 038a/15, 041a/31,
049a/9, 049a/13

ta‘līm (Ar.) Öğretme.

t. 033a/31

tamām (Ar.) 1. Bitmiş, tamamlanmış.
2. Bütün.

t. ol- “bitmek” 044b/24

t. 036a/27

t.+ ına 024b/7

t.- i Īrān “İran’ın bütünü”
019b/10

tamāmen (Ar.) Tam olarak, bütünüyle.

t. 014a/6, 015b/20, 016b/27,
017a/15, 021b/7, 022a/16,
022a/27, 026a/7, 026a/26,
026b/3, 027a/2, 027a/20,
032a/19, 035b/9, 037b/13,
040b/2, 041b/13, 048b/6

ta‘mīr (Ar.) Onarma.

t. it- “onarmak” 008b/27

t. olun- “onarılmak” 034a/2

t. 014a/9, 018a/23, 018a/24,
025a/21, 033b/25, 033b/27,
033b/29, 033b/31, 034a/12

tāmmū’l-‘aql (Ar.) Akıllı tam yerinde.

t. ol- “aklı yerinde olmak”
041b/24

tanzīm (Ar.) Düzenleme.

t. 022b/10, 039a/19, 048b/26
t.- i alay-ı muḳāvemet 010b/27
→ **alay**

t.- i umūr “işleri düzenleme”
017a/5

t.- i umūr-ı ‘ibād 028a/6 →
‘ibād

t.- i umūr-ı memālik 017b/2 →
memālik

t.- i umūr-ı mülk 020a/28 →
mülk

t.+ e 033a/5

ta‘rīf (Ar.) Tanımlama.

t.+ iyle 043b/30

tarla Tarıma elverişli toprak parçası.

t. 024b/24

tasalluḡ (Ar.) Musallat olma.

t. 001b/19

t.+ ı 031b/16

t.+ ıyla 016b/25

t.+ larını 030b/29

taṣaddī (Ar.) Bir işe girişmek.

t. eyle- “teşebbüs etmek”
047b/24

t. it- “teşebbüs etmek” 049a/28

t. 035b/30

t.+ si 043b/5

taşadduk (Ar.) Sadaka olarak verme.

t. 004b/15

taşarruf (Ar.) Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi.

ķabza-ı t.+ a getir- 006b/27,

032a/15, 026a/7, 036b/12,

040b/6 → **ķabza**

ķabza-ı t. 003b/8, 004b/6,

005a/6, 005a/7, 009a/11,

011b/28, 012a/1, 017a/22,

024a/13, 040a/7 → **ķabza**

t.+ da 007b/6

t.+ ına 022a/27

t.+ ında 014a/8

yed-i t. 024a/14, 027a/30 → **yed**

taşdikü'l-maķāl (Ar.) Doğrulanmış sözler.

t. 022b/3

taşdik (Ar.) Doğrulama.

t. 003b/20, 030a/27, 036b/21,

039a/17, 043a/23

taşhîh(Ar.) 1. Düzeltme. 2. İyileştirme.

t. 044a/16

taşmīm (Ar.) Kesin olarak kararlaştırma.

t.+ iyle 025a/27

taşnī' (Ar.) Yapma, yakıştırma.

t. olun- "yapılmak" 046b/15

taşrîh (Ar.) Apaçık belirtme.

t. 013b/4, 017b/27

taṭhîr (Ar.) Temizleme.

t. 011a/12

t.+ e 006a/27

taṭyîb (Ar.) Birinin gönlünü hoş etme.

t. 044b/11

taṭyîbe (Ar.) → **taṭyîb**

t.- yi iķtidār ol- 019a/4 →

iķtidār

tavan (Ar.) Bir binanın, bir odanın, kapalı bir yerin üst kısmını oluşturan düz bir yüzey şeklindeki kısım.

t.+ lar 046b/11

tavassuṭ (Ar.) Vasıta olma.

t. 035b/20

tavşīye (Ar.) Bir şeyin yapılıp yapılmaması konusunda yol gösterme.

t. eyle- “yol göstermek”

017b/12, 037b/2, 045b/28

t. kıl- “yol göstermek” 013b/1

t. 005b/21, 016b/19, 016b/29,
022b/12, 030a/14, 035b/21,
038a/6, 038b/5, 049a/4

t. eyle- “yol göstermek”
044b/31

t.+ ler 046a/3

t.+ lerden 014a/25, 041b/12

ta‘yīn (Ar.) Bir göreve yerleştirme, atama.

t. eyle- “bir göreve yerleştirmek, atamak” 004b/12,

006b/11, 007a/21, 015a/19,
016b/31, 017a/14, 017a/16,
023a/14, 033a/13, 033b/13,
033b/20, 035a/16, 035a/29,
041b/29, 047b/10, 048b/17

t. it- “bir göreve yerleştirmek, atamak” 015a/9, 019a/13,
021a/3, 021a/5, 025b/7,
035a/15

t. olun- “bir göreve yerleştirilmek” 003b/5,
016b/18, 016b/21, 020b/24,

021a/21, 022b/16, 022b/1,
022b/21, 026a/12, 029b/26,
040a/19, 046b/25, 048b/15

t. 002a/15, 005a/10, 005b/1,
010b/7, 017a/13, 022a/17,
024b/15, 024b/18, 025a/7,
033a/8, 033a/23, 035a/6,
040a/19, 040b/24

t.+ de 020b/6

taẓarru‘ (Ar.) Yalvarma.

t. 045a/2, 045a/15, 046a/6

taẓmīn (Ar.) Sebep olunan zararı ödeme.

t. 018a/13

taẓyī‘ (Ar.) Kaybına, yok olmasına sebep olma.

t.- yi evḳāt “vakit kaybetme”
007b/23, 049b/14

taẓyīḳ (Ar.) 1. Zorlama, baskı. 2. Sıkıntı verme.

t. olun- “zorlanmak” 014a/30

t. 013b/7, 025b/8, 036a/17,
045b/24

t.+ e 005a/14, 010b/28, 036a/31

ta‘zīm (Ar.) Hürmet etme, saygı gösterme.

t. eyle- “hürmet etmek”
012a/12

t. it- “hürmet etmek” 029a/3

t. 003a/18, 011b/21, 019a/23
merāsım-i t. 006b/4, 006b/21
→ **merāsım**

t.+ de 019a/26

ta‘zīme (Ar.) → **ta‘zīm**

rūsūm-ı t. 019b/6 → **rūsūm**

tā (F.) Bir şeyin bulunduğu zamanı anlatırken söze mübalağa katmak için kullanılır.

t. 005a/25, 009b/12, 010b/16,
012b/1, 015b/27, 024a/10,
033a/2, 040b/13, 042b/8,
046b/23

tāb-āver (Ar.) Tahammül eden, dayanan.

t. ol- “dayanmak” 004b/31,
009a/12, 010b/21, 025b/22,
025a/29, 035b/5, 036b/3

tābi‘ (Ar.) Birine veya bir şeye uyan.

t. ol- “bir kimseye uymak”
004b/31, 040b/17

t. 004b/27, 004b/28, 008a/3,
009a/27, 038b/19

tāc (F.) Hükümdarlık alameti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kıyafeti.

t. 020b/18, 020b/26, 021a/30,
029b/4, 044b/9, 045a/9

ṭama‘-ı t. “taca sahip olma açgözlülüğü” 027b/15

t.- ı salṭanat-ı Hind “Hint hükümdarlığının tacı” 045a/17

t.- ı Īrān “İran’ın tacı, hükümdarlığı” 033a/23,
017a/18, 021a/7, 027b/1

t.- ı Īrānī “İran’ın tacı, hükümdarlığı” 003b/5,
003b/11, 020b/21, 029a/27,
033a/10

t.+ ı 009a/6, 029a/18

t.+ ına 049a/14

t.+ ından 014a/21

t.+ ını 028a/23, 044b/8, 045a/19

talan (Ar.) Yağma.

t. 047a/30

tāmm (Ar.) 1. Eksiği olmayan. 2. Bütün.

tedārik-i t. “eksiksiz alınan tedbirler” 042a/5

t. 001b/12

iktidār-ı t. 039a/28 → **iktidār**

istiklāl-i t. 006a/23, 021a/6 →

istiklāl

tār (F.) Karanlık.

t. 034b/7

tārīḥ (Ar.) Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

t.- i hicret-i nebeviyye-i ‘alā 001b/1 → **nebeviyye**

t.- i hicret 006b/2 → **hicret**

t.- i mīlād “miladın tarihi”

006b/1, 008a/6, 011b/7, 011b/28, 011b/30, 014a/5

t.- i seyyāḥ 001b/3 → **seyyāḥ**

şāḥib-i t.- i seyyāḥ 004a/3,

029a/10, 047b/24 → **şāḥib**

şāḥib-i t. 040b/12 → **şāḥib**

t.+ i 004b/3

t.+ inde 037b/19

t.+ inden 001b/10

t.+ lerine 029a/15

tāze (F.) Bayatlamamış olan.

t. 043b/12

tāzelen – Tazelenmek.

t.- ip 023b/17

tāziyāne (Ar.) Sebep, vasıta.

sevḳ-i t.- i zarūret 007a/28 →

zarūret

sevḳ-i t.- yi hırş 008a/21 → **sevḳ**

t. 020b/8

t.-yi ümīd-i kerem 020b/8 →

kerem

te’bīden (Ar.) Uzaklaştırarak.

t. 026b/15

te’dīb (Ar.) Haddini bildirme.

t. olun- “had bildirilmek” 037b/20

t. 025a/11, 026a/14, 034a/31, 034b/2

t.+ den 013b/8

t.+ lerine 035a/18

te’eddüb (Ar.) Utanma, haya etme.

t.+ ü 016a/31

te’ennī (Ar.) Düşünceli hareket etme.

t. 021a/16, 025a/29, 032a/10,
035b/14, 041a/3

te'essüf (Ar.) Üzülme.

şüret-i t. 023b/11 → **şüret**

te'hîr (Ar.) Geciktirme, erteleme.

bā'is-i t. ol- 030a/13 → **bā'is**

t. 011a/15, 019a/21, 031b/3,
036a/8, 045a/5, 046a/7

t.+ e 041b/19

te'kîd (Ar.) Sağlamlaştırma.

t. **it-** “sağlamlaştırmak”
009a/25, 027a/28, 038a/27

t. **olun-** “sağlamlaştırılmak”
022a/28, 044b/12

t. 003b/21, 008b/8, 014a/25,
016b/30, 017b/17, 018b/28,
021b/3, 022b/12, 027a/4,
028a/4, 030a/27, 031b/1,
034b/23, 036b/21

te'kîdü'l-hâl (Ar.) Kuvvetli durum.

t. 022b/3

te'lîf (Ar.) Uzlaştırma.

t.- i kulüb 021a/18 → **kulüb**

te'sîs (Ar.) Kurulmuş, meydana
gelmiş olan şey.

t. 004b/12, 027a/28

te'allukât (Ar.) Akrabalar.

t.+ dan 045b/20

t.+ ı 045b/30

t.- ı hānedān-ı Şafeviyye

002a/29 → **te'allukât**

t.+ ından 002a/12

te'allul (Ar.) Bir işten kaçma.

t. 021a/8

te'annud (Ar.) İnat etme.

t. 035b/23

te'azud (Ar.) Yardım etme.

t. 005a/18, 016b/19, 026b/23

te'ākub (Ar.) Birbirini takip etme.

t. it- 039b/10

tebā'iyet (Ar.) Tabi olma.

resm-i t. 032b/22 → **resm**

tebdîl (Ar.) Değiştirme.

t. **olun-** “değiştirilmek”
006a/17

t.- i kıyāfet “kıyafet
değiştirme” 032a/30

t.- i libās “kıyafet değiştirme”
007a/29

t.- i mekân “yer değiştirme”
009b/31

t.- i nām “isim değiştirme”
002b/3, 003a/24, 012b/21,
013a/2, 045a/10

tebeddül (Ar.) Değişme.

t.+ dūr 027a/8

teberri (Ar.) Uzaklaşma, yüz çevirme.

t. 016b/6, 023b/14

tebessüm (Ar.) Gülümseme.

t. 012a/12, 044a/24

tebhîr (Ar.) Buharlaştırma.

t. olun- “buharlaştırılmak”
015b/17, 028a/13

teb‘îd (Ar.) Uzaklaştırma, kovma.

t. eyle- “kovmak” 018b/26

t. olun- “kovulmak” 022a/10

t. 014b/25

t.+ i 001b/17

tebrîk (Ar.) Kutlama.

t. 006b/5, 018b/15, 030a/24,
049b/4

t.- i ğalebe 027b/25 → **ğalebe**

t.- i kudüm 006b/20, 012a/23 →

kudüm

merāsım-i t.- i zafer 015b/10 →

zafer

t.+ i 032b/22, 038b/4, 046a/28

merāsım-i t. 031a/22 →

merāsım

resm-i t. “tebrik etme töreni”

021a/6, 021b/1

tecārib (Ar.) Tecrübeler.

t. 033b/11

tecāvüz (Ar.) Saldırma.

t. it- “saldırmak” 008a/4,
010b/15, 025b/25, 039b/8,
043a/6, 044b/16

t. 031b/7

t.+ e 043b/5

t.+ ü 011a/19

tecdîd (Ar.) Yenileme.

t. eyle- “yenilemek” 034a/12

t. olun- “yenilenmek” 033b/31

t. 022a/28, 033b/25, 038b/5

t.+ i 038b/12

t.+ ler 039a/13

t.+ ye 004a/27

tecebbür (Ar.) Kibirleşme.

t. 005a/2, 049b/6

tecyîş (Ar.) Askerleri dizmek.

t. 031b/30

tecemmu' (Ar.) Toplanma.

t. 035b/1, 037b/1, 037a/26,
039b/26, 041b/10

tedābîr (Ar.) Tedbirler.

t. 011a/14, 020a/16, 033b/9

tecessüs (Ar.) Araştırmak.

t. olun- "araştırılmak" 013a/1
t. 016a/25, 017a/6, 017b/3
t.+ e 009a/26, 012b/11,
016b/24, 025b/6

ṭarîḳ-i t.- i umûr-ı saltanat

"saltanat işlerinde tedbirlerle
ilgili takip edilen yol" 033a/30

t.- i umûr "işlerle ilgili alınan
tedbirler" 004b/7

tecessüs-künan (Ar.) Araştıran.

t. 009b/12

tedārik (Ar.) Hazırlık.

t. eyle- "hazırlık yapmak"
006b/8, 049a/5

t. göröl- "hazırlık yapmak"
039b/25

t. it- "hazırlık yapmak"
008a/31, 023b/23

t. olun- "hazırlık yapılmak"
014b/23

t. 005b/11, 010b/26, 015b/25,
022a/6, 022b/15, 023b/26,
024b/11, 027a/1, 033a/8,
034b/31, 035b/6, 038a/9,
040b/18, 041b/30, 043b/3,
049a/3, 049a/16

techîz (Ar.) Gerekli olan şeylerle
donatma.

t. eyle- "donatmak" 006b/9
t. it- "donatmak" 014a/20,
022a/22, 022b/9
t. 026b/27, 028a/13, 038b/8

tecrib (Ar.) Deneyim.

t.+ e 041b/31

tecrübe (Ar.) Deneme.

t.- i ‘asker “askerin hazırlığı”

038a/1

t.- i ‘azīme-i haremīyye

034b/29 → **‘azīme**

t.- i māfāt 014b/27 → **māfāt**

t.- i seferiyye “sefer hazırlığı”

034b/16

t.- i tāmm 042a/5 → **tāmm**

t.+ de 009b/5

t.+ e 010b/29, 041b/10

t.+ i 013a/12, 018a/4, 018a/20,

024a/7, 032b/6, 040b/22,

041a/8

ihzār-ı t. “hazırlığın ortaya

çıkması” 005b/11

t.+ inde 003a/24, 023b/17,

025b/20

t.+ ine 023b/13, 040b/3,

041b/26, 047b/19

t.+ ini 012a/6

tedbīr (Ar.) **1.** Önlem. **2.** İdare etme, yönetme.

t. eyle- “önlem almak” 009a/3

t. olun- “önlem alınmak”

040b/29

t. 010b/9, 033b/17, 033b/21,

034b/31, 039b/19

şāhib-i t. 041b/23, 043a/11 →

şāhib

zimām-ı t. “tedbirli yönetim”

006a/25

Nādir-i şāhib-i t. “tedbirli

Nadir” 030b/28

t.- i umūr “işlerin yönetimi”

007a/16

t.- i umūr-ı devlet 020a/28 →

devlet

re’y-i t.- i umūr 049b/23 → **re’y**

t.+ de 007b/5, 020b/10

t.+ den 019a/18

re’y-i t. 039b/4 → **re’y**

t.+ e 010a/5, 017b/25

ḥaṣīn-i t. 039b/20 → **ḥaṣīn**

t.+ i 014b/15, 014a/21

t.+ in 019a/15, 021a/1, 033b/16

t.+ inden 009a/15

t.+ iyle 033b/15

netīce-i t. “alınan önlemin

sonucu” 010b/10

t.+ lerine 033a/22

hareket-i t. 005a/17 → **hareket**

tedhīn (Ar.) Güzel kokulu bir madde

sürme.

t. 028a/13

tedrîc (Ar.) Derece derece ilerleme.

t. 021a/18

tefe‘‘ül (Ar.) Hayra yorma.

seyyāh-ı merķūm-ı t. 027b/20

→ **seyyāh**

sū’-ı t. “kötüye yorma” 009b/22

tefhîm (Ar.) Bildirme, anlatma.

t. eyle- “bildirmek” 020a/31,
036b/31, 044a/14

t. it- “bildirmek” 007b/15,
032a/29

t. 006a/28, 014a/31, 021a/21,
033a/12, 045a/22

tefrîh (Ar.) Ferahlandırma, iç açma.

t.- i hâtır 012a/24 → **hâtır**

t.+ e 012a/30

tefrîķ (Ar.) Ayrılma.

t. 011a/11

tefrîķ (Ar.) Gereğinden daha aşağıda
olma durumu.

t.+ i 029a/25

tefsîr (Ar.) Yorumlama.

t. olun- “yorumlanmak” 022b/2

teftîn (Ar.) Fitneye düşürme.

sârî-yi t. “fitnenin yayılması”

032a/28

teftîş (Ar.) İnceden inceye yapılan
araştırma.

t. 013a/1, 016a/25, 016b/23,
017a/6, 017b/2, 025b/6

t.+ e 047b/9

tefvîz (Ar.) Bir işi bir kimsenin
üzerine bırakma.

t. it- “işü üzerine bırakmak”
018a/24, 026b/13, 026b/16

t. olun- “üzerine bırakılmak”
033a/22, 033a/29, 048b/24

t. 007a/17, 020a/30, 026a/13,
033b/5

teğāyür (Ar.) Değışme, başkalaşma.

t. 011a/14

tehāvün (Ar.) Önemsememe.

t. 034a/14

tehdîd (Ar.) Korkutma.

t. eyle- “korkutmak” 014a/31

t. 017b/11, 041b/14, 045a/16

t. 030a/1, 030a/28

tehdīm (Ar.) Yıkma.

t. 036a/29

tehevvür (Ar.) Çok kızma.

t. 038a/6, 049b/6

tehiyye (Ar.) Hazır ve amade kılmak.

t. **it-** “amade kılmak” 045b/30

t. **kıl-** “amade kılmak” 029b/8,
043b/21, 049a/16

t. **olun-** “amade kılınmak”
044b/15

t. 041b/18

tehlike (Ar.) Tehlike.

t.+ ye 034b/11

tehyīç (Ar.) Heyecanlandırma.

t. **it-** "044a/28

t. **ol-** 031b/13

teḥāṣī (Ar.) Korkutma.

t. **it-** “korkutmak” 006b/7,
042b/19, 049b/12

t. 013b/13, 022b/21, 033a/19,
034b/11

teḥāyib (Ar.) (?)

tekālīf (Ar.) Teklifler.

t.- i bāride 029b/16 → **bāride**

t.- i sā'ir 026b/19 → **sā'ir**

t. 028a/1, 030a/10, 045a/26

tekāpū (Ar.) Öteye beriye koşarak
araştırma.

t. 012a/31

t.+ da 015b/27, 017b/3

t.+ yı 013b/19

tekāsül (Ar.) Tembellik.

t. **it-** “tembellik yapmak”
014b/26

t. 034a/13

t.+ ü 032a/11

t.+ leri 041b/21

t.+ lerinden 038a/23, 044a/22

tekebbür (Ar.) Kibirlenme.

t. 005a/2

t.+ den 029a/29

tekebbürāne (Ar.) Kibirli bir şekilde.

t. 022a/4

tekellüf (Ar.) Zahmetli bir işe katlanma.

t. 019a/31

tekfîn (Ar.) Kefenleme.

t. 028a/13

teklîf (Ar.) Öneride bulunma.

t. eyle- “öneride bulunmak”

020a/10, 044b/9

t. it- “öneride bulunmak”

048b/25

t. olun- “öneride bulunulmak”

045a/23

t.- i ‘anîd “inatçı teklif”

040a/24

t.- i ‘anîf “şiddetli öneri”

030a/16

t.- i ‘örfî 016b/15 → ‘örfî

t.- i māl-lā-yuṭāk 026a/22,

040a/28 → **māl-lā-yuṭāk**

t.- i merķūme “adı geçen

öneri” 045a/8

t.+ i 029a/27

t.+ in 036b/14

t.+ ine 045a/26

tekmîl (Ar.) Tamamlama, bitirme.

t. it- “bitirmek” 033a/29

t. 006a/6, 013b/26, 018a/14

tekrār (Ar.) Aynı olayın birden çok defa meydana gelmesi.

t. 023b/12, 040a/6

teķābül (Ar.) Karşı karşıya gelme.

t. 010a/16

teķālīb (Ar.) Döndürme, çevirme.

t.- i aḥvāl-i ‘ālem 012b/23 →

aḥvāl

t.- i umūr “iş, durumu
değiştirme” 011a/13

t. 011a/14

teķāllüb (Ar.) Bir yandan bir yana döndürme.

t. 027a/7

telākķī (Ar.) Kendine göre bir fikir sahibi olma, görüş.

t.- yi bi’l-ķabül 006b/21 →

bi’l-ķabül

t.+ yi 022a/23

telākķī (Ar.) Buluşma.

t. 043b/24

t.- yi ferīkeyn 025b/27 →
ferīkeyn

telāṭum (Ar.) Dalgalanma.

t.- ı baḥr-ı fiten 031a/23 → **baḥr**

telef (Ar.) Yok etme, öldürme.

t. ol- “yok etmek” 002b/2,
010b/30, 009a/21, 036b/4,
036a/25, 042a/21, 043a/5,
045b/7, 046a/21, 047b/1,
049a/8

t. ol-idi 021b/19

t. 011a/7, 021b/21, 046b/31

telkīn (Ar.) Bir kimseye bir fikri
aşılama.

t. eyle- “bir kimseye bir fikri
aşılamak” 037a/1

temāṣā (Ar.) İzleme.

t. it- “izlemek” 047a/7

t. 040a/1

temāṣāgāh (Ar.) Seyir yeri.

t.- ı ‘āmme “halkın seyir yeri”
015b/18
t.+ a 047a/5

tembel (Ar.) Gayretsiz, çalışmaktan
hoşlanmayan.

t. ol- “tembel olmak” 041a/24

temdīd (Ar.) Uzatma, sürdürme.

t. 038a/25

temellük (Ar.) Sahip olma.

t. 022a/29

temerrüd (Ar.) İnat etme.

t. 030a/12, 035b/23

temessük (Ar.) **1.** Antlaşma, sulhname
vb.nde iki tarafça alınıp verilen
mühürlü kağıt. **2.** Senet.

t. 045a/6, 045a/7, 048b/19

t.+ i 045a/8, 048b/25

temhīd (Ar.) Düzeltme.

t. it- “düzeltmek” 008b/8

t. olun- “düzeltilmek” 018b/14,
017b/6

t. olun-idi 003b/1

t.- i merām 006a/1, 038a/12 →

merām

t.- i muḳaddemāt “girişi
düzeltme” 029b/16

temkîn (Ar.) İhtiyatlı ve tedbirli olma.

t. 022a/31

temşiyet (Ar.) Yürütme, ilerletme.

t. 006a/24, 048b/16

keyfiyyet-i t. 013b/20 →

keyfiyyet

t.- i ‘umde-i māl-fi’z-żamīr

027b/2 → **māl-fi’z-żamīr**

t.- i emr 004a/28 → **emr**

t.- i māl-fi’z-żamīr 018a/5 →

māl-fi’z-żamīr

t.+ e 028a/22

t.+ ine 027b/26

t.+ ini 048b/29

temtīn (Ar.) Kuvvetlendirme.

t. 018a/23

t.- i ḥuṣūṣ 018a/24 → **ḥuṣūṣ**

temtīne (Ar.) → **temtīn**

t. 010a/16

tenaṣṣuḥ (Ar.) Nasihat alma, aklı başına gelme.

t. ol- “akıllanmak” 046a/1

tenāfūr (Ar.) Birbirinden nefret etme

t.+ den 029b/17

tenāvül (Ar.) Yeme içme.

t.+ üne 045b/30

t.+ üyle 047b/14

tenbīh (Ar.) Uyarma.

t. eyle- “uyarmak” 006a/31,

011b/1, 018a/25, 018a/28,

024b/18, 025a/9, 025a/10,

028a/14, 030a/16, 031a/5,

031b/2, 031b/4, 035a/4, 038a/6,

038b/5, 041a/7, 043b/15,

043b/18, 045b/17, 046a/20,

047b/5, 049a/7, 049a/4

t. olun- “uyarılmak” 008b/11,

012a/26, 016b/20, 022b/23,

028b/10, 029b/6, 030a/30,

046b/1

t. 013a/29, 014a/25, 021b/3,

031b/5, 033b/23, 034b/22,

037a/15, 037b/2, 046b/6

t.+ e 025a/5, 028a/4, 036a/19

t.+ i 035b/21

t.+ imizi 037a/4

t.+ iyle 020a/1

t.+ le 003b/19

tenbīhāt (Ar.) Tembihler.

t. 038a/7

t.+ ımızı 037a/5

tendürüst (Ar.) Sağlıklı, dinç.

t. 042b/29

ķavī-yi mizāc-ı t. 049b/8 →

mizāc

tenevvü‘ (Ar.) Çeşitlilik.

t. 045b/15

teng (F.) Dar.

t. 005b/6, 023a/15, 024b/29,
049a/10

vaķt-i t. “dar vakit” 041b/18

t.+ i 034b/7

tenhā (Ar.) Issız.

t. 011a/20,016a/24

t.+ ca 019b/2

ten-perver (F.) Rahatına düşkün.

t.- i zevķ 013b/12 → **zevķ**

tenūmend (F.) İri yarı kimse.

t. 042b/27

tepe Küçük dağ.

t. 016a/10

teraķķumen (Ar.) Acıyarak.

t. 017b/21

teraķķumķār (Ar.) Acıyan.

t. 016b/10

teraķķī (Ar.) İleri gitme, ilerleme,
gelişme.

t. bul- “gelişmek” 045b/9

teraķķiyye (Ar.)→ **teraķķī**

t.- i aķvāl-i bilād 028a/4 →

bilād

teraķķub (Ar.) Bekleme.

t. 014a/24

terbiye (Ar.) Eğitme.

t. 033a/25

t.+ sine 020a/27

t.+ siyle 028a/16

tercīķ (Ar.) Bir şeyi diğerlerinden
daha üstün tutma.

t. eyle- “üstün tutmak” 007b/28

t. it- “üstün tutmak” 034a/22,

039a/2

tercūme (Ar.) Çevirme.

t. olun- “çevrilmek” 001b/2

t. 001b/20

t.- i evvelī “ilk çeviri” 001b/21

t.- i sāni 002a/6 → **sāni**

t.- i ūlā “ilk çeviri” 002a/5,
002a/26, 002a/27, 002b/6

t.+ si 017a/27

tereddūd (Ar.) Kararsızlık.

t. 010a/18, 013a/26, 026a/3,
031b/3, 044a/28
t.+ den 046a/7

terek Eşya koymaya yarayan raf.

t. 042b/30

tereke (Ar.) Ölen bir kimseden kalan
mülk.

t.+ leri 024b/5

terfī (Ar.) Bir üst rütbeye yükseltme.

t. it- “bir üst rütbeye
yükseltmek” 026b/14

t. olun- “bir üst rütbeye
yükseltmek” 002a/22

t. 006a/12

t.+ ye 033a/5

t.- i aḥvāl-i bilād 017b/25 →

bilād

tergīb (Ar.) Arzu ettirme.

t. eyle- “arzu ettirmek” 016a/16

t. it- “arzu ettirmek” 044b/3

t. 005b/21, 035b/23, 044a/17

tergīm (Ar.) Hor ve hakir etme.

t.- i enf “kibrini, gururunu
kıрма” 016a/31

terk (Ar.) Bırakma.

t. it- “bırakmak” 036a/13

t. olun- “bırakılmak” 009a/1,
017a/27, 027b/24

t. 010b/29, 014b/7, 014b/9,
016a/24, 048b/3, 048b/6

t.- i ceng “savaşı bırakma”
028a/4

t.- i ḥurūb “savaşı bırakma”
027b/3

t.- i ḥāb-ı rāḥat “rahat uykuyu
bırakma” 013b/18

terķīn (Ar.) Silip hükmünü ortadan
kaldırma.

t. olun- “hükmü ortadan
kaldırılmak” 029b/4

tertib (Ar.) Düzenleme, hazırlama.

t. eyle- “düzenlemek” 019a/27,
040b/7

t. it- “düzenlemek” 011b/23,
016a/26, 020a/5, 035b/13,
043b/16, 044b/19

t. olun- düzenlenmek” 036a/27,
049a/17

t. olun-idi 001b/11

t. 010a/15, 010b/17, 010b/26,
014a/20, 019b/4, 021a/22,
038b/3, 041b/29, 042a/8,
043b/20, 044b/15

t.- i alay 039a/19 → **alay**

t.- i cezā 047b/7 → **cezā**

t.+ i 017a/29, 041b/18, 044b/15,
047b/23

t.+ ine 002a/1

tesāmüh (Ar.) Hoş görme.

t. 019b/13

tesāwī (Ar.) Eşit.

t.- yi leyl ü nehār “gece gündüz
eşitliği” 035a/10

tesbīt (Ar.) Saptama.

t.+ e 022a/31

tesdīd (Ar.) Hayra doğru yöneltme.

t. ol- “hayra doğru yöneltmek”
018a/23

tesellī (Ar.) Avutma.

t.- yi hātır “gönlü avutma”
015a/27, 015a/30

teshīr (Ar.) Ele geçirme, emri altına
alma.

t. eyle- “emri altına alma”
026a/26, 031a/9

t. it- “emri altına alma”
017a/22, 023a/29, 043a/25

t. 006b/26, 014b/31, 027a/22,
034b/3, 036a/7, 038a/16

t.- i bilād “beldeleri ele
geçirme” 040b/13

t.- i memālik “ülkeyi ele
geçirme” 049b/21

t.+ de 007a/9, 034b/15

t.+ den 025a/9, 037a/7

ķabza-ı t. gel- 037a/8 → **ķabza**

ķabza-ı t. getir- 007b/11,
036a/17, 040a/10, 041a/27 →

ķabza

t.+ e 002b/31, 005a/6, 005a/7,
005a/9, 006b/12, 026b/31,
027a/2, 034b/13, 037b/28

ķabza-ı t. 016b/26 → **ķabza**

t.+ i 009a/1, 025b/24, 038a/30
t.+ inde 032a/5, 035b/19
t.+ ine 009a/3, 013a/31,
034b/29

teshîr-kerde (F.) Ele geçirilmiş.

t. 006b/7, 016a/30

tesliye (Ar.) Avutma.

t. 012a/30, 023b/14, 045a/22
t.- i derûn “gönlü avutma”
027b/29
ba‘is-i t. “avutma sebebi”
028b/19

teslîh (Ar.) Silahlandırma.

t. it- “silahlandırmak” 026b/27

teslîm (Ar.) Emaneti yerine verme.

t. eyle- “emaneti yerine
vermek” 046a/10, 047b/5
t. it- “emaneti yerine vermek”
011b/26, 025b/1, 032b/30,
039b/7, 040b/10, 042a/14
t. 008b/9, 029b/3, 030a/15,
030b/3, 036b/13, 045a/4,
045a/6, 047b/15, 047b/18,
048b/12

t. 008b/19, 026a/5, 044b/9,
045a/19

t.+ de 006a/19, 026a/3

t.+ den 047b/13

t.+ e 011b/23, 035b/23, 046a/13

tesmiye (Ar.) İsimlendirme.

t. eyle- “isimlendirmek” 048b/4

t. olun- “isimlendirilmek”
007a/14, 008b/29, 026b/28,
032a/3, 035a/31, 043a/25,
038b/29, 041a/21
t. olun-idi 002a/16

tesvilât (Ar.) Aldatmalar.

t.- ı şeytāniyye 004a/31 →
şeytāniyye

tesviye (Ar.) 1. Bir işi halletme. 2.
Aynı seviyeye getirme.

t. 008a/1, 030a/8, 030a/28

t.- i müşkilât-ı devlet 019b/17
→ **müşkilât**

t.+ sine 044a/16

t.+ ye 031a/30

tesvîd (Ar.) Karartma.

t.+ e 003b/29

teşyîr (Ar.) Gönderme.

t. eyle- “göndermek” 005b/1

t. it- “göndermek” 019a/11

t. olun- “gönderilmek” 005a/10

t. 002b/14, 018b/14, 023a/5

t.+ lerine 044a/14

t.+ yi 018b/1

teşaddî (Ar.) Bir işe girişme.

t. eyle- “teşebbüs etmek”

006a/22

teşevvüş (Ar.) Karışıklık.

vaqt-i t. “karışıklık zamanı”

031a/27

teşādüm (Ar.) Çarpışma.

t. 043b/24

teşrîf (Ar.) Şerefleendirme.

t. buyur- “şerefleendirmek”

020a/8

teşebbüs (Ar.) Bir işi yapmaya girişme.

t. eyle- “yapmaya davranmak, girişmek” 031b/19

t. it- “yapmaya davranmak, girişmek” 006a/22, 013a/5, 029a/20, 037b/12

t. olun- “girişilmek” 032a/31, 040b/3

t. 002b/13, 010b/6, 022a/11, 032b/20, 033a/6

t.+ de 020a/18, 041b/24

t.+ e 036a/18

teşrîn-i evvel (Ar.) Ekim ayı.

māh-ı t. “ekim ayı” 030b/5

teşrîn-i şânî (Ar.) Kasım ayı.

māh-ı t. “kasım ayı” 011b/29

teşvîk (Ar.) Cesaretlendirme.

t. eyle- “cesaretlendirmek”

036b/19

t. 006a/29, 013a/31, 015b/4

teşekkî (Ar.) Şikayet etme.

t. 044a/2

teşyî‘ (Ar.) Giden bir kimseyi uğurlama.

t. it- “uğurlamak” 019b/21

t. olun- “uğurlanmak” 019b/20,
029b/1
t. 035a/9, 044b/14
t.+ e 049a/21

tetebbu‘ (Ar.) Etraflıca inceleyip
araştırma.

t. olun- “araştırılmak” 022a/3
t. 029a/22

teṭāvul (Ar.) Uzama, uzanma.

dest-i t. “elin uzanması”
002b/16, 002b/24, 024b/14

dest-i t.- i dīgerān “diğerlerinin
ellerini uzatması” 020b/22

tevaġġul (Ar.) Bir işle devamlı
uğraşma.

t. 008a/26

tevaḳḳuf (Ar.) Durma.

t. it- “durmak” 013a/26,
023a/14, 035b/3, 042a/3,
047a/19

t. olun- “durdurulmak” 025a/29
t. 008b/10, 010a/18, 046a/7
t.+ ı 003a/23

tevābi‘ (Ar.) Bir kimseye tabi olma.

t. ol- “tabi olmak” 009a/20,
026a/22

t. 015b/15, 016a/30, 023a/28,
037b/25, 043a/17, 046b/26,
047a/4

t.- i ‘asker 005a/15, 005a/24,
014b/23 → ‘asker

t.- i ‘Acem “İran’a tabi olanlar”
037a/27

t.- i Ağvān “Agvan kavmine
tabi olanlar” 013a/14

t.- i re‘āyā 020a/19 → re‘āyā
t.+ n 015b/30

t.+ nden 020a/2, 027a/23

t.+ niñ 004b/31

t.+ yla 019b/27

t.+ yle 015b/29

tevārīḥ (Ar.) Tarihler.

t.- i İslāmiyye “İslam tarihi”
023a/30

kütüb-i t.- i mu‘tebere-i
İslāmiyet 001b/6 → mu‘tebere

tevārūd (Ar.) Birbiri ardınca gelme.

t. it- “birbiri ardınca gelmek”
005b/26, 006b/14

tevātūr (Ar.) Bir haberin ağızdan ağza yayılması.

t. it- “yayılmak” 013a/9

tevāzu‘ (Ar.) Alçak gönüllülük.

ḳarīn-i t.- ı ricāmendāne ol
014b/2 → **ricāmendāne**

tevcih (Ar.) Belli bir yöne çevirme.

t.+ e 006a/2, 026b/12, 026b/15

teveccüh (Ar.) Bir tarafa doğru yönelme.

t. eyle- “bir tarafa doğru yönelmek” 029b/1
t. 036a/1
t.+ e 026b/12
t.+ üñ 003a/21

tevellüd (Ar.) Doğma.

t. it-idi “doğmak” 004a/15,
033a/9
t. 015a/20

tevfik (Ar.) Uygun duruma getirme.

t. 029b/30, 030a/28, 030b/15

tevfir (Ar.) Arttırma.

t. olun- “arttırılmak” 001b/2

tevķir (Ar.) Karşısındakini yüksek tutma.

t.+ i 006b/21

tevsi‘ (Ar.) Genişletme.

t. it- “genişletmek” 038a/25
t. 033b/30, 038a/18

tevzi‘ (Ar.) Dağıtma.

t. eyle- “dağıtmak” 005b/19,
015b/5, 047a/2
t. eyle-idi 024b/16
t. it- “dağıtmak” 020a/3
t. olun- “dağıtılmak” 046a/20
t. 024a/5

teyaķķun (Ar.) Kesin olarak bilme.

t. it-idi “kesin olarak bilmek”
021a/9, 040a/25

tezelzül (Ar.) Sarsılma.

t. 010b/3

tezvīc (Ar.) Evlendirme.

t. it-idi “evlendirmek” 021b/16
t. olun- “evlendirilmek”
002b/5, 002b/6
t.+ e 003a/28

tezvīr (Ar.) Yalan söyleme.

dām-ı t. 015b/27 → **dām**

tezvīrāt-ālūd (F.) Yalanlar bulaşmış.

t. 018b/9

tezvīrāt-nāme (F.) Yalan mektup.

t.+ si 018b/11, 022a/1

tezvīr-nāme (F.) Yalan mektup.

t. 021b/28

tezyīn (Ar.) Süsleme.

t. it- “süslemek” 029b/2, 048b/2

t. olun- “süslenmek” 038b/8,
046b/14

t. 033b/25, 033b/29

teẓāhūr (Ar.) Ortaya çıkma.

t. 005a/18, 026b/23

ticāret (Ar.) Alışveriş.

t. 022b/10, 025a/25, 037b/28

t.- i maşlaḥat 008b/28 →

maşlaḥat

emr-i t. 034a/9 → **emr**

tilāl (Ar.) Tepeler.

t.- i cibāl “dağın tepesi”

002b/29

t.+ inden 024a/31, 034b/6

t. 036b/27

tirāṣī (F.) Yontulmuş.

t.+ de 034a/1

tīre (F.) Karanlık.

t. 024a/29

t.+ si 014b/20

tīz (F.) Çabuk.

t. 004b/27, 015a/14, 027b/20,
030b/8

t.+ ce 013a/11, 039a/18

tīz-reftār (F.) Çabuk yürüyüşlü.

t.- ı ‘asker “hızlı giden asker”

049b/2

tomār (Yun.) Yığın.

ṭayy-ı t.- ı ‘ömr 033a/18 →

‘ömr

tōhmet (Ar.) Suç.

t.- i būhtān “iftira suçu”

009a/19

şirket-i t. “suç ortağı” 015a/4

tunc (Ar.) Tunçtan yapılmış kap.

t.- ı ʔa‘ām “yemek kabı”
049b/11

turmak - Ayağa kalkma.

t.- mağı 032b/16

tut - Tutmak.

yüz t.- “olmaya yaklaşmak,
olmak üzere bulunmak”
007a/27
t.- duğı 002a/24
t.- muşlardır 006a/20

tüccār (Ar.) Ticaretle uğraşan kimse.

t. 047b/8
t.+ ını 009b/2
t.+ ın 008b/27, 009a/29
kavāfil-i t. 014a/11 → **kavāfil**

tüccārān (Ar.) Tüccarlar.

t. 047b/19

tüfeng (F.) Ateşli silah.

t. 010b/15, 036a/23, 043a/1

tüfengli Silahlı.

t. 042b/12

tümen Askeri birlik.

t. 016b/15

tünd (Ar.) Sert, şiddetli.

t. 031b/9, 046a/14

t.+ ü 032b/18, 022b/24, 037a/24

türāb (Ar.) Toprak.

t.+ ı 009b/3, 024b/24

türlü Çeşitli.

t. 003b/10, 007b/30

tüvānā (F.) Güçlü.

t. ol- “güçlü olmak” 004a/12

t. 015a/9, 032b/13

şu‘büb-ı t. 042b/27 → **şu‘büb**

t.+ larını 009b/6

ʔa‘ām (Ar.) Yemek.

tunc-ı ʔ. 049b/11 → **tunc**

ʔab‘ (Ar.) Huy, yaratılış.

denā’et-i ʔ. 018a/7 → **denā’et**

ʔ.- ı muḥabbet-fermāy-ı hīş

“akrabaların dostluk gösteren
huyları” 014b/3

tafşıl (Ar.) Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.

ţ.+ i 023b/28

tağ Dağ.

ţ. 032a/16, 047b/16

ţ.+ lar 024a/9

ţ.+ lara 025a/25, 035b/11

ţ.+ lardan 037a/26

ţ.+ lardır 024a/10, 024a/29

ţ.+ ları 024a/10, 027a/15

ţ.+ larında 024a/8

tağıl - Dağılmak.

ţ.- ıp 047b/30

tağ-istân (F.) Dağlık yer.

Ṭ. 024a/3, 024a/8, 024a/11,

024a/16, 024b/12, 024b/13,

025b/7, 037a/17, 037a/20

Ṭ.+ a 024a/16, 024a/18,

024a/23, 024b/12, 025a/2

ţ.+ lık 002b/29

tağıt - Dağıtmak.

ţ.- mak 018a/2

takın - Takınmak.

ţ.- ıp 002a/24

taleb (Ar.) İsteme.

ţ. **eyle-** “istemek” 010b/23, 044b/28

ţ. 038a/22

ţ.+ **inde ol-** “istemek” 018b/9

taṃa‘ (Ar.) Açgözlülük.

ţ. 008a/21, 020b/8, 026b/20, 027b/18, 029a/29, 046b/3, 049b/24

ifrāt-ı ı. 021a/8 → **ifrāt**

nār-ı ı. “açgözlülük hırsının ateşi” 047b/3

ţ.- ı nām 034b/10 → **nām**

ţ.- ı tāt 027b/15 → **tāt**

ţ.+ ı 003b/27

ţ.+ ıyla 040a/10

nā’ire-i ı. 038a/28 → **nā’ire**

fıkr-i ı. 042a/29 → **fıkr**

ţ.+ larından 014a/3

ţ.+ sına 042a/30

taṃa’-kār (Ar.) Açgözlü.

ţ. 047a/29

ta‘n (Ar.) Kınama, ayıplama.

ţ. 006a/20

hedef-i ı. 027b/19 → **hedef**

ta'niyān (Ar.) Kınamalar, ayıplamalar.

ṭ.- ı Ağvāniyān “Ağvanların kınamaları” 006a/27

ṭaraf (Ar.) Yön, cihet.

ṭ. 018b/13, 021b/29, 022a/14, 022b/7, 024a/6, 026a/12, 029b/18, 035a/22, 038a/5

ṭ.- ı āḥar “başka taraf” 007a/4, 010b/11, 024a/3

ṭ.- ı devlet-i 'aliyye “Osmanlı Devleti tarafı” 018b/27, 022a/11

ṭ.- ı devlet-i 'Osmāniyye “Osmanlı Devleti tarafı” 026a/17

ṭ.- ı mīrī “beylerin tarafı” 029b/23

ṭ.- ı ṣāhī 006a/1, 018a/25026b/7→ **ṣāhī**

ṭ.- ı ṣimālī 032a/1→ **ṣimālī**

ṭ.- ı Nādir “Nadir’in tarafı” 035b/25, 047b/18, 049a/18

ṭ.+ a 007b/16, 009b/15, 013a/11, 013a/17, 013a/25, 017b/13, 035b/4, 037b/5

ṭ.+ da 017b/14, 022a/20

ṭ.+ ı 005b/7, 037b/11

ṭ.+ ımıza 040a/21

ṭ.+ ın 045b/8

ṭ.+ ına 005b/18, 008b/19, 013a/19, 014a/26, 017b/4, 018b/13, 018b/17, 019a/17, 020a/14, 020b/31, 021b/2, 021b/8, 022a/27, 022b/13, 023a/5, 023a/6, 023a/14, 025b/12, 026a/13, 029b/19, 031b/21, 035a/7, 035b/23, 037a/31, 041b/12, 042b/1, 045a/6, 046a/12

ṭ.+ ında 009b/20, 023a/20, 024a/18, 024a/23, 032a/20, 035a/21

ṭ.+ ından 003b/4, 009a/5, 009a/17, 009b/10, 010b/16, 011b/26, 013a/25, 014a/22, 018a/31, 018b/1, 018b/10, 021b/31, 022a/1, 022a/5, 022a/21, 022a/29, 022a/30, 022b/1, 022b/22, 026b/3, 030a/5, 030a/24, 032a/22, 032b/4, 036a/3, 036b/16, 038a/7, 038b/8, 038b/11, 044a/5, 044b/22

ṭ.+ lara 013a/20, 024b/18

ṭ.+ larda 037a/19

ṭ.+ lardan 007b/9

ţ.+ ları 026a/24

ţ.+ larına 002b/4, 004a/5,
008b/4, 022b/4, 024b/13,
026a/10, 026a/22, 026a/29,
030b/5, 035a/17, 036b/24,
037a/12, 045a/10

ţ.+ larında 049a/3, 049a/4

ţ.+ larından 003a/12, 003a/15,
024b/14, 025a/6

ţ.+ larını 025a/14

ţ.+ larıyla 017a/20

ţ.+ ın 002b/25, 042a/30

ţaraf-dār (F.) Bir tarafı destekleyen.

ţ. ol- “Bir şeyin olması veya
yapılması için onu
desteklemek” 048b/28

ţ. 019a/3, 022b/13

ţarafeyn (Ar.) Her iki taraf.

müteğāvirān-ı ţ. “iki tarafın
birbirinin malını yağma etmesi”
009b/19

ţavā’if-i ţ. “her iki tarafın
bölüğü” 029b/28

ţ.+ den 008b/18, 011a/6,
029b/14, 029b/16, 029b/31,
036a/23, 036a/25, 044b/5,
044b/12

ţ.+ ın 030a/27

ţaraf-gīr (F.) Taraf tutan.

ţ. 028b/9, 029a/13

ţard (Ar.) Kovma.

ţ. it- “kovmak” 024a/13,
026a/26

ţ. 001b/17, 014b/25, 016b/26,
018b/26, 022a/10, 036a/3

ţareyān (Ar.) Ortaya çıkma.

ţ. it- “ortaya çıkmak” 036a/11

ţ.- ı **ḥavf** “korkunun ortaya
çıkması” 039b/6

ţ.- ı **ye’s** “üzüntünün ortaya
çıkması” 014b/6

ţ.+ ına 041a/17

ţ.+ ıyla 040b/17

ţarḥ (Ar.) Tertip ve tanzim etme.

ţ. 004b/12

ţarīk (Ar.) Yol.

ţ. bul- “yol bulmak” 044b/3

ţ. 002b/11, 007b/18, 007b/24,
011b/6, 014a/22, 017b/11,
045a/14

kaṭ’-ı ţ. “yol kesme” 005a/30

ta‘ab-ı t. “yolun zahmeti”
015a/22
t.- i ‘amīk “derin yol” 044a/21
t.- i āḥar “diğer yol” 005a/16,
007b/5, 016a/31, 017b/31,
024a/26, 042b/2
t.- i evvel “ilk yol” 007b/28
t.- i ḥac “haç yolu” 004b/10
t.- i ḥükm 033b/8 → **ḥükm**
t.- i ḥud‘a “hile yolu” 010b/6
t.- i intiḳām “intikam yolu”
031b/17
t.- i izdivāc “evlilik yolu”
049a/12
t.- i lāyık “uygun yol” 044a/15
t.- i ma‘hūd “bilinen yol”
035a/28
t.- i merḳūm “adı geçen yol”
007b/21, 007b/26, 007b/28
t.- i rāst “doğru yol” 015b/24,
025a/12
t.- i sālī “ikinci yol” 008a/3
t.- i tedābīr-i umūr-ı salṭanat
033a/30 → **tedābīr**
t.+ a 005a/3
t.+ de 007a/2
esnā-yı t. “yol anı” 004b/14,
013b/27, 021b/10, 026a/14
vasat-ı t.+ de 035a/20

t.+ e 045a/13
t.+ in 021a/16
t.+ ine 005a/19, 029a/26,
030a/9, 045a/23
t.+ iyle 002b/14, 004a/30,
004b/25, 013b/19, 018b/4,
025a/25, 026a/22, 026b/11,
026b/15, 030a/15, 033a/10,
034a/10, 040a/1, 043a/13,
048b/30
t.+ ler 022b/14, 027a/26,
036a/8, 037a/23, 039b/5
t.+ leri 033a/7
t.+ lerin 006a/20
t.+ lerine 010a/24, 022a/11,
027b/30, 037a/14, 039b/23
t.+ lerini 032b/10
t.+ leriyle 027a/24, 035b/20
t.+ iñ 018a/5

ṭarīḳat (Ar.) Allah’a ulaşmak
maksadıyla tutulan yol.

t.- ı ‘adīde 030a/2 → **‘adīde**

ṭarrāk (Ar.) (?)
t. 016a/12

ṭarz (Ar.) **1.** Biçim, şekil. **2.** Üslup.
t.- ı dervīş 045a/11 → **dervīş**

ṭ.- ı ḥükümāt 026a/27 →

ḥükümāt

ṭ.- ı ḥükümet “hükûmetin tarzı” 033b/1

ṭ.- ı muẓafferâne “zafer kazananlara uygun üslup”

046a/24

ṭ.+ larına 026b/8

ṭaş Sert cisim.

ṭ. 008b/12

ṭaşra 1. Bir ülkede başşehir veya diğer önemli şehirler dışında kalan yerler 2. Dışarı.

ṭ. 033a/25, 042b/24, 043b/17, 047b/30

ṭ.+ da 021b/7

ṭ.+ dan 002a/16, 013a/13, 019a/13, 032a/30

ṭ.+ lara 002a/18

ṭ.+ larda 002b/7

ṭ.+ ya 032b/23

ṭatlı Tadlı hoş olan.

ṭ. 047b/15

ṭav‘an (Ar.) İsteyerek.

ṭ. 005a/9, 005a/11

ṭavā‘if (Ar.) Topluluklar, bölükler.

ṭ. 004b/21, 018a/23, 024b/11, 026a/27

ṭ.- i ‘asker 008a/29 → ‘asker

ṭ.- i ‘askeriyye 007a/26, 007a/29, 008a/23, 017b/21, 018a/17, 046b/5, 046a/27 →

‘askeriyye

ṭ.- i ‘Acem “İran topluluğu” 001b/12, 002a/19, 004b/9, 004b/18, 021a/10, 024b/19, 021a/17, 023b/30, 026a/10, 027b/17, 030a/9, 034a/14, 034a/15, 035a/11

ṭ.- i Ağvāniyān “Agvan toplulukları” 001b/11

ṭ.- i Ağvān “Ağvan toplulukları” 001b/8, 007b/3

ṭ.- i Lezgi “Lezgi toplulukları” 037b/12

ṭ.- i merķūme “adı geçen bölükler” 031b/31

ṭ.- i ṭarafeyn 029b/28 →

ṭarafeyn

ṭ.+ i 030a/27

ṭ.+ ini 034a/17

ṭavāf (Ar.) Ziyaret etme.

ṭ. 004b/19, 006b/23 ṭ.- ı Meşhed-i Mu‘allā “Yüce Meşhed’i ziyaret etme” 006b/28	ṭ.+ si 010a/6, 015b/28, 023b/19, 024a/7, 025a/26, 032b/1, 036b/5, 038a/8, 038a/26, 046b/3 ṭ.+ sinden 013a/5 ṭ.+ sine 023b/13, 029b/24 ṭ.+ siniñ 008b/23, 034a/12, 037b/24, 037b/29, 047a/29 ṭ.+ tiniñ 030a/1
ṭavīl (Ar.) Uzun. ṭ. 024a/10	
ṭavr (Ar.) Durum, hal. ṭ. 026a/27, 026b/8, 033b/1, 033b/8, 039b/5, 042b/28, 045a/11 ṭ.- ı ğalibāne 046a/24 → ğalibāne ṭ.- ı kādīm “eski hal” 033b/29 ṭ.+ ından 033a/4	ṭāġī (Ar.) Asi, başkaldıran. ṭ.+ leri 017b/2 ṭāḳat (Ar.) Kuvvet, derman. ṭ. 010a/29
ṭayy (Ar.) Aşma, geçme. ṭ.- ı tomār-ı ‘ömr 033a/18 → ‘ömr	ṭāli‘ (Ar.) Baht. ṭ. 035b/3 müsā‘ade-yi ṭ. 034b/13 → müsā‘ade teklīf-i mā-lā-yuṭāk 026a/22, 040a/28 → mā-lā-yuṭāk küşādegī-yi ṭ. 040a/29 → küşādegī ser-pāyīde ṭ.- i bed-baht 030a/20 → bed-baht ṭ.- i kevkeb-i devlet 005b/17 → devlet ṭ.+ i 004a/26
ṭā’ife (Ar.) İnsan topluluğu, bölük. ṭ.- i merḳūme “adı geçen bölük” 024a/10 ṭ.- i ser-dār “bölük kumandanı” 031b/2 ṭ.+ lerinden 023a/11, 029b/22 ṭ.+ lerine 037a/24	

	. 033a/28	
lib (Ar.) İsteyen.		
. ol- “istemek” 019a/19	inet (Ar.) Yaratılış.	
. 003b/12, 004b/3	. 029a/16	
.+ inden 017b/5	süfliyyet-i . 027b/13 →	
	süfliyyet	
rî (Ar.) Ortaya çıkma.		
. ol- “ortaya çıkmak” 010a/18,	oğ - Doğmak.	
025a/19, 041a/13, 049a/8	.- muş 049b/24	
. ol-idi 011b/16		
. 040a/26	oksan Doksan (90) sayısı.	
	. 038b/31	
vs kuşu (F.) Parlak ve güzel renkli	okuz Doksan (9) sayısı.	
çok büyük kuş.	. 008a/6, 011b/30, 026a/6,	
. 046b/16	048b/7	
ıfl (Ar.) Çocuk.	okuzuncu Dokuzuncu.	
. 021a/26, 033a/9	. 011b/8	
.- ı ma‘şm 020a/26, 028b/16		
→ ma‘şm	olaş - Dolaşmak.	
.- ı merķm “adı geen ocuk”	.- ıp 035a/27	
020a/27		
.- ı Mîrz Şh ‘Abbs “Mirza	oldur – Doldurmak.	
Şah Abbas’ın ocuğu” 028a/18	.- mağa 036a/19	
.- ı şağîr 028a/16→ şğîr		
.+ ı 001b/18, 021a/3	olu Dolu.	
.+ îñ 020b/9	. 005b/6	
ıfliyyet (Ar.) Çocukluk.		

toluṣ - Doluṣmak.

ṭ.- up 010b/8

ton - Donmak.

ṭ.- muṣ 036a/22

top Gülle veya şarapnel atan ateşli silah.

ṭ. 023b/23, 035b/7, 036a/19

ṣedā-yı ṭ. “silah sesleri”
036a/23

ṭ.+ lar 032a/22, 036a/19,
036a/26, 041b/28

ṭ.+ lara 010b/17, 014a/29,
029a/8, 036a/16

ṭ.+ ları 042b/15, 046a/17,
046b/30

ṭ.+ ların 043a/3

ḳal‘a-kūb ṭ. 036a/18 → **ḳal‘a**

topçu Topların kullanılması, bakımı, taşınması ile ilgilenen askeri sınıf.

ṭ.+ larıñ 036a/27

topçuluk Topçuluk.

ṭ. 022b/30

topḥāne (F.) Top dökümü yapılan yer.

ṭ. 041a/15

toprak Toprak.

ṭ. 025b/17

ṭ.+ lar 025b/17

t.+ dan 036a/30

toz Çok ince toprak.

ṭ.+ uyla 039a/15

tuḡyān (Ar.) Taşkınlık.

ṭ. it- “taşkınlık etmek” 038b/23

ṭ. 034b/25

seyl-i ṭ.- ı Ağvāniyān 002b/22

→ **seyl**

ṭ.+ da 036b/9, 036b/17

‘iṣyān-ı ṭ. 033a/3 → **‘iṣyān**

ṭ.+ larına 037b/18

ṭulū‘ (Ar.) Doğma, doğuş.

ṭ.- ı vakt-i fecr 011b/16 → **fecr**

ṭ.+ uyla 005b/17

ṭu‘me (Ar.) Yiyecek.

ṭ.- yi ṣimṣīr ol- 037b/30 →

ṣimṣīr

ṭ.- yi ṣimṣīr-i Ağvāniyān ol-

032b/24 → **ṣimṣīr**

ṭ. 015b/22

ṭur - Ayağa kalkmak.

ṭ.- dular 010a/11, 039b/29

ṭ.- duğu 010a/19

ṭ.- duğuñ 047a/24

ṭ.- madı 036b/27

ṭ.- ur 003a/25

ṭ.- ursuz 038a/20

ṭ.- ı zamān “uzun zaman”

015a/21

ṭ.+ u 007b/19, 027a/16, 028b/2,

028b/4, 034a/3

ṭülen (Ar.) Uzunluk bakımından.

ṭ. 024a/19, 033b/30, 043a/19

ṭuruḳ (Ar.) Yollar.

ṭ.- ı ṣettā 030a/1, 030a/3 → **ṣettā**

ṭut - Tutmak.

ṭ.- du 042a/15

yüz ṭ.- du 010b/21, 042a/11

ṭuyūr (Ar.) Kuşlar.

ṭ.+ a 015b/22

ṭ.+ dan 046b/14

ṭūfān (Ar.) Bahsedilen şeyin çok aşırı, çok yoğun ve şiddetli olduğunu anlatır.

ṭ.- ı fitne-i Ağvānı 020b/13 →

fitne

ṭül (Ar.) Uzunluk.

ṭ. 007b/23, 007b/25, 008b/16,

008b/22, 014b/24, 024a/18,

034a/17, 036a/11, 036b/1,

037a/18

U

u (F.) “Ve” bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu.

u. 001b/7, 001b/10, 001b/14,

001b/17, 001b/20, 001b/21,

002a/4, 002a/8, 002a/10,

002a/12, 002a/15, 002a/16,

002a/17, 002a/22, 002a/24,

002a/26, 002a/29, 002a/30,

002b/3, 002b/7, 002b/13,

002b/14, 002b/16, 002b/19,

002b/20, 002b/30, 002b/31,

003a/3, 003a/4, 003a/8,

003a/11, 003a/14, 003a/16,

003a/18, 003a/24, 003a/26,

003a/27, 003a/28, 003a/31,

003b/1, 003b/3, 003b/5,

003b/11, 003b/13, 003b/14,

003b/16, 003b/17, 003b/18,

003b/19,	003b/20,	003b/24,	010a/11,	010a/13,	010a/17,
003b/25,	003b/27,	004a/3,	010a/24,	010a/26,	010b/18,
004a/4,	004a/12,	004a/26,	010b/24,	010b/28,	011a/1,
004a/27,	004a/30,	004b/12,	011a/3,	011a/9,	011a/13,
004b/16,	004b/18,	004b/23,	011a/17,	011a/20,	011a/22,
004b/25,	004b/27,	004b/29,	011a/23,	011a/24,	011a/25,
005a/3,	005a/4,	005a/8,	005a/9,	011a/26,	011a/31,
005a/11,	005a/12,	005a/13,	011b/2,	011b/10,	011b/13,
005a/14,	005a/26,	005a/28,	011b/14,	011b/20,	011b/25,
005a/31,	005b/2,	005b/10,	012a/4,	012a/6,	012a/8,
005b/11,	005b/27,	005b/30,	012a/10,	012a/18,	012a/19,
005b/31,	006a/1,	006a/4,	012a/23,	012a/28,	012a/29,
006a/6,	006a/7,	006a/9,	012b/1,	012b/2,	012b/8,
006a/14,	006a/23,	006a/28,	012b/12,	012b/13,	012b/14,
006b/7,	006b/11,	006b/13,	012b/16,	012b/21,	012b/29,
006b/15,	006b/16,	006b/23,	012b/31,	013a/12,	013b/4,
006b/24,	006b/26,	006b/27,	013b/11,	013b/12,	013b/13,
007a/2,	007a/3,	007a/5,	007a/7,	013b/18,	013b/19,
007a/9,	007a/28,	007a/29,	013b/20,	013b/24,	013b/25,
007b/2,	007b/6,	007b/7,	013b/27,	013b/30,	014a/3,
007b/10,	007b/23,	007b/25,	014a/10,	014a/21,	014a/22,
008a/1,	008a/21,	008a/23,	014b/4,	014b/9,	014b/24,
008a/24,	008b/6,	008b/8,	014b/25,	014b/27,	014b/31,
008b/9,	008b/15,	008b/16,	015a/14,	015a/16,	015a/20,
008b/17,	008b/22,	008b/23,	015a/24,	015a/29,	015b/11,
009a/2,	009a/6,	009a/8,	015b/13,	016a/9,	016a/14,
009a/17,	009a/23,	009a/24,	016a/20,	016a/29,	016b/3,
009a/31,	009b/4,	009b/13,	016b/16,	016b/19,	016b/24,
009b/18,	009b/31,	010a/4,	016b/25,	016b/27,	017a/5,
			017a/7,	017a/8,	017a/11,

017a/13,	017a/14,	017a/16,	024a/31,	024b/1,	024b/6,
017a/18,	017a/23,	017a/24,	024b/8,	024b/18,	024b/24,
017a/29,	017b/1,	017b/2,	025a/9,	025a/19,	025a/29,
017b/6,	017b/7,	017b/21,	025b/5,	025b/10,	025b/16,
017b/22,	017b/23,	017b/24,	025b/24,	025b/29,	026a/12,
017b/29,	017b/31,	018a/1,	026a/14,	026a/25,	026a/27,
018a/3,	018a/6,	018a/7,	026a/31,	026b/2,	026b/5,
018a/9,	018b/2,	018b/7,	026b/6,	026b/8,	026b/14,
018b/9,	018b/14,	018b/15,	026b/19,	026b/30,	027a/6,
018b/16,	018b/18,	018b/24,	027a/8,	027a/9,	027a/24,
018b/26,	018b/28,	018b/29,	027a/25,	027a/28,	027a/30,
018b/31,	019a/15,	019a/20,	027b/1,	027b/3,	027b/6,
019a/21,	019b/9,	019b/11,	027b/11,	027b/15,	027b/16,
019b/16,	019b/23,	020a/2,	027b/19,	027b/25,	027b/26,
020a/6,	020a/10,	020a/17,	027b/28,	027b/29,	028a/1,
020a/20,	020a/21,	020a/22,	028a/2,	028a/6,	028a/7,
020a/29,	020b/4,	020b/12,	028a/16,	028a/19,	028a/24,
020b/17,	020b/18,	020b/21,	028b/6,	028b/10,	028b/14,
020b/23,	020b/26,	021a/3,	028b/15,	028b/19,	028b/21,
021a/5,	021a/7,	021a/8,	028b/31,	029a/6,	029a/7,
021a/10,	021a/26,	021a/31,	029a/8,	029a/11,	029a/12,
021b/5,	021b/7,	021b/23,	029a/15,	029a/18,	029a/20,
021b/31,	022a/2,	022a/7,	029a/22,	029a/24,	029a/25,
022a/10,	022a/17,	022a/18,	029a/26,	029a/27,	029a/28,
022a/23,	022a/27,	022b/6,	029a/29,	029b/10,	029b/12,
022b/12,	022b/14,	022b/20,	029b/13,	029b/14,	029b/16,
022b/24,	023a/7,	023a/22,	029b/29,	029b/31,	030a/2,
023a/29,	023a/30,	023b/14,	030a/17,	030b/1,	030b/3,
023b/15,	023b/25,	024a/2,	030b/7,	030b/9,	030b/11,
024a/18,					

030b/15,	030b/19,	030b/26,	037a/7,	037a/25,	037b/14,
030b/31,	031a/3,	031a/9,	037b/16,	037b/18,	037b/24,
031a/12,	031a/21,	031b/3,	037b/26,	037b/27,	038a/7,
031b/5,	031b/7,	031b/8,	038a/11,	038a/12,	038a/14,
031b/23,	031b/27,	031b/28,	038a/17,	038a/24,	038a/28,
031b/30,	032a/27,	032b/3,	038b/11,	038b/24,	039a/21,
032b/13,	032b/16,	032b/23,	039a/23,	039b/5,	039b/18,
032b/24,	032b/25,	032b/29,	039b/25,	039b/29,	039b/30,
032b/31,	033a/5,	033a/7,	040a/11,	040a/12,	040a/15,
033a/10,	033a/13,	033a/14,	040a/16,	040a/21,	040a/28,
033a/15,	033a/17,	033a/21,	040a/31,	040b/1,	040b/9,
033a/23,	033a/26,	033a/30,	040b/13,	040b/16,	040b/25,
033b/1,	033b/2,	033b/8,	040b/27,	040b/29,	041a/1,
033b/13,	033b/15,	033b/19,	041a/2,	041a/25,	041a/30,
033b/20,	034a/8,	034a/12,	041b/4,	041b/10,	041b/12,
034a/13,	034a/17,	034a/19,	041b/22,	042a/3,	042a/4,
034a/20,	034a/25,	034a/28,	042a/10,	042a/16,	042a/25,
034a/29,	034a/30,	034b/4,	042a/26,	042a/29,	042a/31,
034b/6,	034b/7,	034b/10,	042b/20,	042b/22,	042b/24,
034b/16,	034b/18,	034b/19,	042b/30,	043a/1,	043a/4,
034b/23,	034b/25,	034b/27,	043a/11,	043a/26,	043a/31,
035a/1,	035a/20,	035a/21,	043b/15,	043b/21,	043b/22,
035b/5,	035b/22,	035b/30,	043b/23,	043b/25,	044a/7,
036a/9,	036a/11,	036a/12,	044b/5,	044b/12,	045a/2,
036a/13,	036a/14,	036a/17,	045a/5,	045a/9,	045a/11,
036a/18,	036a/23,	036a/26,	045a/12,	045b/2,	045b/3,
036a/27,	036a/28,	036b/9,	045b/4,	045b/5,	045b/17,
036b/13,	036b/17,	036b/18,	045b/19,	045b/20,	045b/23,
036b/27,	036b/31,	037a/6,	045b/30,	046a/9,	046a/15,

046a/21, 046a/23, 046b/5,
046b/8, 046b/9, 046b/24,
047a/9, 047a/14, 047a/20,
047a/21, 047a/29, 047a/30,
047b/2, 047b/3, 047b/4, 047b/8,
047b/15, 047b/16, 047b/17,
047b/18, 047b/25, 047b/28,
048a/22, 048b/13, 049a/10,
049a/16, 049a/23, 049a/27,
049b/4, 049b/6, 049b/23,
049b/27

‘ubeyd (Ar.) Küçük kul.

‘u. 026b/9

‘u.- i şāh “şahın kulları” 026b/9

‘ubūdiyyet (Ar.) Kulluk.

‘u. 013a/19

dūş-ı zîmmet-i ‘u. “kulluk
borcunu omzuna alma” 006a/8
izhār-ı ‘u. “kulluk gösterme”
006a/15

‘u.+ de 015b/11

zānū-yı ‘u. “kulluğun ifadesi
olarak diz çökme” 029a/3

‘ubūr (Ar.) Geçiş.

‘u. 034b/7

‘u.+ da 024b/1

ucmān (Ar.) İranlılar.

şāhān-ı u. “İran şahları” 001b/5

uçur - Uçurmak.

haber u. “haber göndermek”
045b/26

uçurum Uçurum.

u. 024a/30

‘udūl (Ar.) Yoldan sapma.

‘u. **it-** “sapmak, vazgeçmek”
029b/30, 037a/16

‘u. 018b/24

‘u.+ ü 029a/25

uğra - Uğramak.

u.- dı 003a/30, 047a/13

u.- dıkları 041a/20

u.- madığı 002b/22

u.- madığını 013a/20

u.- mağ 019a/16

u.- yan 034b/8

u.- yıp 008b/4

uğrun Gizli.

u. 024a/30

uğrunda Yolunda.

u. 014b/13

uğur Hedef, amaç, yol.

u.+ dan 010b/11, 011b/17

u.+ unda 019b/11, 040a/27

‘uhde (Ar.) Bir işi üzerine almak.

‘u.- i medīd-i sefer 013b/10 →

medīd

‘u.- i zimmet 012a/14, 036b/24

→ **zimmet**

‘u.+ sine 029a/11

‘uhūd (Ar.) Anlaşmalar.

‘u. 031b/8, 040a/15, 044b/12

‘ağd-i ‘u. “anlaşmayı

düzenleme” 003b/3, 005a/25

‘uğalā (Ar.) Akıllı kimseler.

‘u.- yı Ağvān “Ağvan’ın akıllı

kişileri” 031b/21

‘u.+ dan 016b/10

‘uğūbāt (Ar.) Cezalar.

‘u. 045b/20, 045b/29

‘uğūbet (Ar.) Ceza.

‘u. 042b/2

‘u.+ i 016a/3

ulu Üstün niteliklere sahip, yüce, çok büyük.

u. 005b/18

vesvese-yi u. “büyük kuruntu”

040b/4

ulu’l-elbāb (Ar.) Akıl sahipleri.

u. 027b/11

ulu’l-emr (Ar.) Yüce emir.

u.+ e 018b/25

ulūvv (Ar.) Ululuk, büyüklük.

u.- himmet it- “büyük yardım yapmak” 006a/28

‘ulyā (Ar.) Çok yüce.

merātīb-i ‘u. 004a/25 →

merātīb

‘umde (Ar.) İlke, prensip.

‘u.- i maḳāşīd 009a/1 →

maḳāşīd

temşiyet-i ‘u.- i mā-fi’z-żamīr

027b/2 → **mā-fi’z-żamīr**

‘u.- i merām 020b/29, 035b/18,

044b/10, 049a/15 → **merām**

‘**umūm** (Ar.) Bütün insanlar, herkes.

hücūm-ı ‘u. 016a/16 → **hücūm**

hāzır-ı bi’l-meclis-i ‘u. 049a/17

→ **bi’l- meclis**

ittifāk-ı ‘u. 032a/30 → **ittifāk**

‘**umūmen** (Ar.) Bütünöyle.

‘u. 006b/4, 010b/11, 025a/2,

027b/5, 027b/17, 028a/3,

038a/26, 039b/14

umūr (Ar.) İşler.

u. 006a/24, 048b/26

tanzīm-i u. “işleri düzenleme”

017a/5

tedbīr-i u. 007a/16 → **tedbīr**

tekālīb-i u. 011a/13 → **tekālīb**

tarīk-i tedābīr-i u.-ı saltanat

033a/30 → **tedābīr**

‘**asker-i u.- dīde** “iş gören asker” 039b/28

u.- ı ‘ālem 033b/2 → **‘ālem**

u.- ı ‘āmme 043a/29 → **‘āmme**

tanzīm-i u.- ı ‘ibād “kulların işlerini düzenleme” 028a/6

u.- ı ‘izām “büyük işler”

004a/24, 049b/19

‘aқd-i u.- ı devlet 048b/13 →

‘**aқd**

tedbīr-i u.- ı devlet 020a/28 →

devlet

u.- ı devlet-i İrāniyye 036b/24

→ **devlet**

u.- ı devlet 020b/22, 028b/18,

048b/23, 048b/29 → **devlet**

u.- ı dīniyye 029b/31, 030b/6 →

dīniyye

bezl-i u.- ı emvāl it- 004b/20 →

bezl

u.- ı hārbiyye “askerî işler”

022b/28

u.- ı hāriciyye “dış işler”

030b/6, 031a/14, 034b/18

intizām-ı u.- ı memālik 017b/24

→ **intizām**

tanzīm-i u.- ı memālik 017b/2

→ **memālik**

‘aқd-i u.- ı memleket 006a/25

→ **‘aқd**

hāl-i u.- ı memleket “ülke

işlerini yönetme” 026b/18

müdebbir-i u.- ı memleket

“memleket işlerinde tedbirli olan” 003a/1

u.- ı mühimme “önemli işler”

015b/6

tanzīm-i u.- ı mülk 020a/28 →

mülk

u.- ı müstağrebe “tuhaf
bulunan işler” 003b/21,
012b/24, 027a/12, 049b/22

‘ağde-i u.- ı nās “halkın
işlerinin düzenlenmesi”
020a/16

şerīk-i u.- ı saltanat 019b/16 →

saltanat

u.- ı saltanat “saltanatın işleri”
048b/16

müdāhale-yi u.- ı saltanat
“saltanat işlerine karışma”
044a/18

‘ağd-i u.- ı saltanat 033b/5 →

‘ağd

u.- ı şehir “şehrin işleri”
032b/10

u.- ı ümem 027a/7 → **ümem**

herc ü merc-i u.- ı Īrān “İran
işlerinin karışıklığı” 003a/22

u.+ a 018b/5, 039b/19, 048b/30

‘ağd-i u. 016b/18, 033a/21,
033b/8 → **‘ağd**

mükāleme-yi u. “işlerin
karşılıklı konuşulması” 022a/23
u.+ da 010a/8, 021a/5, 033b/11,
033b/21

ibtidā-yı u. “işe başlama”

003b/30

re’y-i tedbīr-i u. 049b/23 → **re’y**
tedābīr-i u. “işlerle ilgili alınan
tedbirler” 004b/7

müdāhale-yi u. “işlere
karışma” 039b/21

u.+ u 016b/23, 023b/8

u.+ una 007a/5

u.+ unda 017b/29, 033b/16

u.+ unu 022b/10, 026a/13,
031a/30, 048b/27

u.+ larını 026b/7

u.+ uñ 033a/5

‘unf (Ar.) Şiddetlik, sertlik.

‘u. 014a/29, 022b/24, 031b/9,
037a/6

‘unvān (Ar.) Bir kimsenin rütbesini,
görevini gösteren söz.

‘u. 002a/24, 026b/14

‘u.- ı i‘tibār 020b/15 → **i‘tibār**

‘u.+ ıyla 002a/22, 003b/24,
017a/15, 040b/1, 042b/4,
046a/29, 048b/6, 048b/13

ur - Vurmak.

u.- mağa 004b/29,

u. mak 046a/18

urul - Vurulmak.

u.- du 048b/12

u.- maḵ 021b/5, 029b/6

u.- maya 046a/29

urūc (Ar.) Yukarı çıkma.

u.+ da 021a/16

uṣan Bıkkınlık.

u. gel- “bıkmak” 030b/1

‘uṣāt (Ar.) Asiler.

‘u. 007b/2

‘uyūn (Ar.) Gözler

‘u.+ u 020b/3

uzaḵ Arada çok mesafe bulunan.

u.+ dan 012a/9

‘uzlet (Ar.) Yalnız.

‘u. 016a/24

cāy-i ‘u. “tenha yer” 012a/30

‘u.+ i 021b/23

ūd (Ar.) Ağaç çeşidi.

eṣcār-ı ū. “ud ağacı” 038b/9

ūlā (Ar.) Birinci, ilk.

fırḵa-yı ū. “birinci bölüm”

045b/3

ū.+ da 022b/24

tercüme-i ū. “ilk tercüme”

002a/5, 002a/26, 002a/27,

002b/6

vehle-yi ū. “ilk an” 010a/28

mādde-i ū. 030a/10 → **mādde**

ṣūret-i ū. “birinci yüzü”

027b/10

Ü

ü

(F.) “Ve” bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu.

ü. 001b/11, 002b/10, 002b/14,

002b/17, 002b/25, 002b/28,

003a/3, 003a/11, 003a/18,

003a/21, 003a/22, 003a/25,

003b/10, 003b/11, 003b/13,

003b/14, 003b/23, 004a/10,

004a/11, 004a/24, 004a/27,

004a/29, 004b/1, 004b/7,

004b/23, 004b/28, 004b/29,

004b/30, 005a/1, 005a/2,

005a/4, 005a/6, 005a/7, 005a/8,	010b/27, 011a/2, 011a/11,
005a/10, 005a/17, 005a/18,	011a/12, 011a/14, 011a/19,
005a/19, 005a/25, 005a/28,	011a/21, 011a/22, 011a/28,
005b/1, 005b/14, 005b/15,	011b/5, 011b/6, 011b/9,
005b/20, 005b/23, 005b/25,	011b/12, 011b/21, 011b/24,
005b/31, 006a/12, 006a/20,	011b/25, 012a/4, 012a/5,
006a/21, 006a/24, 006a/25,	012a/6, 012a/7, 012a/18,
006a/27, 006a/29, 006a/30,	012a/23, 012a/27, 012a/28,
006b/5, 006b/9, 006b/11,	012a/30, 012a/31, 012b/1,
006b/12, 006b/13, 006b/14,	012b/4, 012b/7, 012b/13,
006b/17, 006b/18, 006b/20,	012b/14, 012b/15, 012b/16,
006b/21, 006b/28, 006b/30,	012b/21, 012b/22, 012b/29,
007a/1, 007a/5, 007a/9,	012b/31, 013a/1, 013a/4,
007a/10, 007a/17, 007a/22,	013a/7, 013a/8, 013a/9,
007a/26, 007a/27, 007a/30,	013a/10, 013a/13, 013a/19,
007b/5, 007b/13, 008a/4,	013a/31, 013b/2, 013b/7,
008a/5, 008a/10, 008a/11,	013b/12, 013b/14, 013b/15,
008a/16, 008a/20, 008a/23,	013b/16, 013b/21, 013b/22,
008a/25, 008b/1, 008b/2,	013b/26, 014a/4, 014a/7,
008b/10, 008b/22, 008b/27,	014a/8, 014a/9, 014a/11,
008b/28, 008b/29, 008b/30,	014a/14, 014a/15, 014a/17,
009a/1, 009a/3, 009a/9,	014a/18, 014a/19, 014a/20,
009a/12, 009a/14, 009a/19,	014a/21, 014a/28, 014a/31,
009a/29, 009b/2, 009b/5,	014b/3, 014b/15, 014b/16,
009b/15, 009b/18, 009b/29,	014b/17, 014b/25, 014b/29,
009b/30, 010a/9, 010a/15,	015a/1, 015a/2, 015a/3, 015a/4,
010a/16, 010a/19, 010a/24,	015a/8, 015a/9, 015a/10,
010a/31, 010b/1, 010b/10,	015a/12, 015a/21, 015a/22,
010b/11, 010b/17, 010b/26,	015a/28, 015a/31, 015b/2,

015b/3,	015b/5,	015b/11,	020b/31,	021a/1,	021a/2,
015b/12,	015b/13,	015b/14,	021a/14,	021a/15,	021a/17,
015b/16,	015b/19,	015b/20,	021a/19,	021b/2,	021b/3,
015b/28,	015b/29,	015b/31,	021b/5,	021b/14,	022a/2,
016a/2,	016a/3,	016a/19,	022a/15,	022a/16,	022a/18,
016a/22,	016a/24,	016a/25,	022a/19,	022a/23,	022a/31,
016a/30,	016b/3,	016b/4,	022b/13,	022b/23,	022b/24,
016b/18,	016b/21,	016b/22,	022b/31,	023a/15,	023a/17,
016b/24,	016b/25,	016b/26,	023a/29,	023a/30,	023b/5,
016b/27,	016b/28,	016b/31,	023b/8,	023b/9,	023b/11,
017a/5,	017a/6,	017a/7,	023b/20,	023b/24,	023b/30,
017a/10,	017a/11,	017a/18,	024a/10,	024a/11,	024a/24,
017a/22,	017a/27,	017b/3,	024b/3,	024b/22,	025a/4,
017b/4,	017b/5,	017b/12,	025b/3,	025b/6,	025b/8,
017b/20,	017b/29,	018a/5,	025b/24,	026a/2,	026a/4,
018a/6,	018a/8,	018a/23,	026a/26,	026a/28,	026a/29,
018a/24,	018b/5,	018b/7,	026a/31,	026b/2,	026b/8,
018b/14,	018b/15,	018b/26,	026b/10,	026b/16,	026b/18,
018b/30,	019a/11,	019a/21,	027a/3,	027a/7,	027a/8,
019a/23,	019a/26,	019b/2,	027a/10,	027a/11,	027a/12,
019b/4,	019b/10,	019b/14,	027a/19,	027a/22,	027a/29,
019b/22,	019b/24,	019b/27,	027a/31,	027b/5,	027b/6,
020a/15,	020a/16,	020a/18,	027b/7,	027b/9,	027b/18,
020a/20,	020a/21,	020a/22,	027b/22,	027b/23,	027b/27,
020a/23,	020a/27,	020a/28,	027b/29,	028a/3,	028a/4,
020a/29,	020a/30,	020a/31,	028a/13,	028a/19,	028a/24,
020b/1,	020b/2,	020b/10,	028b/6,	028b/14,	028b/16,
020b/11,	020b/13,	020b/22,	028b/27,	029a/14,	029a/16,
020b/23,	020b/25,	020b/29,	029a/17,	029a/23,	029a/24,

029b/9,	029b/17,	029b/29,	035a/10,	035a/13,	035b/8,
030a/12,	030a/13,	030a/18,	035b/10,	035b/13,	035b/15,
030a/19,	030a/27,	030a/28,	035b/23,	035b/24,	035b/26,
030a/30,	030b/2,	030b/6,	035b/31,	036a/1,	036a/14,
030b/7,	030b/8,	030b/9,	036a/19,	036a/26,	036a/29,
030b/14,	030b/15,	030b/16,	036b/2,	036b/18,	036b/19,
030b/19,	030b/23,	030b/27,	036b/25,	036b/28,	036b/29,
030b/29,	030b/30,	030b/31,	037a/1,	037a/3,	037a/7,
031a/2,	031a/4,	031a/5,	037a/20,	037a/21,	037a/22,
031a/10,	031a/13,	031a/14,	037a/23,	037a/25,	037a/26,
031a/15,	031a/30,	031b/1,	037a/27,	037a/28,	037a/29,
031b/2,	031b/5,	031b/10,	037b/1,	037b/9,	037b/20,
031b/12,	031b/21,	031b/22,	037b/25,	037b/28,	038a/12,
031b/30,	032a/5,	032a/11,	038a/13,	038a/19,	038a/20,
032a/12,	032a/13,	032a/14,	038a/22,	038a/26,	038a/27,
032a/29,	032b/19,	032b/23,	038a/30,	038a/31,	038b/8,
032b/24,	033a/4,	033a/5,	038b/9,	038b/15,	039a/5,
033a/16,	033a/19,	033a/20,	039a/30,	039b/1,	039b/3,
033a/21,	033a/22,	033a/24,	039b/7,	039b/14,	039b/16,
033a/30,	033b/5,	033b/7,	039b/19,	039b/20,	039b/22,
033b/8,	033b/11,	033b/15,	040a/1,	040a/14,	040a/16,
033b/16,	033b/17,	033b/18,	040a/31,	040b/16,	040b/17,
033b/19,	033b/21,	033b/25,	040b/21,	040b/23,	040b/24,
033b/27,	033b/31,	034a/9,	040b/28,	040b/31,	041a/3,
034a/11,	034a/12,	034a/13,	041a/5,	041a/24,	041a/29,
034a/15,	034a/19,	034a/23,	041b/3,	041b/5,	041b/14,
034b/3,	034b/5,	034b/11,	041b/18,	041b/27,	041b/29,
034b/13,	034b/21,	034b/23,	042a/8,	042b/5,	042b/16,
034b/24,	034b/29,	034b/31,	042b/22,	042b/30,	043a/20,

043a/21, 043a/25, 043a/30,
043a/31, 043b/7, 043b/22,
043b/24, 043b/29, 044a/21,
044a/22, 044a/26, 044a/31,
044b/13, 044b/21, 044b/23,
045a/16, 045a/24, 045b/6,
045b/15, 045b/22, 045b/24,
045b/25, 046a/3, 046a/4,
046a/15, 046a/19, 046a/24,
046b/1, 046b/3, 046b/8,
046b/15, 046b/16, 046b/22,
046b/26, 047a/3, 047a/4,
047a/7, 047a/8, 047a/10,
047a/12, 047a/14, 047a/19,
047a/21, 047a/26, 047a/29,
047b/3, 047b/4, 047b/5, 047b/6,
047b/7, 047b/9, 047b/10,
047b/13, 047b/17, 047b/18,
047b/21, 047b/22, 048a/2,
048a/5, 048a/24, 048b/1,
048b/12, 048b/13, 048b/24,
048b/28, 048b/29, 048b/30,
048b/31, 049a/9, 049b/6,
049b/14, 049b/15, 049b/20,
049b/21

üçür (Ar.) Ecirler.

ü.- ı ‘aẓīme “büyük sevap”
038a/25

üç

Üç (3) sayısı.

ü. 004a/15, 005b/4, 005b/6,
008b/13, 009a/26, 010b/3,
010b/7, 011b/21, 014a/15,
014b/13, 015b/21, 020a/3,
020a/8, 023a/4, 025b/15,
028b/3, 030b/2, 032a/18,
037a/8, 037b/19, 042b/4,
042b/5, 042b/13, 043a/5

üçer

Üç sayısının üleştirme sayı
sıfatı.

ü. 029a/3

üçüncü

Üç sayısının sıra sıfatı.

ü. 011b/29, 011b/31, 020a/4,
023a/18
ü.+ sü 032a/21

üftān (Ar.) Düşerek.

ü. 005b/25, 007a/30, 024b/8

ülfet (Ar.) Alışma.

ü. 030b/30, 035a/13
ü.+ e 033a/26

ülke (Ar.) Memleket.

ü. 014a/3

ü.- yi merķūme “adı geçen

ülke” 014a/1

ü.+ dir 007b/29, 013b/31

ü.+ leriniñ 018a/22, 024b/24

ü.+ si 013b/30, 017a/3

ü.+ sinde 032b/27

ü.+ sinden 001b/8

ü.+ sine 013b/29, 017a/15

ü.+ sini 023a/28, 024b/22

ü.+ siniñ 007b/10, 007b/30,
032a/1

ü.+ siyle 007b/27

ü.+ yi 014a/6

ümem (Ar.) Ümmetler.

ü. 030a/2

umūr-ı ü. “ümmetlerin işleri”
027a/7

ü.- i muhtelife “çeşitli
ümmetler” 030b/10

ü.- i şarkıyye “doğu
ümmetleri” 027a/9

ü.+ iñ 038a/19

ümerā’ (Ar.) Emirler.

ü. 007b/8, 048b/9

ü.- yı Ağvān “Agvan’ın
emirleri” 007a/20

ü.+ dan 048b/16

ümīd (Ar.) Umut.

kesr-i ü. it- “ümidi kesmek”
042a/13

ķat‘-ı ü. it- 021b/12 → **ķat‘**

ü. 014b/4

ü.- i kerem 009a/16 → **kerem**

tāziyāne-yi ü.- i kerem 020b/8
→ **kerem**

ü.- i selāmet “kurtuluş ümidi”
014b/9

ü.+ e 009a/16

ü.+ i 002a/17

ü.+ inde ol- “ümitlenmek”
019a/9

ü.+ inde ol-idi 035b/2

ü.+ iyle 010a/31, 012a/29,
035b/30, 037b/16

ümmī (Ar.) Okuyup yazması olmayan.

ü. 027b/8, 030b/6

ürküt – Ürkütmek.

ü.- mek 025a/3

üserā (Ar.) Esirler.

ü.+ niñ 030b/3

ü.+ sı 012b/10, 015b/5, 018a/9

üslüb (Ar.) Tutulan yol, tarz, usul.

ü. 046a/26

ü.- ı hākīm 027a/23, 035b/22 →

hakīm

ü.- ı hākīmāne 026a/30 →

hakīmāne

üstād (Ar.) Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan kimse.

hezār-fenn ü. 022b/31 → **hezār**

ü.+ larıñ 036a/26

üzere Amacıyla.

ü. 001b/21, 002a/5, 002a/10,

002a/11, 002a/27, 003b/29,

004a/7, 004a/7, 004a/21,

006a/11, 006a/31, 006b/22,

009b/3, 010a/3, 010b/6,

012a/12, 012a/23, 013a/15,

013a/23, 013b/7, 014a/25,

015b/23, 016a/7, 016a/9,

016b/14, 017a/1, 018a/31,

018b/11, 018b/18, 018b/23,

019a/2, 019a/26, 021b/3,

021b/31, 022b/1, 022b/19,

022b/22, 022b/23, 024b/23,

025a/10, 026a/18, 026a/30,

026b/10, 026b/15, 027a/23,

027b/20, 028a/13, 028b/20,

029a/2, 029b/4, 029b/28,

030a/5, 030a/6, 030a/12,

031a/5, 031a/11, 031a/15,

033b/29, 034b/22, 034b/26,

034b/29, 035a/3, 035b/21,

035b/22, 036a/15, 036b/8,

036b/13, 036a/27, 037a/21,

038a/13, 041a/4, 041a/6,

041a/7, 042a/18, 043a/8,

043a/29, 043b/17, 044a/16,

044b/27, 045a/11, 045a/25,

045b/17, 046a/25, 046b/1,

047a/7, 047b/4, 047b/5,

047b/24, 048a/2, 048a/8,

048a/28, 048b/19, 049a/4,

049a/25

üzeri Üzeri.

ü.+ lerine 036b/29

ü.+ nde 004b/11, 007b/21,

008b/12, 015b/19, 024b/30,

025a/14, 025a/22, 028b/3,

032a/16, 032a/20, 032b/14,

040b/11, 046b/12, 048a/27

ü.+ ne 007b/14, 010a/26,

010b/11, 010b/19, 014a/30,

018a/23, 021a/27, 025b/21,

034a/21, 034b/1, 037b/3,
037b/27, 038a/2

va‘d (Ar.) Söz verme, üstüne alma.

v. 007b/7, 008b/17, 016a/2,
035b/26
v.+ ine 016a/8, 044a/7
v.+ ler 009b/6, 015b/26,
027a/21

vaḥṣet (Ar.) Vahşilik, yabanilik.

v. 040b/16

vaḥṣet-nümün (F.) Vahşet gösteren.

maḳtel-i v. 002b/2 → **maḳtel**

vaḳ‘a (Ar.) Hadise, olay.

v.+ dan 005b/16, 037b/31

vaḳār (Ar.) Ağırbaşlılık.

v. 020b/30

vaḳāyi‘ (Ar.) Olaylar.

v. 002a/4, 002a/8, 017a/26,
017a/28, 017a/29, 038a/4
v.- i merḳūme “adı geçen
olaylar” 007a/25
v.+ de 029a/24
v.+ e 001b/21, 002a/9

v.+ ni 042b/14

vaḳāyi‘-nūvīs (F.) Vakanüvis.

v.+ ler 023b/2

v.+ leriniñ 002a/5

v.+ leriñ 002a/10, 018b/29,
023a/7

vaḳt (Ar.) Zaman.

v. 006a/21, 008b/23, 035a/28,
039a/19, 041a/14, 042b/11

ṭulū‘-ı v.- i fecr “güneşin
doğma vakti” 011b/16

v.- i fırsat “fırsat vakti”
045b/23

v.- i ğurūb “güneşin batma
zamanı” 015a/10

v.- i ḥācet “ihtiyaç zamanı”
026b/26, 033b/2

v.- i ıṣfırār-ı fecr 015a/11 →
fecr

evvel-i v.- i ıztırāb “sıkıntı
zamanının öncesi” 045a/17
evvel

v.- i ma‘iyyet 038b/23 →
ma‘iyyet

v.- i ıztırāb 014b/7 → **ıztırāb**
v.- i ihtilāl “karışıklık,
düzensizlik zamanı” 020b/10

v.- i iktizā “gereken zaman”

048a/25

v.- i intiḥāb “seçme zamanı”

028b/8

v.- i intiḳām “intikam zamanı”

031b/14

v.- i münāsib-i āḥar “başka uygun zaman” 036a/7

v.- i münāsib “uygun zaman”

011a/15

v.- i pūr-iḥtilāl 011a/19 →

pūr-iḥtilāl

v.- i pūr-melāl 002b/15 →

pūr-melāl

v.- i saltanat 021b/15 →

saltanat

v.- i seḥer “seher vakti”

043b/24

v.- i teng 041b/18 → **teng**

v.- i teşevvüş “karışıklık zamanı” 031a/27

v.- i ye’s “üzüntü vakti”

012b/15

v.- i żarūret “ihtiyaç vakti”

019a/17, 045a/25

v.+ de 002b/31, 003a/30,

012a/13, 016a/31, 038b/17,

048b/19, 049a/2

v.+ e 002b/24, 018b/23

v.+ i 044a/25

v.+ inde 002a/29, 009b/13,

010a/16, 011b/11, 013b/10,

015b/6, 016a/21, 017a/21,

021b/30, 023a/23, 024b/30,

027a/20, 032b/3, 035a/10,

036a/27, 043b/21

v.+ inden 036b/25

v.+ iyle 026a/1

v.+ iñ 033a/5, 045a/16

var - Varmak.

v.- ağaın 041b/22

v.- dı 005b/28, 009a/13,

019b/29, 023a/10, 038a/2,

040b/7, 045b/10, 047b/16

v.- dılar 032b/12, 036b/2

v.- dıgı 016b/28, 017a/10

v.- dıkda 014a/27, 019b/6,

031b/6, 044b/31

v.- dıklarında 005b/6

v.- ılmağ 006a/26

v.- ın 018b/22

v.- ınca 002b/21, 007b/27,

010b/31, 011a/16, 019b/20,

024a/21, 026a/20, 027a/14,

038a/25, 040a/18, 040a/23,

044b/14, 044b/26, 049a/23

v.- incaya 013b/6, 024a/9

v.- mağa 037b/3

v.- mağı 042b/21

v.- mağ 014a/18, 014a/19,
016b/14, 029b/25, 036b/29

v.- mış 015a/25

v.- ıldıkda 028b/1

v.- ıp 007a/3, 013a/29, 015a/1,
021a/27, 039a/10

v.- ı memālik “ülkenin ortası”

014a/9

v.- ı şitā “kışın ortası” 013b/17

v.- ı ʔarīḡ “yolun ortası”
035a/20

v.+ ında 028b/5, 032a/16

v.+ ından 013b/31

var

Var.

v. 005a/22, 007b/9, 019b/10,
019b/11, 028b/3, 040b/8,
042a/6, 045a/30, 047a/21,
047a/22, 047b/8, 048a/18

v.- idi 009a/5, 010a/9, 021b/17,
042b/14, 049a/12

v.+ dır 004a/13, 007b/17,
024b/4, 024b/5, 032a/18,
047a/17

vasatü'l-mikdār (Ar.) Orta miktarda.

v. 008a/28, 038b/27, 048a/9

vaşf (Ar.) Bir kimse veya şeyin taşıdığı
hal, sıfat, nitelik.

ḥadd-i v. 042b/10 → **ḥadd**

vaṭan (Ar.) Yurt.

v. 014a/17

v.+ larına 035a/4

v.İlerine 029b/24

varağ (Ar.) Yaprak.

v.+ ları 046b/11

vaṭan-perverlik (F.) Vatanını seven.

v.+ e 034a/18

vasat (Ar.) Orta.

v. 004a/11, 009b/11, 010a/15,
010b/10, 034a/4

v.- ı cezīre “adanın ortası”
038b/30

vaz' (Ar.) Ortaya koyma.

v. it- “ortaya koymak” 033a/27,
033a/28

v. olun- “ortaya konulmak”
015b/19

v. 006a/18, 017a/8, 022a/2,
022b/24, 031b/8, 035b/26,
036b/18, 036a/27, 040a/5,
045a/20

v.- ı ġālibāne 015b/13 →
ġālibāne

v.- ı **nā-hemvār** “uygun
olmayan vakit” 021b/6

v.- ı **yed** “gücü ortaya koyma”
016a/20

v.+ ına 019b/13

vazī‘ (Ar.) Alçak.

v. 027b/27

vazīfe (Ar.) Bir kimsenin yapmak
zorunda olduğu görev.

v.+ leri 018b/4

v.+ si 029a/23

vācib (Ar.) Yapılması gerekli olan.

v.- i **zimmēt** “ödenmesi gerekli
olan borç” 029a/11

v.+ dir 018b/24

vādī (Ar.) İki dağ arasında uzanan
arazi.

v.- yi **ḥayretde ƙal-** “hayret
vadisinde kalmak” 043b/27

vāfir (Ar.) Çok, bol.

v. 004b/27, 005b/22, 011a/22,
018a/11, 018b/18, 019b/5,
022b/5, 025b/7, 026b/1,
035b/26, 043a/3, 043a/25,
048b/24

nūfūs-ı v. “çok kişi” 035b/17

vāfire (Ar.) → **vāfir**

ḥazīne-yi v. “dolu hazine”
036b/16

müddet-i v. “bol vakit”
007a/12

vāḥid (Ar.) Tek, bir.

‘ayn-ı v. “tek göz” 024b/28

vākıf (Ar.) Bilen.

v. **ol-** “bilmek” 021b/24,
032a/25, 39b/23, 034b/22,
038a/10

v. 009b/12, 040b/29

v.+ lardır 048a/9

vāķi‘ (Ar.) Olan.

v. **ol-** “meydana gelmek”
004a/11, 004a/16, 014a/9,
021b/28, 025b/27, 028a/31,

031a/13, 033b/31, 034a/2,
035a/18, 035a/20, 037b/22,
038b/20, 038b/25, 043a/18,
048a/27, 048b/7, 049b/12

v. 001b/8, 002a/7, 002b/23,
004a/10, 005a/27, 007a/19,
007b/6, 007b/10, 008a/29,
008b/24, 008b/26, 010a/28,
011a/1, 013b/27, 014b/14,
015a/15, 018b/27, 021a/20,
022a/16, 022b/16, 023a/15,
023a/20, 023b/1, 023b/11,
023b/16, 025a/22, 026a/21,
028a/20, 029a/15, 029a/25,
029b/19, 029b/20, 029b/21,
029b/27, 029b/29, 030a/28,
030b/14, 030b/25, 031b/10,
031b/18, 031b/28, 032a/20,
033b/15, 035a/26, 035b/10,
036a/6, 036b/21, 037a/15,
037b/5, 037b/9, 037b/23,
039a/3, 039a/10, 040a/13,
040a/20, 040a/28, 040b/9,
041b/27, 042b/8, 043b/24,
044a/12, 047a/5, 047a/6,
048b/18

ğayr-i v. “olmamış” 029a/15
v.+ de 025b/18

v.+ dir 010a/13, 032a/3,
040b/11

vālā (Ar.) Yüksek, yüce.

v.- **qadr** ol- 020b/12 → **qadr**
rütbe-i v.- yı sipeh-sālār
002a/21 → **sipeh-sālār**
merātib-i v. 018a/15 → **merātib**

vālide (Ar.) Anne.

v.+ leriniñ 033b/7
v.+ si 012b/11, 012b/19
v.+ sini 012b/14

vālī (Ar.) Bir ilde devleti temsil eden
en büyük mülkü amir.

v. 003b/5, 007a/19, 007a/18,
007a/21, 017a/16,
021b/15, 023a/14, 025a/19,
031a/7, 031a/20,
033b/20, 036b/20, 041b/7,
042a/12

v.- yi Qandehār “Kandehar
valisi” 016b/16

v.- yi **memleket** 032a/19,
039a/7 → memleket

v.- yi merķūm “adı geçen vali”
003b/17, 035a/2, 039a/10,

041b/22, 042a/15, 042a/27,
043a/21

v.- yi mūmā-ileyh “adı geçen
vali” 003b/1, 003b/4, 007a/21,
007a/22

v.- yi mūşārūn-ileyh “adı
geçen vali” 022a/4

vücūd-ı v. “valinin vücudu”
031a/27

v.+ ler 022a/17

v.+ niñ 007a/24, 031a/25

v.+ si 003a/30, 007b/7,

015b/29, 022a/3, 024a/6,

024b/16, 031a/22, 035a/16,

037a/30, 037b/26, 039a/24,

041b/7, 041b/20, 043a/16

v.+ sinden 028b/7

v.+ sine 035a/2, 036b/22

v.+ sini 048b/17

v.+ siniñ 043b/29

v.+ ye 039a/10, 042a/16,

043a/20

vāriş (Ar.) Mirasçı.

v. 003b/11

v.- i saltanat ol-
“hükümdarlığın varisçisi
olmak” 020a/26

vāsiṭa (Ar.) Bir işin gerçekleşmesi için
gerekli olan şey.

v.+ sııyla 022a/28

v. 027b/2

vāsi‘ (Ar.) Geniş.

mūnāsib-i v. “genişliği uygun”

042b/16

v. 002b/28, 004a/11, 007b/29,

023b/16, 024a/10, 027a/16,

027a/18, 032a/4, 037b/9,

042b/5, 043a/19

şahrā’-yı v. “geniş sahra”

008a/29

v.+ dir 025a/20

vāşıl (Ar.) Ulaşan.

v. ol- “ulaşmak” 006b/3,

008a/27, 006b/3, 008a/27,

009a/17, 011b/1, 011b/3,

012a/11, 013b/29, 014a/16,

014a/26, 015a/11, 019b/6,

019b/20, 022a/5, 022a/22,

022a/12, 022b/28, 023a/18,

024b/21, 024b/23, 025a/13,

025a/31, 026a/15, 027b/23,

032b/27, 033b/14, 035a/27,

035a/31, 035b/12, 038b/6,

039a/8, 039b/11, 041b/6,
043b/9, 049a/6, 049b/3
v. 040b/15

ve (Ar.) İki kelime, cümle ve öbeği
birbirine bağlar, ile.

v. 001b/4, 001b/5, 001b/6,
001b/7, 001b/8, 001b/9,
001b/10, 001b/11, 001b/12,
001b/14, 001b/15, 001b/16,
001b/17, 001b/18, 001b/19,
001b/20, 001b/21, 002a/2,
002a/3, 002a/4, 002a/6, 002a/7,
002a/8, 002a/13, 002a/16,
002a/18, 002a/19, 002a/20,
002a/23, 002a/24, 002a/25,
002a/28, 002b/4, 002b/6,
002b/10, 002b/18, 002b/19,
002b/20, 002b/21, 002b/22,
002b/24, 002b/25, 002b/27,
002b/28, 002b/29, 002b/31,
003a/2, 003a/3, 003a/4, 003a/6,
003a/9, 003a/10, 003a/11,
003a/12, 003a/14, 003a/16,
003a/19, 003a/22, 003a/27,
003a/28, 003b/2, 003b/3,
003b/5, 003b/9, 003b/10,
003b/13, 003b/14, 003b/15,
003b/17, 003b/19, 003b/20,

003b/21, 003b/23, 003b/24,
003b/25, 003b/26, 003b/27,
003b/28, 004a/1, 004a/2,
004a/4, 004a/5, 004a/8, 004a/9,
004a/10, 004a/12, 004a/13,
004a/14, 004a/16, 004a/18,
004a/22, 004a/23, 004a/24,
004a/26, 004a/29, 004a/30,
004b/1, 004b/5, 004b/8,
004b/10, 004b/11, 004b/14,
004b/15, 004b/18, 004b/19,
004b/20, 004b/21, 004b/23,
004b/24, 004b/25, 004b/26,
004b/27, 005a/5, 005a/8,
005a/9, 005a/11, 005a/13,
005a/14, 005a/15, 005a/16,
005a/18, 005a/19, 005a/20,
005a/21, 005a/22, 005a/23,
005a/24, 005a/25, 005a/28,
005a/31, 005b/8, 005b/9,
005b/10, 005b/11, 005b/13,
005b/15, 005b/16, 005b/17,
005b/18, 005b/20, 005b/21,
005b/22, 005b/23, 005b/24,
005b/25, 005b/29, 005b/30,
006a/2, 006a/3, 006a/4, 006a/6,
006a/7, 006a/8, 006a/9,
006a/10, 006a/11, 006a/12,
006a/13, 006a/15, 006a/18,

006a/19,	006a/20,	006a/21,	009a/10,	009a/15,	009a/16,
006a/22,	006a/25,	006a/26,	009a/19,	009a/20,	009a/23,
006a/27,	006a/28,	006a/29,	009a/28,	009a/29,	009a/31,
006a/31,	006b/1,	006b/4,	009b/2,	009b/4,	009b/5, 009b/6,
006b/5,	006b/8,	006b/9,	009b/7,	009b/9,	009b/12,
006b/10,	006b/12,	006b/14,	009b/13,	009b/14,	009b/15,
006b/15,	006b/16,	006b/18,	009b/16,	009b/17,	009b/18,
006b/19,	006b/20,	006b/21,	009b/22,	009b/27,	009b/28,
006b/23,	006b/24,	006b/25,	009b/29,	009b/30,	009b/31,
006b/28,	006b/30,	006b/31,	010a/1,	010a/2,	010a/4, 010a/5,
007a/4,	007a/5,	007a/7, 007a/9,	010a/6,	010a/8,	010a/10,
007a/12,	007a/15,	007a/16,	010a/11,	010a/12,	010a/15,
007a/21,	007a/22,	007a/26,	010a/17,	010a/18,	010a/23,
007a/27,	007a/28,	007a/29,	010a/25,	010a/29,	010a/31,
007a/30,	007a/31,	007b/8,	010b/1,	010b/2,	010b/3, 010b/4,
007b/9,	007b/11,	007b/12,	010b/6,	010b/7,	010b/10,
007b/13,	007b/14,	007b/15,	010b/11,	010b/12,	010b/13,
007b/17,	007b/18,	007b/21,	010b/15,	010b/16,	010b/18,
007b/23,	007b/24,	007b/25,	010b/19,	010b/20,	010b/22,
008a/2,	008a/3,	008a/4, 008a/7,	010b/25,	010b/26,	010b/28,
008a/8,	008a/11,	008a/16,	010b/29,	010b/30,	011a/1,
008a/18,	008a/19,	008a/30,	011a/2,	011a/6,	011a/7, 011a/8,
008b/2,	008b/3,	008b/5, 008b/6,	011a/9,	011a/14,	011a/15,
008b/9,	008b/10,	008b/12,	011a/17,	011a/19,	011a/20,
008b/15,	008b/16,	008b/17,	011a/21,	011a/23,	011a/24,
008b/18,	008b/19,	008b/22,	011a/26,	011a/27,	011a/28,
008b/25,	008b/26,	008b/28,	011a/30,	011a/31,	011b/7,
008b/29,	008b/30,	008b/31,	011b/9,	011b/10,	011b/12,
009a/1,	009a/3,	009a/9,	011b/14,	011b/18,	011b/21,

011b/23, 011b/24, 011b/26,	014a/20, 014a/22, 014a/23,
011b/27, 011b/30, 012a/6,	014a/24, 014a/25, 014a/26,
012a/7, 012a/9, 012a/12,	014a/28, 014a/29, 014a/31,
012a/15, 012a/16, 012a/17,	014b/1, 014b/4, 014b/7, 014b/8,
012a/18, 012a/19, 012a/20,	014b/9, 014b/10, 014b/11,
012a/21, 012a/22, 012a/23,	014b/12, 014b/13, 014b/14,
012a/24, 012a/25, 012a/28,	014b/16, 014b/18, 014b/19,
012a/29, 012a/30, 012b/1,	014b/20, 014b/22, 014b/24,
012b/2, 012b/3, 012b/4, 012b/5,	014b/25, 014b/26, 014b/29,
012b/8, 012b/9, 012b/10,	014b/30, 015a/2, 015a/4,
012b/12, 012b/13, 012b/14,	015a/5, 015a/8, 015a/13,
012b/16, 012b/21, 012b/24,	015a/17, 015a/18, 015a/19,
012b/27, 012b/31, 013a/2,	015a/21, 015a/25, 015a/28,
013a/4, 013a/7, 013a/8, 013a/9,	015a/29, 015b/1, 015b/3,
013a/10, 013a/11, 013a/14,	015b/4, 015b/5, 015b/10,
013a/15, 013a/16, 013a/19,	015b/15, 015b/16, 015b/17,
013a/20, 013a/21, 013a/22,	015b/21, 015b/22, 015b/24,
013a/24, 013a/26, 013a/27,	015b/25, 015b/26, 015b/27,
013a/28, 013a/29, 013a/30,	015b/30, 016a/8, 016a/9,
013a/31, 013b/2, 013b/3,	016a/11, 016a/13, 016a/14,
013b/5, 013b/6, 013b/7, 013b/8,	016a/16, 016a/17, 016a/19,
013b/9, 013b/10, 013b/11,	016a/20, 016a/24, 016a/25,
013b/12, 013b/13, 013b/14,	016a/30, 016a/31, 016b/2,
013b/15, 013b/16, 013b/17,	016b/3, 016b/4, 016b/7, 016b/8,
013b/18, 013b/19, 013b/20,	016b/11, 016b/13, 016b/14,
013b/22, 013b/24, 013b/25,	016b/17, 016b/19, 016b/21,
014a/3, 014a/4, 014a/10,	016b/24, 016b/26, 016b/27,
014a/11, 014a/12, 014a/14,	016b/28, 016b/30, 016b/31,
014a/15, 014a/18, 014a/19,	017a/5, 017a/6, 017a/7, 017a/8,

017a/9, 017a/10, 017a/11,	020a/4, 020a/5, 020a/6, 020a/7,
017a/12, 017a/13, 017a/15,	020a/8, 020a/9, 020a/12,
017a/17, 017a/23, 017a/24,	020a/13, 020a/14, 020a/16,
017a/26, 017a/27, 017a/28,	020a/20, 020a/21, 020a/22,
017b/2, 017b/4, 017b/7, 017b/9,	020a/23, 020a/25, 020a/27,
017b/10, 017b/11, 017b/12,	020a/28, 020a/29, 020a/30,
017b/14, 017b/15, 017b/17,	020b/1, 020b/2, 020b/4, 020b/7,
017b/20, 017b/24, 017b/25,	020b/12, 020b/13, 020b/14,
017b/30, 017b/31, 018a/2,	020b/17, 020b/18, 020b/21,
018a/3, 018a/4, 018a/7, 018a/8,	020b/23, 020b/28, 020b/29,
018a/9, 018a/11, 018a/12,	020b/30, 020b/31, 021a/4,
018a/13, 018a/14, 018a/15,	021a/5, 021a/11, 021a/12,
018a/16, 018a/18, 018a/22,	021a/15, 021a/17, 021a/21,
018a/25, 018a/29, 018b/1,	021a/22, 021a/23, 021a/24,
018b/2, 018b/4, 018b/7, 018b/8,	021a/25, 021a/26, 021a/28,
018b/12, 018b/13, 018b/14,	021a/30, 021a/31, 021b/1,
018b/16, 018b/20, 018b/22,	021b/3, 021b/4, 021b/5, 021b/6,
018b/23, 018b/25, 018b/26,	021b/7, 021b/8, 021b/11,
018b/27, 018b/28, 019a/2,	021b/14, 021b/17, 021b/20,
019a/3, 019a/7, 019a/10,	021b/21, 021b/25, 021b/27,
019a/14, 019a/15, 019a/17,	022a/4, 022a/8, 022a/9,
019a/20, 019a/22, 019a/24,	022a/10, 022a/11, 022a/13,
019a/25, 019a/27, 019a/28,	022a/14, 022a/17, 022a/18,
019a/31, 019b/1, 019b/2,	022a/23, 022a/24, 022a/26,
019b/3, 019b/5, 019b/6, 019b/7,	022a/28, 022b/3, 022b/9,
019b/8, 019b/11, 019b/13,	022b/12, 022b/17, 022b/23,
019b/15, 019b/17, 019b/18,	022b/25, 022b/27, 022b/29,
019b/19, 019b/22, 019b/23,	022b/31, 023a/1, 023a/2,
019b/24, 020a/1, 020a/2,	023a/4, 023a/5, 023a/10,

023a/11,	023a/12,	023a/13,	026a/3, 026a/6, 026a/7, 026a/8,
023a/14,	023a/15,	023a/16,	026a/9, 026a/10, 026a/12,
023a/22,	023a/23,	023a/28,	026a/13, 026a/14, 026a/15,
023a/29,	023b/1,	023b/4,	026a/17, 026a/18, 026a/21,
023b/5,	023b/6,	023b/8, 023b/9,	026a/23, 026a/24, 026a/25,
023b/11,	023b/13,	023b/14,	026a/26, 026a/28, 026a/31,
023b/15,	023b/16,	023b/18,	026b/2, 026b/3, 026b/4, 026b/5,
023b/20,	023b/22,	023b/23,	026b/6, 026b/8, 026b/12,
023b/24,	023b/31,	024a/1,	026b/13, 026b/16, 026b/17,
024a/3,	024a/5,	024a/8,	026b/18, 026b/20, 026b/21,
024a/10,	024a/12,	024a/14,	026b/22, 026b/23, 026b/24,
024a/16,	024a/17,	024a/21,	026b/26, 026b/27, 026b/28,
024a/26,	024a/27,	024a/29,	026b/29, 026b/30, 027a/1,
024a/30,	024b/3,	024b/4,	027a/2, 027a/5, 027a/6, 027a/7,
024b/6,	024b/7,	024b/8, 024b/9,	027a/10, 027a/11, 027a/15,
024b/13,	024b/15,	024b/16,	027a/17, 027a/18, 027a/19,
024b/18,	024b/19,	024b/22,	027a/21, 027a/22, 027a/24,
024b/25,	024b/26,	024b/28,	027a/25, 027a/28, 027a/29,
025a/2, 025a/4, 025a/6, 025a/7,			027a/30, 027b/2, 027b/6,
025a/8,	025a/9,	025a/10,	027b/7, 027b/8, 027b/9,
025a/11,	025a/12,	025a/13,	027b/13, 027b/14, 027b/15,
025a/15,	025a/17,	025a/19,	027b/17, 027b/18, 027b/19,
025a/22,	025a/23,	025a/25,	027b/20, 027b/22, 027b/23,
025a/28,	025a/29,	025b/1,	027b/25, 027b/28, 027b/30,
025b/2, 025b/3, 025b/5, 025b/6,			027b/31, 028a/1, 028a/2,
025b/8,	025b/9,	025b/10,	028a/3, 028a/4, 028a/6, 028a/7,
025b/15,	025b/16,	025b/21,	028a/13, 028a/14, 028a/15,
025b/23,	025b/26,	025b/28,	028a/16, 028a/18, 028a/19,
025b/29,	025b/31,	026a/2,	028a/20, 028a/23, 028a/24,

028a/25,	028a/26,	028b/4,	031a/10,	031a/12,	031a/19,
028b/5,	028b/6,	028b/9,	031a/21,	031a/22,	031a/23,
028b/14,	028b/19,	028b/22,	031a/24,	031a/25,	031a/26,
028b/23,	028b/24,	028b/25,	031a/28,	031a/31,	031b/2,
028b/26,	028b/30,	029a/1,	031b/3,	031b/4,	031b/5,
029a/3,	029a/4,	029a/5,	031b/7,	031b/8,	031b/10,
029a/6,	029a/8,	029a/12,	031b/12,	031b/13,	031b/15,
029a/13,	029a/14,	029a/17,	031b/16,	031b/17,	031b/18,
029a/19,	029a/21,	029a/22,	031b/20,	031b/21,	031b/23,
029a/23,	029a/24,	029a/25,	031b/24,	031b/26,	031b/28,
029a/29,	029b/1,	029b/4,	031b/29,	031b/30,	031b/31,
029b/5,	029b/6,	029b/7,	032a/3,	032a/6,	032a/7,
029b/8,	029b/9,	029b/12,	032a/8,	032a/10,	032a/12,
029b/15,	029b/19,	029b/20,	032a/13,	032a/15,	032a/16,
029b/22,	029b/24,	029b/25,	032a/19,	032a/20,	032a/22,
029b/30,	030a/1,	030a/2,	032a/24,	032a/26,	032a/27,
030a/3,	030a/8,	030a/9,	032a/28,	032a/30,	032a/31,
030a/10,	030a/11,	030a/14,	032b/4,	032b/5,	032b/6,
030a/15,	030a/18,	030a/19,	032b/7,	032b/8,	032b/9,
030a/20,	030a/21,	030a/22,	032b/10,	032b/11,	032b/12,
030a/23,	030a/27,	030a/28,	032b/13,	032b/14,	032b/15,
030a/29,	030a/30,	030a/31,	032b/16,	032b/18,	032b/19,
030b/1,	030b/2,	030b/3,	032b/22,	032b/26,	032b/27,
030b/6,	030b/7,	030b/10,	032b/31,	033a/1,	033a/5,
030b/11,	030b/14,	030b/15,	033a/7,	033a/9,	033a/11,
030b/18,	030b/20,	030b/21,	033a/16,	033a/17,	033a/18,
030b/22,	030b/24,	030b/25,	033a/19,	033a/20,	033a/21,
030b/26,	030b/28,	030b/29,	033a/24,	033a/25,	033a/29,
030b/30,	030b/31,	031a/2,	033a/31,	033b/1,	033b/2,
031a/4,	031a/7,	031a/9,	033b/3,	033b/4,	033b/5,

033b/8,	033b/9,	033b/11,	035b/26,	035b/27,	035b/29,
033b/12,	033b/13,	033b/16,	035b/31,	036a/2,	036a/3,
033b/18,	033b/19,	033b/20,	036a/4,	036a/6,	036a/8,
033b/22,	033b/23,	033b/24,	036a/10,	036a/11,	036a/12,
033b/25,	033b/26,	033b/27,	036a/13,	036a/14,	036a/16,
033b/30,	033b/31,	034a/1,	036a/17,	036a/18,	036a/19,
034a/3,	034a/4,	034a/7,	036a/20,	036a/22,	036a/23,
034a/11,	034a/13,	034a/14,	036a/24,	036a/26,	036a/27,
034a/15,	034a/17,	034a/19,	036a/29,	036a/30,	036a/31,
034a/20,	034a/25,	034a/26,	036b/1,	036b/2,	036b/3,
034a/27,	034a/28,	034a/29,	036b/9,	036b/12,	036b/13,
034a/30,	034b/1,	034b/3,	036b/14,	036b/17,	036b/18,
034b/4,	034b/5,	034b/7,	036b/19,	036b/21,	036b/23,
034b/9,	034b/10,	034b/12,	036b/27,	036b/31,	037a/2,
034b/13,	034b/16,	034b/19,	037a/5,	037a/8,	037a/9,
034b/20,	034b/21,	034b/22,	037a/11,	037a/14,	037a/15,
034b/24,	034b/25,	034b/26,	037a/16,	037a/17,	037a/18,
034b/27,	034b/28,	034b/29,	037a/20,	037a/22,	037a/23,
034b/30,	035a/2,	035a/4,	037a/24,	037a/25,	037a/26,
035a/5,	035a/6,	035a/7,	037a/27,	037a/28,	037a/29,
035a/9,	035a/10,	035a/12,	037a/31,	037b/1,	037b/2,
035a/13,	035a/14,	035a/18,	037b/3,	037b/4,	037b/13,
035a/24,	035a/28,	035a/29,	037b/15,	037b/16,	037b/23,
035a/30,	035b/1,	035b/2,	037b/25,	037b/26,	037b/28,
035b/4,	035b/6,	035b/7,	037b/29,	037b/30,	037b/31,
035b/10,	035b/11,	035b/12,	038a/1,	038a/2,	038a/5,
035b/14,	035b/16,	035b/17,	038a/11,	038a/12,	038a/15,
035b/20,	035b/21,	035b/22,	038a/17,	038a/19,	038a/25,
035b/23,	035b/24,	035b/25,	038a/27,	038a/30,	038b/2,

038b/4,	038b/5,	038b/9,	041a/24,	041a/25,	041a/27,
038b/10,	038b/12,	038b/16,	041a/31,	041b/2,	041b/3,
038b/18,	038b/19,	038b/27,	041b/4,	041b/5,	041b/8, 041b/9,
038b/28,	039a/5,	039a/6,	041b/10,	041b/11,	041b/13,
039a/10,	039a/11,	039a/14,	041b/15,	041b/17,	041b/18,
039a/15,	039a/16,	039a/19,	041b/19,	041b/21,	041b/22,
039a/21,	039a/22,	039a/24,	041b/23,	041b/25,	041b/28,
039a/26,	039a/28,	039a/29,	041b/30,	042a/1,	042a/2,
039a/31,	039b/2,	039b/3,	042a/3,	042a/4,	042a/6, 042a/7,
039b/4,	039b/5,	039b/6, 039b/7,	042a/9,	042a/10,	042a/16,
039b/8,	039b/9,	039b/10,	042a/17,	042a/18,	042a/20,
039b/12,	039b/13,	039b/14,	042a/22,	042a/23,	042a/25,
039b/15,	039b/18,	039b/19,	042a/26,	042a/27,	042a/28,
039b/20,	039b/21,	039b/26,	042a/29,	042a/30,	042b/1,
039b/28,	039b/30,	039b/31,	042b/2,	042b/5,	042b/6, 042b/9,
039b/11,	040a/31,	040b/30,	042b/10,	042b/11,	042b/12,
040a/5,	040a/7,	040a/11,	042b/15,	042b/17,	042b/18,
040a/13,	040a/15,	040a/17,	042b/20,	042b/21,	042b/22,
040a/19,	040a/20,	040a/21,	042b/27,	042b/29,	042b/30,
040a/22,	040a/26,	040a/27,	042b/31,	043a/1,	043a/2,
040a/31,	040b/3,	040b/5,	043a/4,	043a/6,	043a/8, 043a/9,
040b/8,	040b/14,	040b/15,	043a/10,	043a/11,	043a/12,
040b/16,	040b/19,	040b/22,	043a/13,	043a/14,	043a/15,
040b/23,	040b/24,	040b/25,	043a/16,	043a/18,	043a/19,
040b/26,	040b/28,	040b/29,	043a/22,	043a/29,	043a/31,
041a/1,	041a/2,	041a/3, 041a/4,	043b/2,	043b/7,	043b/8,
041a/6,	041a/7,	041a/9,	043b/10,	043b/14,	043b/15,
041a/11,	041a/15,	041a/16,	043b/18,	043b/19,	043b/20,
041a/19,	041a/21,	041a/22,	043b/21,	043b/23,	043b/24,

043b/29,	044a/1,	044a/2,	046b/13,	046b/14,	046b/18,
044a/6,	044a/10,	044a/12,	046b/19,	046b/20,	046b/21,
044a/13,	044a/14,	044a/16,	046b/22,	046b/23,	046b/24,
044a/17,	044a/18,	044a/21,	046b/27,	046b/28,	046b/29,
044a/23,	044a/24,	044a/28,	046b/30,	047a/2,	047a/3,
044a/30,	044a/31,	044b/1,	047a/5,	047a/6,	047a/7,
044b/4,	044b/6,	044b/9,	047a/9,	047a/12,	047a/21,
044b/11,	044b/15,	044b/17,	047a/23,	047a/26,	047a/27,
044b/18,	044b/19,	044b/21,	047a/28,	047a/27,	047a/30,
044b/23,	044b/29,	045a/7,	047a/31,	047b/3,	047b/6,
045a/8,	045a/9,	045a/10,	047b/7,	047b/8,	047b/9,
045a/12,	045a/13,	045a/14,	047b/10,	047b/11,	047b/12,
045a/16,	045a/17,	045a/18,	047b/16,	047b/17,	047b/20,
045a/20,	045a/22,	045a/27,	047b/22,	047b/25,	047b/26,
045a/31,	045b/1,	045b/3,	047b/27,	047b/28,	047b/29,
045b/4,	045b/6,	045b/7,	047b/30,	048a/1,	048a/2,
045b/9,	045b/10,	045b/16,	048a/3,	048a/6,	048a/7,
045b/17,	045b/18,	045b/19,	048a/8,	048a/9,	048a/11,
045b/20,	045b/21,	045b/22,	048a/12,	048a/14,	048a/15,
045b/23,	045b/24,	045b/26,	048a/16,	048a/17,	048a/18,
045b/27,	045b/29,	045b/30,	048a/19,	048a/20,	048a/21,
045b/31,	046a/1,	046a/3,	048a/22,	048a/24,	048a/25,
046a/6,	046a/11,	046a/12,	048a/27,	048a/28,	048b/1,
046a/14,	046a/16,	046a/17,	048b/2,	048b/6,	048b/14,
046a/18,	046a/21,	046a/22,	048b/15,	048b/18,	048b/19,
046a/24,	046a/25,	046a/26,	048b/21,	048b/27,	048b/28,
046a/27,	046a/28,	046a/30,	048b/30,	048b/31,	049a/1,
046a/31,	046b/1,	046b/6,	049a/4,	049a/7,	049a/8,
046b/7,	046b/8,	046b/10,	049a/10,	049a/11,	049a/13,
046b/11,	046b/12,		049a/14,	049a/15,	049a/16,

049a/17, 049a/18, 049a/19,
049a/20, 049a/22, 049a/25,
049a/26, 049a/29, 049b/3,
049b/6, 049b/7, 049b/9,
049b/10, 049b/13, 049b/16,
049b/17, 049b/18, 049b/19,
049b/20, 049b/21, 049b/23,
049b/24, 049b/27

vech (Ar.) 1. Tarz, biçim. 2. Sebep.

v. 011a/11, 028b/20, 049a/8

v.- i āti'l-beyān 004a/6 →

āti'l-beyān

v.- i **ātī** “gelecek sebep”

038a/13, 047b/24

v.- i **lāyık** “uygun sebep”

003a/19

v.- i meşrūḥ 026b/15, 030a/6,

034b/31, 043a/28 → **meşrūḥ**

v.+ e 015a/27, 018b/23, 043a/8,

043a/27

beşāšet-i v. “yüzün gülmesi”

032a/14

v.+ iyle 026a/18

v.+ le 002a/24, 007b/1,

007b/12, 009b/28, 010b/2,

011a/26, 011b/27, 013b/2,

019b/2, 020a/9, 022b/24,

026b/16, 027b/4, 028b/12,

030a/21, 031b/4, 032b/20,
033a/31, 033b/17, 035b/9,
036a/5, 038a/25, 040a/3,
040b/20, 042b/20, 044a/16,
044a/28, 046a/2

vedā (Ar.) Ayrılırken hayırlar
dileme.

v.+ laşıp 049a/25

vefā (Ar.) Sözünde durma.

v. **it-** “sözünde durmak”

012a/14, 026b/4, 044a/7,

044b/27, 045b/19, 045a/27

vefā-ter (Ar.) Çok vefalı.

v. 039b/15

vefāt (Ar.) Ölüm.

v. **it-** “ölmek” 028a/17

v. 028a/9, 028a/10, 028a/14

v.+ ı 031a/25

v.+ ından 021b/21

vefķ (Ar.) Uygunluk.

v.- i merām 006a/3 → **merām**

vefret (Ar.) Bolluk, çokluk.

v. **bul-** “çoğalmak” 034b/28

v. 005a/1, 039a/28

v.- i cemād “cansız varlıkların
çokluğu” 013b/23

v.+ de 025b/16, 032b/31

v.+ dedir 024b/4

v.+ iyle 009a/29

vekīl (Ar.) Başkası adına hareket
eden kimse.

v.- i muṭlaḳ 020b/24, 021a/4,
021b/1 → **muṭlaḳ**

v.+ i 013a/27

v.+ lerini 020a/14

vehle (Ar.) Bir işin ilk anı.

v.- yi ūlā 010a/28 → **ūlā**

vehm (Ar.) Yersiz korku ve zan,
şüphe.

v. 018a/25, 022a/18, 038a/31

v.- i endīše “endişenin verdiği
korku” 049a/12

velākin (Ar.) Lakin.

v. 002a/1, 002a/9, 002b/13,
003b/10, 003b/31, 004a/21,
004b/7, 004b/9, 004b/22,
005b/20, 006b/15, 007b/25,
007b/29, 008a/17, 008b/6,
009a/14, 009b/19, 010b/1,
010b/9, 011a/16, 012a/27,
014b/26, 016a/20, 017a/5,
017a/14, 020b/5, 021a/11,
022a/12, 022b/10, 023b/6,
024a/1, 024a/23, 025a/15,
025a/20, 025b/4, 025b/7,
026b/1, 027a/31, 028a/28,
028b/18, 028b/25, 030a/10,
030b/6, 031a/6, 031b/27,
033a/10, 034a/21 034a/26,
034b/18, 034b/21, 035a/13,
036a/9, 036b/10, 038a/15,
039a/29, 039b/27, 042b/20,
043a/22, 044a/17, 044a/25,
045a/28, 046b/4, 047b/11,

vekālet (Ar.) Vekil olma.

v. 006a/4, 019b/15, 020b/15,
048b/22

cālis-i visāde-yi v. “vekillik
yastığına oturma” 028b/11

rütbe-i v. “vekillik mertebesi”
028b/22

alay-ı v.- i “vekillik alayı”
027b/13

v.+ e 006a/14

v.+ iyle 031b/22

048b/9, 048b/24, 049a/22,
049b/24

veled (Ar.) Çocuk.

v. 020a/12, 026a/23, 028a/15

v.- i büzürgter “en büyük oğul”

007a/19, 026a/25, 033a/12,
033a/23, 035a/15

v.- i nuhüst “ilk oğul” 049a/30

velev (Ar.) Olsa da, isterse.

v. 027b/8

velī-‘ahd (Ar.) Bir hükümdardan sonra
tahta çıkacak kimse.

v. 002a/15, 002a/28, 033a/8,
033a/12, 033a/23, 033b/13,
035a/15, 033a/8

v.- i merķūm 033a/13→

merķūm

v.+ i 037b/26, 038a/5

v.+ lıga 033a/15

velīd (Ar.) Yeni doğmuş çocuk.

v.- i büzürgter “en büyük
çocuk” 049a/2

velīme (Ar.) Düğün merasimi.

v. 020a/5, 044b/18, 044b/19

v.- i celīle-yi mülūkāne 044b/15

→ **mülūkāne**

v.- i kübrā 044b/15, 049a/16 →

kübrā

v.- i şāhāne 029b/8 → **şāhāne**

v.+ si 044b/20

v.+ sinden 044b/20

velīni‘met (Ar.) Bir kimsenin
nimetinden faydalandığı kimse.

v.- i devlet 012a/19 → **devlet**

v.- i hānedān-ı şāhāne 016b/11

→ **hānedān**

v.+ i 027b/12, 049b/25

v.+ iñiz 038a/15

v.+ leri 016b/2

v.+ lerini 044a/23

velūd (Ar.) Çok verimli.

v. 027a/10

verāset (Ar.) Mirasçı olma.

v.+ de 003b/9

vergi Halktan alınan para.

v.+ lerin 026b/1, 027a/24

vesāţet (Ar.) Aracılık etme.

v.+ iyle 022b/14, 031b/26

v.+ le 030a/5

v.+ leriyle 032b/15

vesīle (Ar.) Sebep.

v. ol- “sebep olmak” 002a/20,
027b/2, 041b/24, 047b/12

v. 048a/30

v.- i sühūlet ol- “kolaylıkla
olmak” 027b/26

v.+ siyle 030b/23

vesvese (Ar.) Kuruntu.

v. it- “kuruntu yapmak”
022a/18

v.- yi ulu 040b/4 → **ulu**

v.+ si 034b/18

v. düş- “kuruntuya kapılmak”
038a/31

v.+ ye 018a/25

vetā‘ir (Ar.) Yol.

v.+ inden 014b/29

veya (F.) Veya.

v. 010b/8, 014a/13, 014a/24,
020b/8, 022b/20, 022b/21,
024b/5, 026b/15, 026b/31,
029a/15, 034a/21, 044a/19,
048b/23

veyāhūd (F.) Yahut.

v. 036a/12

vezān (F.) Esen.

v. ol- “esmek” 005b/18,
025b/28

v. 009b/20

vezin (Ar.) Ağırlık.

v. 036a/15

vezīr (Ar.) Osmanlı Devleti’nde
askerî ve idari yetkisi olan en yüksek
rütbedeki devlet memuru.

v.- i celīlū’s-şān “şanı yüce
vezir” 023b/1, 023b/27

v. ol- “vezir olmak” 019a/6

v.+ i 019a/28

vicāh (Ar.) Yüzleşme.

v.+ a göster- “yüz yüze
gelmek” 020b/30

vilāyet (Ar.) İl.

ricāl-i v. “ildeki ileri gelen
kişiler” 028a/25

v. 022b/22

v.- i Kaşmîr “Kaşmir ili”

039a/2

v.- i Deken “Deken ili” 043a/16

v.+ lerden 006b/13

v.+ leri 007b/10

vir - Vermek.

v.- di 010a/1, 013a/28, 021b/4,

030a/17, 030b/18, 031a/10,

031a/11, 033b/27, 034a/10,

036a/1, 036a/6, 036b/28,

039b/12, 039b/17

v.- dim 044b/10

el v.- di 028a/24, 036a/30,

037a/9

izn v.- di 049a/29

ķarār v.- di 002b/13, 007b/4,

019a/29, 023b/24, 024b/13,

025b/26, 027b/3, 034b/2,

036a/18, 041b/16

selām v.- di 021a/28

v.- diler 013a/20, 021a/6,

042a/9

ķarār v.- diler 016a/15, 020b/5,

045b/31

v.- diñiz 038a/15

v.- digi 003b/26, 022a/1,

034a/10

v.- digine 043b/24

istiklāl v.- dik 019b/15

bereket v.- sin 044b/9

v.- ecekleri 026b/19

v.- ici 033a/17

v.- medi 019b/30

v.- mediginden 024a/25

v.- mege 015a/3, 016a/16

v.- megi 022b/12, 022b/27,

030a/16

v.- mek 019b/26, 025b/19,

029a/15, 033a/6, 036b/8,

042b/2, 049a/9, 049a/13

v.- mekle 008b/29

āteş v.- mekle 046b/30

v.- memek 013a/10, 014a/25,

019a/31, 047b/10

v.- meyip 010b/29, 015a/15

ruhşat v.- meyip 018b/21

v.- meyeceğini 045a/24

el v.- miş 020b/27, 040b/1

v.- miş-idi 011a/18, 040b/2

v.- ip 003b/16, 011a/18,

014a/22, 015a/12, 017b/18,

018b/6, 040b/12, 048b/29,

049a/29

el v.- ip 025a/2

izn v.- ip 020a/1, 047a/4

ķarār v.- ip 010a/11

v.- ir 012b/12, 012b/14, 024b/1

el v.- ür 035b/15
v.- ir-idi 042b/20
v.- irlar 026b/26

viril - Verilmek.

izn v.- di 038b/8
v.- digi 036b/16
v.- digini 017b/24
v.- dikde 008b/23
v.- e 020a/31
v.- en 044a/5
v.- irse 013a/23
v.- megi 033a/21
v.- mek 010b/9, 017b/22,
023b/15, 042a/13, 047a/7
ele v.- mek 013a/2
v.- memek 022a/26, 045b/17
izn v.- meye 029b/24
v.- meyip 038b/6
v.- mez 030a/10
v.- miş olmağla 008b/31
v.- miş 008b/16
v.- miş-idi 008a/1, 011b/2
v.- ip 007a/23, 010b/17,
012a/25, 029a/9, 046a/20,
047a/9

visāde (Ar.) Yastık.

cālis-i v.- yi vekālet 028b/11 →
cālis

vizr (Ar.) Suç.
v. 047a/19

vīrān (Ar.) Yıkık.
v. 047a/30

vuḫū' (Ar.) Olma, meydana gelme.
v. bul- “meydana gelmek”
002a/7, 002a/9, 012b/23,
013a/30, 013b/11, 017a/26,
027a/29, 028a/11
v. 002b/9
v.+ a 002a/4, 038a/3
v.+ u 025b/29, 034b/4, 038a/14
v.+ na 033a/19
v.+ nda 018a/1
v.+ ndan 007a/25

vuḫūf (Ar.) Anlama, bilme.
v. 003b/28, 033b/2, 040a/28
ehl-i v. 047a/31 → **ehl**
v.+ a 034b/24

vuşūl (Ar.) Ulaşma, erişme.
v. bul- “ulaşmak, erişmek”
015b/29, 017b/13

v. 002b/12, 009b/27, 014b/28,
018b/19, 021b/28, 022a/2,
025a/30, 027b/21, 047a/15,
049a/1

v.+ e 035a/28, 043b/7

v.+ ü 016a/5, 024b/12, 032a/23,
037b/4, 049a/6

v.+ üne 037b/16

v.+ ünde 003a/26, 005b/28,
014b/21, 027b/22, 029b/3,
049b/3

mebādī-yi v. 043b/30 →
mebādī

v.+ ünden 011a/6, 014a/24,
044a/1

v.+ lerinde 049a/26

vü (F.) Ve bağlacının sesliyle biten
Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki
okunuşu.

v. 006b/24, 007b/8, 010a/17,
010b/13, 012a/31, 015a/6,
015a/7, 017a/17, 017a/26,
020b/14, 021a/29, 022a/3,
030b/27, 031a/7, 048b/31

vücüb (Ar.)Yapılması gerekli, lüzumlu
olma.

rütbe-i v. “gerekli mertebe”
020a/23

vücūd (Ar.) Beden.

v.- ı vālī 031a/27 → **vālī**

ifnā-yı v. “bedenin yok olması”
014b/13

v.+ ı 015b/22

v.+ larına 011b/23

v. 037b/16

vücūh (Ar.) 1. Yüzler. 2. Memleketin
ileri gelenleri.

v. 007b/25

v.- ı şettā-yı āḥar 036a/16→
şettā

v.+ la 008b/31, 026a/29,
030a/12

şulḥ-ı v. “memleketin ileri
gelenlerinin barışı” 018a/9

vükelā (Ar.) Vekiller.

v. 037a/15, 048b/26

v.- yı devlet “devletin vekilleri”
044a/22

v.- yı memālik 021a/23,
021a/31 → **memālik**

erkān-ı v.+ dan 033b/17 →
erkān

v.+ mîñ 044a/24

y. 017a/31

vülât (Ar.) Valiler.

v. 028a/2, 028a/24, 028b/6,
031a/20

yağdır – Yağdırmak.

y.- maķ 014a/30

vürūd (Ar.) Gelme, erişme.

v. eyle- “gelmek” 028a/10

v. it- “gelmek” 018a/21,
043b/25

v. 019a/9, 028a/9, 032b/25,
035a/22

v.+ una 014a/24, 023b/26,
035b/3, 042a/3

v.+ unda 003a/18, 026a/1,
032b/5

v.+ undan 011b/15, 016a/23

yaķa Giyeceklerin boyun etrafındaki kısmı.

y. 010b/15

y.+ sın 047a/18

y.+ sina 041b/6

y.+ ya 010b/15

yaķıcı (?)

y. 047a/10

yaķış - Yakışmak.

y.- mayıp 020b/15

vüs‘ (Ar.) Güç, kudret.

cidd-i v. “gayret gösterme
kudreti” 029b/30

yaķîn (Ar.) Kesin ve sağlam bilgi.

y. 002b/11, 011b/6

vüs‘at (Ar.) Genişlik.

v. 048a/24

v.+ da 048a/13

yaķînen (Ar.) Şüphesiz.

y. 015a/4, 018a/4, 020a/10,
023b/10, 040b/30, 041b/9

yaķlaş – Yaklaşmak.

y.- dıĝı 009b/17

Y

yaften (F.) Bulmak.

yalñız Tek başına.

y. kal- “tek kalmak” 042a/13
y. 015b/1, 041a/4, 043b/27,
048a/9, 049a/7

yan Yan.
y. 005b/6
y.+ a 005b/6
y.+ ıma 046a/9
y.+ ına 005b/28, 011b/11,
019b/7, 020a/15, 021a/27,
022b/30, 032b/10, 032b/12
y.+ ında 019a/8, 039b/3,
042a/17
y.+ larından 018b/18

yan - Yanmak.
y.- ıp 047a/28

ya‘nī (Ar.) Anlatılmak, açıklanmak
istenen bir hükümden önce “Şu
anlatılmak isteniyor ki, demek ki”
anlamında kullanılır.

y. 006a/2, 006b/22, 016b/11,
024b/24, 026a/6, 026a/21,
026a/24, 027a/1, 030a/9,
034a/16, 040a/31, 042a/13,
042a/15

yapdır - Yaptırmak.

y.- ıp 044a/3

yaprağ Yaprak.
y.+ ları 002b/30

yara - Yaramak.
y.- dı 022b/31

yarağ Silah.
yat u y.+ ları 043a/1
yat u y.+ ların 032b/13, 039a/23
yat u y.+ larını 020a/2
yat u y.+ larının 015a/14
yat u y.+ larıyla 032b/16
yat u y.+ ların 036b/13

yarın İçinde bulunulan günden sonra
gelen gün.

y. 011b/4, 044a/26, 044b/25

yaş Hayatın çeşitli dönemlerinden
her biri.

y. 036b/28
y.+ ı 012b/17
y.+ ında 017a/13, 021b/17

yat Silah.

y. u yarağ 015a/14, 020a/2,
032b/13, 032b/16, 036b/13,
039a/23, 043a/1

y.- ıp 008b/20, 013a/24,
026b/13, 029b/9, 045a/6,
048b/19

yaya Yürüyerek giden kimse.
y. 024a/29

yābis (Ar.) Kuru.
y. 024b/24

yayan Yürümek suretiyle.
y. 012a/14, 012a/15

yād (F.) Anma, hatırlama.
y. it- “anmak” 016a/29,
032b/18, 044a/2
y. 045a/22

yaz - Yazmak.
y.- ayım 044a/15
y.- dı 015a/19
y.- dılar 030b/17
y.- dığı 022a/4, 036b/22
y.- ılan 004a/5
y.- mağı 029a/14
y.- mağ 029a/12
y.- mağdan 029a/25
y.- mışlar 028a/31
y.- ıp 017b/8, 018b/2, 018b/27,
019a/19, 019a/23, 027b/30,
038a/6

yādigār (F.) Bir kimseyi veya olayı
hatırlatmak üzere verilen yahut
onlardan kalan şey.
y. 048a/30

yāhūd (F.) Veya.
y. 035b/14, 035b/27, 035b/29

yazıl - Yazılmak.
y.- dı 006a/13
y.- malarını 013a/29

yār (Ar.) Dost.
sevdā-yı y. “dostun sevgisi”
027a/31
y.- ı gār “mağara arkadaşı”
018a/29, 019a/3
y.- ı gār ol- “mağara arkadaşı
olmak” 017a/12
y.- ı gār-ı fesād 010a/23 →
fesād

ye's (Ar.) Keder, şiddetli üzüntü.
y. 011b/16, 014b/5, 016a/13,
028b/16, 045b/11
ḥālet-i y. “üzüntü hali” 014b/7
ṭareyān-ı y. “üzüntünün ortaya
çıkması” 014b/6
vaḳt-i y. 012b/15 → **vaḳt**
zamān-ı y. 006a/22, 045a/17→
zamān
y.+ le 013a/8

yebāb (Ar.) Yıkık, harap.
y. 011a/17, 020b/4, 041b/4

yed (Ar.) El.
keff-i y. it- “el çekmek”
016a/14
y. 040a/17
vaḳ'-ı y. 016a/20 → **vaḳ'**
y.- i istilā “ele geçirme” 039b/9
y.- i kifāyet “yeterli güç”
006a/26, 020b/12, 021a/5,
033b/6, 048b/14
y.- i taṣarruf “sahip olma,
sahiplik” 024a/14, 027a/30
y.+ inden 007b/12, 011b/29,
014a/6
y.+ ine 020a/31

yedi Yedi (7) sayısı.
y. 001b/18, 006b/1, 008a/6,
011b/7, 011b/28, 011b/30,
012a/2, 012a/14, 012b/24,
013b/28, 021a/3, 023a/25,
024b/20, 037b/19

yedinci Yedi sayısının sıra sıfatı.
y. 006b/2, 009a/30, 046a/24

yegāne (F.) Tek, biricik.
y. 022a/15

yek-cihet (F.) Fikri bir olan.
y. ol- “fikri bir olmak” 034a/30,
034a/27, 036b/17
y. 005b/9, 018b/12, 022a/17

yek-dil (Ar.) Gönlü bir.
y. 005b/9, 018b/12, 022a/17,
034a/27, 034a/30, 036b/17

yeksān (F.) Aynı seviyede, düz.
yer ile y. eyle- “yerle bir etmek”
009b/2, 025b/5
yer ile y. it- “yerle bir etmek”
025a/12, 045b/21

yer ile y. kıl- “yerle bir etmek” 036a/29	y.+ e 016a/12, 029b/15, 037b/2, 039a/23, 047a/24, 048a/2
yer ile y. ol- “yerle bir olmak” 021b/25, 047a/28, 047a/30 yer ile y. 011a/2, 025b/3	y.+ i 013b/28 y.+ inde 010a/26, 025a/22, 040b/21 y.+ inden 010a/20, 010b/1, 011a/27, 029a/4, 038b/17
yemîn (Ar.) 1. Yemin, ant. 2. Sağ taraf. y. 010a/15, 010b/11, 015b/13, 017a/10, 021b/3 y.+ inde 012b/6 y.+ ler 016b/30, 049a/29	y.+ ine getir- “istenileni, gerekeni yapmak” 006b/21, 011b/21, 012a/24, 015b/10, 019b/30, 021a/7, 029a/6, 032b/22, 038b/11, 046a/28 y.+ ine 003a/19, 006b/5, 012a/26, 016b/20 y.+ ler 011a/16, 022a/27, 034b/8, 036a/22, 042b/6 y.+ lerde 008a/16, 032b/23 y.+ lerden 037b/21 y.+ lerdir 024a/31, 032a/4, 039a/3 y.+ lere 011a/21, 022b/1, 024a/25 y.+ leri 008a/11, 011a/17, 024a/19, 024a/24, 024b/24, 025b/6, 036a/29 y.+ lerinde 008a/15 y.+ lerinden 016a/19, 022a/20, 022a/25, 030b/20, 031b/24 y.+ lerine 014b/8, 022a/29
yen - Yenmek. y.- miş 011a/17	
yeniden Tekrar, bir daha. y. 043b/11	
yer Bir nesne veya kimsenin bulunduğu maha. y. 009b/2, 011a/2, 014b/20, 020b/3, 025a/12, 025b/3, 025b/5, 036a/29, 045b/21, 047a/28, 047a/30 y.- idi 023a/24 y.+ de 011a/27, 017b/12, 023a/22 y.+ den 032a/17 y.+ dir 007b/26	

y.+ lerini 025a/4, 040b/23

y.+ leriyle 037b/25

yerli Bulunduğu ülke veya bölgede doğup büyüyen, ataları da oralı olan (kimse).

y. 012a/25

yesār (Ar.) Sol.

y. 010a/15

y.+ dan 015b/13

y.+ ı 010b/11

y.+ ında 017a/10

yetiş - Yetişmek.

y.- di 035b/6

y.- diklerini 039a/22

y.- diği 042a/31

y.- ince 008a/30, 033a/2, 041b/30

y.- mek 022b/18, 022b/19, 035a/3, 049a/4

y.- ip 010b/24, 011a/6, 014b/28, 015a/16, 037b/7

y.- ir 035b/30

yetmiş Yetmiş (70) sayısı.

y. 008a/4, 014a/15, 023a/1, 028b/2, 034a/3

yevm (Ar.) Gün.

y. 028a/5

y.- i hareket “hareket günü”
008a/26

y.- i ma’hūd “bilinen gün”
012a/6

yıgıl - Yıgılmak.

y.- dı 047b/16

yıgım Yıgılmış şeylerden meydana gelen tepecik.

y.+ lar 036a/31

y.+ larından 025b/17

yıkıl - Yıkılmak.

y.- mış 024a/30

y.- ıp 047a/28

y.- ır 047a/24

yırtık Yırtık.

y. 047a/18

yi - Yemek.

y.- diği 024b/8

yigirmi Yirmi (20) sayısı.

y. 005a/27, 006b/1, 006b/3,
008a/6, 009b/1, 011a/8, 011b/8,
011b/28, 011b/29, 011b/30,
016b/15, 017a/13, 028b/4,
036b/21, 037b/8, 038b/25,
041a/9, 044b/28, 048a/17,
048b/7, 048b/16, 049a/31
y.+ sinde 013b/29, 015b/8

yine Yine.

y. 001b/19, 002a/17, 002a/28,
003a/4, 003a/5, 004b/21,
008b/5, 013a/8, 013b/8,
014a/19, 016a/15, 016a/17,
016b/12, 018b/5, 022a/9,
023b/5, 023b/31, 024a/14,
027a/9, 027a/26, 031b/18,
032a/4, 037a/29, 037b/12,
038a/1, 038a/2, 039a/3, 044b/9,
044b/26, 045a/12, 045b/31,
047b/13, 047b/27, 048b/12,
048b/25

yirmi Yirmi (20) sayısı.

y. 002b/15

yitiş - Yetişmek.

y.- ince 036a/19

yiyecek Yenecek şey.

y. 045b/16

yok Bulunmayan.

y. 006b/16, 012b/12, 012b/14,
013a/1, 019a/3, 019a/21,
025b/14, 034a/26, 039a/8,
039a/29, 039a/30, 043a/21,
045b/10, 047a/15, 047b/25,
049b/10, 049b/14

y.- idi 028b/8, 047b/21

y.+ dur 007b/30

yoklama Kontrol.

y. 008a/4

yol Bir yerden bir yere gitmek için
geçilen yer.

y. bul- “yol bulmak”, “çare
bulmak” 024a/28, 034a/14,
034a/18, 034b/24

y. 004a/15, 007b/17, 007b/21,
015a/7, 018a/27, 019a/11,
022a/25, 024a/18, 032b/6,
034b/31, 041b/17

y.+ a 012b/31

y.+ u 024a/29, 032a/20

y.+ umuzda 036b/27

y.+ unda 041a/30

y.+ unu 013a/14
y.+ uyla 021b/11
y.+ lar 015a/6, 015a/29
y.+ larda 049a/10
y.+ ları 003a/11, 010b/8,
014b/24, 024a/30, 035a/19,
035b/13, 042b/23
y.+ larına 005b/1
y.+ larla 034b/8

yu‘t̤hi men yeṣā’ (Ar.) (Allah için)
Dilediğine verir.
y. 030a/24

yüce Yüksek.
y. 016a/10, 024a/29, 032a/18

yük Bir insan veya taşıtın taşıdığı
şeylerin bütünü.
y. 048a/12
y.+ ü 044b/29, 048a/11

yüklen – Yüklenmek.
y.- miş 038b/10, 044b/23

yüklet – Yüketmek.
y.- irlar 048a/12

yüklü Yüklü.

y. 008b/9, 049a/11

yüksek Alçak karşıtı.

y. 040b/25, 042b/29
y.+ e 027b/20

yürü - Yürümek.

y.- dü 010b/19, 012a/15
y.- düler 010b/11
y.- megi 012a/14
y.- se 010a/21
y.- yüṣe 036a/30
y.- yüṣler 036a/30

yüz Surat, çehre.

y. dut- “yönelmek” 003a/4,
003a/5, 005b/16, 007a/27,
010b/21, 042a/11
y. 001b/1, 004a/13, 004b/3,
005a/30, 005b/8, 005b/27,
006b/1, 006b/2, 007b/18,
007b/26, 007b/27, 008a/6,
008b/12, 009a/13, 009a/21,
009a/26, 009a/30, 009a/31,
011a/28, 011b/7, 011b/28,
011b/30, 013b/28, 014a/5,
015b/2, 016a/26, 016b/15,
019b/4, 021b/9, 023a/25,
023a/27, 023b/23, 024a/19,

024b/20, 026a/6, 026b/25,
028b/13, 030b/3, 035a/19,
037b/19, 042a/19, 042b/4,
042b/12, 042b/13, 042b/15,
042b/25, 043a/5, 044a/3,
044b/16, 044b/29, 045a/3,
047a/31, 047b/19, 048a/11,
048a/25

y.+ den 019a/15

y.+ ünü 012b/17

y.+ leri 015a/24

y.+ lerine 018b/21

yüzden Yüzden.

y. 040b/29, 041a/18, 046b/31

yüzdür – Yüzdürmek.

y.- üp 025a/17, 035b/4

Z

zaḥmet (Ar.) Sıkıntı, eziyet.

z. 045a/24

z.+ e 009b/5

z.+ i 034b/9

z.+ in 015a/28

z.+ inden 014b/24

z.+ ini 019a/31

z. çek- “sıkıntıya katlanmak”

032a/5

z.+ ler 020a/24, 024b/1,

047a/17

z.+ lerden 024a/2, 049a/8

z.+ lere 013b/16, 049b/9

z.+ lerine 013b/18, 042a/23

zaḥmetsiz Zahmetsiz.

z. 023a/12

zamān (Ar.) Vakit.

z. 012a/2, 037a/18, 037a/19,

037b/9, 039a/19, 044b/13,

048b/2, 049a/8

bu‘d-ı z. “uzak zaman”

014b/27, 049a/14

mürür-ı z. “geçen zaman”

004b/5, 009b/4, 023a/21,

025a/21, 034a/6, 039b/17

ṭūl-ı z. “uzun zaman” 015a/21

z.- ı ‘azīmet “gidiş zamanı”

034a/23

z.- ı berf “kar zamanı” 013b/15

z. -ı fetḫ ü retḫ-i mehām-ı

salṭanat “saltanatın önemli

işlerini düzeltme vakti” 043a/30

z.- ı ḥayāt 046a/9 → **ḥayāt**

z.- ı hükümet “devletin zamanı” 001b/6

z.- ı hulefā-yı ‘Abbāsiye 023a/26 → **hulefā**

z.- ı kalil “az zaman” 011b/27, 038a/30, 039b/26

z.- ı medid “uzun zaman” 023a/21, 035b/18

z.- ı rāhat “rahat zaman” 017b/14

z.- ı seyr “giden zaman” 027b/10

z.- ı ye’s 006a/21, 045a/17 → **ye’s**

z.- ı zuhūr “ortaya çıkış zamanı” 002a/7

z.+ da 008b/29, 012b/23, 015b/21, 035a/30, 042b/11

z.+ dan 027a/23, 036b/1

z.+ ında 002a/3, 007a/1, 007a/28, 008b/27, 016b/24, 017b/9, 022a/26, 031b/6, 031b/18

zādegān (F.) Soylu kimseler

hānedān-ı z. “soylu kimselerin hanedanı” 007a/17

zāhib (Ar.) Giden.

z. ol- “gitmek” 007b/5

zānū (Ar.) Diz.

z. -yı ‘ubūdiyyet 029a/3 → **‘ubūdiyyet**

zār (Ar.) Ağlayan.

z. 028b/6, 046b/8

zebānī (Ar.) Cehennem bekçisi.

z.+ leri 047a/10

zacr (Ar.) Zorlayan.

z. eyle- “zorlamak” 047a/27

z. it- “zorlamak” 036a/3

z. 031a/9, 031a/13

zedelen - Zedelenmek.

z.- memiş 011a/4

zehāb (Ar.) Gidiş.

z. 010a/24

z.+ ı 005a/19

zehr (Ar.) Ağu, zehir.

z.- i katl “öldürücü zehir” 045b/30, 047b/14

zehre (Ar.) Cesaret.

z.+ si 032a/29

zehā'ir (Ar.) Erzaklar.

z. 009a/1, 011a/22, 011a/25

z.- i firāvān “bol erzak”
042a/31

z.- i nefīse “güzel yiyecekler”
008b/9

rūy-ı z. “yeryüzü” 024b/28

zer (F.) Altın.

z. 014a/18, 015b/2

z.- yāfte çūka “altınla
süslenmiş elbise” 038b/9

z.+ den 047b/3

z.+ iñ 047b/18

zelzele (Ar.) Sarsıntı.

z.+ den 025a/21

zemīn (Ar.) Yer, mahal.

z. 033b/5, 047a/24

mevķi'-yi z. “ülkenin konumu”
005a/30, 039a/26

resm-i z.-būs “yer öpme
merasimi” 029a/3

z.- i mezellet 015b/16,
015b/19→ **mezellet**

z.- i Īrān “İran ülkesi” 001b/8,
004a/28, 004b/5, 013b/1,
017a/21, 017a/19, 020b/13,
021b/7, 021b/24, 022a/25,
022a/16, 027a/29, 029a/28,
031a/7

z.+ de 002b/14

baṭn-ı z. “ülkenin içi” 024b/27

ķa'r-ı z. “yerin dibi” 024b/27

zevād (Ar.) Erzak.

z. 008b/9, 011a/22, 011a/25,
014b/22, 014b/31, 025b/16,
032b/28, 032b/31, 036a/9,
042a/31, 042b/22, 042b/24

zevāl (Ar.) Yok olma, ortadan kalkma.

z. 016a/18

z.+ e 032b/21

zevālū'l-intikām (Ar.) İntikam alma.

z. 047a/22

zevāyā (Ar.) Zaviyeler.

z.- yı inzivā “insanlardan
uzaklaşılın köşe” 039b/21

zevc (Ar.) (Kadına göre) Koca.

z.+ e 021b/22

z.+ i 021b/17, 021b/21

zevce (Ar.) Bir erkeğin nikahlı eşi.
z.+ si 028a/8

zevcelik Zevce olma durumu.
z.+ e 021b/27

zeyl (Ar.) Bir yazıya ilave olarak eklenen şeyler.

z. ol- “eklenmek” 001b/21

z.- i mektüb “mektuba eklenen yazılar” 013b/1

zeyn (Ar.) Süs.
z. 027a/5

zındık (Ar.) Allah’a ve ahirete inanmayan kimse.

z.- ı meşreb ol “meşrebinin Ateist olması” 004b/8

zihnen (Ar.) Zihin bakımından, zihince.
z. 034b/30

zıkr (Ar.) Sözüünü etme, anma.
z.- i bi’l-cümle “herkesin anması” 005a/22

zimām (Ar.) Yönetim, idare.

z.- ı hükümet “hükûmetin yönetimi” 003b/7, 033a/20

z.- ı tedbîr “tedbirli yönetim” 006a/25

zincîr (F.) Suçluların eline, ayağına vurulan demirden bağ.

z. it- “zincire bağlamak” 015a/17

z. 015b/15, 032a/31, 048b/11
z.+ de 015a/26

zindân (F.) İçine hükümlülerin konulduğu kapalı yer.
z.+ a 046a/26

zinde (F.) Diri, canlı.
z. 004a/24, 034a/4

zindegâne (F.) Diriler, canlılar.
hüsni-z. “canlıların güzelliği” 030b/30

zindegânî (F.) Dirilik.
z. 028a/3

ziyâde (Ar.) Fazla, çok.

z. ol- “fazla olmak” 005a/2,
044b/20
z. 008a/23, 010a/14, 011b/14,
018a/29, 019a/12, 028b/13,
028b/28, 034b/2, 038a/1,
038a/3, 041a/22, 043a/4,
046b/6
z.+ siyle 007a/20

ziyān (Ar.) Zarar.
z.+ ı 029b/20

ziyāret (Ar.) Bir kimseyi veya bir yeri
görmeye gitme.
z. 004b/16, 004b/19, 004b/21,
006b/23
z.- i maḳāmāt-ı mu‘tebere-i
sā’ire 006b/28 → sā’ire
z.+ e 004b/14, 004b/18
z.+ ine 004b/28

ziynet (Ar.) Süs.
z. 012a/6, 019a/27, 020a/2,
027b/23, 048a/24
z.- i mülūkāne “hükümdarlara
yakışır tarzda süsler” 021a/24
z.+ de 046b/18
z.+ i 019a/31, 042b/10

zīb (F.) Süs.
z.+ inde 020b/16

zī-ḳıyem (Ar.) Kıymetliler.
z. 011b/6
eşyā-yı z. “kıymetli eşyalar”
011b/9

zīnhār (Ar.) Aman, sakın.
z. 043b/25

zīr (Ar.) Aşağı taraf, alt.
z.- i dest “elin altı” 002b/19
z.- destān “el altında olan halk”
031a/6
z.- i ḥūkm “emrin altında”
023a/30, 031b/17, 039a/11
z.- i ḥükümet “yönetimin
altında” 006b/7
z.+ de 002b/7, 042a/18
z.+ i 019a/21
z.+ inde 024b/30

zīrā (F.) Çünkü.
z. 003a/30, 007b/28, 009b/10,
010a/19, 019a/15, 021a/9,
023b/7, 030a/17, 031b/6,
033b/6, 040a/26, 044b/20

zor (F.) Güç yapılan. z. 010a/25, 031b/24, 040b/14 z.+ u 042a/1 z.+ una 042a/1	z.+ a 035b/26 derd-i z. “zayıflık sıkıntısı” 014b/24 z.+ ı 042a/4
zu‘m (Ar.) Boş inanç, zan. z.+ unca 031a/16	za’fü’l-cenân (Ar.) Gönül düşkünlüğü. z. 013b/14
zükür (Ar.) Erkekler. z. 011b/20, 012a/18, 012b/21	zabt (Ar.) 1. Bir yeri silah zoruyla ele geçirme. 2. Tutma. z. eyle- “ele geçirmek” 008b/21, 009a/22, 009a/31, 032b/14 z. it- “ele geçirmek” 011a/31, 015a/15, 031b/24, 037b/13, 041b/27, 042a/8, 042a/22, 043a/3, 046a/17 z. 001b/7, 001b/20, 002a/8, 002a/10, 002a/26, 009b/2, 014a/20, 022a/27, 023a/7, 023a/12, 025a/9, 029a/11, 031a/9, 042a/26 ķabza-ı z. “ele geçirme” 006b/27, 007b/6 ķavī-yi z. “güçlü tutma” 042a/25 z.+ a 036a/31 z.+ ında 007b/21, 024a/24
zūkāk (Ar.) Sokak. z.+ lara 012a/19	
zümre (Ar.) Topluluk, grup. z.+ sine 042a/19	
züvvār (Ar.) Ziyaretçiler. ķārbān-ı z. “ziyaretçiler kervanı” 007a/1 z.+ a 004a/29 ķavāfil-i z. “ziyaretçi kafileleri” 004b/28, 005a/2, 006b/14	
za’f (Ar.) Zayıflık. z. 040a/26, 049a/8 āsār-ı z. “zayıflık belirtileri” 010b/22	

ẓa‘īf (Ar.) Güçsüz, zayıf.
ż. 012b/16, 020a/16
ż.+ leriñ 013b/26

ẓamīr (Ar.) Gönül.
cāygīr-i ż. “gönülde yer
edinen” 005b/31, 017a/18,
026a/16, 032a/8

ẓamm (Ar.) Üzerine bir şey ekleme,
katma.
ż. it- “eklemek” 006b/9
ż. 016b/27, 023a/29, 027a/3,
027a/30, 037b/26, 043a/26

ẓarar (Ar.) Zıyan.
ż. 011b/23, 019a/30, 029b/20,
042a/24
ż.- ı ‘aẓīm “büyük zarar”
044a/7
ż.- ı ‘āmme “kamu zararı”
028b/18
ż.+ larından 040a/16

ẓarūrāt (Ar.) Sıkıntılar.
ż. 008a/19

ẓarūret (Ar.) Zorunluluk.
ż. 015a/28

sevķ-i tāziyāne-i ż.
“zorunluluk sebebiyle
gönderme” 007a/28
vaķt-i ż. “zorunluluk zamanı”
019a/17, 045a/26
mess-i ż. “zorunluluğun
meydana çıkması” 014b/9
ż.+ e 006a/21

ẓarūrī (Ar.) Zorunlu.
ż. 047b/12

ẓābiṭ (Ar.) Subay.
ż. 023a/14, 031a/7, 032b/24,
033b/20, 039a/30
ż.+ i 034a/24, 036b/23
ż.+ idir 026b/17
ż.+ ler 019a/6, 022a/17
ż.+ lerini 032b/9

ẓābiṭān (Ar.) Subaylar.
ż. 016b/31, 017a/11, 018b/12,
034b/24, 038a/11, 039b/28,
045b/2
rū’esā’-yı ‘asākīr-i ż. “üst
düzey askerlerin subayları”
043b/14
ż.- ı ‘asker “subay asker”
021a/23

ż.- ı bilād “beldelerin subayları” 028a/2, 028a/24, 031a/21
cumhūr-ı ż. “milletin askeri” 029b/8
ż.+ dan 012a/8, 015b/12
ż.+ lar 017a/12
ż.+ ın 046a/17

015a/5, 016a/2, 016b/6,
018a/13, 020b/30, 022b/11,
030a/24, 033a/12, 033a/15,
040a/9, 042a/16, 042a/23,
044b/6, 045a/19, 045a/22,
049b/4

żıyķ (Ar.) Daralma, darlık.
ż. 005b/9, 042b/16

żāmin (Ar.) Kefil.

ż. ol- “kefil olmak” 029b/21, 040a/21
ż. 028b/18, 032b/30

żiyāfet(Ar.) Misafir davet edip ağırlama, şölen.

ż. 019b/25, 044b/24
ż.+ e 019b/27, 044b/14
ż.+ i 049a/17
ż.+ lere 048a/21

żāyi‘ (Ar.) Zıyan olmuş (şey).
ż. 013b/26

żāyi‘āt(Ar.) Kayıplar, zararlar.
ż. 018b/17
ż.+ ı 017b/9
ż.+ ını 018a/13

żıķ (Ar.) → **żıyķ**
ż. 034b/8

żıdd (Ar.) Karşıt.
ż. ol-idi “karşı olmak” 043a/14
ż. 016b/21

żafer (Ar.) Savaşta kazanılan galibiyet.

ż. 012a/27
şādmānī-yi **ż.** “zafer mutluluğu” 012b/1
merāsım-i tebrīk-i **ż.** “galibiyet kutlama töreni” 015b/10

żımnında (Ar.) İçin, maksaydıyla.
ż. 003a/28, 005a/4, 006a/15, 006b/20, 007a/2, 007a/4,

zaferān (Ar.) Galibiyetler.

z. 040a/22

zafer-yāb (Ar.) Üstün gelen.

z. **ol-** “üstün gelmek” 002a/8,
034b/14

z. 027a/2

zann (Ar.) Hüküm, sanı.

z. **eyle-** “hüküm vermek”
035b/15

z.+ ıyla 029a/17, 038a/8

zarāfet (Ar.) Nezaket, zariflik.

z. 026a/31

zāfir (Ar.) Galip gelen.

z. 049b/6

zāhir (Ar.) Görünen.

z. **ol-** “görünmek” 003a/17,
007a/10, 022a/5, 022a/8, 030a/4

z. 008a/19, 017a/18, 036a/9,
049b/20

z.+ de 004b/22, 009a/14,
019b/18, 031b/27, 038a/15

z.+ dir 028b/25, 042a/4

z.+ e 019a/3

z.+ in 029a/17

zāhiren (Ar.) Görünüşe göre.

z. 012a/27

zālim (Ar.) Haksızlık yapan kimse.

z. 015a/29

zālimen (Ar.) Zalimce.

z. 003b/11

zālim-kār (Ar.) Zalimlik yapan.

z. 016a/29

zuhūr (Ar.) Meydana çıkma.

z. **eyle-** “meydana çıkmak”
007a/8, 046b/23

z. **it-** “meydana çıkmak”
003b/31, 014b/5, 014b/14,
012b/17, 025a/26, 037a/10,
041a/18

z. **ol-** “görünmek” 042b/19

z. 005a/26, 031b/14, 037a/9,
042b/19, 026a/8, 034b/4,
036a/12, 046b/21, 049b/7

z.+ a 004b/1, 016b/12, 027b/6,
032a/6, 040b/13

aşhāb-ı z “ortaya çıkan
sahipler” 037a/14, 049b/22

z.+ u 001b/8, 001b/14, 002a/6,
003b/30, 027b/8, 031b/25

mebde'-i z. “ortaya çıkma
sebebi” 007a/1, 017b/30

z.+ una 032b/3, 043b/2

bidāyet-i z. “meydana çıkma
zamanı” 006a/19

z.+ undan 023a/24, 023b/18,
039a/13, 039a/15

ibtidā-yı z. “ortaya çıkma
zamanı” 001b/3, 002b/15,
020b/25, 026a/15, 029a/29,
034b/14

rū-nümā-yı z. ol- “yüz
göstermek, ortaya çıkmak”
005a/26, 031b/14

zamān-ı z. “ortaya çıkma
zamanı” 002a/7

z.+ uyla 032b/17, 047a/26

zulm (Ar.) Haksızlık.

z. 003b/27, 047a/23, 047a/31

z.+ den 016b/6

zulüm-kār (Ar.) Haksızlık eden..

z.+ ın 003b/24

zurūf (Ar.) Zarflar.

z. 044b/21, 046b/7, 047b/17,
047b/19

zahīre (Ar.) Erzak.

z. 042b/22, 042b/24, 046a/19,
046a/20

z.+ si 025b/16

zāhib (Ar.) Giden.

z. ol- “gitmek” 030a/9,
030b/20, 031b/3, 035b/20,
038b/2, 039b/23, 045a/29
z. 035b/29

zāt (Ar.) Kişi.

z.- ı merķūm “adı geçen kişi”
049a/30

z.+ ında 043a/10, 046b/15

zātiyye (Ar.) Kişiye ait.

hukūk-ı z.- i dīvāniyye
“mecliste bulunan kişilerin
hakları” 026b/19

zātü'l-beyn (Ar.) Kişilerin arası.

ıslāh-ı z. “kişilerin arasını
düzeltme” 035b/20, 044b/2

zehāb (Ar.) Gitme, gidiş.

z. 026a/22, 027b/30, 030a/4,
031a/26, 045a/23
z.+ a 031a/8
z.+ dan 037a/16

zehābe (Ar.) → **zehāb**

z. 030a/2

zehā'ir (Ar.) Erzaklar.

z. 014b/31, 036a/9
z.+ de 032b/29
z.+ e 032b/31, 042b/1

zelīl (Ar.) Hakir.

z. ol- "itibarsız olmak" 012b/15
z. 015a/22

zerre (Ar.) Çok küçük parçacık.

z. 045b/16

zevk (Ar.) Hoşa giden.

z. 039b/14, 039b/16, 043a/31,
049b/14
ten-perver-i z. "zevkine
düşkün" 013b/12

zıkr (Ar.) Anılmak.

z. 044a/2, 045a/22

z.- i **cemīle** "gönül almak için
anma" 048a/30

zimem (Ar.) Borçlar.

z.+ i 031a/22

zimmet (Ar.) 1. Bir kimsenin ödemeye
mecbur olduğu borç. 2. Himaye, sahip
çıkma.

farīza-ı z. "boyun borcu"
004b/16, 004b/17, 006b/24,
006b/25, 019b/16

f.- ı z -i i'tikād it- "boyun
borcuna bağlı kalmak" 004b/19

düş-ı z. - i 'ubūdiyyet "kulluk
borcunu omzuna alma" 006a/8

farīza-ı z.- i i'tikād it-
"Allah'ın emrine boyun
eğmek" 004b/19

'uhde-i z. "borcu üstüne
almak" 012a/14, 036b/24

z.+ i 028b/26

lāzıme-i z. "sahip çıkma
gerekliliği" 029a/24

vācib-i z. "ödenmesi gerekli
olan borç" 029a/11

z.+ inize 028b/21

zī-el-iktidār (Ar.) İktidar sahibi.

z.+ ıñ 046b/17

zī-kıyem (Ar.) Kıymetli.

z. 020a/1, 028b/5, 033b/25,
038b/9

emti‘a-ı z.- ı bī-nihāye
“sınırsız kıymetli eşyalar”
014a/10

zī-kıymet (Ar.) Kıymetli.

z. 047b/4

z.+ e 038a/27

zī-kudret (Ar.) Kudretli.

z. ol- “kudretli olmak 022a/18

zī-şān (Ar.) Şan sahibi.

selāṭīn-i z. 030a/18 → **selāṭīn**

zī-ye’s (Ar.) Üzüntülü, kederli.

z. ol- “kederli olmak” 031a/6

zūkūr (Ar.) Erkekler.

z. 016b/3, 030b/3, 032b/24,
039b/18

evlād-ı z. “erkek evlatlar”
002a/13, 016a/27, 045b/19

1.2. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

A

‘Abbās Kişi adı.

‘A. 028a/18

Mīrzā ‘A. 020b/20

‘A.- ı büzürgter 031b/18

‘A.- ı sālīs 021a/2, 021a/25,
021b/4

Şāh ‘A.+ ı 021a/27

‘Abbāsiye Kişi adı.

zamān-ı hulefā-yı ‘A. 023a/26

‘Abbās-Ābād Yer adı.

‘A. 003a/9

‘Abdullāh Kişi adı.

‘A. Paşa 024a/5, 025b/20,
025b/28

Köprülü-zāde ‘A. Paşa 024a/6

‘Acem Yer adı.

tevābi‘-i ‘A. 037a/27

‘A. 001b/10, 002a/7, 002b/9,
002b/10, 004a/5, 008a/6,
008b/21, 009a/11, 010a/17,

010a/24, 010a/25, 010b/1,
010b/7, 010b/11, 010b/16,
010b/23, 010b/28, 011b/19,
013a/11, 014a/4, 014b/16,
014b/25, 015a/1, 015a/6,
015a/10, 015a/13, 015a/19,
016a/8, 016b/21, 017b/4,
018a/9, 018b/17, 020a/23,
022a/8, 022a/27, 022a/28,
022a/29, 022b/10, 022b/15,
022b/25, 023a/1, 023a/15,
023a/20, 023b/6, 023b/7,
023b/13, 023b/19, 024a/13,
024b/24, 024b/31, 025a/14,
025b/16, 025b/21, 026a/8,
026a/29, 029b/19, 029b/22,
029b/24, 030b/5, 033b/6,
033b/10, 035a/23, 035b/2,
035b/11, 035b/29, 035b/30,
037b/11, 037b/25, 037b/30,
037b/31, 038a/2, 039a/8,
039a/9, 039b/8, 039b/30,
040a/11, 041a/18, 041a/20,
041a/25, 041b/8, 041b/20,
042a/4, 042a/22, 042a/31,
042b/6, 042b/8, 042b/25,
042b/26, 043b/6, 044a/5,
046b/24, 046b/29
ahālī-yi ‘A. 023a/10

‘asker-i keşir-i ‘A. 025a/30
‘Irāk-ı ‘A. 004a/9
bakıyye-i ‘asker-i ‘A. 013a/30
ğavā’il-i ‘A. 022a/31
kal‘a-ı ‘A. 031b/2
kavm-i ‘A. 013b/11, 013b/21,
022b/28 028b/13, 038a/13
memālik-i ‘A. 026a/21,
027a/23, 030b/12, 038b/19,
040a/8
meşāliḥ-i ‘A. 005a/23
muṭālebāt-ı ‘A. 029b/18
ricāl-i ‘A. 018a/2, 022a/13
siyāsetkār-ı ‘A. 047a/10
şāh-ı ‘A. 028b/31
şāhān-ı ‘A. 014a/3
ṭavā’if-i ‘A. 001b/12, 004b/9,
021a/17, 002a/19, 004b/18,
021a/11, 030a/9, 034a/15,
023b/30, 024b/19, 026a/10,
027b/17, 034a/14, 035a/11
‘A.+ de 031a/18, 035b/26
diyār-ı ‘A.+ de 024a/5, 022b/5,
039a/4
‘A.+ den 009a/21, 019b/21,
032b/2, 044a/3
kılā‘-ı ‘A.+ den 025b/19
‘A.+ dir 004a/18

‘A.+ e 014a/25, 017a/15,
024a/12, 026a/18, 038a/8,
038a/9, 039a/24, 042a/28,
044b/10, 047b/22, 048a/3,
049a/31
memālik-i ‘A.+ 014a/1, 026a/9,
030b/27, 018b/16, 024a/16,
030b/20, 037a/10, 040a/16,
040a/20, 024a/3, 027b/5,
037b/22
memālik-i devlet-i ‘A.+ e
040a/13
‘A.+ i 013a/10, 023b/5
ḥudūd-ı ‘A.+ i 025a/6
‘A.+ ler 004b/16, 008b/16,
010a/26, 010a/28, 010a/29,
011b/24, 015a/12, 025a/3,
027a/10, 027a/11, 030b/30,
031b/19, 031b/27, 031b/30,
032a/13, 032a/24, 032a/25,
032b/27, 036a/30, 036b/2,
039a/21, 041a/29, 042a/23
‘A.+ lerde 046b/2
‘A.+ leriñ 032b/17, 032b/18
‘A.+ lerden 032b/23, 032b/31,
042a/19
‘A.+ lere 008b/20, 010b/2,
025b/31, 031b/24, 033b/18,

037b/29, 043a/6, 044a/6,
046b/28

‘A.+ leri 011b/25, 015a/7,
023b/14, 032a/14, 032b/13,
046b/27

‘A.+ leriñ 010a/31, 010b/3,
010b/4, 017b/9, 025a/16,
027a/29, 029b/26, 032a/12,
032b/17, 032b/20, 036b/2,
037a/7, 037a/24, 042a/24,
043b/2, 043b/28, 044a/7,
048b/21, 042b/18

‘A.+ iñ 010b/31, 015b/20,
018a/13, 035b/23, 043b/5,
044b/10, 048b/19

mekâyid-i istinâs-ı memâlik-i

‘A.+ iñ 017b/1

pîşîn-i memâlik-i ‘A.+ iñ
035a/6

‘**Acemiyân** Millet adı.

‘A. 008a/21, 044b/4

‘âdet-i dîrîne-yi ‘A. 006a/16

i’tikâd-ı ‘A. 006b/22

kisve-hâ-yı ‘A. 039b/2

millet-i ‘A. 005a/18

mu’tâd-ı ‘A. 029a/2

‘A.+ a 025b/27

cümle-i ‘A.+ a 018a/11

‘A.+ iñ 039b/3

Ağvân Millet adı.

A. 002a/6, 002b/10, 005a/10,
005a/31, 005b/4, 005b/29,
006b/6, 007b/15, 008b/3,
009a/21, 009a/22, 009b/10,
009b/27, 010a/2, 010a/21,
010b/7, 010b/17, 010b/19,
010b/20, 010b/30, 011a/5,
011a/7, 011b/11, 011b/12,
011b/13, 011b/16, 011b/22,
011b/26, 012b/20, 013a/16,
014a/14, 014b/22, 014b/23,
016a/6, 016a/17, 016a/31,
016b/13, 016b/14, 024a/12,
032a/31, 032b/1, 032b/17,
034a/11, 036b/5, 038a/13

‘uḳalâ-yı A. 031b/21

bakıyye-i ‘asker-i A. 011a/3

beḳâyâ-yı A. 006b/30, 016a/16

bölükât-ı A. 005a/13

ḳavm-i A. 001b/14, 011a/10,
020a/19, 031b/15, 005a/5,
006a/5, 012b/29, 005a/18,
013b/7, 016a/29, 016b/21

müddet-i hükümet-i A.
011b/31

rü’esâ’-yı ḳavm-i A. 031b/1

şehr-i A. 008b/20
tevābi‘-i A. 013a/14
A.+ a 004a/18, 010a/23,
010a/25, 014a/21, 033b/4
aḳvām-ı A.+ a 016b/31
A.+ dan 002a/22, 005a/11,
005a/27, 009b/23, 017a/16
ğadr-ı A.+ dan 005b/22
ümerā’-yı A.+ dan 007a/20
A.+ ı 011b/7, 011b/24, 015b/20,
016a/3, 016a/19, 038a/16
tūfān-ı fitne-i A.+ ı 020b/13
A.+ lar 005b/2, 005b/4, 005b/8,
007b/22, 008b/19, 010a/26,
010a/27, 010b/2, 013a/6,
016a/12, 032b/14, 032b/18,
034a/26, 034a/30, 035b/6
A.+ lara 005a/12, 005b/2,
005b/7, 005b/12, 005b/13,
005b/29, 010a/30, 010b/24,
013a/28, 016a/10, 016a/11,
016a/15, 031b/27, 031b/29,
031b/30, 032b/20, 032b/26,
032b/30, 032b/31, 034a/28,
034a/29, 036b/1, 036b/16
A.+ lardan 013a/18, 033b/26
A.+ ları 005b/15, 010b/22,
015a/1, 016b/7, 031b/8,
032a/26, 032a/29, 032b/8,

034b/2, 035a/4, 036a/6,
036b/28
A.+ larına 015a/12
A.+ larından 024b/18
A.+ larını 015a/18, 031b/21,
034a/31
A.+ larının 003b/18, 013a/27,
015a/14, 034a/23, 034b/25,
036b/13, 036b/14
A.+ ların 005b/12, 009b/9,
010a/28, 011a/29, 016a/12,
016b/20, 032a/7, 032a/24,
034a/24, 034b/26, 034b/27,
036b/10, 036b/17
A.+ ın 007b/14, 010a/25,
011b/2, 012a/2, 012b/26,
013a/21, 016b/5, 016b/11,
017a/21
tavā’if-i A.+ ın 001b/8, 007b/3

Aḡvāniyān Millet adı.

tu‘me-yi şimşir-i A. ol- 032b/24
A. 003a/14, 005a/5, 005a/26,
006b/18, 007a/11, 007b/12,
007b/21, 008b/15, 010a/10,
010b/5, 010b/6, 010b/12,
010b/24, 011b/29, 017a/6,
017b/2, 031b/25, 032b/22,
032b/25

‘asker-i A. 005a/8

livā’-yı baht-ı A. 005b/16

serdār-ı A. 001b/9, 008b/17

A.- ı Kāndehār 032a/7

A.+ a 044a/6

A.+ da 010b/22

A.+ dan 002a/11, 008a/22,

011a/12

eyādī-yi A.+ dan 001b/15

ta‘niyān-ı A.+ dan 006a/27

A.+ la 013b/21

A.+ larıñ 036b/8

A.+ ın 002b/15, 011a/23

ceyş-i A.+ ın 010b/10

keyfiyyet-i A.+ ın 006b/19

seyl-i tuğyān-ı A.+ ın 002b/22

tavā’if-i A.+ ın 001b/11

Ahmed Paşa Kişi adı.

A. +ya 022a/4

Ahmed Han Kişi adı.

A. 009a/16

‘Alevī Mezhep adı.

‘A.+ leriñ 030b/28

‘Aleviyan Mezhep adı.

‘A.+ ın 030b/31

‘Alī Kişi adı.

‘Alī er-Rızā bin Mūsā bin

Ca‘fer bin Muḥammed bin ‘A.

bin el 004b/3

Hüseyn bin ‘A. bin Ebū Tālib

004b/3

ḳabr-i imām-ı sāmin-i ‘A. er-

Rızā 006b/22

‘A. er-Rızā bin Mūsā bin Ca‘fer

bin Muḥammed bin ‘Alī bin el

004b/2

‘a. 008b/31, 031a/7, 036a/13

‘A. 004a/16, 004b/11

Hāzret-i ‘A. 030b/21, 030b/23

‘Allāh

‘A. 030a/23

‘A.+ dan 047a/25

subḥān ‘A. ‘aẓīm vele’l

‘aẓamete ve’l-kibriyā ve’l

ḥikmete 029b/11

Alşāş Yer adı.

A. 032a/2

‘Arab Millet adı.

‘A. 023b/13, 037b/20, 042b/13

‘A.+ a 038a/8, 044b/28

‘A.+ lara 040b/21, 041b/2

‘A.+ ları 037a/18

‘A.+ larınıñ 037b/18

‘**Arabistān** Yer adı.

‘A.+ a 029b/26

Aras Yer adı.

nehr-i A. 024a/11, 024b/15,
024b/23, 024b/25, 024b/27,
025a/1

nehr-i A.+ dan 024b/23, 025a/8

Arāmen Topluluk adı.

A. 013a/5

Asyā Yer adı.

A. 042b/26

ıqlīm-i A.+ da 007a/13

Āsitāne Yer adı.

ā.- i devlet 043a/29

Ā.- i Sa‘ādet 013a/3

Ā.- i Sa‘ādete 030a/26

Atūh Yer adı.

A. 040b/7

A.+ da 040b/19

Avşar Boy adı.

A. 004a/22

A.+ a 006a/18

A.+ ı 022b/26

Avşarü’l-cins 001b/13

B

Bağdād Yer adı.

B. 022a/3, 023a/6, 023a/8,
023a/9, 023a/14, 023a/15,
023a/18, 023a/19, 023a/25,
023a/28, 023b/29, 024a/1,
024a/4

B.- ı cedīd 023a/23

B.- ı kadīm 023a/20

B.+ a 023a/18

B.+ ı 023b/31

B.+ ını 023a/30, 023a/31

Bahtiyāri Hān Kişi adı.

B.+ ı 002b/4

Başra Yer adı.

B. 037b/22

baħr-ı B.+ ya 002b/21

Bābilon Yer adı.

B. 023a/21

Bāce Yer adı.

B. 007b/20

Bākū Yer adı.

B. 037b/15

Bākī Han Kişi adı.

B. 030a/26, 030a/30

Belh Yer adı.

B. 004a/14, 031b/29, 032b/25

memleket-i B. 032a/2

B.+ den 032b/26, 034a/27

Belhiyān Yer adı.

B. 031b/31

Bender ‘Abbās Kişi adı.

B. -i ‘A. 008b/21, 008b/24,
008b/30, 009a/4, 009a/5,

009a/22, 009b/7, 011a/5

B. -i ‘A.+ a 009b/3

B. -i ‘A.+ iñ 009a/9

Bengāle Yer adı.

B. 045a/10, 048a/9

Birmāšīr Yer adı.

B. 008b/14

Bogor Yer adı.

B. 038b/19, 040b/5, 040b/9

Buḥārī Yer adı.

B. 018a/22

Busenc Yer adı.

B. 005a/11

C

Ca‘fer Kişi adı.

‘Alī erRızā bin Mūsā bin C. bin
Muḥammed bin ‘Alī bin el
004b/2

Cemmā Yer adı.

C. 048a/26, 048a/27, 048b/3

Cengiz Kişi adı.

C. 034b/13

Ceyhūn Yer adı.

C. 032a/3, 032a/4

Ceyyān Yer adı.

C.+ dan 049b/30

Ç.+ niñ 024a/23

Cihān-ābād Yer adı.

C. 039b/10, 040b/5, 042b/3,
042b/4, 042b/7, 043b/8,
046a/22, 046b/21, 047a/27,
048a/23, 048b/4, 048b/6

evşāf-ı C. 048a/23

kürsī-yi memālik-i C. 048a/14

şehir-i C. 046a/23

C.+ a 041a/16, 041b/9, 042a/29

rāh-ı C.+ a 043b/6

C.+ da 040b/29, 048a/6,
048a/16, 048b/20

rāh-ı C.+ da 040b/18

C.+ dan 041b/19, 041b/29,
049a/20

C.+ ı 040a/1, 041a/27

C.+ iñ 041a/23

Cihāngīr Kişi adı.

C.+ iñ 044a/5

Culfa Yer adı.

C. 034a/2, 034a/10

C.+ da 025a/9, 034a/11

C.+ dan 024b/26

Çerākise Millet adı.

Ç. 024a/17, 024a/19

D

Dāre Yer adı.

D. 007b/18

Dāriye Yer adı.

D. 007b/18

Dārīyā Yer adı.

D. 035a/26

Dehlī Yer adı.

D. 039b/10, 042b/3, 048a/27,
048a/31

D.- yi ‘atīkiñ 048b/4

D.- yi cedīd-i merķūm 048b/6

D.+ dir 048a/23

Deken Yer adı.

D. 043a/17

vilāyet-i D.+ e 043a/17

Diyārbekir Yer adı.

D. 029b/18

E

Efrenc Kavim adı.

E. 004a/20, 014a/8, 037b/29,
047b/30

diyār-ı E.+ e 003b/30

memālik-i E.+ eye 048a/13

Ekmelü't-tehiyye Kişi adı.

E.+ niñ 001b/1

Ekpār Yer adı.

E. 048a/29

Ekre Yer adı.

E. 048a/28, 048b/5

E.+ yi 048b/6

Elbucer Yer adı.

E. 009a/30

Elburz Yer adı.

E. 024a/28

kūh-ı E. 027a/18

kūh-ı E.+ a 027a/14

kūh-ı E.+ dan 024a/26, 024b/9

kūh-ı E.+ dır 024a/21

Erdebil Kişi adı.

Şāh İsmā'īl-i E.+ den 001b/4

Ermeniyā Yer adı.

E. 025b/30, 029b/20, 037b/17

Ermeniyye Kavim adı.

E. 017a/23

Ermenī Kavim adı.

E.+ lerine 034a/10

Esed-ābād Yer adı.

E. 007b/20

Eşref Kişi adı.

E. 002b/1, 009b/10, 010b/14,

012b/28, 012b/31, 013a/16,

014a/14, 014b/5, 015a/6,

015a/30, 015b/20, 015b/27,

016a/17

dest-i ğadr-ı E. 002b/1

emvāl-i E. 015b/1

E.- i siyeh-rūz 015b/14

E.+ den 003b/2

E.+ e 003a/17, 005b/24,

015a/18

E.+ i 013b/21, 015a/5, 015a/26,

015b/27, 016a/1

hūn-ı E.+ i 012b/30

E.+ iñ 002a/31, 011b/15,

011b/21, 014b/5, 014b/21,

014b/23, 015a/20, 015a/24,
015a/29, 015a/31, 016a/5,
016a/7, 016a/23

Eşref Han Kişi adı.

E. 002b/9, 003b/2, 007a/19,
009a/13, 009a/18, 009b/20,
010b/5, 010b/31, 011b/3,
013a/6, 014a/14, 014b/8,
014b/26, 015b/23, 015b/24,
016a/3, 016a/18
selāmetcū-yı E. 013a/14
E.+ a 009a/8, 009b/21, 013b/5
E.+ dan 002a/25, 009a/16
E.+ ı 014b/7, 015a/17, 016a/11
E.+ iñ 003b/10, 009b/26,
010b/13, 011b/16, 013a/9,
013a/13, 013a/20, 013a/25,
014a/31, 017a/21, 017a/24

Eşreflü Kişi adı.

E.+ den 015a/13

Evrenzeyb Kişi adı.

E. 039a/1, 048b/5

Ejderhān Yer adı.

E. 024a/22

F

Fāris Millet adı.

F. 004a/10

ekāsire-i f. 026b/30

memleket-i F.+ iñ 007b/11

Ferāh-ābād Yer adı.

F. 003a/9, 005b/25, 011a/29,
028a/29

F.+ da 012a/4, 029a/8

F.+ dan 012a/7

şehr-i F.+ dan 006b/1

Fırāt Yer adı.

nehr-i F. 026a/20

nehr-i F.+ iñ 029b/19

Fītor Kişi adı.

F. 048b/1

G

Ġanc Yer adı.

Ġ. 048a/29

Ġazvīn Yer adı.

Ġ. 013a/14, 013a/21, 013a/27,
016b/7

Ğ.+ de 013a/17, 013a/20

Ğ.+ den 013a/28

Gence Yer adı.

G. 002b/19, 023a/2, 025a/10,
025a/27, 025a/28, 025b/11,
025b/12, 025b/22, 025b/23,
037a/29, 037a/31

G.+ de 025a/3

G.+ niñ 037b/4

G.+ ye 037b/4

Ger Yer adı.

G. 025b/13

nehr-i G. 024b/29, 037b/8

nehr-i G.+ dir 024b/25

G.+ e 024b/29

nehr-i G.+ iñ 024a/10, 026b/28

Gileki Yer adı.

G. 007b/20

Gilān Yer adı.

G. 002b/18, 035a/7

baħr-ı G. 022a/26

G.+ a 024b/22

G.+ da 022b/3

hudūd-ı G.+ dır 024b/26

G.+ iñ 022b/6

Gori Yer adı.

G. 037b/8

Gūcurāt Yer adı.

G. 043a/18

Gürçi Millet adı.

G. 027a/8, 027a/11, 029b/22

Gürcistān Yer adı.

G. 002b/18, 004a/17, 023a/2,
024b/13, 025a/6, 026a/12,
026a/23, 026a/24, 026a/25,
026b/13, 026b/14, 026b/25,
027a/13, 035a/11, 037b/1

kürsī-yi memālik-i G. 027a/21

G.+ a 021b/15, 024b/9, 027a/1,
035b/3, 037a/27

G.+ da 024a/27

G.+ dan 026a/17, 026b/3,
027a/25

a'yān-ı G.+ dan 026b/10

G.+ ı 026a/7, 026a/26, 027a/2

kılā'-ı G.+ ı 027a/22

G.+ un 026b/27

G.+ iñ 027a/13

kılā'-ı G.+ iñ 025b/24

Gürciyye Millet adı.

G. 026a/27

Gürci Millet adı.

G. 026a/27, 026b/28

G.+ ler 026a/30, 026b/2,

026b/21

G.+ lerin 026b/4

H

Habbe Han Kişi adı.

H.+ a 032a/21

Hazar Yer adı.

ķavm-i H. 003a/3

baķr-i H. 002b/23, 024b/29,

024a/21

sāķil-i baķr-ı H. 024b/22,

037b/15

Hazret-i Alī Kişi adı.

H. 030b/21, 030b/23

Hākūša Yer adı.

H. 007a/20

Hamedān Yer adı.

H. 002b/19

H.+ a 022b/16, 023b/19

H.+ da 023a/1

ķurb-ı H.+ da 022b/27

H.+ dan 023a/9, 023b/22

Herāt Yer adı.

H. 004a/13, 005a/10, 007a/12,

007b/16, 008a/6, 017a/13,

024b/16, 035a/2, 035a/19,

035a/22

medīne-i H. 007a/11, 007a/13,

015b/7, 018a/21, 018a/23

H.+ a 008a/3, 035a/27

H.+ da 035a/27

H.+ dan 007b/17, 018a/31,

019a/11, 024b/21, 036a/18

Heydāspe Yer adı.

H. 041b/5, 041b/11

Hind Yer adı.

H. 002a/6, 003a/25, 003a/26,

003a/27, 004b/20, 014a/4,

014a/8, 029b/21, 031b/20,

031b/22, 031b/23, 032a/9,

034a/16, 034a/21, 034a/23,

034b/17, 035b/19, 035b/29,

036a/7, 036b/15, 036b/17,

038a/29, 038a/30, 038b/5,

038b/11, 038b/18, 038b/19,
038b/21, 038b/30, 038b/31,
039a/6, 039a/17, 039a/18,
039b/7, 039b/8, 039b/12,
039b/29, 040a/10, 040a/11,
040a/22, 040a/26, 040a/30,
040b/4, 040b/11, 040b/30,
041a/26, 041b/7, 041b/10,
041b/14, 041b/16, 042a/17,
042b/1, 042b/9, 042b/10,
042b/21, 043a/17, 043b/3,
044a/5, 044b/26, 045a/19,
045a/24, 046a/18, 046a/20,
046a/22, 046a/27, 047b/30,
048a/9, 048a/12, 048a/14,
048a/15, 048a/29, 048b/6,
048b/8, 048b/12, 048b/27,
049a/1, 049a/4, 049a/5,
049a/14, 049a/23, 049a/27
ahālî-yi H. 047b/28
baħr-ı H. 002b/21
ħudūd-ı H. 001b/8
memālik-i H. 041a/17, 048a/1
mülūk-ı H. 014a/3
nehr-i H. 038b/22, 040a/18,
049a/30
nizām-ı cedīd-i devlet-i H.
048b/7
pādişāh-ı H. 041b/19

pāy-ı taħt-ı H. 039b/10
ricāl-i devlet-i H. 042a/19
H.+ de 042a/31
memālik-i H.+ de 039b/25,
040b/3
H.+ den 003a/29, 047b/22,
047b/29, 048a/3
a'yān-ı ekābir-i H.+ den
040b/27
nehr-i H.+ den 041a/8
H.+ e 034b/19, 038a/24,
038b/2, 038b/19, 041a/27,
044a/3, 044a/12, 047b/30,
049a/2
diyār-ı H.+ e 039a/5
ħudūd-ı H.+ e 014b/9
memālik-i H.+ e 044a/10
sebük-bār cānib-i H.+ e 038a/29
tāc-ı saltanat-ı H.+ e 045a/17
memālik-i H.+ i 048a/5
nehr-i H.+ i 041a/11
H.+ iñ 038a/27, 049a/22
memālik-i H.+ iñ 039a/2,
041a/22
nehr-i H.+ iñ 039a/3, 040a/12,
040b/22, 048b/18

Ĥıfzı Yer adı.

H. 018a/22

Hindistān Yer adı.

H. 003a/23, 003a/29, 037a/9, 0

38b/28, 039b/8

bilād-ı H. 004a/8

fātiḥ-i H. 040b/1

H.+ a 047b/27

aḳṣā-yı ḥudūd-ı H.+ a 040a/23

H.+ da 047b/28

H.+ ı 034b/3, 034b/15

Hindiyān Millet adı.

H. 044b/4

Hindī Millet adı.

H. 034b/13, 037a/16, 039a/11,

046b/25

H.+ ler 014a/6, 031b/27,

034a/26, 034b/1, 034b/5,

039a/9, 039a/20, 039a/22,

039a/24, 039b/24, 041a/28,

042b/7, 042b/20, 042b/24,

046b/14, 048a/11

H.+ lerden 034a/26, 035b/28,

035b/29, 036b/19, 040a/24,

042a/20, 046b/24

H.+ lere 031b/29, 039a/20,

040a/8, 040a/28, 041a/12,

041a/13, 042a/6, 046a/19

H.+ leri 016b/26, 016b/28,

041b/5, 042a/19, 045b/18,

048b/21

H.+ leriñ 016b/24, 034a/29,

039b/4, 040a/15, 040a/16,

042a/5, 042a/8, 042a/9,

042b/16, 042b/28

Hindusitān Yer adı.

H. 031b/24

H.- ı memālik-i cihān 047b/25

Hindūmend Yer adı.

H. 008a/11, 008a/28, 008b/12,

013b/31, 049a/26

Hūveyze Yer adı.

H. 002b/3

Hürmüz Yer adı.

H. 008b/25, 008b/26, 009a/25,

009a/27, 037b/23

cezāre-i H.+ ũñ 009a/9

Hüseyn bin ‘Alī bin Ebū

Ṭālib Kişi adı.

H. 004b/3, 010a/5

H.+ e 021b/14

Hüseyin Han Kişi adı.

H. 015b/9, 031a/20, 031a/22,
031b/19, 032a/7, 032a/24,
032b/4, 032b/12, 032b/21,
035b/20, 035b/26, 036a/2,
036b/4, 032a/13

H.+ a 031b/9

H.+ ı 035b/21

H.+ m̃ 031a/31, 032a/12,
032a/22, 033a/1, 036b/5

Hamben Yer adı.

H. 049b/30

Harezmi Yer adı.

H. 002b/27

Hazar Yer adı.

baħr-i H. 024b/26

ķavm-i H.+ dan 002b/31

Horāsān Yer adı.

H. 002b/27, 004a/9, 004a/10,
004a/19, 005a/9, 006b/26,
008a/8, 022b/17, 035a/2,
035a/7

ahālī-yi H. 007a/6

bilād-ı H. 005a/10, 007a/3

diyār-ı H. 006b/9

iklīm-i H. 001b/13, 002b/21,
004b/6, 004b/4, 004a/7,
006a/26, 006b/29, 007b/5,
018a/22

pāy-ı taħt-ı H. 006b/3, 007a/15

pāy-ı taħt-ı iklīm-i H. 018a/21

H.+ a 005a/20, 019b/23,
021b/11, 022a/12, 035a/24

H.+ dan 024b/16, 035a/22

Hüdā

esrār-ı H.+ dan 030a/23

I

‘Irāk Yer adı.

‘I.- ı ‘Acem 004a/9

İ

İrān Yer adı.

İ. 002b/14, 005a/20, 035b/24,
037a/9, 048b/31, 049a/20
aķşā-yı ħudūd-ı memālik-i İ.
013b/6

kürsī-yi memālik-i İ. 005a/5

Memān-ı İ. 031a/19

şāh-ı İ. 003b/24

zemîn-i Ī. 004b/5
Ī.-zemînde 033b/4
Ī.+ a 022a/20
memâlik-i Ī.+ a 027a/30
taht-ı Ī.+ a 001b/19, 002a/1,
003b/9, 020b/2, 028a/23
tâc-ı Ī.+ a 033a/23
zemîn-i Ī.+ a 001b/9, 017a/21,
022a/25
Ī.+ da 030b/25
eknâf-ı Ī.+ da 005a/8
memâlik-i Ī.+ da 031a/1,
033a/12
merc-i umûr-ı Ī.+ da 003a/22
mülk-i Ī.+ da 001b/5
taht-ı Ī.+ da 006a/7
tamâmî-i Ī.+ da 019b/10
zemîn-i Ī.+ da 004a/28, 013b/1,
021b/7, 021b/24, 022a/16,
027a/29, 029a/28, 031a/7
eknâf-ı memâlik-i Ī.+ dan
004b/20
zemîn-i Ī.+ dan 020b/13
bilâd-ı sâ'ire-yi Ī.+ ı 005a/7
devlet-i Ī.+ ı 016a/3
memâlik-i Ī.+ ı 017a/5
mülk-i Ī.+ ı 001b/14
taht-ı Ī.+ ı 017a/25, 020b/18
tâc-ı Ī.+ ı 017a/18, 021a/8

Ī.+ ın 016b/24, 017b/8, 022a/26
bilâd-ı Ī.+ ın 003a/10, 033a/4
memâlik-i Ī.+ ın 031a/20
mülk-i Ī.+ ın 027b/9
zemîn-i Ī.+ ın 017a/19

Īrāniyye Yer adı.

umûr-ı devlet-i Ī. 036b/24

Īrānî Yer adı.

tâc-ı Ī. 003b/5, 020b/21,
027b/1, 029a/27
taht-ı Ī.+ de 003b/26, 004b/17
taht-ı nâ-pāyidār-ı Ī.+ niñ
030a/14
taht-ı Ī.+ ye 023b/25, 028a/15,
028b/1, 029b/10, 044a/8
tâc-ı Ī.+ ye 003b/11, 033a/10

İberî Yer adı.

İ. 026b/28

İberyā Yer adı.

İ. 029b/20
İ.+ dır 026b/27
İ.+ ya 027a/1

İbrāhīm Han Kişi adı.

İ. 037b/6, 037b/10

İ.+ ı 035a/17

İ.+ ın 037a/30

İngiltere Yer adı.

İ. 009b/1

İsfarayin Yer adı.

İ. 004a/14

İskender Kişi adı.

İ. 003a/1, 014a/13, 034b/13

leşker-i İ. 003a/2

İ.- i Yūnānī 002b/30, 032a/4

İ.- i Yūnānī'dir 014a/12

İ.- i Yūnānī'niñ 007a/13

İ.- i Yūnānī'ye 034b/3

İskenderiyye Yer adı.

hırmān-ı İ. 007a/14

İslāmiyān Din adı.

İ. 023a/24

İslāmiyet Din adı.

kütüb-i tevārīh-i mu'tebere-i İ.+
den 001b/6

İslāmiyye Din adı.

selāṭīn-i İ. 031a/12

şeri'at-ı İ.+ de 031a/11

tevārīh-i İ.+ de 023a/30

İstanbul Yer adı.

İ.+ da 030b/2

İşfahān Yer adı.

İ. 004a/18, 007a/25, 007b/10,

007b/14, 009b/11, 009b/20,

011a/13, 011b/3, 012a/3,

013a/19, 013a/25, 017a/3,

018a/19, 018a/20, 018b/19,

019a/10, 022b/16, 026a/8,

026a/13, 027b/21, 029a/31,

031b/1, 034a/2, 035a/8,

035a/19, 036b/20, 036b/22,

036b/23, 037a/12, 049b/2

ahālī-yi İ. 011b/17

şehir-i İ. 002a/11, 007b/4,

009b/22, 011b/4, 011b/31,

013a/8, 012b/20, 017a/25,

017b/18, 021a/24

İ.+ a 002a/18, 007b/16, 008b/5,

009a/18, 010b/31, 011a/16,

011a/27, 011b/3, 012a/2,

013a/15, 013a/23, 014a/20,

015b/17, 016a/4, 016a/28,

017a/1, 017a/4, 017b/16,

017b/27, 019a/2, 019a/10,

021b/22, 024a/5, 026a/15,
028a/10, 028b/1, 029b/1,
032a/23, 049b/3
cānib-i İ.+ a 011a/15, 018a/29
sükkān-ı İ.+ a 029a/9
İ.+ da 009b/21, 013a/6,
013a/29, 014a/15, 015b/18,
018a/27, 021b/14, 026b/6,
027b/22, 028a/5, 028a/27,
033a/4, 035a/4, 035a/15,
037b/26
ķarīb-i İ.+ da 012a/3
nefs-i İ.+ da 033b/24
ķehr-i İ.+ da 017b/26
İ.+ dan 002a/26, 002a/31,
011b/2, 011b/17, 014a/16,
015a/20, 015b/21, 015b/24,
016a/1, 019a/16, 022a/12,
023b/22, 025a/6, 028a/27
ķurb-ı İ.+ dan 028a/28
ķehr-i İ.+ dan 002a/23
İ.+ ı 011a/30, 014a/20
ķehr-i İ.+ ı 005a/6, 011a/11,
018b/31
İ.+ ñ 010a/14, 011a/28,
019a/13, 033b/28
ķehr-i İ.+ ñ 007a/28, 010a/13

J

Jeyūs Kiři adı.
J. 023a/23

K

Kaķmīr Yer adı.
k. 049b/17
K. 038b/18, 038b/20, 038b/28
memleket-i K. 038b/26
K.+ de 039a/2
memleket-i K.+ de 038b/26
vilāyet-i K.+ i 039a/2

Kābil Yer adı.
K. 039a/25, 039b/7
ķal‘a-ı K. 039b/9
medīne-i K. 039a/12, 039a/26
K.+ e 038b/18, 044a/1

Kābilistān Yer adı.
K. 038b/18, 039a/4, 039a/8,
039a/24, 040a/7
K.+ a 038b/18
K.+ ı 039a/6

Kelkende Yer adı.
K. 043a/18

Kerkük Yer adı.

K. 023a/5

Kirmān Yer adı.

K. 002b/20, 004a/10, 007b/26,

007b/30, 017a/15, 023a/10

ḥadd-i K.+ a 007b/26

Kirmāşır Yer adı.

K. 007b/31, 008b/10, 008b/13,

008b/14

Köprülü-zāde ‘Abdullāh Paşa

Kişi adı.

K. 024a/6

Ḳabartay Yer adı.

Ḳ. 024a/23

Ḳandehār Yer adı.

Ḳ. 001b/8, 003a/30, 003b/18,

007a/19, 007b/7, 008b/4,

008b/7, 011a/8, 013b/29,

013b/30, 014a/7, 014a/12,

014a/13, 014a/25, 014a/27,

015b/8, 015b/9, 015b/10,

015b/29, 016a/18, 016a/23,

016b/22, 017a/3, 018a/22,

022b/17, 024b/18, 028b/7,

031a/20, 031a/22, 031b/8,

031b/20, 032a/1, 032b/26,

032b/27, 034a/23, 034a/31,

034b/25, 035b/8, 035b/16,

036b/22, 036b/28, 037a/7,

037a/18

‘āzim-i rāh-ı Ḳ. 035a/11

Ağvāniyān-ı Ḳ. 032a/7

ḥudūd-ı Ḳ. 035a/31

ḳal‘a-ı Ḳ. 035b/27

memleket-i Ḳ. 031a/23

vālī-yi Ḳ. 016b/16

Ḳ.+ a 003a/30, 014a/18,

014a/19, 014a/26, 015b/9,

016a/17, 031b/6, 032a/23,

032b/21, 034a/28, 035b/12,

038b/5

cānib-i Ḳ.+ a 015b/27

ḥudūd-ı Ḳ.+ a 035a/28

ḳurb-ı ḥudūd-ı Ḳ.+ a 015b/29

Ḳ.+ da 003b/4, 032a/11, 049b/1

ḥudūd-ı Ḳ.+ da 035a/23

ḥükümet-i Ḳ.+ da 016b/17

Ḳ.+ dan 008b/5, 014b/13,

024b/16, 049a/2

Ḳ.+ ı 040a/10

ḳal‘a-ı Ḳ.+ ı 035b/22

Ḳ.+ iñ 003b/7, 016a/7, 032a/16,
032b/22, 033a/3, 034b/29,
038a/30
Ḳal‘a-ı Ḳ.+ iñ 016b/22

Ḳaraca Yer adı.
Ḳ. 037b/7

Ḳaradeñiz Yer adı.
Ḳ. 024a/20, 027a/16

Ḳarş Yer adı.
Ḳ.+ a 026a/5

Ḳazvīn Yer adı.
Ḳ. 013a/18

Ḳāmerūn Yer adı.
Ḳ. 008b/29

Ḳārūn Kişi adı.
māl-ı Ḳ.+ a 015a/31
Ḳ. ī- yi sālī 049b/5

Ḳāsım Ḥan Kişi adı.
Ḳ. 002b/4

Ḳāyin Yer adı.
Ḳ. 007b/20

Ḳırım Yer adı.

Ḳ. 022a/20, 022a/25, 024a/15,
024a/22, 024b/12, 024b/22,
024b/31

Ḳ. 024a/17

Ḳubān Yer adı.
nehr-i Ḳ. 024a/20

L

Latin Millet adı.
lisān-ı L.+ den 001b/2

Lāhor Yer adı.

L. 041a/5, 041b/2, 041b/20,
042a/23, 042a/30, 042b/3,
043b/29, 048b/17
medīne-i L. 041a/23, 042b/3
şehr-i L. 042a/27
L.+ a 041a/16, 041b/8, 041b/20,
042a/21

L.+ ı 041b/11, 042a/22

L.+ iñ 041b/15

Lengür Yer adı.

L. 014b/14, 014b/16, 015b/7,
016b/7, 032b/30, 034a/24,
035a/3, 035a/22
ğal'a-ı L. 014b/16, 014b/30
L.+ de 035b/5
L.+ den 015b/9, 036a/18
L.+ e 035b/12

Lezgi Millet adı.

L. 024a/7, 025a/15, 037a/24
L.+ ler 025a/16, 037b/3,
037b/7, 037b/11, 037b/16
L.+ lerden 024a/14, 025a/24
L.+ lere 025a/11, 037b/14
L.+ leri 024a/11, 025b/6,
025b/8, 037a/17, 037a/21,
037a/22, 037b/6
L.+ leriyle 024a/16
L.+ leriñ 024b/10, 037a/29
tavā'if-i L.+ ye 037b/12

Lezgiyān Millet adı.

L. 024a/7, 035a/17
L.+ a 025b/2

Lücām Yer adı.

L. 018a/22

Maḥmūd Kişi adı.

M. 003b/4
M.+ a 003b/10, 003b/11
M.+ dan 012b/5
M.+ ı 003b/2, 003b/11
M.+ uñ 003b/8, 009a/6

Maḥmūd Ḥan Kişi adı.

M.+ iñ 017a/24

Māzenderān Yer adı.

M. 002b/8, 002b/23, 004a/9,
005b/5, 013a/14, 035a/7
memleket-i M. 002b/26
M.+ a 002a/25, 003b/16
cānib-i M.+ a 005b/27
M.+ da 003a/24, 005b/25,
024b/21
M.+ dan 006a/31, 006b/8
M.+ dān 024b/21

Mecūsī Mezhep adı.

M.+ ler 043a/25, 043a/26
M.+ lerden 045a/25

Mekke- i Mükerreme

Yer adı.

M.- i M. 'de 029b/25

M

M.- i M.'den 004b/8

Memān Yer adı.

M.- ı Īrān 031a/19

Mesket Yer adı.

M. 037a/17, 037a/18, 037b/17,
037b/21, 037b/22, 037b/27,
038a/1

M. 037b/28

M.+ de 038a/3

M.+ e 038a/4

Meşhed Yer adı.

M. 004a/16, 005a/11, 005a/15,
017a/14

‘ibādet-i M. 006b/13

nevāḥī-yi M. 006b/13

M.- i mu‘allā 004b/1, 004b/12,
004b/28, 006b/22

ṭavāf-ı M.- i mu‘allā 006b/28

M.- i mu‘allāya 004a/29

M.- i mu‘allāyı 004b/17,
006b/12

M.+ den 004a/15, 005a/27

M.+ i 004b/19

şehr-i M.+ i 006b/27

Mıṣır Yer adı.

M. 024a/6

Mīr Eşref Kişi adı.

M. 012b/5

M.+ iñ 001b/10, 002a/2

Mīr Hüseyn Kişi adı.

M. 003a/30, 007b/8, 016b/16

M.+ e 014a/27, 014b/1

M.+ iñ 003b/17

Mīr Hüseyn Han Kişi adı.

M. 015b/29

Mīr Maḥmūd Kişi adı.

M. 001b/9, 002a/28, 003b/5,
009a/8

M.- ı ḥünrīzkār 012b/3

M.+ a 002b/5, 009a/7

M.+ iñ 002a/2, 003b/1, 011b/10

Mīr Üveys Kişi adı.

M. 001b/9, 003b/7, 016a/21

Mīrzā Süleymān Kişi adı.

M. 002a/27, 002a/30

M.- ı Āşefī’yi 013a/7

Mīrzā Şāh ‘Abbās Kişi adı.

tıfl-ı M. 028a/18

M. 038b/18

Moğol Millet adı.

M. 003a/4

Mūsā Kişi adı.

‘Alī er-Rızā bin M. bin Ca‘fer
bin Muḥammed bin ‘Alī bin el
004b/2

Moskov Yer adı.

M. 022a/20, 022a/22, 022a/25,
022a/28, 022a/29, 022b/3,
022b/4, 022b/5, 022b/7, 022b/8,
022b/12, 034a/21

‘Alī er-Rızā bin M.+ nıñ
004b/11

Moskova Yer adı.

M. 022a/20

Müvermeyki Kişi adı.

M. 007a/20

N

Moskovlu Kavim adı.

M. 022b/9, 024a/25
M.+ nuñ 002b/18, 022a/26,
024a/24

Nādir Kişi adı.

N. Kulı 003b/22, 004a/23,
004b/22, 004b/31, 005a/4,
005a/16, 005a/23, 005b/9,
005b/18, 005b/22, 005b/23,
005b/26, 006a/14, 006a/15,
006a/18

Muğan Yer adı.

M. 024b/22, 024b/23, 028a/31
M.+ a 024b/22, 025a/11
M.+ dan 025a/11

N. Kulı’nıñ 005a/15

N. Kulı Han 006b/8

Muḥammed Kişi adı.

Şāh M. 041b/15
M. Şāh 046a/13

N. 003b/24, 004a/7, 006a/16,
034b/10, 036a/3, 038a/7,
044b/3, 046a/7, 046a/16,
046a/29, 049a/1, 049a/26

N. 039b/22

Multān Yer adı.

N.- i gādir 029b/9

N.- i merķūm 004a/14, 004a/17, 004a/23	031a/6, 031a/9, 031a/14, 031b/6, 032a/22, 032b/4,
N.- i merķūmuñ 003b/29, 004a/3	033a/2, 033a/3, 033a/8, 033a/17, 033b/10, 033b/14,
N.- i şāhib-i tedbīr 030b/28	034a/11, 034a/16, 034a/31,
N.+ den 044b/7	034b/2, 034b/17, 034b/31,
ţaraf-ı N.+ den 035b/25, 049a/18	035a/9, 035a/27, 035a/29, 035b/3, 035b/6, 035b/9,
N.+ e 004a/31, 006a/11, 006a/13, 039b/9, 039b/30, 042a/13, 044b/8, 045a/5, 046a/12, 047b/4	035b/15, 035b/16, 035b/31, 036b/8, 036b/20, 037a/21, 037a/13, 033a/27, 038a/8, 038a/9, 038b/1, 038b/13,
dest-i N.+ e 040b/10	039a/13, 039a/16, 039a/31,
gūş-ı N.+ e 005a/29, 005b/26	039b/24, 039b/31, 040a/6,
huzūr-ı N.+ e 048b/11	040a/24, 040b/27, 041a/4,
ţaraf-ı N.+ e 047b/18	041a/5, 042a/14, 042a/24,
N.+ i 049a/21	042a/28, 042b/3, 042b/18,
N.+ iñ 004b/29, 004b/31, 006a/9, 006a/10, 033a/10, 036a/4, 037a/30, 037b/10, 039a/20, 039a/25, 041a/26, 042b/14, 042a/25, 044a/10, 044b/1, 045a/3, 045a/13, 046a/14, 046a/18, 046a/31, 046b/4, 047a/18, 047b/2, 048a/3, 049a/5	042b/24, 043a/7, 043b/28, 044a/8, 044a/9, 044a/24, 044b/4, 044b/9, 044b/25, 044b/31, 045a/17, 046a/11, 046a/13, 046a/22, 046b/21, 046b/27, 046b/29, 046b/31, 047a/15, 047a/16, 047a/25, 048b/8, 048b/15, 048b/26, 048b/27, 049a/19, 049a/20,
Nādir Şāh	049a/22, 049a/24, 049a/26,
N. 029a/30, 029a/31, 029b/5, 030a/5, 030a/12, 030b/6,	049a/29, 049b/5

N.+ a 030a/24, 031a/21,
031a/30, 034a/24, 036a/6,
036b/8, 036b/15, 037a/20,
038b/3, 039b/7, 044b/22,
044b/29, 044b/31, 045b/11,
046a/26, 049a/6

sem‘-i N.+ a 035a/25

N.+ dan 042a/27, 043b/12

N.+ ı 044b/19

N.+ ın 029b/10, 032a/26,
035b/21, 036a/25, 036b/21,
037b/16, 037a/18, 037b/19,
037b/26, 038a/4, 038b/10,
038b/17, 039a/22, 039a/23,
039b/8, 040a/4, 040b/3,
042b/26, 044a/30, 044b/11,
044b/20, 045a/26, 045b/15,
047b/22, 048b/25, 049b/19

Necdī Kişi adı.

Şeyh N.+ ler 031a/3

Nīl Yer adı.

nehr-i N. 038b/23

Nīlāb Yer adı.

N. 040b/10, 040b/11, 041a/7

Nīsābūr Yer adı.

N. 004a/13, 004a/14, 005a/11,
005a/14, 005a/27, 005b/3

şehir-i N. 006b/3

N.+ a 005b/19, 006b/6

şehir-i N.+ a 006b/3

N.+ da 005b/23, 006a/30

N.+ dan 005b/5

Nijlūk

N. 047a/5, 047a/17

O

Oset Yer adı.

O. 024a/27

‘Osmān Kişi adı.

‘O. 030a/15, 030a/19

‘O. Paşa 023a/31, 023b/1,
023b/28

‘O.+ dan 023a/27

‘Osmāniyān Yer adı.

‘O. 004a/17, 022b/15, 023b/27

‘asker-i girān-ı ‘O. 025b/21

‘O.+ a 044a/6

memālik-i maḥrūse-i ‘O.+ a
023a/29

‘O.+ dan 025a/23

‘O.+ ın 017b/10

‘**Osmāniyye** Yer adı.

devlet-i ‘aliyye-i ‘O. 026a/10,
027a/27, 030a/6

devlet-i ‘aliyyeyi ‘O. 017a/22

devlet-i ‘O. 013b/4, 018b/14,
022a/30, 029b/18

memālik-i ‘O. 004a/5

ricāl-i devlet-i ‘O. 018b/3

Āṣṣiyane-yi devlet-i ‘O. 013a/4
devlet-i ‘aliyye-i ‘O.+ den
024a/6

ṭaraf-ı devlet-i ‘O.+ den
026a/17

selāṭīn-i ‘O.+ niñ 023a/29

devlet-i ‘O.+ ye 002b/20,
022a/1

‘**Osmānlı** Yer adı.

‘O. 017b/4, 017b/9, 018a/8,
020b/3, 023a/13, 023a/17,
023b/10, 023b/23, 023b/26,
023b/27, 025a/3, 025b/21,
025b/23, 025b/26

ehl-i ‘O. 020a/17

‘O.+ nıñ 030b/30

‘O.+ ya 026a/28

‘O.+ yı 025b/1

‘**Osmānliyyān** Yer adı.

‘O. 023a/11, 023b/12, 023b/24,
026a/26

‘O.+ ın 026a/27

‘**Osmān Sulṭān Maḥmūd Ḥan**
Kişi adı.

‘O. 030a/22

Ö

‘**Özbek** Millet adı.

Ö. 008a/5, 024b/18, 032b/26,
034a/28, 034b/26, 035b/1

Ö.+ i 031b/29

P

‘**Pencāp** Yer adı.

P. 041a/19, 041a/20, 041a/21,
041b/7, 041b/13

P.+ ı 042a/18

‘**Peterburg** Yer adı.

P.+ a 022a/22

‘**Petros Elkisviç** Kişi adı.

P. 022b/1

Pompeyuş Kişi adı.

P. 027a/1, 027a/4

Romanī Millet adı.

R.+ lerden 026b/31

R

Rāyā Yer adı.

r. 043a/25, 043a/26

Rus Millet adı.

memālik-i R. 004a/5

Revāfız Mezhep adı.

R. 030b/21

R.+ ın 031a/1, 031a/2

Rūm Yer adı.

arż-ı R. 027a/15

arż-ı R.+ a 025a/28

Revān Yer adı.

R. 002b/19, 021b/18, 023a/4,

024b/13, 025a/8, 025b/13,

025b/20, 025b/21, 025b/28,

025b/30, 026a/7, 026a/12,

026a/17, 026a/23, 026a/24,

027a/15, 029b/20

cānib-i R.+ a 025b/26

R.+ ın 025b/23

Rūmiyye

R. 022b/26, 023b/16, 023b/19,

049a/3

Rüstem Kişi adı.

R.+ ler 037a/13

S

Rızā Ḳulī Mīrzā Kişi adı.

R. 033a/8

R.+ yı 033a/12

Şafeviyān Yer adı.

dūdman-ı Ş. 012b/9

eşher-i Ş. 003a/6

ḥānedān-ı Ş. 009a/18, 020b/19

pāy-ı taht-ı şāhān-ı Ş. 005a/6

Roma Yer adı.

R. 027a/2, 027a/4

şāhān-ı Ş. 004b/5, 023a/26,
026b/10, 027a/20, 027b/17,
030b/23
hānedān-ı Ş.+ a 005a/20
memālik-i Ş.+ a 014a/6
şāhān-ı Ş.+ iñ 001b/3

Şafeviyyāt Millet adı.

‘ırķ-ı Ş.+ ı 027b/14

Şafeviyye Yer adı.

‘adū-yı devlet-i Ş. 006a/5
devlet-i Ş. 002a/21, 007a/16,
013b/9
hādīm-i binā’-yı devlet-i Ş.
020b/2
hānedān-ı Ş. 001b/15
hānedān-ı Ş. 021a/13, 028a/7,
028b/15, 028b/23
devlet-i Ş.+ de 006a/2, 006a/3
devlet-i Ş.+ niñ 002b/14
hānedān-ı Ş.+ niñ 021a/11
şāhān-ı Ş.+ niñ 002b/13
binā’-yı devlet-i Ş.+ ye 016b/1
devlet-i Ş.+ ye 001b/12
hānedān-ı Ş.+ ye 002b/24,
003a/16
hānedān-ı kādīm-i Ş.+ ye
003b/25

hānedān-ı Ş.+ ye 009a/5,
049b/26

işgüzār-ı hānedān-ı Ş.+ ye
021b/18

hāl-i hānedān-ı Ş.+ yi 006a/6

te‘alluķāt-ı hānedān-ı Ş.+ yi
002a/29

Şafī Kulu Han Kişi adı.

Ş.+ iñ 021b/19

Şafī Mīrzā Kişi adı.

Ş. 002b/2

Şafiyü’-d-dīn Mezhep adı.

Ş. 030b/17

Sa‘īd Aḥmed Han Kişi adı.

S. 009a/4

Sābā Yer adı.

S. 035a/30

Sālyānā Yer adı.

S. 035a/30

Semerķand Yer adı.

S. 031b/29, 032a/3, 032b/25,
034a/27

medīne-i S. 032a/5

nehr-i S. 038b/22

Semerḳandiyān Yer adı.

S. 031b/31

Siyūn Yer adı.

S. 024a/27

Senābād Yer adı.

S. 004b/4

Sultān Murād Ḥan Kişi adı.

S. 023a/28

Seyyid ‘Alī Ḥan Kişi adı.

S. 009b/10, 009b/15, 009b/24,
009b/26, 011a/4, 011a/6,
011a/7

S.+ a 009b/9, 009b/24

S.+ ıñ 009b/14, 009b/17, 011a/5

Sünnī Mezhep adı.

S. 030b/26, 031a/1, 033b/27,
049b/7

Ş

Sicistān Yer adı.

S. 007b/29, 008a/8, 008a/10,
018a/22

ıḳlīm-i S. 007b/24

nevāḥī-yi S. 004a/8

cānib-i S.+ a 008a/10

S.+ ıñ 007b/19

ıḳlīm-i S.+ ıñ 008a/27

Şamāḥı Yer adı.

Ş. 024a/12, 025a/11, 025a/13,
025a/18, 025a/27, 025a/28,
025a/31, 025b/11, 037a/21

Ş.+ dan 025b/12

şehir-i Ş.+ nıñ 025a/20

Ş.+ ya 024b/10, 025a/13,
025a/31

Sin Yer adı.

nehr-i S.+ e 023a/16

Şāh ‘Abbās Kişi adı.

Ş. 008b/26, 009b/1, 037b/24,
038a/22

Ş.- ı bīçāre 028a/17

Ş.- ı büzürge 003a/6

Ş.- ı büzürgtere 031a/16

Sind Yer adı.

S. 038b/19, 038b/20, 038b/21

Ş.- ı büzürgüñ 033a/24

Ş.- ı Kebîr 007a/17, 024b/30

Ş.- ı Kebîr'îñ 025a/13

Ş.- ı sālîs 022a/21

Ş.- ı sâñî 014a/5

Ş.- ı şağîr 028a/14, 028b/16

Ş.+ îñ 008b/12, 033a/28, 034a/9

Şāh Hüseyn Kişi adı.

Ş. 001b/15, 002a/31, 011b/29,

013b/9, 019a/16, 021b/13,

021b/15, 021b/20

Ş.- i bîçāre 012b/5

Ş.+ e 001b/4, 002a/15

Ş.+ i 012b/9, 013a/7, 016b/2

Ş.+ îñ 002a/12, 009a/6,

011a/29, 021b/13, 033a/9

Şāh İsmā'îl Kişi adı.

Ş.- Erdebilî 030b/17

Ş.- i Erdebîl'den 001b/4

Şāh Muḥammed Kişi adı.

Ş. 040a/9, 043a/7, 043b/2,

044a/6, 044a/11, 044b/7,

044b/11, 044b/28, 045a/8,

045a/19, 045b/18, 045b/28,

045b/31, 046a/8, 046a/11,

046a/13, 046a/25, 048b/22,

049a/17, 049a/21, 049a/25

Ş.+ den 044b/26, 046a/6

Ş.+ e 044a/1, 044a/8, 045a/7,

045a/15, 045a/19, 045a/22,

045b/18, 046a/10, 048b/12,

048b/19

Ş.+ i 044a/31, 046a/16

Ş.+ îñ 043a/4, 044a/4

Şāh Muḥammed Mîrzā

Kişi adı.

Ş. 043b/9

Şāh Süleymān Kişi adı.

Ş.+ îñ 028a/8, 028b/24

Şāh Ṭahmās Kişi adı.

Ş. 003a/23, 003a/24, 003a/29,

003b/3, 003b/15, 006a/9,

006a/21, 006b/12, 006b/18,

006b/24, 006b/27, 007a/25,

008a/2, 008a/31, 008b/7,

009a/21, 009b/8, 011a/14,

011b/27, 012a/3, 012a/26,

012a/27, 012b/11, 016a/5,

017a/19, 017a/20, 017a/31,

017b/14, 019a/6, 019a/18,

021b/20, 022a/1, 028a/15,
031b/10, 031b/13
Ş.- ı bîçâre 022a/12
Ş.- ı bîçâreniñ 020b/1
Ş.- ı sâlis 001b/17
Ş.+ a 003b/19, 003b/22,
003b/26, 007a/24, 021b/9,
028a/19
Ş.+ ın 005b/24, 005b/28,
006a/18, 008a/26, 010a/4,
012a/1, 017b/5, 019b/25,
020a/15, 020b/19, 021a/25,
023b/25, 028a/10, 028a/13,
031a/25

Şâh Nâdir Kişi adı.

Ş. Melikü'l-Mülk 046a/28
Ş. 028b/31, 030a/25, 033a/14,
034a/7, 035b/22, 040b/19,
041a/31, 046a/23, 046a/26,
049a/17

Ş.- i 'alemdâr-ı çâr-küşe 029b/6
Ş.+ e 034a/12
Ş.+ i 044a/11

Şattü'l-'arab Yer adı.

ş. 023a/19

Şeyh Ahmed bin el-hâc
Muhammed Neşâî Kişi adı.
Ş. 049b/31

Şirâz Yer adı.

Ş.+ dan 016a/7

Şirvân Yer adı.

Ş. 002b/18, 024a/8, 025a/14,
027a/15, 037b/13
bahr-ı Ş. 002b/27
bahr-i Ş. 022a/30
Ş.+ a 024b/10
Ş.+ da 022b/3
Ş.+ ın 025b/13
memleket-i Ş.+ ın 024a/12

Şî'î Mezhep adı.

Ş. 003a/6, 030b/21, 033b/27
mezheb-i Ş. 003a/16

Şirâz Yer adı.

Ş. 007b/17, 008a/6, 009a/17,
009b/8, 009b/11, 009b/21,
009b/25, 011a/15, 013a/31,
014a/16, 014a/22, 016a/5,
016a/17, 037b/26
sefer-i Ş. 008a/8
şehir-i Ş. 007b/13, 013b/1

Ş.+ a 007b/17, 007b/27, 008a/3,
009a/13, 009a/17, 009b/12,
011a/6, 015b/24, 017a/15
medīne-i Ş.+ a 009a/1
Ş.+ da 014a/16, 015b/24
Ş.+ dan 015b/27
medīne-i Ş.+ dan 017a/20
kal'a-ı Ş.+ ı 016a/8
şehr-i Ş.+ ı 007b/11
şehr-i Ş.+ ın 009b/21

T

Taberistān Yer adı.
T. 024b/14, 029b/20

Tatar Kavim adı.
T. 024a/3, 024a/24, 024a/25,
024a/26, 024b/8, 024b/11,
024b/31, 025a/3, 025a/27,
035a/23, 035b/5
re's-i T. 044b/23
T.+ ı 008a/5, 032b/26, 034b/26,
035b/1
T.+ lara 035b/4
T.+ lardan 035b/11
T.+ ları 035b/10
T.+ larından 024b/19
T.+ larını 031b/29

T.+ larının 034a/28

Tatarān Kavim adı.
T.+ ı 026a/26

Tāurus Yer adı.
T. 035a/20

Tebrīz Yer adı.
T. 002b/19, 023a/5, 035a/16,
037a/30
T.+ den 013a/5, 025a/11,
028a/30, 037a/31
T.+ e 025a/7

Tebūd Kişi adı.
T. 023a/23

Terākime Kavim adı.
akvām-ı t. 005b/10
ğāret-i mu'tād-ı T.- i 'aşā'ir
008a/20
mütemekkin-i T.+ den 004a/21
T.+ leri 001b/13
T.+ si 004a/19, 022b/26

Tiflis Yer adı.

T. 023a/2, 024b/9, 025b/12,
026b/11, 027a/3, 027a/21,
037a/31, 037b/5
T.+ den 037b/7
T.+ i 027a/2
eyālit-i T.+ i 026b/11

Tiğriş Yer adı.
nehr-i T.+ iñ 023a/19

Timur Kişi adı.
T. 032a/6, 034b/13
T.- ı cedīd 003b/31
T.+ a 003b/31
T.+ uñ 044a/2, 045a/4

Türkistān Yer adı.
T.+ dır 004a/9

Türkī Kavim adı.
lisān-ı T.+ ye 001b/2

Ṭabas Yer adı.
Ṭ. 035a/21

Ṭaberistān Yer adı.
Ṭ. 002b/26

Ṭabes Yer adı.

Ṭ. 007b/20

Ṭāgistān Yer adı.
Ṭ. 002b/17

Ṭahmās Kişi adı.
Ṭ. 003a/20, 007b/16, 015b/8,
025a/16, 028a/18
Şāh Ṭ. 021b/2, 028a/10
Ṭ. Ḥan 004a/21, 009b/6,
019b/29
Ṭ.+ Ḥan'a 017b/7

Ṭahmās Kulu Kişi adı.
Ṭ. 007a/23, 010b/14, 013a/18,
013b/5, 014b/27, 015a/8,
015a/16, 015a/27, 015a/31,
015b/7, 015b/12, 015b/31,
016b/1, 016a/25, 023a/3,
016b/13, 018a/19, 018b/31,
020b/24, 021a/4, 022b/15,
022b/28, 023b/6, 023b/24,
023b/28, 025a/10, 025a/31,
025b/11, 029b/4
Ṭ.- yı Ḥannās 020b/16,
021a/22, 022a/14
Ṭ.+ dan 014a/26, 020b/7
Ṭ.+ ya 015a/15
Ṭ.+ yı 015b/26, 016b/6

Ṭahmās Kūhī Ḥan Kişi adı.

Ṭ. 003b/21, 003b/23, 006a/17,
006b/26, 006b/29, 006b/31,
007a/12, 007a/18, 007b/5,
007b/28, 007b/31, 008a/24,
009a/2, 009a/25, 009b/9,
009b/13, 009b/20, 009b/26,
010a/19, 010b/22, 011a/5,
011a/10, 011b/19, 011b/25,
012a/5, 012a/8, 013a/16,
013a/26, 013b/23, 016b/11,
016b/22, 016b/23, 017a/2,
017a/3, 017a/16, 017a/31,
017b/1, 017b/28, 017b/29,
018a/19, 018a/30, 018a/31,
019a/10, 019a/18, 019a/19,
019b/19, 019b/20, 019b/25,
020a/13, 021a/7, 021a/19,
021b/23, 021b/28, 021b/30,
022a/6, 022a/7, 022a/20,
022b/8, 023a/8, 023a/12,
023b/29, 024b/11, 025a/5,
025a/6, 025a/18, 025a/30,
025b/3, 025b/19, 025b/22,
026a/6, 026a/23, 027a/27,
027b/7, 027b/21, 028a/21,
028b/11, 028b/29, 028b/31,
029a/27, 031b/11, 031b/15

‘avdet-i Ṭ. 011a/10, 026a/8

Ṭ.- ı ‘anīfiñ 022b/23

Ṭ.- ı ġaddār 022a/9

Ṭ.- ı qalleş-i cihān 019a/29

Ṭ.- ı meẓālim-kārīñ 013b/17

Ṭ.- i bed-fi’āl 028a/22

Ṭ.+ a 001b/13, 006a/26, 007a/3,

007a/21, 007a/26, 008a/2,

013a/25, 013b/22, 017b/19,

019a/5, 019a/7, 022b/9,

022b/14, 023b/7, 024b/12,

026a/19, 028b/28

Ṭ.+ dan 009b/15, 023a/31,

025a/4, 026a/9

Ṭ.+ dır 028b/28

Ṭ.+ ı 016a/28, 019a/24

Ṭ.+ ñ 002a/6, 008a/4, 009b/16,

010a/3, 010b/14, 010b/18,

015b/25, 017a/19, 018b/10,

019a/22, 021a/1, 021a/14,

021b/8, 023b/2, 023b/3, 023b/4,

023a/6, 026a/11, 026a/24,

028a/11, 028a/15, 028a/29,

028a/31, 028b/9, 029a/9,

029a/11, 029a/16

Ṭahmās Mīrzā Kişi adı.

Ṭ. 002a/11, 002a/14, 002a/17,

002a/26

Y

Ṭahmās Ṣāh Kişi adı.

Ṭ. 002b/8, 003a/17, 003a/31,
003b/12, 012b/28, 017a/28,
018a/31, 019a/16, 019b/12,
020a/12, 021a/18

Ṭ.+ a 009a/9, 021a/20, 022a/8,
022b/11

Ṭ.+ ı 001b/15, 006a/7

Ṭ.+ iñ 002a/3, 020a/25, 021a/2,
021b/29, 021b/30, 022a/5

Ṭahrān Yer adı.

Ṭ. 005b/24

Ṭ.+ da 002b/9

Yezd Yer adı.

Y. 007b/20

Y.- i cedīddir 010a/12

Y.- i ḳadīm 010a/13

Y.+ iñ 010a/12

Yezīd Kişi adı.

misāl-i Y. 027b/19

Yūnān Millet adı.

mülūk-ı Y. 026b/30

mülūk-i Y.+ dan 023a/23

Z

Ṭūs Yer adı.

bilād-ı Ṭ.+ da 004b/4

Zāre Yer adı.

Z. 007b/18, 008a/13

U

‘Urfā Yer adı.

‘U. 002b/26

Zerenc Yer adı.

Z. 008a/2

V

Van Yer adı.

V. 023b/16

SONUÇ

Bu çalışmada Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi 2178/1 demirbaş numaralı Türkçe Tarih ve Coğrafya Yazmaları Koleksiyonu'nda bulunan İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı eser incelenmiştir. 1829 (H. 1245) tarihinde yazılan eserin yazarı İbrahim Müteferrika (1674-1745), müstensihi Ahmet b. Mehmet Neşati'dir. Bu eser İran tarihi ve coğrafyası hakkında bilgiler içermektedir. Şiraz, Meşhed gibi çoğunlukla İran'ın olmak üzere Kabil, Herat, Kaşmir gibi savaştığı ülkelerin şehirlerinin de tafsili yapılır. Kimi yerlerin bulunduğu konumu, dağları, nehirleri, halkı, geçim kaynağı, eski adı, havası, suyu, iklimi, toprağı gibi detaylı özellikleriyle izah edilir.

Çalışmanın giriş bölümünde eser ve yazar hakkında bilgi verilmiş, eserde anlatılan Nadir Şah'ın hayatı kısaca anlatılmıştır. Ardından dil incelemesi yapılarak metnin ses ve şekil özellikleri ortaya konulmuştur. Ses bilgisi bölümünde sesler ve ses olayları; şekil bilgisi bölümünde ise kelime türleri, çekim ve yapım ekleri eserden örnekler vererek ele alınmıştır. Sonrasında İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı metin transkribe edilmiştir. Üçüncü bölümde ise metnin sözlük-dizini hazırlanmıştır. Çalışmanın sonunda metnin tıpkıbasımı verilerek eserin bir bütün halinde ortaya konması amaçlanmıştır.

İcmal-i Ahval-i Nadir Şah adlı eserin transkribe edilip dil incelemesinin yapılmasıyla Osmanlı Türkçesi ve tarih çalışmalarına katkı sağlanmak amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

Afyoncu, Erhan:

"İbrâhim Müteferrika", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 21, 2000, s. 324-327.

Altuntek, N. Serpil:

"İlk Türk Matbaasının Kuruluşu ve İbrahim Müteferrika", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 10, 1993, s. 191-204.

Ateş, Abdurrahman:

"Avşarlı Nadir Şah Döneminde Osmanlı-İran İlişkileri", Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2001.

Ayverdi, İlhan:

Kubbealtı Lugatı-Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul: İş Bankası Yay., 2006.

Çelik, Muhammet Bilal; Sadat, Sayed Shafiqula:

"Nadir Şah'ın Afganistan Seferi ve Burada Kurduğu Düzen", **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 67, 2020, s. 471-479.

Devellioğlu, Ferit:

Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Kitabevi Yay, 2003.

- Dilçin, Cem: **Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara: TDK Yay., 2009.
- Ergin, Muharrem: **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul: Bayrak Yay., 2008.
- Karaağaç, Günay: **Türkçenin Söz Dizimi**, İstanbul: Kesit Yay., 2012.
- Karaağaç, Günay: **Türkçenin Ses Bilgisi**, İstanbul: Kesit Yay., 2015.
- Kartallıoğlu, Yavuz: “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, **Turkish Studies**, 3/6, 2008, s. 449-470.
- Kırca, Umut: “**Nadir Şah Döneminde Afşarlıların Babürlüler ve Türkistan Hanlıkları İle İlişkileri (1736-1747)**”, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2018.
- Kimya, Osman: “Nadir Şah Afşar Dönemi Osmanlı-İran Münasebetleri İle İlgili Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, 5/14, 2018, s. 48-66.

- Korkmaz, Şerif: “İbrahim Mütefferika ve İlk Türk Matbaası”, **Dini Araştırmalar**, 2/5, 1999, s. 285-297.
- Korkmaz, Zeynep: **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara: TDK Yay., 1992.
- Korkmaz, Zeynep: **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, Ankara: TDK Yay., 2009.
- Korkmaz, Zeynep: **Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi**, Ankara: TDK Yayınları, 2013.
- Osmanlıca Sözlükler: Osmanlıca Sözlükler: <https://www.osmanlicasozlukler.com/> (2022, Temmuz 3)
- Özcan, Azmi: “Nâdir Şah”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 32, 2006, s. 276-277.
- Özkan, Mustafa: **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995.
- Özkan, Mustafa, Hatice Tören Ve Osman Esin: **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001.

Redhouse, James William:

Redhouse's Turkish Dictionary,
London: 1880.

Sami, Şemsettin:

Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yay.,
1978.

Sadat, Sayed Shafiqula:

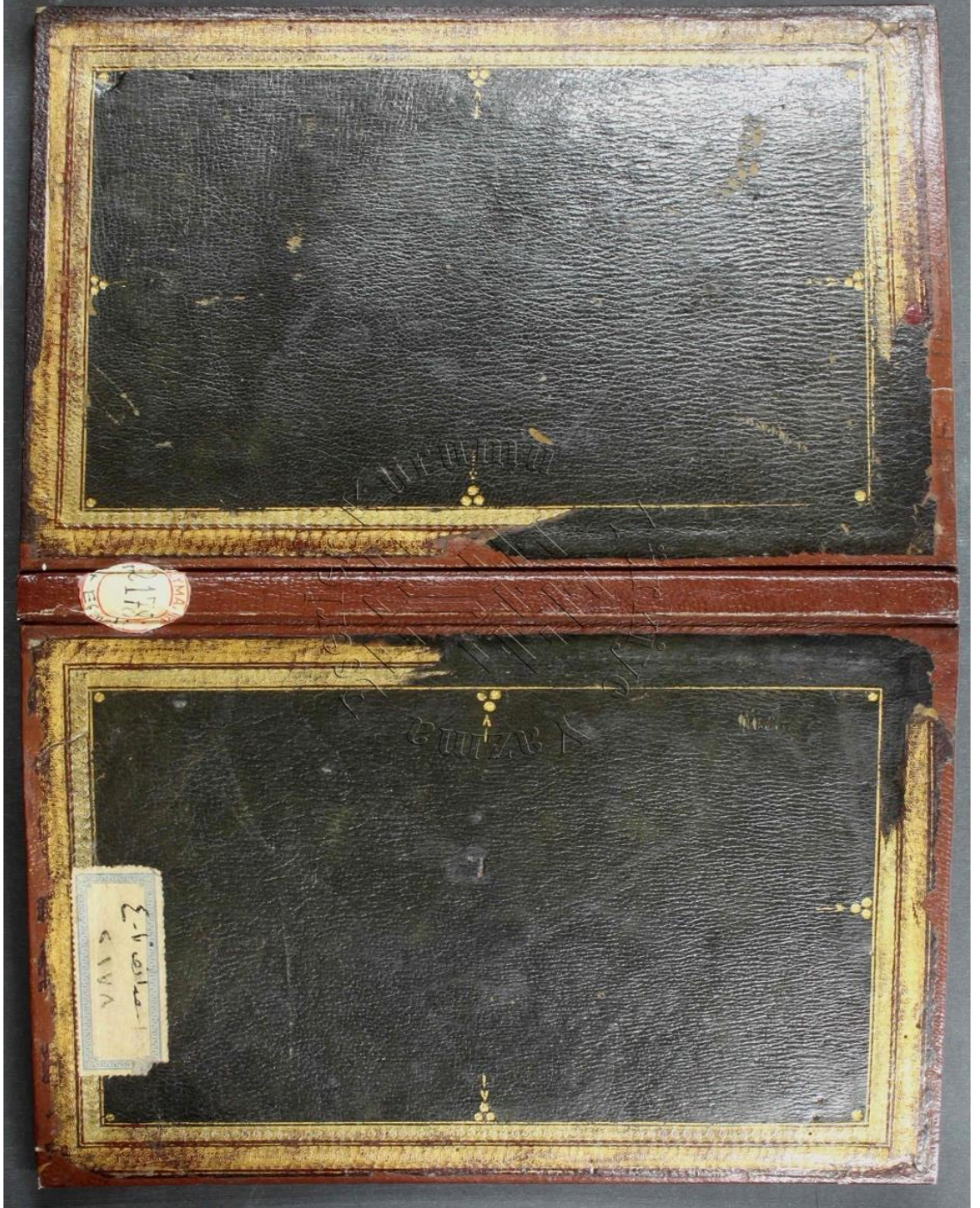
**“Nadir Şah Döneminde
Afganistan”**, Yüksek Lisans Tezi,
Sakarya Üniversitesi, 2017.

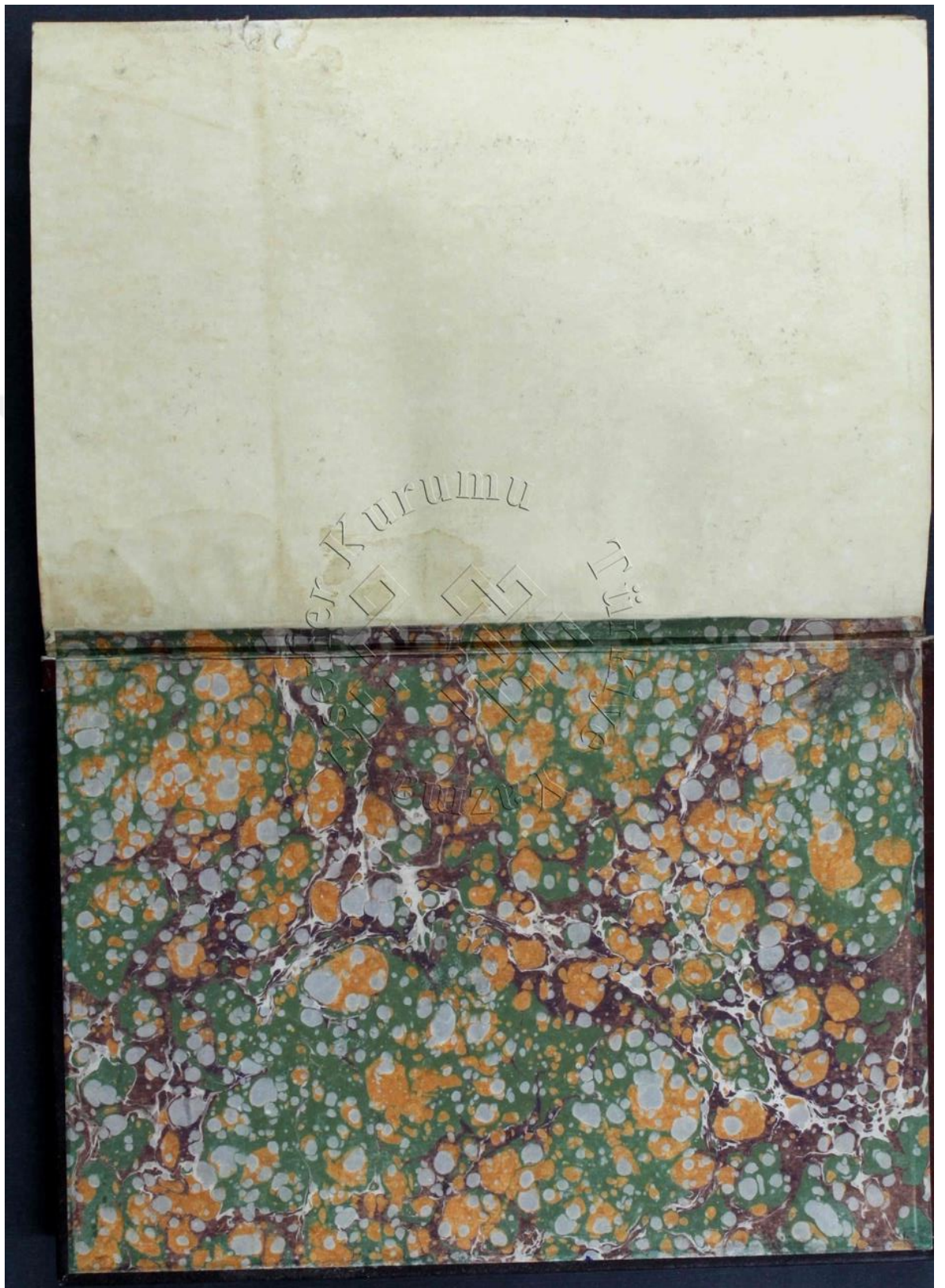
Steingass, Francis Joseph:

**A Comprehensive Persian-English
Dictionary**, İstanbul: Çağrı Yay.,
2005.

EKLER

1. Tıpkıbasım

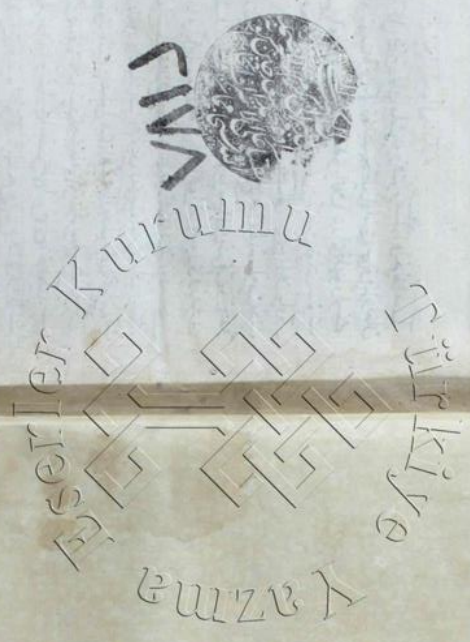
مخطوطات ورسوله خلد الله بآدم

1

41

مكتوبه
1578

Süleymaniye U. Kütüphanesi			
Klasik	5504	CD	1735
Yon. Egit. No			
Ely. Kayit No	2178		

[illegible][illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

١٠٠
 ١٠١
 ١٠٢
 ١٠٣
 ١٠٤
 ١٠٥
 ١٠٦
 ١٠٧
 ١٠٨
 ١٠٩
 ١١٠
 ١١١
 ١١٢
 ١١٣
 ١١٤
 ١١٥
 ١١٦
 ١١٧
 ١١٨
 ١١٩
 ١٢٠
 ١٢١
 ١٢٢
 ١٢٣
 ١٢٤
 ١٢٥
 ١٢٦
 ١٢٧
 ١٢٨
 ١٢٩
 ١٣٠
 ١٣١
 ١٣٢
 ١٣٣
 ١٣٤
 ١٣٥
 ١٣٦
 ١٣٧
 ١٣٨
 ١٣٩
 ١٤٠
 ١٤١
 ١٤٢
 ١٤٣
 ١٤٤
 ١٤٥
 ١٤٦
 ١٤٧
 ١٤٨
 ١٤٩
 ١٥٠
 ١٥١
 ١٥٢
 ١٥٣
 ١٥٤
 ١٥٥
 ١٥٦
 ١٥٧
 ١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠
 ٢٠١
 ٢٠٢
 ٢٠٣
 ٢٠٤
 ٢٠٥
 ٢٠٦
 ٢٠٧
 ٢٠٨
 ٢٠٩
 ٢١٠
 ٢١١
 ٢١٢
 ٢١٣
 ٢١٤
 ٢١٥
 ٢١٦
 ٢١٧
 ٢١٨
 ٢١٩
 ٢٢٠
 ٢٢١
 ٢٢٢
 ٢٢٣
 ٢٢٤
 ٢٢٥
 ٢٢٦
 ٢٢٧
 ٢٢٨
 ٢٢٩
 ٢٣٠
 ٢٣١
 ٢٣٢
 ٢٣٣
 ٢٣٤
 ٢٣٥
 ٢٣٦
 ٢٣٧
 ٢٣٨
 ٢٣٩
 ٢٤٠
 ٢٤١
 ٢٤٢
 ٢٤٣
 ٢٤٤
 ٢٤٥
 ٢٤٦
 ٢٤٧
 ٢٤٨
 ٢٤٩
 ٢٥٠
 ٢٥١
 ٢٥٢
 ٢٥٣
 ٢٥٤
 ٢٥٥
 ٢٥٦
 ٢٥٧
 ٢٥٨
 ٢٥٩
 ٢٦٠
 ٢٦١
 ٢٦٢
 ٢٦٣
 ٢٦٤
 ٢٦٥
 ٢٦٦
 ٢٦٧
 ٢٦٨
 ٢٦٩
 ٢٧٠
 ٢٧١
 ٢٧٢
 ٢٧٣
 ٢٧٤
 ٢٧٥
 ٢٧٦
 ٢٧٧
 ٢٧٨
 ٢٧٩
 ٢٨٠
 ٢٨١
 ٢٨٢
 ٢٨٣
 ٢٨٤
 ٢٨٥
 ٢٨٦
 ٢٨٧
 ٢٨٨
 ٢٨٩
 ٢٩٠
 ٢٩١
 ٢٩٢
 ٢٩٣
 ٢٩٤
 ٢٩٥
 ٢٩٦
 ٢٩٧
 ٢٩٨
 ٢٩٩
 ٣٠٠
 ٣٠١
 ٣٠٢
 ٣٠٣
 ٣٠٤
 ٣٠٥
 ٣٠٦
 ٣٠٧
 ٣٠٨
 ٣٠٩
 ٣١٠
 ٣١١
 ٣١٢
 ٣١٣
 ٣١٤
 ٣١٥
 ٣١٦
 ٣١٧
 ٣١٨
 ٣١٩
 ٣٢٠
 ٣٢١
 ٣٢٢
 ٣٢٣
 ٣٢٤
 ٣٢٥
 ٣٢٦
 ٣٢٧
 ٣٢٨
 ٣٢٩
 ٣٣٠
 ٣٣١
 ٣٣٢
 ٣٣٣
 ٣٣٤
 ٣٣٥
 ٣٣٦
 ٣٣٧
 ٣٣٨
 ٣٣٩
 ٣٤٠
 ٣٤١
 ٣٤٢
 ٣٤٣
 ٣٤٤
 ٣٤٥
 ٣٤٦
 ٣٤٧
 ٣٤٨
 ٣٤٩
 ٣٥٠
 ٣٥١
 ٣٥٢
 ٣٥٣
 ٣٥٤
 ٣٥٥
 ٣٥٦
 ٣٥٧
 ٣٥٨
 ٣٥٩
 ٣٦٠
 ٣٦١
 ٣٦٢
 ٣٦٣
 ٣٦٤
 ٣٦٥
 ٣٦٦
 ٣٦٧
 ٣٦٨
 ٣٦٩
 ٣٧٠
 ٣٧١
 ٣٧٢
 ٣٧٣
 ٣٧٤
 ٣٧٥
 ٣٧٦
 ٣٧٧
 ٣٧٨
 ٣٧٩
 ٣٨٠
 ٣٨١
 ٣٨٢
 ٣٨٣
 ٣٨٤
 ٣٨٥
 ٣٨٦
 ٣٨٧
 ٣٨٨
 ٣٨٩
 ٣٩٠
 ٣٩١
 ٣٩٢
 ٣٩٣
 ٣٩٤
 ٣٩٥
 ٣٩٦
 ٣٩٧
 ٣٩٨
 ٣٩٩
 ٤٠٠
 ٤٠١
 ٤٠٢
 ٤٠٣
 ٤٠٤
 ٤٠٥
 ٤٠٦
 ٤٠٧
 ٤٠٨
 ٤٠٩
 ٤١٠
 ٤١١
 ٤١٢
 ٤١٣
 ٤١٤
 ٤١٥
 ٤١٦
 ٤١٧
 ٤١٨
 ٤١٩
 ٤٢٠
 ٤٢١
 ٤٢٢
 ٤٢٣
 ٤٢٤
 ٤٢٥
 ٤٢٦
 ٤٢٧
 ٤٢٨
 ٤٢٩
 ٤٣٠
 ٤٣١
 ٤٣٢
 ٤٣٣
 ٤٣٤
 ٤٣٥
 ٤٣٦
 ٤٣٧
 ٤٣٨
 ٤٣٩
 ٤٤٠
 ٤٤١
 ٤٤٢
 ٤٤٣
 ٤٤٤
 ٤٤٥
 ٤٤٦
 ٤٤٧
 ٤٤٨
 ٤٤٩
 ٤٥٠
 ٤٥١
 ٤٥٢
 ٤٥٣
 ٤٥٤
 ٤٥٥
 ٤٥٦
 ٤٥٧
 ٤٥٨
 ٤٥٩
 ٤٦٠
 ٤٦١
 ٤٦٢
 ٤٦٣
 ٤٦٤
 ٤٦٥
 ٤٦٦
 ٤٦٧
 ٤٦٨
 ٤٦٩
 ٤٧٠
 ٤٧١

